รายงาน
การรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณา
จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

ของ

คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา
เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณา
จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมาธิการ ๒
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(สำเนา)

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๙๑๘๖ – ๗

ที่ สว (สนช)(กมธ ๒) ๐๐๑๐/(ร ๕๑) **วันที่** ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง รายงานการรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๑/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ขึ้น ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๓ และต่อมาในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๘ วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้มีมติให้เปลี่ยนชื่อคณะกรรมาธิการเป็น “คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะและรวบรวมความเห็นเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” รวมทั้งเพิ่มเติมกรอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการสามัญให้มีอำนาจหน้าที่รวมถึงการพิจารณา ศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญด้วย

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ มาตรา ๓๙/๑ วรรคสอง กำหนดให้ในระหว่างการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญรับฟังความคิดเห็นของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และประชาชน ประกอบด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และภายในกำหนดเวลาที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญกำหนด คณะกรรมาธิการจึงได้ดำเนินการพิจารณา ศึกษา เสนอแนะและรวบรวมความเห็นประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อส่งไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย	ประธานคณะกรรมาธิการ
๒. นายกล้านรงค์ จันทิก	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง
๓. รองศาสตราจารย์ทวีศักดิ์ สูทกวาทิน	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง
๔. พลเรือเอก ชุมนุม อาจวงษ์	รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม
๕. นายสมชาย แสวงการ	เลขานุการคณะกรรมาธิการ
๖. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ	รองเลขานุการคณะกรรมาธิการ
๗. นายเจตน์ ศิรธรานนท์	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๘. นางสุรางคณา วายุภาพ	โฆษกคณะกรรมาธิการ
๙. พลเรือเอก กำธร พุ่มหิรัญ	กรรมาธิการ

๑๐. นายชาญวิทย์ วสยางกูร กรรมาธิการ
๑๑. นายชูเกียรติ รัตนชัยชาญ กรรมาธิการ
๑๒. นายธานี อ่อนละเอียด กรรมาธิการ
๑๓. พลเอก นิวัติ ศรีเพ็ญ กรรมาธิการ
๑๔. นายบุญชัย โชควัฒนา กรรมาธิการ
๑๕. นายประมุท สูตะบุตร กรรมาธิการ
๑๖. ศาสตราจารย์พิเศษภัทรศักดิ์ วรรณแสง กรรมาธิการ
๑๗. นายมณเฑียร บุญตัน กรรมาธิการ
๑๘. พลเรือเอก ยุทธนา ฟักผลงาม กรรมาธิการ
๑๙. พลเรือเอก วัลลภ เกิดผล กรรมาธิการ
๒๐. พลเอก ศุภวุฒิ อุตมะ กรรมาธิการ
๒๑. พลเอก สกนธ์ สัจจานิตย์ กรรมาธิการ
๒๒. พลเอก สมเจตน์ บุญถนอม กรรมาธิการ
๒๓. พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร กรรมาธิการ
๒๔. นายอนุศาสน์ สุวรรณมงคล กรรมาธิการ
๒๕. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์ กรรมาธิการ
๒๖. นายดิสทัต โหตระกิตย์ กรรมาธิการ
๒๗. นายปรีชา วัชราภัย กรรมาธิการ
๒๘. พลเอก ยอดยุทธ บุญญาธิการ กรรมาธิการ
๒๙. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วุฒิศักดิ์ ลาภเจริญทรัพย์ กรรมาธิการ

บัดนี้ คณะกรรมาธิการได้จัดทำรายงานการรวบรวมความเห็นประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อส่งไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญสำหรับประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเรียบร้อยแล้ว

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเสนอรายงานการรวบรวมความเห็นประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมาธิการต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อพิจารณาภายในวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ ทั้งนี้ เพื่อให้ทันกับกรอบเวลาการดำเนินงานของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญที่จะร่างรัฐธรรมนูญ (ร่างแรก) ให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๕๙ ต่อไป

(ลงชื่อ) สุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย

(นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย)

ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ

และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นายอุสาห์ ชูสินธ์)

ผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ

และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะและรวบรวมความเห็น
เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๘๖ – ๗ วุฒิชัย พิมพ์
โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๘๗ เอกชัย/บุษยพรรณ ทาน

รายงานการรวบรวมความเห็น
ประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ
ของคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น
เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่ที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๑/๒๕๕๗ วันพฤหัสบดีที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ได้ลงมติตั้งคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ขึ้น ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๓ และต่อมาในการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๑/๒๕๕๘ วันพฤหัสบดีที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ที่ประชุมได้มีมติให้เปลี่ยนชื่อคณะกรรมาธิการเป็น “คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะและรวบรวมความเห็นเพื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” รวมทั้งเพิ่มเติมกรอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการสามัญให้มีอำนาจหน้าที่รวมถึงการพิจารณา ศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญด้วย

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ มาตรา ๓๙/๑ วรรคสอง กำหนดให้ในระหว่างการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญรับฟังความคิดเห็นของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และประชาชน ประกอบด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และภายในกำหนดเวลาที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญกำหนด คณะกรรมาธิการจึงได้ดำเนินการพิจารณา ศึกษา เสนอแนะและรวบรวมความเห็นประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเพื่อส่งไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีผลการพิจารณาดำเนินการของคณะกรรมาธิการ ดังนี้

๑. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการได้มีมติเลือกตั้งตำแหน่งต่าง ๆ ดังนี้

๑.๑ นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย	เป็นประธานคณะกรรมาธิการ
๑.๒ นายกล้านรงค์ จันทิก	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการคนที่หนึ่ง
๑.๓ รองศาสตราจารย์ทวีศักดิ์ สูทกวาทิน	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการคนที่สอง

๑.๔ พลเรือเอก ชุมนุม อาจวงษ์	เป็นรองประธานคณะกรรมาธิการคนที่สาม
๑.๕ นายสมชาย แสวงการ	เป็นเลขานุการคณะกรรมาธิการ
๑.๖ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ	เป็นรองเลขานุการคณะกรรมาธิการ
๑.๗ นายเจตน์ ศิรธรานนท์	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการ
๑.๘ นางสุรางคณา วายุภาพ	เป็นโฆษกคณะกรรมาธิการ

๒. ที่ประชุมคณะกรรมาธิการได้มีมติตั้ง นายอุสาห์ ชูสินธ์ ผู้บังคับบัญชากลุ่มงาน สำนักกรรมาธิการ ๒ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๙๑ วรรคสาม

๓. แนวทางการการดำเนินการของคณะกรรมาธิการ

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาและกำหนดกรอบในการดำเนินการและการรับฟังความเห็นของคณะกรรมาธิการเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะตลอดจนข้อสังเกตเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ๒ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และส่วนที่ ๒ ความเห็นอื่นๆ ที่ได้รับเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ที่ได้มีการเสนอความเห็นมายังคณะกรรมาธิการ เพื่อดำเนินการรวบรวมและเสนอไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ดังนี้

<u>ส่วนที่ ๑</u> **ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษาเสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ** ซึ่งคณะกรรมาธิการได้พิจารณาโดยนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับประเด็นในทางการเมืองของคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๑๓ คณะที่ส่งมายังคณะกรรมาธิการมาประมวลและพิจารณาบนพื้นฐานหลักการและเหตุผล ตลอดจนได้มีการพิจารณาและแสดงความคิดเห็นของกรรมาธิการอย่างกว้างขวางเพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การจัดทำความเห็นเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ได้แก่

๑. ประเด็นที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร/การเลือกตั้ง

๒. ประเด็นที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

๓. ประเด็นการกำหนดที่มาของนายกรัฐมนตรี

๔. ประเด็นความจำเป็นที่ต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศ

<u>ส่วนที่ ๒</u> ความเห็นอื่นๆ ที่ได้รับเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย

๑. ความเห็นที่ได้รับจากคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมาธิการได้ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติทุกคณะ เพื่อให้นำเสนอประเด็นความเห็นมายังคณะกรรมาธิการ จำนวน ๒ ครั้ง ดังนี้

ครั้งที่ ๑ การเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญโดยทั่วไปของคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งการเสนอความเห็นดังกล่าวคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๑๖ คณะ ได้นำเสนอความเห็นเกี่ยวกับหลักการที่จะนำไปใช้ในการพิจารณาจัดทำรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๒ การเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นที่คณะกรรมาธิการกำหนด ซึ่งประกอบด้วย

๑) ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร/การเลือกตั้ง

๑.๑) การกำหนดองค์ประกอบของสภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๕๐๐ คน โดยจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๕๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๕๐ คน

๑.๒) รูปแบบของบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรใช้รูปแบบบัตรเลือกตั้งใบเดียวเพื่อเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้ราษฎรและพรรคการเมือง หรือใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ ใบ โดยแยกบัตรสำหรับเลือกสมาชิกสภาผู้ราษฎรและบัตรสำหรับเลือกพรรคการเมือง

๑.๓) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม โดยกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต มาจากการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อให้เป็นแบบบัญชีรายชื่อเดียวทั้งประเทศ และใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง โดยใช้วิธีคำนวณจากผลรวมจากคะแนนเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ทุกคะแนนเสียงมีความหมายในการคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑.๔) การกำหนดเขตเลือกตั้งควรใช้รูปแบบเขตเล็ก โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในหนึ่งเขต หรือควรกำหนดเขตเลือกตั้งเขตใหญ่ โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๓ คน ในหนึ่งเขต หรือกำหนดให้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง

๑.๕ ประเด็นความเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

๒) ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

๒.๑) สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทั้งหมด

๒.๒) สมาชิกวุฒิสภามาจาการเลือกตั้งและการสรรหาในสัดส่วนที่ใกล้เคียง

๒.๓) สมาชิกวุฒิสภามาจากการสรรหาทั้งหมด

๒.๔) กรณีที่สมาชิกวุฒิสภามาจากการสรรหาจะมีรูปแบบและแนวทางการสรรหาอย่างไร

๒.๕) ประเด็นความเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

๓) การกำหนดที่มาของนายกรัฐมนตรี

๓.๑) นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่

๓.๒) หากนายกรัฐมนตรีไม่ต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว จะมีการกำหนดกลไกการได้มาหรือจะมีองค์กรใดทำหน้าที่เพื่อให้ได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี

๓.๓) ประเด็นความเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

๔) ความจำเป็นที่ต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศ

๔.๑) มีความจำเป็นที่จะต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศหรือไม่

๔.๒) กรณีที่เห็นควรมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว จะมีกลไกในการทำงานอย่างไร

๔.๓) กรณีที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าวแล้วจะใช้แนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหาวิกฤตชาติอย่างไร

๔.๔) ประเด็นความเห็นอื่น ๆ (ถ้ามี)

ทั้งนี้ การนำเสนอความเห็นดังกล่าวมายังคณะกรรมาธิการ คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๑๓ คณะ ได้นำเสนอความเห็น ซึ่งเป็นความเห็นเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวที่มีความหลากหลาย โดยคณะกรรมาธิการนำมาพิจารณาและสรุปเป็นประเด็นการเสนอความเห็นของคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติในรายประเด็นเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมร่างรัฐธรรมนูญตามที่ได้นำเสนอในส่วนที่ ๑ ของรายงานฉบับนี้

๒. ความเห็นจากโครงการสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติพบประชาชน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ๔ ภาค จำนวน ๔ ครั้ง ประกอบด้วย

ครั้งที่ ๑ ภาคใต้ ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

ครั้งที่ ๒ ภาคกลาง ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

ครั้งที่ ๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ โรงแรมกรีนเนอร์รี รีสอร์ท อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

ครั้งที่ ๔ ภาคเหนือ ณ ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติเฉลิมพระเกียรติ ๗ รอบ พระชนมพรรษา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

ทั้งนี้ การรับฟังความเห็นดังกล่าวได้มีการดำเนินการใน ๒ ลักษณะ กล่าวคือ **ลักษณะที่ ๑** การกำหนดประเด็นการแสดงความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นที่ขอรับฟังความคิดเห็นแล้วนำความเห็นที่ได้รับมาประมวลในเชิงปริมาณ และ **ลักษณะที่ ๒** การกำหนดประเด็นการแสดงความคิดเห็นของประชาชนที่ให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระภายใต้กรอบประเด็นที่กำหนดแล้วนำความเห็นที่ได้รับมาประมวลในเชิงคุณภาพ

๓. ความเห็นจากโครงการเสริมสร้างความพร้อมแก่ท้องถิ่น หลักสูตร "กระบวนการเสริมสร้างผู้นำนักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม" จำนวน ๒ ครั้ง ประกอบด้วย

ครั้งที่ ๑ ณ โรงแรมลพบุรีอินน์ รีสอร์ท จังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ (กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง)

ครั้งที่ ๒ ณ โรงแรมเลยพาเลส จังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ (กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย จังหวัดเลย จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดเพชรบูรณ์)

ทั้งนี้ การรับฟังความเห็นดังกล่าวได้มีการดำเนินการโดยผู้แทนของคณะกรรมาธิการ และได้นำมารวบรวมและประมวลเป็นความเห็นที่ได้จากการรับฟังให้เป็นหมวดหมู่เพื่อให้เกิดความชัดเจน

๔. ความเห็นอื่นๆ ประกอบด้วย ความเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และข้อเสนอของภาคประชาชน

คณะกรรมาธิการได้จัดทำรายงานการรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญเพื่อส่งไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญสำหรับประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ มาตรา ๓๙/๑ วรรคสอง รายละเอียดปรากฏตามเอกสารประมวลความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญทั้งสองส่วนดังกล่าวข้างต้นที่แนบมาพร้อมกับรายงานนี้ด้วยแล้ว

(นายสมชาย แสวงการ)
เลขานุการคณะกรรมาธิการสามัญ
พิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น
เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณา
จัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

สารบัญ

ส่วนที่ หน้า

ส่วนที่ ๑ ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะและรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ..... ๑

๑. ประเด็นที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร/การเลือกตั้ง..... ๓

๒. ประเด็นที่มาของสมาชิกวุฒิสภา..... ๕

๓. ประเด็นการกำหนดที่มาของนายกรัฐมนตรี..... ๕

๔. ประเด็นความจำเป็นที่ต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศ (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ)..... ๖

ส่วนที่ ๒ ความเห็นอื่นๆ ที่ได้รับเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ..... ๗

๑. ความเห็นที่ได้รับจากคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ..... ๙

๑.๑ ความเห็นในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามประเด็นที่กำหนด..... ๑๑

๑.๒ ความเห็นในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญโดยทั่วไป..... ๔๓

๒. ความเห็นจากโครงการสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติพบประชาชน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ๔ ภาค..... ๒๑๑

- สรุปภาพรวมความเห็นในเชิงสถิติจากโครงการสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติพบประชาชน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ๔ ภาค ๒๑๓

๒.๑ ครั้งที่ ๑ ภาคใต้ ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๘..... ๒๑๙

๒.๒ ครั้งที่ ๒ ภาคกลาง ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘..... ๒๙๗

๒.๓ ครั้งที่ ๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ โรงแรมกรีนเนอร์รี รีสอร์ท อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๘..... ๔๒๕

๒.๔ ครั้งที่ ๔ ภาคเหนือ ณ ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติเฉลิมพระเกียรติ ๗ รอบพระชนมพรรษา อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘ ๔๗๑

ส่วนที่ หน้า

๓. ความเห็นจากโครงการเสริมสร้างความพร้อมแก่ท้องถิ่น หลักสูตร "กระบวนการเสริมสร้างผู้นำนักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม"..... ๕๒๕

๓.๑ ครั้งที่ ๑ ณ โรงแรมลพบุรีอินน์ รีสอร์ท จังหวัดลพบุรี เมื่อวันที่๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ (จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง)..... ๕๒๗

๓.๒ ครั้งที่ ๒ ณ โรงแรมเลยพาเลสจังหวัดเลย เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ (จังหวัดเลย จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดเพชรบูรณ์)..... ๕๓๓

๔. ความเห็นอื่นๆ..... ๕๔๑

๔.๑ ความเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๑) นายสุธรรม พันธุศักดิ์..... ๕๔๓

๒) นายอนุศาสน์ สุวรรณมงคล..... ๕๔๗

๔.๒ ความเห็นขององค์กร/หน่วยงาน/บุคคล ที่ได้นำเสนอ (นายทวี ภูมิสิงหราช อดีตสมาชิกวุฒิสภา และคณะ)..... ๕๕๓

ส่วนที่ ๑ ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ส่วนที่ ๑
ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สืบเนื่องมาจากคณะกรรมาธิการได้ขอให้คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นำเสนอประเด็นความคิดเห็นซึ่งเป็นประเด็นในทางการเมืองตามกรอบประเด็น ดังนี้

๑. ประเด็นที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร/การเลือกตั้ง

๒. ประเด็นที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

๓. ประเด็นการกำหนดที่มาของนายกรัฐมนตรี

๔. ประเด็นความจำเป็นที่ต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศ

ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จำนวน ๑๓ คณะ ได้นำเสนอประเด็นความเห็นมายังคณะกรรมาธิการ โดยคณะกรรมาธิการได้นำประเด็นที่ได้รับจากการเสนอดังกล่าวมาประมวลและพิจารณาบนพื้นฐานหลักการและเหตุผล ตลอดจนได้มีการพิจารณาและแสดงความคิดเห็นของกรรมาธิการอย่างกว้างขวางเพื่อให้ได้ข้อมูลนำไปสู่การจัดทำความเห็นเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ โดยมีผลการพิจารณา ดังนี้

๑. ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑.๑ จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

คณะกรรมาธิการมีความเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมีจำนวน ๕๐๐ คน โดยกำหนดให้มีที่มาจากการเลือกตั้ง ๒ ประเภท คือ การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๕๐ คน และการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๑๕๐ คน เนื่องจากเป็นจำนวนที่น่าจะมีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการสะท้อนเจตจำนงในฐานะที่เป็นผู้แทนของประชาชนทั้งประเทศ โดยนับตั้งแต่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ เป็นต้นมา และได้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๔ ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีจำนวนไม่เกิน ๕๐๐ คน มาโดยตลอด และแม้ว่าในปัจจุบันประชากรของประเทศไทยจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่ควรให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจไปสู่ราชการส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากกว่าการเพิ่มจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร นอกจากนี้การกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อเพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ

และผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ เข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นการส่งเสริมระบบพรรคการเมืองให้มีความเข้มแข็ง

อย่างไรก็ดี กรรมาธิการส่วนหนึ่งมีความเห็นว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว เนื่องจากแม้ว่าการกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อจะมีเจตนารมณ์เพื่อให้ผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ สามารถเข้ามาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่จากประสบการณ์ที่ผ่านมาการกำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อของประเทศไทยกลับเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีอิทธิพลในพรรคการเมืองและกลุ่มนายทุนที่สนับสนุนพรรคการเมืองสามารถเข้ามาดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้โดยง่ายจึงไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ

๑.๒ รูปแบบของบัตรเลือกตั้ง

คณะกรรมาธิการมีความเห็นว่าในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรกำหนดให้มีบัตรเลือกตั้ง ๒ ใบ โดยแยกเป็นบัตรสำหรับเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ๑ ใบ และบัตรสำหรับเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๑ ใบ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้ในประเทศไทยมาเป็นเวลาพอสมควร ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีความคุ้นเคย ไม่ก่อให้เกิดความสับสนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง และสามารถสะท้อนเจตนารมณ์ประชาชนได้อย่างแท้จริงในกรณีที่ประชาชนประสงค์จะลงคะแนนเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคการเมืองหนึ่ง แต่ประสงค์จะลงคะแนนเลือกผู้รับสมัครเลือกตั้งซึ่งมีชื่ออยู่ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองอื่น และที่สำคัญกรณีที่เกิดการทุจริตในการเลือกตั้ง การแยกบัตรสำหรับเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งและบัตรสำหรับเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อออกจากกันอย่างชัดเจน จะก่อให้เกิดประโยชน์ในแง่ของการใช้เป็นพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาคดีในชั้นศาลได้โดยชัดเจนมากขึ้น

สำหรับการคิดคะแนน คณะกรรมาธิการเห็นควรให้คิดคะแนนแบบสัดส่วนผสม ซึ่งอาจมีผลต่อจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญอาจพิจารณาถึงจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ตามความเหมาะสมเพื่อให้มีความยืดหยุ่นต่อไป

๑.๓ การกำหนดเขตเลือกตั้ง

คณะกรรมาธิการมีความเห็นว่าควรกำหนดเขตเลือกตั้งแบบเขตใหญ่เรียงเบอร์ (๓ คน : ๑ เขต) เนื่องจากการกำหนดเขตเลือกตั้งให้มีขนาดใหญ่จะทำให้การซื้อสิทธิขายเสียงเป็นไปได้ยากกว่าการกำหนดเขตเลือกตั้งให้มีขนาดเล็ก และแม้ว่ากรรมาธิการบางส่วนจะเห็นว่า ควรกำหนดเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งซึ่งจะทำให้ซื้อสิทธิขายเสียงเป็นไปได้ยากมากกว่าการกำหนดเขตเลือกตั้งให้มีขนาดใหญ่

แต่คณะกรรมาธิการเห็นว่าการกำหนดให้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งยังมีจุดด้อยในกรณีของจังหวัดที่สามารถมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เป็นจำนวนมากหากกำหนดให้ประชาชนสามารถเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ ๑ คน ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งที่ได้ลำดับท้าย ๆ อาจไม่จำเป็นต้องได้จำนวนคะแนนมาก ทำให้สามารถซื้อสิทธิขายเสียงได้โดยง่ายและไม่สะท้อนถึงเจตนารมณ์ของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ แต่หากกำหนดให้ประชาชนสามารถลงคะแนนเสียงได้ตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีในจังหวัดนั้น ๆ ก็จะทำให้ประชาชนในจังหวัดขนาดเล็กมีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้น้อยกว่าประชาชนในจังหวัดขนาดใหญ่ จึงทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๒. ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้ว เห็นสมควรกำหนดให้มีสมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๒๐๐ คน เนื่องจากเมื่อคณะกรรมาธิการเสนอให้มีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๕๐๐ คน การกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีจำนวน ๒๐๐ คน จึงเป็นจำนวนที่มีผลต่อการรักษาดุลอำนาจในรัฐสภาโดยเฉพาะในกรณีที่มีการประชุมร่วมกันของรัฐสภา

สำหรับการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา คณะกรรมาธิการได้พิจาณาแล้ว เห็นควรให้มีสมาชิกวุฒิสภามาจากการสรรหาอย่างเดียวจากกลุ่มอาชีพและกลุ่มสังคมที่หลากหลาย และ**ให้มีคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา** ซึ่งประกอบด้วยกรรมการสรรหาที่มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น และมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นจากที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ โดยอาจประกอบด้วยประธานศาลต่าง ๆ ทุกศาล ประธานองค์กรอิสระ หรือประธานที่ประชุมอธิการบดี เป็นต้น นอกจากนี้ควรมีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ตลอดจนแนวทางหรือมาตรการในการป้องกันมิให้เกิดระบบอุปถัมภ์ในกระบวนการสรรหาหรือการใช้ความใกล้ชิดของผู้ที่จะได้รับการสรรหากับกรรมการสรรหาอันจะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของกระบวนการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา

สำหรับอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา คณะกรรมาธิการเห็นสมควรให้คงอำนาจหน้าที่ในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองของวุฒิสภาไว้ เนื่องจากประเทศไทยปกครองในระบบรัฐสภา จึงจำเป็นต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจทั้งระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหาร และระหว่างองคาพยพต่าง ๆ ภายในฝ่ายนิติบัญญัติ ฉะนั้น การกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภาซึ่งมีที่มาแตกต่างจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและไม่มีความเชื่อมโยงกับพรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งจึงมีความเหมาะสมแล้ว และแม้ที่ผ่านมาการทำหน้าที่การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งของวุฒิสภาจะไม่ประสบผลสำเร็จ แต่ปัจจัยที่เป็นสาเหตุสำคัญบางประการ ได้แก่ การกำหนดสัดส่วนสมาชิกวุฒิสภาในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งสูงเกินไป (๓ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิก

ทั้งหมดเท่าที่มีอยู่) และการขาดความอิสระของสมาชิกวุฒิสภา ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐผ่านกระบวนการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง

๓. การกำหนดที่มาของนายกรัฐมนตรี

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้ว เห็นสมควรกำหนดให้นายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ต้องเป็นบุคคลที่สภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เนื่องจากการกำหนดให้นายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะทำให้สามารถสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมซึ่งมิใช่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดวิกฤตทางการเมืองหรือกรณีที่มีเหตุทำให้ไม่สามารถสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ อย่างไรก็ตามเพื่อให้ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีมีความยึดโยงกับประชาชนคณะกรรมาธิการจึงได้กำหนดให้นายกรัฐมนตรีจะต้องเป็นบุคคลที่สภาผู้แทนราษฎรให้ความเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเท่านั้น ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหลายฉบับในอดีตก็ได้กำหนดหลักการในลักษณะดังกล่าวไว้

๔. ความจำเป็นที่ต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศ

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้ว เห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศเฉพาะในกรณีที่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายกำหนดแนวทางการพิจารณาดำเนินการไว้หรือในกรณีที่ไม่สามารถใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจบริหารในการบริหารประเทศได้ โดยควรมีแนวทางในการกำหนดองค์กรหรือคณะกรรมการที่เป็นที่ยอมรับของสังคมเพื่อทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศดังกล่าว

ส่วนที่ ๒ ความเห็นอื่นๆ ที่ได้รับเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

หน้าว่าง

๑. ความเห็นที่ได้รับจากคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๑.๑ ความเห็นในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามประเด็นที่กำหนด

หน้าว่าง

ความเห็นของคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๙/๑ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร /การเลือกตั้ง	- ควรกำหนดองค์ประกอบของสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๕๐๐ คน โดยจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๐๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๒๐๐ คน ซึ่งเป็นสัดส่วน ๓ : ๒ - รูปแบบของบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ บัตร โดยแยกบัตรสำหรับเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และบัตรสำหรับเลือกพรรคการเมือง - การกำหนดเขตเลือกตั้งควรใช้รูปแบบเขตเล็กโดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในหนึ่งเขต	คณะกรรมาธิการการเมือง
	- เห็นด้วยกับการกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบไปด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งจำนวน ๓๕๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๕๐ คน เนื่องจากหากพิจารณาระบบรัฐสภาแบบสภาคู่ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา โดยพิจารณาประเด็นจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ในแง่ที่ว่าเป็นระบบที่ทำให้ได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มีความหลากหลาย เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะและมีความสามารถ แต่อาจไม่ใช่นักการเมืองอาชีพหรือหาเสียงไม่เก่ง มีโอกาสได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีดังกล่าวเป็นหลักคิดคล้ายคลึงกับแนวคิดการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาแบบสรรหา และเมื่อพิจารณาถึงการกำหนดให้มี	คณะกรรมาธิการการบริหารราชการแผ่นดิน

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๑๕๐ คน เมื่อรวมกับสมาชิกวุฒิสภาจำนวน ๒๐๐ คน (หากมีที่มาจากการสรรหาทั้งหมด) จะมีสมาชิกรัฐสภาที่มาจากความหลากหลาย มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะ หรือมีความเป็นอาวุโส จำนวน ๓๕๐ คน เป็นจำนวนเท่ากันกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๓๕๐ คน ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามระบบเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง - ควรใช้ระบบการเลือกตั้งควรใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ ใบ โดยแยกบัตรสำหรับเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและบัตรสำหรับเลือกพรรคการเมือง ตามหลักการที่ปรากฏในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... (ฉบับที่สภาปฏิรูปแห่งชาติ ไม่ให้ความเห็นชอบ) เนื่องจากการนำคะแนนเสียงที่เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแบบเขตเลือกตั้ง ไปคำนวณเพื่อหาสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อของพรรค อาจมิได้เป็นการสะท้อนที่แท้จริงว่าผู้เลือกตั้งประสงค์เลือกพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นสังกัดอยู่ รวมทั้งในกรณีที่หากรัฐธรรมนูญออกแบบให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่จำเป็นต้องสังกัดพรรคการเมือง การเลือกตั้งระบบนี้ย่อมไม่สามารถทำได้ - ไม่เห็นด้วยกับแนวคิดการใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม (ตามแนวคิดของคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ) เนื่องจาก ๑) คะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งผู้เลือกตั้งเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ตนเองชื่นชอบ เมื่อนำคะแนนเสียงดังกล่าวทั่วประเทศมารวมกันเพื่อคำนวณหาสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อซึ่งโดยปกติเป็นการเลือกพรรคการเมือง	

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	(นโยบายของพรรคการเมือง) ที่ตนชื่นชอบ (ซึ่งในทางข้อเท็จจริงบุคคลดังกล่าวอาจจะชอบตัวบุคคลผู้สมัครรับเลือกตั้ง แต่อาจไม่ชอบพรรคการเมืองที่บุคคลดังกล่าวสังกัดอยู่) ระบบดังกล่าวทำให้คะแนนเสียงรวมทั้งประเทศมิได้เป็นเสียงสะท้อนที่แท้จริงว่าเป็นการเลือกพรรคการเมืองที่ชอบ (ถูกบังคับให้เลือกทั้งคนและพรรคการเมือง) ๒) จะทำให้การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ถูกกำหนดโดยคะแนนเสียงของการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง ซึ่งหากพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้งมาก ก็จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อมากตามไปด้วย ๓) การเลือกตั้งโดยใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ ใบ สำหรับการเลือกตั้งในอดีตที่ผ่านมาก็สามารถดำเนินการได้ ซึ่งไม่เป็นประเด็นปัญหาต่อผู้เลือกตั้งแต่อย่างใด - ควรใช้ระบบการเลือกตั้งแบบสัดส่วนผสม (Mixed-Member Proportional) ระหว่างสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งตามที่ปรากฏในร่างรัฐธรรมนูญ (ฉบับที่สภาปฏิรูปแห่งชาติ ไม่ให้ความเห็นชอบ) ซึ่งมีความเชื่อมโยงไปยังรูปแบบการเลือกตั้งว่า ควรใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ ใบ (ใบหนึ่งเลือกผู้สมัคร ใบหนึ่งเลือกพรรคการเมือง) ซึ่งจะทำให้เกิดคะแนนเสียงที่จะนำไปคำนวณหาสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อมาจากคะแนนเสียงที่เลือกพรรคการเมืองที่ชอบอย่างแท้จริง - การกำหนดเขตเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ควรกำหนดให้เป็นเขตใหญ่เรียงเบอร์ เช่น เขตเลือกตั้งหนึ่งให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้จำนวน ๓ คน โดยการกำหนดเขตเลือกตั้งให้คำนวณตามจำนวนของประชาชน ทั้งนี้ ในจังหวัดหนึ่งอย่างน้อยต้องมีหนึ่งเขตเลือกตั้ง	

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	และหากจังหวัดใดมีจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ๔ คน ก็ให้แบ่งเขตเลือกตั้งออกเป็น ๒ เขต โดยให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตละ ๒ คน แต่หากจังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ๕ คน ก็ให้เขตหนึ่งมีได้ ๓ คน และอีกเขตหนึ่งมีได้ ๒ คน เป็นต้น ทั้งนี้ ระบบการเลือกตั้งดังกล่าวทำให้ประชาชนมีทางเลือกมากขึ้นเพราะมีโอกาสได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากหลากหลายฐานคะแนนเสียง รวมทั้งเขตเลือกตั้งใหญ่ทำให้การซื้อเสียงทำได้ยากขึ้น	
	ควรกำหนดองค์ประกอบของสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๕๐๐ คน โดยจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๕๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๕๐ คน ในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม และกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต มาจากการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อให้เป็นแบบบัญชีรายชื่อเดียวทั้งประเทศ โดยใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง โดยใช้วิธีคำนวณจากผลรวมจากคะแนนเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ทุกคะแนนเสียงมีความหมายในการคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รูปแบบบัตรเดียวเพื่อเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้ราษฎรและพรรคการเมือง นอกจากนี้ เนื่องจากที่ผ่านมามีการกำหนดให้ประชาชนกลับไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ณ ภูมิลำเนาซึ่งทำให้มีค่าใช้จ่ายในการเดินทางเกิดขึ้น จึงเป็นช่องทางให้เกิดการซื้อสิทธิขายเสียงได้โดยง่าย และหากรัฐไม่หามาตรการในการป้องกันและแก้ไขกรณีดังกล่าวจะเสมือนกับว่า	คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	รัฐสนับสนุนให้มีการซื้อสิทธิขายเสียงเกิดขึ้น ดังนั้น รัฐจึงต้องอำนวยความสะดวกในการเลือกตั้งให้แก่ประชาชน โดยกำหนดให้ประชาชนสามารถลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในสถานที่ที่สะดวกและสามารถใช้บัตรประชาชนซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับทะเบียนราษฎรถูกต้องครบถ้วนในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้	
	เห็นด้วยกับระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสมเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการนำทุกคะแนนเสียงไปใช้คำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	คณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น
	๑) การกำหนดองค์ประกอบของสภาผู้แทนราษฎร : ควรกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๓๐๐ คน ๒) การกำหนดรูปแบบการเลือกตั้ง : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตการเลือกตั้งทั้งหมด โดยใช้เขตจังหวัดของแต่ละจังหวัดเป็นเขตการเลือกตั้ง (One Man One Vote) ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการซื้อเสียงและมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนโดยแท้จริง เนื่องจากระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นต้นเหตุให้นายทุนที่สนับสนุนพรรคการเมืองเข้ามาเป็นสมาชิกของพรรคการเมืองและจะมีการเสนอให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยระบบบัญชีรายชื่อ ดังนั้น สภาผู้แทนราษฎรจึงควรมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตการเลือกตั้งทั้งหมด โดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ทั้งนี้ การกำหนดเขตเลือกตั้งในระบบเขตจังหวัดจะเป็นการป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น	คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	- เห็นด้วยกับการกำหนดสัดส่วนองค์ประกอบของสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย สมาชิก จำนวน ๕๐๐ คน โดยจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๕๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๕๐ คน (๓๕๐ : ๑๕๐) - เห็นควรใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ บัตร - เห็นด้วยกับระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม - ควรกำหนดเขตเลือกตั้งเป็นเขตใหญ่ โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๓ คนในหนึ่งเขต หรือ ๓ คน : ๑ เขต	คณะกรรมาธิการการพลังงาน
	ควรจัดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งทั้งหมด กรณีบัญชีรายชื่อเสนอกำหนดสัดส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต และบัญชีรายชื่อ ดังนี้ ๔๐๐ : ๑๐๐, ๓๐๐ : ๒๐๐, ๓๐๐ : ๑๐๐ และเห็นด้วยกับหลักเกณฑ์และวิธีการคำนวณคะแนนของผู้มีสิทธิเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เพื่อนำไปใช้ในการคำนวณจำนวนผู้ได้รับเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อ โดยควรกำหนดให้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และใช้เลือกตั้งแบบ One Man One Vote สำหรับรูปแบบบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าจะใช้บัตรเลือกตั้ง ๑ ใบ หรือ ๒ ใบ นั้น คณะกรรมาธิการไม่ได้ข้อยุติ	คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข
	- เห็นด้วยกับการกำหนดองค์ประกอบของสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๕๐๐ คน โดยจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๕๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๕๐ คน - บัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรใช้รูปแบบบัตรเดียว	คณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	- เห็นด้วยกับระบบเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม เนื่องจากเป็นวิธีการใหม่ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ทุกคะแนนเสียงมีความหมายในการคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร - ควรกำหนดเขตเลือกตั้งเขตใหญ่โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน ๓ คน ในหนึ่งเขต หรือกำหนดให้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง เนื่องจากหากกำหนดเขตเลือกตั้งโดยใช้รูปแบบเขตเล็ก โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหนึ่งคนในหนึ่งเขตจะส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในพื้นที่นั้น ๆ สูงมาก และแม้กระทั่งในพรรคเดียวกันอาจเกิดการแข่งขันที่รุนแรง	
	เห็นสมควรกำหนดองค์ประกอบของสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน จำนวน ๔๐๐ คน ซึ่งจะส่งผลให้ใช้รูปแบบของบัตรเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องใช้รูปแบบบัตรเดียวเพื่อเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้ราษฎรเท่านั้น นอกจากนี้การกำหนดเขตเลือกตั้งควรกำหนดให้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง	คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์
	๑) การกำหนดองค์ประกอบของสภาผู้แทนราษฎร **- ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๕๐๐ คน โดยจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๕๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๕๐ คน** พลเรือเอก ชุมนุม อาจวงษ์ พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร พลเอก ชยุติ สุวรรณมาศ	คณะกรรมาธิการการคมนาคม

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	พลอากาศเอก ไพศาล สีตบุตร พลโท จเรศักณ์ อานุภาพ นายวันชัย ศารทูลทัต พลโท สมโภชน์ วังแก้ว พลอากาศเอก บุญยฤทธิ์ เกิดสุข นายธานี อ่อนละเอียด พลอากาศเอก ธงชัย แฉล้มเขตร นายสถิตย์ สวินทร พลเรือเอก ยุทธนา ฟักผลงาม **- ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๕๐๐ คน โดยจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๕๐๐ คน และไม่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ** พลเรือเอก นพดล โชคระดา พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมาลย์ พลโท พิศณุ พุทธวงศ์ พลอากาศเอก สฤษดิ์พงษ์ โกมุทานนท์ **- ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๕๐๐ คน โดยจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔๐๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อจำนวน ๑๐๐ คน**	

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	นายแถมสิน รัตนพันธุ์ **- ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๖๐๐ คน โดยจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๔๐๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๒๐๐ คน** พลเอก โปฎก บุนนาค **- ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๐๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อเท่ากับจำนวนที่จะเป็นคณะรัฐมนตรี** พลอากาศเอก อดิศักดิ์ กลั่นเสนาะ **๒) รูปแบบของบัตรเลือกตั้ง** **- บัตรเลือกตั้ง ๑ ใบ** พลเรือเอก นพดล โชคระดา พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร พลเอก ชยุติ สุวรรณมาศ พลอากาศเอก ไพศาล สีตบุตร พลโท จเรศักณ์ อานุภาพ พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมาลย์ พลโท พิศณุ พุทธวงศ์ นายสถิตย์ สวินทร	

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	พลเอก โปฎก บุนนาค พลอากาศเอก อดิศักดิ์ กลั่นเสนาะ พลอากาศเอก สฤษดิ์พงษ์ โกมุทานนท์ **- บัตรเลือกตั้ง ๒ ใบ** พลเรือเอก ชุมนุม อาจวงษ์ นายวันชัย ศารทูลทัต พลโท สมโภชน์ วังแก้ว พลอากาศเอก บุญยฤทธิ์ เกิดสุข นายธานี อ่อนละเอียด นายแถมสิน รัตนพันธุ์ พลอากาศเอก ธงชัย แฉล้มเขตร พลเรือเอก ยุทธนา ฟักผลงาม **๓) ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม** **- เห็นด้วย** พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร พลอากาศเอก ไพศาล สีตบุตร พลโท จเรศักณ์ อานุภาพ นายวันชัย ศารทูลทัต	

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	พลโท สมโภชน์ วังแก้ว พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมาลย์ นายแถมสิน รัตนพันธุ์ พลอากาศเอก ธงชัย แฉล้มเขตร นายสถิตย์ สวินทร พลเรือเอก ยุทธนา ฟักผลงาม พลอากาศเอก สฤษดิ์พงษ์ โกมุทานนท์ **- ไม่เห็นด้วย** พลเรือเอก ชุมนุม อาจวงษ์ พลเรือเอก นพดล โชคระดา พลเอก ชยุติ สุวรรณมาศ นายธานี อ่อนละเอียด พลโท พิศณุ พุทธวงศ์ พลเอก โปฎก บุนนาค พลอากาศเอก อดิศักดิ์ กลั่นเสนาะ **๔) การกำหนดเขตเลือกตั้ง** **- หนึ่งคนหนึ่งเขต** พลเรือเอก นพดล โชคระดา	

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร (ต้องสร้างกลไกการเลือกตั้งให้ได้คนดีมาสมัครและได้รับการเลือกตั้งเข้าสู่รัฐสภา) พลโท พิศณุ พุทธวงศ์ นายสถิตย์ สวินทร พลเอก โปฎก บุนนาค (จำนวน ส.ส. ขึ้นอยู่กับจำนวนประชากร ต้องมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน) พลเรือเอก ยุทธนา ฟักผลงาม พลอากาศเอก อดิศักดิ์ กลั่นเสนาะ พลอากาศเอก สฤษดิ์พงษ์ โกมุทานนท์ **- สามคนหนึ่งเขต** พลเรือเอก ชุมนุม อาจวงษ์ พลเอก ชยุติ สุวรรณมาศ พลโท จเรศักณ์ อานุภาพ พลโท สมโภชน์ วังแก้ว พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมาลย์ พลอากาศเอก บุญยฤทธิ์ เกิดสุข นายธานี อ่อนละเอียด นายแถมสิน รัตนพันธุ์	

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	พลอากาศเอก ธงชัย แฉล้มเขตร (หรือตามอัตราส่วนของผู้มีสิทธิ : จำนวน ส.ส. ที่ควรมี) **- กำหนดเขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง** พลอากาศเอก ไพศาล สีตบุตร นายวันชัย ศารทูลทัต	
	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ควรประกอบด้วยสมาชิก จำนวน ๓๐๐ คน และการเลือกตั้งโดยตรง ควรใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ด้วยระบบลงคะแนนเสียงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๑ คน เลือก ส.ส. ได้ ๑ คน (one - man - one - vote) และ ส.ส. ไม่สังกัดพรรคก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการซื้อเสียงและจะทำให้ได้ ส.ส. ที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนโดยแท้จริง นอกจากนี้ การกำหนดให้ใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้งจะเป็นการป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น	คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ
	ควรกำหนดสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๕๐ คน โดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตการเลือกตั้ง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละจังหวัดให้เป็นไปตามสัดส่วนประชากรของแต่ละจังหวัด	คณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	๑) กรรมาธิการส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการกำหนดองค์ประกอบของสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๕๐๐ คน โดยจำแนกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง จำนวน ๓๕๐ คน และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ จำนวน ๑๕๐ คน ๒) รูปแบบของบัตรเลือกตั้งกรรมาธิการส่วนใหญ่ กรรมาธิการเห็นด้วยให้ใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ ใบ	คณะกรรมาธิการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	๓) กรรมาธิการเห็นด้วยหากใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม โดยกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขต มาจากการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว ส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อให้เป็นแบบบัญชีรายชื่อเดียวทั้งประเทศ โดยใช้เขตประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง โดยใช้วิธีการคำนวณจากผลรวมจากคะแนนเสียงของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตที่แต่ละพรรคการเมืองได้รับ เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่ทุกคะแนนเสียงมีความหมายในการคำนวณหาจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๔) กรรมาธิการส่วนใหญ่ เห็นด้วยให้กำหนดรูปแบบเขตเลือกตั้งแบบเขตเล็ก โดยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๑ คน : ๑ เขต	
การกำหนดที่มาของนายกรัฐมนตรี	นายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกของสภาผู้แทนราษฎร	คณะกรรมาธิการการเมือง
	ควรกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมีที่มาจากการเลือกของรัฐสภา ทั้งนี้ กลไกการได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี คือ ให้รัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ผู้แทนของประชาชนเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรี โดยไม่ต้องระบุว่านายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ในกลไกเชิงรายละเอียดอาจกำหนดแนวทางเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ เช่น ให้สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาประชุมร่วมกันในนามรัฐสภาเพื่อเลือกนายกรัฐมนตรี หรืออาจให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอชื่อบุคคลแล้วให้วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ เป็นต้น	คณะกรรมาธิการการบริหารราชการแผ่นดิน

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	นายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่ควรเป็นบุคคลที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา และพรรคการเมืองเป็นผู้เสนอชื่อบุคคลที่จะให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี	คณะกรรมาธิการการยุติธรรม การอำนวยความยุติธรรมและกิจการตำรวจ
	นายกรัฐมนตรีอาจเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องได้รับการเลือกตั้งจากสภาผู้แทนราษฎร	คณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น
	เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่อาจมาจากบุคคลภายนอกที่มีคุณสมบัติและมีคุณวุฒิที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่ง โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีอำนาจในการเสนอรายชื่อบุคคลที่สมควรดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี และในกรณีช่วงเปลี่ยนผ่านรัฐบาล ให้สมาชิกรัฐสภาเสนอชื่อบุคคล เพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้โดยตรง ทั้งสองกรณีบุคคลที่ได้รับการเสนอเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาด้วยคะแนนเสียง ๓ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของรัฐสภา	คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงิน และการคลัง
	นายกรัฐมนตรีไม่ต้องมาจากการเลือกตั้ง และควรกำหนดให้รัฐสภาเป็นองค์กรในการทำหน้าที่เพื่อให้ได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี	คณะกรรมาธิการการพลังงาน
	นายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็ได้ โดยเฉพาะกรณีเกิดวิกฤติของประเทศ โดยคณะกรรมาธิการมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑. ขั้นต้นกำหนดว่าสถานการณ์ใดจึงควรมีนายกรัฐมนตรีที่ไม่ต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ๒. ให้มีการเลือกตั้งโดยตรง	คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	๓. สภาเป็นผู้พิจารณา โดยการเสนอของสมาชิกสภา ๔. พรรคการเมืองต้องประกาศชื่อบุคคลที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีก่อนการเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนเลือก	
	ไม่ควรกำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่การให้ได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีจะต้องเชื่อมโยงมาจากประชาชน เช่น ให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ลงมติเลือกนายกรัฐมนตรี หรืออาจกำหนดให้มีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง เป็นต้น เนื่องจากประสบการณ์ของประเทศไทยที่ผ่านมาที่กำหนดให้นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อเกิดเหตุการณ์ใด ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถเลือกนายกรัฐมนตรีได้ จะส่งผลให้ประเทศไม่มีทางออกในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว	คณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสาธารณสุขเทศ
	เห็นสมควรกำหนดให้นายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่บุคคลที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นนายกรัฐมนตรีจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรก่อน	คณะกรรมาธิการการเกษตร และสหกรณ์
	๑) นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้ง พลอากาศเอก ไพศาล สีตบุตร พลอากาศเอก บุญยฤทธิ์ เกิดสุข นายธานี อ่อนละเอียด (แต่หากเป็นคนที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งต้องเป็นกรณีพิเศษในเงื่อนไขพิเศษ) พลเรือเอก ยุทธนา ฟักผลงาม	คณะกรรมาธิการการคมนาคม

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	๒) นายกรัฐมนตรีไม่ต้องมาจากการเลือกตั้ง พลเรือเอก ชุมนุม อาจวงษ์ (โดยให้รัฐสภาเป็นผู้เสนอชื่อนายกรัฐมนตรี) พลเรือเอก นพดล โชคระดา (โดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอรายชื่อ และต้องได้รับการสนับสนุนไม่น้อยกว่า ๓ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด) พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร (โดยใช้กลไกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอรายชื่อ) พลเอก ชยุติ สุวรรณมาศ (โดยใช้กลไกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอรายชื่อ) พลโท จเรศักณ์ อานุภาพ (โดยใช้กลไกสภาผู้แทนราษฎรและพรรคการเมืองเป็นผู้เสนอรายชื่อ) นายวันชัย ศารทูลทัต (โดยพรรคการเมืองจะต้องระบุรายชื่อผู้ที่จะเป็นนายกรัฐมนตรีไว้ตั้งแต่สมัครรับเลือกตั้ง) พลโท สมโภชน์ วังแก้ว พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมาลย์ (โดยองค์กรอิสระเป็นผู้เสนอชื่อ) นายแถมสิน รัตนพันธุ์ พลอากาศเอก ธงชัย แฉล้มเขตร (โดยคณะกรรมการแก้ไขวิกฤติของชาติเป็นผู้เสนอรายชื่อ) พลโท พิศณุ พุทธวงศ์ (โดยใช้กลไกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอรายชื่อ) นายสถิตย์ สวินทร (โดยใช้กลไกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้เสนอรายชื่อ) พลเอก โปฎก บุนนาค (โดยใช้กลไกรัฐสภาเป็นผู้เสนอรายชื่อ) พลอากาศเอก อดิศักดิ์ กลั่นเสนาะ (โดยใช้กลไกรัฐสภาเป็นผู้เสนอรายชื่อ)	

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	พลอากาศเอก สฤษดิ์พงษ์ โกมุทานนท์	
	- ในช่วงเหตุการณ์ปกติ นายกรัฐมนตรีควรมาจากการเสนอชื่อของสภาผู้แทนราษฎร โดยไม่ต้องกำหนดว่าต้องเป็น ส.ส. อันเป็นแนวปฏิบัติทั่วไปของนานาประเทศ - ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่าน นายกรัฐมนตรีควรมาจากการเสนอชื่อของรัฐสภา	คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ
	นายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งอาจมาจากบุคคลภายนอกที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม แต่ต้องได้รับเสียงสนับสนุนจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่ง ในระหว่างการเปลี่ยนผ่านเห็นควรให้ได้รับเสียงสนับสนุนจากรัฐสภา โดยต้องได้รับเสียงสนับสนุนไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่	คณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	นายกรัฐมนตรีไม่ต้องมาจากการเลือกตั้ง และกลไกการได้มาหรือองค์กรที่ทำหน้าที่เพื่อให้ได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี คือ (๑) ใช้กลไกของสภาผู้แทนราษฎร (๒) รัฐสภา โดยประธานรัฐสภา ควรมีแนวทางที่เคยดำเนินการมาแล้วในอดีต	คณะกรรมาธิการการศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา	สมาชิกวุฒิสภามาจากการสรรหาทั้งหมด	คณะกรรมาธิการการเมือง
	สมาชิกวุฒิสภาควรมีที่มาจากการสรรหาทั้งหมด ทั้งนี้ ในกรณีที่กำหนดให้วุฒิสภามีจำนวน ๒๐๐ คนมีที่มาจากการสรรหาทั้งหมด (หากพิจารณาภาพรวมในนามรัฐสภา) พบว่าจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการสรรหา ๒๐๐ คน รวมกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ๑๕๐ คน มีจำนวน ๓๕๐ คน เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต	คณะกรรมาธิการการบริหารราชการแผ่นดิน

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	เลือกตั้ง จำนวน ๓๕๐ คน โดยแนวทางการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ควรกำหนดให้มีที่มาจากการสรรหาตามกลุ่มอาชีพ	
	สมาชิกวุฒิสภาควรมาจากการสรรหาทั้งหมด โดยการสรรหาจากลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ รวมทั้งควรกำหนดคุณสมบัติของสมาชิกวุฒิสภาให้มีอายุระหว่าง ๕๐ – ๗๐ ปี และควรจบการศึกษาขั้นต่ำในระดับปริญญาตรี รวมทั้งควรกำหนดให้วุฒิสภามีอำนาจหน้าที่ในการกลั่นกรองกฎหมาย ควบคุมตรวจสอบการบริหารราชการแผ่นดิน และการให้ความเห็นชอบบุคคลให้ดำรงตำแหน่งเท่านั้น	คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ
	สมาชิกวุฒิสภาควรมีที่มาจากการสรรหา หรือมาจากการเลือกตั้งและสรรหาในสัดส่วนเท่า ๆ กัน โดยมีการกำหนดรูปแบบและองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา และเลือกตั้งที่เหมาะสม เพื่อป้องกันการถูกแทรกแซงจากทางการเมือง เพื่อให้ได้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรอบรู้หลากหลายสาขาอาชีพ	คณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น
	๑) กำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วย สมาชิก จำนวน ๒๐๐ คน โดยมาจากการสรรหาทั้งหมด ๒) กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา ต้องมาจากตัวแทนของกลุ่มบุคคลหลากหลายวิชาชีพ ทั้งในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ๓) ควรกำหนดให้เพิ่มจำนวนคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจากเดิมจำนวน ๗ คน เพิ่มเป็นจำนวน ๑๕ คน ทั้งนี้ การกำหนดให้วุฒิสภามีจำนวน ๒๐๐ คน ที่มาจากการสรรหาทั้งหมด เนื่องจากที่ผ่านมาสมาชิกวุฒิสภามีจำนวน ๑๕๐ คน มาจากการเลือกตั้งจำนวน ๗๖ คน	คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	และการสรรหาจำนวน ๗๔ คน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ทำให้การทำงานของวุฒิสภาไม่สามารถถ่วงดุลอำนาจในฐานะสภาผู้ทรงคุณวุฒิ และในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาควรกำหนดเพิ่มจำนวนบุคคลที่จะเป็นคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาเพื่อเป็นการลดข้อครหาถึงที่มาของวุฒิสภา ในการนี้ บุคคลที่จะมาเป็นคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจะต้องมาจากหน่วยงานหรือองค์กรอิสระและเป็นกลุ่มบุคคลจากหลากหลายวิชาชีพที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมโดยประชาชนยอมรับซึ่งต้องมีความเป็นกลาง ๔) ควรกำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา	
	สมาชิกวุฒิสภาควรมาจากการสรรหาทั้งหมด	คณะกรรมาธิการการพลังงาน
	สมาชิกวุฒิสภาควรมาจากการสรรหาทั้งหมด โดยคณะกรรมาธิการมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑. จัดให้มีคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภา ๒. สรรหาสมาชิกวุฒิสภาจากตัวแทนจังหวัดละ ๑ คน ๓. กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครและพิจารณาจากหลากหลายอาชีพ ๔. เลือกตั้งทางอ้อมจากกลุ่มอาชีพ	คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข
	การที่จะกำหนดที่มาของสมาชิกวุฒิสภาว่าจะใช้รูปแบบใดนั้น จะต้องพิจารณาจากหน้าที่ของวุฒิสภา ซึ่งมีความเห็นว่า วุฒิสภาควรมีหน้าที่หลักในการกลั่นกรองกฎหมายและประชุมสภาเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเรื่องต่าง ๆ และในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรถูกยุบและเกิดปัญหาวิกฤตทางการเมือง วุฒิสภาจะทำหน้าที่ในการให้ได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรีเฉพาะกาลเป็นการชั่วคราว เพื่อนำไปสู่การเลือกตั้งตามกระบวนการต่อไป สำหรับประเด็นการถอดถอนนั้น	คณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	วุฒิสภาควรทำหน้าที่ถอดถอนบุคคลที่วุฒิสภาเป็นผู้ให้ความเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่งเท่านั้น ส่วนการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอื่นนั้น ที่ผ่านมา การทำหน้าที่ดังกล่าวของวุฒิสภาไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ดังนั้น จึงควรให้ภารกิจการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นหน้าที่ของหน่วยงานอื่นที่มีความชำนาญและมีประสบการณ์ในเรื่องการพิพากษาหรือตัดสินคดีโดยตรง ดังนั้น เมื่อตัดกระบวนการถอนถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจากหน้าที่ของวุฒิสภาแล้ว คงเหลือภารกิจหลักคือทำหน้าที่สภาสูงในการกลั่นกรองกฎหมายและประชุมสภาเพื่อพิจารณาและให้ความเห็นชอบในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งไม่มีความยึดโยงกับประชาชนโดยตรง โดยผู้ที่จะมาทำหน้าที่ดังกล่าว จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีความชำนาญหรือประสบการณ์โดยมีที่มาที่หลากหลายและมีคุณภาพ **ดังนั้น กระบวนการให้ได้มาซึ่งวุฒิสภาที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจึงควรมาจากการสรรหา** สำหรับกระบวนการในการให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภานั้น อาจใช้รูปแบบและแนวทางในการสรรหาเช่นเดียวกับที่ผ่านมา โดยอาจกำหนดขั้นตอนต่าง ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้กระบวนการสรรหาเป็นไปตามเจตนารมณ์ มีความหลากหลายของกลุ่มสาขาอาชีพและได้บุคคลที่มีคุณภาพ เช่น ในกระบวนการรับสมัคร ผู้ที่จะสมัครในด้านใดจะต้องเป็นผู้ที่มีความชำนาญและมีประสบการณ์ในด้านนั้นอย่างแท้จริง มิใช่ส่งในนามมูลนิธิหรือสมาคม แต่ไม่ได้มีความรู้ ความสามารถในด้านนั้น ๆ เป็นต้น หรือ ควรกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหาเพิ่มเติมจากที่ผ่านมา เพื่อให้กระบวนสรรหาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยคณะกรรมาธิการข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้	

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	- ให้วุฒิสภาทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรในกรณีที่มีการยุบสภา เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศ - วุฒิสภาควรจะมีหน้าที่ถอดถอนเฉพาะบุคคลที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เท่านั้น ในการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองควรให้ศาลฎีกาเป็นผู้พิจารณา	
	เห็นสมควรกำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการสรรหาทั้งหมด	คณะกรรมาธิการการเกษตร และสหกรณ์
	๑) มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด นายวันชัย ศารทูลทัต **๒) มาจากการเลือกตั้งและการสรรหาในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน** พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร พลเอก ชยุติ สุวรรณมาศ พลโท สมโภชน์ วังแก้ว พลอากาศเอก ธงชัย แฉล้มเขตร (ระบบสรรหาต้องยุติธรรมและยึดโยงกับประชาชน อาจคัดสรรมา ๓ เท่า แล้วให้ประชาชนเป็นผู้เลือก ใช้ประเทศเป็นเขตเลือกตั้ง ส่วนวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งให้ใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง) **๓) มาจากการสรรหาทั้งหมด** พลเรือเอก ชุมนุม อาจวงษ์ (โดยสรรหาจากกลุ่มวิชาชีพ) พลเรือเอก นพดล โชคระดา	คณะกรรมาธิการการคมนาคม

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	พลอากาศเอก ไพศาล สีตบุตร พลโท จเรศักณ์ อานุภาพ (โดยการเลือกตั้งทางอ้อม แต่ละกลุ่มอาชีพเลือกกันเองและเสนอรายชื่อให้คณะกรรมการสรรหาเลือกผู้ที่มีความเหมาะสมเพื่อดำรงตำแหน่ง) พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมาลย์ พลอากาศเอก บุญยฤทธิ์ เกิดสุข นายแถมสิน รัตนพันธุ์ พลโท พิศณุ พุทธวงศ์ นายสถิตย์ สวินทร พลเอก โปฎก บุนนาค พลเรือเอก ยุทธนา ฟักผลงาม พลอากาศเอก อดิศักดิ์ กลั่นเสนาะ พลอากาศเอก สฤษดิ์พงษ์ โกมุทานนท์	
	สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) ควรประกอบด้วยสมาชิก จำนวนไม่น้อยกว่า ๒๐๐ คน และควรมาจากการสรรหา ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านของยุคปฏิรูปการเมืองการปกครองประเทศ ควรกำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา	คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	สมาชิกวุฒิสภาควรมาจากการสรรหาทั้งหมด จำนวน ๑๕๐ คน	คณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	สมาชิกวุฒิสภาควรมาจากการสรรหาทั้งหมด	คณะกรรมาธิการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
ความจำเป็นที่ต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศ	ควรบัญญัติให้มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการปฏิรูปให้เกิดผลสำเร็จ และมีองค์กรที่แก้ไขปัญหาหากเกิดวิกฤติทางการเมืองขึ้น โดยการกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดังกล่าวในสภาวะปกติควรไม่ให้มีลักษณะที่เป็นการทับซ้อนกับการทำงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งควรมีลักษณะเป็นการเตรียมการเพื่อรองรับสภาวะวิกฤติหากจะเกิดมีขึ้น	คณะกรรมาธิการการบริหารราชการแผ่นดิน
	ควรมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศ โดยองค์กรหรือคณะกรรมการที่ทำหน้าที่ดังกล่าวจะต้องมีความเป็นอิสระ เพื่อทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	คณะกรรมาธิการการกฎหมาย กระบวนการยุติธรรมและกิจการตำรวจ
	คณะกรรมาธิการเสียงข้างมากเห็นด้วยกับการกำหนดให้มีคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศไว้ในรัฐธรรมนูญ ขณะที่คณะกรรมาธิการเสียงข้างน้อยเห็นว่า	คณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	ไม่มีความจำเป็นโดยอาจกำหนดเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ในหมวดใดหมวดหนึ่งโดยเฉพาะ หรือกำหนดไว้ในบทเฉพาะกาลเพื่อนำมาใช้ในกรณีที่ประเทศเกิดปัญหาหรือวิกฤต รวมทั้งหากวางระบบหรือกลไกทางการเมืองทั้งในส่วนของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการเลือกตั้งที่มาของนายกรัฐมนตรี และที่มาของสมาชิกวุฒิสภา ได้อย่างมีความเหมาะสมและเกิดดุลยภาพแล้วก็อาจไม่จำเป็นต้องมีคณะกรรมการดังกล่าว	
	คณะกรรมาธิการมีความเห็น ๒ แนวทาง คือ ทั้งจำเป็นและไม่จำเป็นที่จะต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศ **กรรมาธิการมีความเห็นว่าควรมี โดย** - คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ควรประกอบด้วยสมาชิกที่มาจากภาคส่วน ต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้แทนจากภาคส่วนประชาชน - คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ควรอยู่ในกรอบของรัฐบาล - กำหนดเงื่อนไขและสถานการณ์ในการทำงาน กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ และประชุมเมื่อเกิดวิกฤต - กำกับดูแลการบริหารงานของรัฐบาลให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้ - มีการตั้งองค์กรชั่วคราวเพื่อแก้ไขวิกฤตและมีการกำหนดกรอบการทำงานที่ชัดเจน **กรรมาธิการมีความเห็นว่าไม่ควรมี โดยเห็นว่า**	คณะกรรมาธิการการพลังงาน

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	- ควรมีการกำหนดคณะผู้บริหารประเทศในช่วงเกิดวิกฤตไว้ในรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วย ประธานองคมนตรี ประธานศาลต่างๆ ผู้บังคับบัญชาเหล่าทัพ และองค์กรที่สำคัญ บริหารราชการแผ่นดินจนกว่าจะตั้งรับบาลได้ - ยุบสภา จัดการเลือกตั้งใหม่	
	มีความจำเป็นที่จะต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศ โดยคณะกรรมาธิการมีข้อเสนอแนะดังนี้ ๑. รัฐบาลตั้งขึ้นเป็นครั้งคราวตามความจำเป็นเมื่อเกิดปัญหาของประเทศ และสิ้นสุดเมื่อภารกิจสำเร็จ ๒. กำหนดอำนาจหน้าที่ ในยามปกติ ติดตามและให้ข้อเสนอแนะในยามวิกฤติ สามารถใช้อำนาจได้ตามขั้นตอนหรือควบคุมตรวจสอบการทำงานทางการเมืองตาม รธน. กำหนด ๓. กำหนดระยะเวลาปฏิบัติหน้าที่ ๕ ปี โดยมีอำนาจหน้าที่ไม่ซ้ำซ้อนกับฝ่ายบริหาร ในกรณีที่เกิดภาวะวิกฤติให้อำนาจฝ่ายตุลาการทั้ง ๓ ศาล เป็นพิจารณา ๔. เพิ่มอำนาจในการตรวจสอบทุจริตมากขึ้น สำหรับกรณีที่ไม่มีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่ดังกล่าว คณะกรรมาธิการมีข้อเสนอแนะดังนี้	คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	๑. กำหนดขอบเขตความรับผิดชอบของรัฐบาล เช่น การนำนโยบายที่ประกาศมาใช้แล้วหากเกิดปัญหาร้ายแรงขั้นไหน รัฐบาลต้องลาออก หรือให้ออกโดยเสียงประชาชน ๒. สภาเป็นผู้พิจารณา	
	มีความจำเป็นที่จะต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศ แม้ว่าในทางประชาธิปไตยอาจเป็นที่ยอมรับได้ยาก แต่ด้วยสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมาและสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันแล้ว หากมีองค์กรหรือคณะกรรมการดังกล่าว จะเป็นกลไกหนึ่งที่จะไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการปฏิวัติ/รัฐประหาร ซึ่งจะทำให้การเปลี่ยนผ่านทางการเมืองไปสู่ประชาธิปไตยอย่างแท้จริงในอนาคต มีความต่อเนื่องและมั่นคง คณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศดังกล่าว ไม่ควรเป็นคณะกรรมการประจำ และการทำหน้าที่ดังกล่าวจะทำเฉพาะกรณีที่เกิดวิกฤตของประเทศ โดยมีองค์ประกอบของคณะกรรมการที่ชัดเจนว่ามีจำนวนเท่าใด มีที่มาอย่างไร โดยอาจเป็นผู้แทนขององค์กรต่าง ๆ เช่น ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครอง ประธานศาลฎีกา ผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประธานคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (คตง.) ประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ประธานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการทหารบก ผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการทหารอากาศ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ อัยการสูงสุด เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ (สมช.) ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และ	คณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	นายกรัฐมนตรี รวมทั้งสิ้น ๑๙ คน ประกอบขึ้นเป็นคณะกรรมการดังกล่าว โดยมอบหมายให้สำนักงานองค์กรอิสระองค์กรใดองค์กรหนึ่งทำหน้าที่เลขานุการคณะกรรมการเมื่อเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองขึ้น โดยอาจกำหนดเป็นเงื่อนไข เช่น ประชาชนจำนวนหนึ่งแสนคนเข้าชื่อเพื่อขอให้มีการเปิดประชุม และให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ตรวจสอบรายชื่อประชาชนที่เข้าชื่อ ให้แล้วเสร็จภายในกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้ หรือในการขอเปิดประชุมจะต้องมีคณะกรรมการร่วมลงชื่อขอเปิดประชุมไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของคณะกรรมการทั้งหมด	
	ไม่จำเป็นต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศ เนื่องจากเห็นว่ากรณีการแก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศควรให้เป็นไปตามกระบวนการในระบอบประชาธิปไตยตลอดจนแนวทางการดำเนินการเพื่อการบริหารจัดการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์
	๑) จำเป็นที่จะต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขวิกฤตของประเทศ พลเรือเอก ชุมนุม อาจวงษ์ (โดยให้คงไว้ตามร่างเดิม แต่ไม่ควรกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ) พลเรือเอก นพดล โชคระดา (โดยมีกลไกในการทำงาน คือ กำกับดูแลรัฐบาลให้ดำเนินการตามยุทธศาสตร์) พลเอก วรพงษ์ สง่าเนตร (โดยกำหนดบทบาท ความสัมพันธ์กับรัฐบาล ขั้นตอนในการแก้ไขปัญหา และโอกาสในการทำหน้าที่ไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ) พลอากาศเอก ไพศาล สีตบุตร (โดยกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายลูก)	คณะกรรมาธิการการคมนาคม

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	พลโท จเรศักณ์ อานุภาพ (โดยมีกลุ่มบุคคลที่ได้รับการยอมรับเข้ามาทำหน้าที่ในระยะสั้น และจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยเร็ว) พลโท สมโภชน์ วังแก้ว พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมาลย์ พลอากาศเอก บุญยฤทธิ์ เกิดสุข (โดยกำหนดกรณีที่เป็นวิกฤตชาติและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการให้ชัดเจน) นายธานี อ่อนละเอียด (โดยองค์ประกอบขององค์กรต้องเป็นที่ยอมรับ และน่าเชื่อถือ) นายแถมสิน รัตนพันธุ์ (โดยเป็นองค์กรชั่วคราว) พลอากาศเอก ธงชัย แฉล้มเขตร (ควรบัญญัตินิยามคำว่าวิกฤตของชาติให้ชัดเจน ผู้ใดเป็นผู้ยื่นศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นไปตามคำนิยามหรือไม่ หลังจากนั้นคณะกรรมการแก้ไขวิกฤตจึงเข้ามาทำหน้าที่แทนรัฐบาล) พลเรือเอก ยุทธนา ฟักผลงาม (โดยมีกลไกในการทำงาน คือ การควบคุมรัฐบาลให้ทำการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาของประเทศที่ผ่านมาและแก้ปัญหาประเทศยามวิกฤต รวมทั้งต้องมีการบัญญัติความหมายของคำว่า “วิกฤตของประเทศ” ให้ชัดเจน) **๒) ไม่จำเป็นที่จะต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขวิกฤติของประเทศ** พลเอก ชยุติ สุวรรณมาศ	

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	นายวันชัย ศารทูลทัต (โดยในการแก้ไขวิกฤติให้กระบวนการต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ตามกฎหมายดำเนินการให้ครบสมบูรณ์) พลโท พิศณุ พุทธวงศ์ นายสถิตย์ สวินทร (โดยใช้วิธีการที่เคยปฏิบัติมาแล้ว) พลเอก โปฎก บุนนาค พลอากาศเอก อดิศักดิ์ กลั่นเสนาะ (เมื่อมีรัฐบาลเลือกตั้งแล้ว ไม่มีองค์กรใดในระบบมีอำนาจควบคุมรัฐบาลได้ตามระบอบประชาธิปไตย) พลอากาศเอก สฤษดิ์พงษ์ โกมุทานนท์	
	ควรมีองค์กรเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤตของประเทศ โดยหากมีกรณีวิกฤตให้รัฐสภาเป็นผู้มีอำนาจวินิจฉัยสถานการณ์ปัญหาวิกฤตของประทศและรับรองการเข้ามาทำหน้าที่ขององค์กรหรือคณะกรรมการ โดยรัฐสภาต้องมีมติมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่	คณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
	ไม่จำเป็นที่จะต้องมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขวิกฤติของประเทศ	คณะกรรมาธิการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
เรื่องอื่น ๆ	ควรมีองค์กรหรือคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แก้ไขปัญหาวิกฤติของประเทศ	คณะกรรมาธิการการเมือง
	ควรกำหนดบทลงโทษ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่มีการบริหารงานในทางราชการที่ผิดพลาด และมีการกระทำการทุจริตคอรัปชั่น ให้มีความชัดเจนและเข้มงวดเพิ่มมากยิ่งขึ้น	คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	เนื่องจากที่ผ่านมามีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ที่ดำรงตำแหน่งในระดับสูงมีการทุจริตคอรัปชั่นเป็นจำนวนมากแต่ไม่มีบทลงโทษใดกำหนดไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ อาจจะกำหนดให้องค์กรอิสระมีอำนาจการตรวจสอบที่เข็มแข็งมากขึ้น เช่น เมื่อพบเห็นบุคคลใดกระทำความผิดองค์กรอิสระมีอำนาจสามารถตรวจสอบได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องทุกข์กล่าวโทษ และอาจจะเพิ่มอำนาจในการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้มีกระบวนการในการลงโทษผู้กระทำความผิดมีความรวดเร็วมากขึ้น	
	๑) การปฏิรูปพรรคการเมือง ควรมีการปฏิรูประบบพรรคการเมือง เนื่องจากที่ผ่านมาพรรคการเมืองถูกครอบงำโดยนายทุนพรรคการเมือง จึงควรมีการปฏิรูปเพื่อให้พรรคการเมืองเป็นของประชาชนโดยแท้จริง ซึ่งอาจกำหนดเป็นกลไกต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกพรรคการเมืองอย่างแท้จริง เช่น สมาชิกพรรคทุกคนจะต้องบริจาคเงินทุนเพื่อสนับสนุนพรรคการเมืองเป็นรายปีเพื่อเป็นทุนในการดำเนินการตามนโยบายของแต่ละพรรค โดยมีกระบวนการตรวจสอบที่ชัดเจนทั้งภายในพรรคและองค์กรตรวจสอบภายนอก หากมีการฝ่าฝืนหรือทุจริตให้ดำเนินการยุบพรรคการเมืองนั้น ๆ เป็นต้น ๒) การแก้ไขปัญหาคดีคอร์รัปชั่นในทางการเมือง ควรมีการจัดลำดับความสำคัญในการพิจารณาคดีคอร์รัปชั่นทางการเมืองเป็นคดีเร่งด่วนพิเศษ เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าในการรอการพิจารณาต่อจากคดีอื่น ๆ โดยต้องมีการกำหนดกรอบระยะเวลาการพิจารณาคดีคอร์รัปชั่นในทางการเมืองของแต่ละหน่วยงานที่มีหน้าที่ให้ชัดเจน	คณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ

ประเด็น	ความเห็นเพื่อประกอบการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ผู้เสนอความเห็น
	ทั้งคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และศาล หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย โดยรวมระยะเวลาการพิจารณาและตัดสินคดีแล้วต้องไม่เกิน ๓ ปี ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหาคดีคอร์รัปชั่นในทางการเมืองเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยหากมีการตัดสินว่ามีการกระทำความผิด ผู้นั้นจะไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งหรือดำเนินกิจกรรมใด ๆ ทางการเมืองได้อีกต่อไป	
	ควรเพิ่มอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญเพื่อช่วยสนับสนุนความโปร่งใสและการตรวจสอบ (check and balance) รวมทั้งในกรณีองค์กรอิสระที่มีบทบาทอยู่แล้ว เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ฯลฯ	คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ

.....

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการสามัญ
วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๘
โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๘๖ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๘๗

๑. ความเห็นที่ได้รับจากคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๑.๒ ความเห็นในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญโดยทั่วไป

หน้าว่าง

๑. คณะกรรมาธิการการเมือง

หน้าว่าง

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรม -๔๗-
รับที่ (ว) 124 / 2558
วันที่ - 6 พ.ย. 2558 เวลา 16.00 น.
สำนักกรรมาธิการ

บันทึกข้อความ

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ 1993 / 2558 วันที่ 6 พ.ย 58
เวลา 15.55 น. ส่งกลุ่มงาน .....
สำนักกรรมาธิการ ๒

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการเมือง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๙๑๘๔-๕

ที่ สว(สนพ)(กม๔๒) ๐๐๑๐/๔๕๔๓ **วันที่** ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ความเห็นในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติทุกคณะ ได้พิจารณาและเสนอความเห็นในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

คณะกรรมาธิการการเมือง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ขอเสนอความเห็นในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และดำเนินการต่อไป

(นายกล้านรงค์ จันทิก)
ประธานคณะกรรมาธิการการเมือง
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ความเห็นของคณะกรรมาธิการการเมือง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๑. ที่มาของนายกรัฐมนตรี

๑.๑ นายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

๑.๒ นายกรัฐมนตรีต้องเป็นผู้ได้รับแต่งตั้งจากสภาผู้แทนราษฎร

๑.๓ ไม่ควรกำหนดเงื่อนไขในการเสนอชื่อบุคคลภายนอกที่สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรี เนื่องจากบุคคลซึ่งสมควรได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีซึ่งสภาผู้แทนราษฎรต้องมีมติให้ความเห็นชอบอยู่แล้ว ทั้งนี้ การกำหนดเงื่อนไขอาจเป็นปัญหาในทางปฏิบัติได้

๒. ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

๒.๑ สมาชิกวุฒิสภามีที่มาจากการสรรหา

๒.๒ วุฒิสภามีอำนาจถอดถอนเฉพาะบุคคลที่วุฒิสภาให้ความเห็นชอบ

๓. ระบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ระบบการนับคะแนนเสียงเลือกตั้งที่สังคมไทยคุ้นเคยมาโดยตลอด คือ ระบบการนับคะแนนแบบเสียงข้างมากธรรมดา (Simple Majority System) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าระบบ "first-past-the-post" System ผู้ที่ได้คะแนนเสียงมากที่สุด คือ ผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งระบบนี้เข้าใจง่าย นับคะแนนรอบเดียว ประหยัดค่าใช้จ่าย แต่ข้อเสีย คือ ผู้ชนะการเลือกตั้งไม่สามารถกล่าวอ้างความเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างแท้จริงและบ่อยครั้งในประวัติการเลือกตั้งของไทย กรณีการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวแต่มีผู้สมัครหลายคน ปรากฏว่า คะแนนของผู้ที่ชนะการเลือกตั้งน้อยกว่าคะแนนของผู้พ่ายแพ้ในการเลือกตั้งทั้งหมดรวมกันเสียด้วยซ้ำ ทำให้ขาดความชอบธรรมในการกล่าวอ้างความเป็นตัวแทนได้อย่างแท้จริง

คณะกรรมาธิการการเมือง จึงมีความเห็นว่า

๑. สภาผู้แทนราษฎรควรเป็นกระจกสะท้อนความเห็นหรือความต้องการของประชาชนไม่ว่าจะเป็นเสียงข้างมากหรือเสียงข้างน้อยก็ตาม

๒. เพื่อคงไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของเขตเลือกตั้งและที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนพรรค เห็นสมควรให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบเขตเลือกตั้งและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ ทั้งนี้ จะมีจำนวนทั้งสิ้นและสัดส่วนเท่าใดนั้นเป็นรายละเอียดที่จะต้องพิจารณาต่อไป

๕. ด้านพรรคการเมือง

๑) ประเด็นปัญหา

(๑) พรรคการเมืองในประเทศไทย ไม่ได้มีความเป็นตัวแทนของประชาชนที่มีอุดมการณ์ร่วมกันอย่างแท้จริง นอกจากนี้พรรคการเมืองยังไม่ได้มีความเป็นตัวแทนของประชาชนจากทุกภาคส่วน แต่จะเป็นตัวแทนเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะพื้นที่เท่านั้น

ระบบการเมืองของประเทศไทยจึงมีพรรคการเมืองเป็นจำนวนมากถึงประมาณ ๖๐ – ๗๐ พรรค ซึ่งพรรคการเมืองจำนวนมากนั้น อาจไม่ได้มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน แต่เป็นเพียงกลุ่มคนที่มารวมตัวกันเพื่อจัดตั้งพรรคการเมือง และดำเนินการเพื่อให้ครบถ้วนตามข้อกำหนดของกฎหมายของพรรคการเมืองเท่านั้น

นอกจากนี้ พรรคการเมืองใหญ่ของประเทศไทยยังมีลักษณะเป็นพรรคที่สะท้อนความต้องการของประชาชนเฉพาะบางภาคเท่านั้น เช่น พรรคการเมืองพรรคหนึ่ง มีภาพลักษณ์เป็นพรรคของประชาชนภาคใต้ ในขณะที่อีกพรรคการเมืองหนึ่งมีภาพลักษณ์เป็นพรรคการเมืองของประชาชนภาคอีสานและภาคเหนือ ซึ่งลักษณะของพรรคการเมืองดังกล่าว ได้สร้างปัญหาทำให้เกิดการแบ่งประชาชนออกเป็นหมู่พวกแล้วนำไปสู่ความขัดแย้งกันในสังคมและในทางการเมืองจนเป็นปัญหาที่ต้องพยายามแสวงหาแนวทางการปรองดองกันอยู่ในปัจจุบัน ไม่เห็นด้วย

(๒) พรรคการเมืองในระบบการเมืองของประเทศไทยถูกอิทธิพลจากกลุ่มทุนและกลุ่มผลประโยชน์เฉพาะบางกลุ่มแทรกแซงและมีอิทธิพลเหนือพรรคการเมือง

(๓) การคัดเลือกบุคคลเพื่อส่งลงสมัครรับเลือกตั้งยังขาดกระบวนการคัดเลือกที่เหมาะสม ส่วนใหญ่ยังอยู่ภายใต้การใช้ดุลพินิจของกรรมการบริหารพรรคการเมืองโดยขาดกลไกการมีส่วนร่วมของสาขาพรรคการเมืองและประชาชนในเขตพื้นที่การเลือกตั้ง ซึ่งการใช้ดุลพินิจในการคัดเลือกบุคคลเพื่อส่งลงสมัครรับเลือกตั้งมักจะพิจารณาจากโอกาสที่บุคคลนั้นจะชนะการเลือกตั้งหรือไม่ เป็นประเด็นสำคัญ ไม่ได้พิจารณาจากคุณสมบัติของบุคคลว่าจะสามารถเข้ามาทำหน้าที่ในฐานะผู้กำหนดนโยบายสาธารณะ (Policy makers) ทั้งในด้านนิติบัญญัติหรือด้านบริหารได้หรือไม่

(๔) พรรคการเมืองแบ่งปันกันดำเนินนโยบายประชานิยมที่มุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนเฉพาะบางกลุ่มโดยไม่สนใจเรื่องวินัยทางการคลัง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของระบบเศรษฐกิจของประเทศได้

(๕) พรรคการเมืองในระบบการเมืองของประเทศไทยมีส่วนอย่างสำคัญ ที่ทำให้เกิดการแบ่งฝักแบ่งฝ่าย ในสังคมและในทางการเมือง ซึ่งนำไปสู่ความขัดแย้งร้าวลึกในหมู่ประชาชนในปัจจุบัน

(๖) พระราชบัญญัติพรรคการเมืองและพระราชบัญญัติอื่นที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันมีการกำหนดบทลงโทษพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองจากการกระทำความผิดของกรรมการบริหารพรรคการเมืองที่ค่อนข้างรุนแรงถึงขั้นยุบพรรคและตัดสิทธิ์ทางการเมือง โดยไม่จำแนกตามระดับความหนักเบาของการกระทำความผิด ส่งผลทำให้มีการใช้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นตัวแทนเข้ามาเป็นกรรมการบริหารพรรคการเมือง (Nominees) แทนโดยผู้ที่มีบทบาทในการบริหารพรรคการเมืองที่แท้จริงจะไม่ใช่กรรมการบริหารพรรค

๒) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับพรรคการเมือง

(๑) "ความเป็นพรรคการเมือง"

พรรคการเมือง ควรหมายถึง คณะบุคคลที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันที่มาร่วมกันจัดตั้งเป็นพรรคการเมืองตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ และต้องมีเจตนารมณ์ที่มุ่งหมายจะส่งสมาชิกของพรรคลงสมัครรับการเลือกตั้งและต้องดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องในฐานะที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผลประโยชน์ที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน

ดังนั้น การไม่ดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองอย่างต่อเนื่อง เช่น การไม่ส่งผู้สมัครลงรับการเลือกตั้งอย่างต่อเนื่องติดต่อกัน จึงควรถือเป็นเหตุให้พรรคการเมืองนั้นต้องสิ้นสภาพความเป็นพรรคการเมืองหรือถูกยุบพรรคไป

(๒) การจัดตั้งพรรคการเมือง

พรรคการเมืองควรจัดตั้งง่ายแต่ต้องมีพัฒนาการที่ต่อเนื่องและยุบยาก

การจัดตั้งพรรคการเมืองควรให้มีการจัดตั้งขึ้นได้โดยง่ายเพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีอุดมการณ์เดียวกันได้รวมตัวกันในอันที่จะแสดงเจตนารมณ์และอุดมการณ์ทางการเมืองต่อสังคมได้โดยไม่ยุ่งยาก

พรรคการเมืองเมื่อจัดตั้งขึ้นแล้ว ต้องมุ่งดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง เช่น ควรกำหนดให้พรรคการเมืองต้องดำเนินการจัดหาสมาชิกพรรคในอัตราก้าวหน้า เช่น ภายในหนึ่งปีแรกที่จัดตั้งพรรคการเมืองต้องมีสมาชิกจำนวนห้าพันคน ปีที่สองต้องเพิ่มสมาชิกพรรคให้ได้จำนวนหนึ่งหมื่นคน ปีที่สามต้องเพิ่มสมาชิกพรรคเป็นจำนวนหนึ่งหมื่นห้าพันคน ปีที่สี่ .... ปีที่ห้า .... แต่ให้กำหนดจำนวนสูงสุดของจำนวนสมาชิกพรรคไว้ นอกจากนี้ยังควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้ด้วยว่า พรรคการเมืองต้องส่งผู้สมัครลงรับการเลือกตั้งด้วย

พรรคการเมืองควรยุบยาก เหตุแห่งการยุบพรรคการเมือง ควรเป็นการกระทำความผิดที่ร้ายแรงในประเด็น ๑) ที่เกี่ยวข้องถึงการกระทำที่ส่งผลทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ๒) การกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๓) การดำเนินกิจการของพรรคการเมือง

๓.๑ คณะกรรมการบริหารพรรคการเมืองมีหน้าที่ต้องควบคุมสมาชิกพรรคไม่ให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ หรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้ง

๓.๒ ห้ามพรรคการเมืองใช้ "ตัวแทน (nominee)" มาทำหน้าที่เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง

๓.๓ พรรคการเมืองต้องไม่ยินยอมให้บุคคลภายนอกเข้ามามีบทบาทชี้นำ ครอบงำการบริหารพรรคการเมือง

๓.๔ การไม่กระทำตามข้อ ๓.๒ และ ๓.๓ ต้องถือว่าเป็นการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อการปกครองต่อระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งถือเป็นเหตุให้ถูกยุบพรรคการเมือง

(๔) พรรคการเมืองกับข้าราชการ

โดยเหตุที่ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่โดยมีความเป็นกลางทางการเมือง ดังนั้นจึงไม่ควรให้ข้าราชการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง

(๕) กระบวนการคัดเลือกบุคคลเพื่อส่งลงสมัครรับการเลือกตั้ง

พรรคการเมืองต้องดำเนินการคัดเลือกบุคคลเพื่อส่งลงสมัครรับเลือกตั้งตามกระบวนการขั้นตอนวิธีการตามที่กฎหมายบัญญัติโดยการมีส่วนร่วมของสาขาพรรคการเมืองและประชาชนในพื้นที่เพื่อไม่ให้นายทุนพรรคการเมืองหรือกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีอิทธิพลครอบงำกระบวนการคัดเลือกบุคคลเพื่อส่งลงสมัครรับการเลือกตั้ง

(๖) การเงินของพรรคการเมือง

หัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมือง มีหน้าที่ต้องแสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อนายทะเบียนซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งให้ความเห็นชอบ

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองและกรรมการบริหารพรรคการเมืองฝ่าฝืนไม่แสดงรายการบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อนายทะเบียน กฎหมายปัจจุบันกำหนดให้มีโทษทางอาญาจำคุกหรือปรับหรือทั้งจำทั้งปรับซึ่งยังไม่เพียงพอ ควรกำหนดให้มีบทลงโทษทางการเมืองด้วย โดยให้ถือว่าการฝ่าฝืนการกระทำดังกล่าวข้างต้น เป็นลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิ์ลงสมัครรับการเลือกตั้งหรือการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือดำรงตำแหน่งใดในพรรคการเมือง

(๗) การบริจาคแก่พรรคการเมือง

๗.๑ กฎหมายควรกำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสามารถบริจาคเงินเดือนของตนให้กับพรรคการเมืองที่ตนเองเป็นสมาชิกได้

๗.๒ ควรมีมาตรการป้องกันมิให้ระบบทุนเข้ามาครอบงำพรรคการเมืองได้ เช่น

๗.๒.๑ การบริจาคต้องบริจาคให้พรรคการเมืองเท่านั้น ผู้บริจาคจะบริจาคให้กับนักการเมืองเป็นรายบุคคลโดยเฉพาะเจาะจงไม่ได้

๗.๒.๒ การบริจาคเงินให้พรรคการเมืองต้องกระทำผ่านระบบของสถาบันการเงินเท่านั้น เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้

๗.๒.๓ ควรให้ความสำคัญกับการมีระบบการตรวจสอบการใช้จ่ายของพรรคการเมืองเพื่อให้พรรคการเมืองมีความโปร่งใสทางด้านการเงิน โดยระบบการตรวจสอบควรมีหลักการดังต่อไปนี้

๑) รายจ่ายของพรรคการเมืองจะสูงกว่ารายรับของพรรคการเมืองไม่ได้

๒) ควรมี “องค์กรเฉพาะ” ที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงในการตรวจสอบทางการเงินของพรรคการเมือง

๓) การตรวจสอบทางการเงินของพรรคการเมือง ควรตรวจสอบทั้ง “ของพรรคการเมือง” และของ “ผู้สมัครรับการเลือกตั้ง” ภายหลังเสร็จสิ้นการเลือกตั้งแล้ว

(๘) การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ

เพื่อเป็นการป้องกันมิให้คณะบุคคลทำการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคการเมืองเพียงเพื่อต้องการขอรับเงินสนับสนุนพรรคการเมืองจากรัฐ โดยมิได้มีความมุ่งมั่นตั้งใจที่จะดำเนินกิจกรรมทางการเมืองอย่างจริงจัง

การสนับสนุนพรรคการเมืองโดยรัฐ ควรใช้หลักคิด “ช่วยให้เกิดและช่วยให้โตและแข็งแกร่งด้วยตนเอง”

การช่วยให้พรรคการเมืองเกิด

รัฐควรกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการสนับสนุนพรรคการเมืองสำหรับวาระเริ่มแรกเพื่อให้พรรคการเมืองตั้งหลักได้ เช่น ในระยะ ๔ ปีแรกของการจัดตั้งพรรคการเมือง รัฐควรให้การสนับสนุนเพื่อให้พรรคการเมืองสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองและมีความพร้อมที่จะลงเลือกตั้งได้ แต่เมื่อครบ ๔ ปีแล้ว พรรคการเมืองควรจะสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง แต่ถ้าพรรคการเมืองไม่สามารถดำเนินการส่งผู้สมัครลงรับการเลือกตั้งได้ รัฐควรมีมาตรการทบทวนการให้การสนับสนุนพรรคการเมืองนั้นหรืออาจต้องกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ว่าให้พรรคการเมืองนั้นยุบหรือยกเลิกไป

การให้ความสนับสนุนพรรคการเมือง รัฐอาจให้การสนับสนุนในรูปการจัดสรรเงินสนับสนุนและการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดสถานที่สำหรับการปราศรัยหาเสียงให้กับพรรคการเมือง เป็นต้น

การจัดสรรเงินสนับสนุนให้กับพรรคการเมืองควรใช้หลักเกณฑ์ ๒ ประการ ดังนี้คือ

๑) จำนวนคะแนนเสียงที่พรรคการเมืองนั้นได้รับจากการลงคะแนนเสียงของประชาชน

๒) จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พรรคการเมืองนั้นได้รับการเลือกตั้ง

๓) ไม่ควรนำสัดส่วนจำนวนสาขาพรรคการเมืองและจำนวนสมาชิกที่ชำระค่าบำรุงรายปีมาเป็นหลักเกณฑ์ในการคำนวณการจัดสรรเงินสนับสนุนแก่พรรคการเมือง

การช่วยให้พรรคการเมืองโต

๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองต้องการกำหนดหลักเกณฑ์เร่งรัดให้พรรคการเมืองที่จัดตั้งขึ้นดำเนินการหาสมาชิกพรรคในอัตราก้าวหน้า เช่น ภายใน ๑ ปีแรก ต้องหาสมาชิกให้ได้จำนวน ๕,๐๐๐ คน ภายในปีที่ ๒ ต้องหาสมาชิกให้ได้จำนวน ๑๐,๐๐๐ คน ภายในปีที่ ๓ ต้องหาสมาชิกให้ได้จำนวน ๑๕,๐๐๐ คน ...

๒) การจัดสรรเงินสนับสนุนให้กับพรรคการเมืองไม่ควรกำหนดระยะเวลาให้การสนับสนุนเป็นระยะเวลาเนิ่นนานเกินไป ทั้งนี้เพราะพรรคการเมืองเป็นสถาบันหลักที่สำคัญของระบบการเมืองที่จะส่งตัวแทนของพรรคการเมืองเข้าสู่การมีอำนาจรัฐ พรรคการเมืองจึงควรมีความเข้มแข็งและดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง

(๙) การใช้จ่ายของพรรคการเมือง

การตรวจสอบการใช้จ่ายการเงินของพรรคการเมืองควรตรวจสอบในเชิงรุก ไม่เน้นที่การตรวจสอบจากเฉพาะเอกสารอย่างเดียวเท่านั้น

ควรมีระบบการตรวจสอบรายจ่ายและรายรับของพรรคการเมืองอย่างชัดเจนและโปร่งใสโดยใช้รายจ่ายของพรรคการเมืองเป็นฐานอ้างอิงเพื่อใช้เปรียบเทียบกับรายรับของพรรคการเมือง ซึ่งรายจ่ายของพรรคการเมืองไม่ควรเกินรายรับของพรรคการเมือง

(๑๐) การสิ้นสภาพพรรคการเมือง

ควรกำหนดเงื่อนไขการไม่ส่งผู้สมัครรับการเลือกตั้ง ๒ ครั้งติดต่อกัน โดยไม่ต้องระบุว่า "หรือเป็นจำนวน ๘ ปีติดต่อกัน" เป็นเงื่อนไขของการสิ้นสภาพของพรรคการเมือง

(๑๑) การยุบพรรคการเมือง

๑) การยุบพรรคการเมืองควรยุบเฉพาะกรณีที่พรรคการเมืองมีการกระทำอันเป็นความผิดขั้นร้ายแรงในการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา หรือระเบียบหรือประกาศของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม จึงจะถือเป็นเหตุให้ยุบพรรคซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งจะต้องมีการออกประกาศกำหนดลักษณะแห่งการกระทำที่ถือว่าเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายการเลือกตั้งอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองไว้ให้ชัดเจนด้วย

๒) ในกรณีการกระทำความผิดเกี่ยวกับกฎหมายการเลือกตั้งที่ไม่ร้ายแรง ควรจำแนกให้เป็นความผิดของบุคคล ซึ่งอาจเป็นหัวหน้าพรรคหรือกรรมการบริหารพรรค ที่มีการกระทำหรือการปล่อยปละละเลย ให้มีการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง

(๑๒) การควบรวมพรรคการเมือง

ไม่ให้มีการควบรวมพรรคการเมือง หากมีความประสงค์จะควบรวมพรรคให้ใช้วิธีเลิกพรรคการเมืองเดิมแล้วให้จัดตั้งพรรคการเมืองใหม่

เหตุผลที่ไม่สนับสนุนให้มีการควบรวมพรรคการเมืองเพราะในปัจจุบันมีการควบรวมพรรคการเมืองเพื่อแสวงหาอำนาจทางการเมืองเป็นเหตุผลหลัก โดยไม่ได้เป็นการควบรวมพรรคเพราะมีอุดมการณ์ทางการเมืองสอดคล้องกัน

๖. ประเด็นการสร้างความปรองดอง

การสร้างความปรองดอง ควรมีองค์กรที่ทำหน้าที่แก้ไขปัญหาในยามวิกฤตของประเทศ

๗. องค์กรตามรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมาธิการ เสนอความเห็นเฉพาะในส่วนของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน

๗.๑ ชื่อองค์กร

ตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติเพื่อลงมติให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญนี้ทั้งฉบับ) ใช้ชื่อว่า "คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน" **คณะกรรมาธิการมีความเห็นว่า องค์กรควรใช้ชื่อว่า "คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน"**

๗.๒ ควรให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีส่วนร่วมในการสรรหาหรือให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ก่อนเสนอวุฒิสภา ให้ความเห็นชอบตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับเสนอสภาปฏิรูปแห่งชาติ เพื่อลงมติให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญนี้ทั้งฉบับ)

เนื่องจากโดยหลัก การกำหนดให้ผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งเป็นหน่วยธุรการของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินนอกจากจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดของการตรวจสอบการเงินแผ่นดินเป็นอย่างดีแล้ว ควรมีจุดเชื่อมโยงกับคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้การบริหารงานตรวจเงินแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

๗.๓ ควรมีความชัดเจนในเรื่องอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน โดยควรยึดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

การตรวจเงินแผ่นดินให้กระทำโดยคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินที่เป็นอิสระและเป็นกลาง โดยผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินและขึ้นตรงต่อประธานกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่บริหารการตรวจสอบ สอบสวนและไต่สวนความผิดของหน่วยรับตรวจและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ถูกกล่าวหาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐาน ที่คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินกำหนด และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจหน้าที่พิจารณาผลการตรวจสอบ สอบสวน และไต่สวนสำนวนความผิดของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

๗.๔ เสนอให้คงมาตรา ๒๕๓ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ที่ให้มีคณะกรรมการวินัยทางการเงินและการคลังที่เป็นอิสระมากำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญ

ให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการวินัยทางการเงินและการคลังที่เป็นอิสระ เพื่อทำหน้าที่วินิจฉัยการดำเนินการที่เกี่ยวกับวินัยทางการเงิน การคลัง และการงบประมาณ และให้คดีที่พิพาทเกี่ยวกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมกรรมการวินัยทางการเงินและการคลังในเรื่องดังกล่าวเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจของศาลปกครอง

๗.๕ การกำหนดให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจในการตรวจสอบนโยบายประชานิยม โดยให้มีอำนาจเสนอข้อทักท้วงหรือข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล และหากรัฐบาลไม่ปฏิบัติตามแล้ว ควรมีกลไกที่มีสภาพบังคับกำหนดไว้ด้วยนั้น มีความเหมาะสมหรือไม่

การมีกลไกที่มีสภาพบังคับอาจไม่เหมาะสม โดยควรให้คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีอำนาจในการตรวจสอบการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล มิใช่ตรวจสอบนโยบายซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐสภา

หน้าว่าง

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการเมือง
รับที่ (ว) 149 / 2558
วันที่ 9 ธ.ค. 2558 เวลา 16.30 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการเมือง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๙๑๘๔-๕

ที่ สว(กมพ)(กมธ)0090/๒๕๕๘ **วันที่** ๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ความเห็นในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติทุกคณะ ได้พิจารณาและเสนอความเห็นในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

คณะกรรมาธิการการเมือง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ขอเสนอความเห็นในประเด็นเกี่ยวกับแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และดำเนินการต่อไป

(นายกล้านรงค์ จันทิก)
ประธานคณะกรรมาธิการการเมือง
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

การพิจารณาศึกษาแนวทางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ตรวจการแผ่นดิน

โดย

คณะกรรมาธิการการเมือง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
๑. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ๑.๑ มาตรา ๒๔๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ	๑.๑ มาตรา ๒๔๒ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีจำนวนสามคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภาจากผู้ซึ่งเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน มีความรอบรู้และมีประสบการณ์ในการบริหารราชการแผ่นดิน วิสาหกิจ หรือกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสาธารณะ และมีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ ให้ผู้ได้รับเลือกเป็นผู้ตรวจการแผ่นดินประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานผู้ตรวจการแผ่นดินแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ	ไม่มีการแก้ไข	**เห็นด้วย** **ข้อสังเกต เนื่องจากงานด้านจริยธรรมมีความสำคัญอย่างมาก หากต้องการให้งานด้านจริยธรรมในความรับผิดชอบของผู้ตรวจการแผ่นดินมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เห็นควรเพิ่มจำนวนผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นจำนวนห้าคน เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะงานด้านจริยธรรม**

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	ให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานผู้ตรวจการแผ่นดินและผู้ตรวจการแผ่นดิน คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ตรวจการแผ่นดินให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดินมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว ให้มีสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินเป็นหน่วยงานที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ		

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
๑.๒ มาตรา ๒๔๓ การสรรหาและการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๖ และมาตรา ๒๐๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้มีคณะกรรมการสรรหาจำนวนเจ็ดคนประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน และบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓๑ (๑) วรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม	๑.๒ มาตรา ๒๔๓ การสรรหาและการเลือกผู้ตรวจการแผ่นดินให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๐๖ และมาตรา ๒๐๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม **โดยให้มีคณะกรรมการสรรหาจำนวนเจ็ดคนประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด ประธานสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำฝ่ายค้านในสภาผู้แทนราษฎร บุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน และบุคคลซึ่งที่ประชุมใหญ่ตุลาการในศาลปกครองสูงสุดคัดเลือกจำนวนหนึ่งคน** และให้นำบทบัญญัติมาตรา ๒๓๑ (๑) วรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม	ไม่มีการแก้ไข	**๑. กรรมการสรรหาควรมีจำนวนเพิ่มขึ้น** **๒. กรรมการสรรหาควรมีที่มาให้หลากหลายขึ้น เช่น ด้านบริหาร ด้านวิชาการ และด้านภาคประชาสังคม**

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
๑.๓ มาตรา ๒๔๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี (ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของ**ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของ**หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น	๑.๓ มาตรา ๒๔๔ ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ (๑) พิจารณาและสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามคำร้องเรียนในกรณี (ก) การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย หรือปฏิบัตินอกเหนืออำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของ**เจ้าหน้าที่ของรัฐ**	ขอเสนอแก้ไข : รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๔๔ (๑) (ก) และ(ข) บัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ทำให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ได้เฉพาะกลุ่มบุคคลดังกล่าว โดยไม่สามารถตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐประเภทอื่น เช่น เจ้าพนักงานตามกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่ เช่น กำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งปฏิบัติงานในลักษณะเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภามหาวิทยาลัย หรือคณะกรรมการต่างๆ บุคคลหรือคณะบุคคลที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นผู้ใช้อำนาจรัฐ หรือที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งให้ดำเนินการในกิจการของรัฐ เป็นต้น โดยเฉพาะคณะกรรมการ	**เห็นด้วย**

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
		บริหารรัฐวิสาหกิจต่างๆ ซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจตรวจสอบพนักงานของรัฐวิสาหกิจได้ แต่ไม่สามารถตรวจสอบคณะกรรมการบริหารรัฐวิสาหกิจซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายและกำกับการบริหาร (เทียบเคียงความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จ ที่ ๑๑๘/๒๕๔๔) ทั้งที่การปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อหน่วยงานของรัฐและประชาชนส่วนรวมและในการปฏิบัติที่ผ่านมาได้มีประชาชนร้องเรียนบุคคลกลุ่มดังกล่าวเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การที่กำหนดให้ผู้ตรวจการแผ่นดินในอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของบุคคลดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนโดยรวม จึงเสนอแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าวจากความว่า “ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น” เป็น “เจ้าหน้าที่	

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
		ของรัฐ” โดยจะกำหนดบทนิยามคำว่า “เจ้าหน้าที่ของรัฐ” ไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน เพื่อให้ครอบคลุมบุคคลดังกล่าว	
(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของ**ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง**ของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม	(ข) การปฏิบัติหรือละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ของ**เจ้าหน้าที่ของรัฐ**ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ร้องเรียนหรือประชาชนโดยไม่เป็นธรรม ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ก็ตาม		
(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล	(ค) การตรวจสอบการละเลยการปฏิบัติหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและองค์กรในกระบวนการยุติธรรม ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีของศาล	ไม่มีการแก้ไข	**เห็นด้วย**

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
(๑) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ	(๑) กรณีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ	ไม่มีการแก้ไข	**เห็นด้วย**
(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม และมาตรา ๒๘๐	(๒) ดำเนินการเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม และมาตรา ๒๘๐	ไม่มีการแก้ไข	**เห็นด้วย**
(๓) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น	(๓) ติดตาม ประเมินผล และจัดทำข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญ รวมตลอดถึงข้อพิจารณาเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญในกรณีที่เห็นว่าจำเป็น	ไม่มีการแก้ไข	**เห็นด้วย**
(๔) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย	(๔) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา ทุกปี ทั้งนี้ ให้ประกาศรายงานดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษาและเปิดเผยต่อสาธารณะด้วย	ไม่มีการแก้ไข	**เห็นด้วย**

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียนเว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้	การใช้อำนาจหน้าที่ตาม (๑) (ก) (ข) และ (ค) ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินดำเนินการเมื่อมีการร้องเรียนเว้นแต่เป็นกรณีที่ผู้ตรวจการแผ่นดินเห็นว่าการกระทำดังกล่าวมีผลกระทบต่อความเสียหายของประชาชนส่วนรวมหรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะผู้ตรวจการแผ่นดินอาจพิจารณาและสอบสวนโดยไม่มีการร้องเรียนได้	ไม่มีการแก้ไข	**เห็นด้วย**
๑.๔ มาตรา ๒๔๕ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ เมื่อเห็นว่ามีกรณีดังต่อไปนี้ (๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ	๑.๔ มาตรา ๒๔๕ ผู้ตรวจการแผ่นดินอาจเสนอเรื่องต่อศาลรัฐธรรมนูญหรือศาลปกครองได้ เมื่อเห็นว่ามีกรณีดังต่อไปนี้ (๑) บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญ และให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ	ไม่มีการแก้ไข	**เห็นด้วย**

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๒๔๔ (๑) (ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง	(๒) กฎ คำสั่ง หรือการกระทำอื่นใดของบุคคลใดตามมาตรา ๒๔๔ (๑) (ก) มีปัญหาเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายให้เสนอเรื่องพร้อมด้วยความเห็นต่อศาลปกครอง และให้ศาลปกครองพิจารณาวินิจฉัยโดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง		
๑.๕ มาตรา ๒๗๙ มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่งจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ	๑.๕ มาตรา ๒๗๙ มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น มาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่งจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ	ไม่มีการแก้ไข	**เห็นด้วย** **ข้อสังเกต หากเห็นชอบกับการแก้ไขข้อ ๑.๓ แล้ว คำว่า "เจ้าหน้าที่ของรัฐ" ก็หมายความรวมถึงข้าราชการอยู่แล้ว จึงไม่ต้องมีคำว่า "ข้าราชการ" ในข้อ ๑.๕ นี้**

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณีและหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการโดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐	การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินรายงานต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือสภาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณีและหากเป็นการกระทำผิดร้ายแรงให้ส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติพิจารณาดำเนินการโดยให้ถือเป็นเหตุที่จะถูกถอดถอนจากตำแหน่งตามมาตรา ๒๗๐		**ข้อสังเกต เมื่อมีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมตามวรรคหนึ่ง ซึ่งถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัยแล้ว ควรบัญญัติเพิ่มให้หน่วยงานต้นสังกัดต้องดำเนินการทางวินัย**
การพิจารณา สรรหา กลั่นกรอง หรือแต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้นจะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าว	การพิจารณาสรรหากลั่นกรองหรือแต่งตั้งบุคคลใด เข้าสู่ตำแหน่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษบุคคลนั้นจะต้องเป็นไปตามระบบคุณธรรมและคำนึงถึงพฤติกรรมทางจริยธรรมของบุคคลดังกล่าวด้วย		**เห็นด้วย**

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
๑.๖ มาตรา ๒๘๐ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง และส่งเสริมให้**ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ** มีจริตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่มีการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม	๑.๖ มาตรา ๒๘๐ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง และส่งเสริมให้**ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนเด็ก เยาวชน และประชาชนโดยส่วนรวม** มีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม รวมทั้งมีหน้าที่รายงานการกระทำที่**ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐ** ฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม	ขอเสนอแก้ไข : ผู้ตรวจการแผ่นดิน พิจารณาเห็นว่าปัจจุบันสังคมไทยกำลังประสบปัญหาด้านจริยธรรมและส่งผลกระทบในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาเกี่ยวกับการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการซึ่งที่ผ่านมาทุกฝ่ายได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหาดังกล่าวโดยได้นำเรื่องจริยธรรมมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญตั้งแต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งผู้รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าวต้องให้ความสำคัญและดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งในส่วนของการตรวจสอบการฝ่าฝืนประมวลจริยธรรม และการส่งเสริมจิตสำนึกในด้านจริยธรรม และเห็นว่าการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรม และเห็นว่า การส่งเสริมจิตสำนึกในด้านจริยธรรมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการดำเนินการ ซึ่งผู้ตรวจการแผ่นดินได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าวและได้มีการ	**เห็นด้วยกับข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน** **ทั้งนี้ เพื่อความเข้าใจเห็นควรปรับถ้อยคำและวิธีการเขียนเป็นดังนี้** เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่เสนอแนะหรือให้คำแนะนำในการจัดทำหรือปรับปรุงประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคหนึ่ง **และมีหน้าที่รายงานการกระทำที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ** ฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมเพื่อให้ผู้ที่รับผิดชอบในการบังคับการให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมดำเนินการบังคับให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมตามมาตรา ๒๗๙ วรรคสาม **ในกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ** ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการ

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
		ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่องหลายโครงการ ตลอดจนการร่วมมือกันองค์กรหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ และได้ดำเนินการส่งเสริมจิตสำนึกในด้านจริยธรรมไปถึงเด็ก เยาวชน และประชาชนโดยทั่วไป เช่น โครงการ “โรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม” ที่โรงเรียนบางมูลนากภูมิวิทยาคม จังหวัดพิจิตร โครงการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จริยธรรม ในโครงการกองทุนการศึกษา และขณะนี้อยู่ระหว่างการขยายผลโครงการดังกล่าวไปยังโรงเรียนในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ แต่โดยที่รัฐธรรมนูญบัญญัติกรอบการส่งเสริมจิตสำนึกในด้านจริยธรรมไว้เฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐเท่านั้น ทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเห็นว่าการส่งเสริมจิตสำนึกด้านจริยธรรมควรกำหนดให้ครอบคลุมถึงประชาชนโดยทั่วไป โดยเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็ก	ดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้ **ส่งเสริมให้สังคมตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของการมีจิตสำนึกในด้านจริยธรรม**

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
		เยาวชน และประชาชน รวมไปถึงการให้การศึกษาเพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญในด้านจริยธรรม ตลอดจนควรมีการรณรงค์ในเรื่องดังกล่าวให้ทุกภาคส่วนเกิดความรู้ความเข้าใจและให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถยกระดับมาตรฐานด้านจริยธรรมของสังคมไทยให้เท่าเทียมกับประเทศที่มีการพัฒนาในด้านนี้แล้ว จึงเสนอให้มีการขยายกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมจิตสำนึกในด้านจริยธรรมและในครอบคลุมในทุกส่วน โดยรวมถึงเด็กเยาวชนและประชาชนโดยทั่วไป	

ประเด็น/ข้อเท็จจริง	ข้อเสนอของผู้ตรวจการแผ่นดิน	เหตุผล	ความเห็นของคณะกรรมาธิการ
ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้	ในกรณี**ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ** ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมมีลักษณะร้ายแรงหรือมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าการดำเนินการของผู้รับผิดชอบจะไม่เป็นไปด้วยความเป็นธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินจะไต่สวนและเปิดเผยผลการไต่สวนต่อสาธารณะก็ได้		

---

๒. คณะกรรมาธิการการบริหารราชการแผ่นดิน

หน้าว่าง

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ ๒๐๐๒ / ๒๕๕๘ วันที่ ๑๐ พ.ย. ๕๘
เวลา ๙.๑๖ น. ส่งกลุ่มงาน .....
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการบริหารราชการแผ่นดิน โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๘๐ – ๑
ที่ สว (คบส) (กบ ๑๖) ๐๐๗๐/๔๕๖๙ วันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ....

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะและรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะและรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติทุกคณะ พิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะกรรมาธิการสามัญจะได้รวบรวมความเห็นดังกล่าวเพื่อนำเสนอต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และจัดส่งไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต่อไป นั้น

คณะกรรมาธิการการบริหารราชการแผ่นดิน ขอจัดส่งความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... รายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พลเอก
(บุญสร้าง เนียมประดิษฐ์)
ประธานคณะกรรมาธิการการบริหารราชการแผ่นดิน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ความเห็นและข้อเสนอแนะคณะกรรมาธิการการบริหารราชการแผ่นดิน
เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ....

.....

การจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการได้ศึกษาหลักการที่ปรากฏในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... (ฉบับที่สภาปฏิรูปแห่งชาติ ไม่ให้ความเห็นชอบ) พิจารณาผ่านกรอบการร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (ชุดที่มีนายมีชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธาน) จำนวน ๒ กรอบ คือ กรอบตามมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับชั่วคราว พุทธศักราช ๒๕๕๗ และกรอบการร่างรัฐธรรมนูญตามความมุ่งหมายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยมีประเด็นสำคัญ ดังนี้

๑. ประเด็นหลักการ

การยกร่างรัฐธรรมนูญซึ่งต้องกำหนดให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย และรัฐธรรมนูญเป็นที่ยอมรับของสากล

เจตนารมณ์

รัฐธรรมนูญควรวางหลักการให้เกิดการปฏิรูปพรรคการเมืองและการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมไทย ซึ่งต้องมีการดำเนินการอย่างจริงจัง เสมอภาค และต่อเนื่อง โดยหลักการดังกล่าวต้องมุ่งเน้นไปสู่การแก้ไขปัญหาบางประการของสภาพสังคมไทย กล่าวคือ

- ปัญหาระบบเครือญาติ/ระบบอุปถัมภ์ โดยสร้างระบบกำกับดูแลอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรม

- ปัญหาการผ่อนปรน สร้างกลไกที่ส่งเสริมความเป็นมืออาชีพ และลดการใช้อำนาจดุลพินิจเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการใช้อำนาจ

- ปัญหาความรักสบาย ไม่ค่อยกระตือรือร้นจนเกินไปทำให้ขาดการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประเทศชาติโดยรวม โดยกระตุ้นให้เกิดความตระหนักรู้ รับผิดชอบต่อส่วนรวม นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสังคม

ส่วนหลักการอันเป็นโครงสร้างสำคัญในรัฐธรรมนูญของสากล ซึ่งเป็นกติกาของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมภายในรัฐนั้น โดยหลักแล้วจะกล่าวถึงอำนาจรัฐ การได้มาซึ่งผู้ใช้อำนาจรัฐ และการใช้อำนาจรัฐซึ่งมีหลักการแบ่งแยกอำนาจเพื่อให้มีการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจ ส่วนกลไกเชิงรายละเอียดภายในรัฐธรรมนูญจะมีมากน้อยเพียงใด อาจมีความแตกต่างกันได้ตามความเหมาะสมกับสภาพสังคมของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตาม มีข้อสังเกตว่ารัฐธรรมนูญที่เป็นสากลจะใช้ถ้อยคำที่กระชับและเข้าใจง่าย ดังนั้น ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของประเทศไทย ควรใช้ถ้อยคำที่กระชับและเป็นถ้อยคำที่ประชาชนทั่วไปอ่านแล้วสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย

๒. การพิจารณารายประเด็น

๒.๑ กรณีที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

ความเห็นและข้อเสนอแนะ : สมาชิกวุฒิสภาควรมีที่มาจากการสรรหาทั้งหมด

เจตนารมณ์

๑. เพื่อให้สมาชิกวุฒิสภามีที่มาแตกต่างจากที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากวุฒิสภาเป็นสภาผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อทำหน้าที่เป็นสภากลั่นกรองการทำงานของสภาผู้แทนราษฎร และตรวจสอบถ่วงดุลการทำงานของฝ่ายบริหาร ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. เพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภามีความหลากหลายสาขาอาชีพ

๓. อำนาจหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาควรต้องมีความสอดคล้องกับที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

ทั้งนี้ เนื่องจากคำว่าการสรรหาไม่ชัดเจนถึงกระบวนการสรรหา ดังนั้น จึงควรกำหนดแนวทางในการสรรหาเพื่อให้ได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ให้ชัดเจน

๒.๒ ที่มาของนายกรัฐมนตรี

ความเห็นและข้อเสนอแนะ : ให้นายกรัฐมนตรีมีที่มาจากการเลือกของรัฐสภา

เจตนารมณ์

ให้รัฐสภาซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ผู้แทนของประชาชนเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรี โดยไม่ต้องระบุว่านายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น

๒.๓ การปฏิรูปและการปรองดอง และการแก้ไขปัญหาวิกฤติทางการเมือง

ความเห็นและข้อเสนอแนะ : ควรบัญญัติให้มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์การปฏิรูปและการปรองดองแห่งชาติ ไว้ในบทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญ

เจตนารมณ์

๑) เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของการปฏิรูปให้เกิดผลสำเร็จ

๒) บทบัญญัติที่เป็นการก่อตั้งองค์กรและระยะเวลาในการปฏิบัติงานเพื่อการปฏิรูป ควรบัญญัติไว้ในส่วนที่เป็นบทเฉพาะกาลทั้งหมด รวมทั้งต้องระบุประเด็นปฏิรูปให้ชัดเจน และต้องปรับบทบาทอำนาจหน้าที่ให้มีความสมดุลกับอำนาจการบริหารของรัฐบาล สอดคล้องกับโครงสร้างทางประชาธิปไตย และกลไกการแก้ไขวิกฤติทางการเมืองต้องมีกลไกการบังคับใช้เป็นขั้นตอน เพื่อให้รัฐธรรมนูญเป็นที่ยอมรับของสากล

๓. การพิจารณารายมาตรา

๓.๑ การป้องกันและตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชัน กลไกที่ปรากฏในร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา คือ กลไกตรวจสอบโดยองค์กรอิสระ (มาตรา ๒๔๔ - ๒๕๖) การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน (มาตรา ๒๓๒) การกำหนดให้มีมาตรการป้องกันไม่ให้คนที่เคยทำผิดเกี่ยวกับการทุจริตคอร์รัปชันหรือทำให้การเลือกตั้งไม่สุจริต เข้ามาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเด็ดขาด โดยกำหนดห้ามไว้ในคุณสมบัติของผู้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้ง (มาตรา ๑๐๘) การป้องกันการบริหารราชการที่มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายในระยะยาว โดยการอนุมัติ นโยบาย มาตรการหรือโครงการใด ๆ ให้มีการวิเคราะห์ภาระงบประมาณและภาระทางสังคม ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และต้องระบุปริมาณและแหล่งที่มาของเงินในการสนับสนุนโครงการ (มาตรา ๑๘๙)

ความเห็นและข้อเสนอแนะ : คณะกรรมาธิการเห็นว่ากลไกดังกล่าวข้างต้นมีความเหมาะสมแล้ว แต่จะต้องมีการกำกับดูแลให้มีการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจัง

๓.๒ การควบคุมการใช้อำนาจรัฐ กลไกที่ปรากฏในร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา คือ การควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินผ่านระบบรัฐสภา (มาตรา ๑๕๙ – ๑๖๓) องค์กรอิสระ (มาตรา ๒๔๔ – ๒๕๖) การควบคุมโดยกำหนดหลักเกณฑ์ข้อห้ามเกี่ยวกับการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (มาตรา ๒๓๓ – ๒๓๗) การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา ๒๓๘ – ๒๔๐) การป้องกันมิให้มีการทำลายหลักการสำคัญที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้ศาลรัฐธรรมนูญเข้ามาตรวจสอบการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ ๒๖๘ – ๒๗๒) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรม คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล โดยองค์กรศาล องค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (มาตรา ๒๐๙ - ๒๕๖) การมีส่วนร่วมทางการเมือง และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบของชนชาวไทย (มาตรา ๒๐๕ – ๒๐๖)

ความเห็นและข้อเสนอแนะ : การเสริมสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรมฯ หลักการดังกล่าวยังไม่เพียงพอ ซึ่งควรใช้มาตรการทางสังคมเข้ามาช่วยสร้างความเข้มแข็งของหลักนิติธรรมฯ และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ดังนั้น จึงเสนอว่าควรบัญญัติในรัฐธรรมนูญในส่วนที่ว่าด้วยหน้าที่ของชนชาวไทย โดยเพิ่มหน้าที่ของชนชาวไทยอีกประการหนึ่ง กล่าวคือ มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการเฝ้าระวัง ติดตามและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

เหตุผล

เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนมีความตระหนักรู้และรับผิดชอบต่อสังคม โดยการมีส่วนร่วมในการปกป้องผลประโยชน์ของประเทศ รับรู้และรับผิดชอบร่วมกันต่อความเจริญการพัฒนาประเทศ และสังคมโดยรวม

๓.๓ สิทธิเสรีภาพของประชาชน

ความเห็นและข้อเสนอแนะ : บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในส่วนที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่ควรบัญญัติเรื่องการคุ้มครองสื่อมวลชน (มาตรา ๔๘-๕๐) ไว้ในบทบัญญัติส่วนดังกล่าว จึงเสนอให้ตัดออก

เหตุผล

การบัญญัติคุ้มครองสื่อมวลชนดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของประชาชนนั้นไม่ตรงประเด็น โดยเรื่องดังกล่าวควรเป็นการบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชน จากนั้นสื่อมวลชนจึงนำหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนดังกล่าวไปใช้เพื่อคุ้มครองการประกอบวิชาชีพของสื่อต่อไป

๓.๔ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เกี่ยวกับการจัดระบบการบริหารราชการแผ่นดิน

ความเห็นและข้อเสนอแนะ : ควรกำหนดเกี่ยวกับเรื่องการมอบอำนาจจากส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาคเพื่อให้จังหวัดสามารถกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับปัญหาและสภาพพื้นที่

เหตุผล

๑. เนื่องจากจังหวัดซึ่งเป็นตัวแทนของส่วนกลางในการบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งนำนโยบายจากรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการพัฒนาและการแก้ไข

ปัญหาด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับปัญหาและสภาพพื้นที่ ทั้งทางด้านกายภาพและทางด้านจิตวิทยาสังคม (เศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง การมีส่วนร่วม)

๒. ที่ผ่านมาส่วนกลางได้จัดตั้งหน่วยงานในภูมิภาคเป็นจำนวนมาก ซึ่งในการปฏิบัติงานไม่มีการประสานและบูรณาการกับจังหวัดทำให้เกิดปัญหาในการแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ และในบางกรณีก็นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างหน่วยงานราชการเองและประชาชน

๓. ความหลากหลายของส่วนงานราชการที่ตั้งอยู่ในจังหวัด ทำให้ขาดเอกภาพในการบูรณาการการบริหารและพัฒนาไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ทำให้ยากต่อการกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาจังหวัด ที่สอดคล้องกับปัญหาและสภาพพื้นที่

๓.๖ กรณีเกี่ยวกับการแต่งตั้งนักบริหารระดับสูงในราชการ

ความเห็นและข้อเสนอแนะ : การเข้าสู่ตำแหน่งของนักบริหารระดับสูงในราชการ (มาตรา ๑๙๖) ต้องมีระบบการประเมินผลเพื่อการเข้าสู่ตำแหน่งที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยให้มีคณะกรรมการแต่งตั้ง ซึ่งมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เจตนารมณ์

การแต่งตั้งนักบริหารระดับสูงในราชการ ต้องใช้ระบบคุณธรรมและยึดหลักความเป็นธรรมทางการเมือง โดยให้มีระบบคณะกรรมการเป็นกลไกในการคัดเลือก ซึ่งพิจารณาจากความรู้ความสามารถ ประวัติการรับราชการ ผลงาน วิสัยทัศน์ และพฤติกรรมทางจริยธรรม

.....

๓.

๓. คณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น

หน้าว่าง

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธร... ...ตรวจ
รับที่ (น) 119 / 2558 - ๘๕ -
วันที่ - 6 พ.ย. 2558 เวลา 10.01 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
ที่ 1992/2558 วันที่ 6 พย 58
เวลา 15.51 น. ส่งกลุ่มงาน .....
สำนักกรรมาธิการ ๒

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๐๒๑๘๘...

ที่ สว(สนช)(กมธ๒)๐๐๑๐/๔๕๔๒ **วันที่** ๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ได้มีหนังสือลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ ถึงประธานคณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่นพิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อรวบรวมนำเสนอต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และจัดส่งไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต่อไป รายละเอียดทราบแล้ว นั้น

บัดนี้ คณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่นได้ประชุมพิจารณาและจัดทำความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นเสร็จแล้ว โดยแบ่งออกเป็น ๗ ประเด็น คือ

๑. การจัดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ
๒. การกระจายอำนาจ
๓. การมีส่วนร่วมของส่วนราชการและภาคประชาชน
๔. การบริหารราชการที่ดี
๕. การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๖. การพัฒนาและส่งเสริมประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
๗. การบริหารงานบุคคลท้องถิ่น

รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่ได้เสนอมาพร้อมนี้ด้วยแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณารวบรวมนำเสนอต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และจัดส่งไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต่อไป

พลโท

(ชาญชัย ฦาทอง)
ประธานคณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

รับที่ (ว) ๓๑ / ๒๕๕๘
วันที่ 6 พ.ย. 2558 เวลา 10.01 น.
สำนักงานปลัดกระทรวง ๒

ความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ
ของคณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เสนอคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น
เพื่อประกอบการพิจารณานัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อรวบรวมนำเสนอต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติและจัดส่งไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต่อไป นั้น

คณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่นได้ประชุมพิจารณาและจัดทำความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นแล้ว สรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

๑. **การจัดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ**

๑.๑ **ให้มีการถ่วงดุลการใช้อำนาจระหว่างผู้บริหารท้องถิ่นและสภาท้องถิ่น**

๑.๒ **การเข้าสู่ตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่นและสภาท้องถิ่นให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม**

๑.๓ **การจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษอาจมีรูปแบบ**ที่หลากหลายโดยพิจารณาจากบริบทและความจำเป็นของแต่ละพื้นที่ โดยที่การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเป็นนโยบายของรัฐบาลที่ต้องการบูรณาการสรรพกำลังของทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ จึงควรมีการพิจารณารูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เหมาะสมสำหรับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษนั้น ๆ

๒. การกระจายอำนาจ

๒.๑ รัฐบาลควรกำหนดให้มีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งพาตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง

๒.๒ ให้มีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

๓. การมีส่วนร่วมของส่วนราชการและภาคประชาชน

ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่นตามความเหมาะสม โดยเฉพาะในพื้นที่พิเศษ เช่น แหล่งท่องเที่ยว เขตอุตสาหกรรมและการค้าชายแดน

๓.๑ รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ส่งเสริมและสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนท้องถิ่นและปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงาน การพัฒนาและตรวจสอบการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓.๒ ควรขยายขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้ครอบคลุมกับภารกิจที่เพิ่มมากขึ้น เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสาธารณสุข และด้านการศึกษา เป็นต้น เพื่อรักษาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้ดีขึ้น รวมทั้งให้มีการบูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ เนื่องจากประชาชนในพื้นที่อาจได้รับผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันโดยตรงจากการตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เช่น ปัญหามลพิษด้านสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เป็นต้น

๔. **การบริหารราชการที่ดี**

๔.๑ ให้มีการบริหารจัดการอย่างเป็นธรรม มีประสิทธิภาพ ปลอดจากการทุจริตในทุกระดับ

๔.๒ เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและกำกับดูแลการบริหารงานของท้องถิ่นในส่วนที่มีผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่ นอกเหนือไปจากการกำกับดูแลของราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

๕. **การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

การทำงานของหน่วยงานของรัฐควรประสานสัมพันธ์กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่โดยกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ให้ชัดเจนโดยบัญญัติไว้ในกฎหมาย เพื่อให้การทำงานรวมทั้งการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกิดความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

๖. **การพัฒนาและส่งเสริมประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีรายได้และสามารถจัดหารายได้ของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีการเพิ่มรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งที่มาจากแหล่งรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยอาจมาจากแหล่งรายได้ใหม่ ๆ และแหล่งรายได้ที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งรายได้ที่รัฐบาลต้องจัดสรรเพิ่มให้เพื่อการพัฒนาพื้นที่โดยเฉพาะพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

๗. **การบริหารงานบุคคลท้องถิ่น**

ควรมีการจัดตั้งองค์กรบริหารงานบุคคลท้องถิ่นที่เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ

---

๔. คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา

หน้าว่าง

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรมและการตำรว
รับที่ ๒๑๖ / ๒๕๕๘
วันที่ 6 พ.ย. 2558 เวลา 10.00 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๙๒๑๗ - ๘

ที่ _____ **วันที่** พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรวบรวมและเสนอแนะต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ขอความอนุเคราะห์คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติทุกคณะ ได้พิจารณาและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมาธิการสามัญเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ นั้น

ในการนี้ คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ขอยืนยันความเห็นเดิมที่เคยนำเสนอต่อคณะกรรมาธิการสามัญและได้จัดส่งไปยังคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาไปแล้ว ดังมีเอกสารตามแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ)
รองประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา คนที่หนึ่ง
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ขอเสนอประเด็นคำถาม คือ "ควรปฏิรูปการเมืองก่อนหรือหลังการเลือกตั้ง และจะปฏิรูปเป็นระยะเวลากี่ปี" โดยมีรายละเอียดเหตุผลประกอบ ดังนี้

ลำดับ	รายชื่อกรรมาธิการ	ความเห็น
๑	นายตวง อันทะไชย ประธานคณะกรรมาธิการ	เห็นควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงจัดการเลือกตั้ง
	ผู้ช่วยศาสตราจารย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่หนึ่ง	ควรจัดทำแผนปฏิรูปประเทศให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปี แล้วจึงจัดการเลือกตั้ง (ในการจัดทำประชามติไม่ควรระบุจำนวนปีเพราะจะทำให้ผู้ลงประชามติสับสนและอาจได้คะแนนไม่ตรงกับที่ผู้ทำประชามติต้องการ)
	พลเอก องอาจ พงษ์ศักดิ์ รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สอง	เห็นว่าจะปฏิรูปก่อนหรือหลังการเลือกตั้งก็ได้แต่หลังจากการเลือกตั้งแล้วเสร็จต้องมีรัฐบาลเฉพาะกาลหรือรัฐบาลปรองดอง ๑ สมัยเพื่อปฏิรูปก่อนเข้าสู่สภาวะปกติ
	นายวิทวัส บุญญสถิตย์ รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สาม	เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง โดยมีระยะเวลาในการปฏิรูป ๒ ปี
	พลตรี จารึก อารีราชการัณย์ รองประธานคณะกรรมาธิการ คนที่สี่	เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง โดยต้องมีกรอบการดำเนินงานการปฏิรูปและกรอบระยะเวลาในการปฏิรูป ที่ชัดเจน
	นายปรีชา บัววิรัตน์เลิศ เลขานุการคณะกรรมาธิการ	เห็นควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง
	รองศาสตราจารย์คุณหญิงสุมณฑา พรหมบุญ ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ	เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง โดยต้องปฏิรูปด้านการเมืองและกระบวนการเลือกตั้งก่อนแล้ว จึงจัดเลือกตั้ง ซึ่งรัฐบาลต้องสร้างความตระหนักในระบอบประชาธิปไตยและความรักชาติ ให้กับประชาชน
	พลเอก อู้ด เบื้องบน ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการ	เห็นควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง โดยต้องมีกรอบการดำเนินงานการปฏิรูปและกรอบระยะเวลาในการปฏิรูปที่ชัดเจน
	นายโกศล เพ็ชร์สุวรรณ์ กรรมาธิการ	เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง โดยควรดำเนินการปฏิรูปตามที่ได้ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ
	รองศาสตราจารย์ชูศักดิ์ ลิ่มสกุล กรรมาธิการ	เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงจัดเลือกตั้ง โดยไม่ต้องกำหนดระยะเวลา

	รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย กรรมาธิการ	เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง โดยควรกำหนดเงื่อนไขและกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน
	พลอากาศเอก เพิ่มเกียรติ ลวณะมาลย์ กรรมาธิการ	เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงจัดเลือกตั้ง โดยไม่ต้องกำหนดระยะเวลา
	รองศาสตราจารย์วุฒิชัย กปิลกาญจน์ กรรมาธิการ	เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงจัดเลือกตั้ง โดยควรปฏิรูปด้านการศึกษาก่อน และต้องมีระยะเวลาที่ชัดเจนในการดำเนินงานปฏิรูป
	พลเอก อุดมชัย ธรรมสาโรรัชต์ กรรมาธิการ	เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง โดยควรให้ประชาชนเป็นผู้กำหนดระยะเวลา โดยรัฐบาลและคณะรักษาความสงบแห่งชาติต้องรักษาคำพูด
	รองศาสตราจารย์ประดิษฐ์ วรรณรัตน์ กรรมาธิการ	เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง โดยควรปฏิรูปด้านการเมืองและกระบวนการเลือกตั้งก่อนแล้วจึงจัดเลือกตั้งเพราะหากกระบวนการและกติกาในการเลือกตั้งดีจะทำให้ได้คนดีเข้ามาบริหารประเทศ ในการประชามติต้องมีกรอบระยะในการปฏิรูปที่ชัดเจน
	พลเอก อดุลยเดช อินทะพงษ์ กรรมาธิการ	เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง โดยรัฐบาลต้องมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เช่น การแก้ไขปัญหาด้านต่าง ๆ ทั้ง ๑๑ ด้านของรัฐบาล

<u>ที่ประชุมคณะกรรมาธิการ มีข้อเสนอแนะความเห็นเพิ่มเติม</u> เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังนี้

๑) เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงจัดเลือกตั้ง โดยไม่กำหนดระยะเวลา

๒) ควรจัดทำแผนปฏิรูปประเทศให้แล้วเสร็จภายใน ๒ ปี แล้วจึงจัดการเลือกตั้ง

๓) เห็นควรให้มีรัฐบาลเฉพาะกาลหรือรัฐบาลปรองดองแห่งชาติ

๔) เห็นว่าควรปฏิรูปก่อนแล้วจึงเลือกตั้ง โดยควรปฏิรูปด้านการเมืองและกระบวนการเลือกตั้งก่อนแล้วจึงจัดเลือกตั้ง

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรมและการพัฒนา
รับที่ 185 /2557
วันที่ 26 พ.ย. 2557 เวลา 14:40 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา โทร.๐๒๑๗-๘

ที่ วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอส่งกรอบความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ได้ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติทุกคณะ ในการเสนอความเห็นที่เกี่ยวข้องในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญต่อคณะกรรมาธิการสามัญฯ เพื่อดำเนินการรวบรวมความเห็นประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญในส่วนของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสองของรัฐธรรมนูญ โดยกำหนดให้คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติจัดส่งความเห็นให้แล้วเสร็จภายในวันพุธที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ นั้น

คณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา ได้พิจารณาและดำเนินการจัดทำกรอบประเด็นความเห็นของคณะกรรมาธิการฯ เกี่ยวกับการศึกษาตามกรอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยกรอบความเห็นดังกล่าวได้ครอบคลุมถึงกลไกที่จะผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษามีความสมบูรณ์ (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายตวง อันทะไชย)
ประธานคณะกรรมาธิการการศึกษาและการกีฬา
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

กรอบประเด็นความเห็นของคณะกรรมาธิการฯ เพื่อเสนอต่อคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

สรุปประเด็นและสาระสำคัญตามกรอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการด้านการศึกษา เพื่อเสนอต่อคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๕ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ดังนี้

๑. ประเด็นที่ควรบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ...

๑.๑ สนับสนุน ส่งเสริมและปลูกฝังค่านิยมชาติเพื่อให้เยาวชนมีจิตสำนึกในความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รวมทั้งการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและยึดมั่นในการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๑.๒ สนับสนุนและส่งเสริมการนำแนวปรัชญาหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำริขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาปรับใช้ในการประกอบสัมมาอาชีพ และการดำรงชีวิต

๑.๓ ต้องจัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ และกฎหมายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติและขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน ทั่วถึงและเท่าเทียม จัดการศึกษาให้มีความหลากหลาย สอดคล้องกับบริบทด้านเศรษฐกิจ ภูมิสังคมของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา

๑.๔ การกระจายอำนาจการบริหารจัดการ โดยปรับบทบาทภาครัฐเป็นบทบาทของการอำนวยการ การกำหนดนโยบาย การรับรองและการสนับสนุนงานทางการศึกษา การกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่พื้นที่ของชุมชนโดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาควบคู่กับการประเมินผลการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ

๑.๕ สิทธิเสรีภาพทางวิชาการในการจัดการศึกษา การอบรม การค้นคว้าวิจัย ที่ไม่ขัดต่อหน้าที่พลเมืองหรือศีลธรรมอันดี ย่อมได้รับความคุ้มครอง

๑.๖ รัฐต้องจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพไม่น้อยกว่า ๑๒ ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

๑.๗ รัฐต้องส่งเสริมการจัดการศึกษาและการกีฬาเพื่อปวงชนอย่างเท่าเทียมกัน

๒. ประเด็นที่ควรกำหนดในกฎหมายลูก

๑) ปรัชญาการศึกษา

๑.๑ ปรัชญาด้านการศึกษาต้องเน้นหลักการ จุดมุ่งหมาย และความคาดหวังในอนาคตของเด็กไทยว่ามีความคาดหวังให้เด็กไทยซึ่งเป็นอนาคตของชาติจะเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นกรอบสำคัญที่จะนำพาเยาวชนของชาติไปสู่จุดหมายปลายทางตามที่สังคมคาดหวัง

๑.๒ ให้นำวิถีการปฏิบัติทางศาสนาที่ตนนับถือ และศาสนาที่ได้รับการรับรองจากกรมการศาสนามาปรับใช้ในกระบวนการเรียนการสอนและหน้าที่พลเมือง ประวัติศาสตร์ และศีลธรรม การสร้างคุณธรรม จริยธรรม ความเสียสละ จิตรสาธารณะ และการฝึกสมาธิ รู้รักสามัคคีความเอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่และการช่วยเหลือสังคม

๑.๓ สิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย เด็กและเยาวชนต้องได้รับการคุ้มครองอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมจากรัฐมิให้ถูกละเมิดหรือใช้ความรุนแรง การทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรมการแทรกแซง หรือการจำกัดสิทธิใด ๆ จะกระทำมิได้

๑.๔ การนำการกีฬาเข้ามาแก้ไขปัญหาความรุนแรงในสังคมและพัฒนาสุขภาพเยาวชน ให้เยาวชนมีน้ำใจนักกีฬา แข่งขันกันด้วยมิตรภาพ มีความเสียสละ รู้แพ้ รู้ชนะ รู้อภัย รู้รักสามัคคี สร้างระเบียบวินัยและส่งเสริมสุขภาวะของพลเมืองในชาติ

๒) การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

๒.๑ ต้องมีเป้าหมายและกำหนดแนวทางหรือมาตรการในการดำเนินการว่า จะทำอย่างไรที่จะสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้

๒.๒ ปัญหาเรื่องครู ต้องมีแนวทางในการหาคนเก่งเข้ามาเรียนวิชาชีพครู พัฒนาสถาบันการผลิตและพัฒนาครู กระบวนการผลิตและการพัฒนาครู รวมถึงผู้บริหารทางการศึกษา การเข้าสู่ตำแหน่งของครูและผู้บริหารทางการศึกษา แนวทางการพิจารณาผู้บริหารทุกระดับจะต้องมาจากผู้ประกอบวิชาชีพครู การควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพครู สวัสดิการครู รวมถึงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลครู สำหรับการผลิตครูที่สอดคล้องตามความต้องการของสถานศึกษา เน้นการผลิตครูในเชิงคุณภาพมากกว่าเชิงปริมาณ สนับสนุนและพัฒนาวิชาชีพครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูง

๒.๓ สื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ และระบบเทคโนโลยีทางการศึกษา ที่ยังไม่มีความทั่วถึงและยังไม่ครอบคลุมในทุกพื้นที่เป้าหมาย รวมถึงสื่อการเรียนการสอนผ่านดาวเทียมที่ต้องมีการปรับปรุงสื่อการเรียนรู้จากต้นทางไปสู่ปลายทางให้มีความทันสมัย ที่จะสามารถสร้างความเท่าเทียมและความทั่วถึงในการเรียนรู้ได้ครอบคลุมมากขึ้น

๒.๔ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยปัจจุบันระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาก้าวหน้าเป็นอย่างมาก การบัญญัติให้ใช้เฉพาะคลื่นความถี่เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาเพียงอย่างเดียวนั้นจึงยังไม่เพียงพอต่อการสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษา และเป็นการล้าหลังกับเทคโนโลยีที่มีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังนั้น จึงควรมีการบัญญัติให้นำเทคโนโลยีอื่นที่ดีกว่ามาใช้ในการสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษาด้วย เช่น ระบบเครือข่ายไฟเบอร์ออพติก (ระบบอินเตอร์เน็ตใยแก้วนำแสง) เป็นต้น

๒.๕ การจัดการศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีลักษณะพิเศษและแตกต่างจากพื้นที่อื่นในทุกกรณี ควรต้องมีแนวทางต่าง ๆ ที่เป็นการเปิดโอกาสและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้เยาวชนในพื้นที่ได้รับรู้และเรียนรู้ศาสตร์ต่าง ๆ รวมทั้งภาษาไทย หรือภาษาที่สามในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ความเท่าเทียม ซึ่งจะสามารถลดความเหลื่อมล้ำได้ในทางหนึ่ง

๒.๖ การสร้างความร่วมมือและภาคีเครือข่ายกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน สังคม หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ

๓) นโยบายและความต่อเนื่องของนโยบาย

๓.๑ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงบ่อยครั้ง ส่งผลให้นโยบายต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการมาไปสามารถเดินหน้าต่อไปได้ ขาดความต่อเนื่องชัดเจน ดังนั้น ควรต้องมีแนวทางหรือมีสภาการปฏิรูปการศึกษาขึ้นมาเป็นการเฉพาะ เพื่อกำกับดูแล ควบคุมการดำเนินนโยบายต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่อง

๓.๒ การดำเนินการเรื่องใด ๆ หากมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะสามารถทำให้นโยบายด้านการศึกษาที่ดำเนินอยู่มีความต่อเนื่องได้ก็ควรต้องดำเนินการ ซึ่งแนวทางที่สามารถดำเนินการได้คือการออกเป็นประกาศ คำสั่ง หรือการออกเป็นกฎหมายเพื่อบังคับใช้เป็นการทั่วไป ซึ่งอาจต้องดำเนินการด้วยความเร่งด่วน

๓.๓ อาจกำหนดบทเฉพาะกาลในร่างกฎหมายเพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง เช่น ให้มีคณะกรรมการระดับชาติทำหน้าที่ดูแลการปฏิรูปการศึกษา โดยปราศจากการแทรกแซงจากกลุ่มผลประโยชน์ ทั้งนี้ คณะกรรมการดังกล่าวควรมีระยะเวลาในการปฏิรูปอย่างน้อย ๑๐ ปี เป็นต้น

หน้าว่าง

๕. คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง

หน้าว่าง

รับที่ (ม) ๑๒๐ / ๒๕๕๘
วันที่ 11 ธ.ค. 2558 เวลา 13.00 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ 2184 / 2558 วันที่ 11 ธ.ค. 58
เวลา 11.34 น. ส่งกลุ่มงาน .....
สำนักกรรมาธิการ ๒

ด่วนที่สุด **บันทึกข้อความ**

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๐๑๕๔๕

ที่ สว(สนช)(กมธ ๑) ๐๐๐๙/๖๐๐๐ **วันที่** ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง การเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฯ **เป็นการเพิ่มเติม**

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะและรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีหนังสือที่ สว(สนช)(กมธ ๑) ๐๐๐๙/๕๘๐๓ ลงวันที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ เรื่อง การเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นที่คณะกรรมาธิการกำหนด มายังคณะกรรมาธิการคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะและรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจฯ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณาเห็นว่า เพื่อให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น จึงขอเพิ่มเติมประเด็นเพื่อขอรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในหัวข้อการเสนอประเด็นอื่นๆ โดยมีรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

พลอากาศเอก

(ชนะ อยู่สถาพร)
ประธานคณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ประเด็นเสนอความคิดเห็นและข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญฯ
ของคณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

.....

๑. ที่มาของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการเลือกตั้ง

๑) การกำหนดองค์ประกอบของสภาผู้แทนราษฎร : ควรกำหนดให้สภาผู้แทนราษฎรประกอบด้วย สมาชิกจำนวน ๓๐๐ คน

๒) การกำหนดรูปแบบการเลือกตั้ง : สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตการเลือกตั้งทั้งหมด โดยใช้เขตจังหวัดของแต่ละจังหวัดเป็นเขตการเลือกตั้ง (One Man One Vote) ทั้งนี้ เพื่อป้องกันการซื้อเสียงและมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนโดยแท้จริง

เนื่องจากระบบการเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง ซึ่งเป็นต้นเหตุให้นายทุนที่สนับสนุนพรรคการเมืองเข้ามาเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง และจะมีการเสนอให้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยระบบบัญชีรายชื่อ ดังนั้น สภาผู้แทนราษฎรจึงควรมาจากการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตการเลือกตั้งทั้งหมด โดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตการเลือกตั้ง ทั้งนี้ การกำหนดเขตเลือกตั้งในระบบเขตจังหวัดจะเป็นการป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียงที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

๒. การกำหนดที่มาของนายกรัฐมนตรี

- เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลที่จะดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แต่อาจมาจากบุคลภายนอกที่มีคุณสมบัติและมีคุณวุฒิที่เหมาะสมในการดำรงตำแหน่ง โดยให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภามีอำนาจในการเสนอรายชื่อบุคคลที่สมควรดำรงตำแหน่งเป็นนายกรัฐมนตรี และในกรณีช่วงเปลี่ยนผ่านรัฐบาล ให้สมาชิกรัฐสภาเสนอชื่อบุคคล เพื่อดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้โดยตรง

ทั้งสองกรณีบุคคลที่ได้รับการเสนอเป็นนายกรัฐมนตรี ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาด้วยคะแนนเสียงจำนวน ๓ ใน ๕ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของรัฐสภา

๓. ที่มาของสมาชิกวุฒิสภา

๑) กำหนดให้วุฒิสภาประกอบด้วย สมาชิก จำนวน ๒๐๐ คน โดยมาจากการสรรหาทั้งหมด

๒) กำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่จะมาสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภา ต้องมาจากตัวแทนของกลุ่มบุคคลหลากหลายวิชาชีพ ทั้งในภาควิชาการ ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาชีพ และภาคอื่นที่เป็นประโยชน์ในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา

๓) ควรกำหนดให้เพิ่มจำนวนคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจากเดิมจำนวน ๗ คน เพิ่มเป็นจำนวน ๑๕ คน ทั้งนี้ การกำหนดให้วุฒิสภามีจำนวน ๒๐๐ คน ที่มาจากการสรรหาทั้งหมด เนื่องจากที่ผ่านมาสมาชิกวุฒิสภามีจำนวน ๑๕๐ คน มาจากการเลือกตั้งจำนวน ๗๖ คน และการสรรหา จำนวน ๗๔ คน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งเป็น ๒ กลุ่ม ทำให้การทำงานของวุฒิสภาไม่สามารถถ่วงดุลอำนาจในฐานะสภาผู้ทรงคุณวุฒิ และในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาควรกำหนดเพิ่มจำนวนบุคคลที่จะเป็นคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาเพื่อเป็นการลดข้อครหาถึงที่มาของวุฒิสภา ในการนี้ บุคคลที่จะมาเป็นคณะกรรมการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาจะต้องมาจากหน่วยงานหรือองค์กรอิสระและเป็นกลุ่มบุคคลจากหลากหลายวิชาชีพที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม โดยประชาชนยอมรับซึ่งต้องมีความเป็นกลาง

๔) ควรกำหนดให้ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา

๔. การเสนอประเด็นอื่นๆ เพิ่มเติม

- ควรกำหนดบทลงโทษ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในกรณีที่มีการบริหารงานในทางราชการที่ผิดพลาด และมีการกระทำการทุจริตคอรัปชั่น **รวมทั้งกลไกการทำงานที่มีความล่าช้า จึงควรกำหนด**ให้มีความชัดเจนและเข้มงวดเพิ่มมากยิ่งขึ้น

เนื่องจากที่ผ่านมามีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือผู้ที่ดำรงตำแหน่งในระดับสูงมีการทุจริตคอรัปชั่นเป็นจำนวนมาก **รวมทั้งหลายฝ่ายมีความเข้าใจว่ากลไกลในการทำงานมีความล่าช้า** แต่ไม่มีบทลงโทษใดกำหนดไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ อาจจะกำหนดให้องค์กรอิสระมีอำนาจการตรวจสอบที่เข็มแข็งมากขึ้น เช่น เมื่อพบเห็นบุคคลใดกระทำความผิดองค์กรอิสระ มีอำนาจสามารถตรวจสอบได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีการร้องทุกข์กล่าวโทษก่อน และอาจจะเพิ่มอำนาจในการลงโทษผู้กระทำความผิดเพื่อให้มีกระบวนการในการลงโทษผู้กระทำความผิดมีความรวดเร็วมากขึ้น

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการสารยุติธรรมและ ...
รับที่ (วป) ๗๙ / ๒๕๕๘
วันที่ 6 พ.ย. 2558 เวลา 10.๐๐ น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ 1961 / 2558 วันที่ 4 พ.ย. 2558
เวลา 16.51 น. ผู้รับหนังสือ .....
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๘๑๕๘๔๕

ที่ สภ(สนช)(กมธ๑)๐๐๐๕/ ๕๓๖๖ **วันที่** ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง การเสนอความเห็นต่อคณะกรรมาธิการสามัญฯ เกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะและรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อรวบรวมและเสนอแนะต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นสมควรยืนยันตามความเห็นเดิมที่ได้มีการเสนอต่อคณะกรรมาธิการสามัญเพื่อพิจารณาไปแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

พลอากาศเอก

(ชนะ อยู่สถาพร)
ประธานคณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

รับที่ ๓๗ / ๒๕๕๗
วันที่ ๑๖ พ.ย. ๕๗ เวลา ๑๕.๑๖ น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

ด่วนที่สุด **บันทึกข้อความ**

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๐๒๕๑๕๙๕
ที่ คก(คนช)(กมธ๑๗) ๐๑๐๕/ ๒๐๗๑ วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗
เรื่อง ขอเสนอความเห็นเพื่อรวบรวมและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความคิดเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอความเห็นเพื่อรวบรวมและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้พิจารณาและจัดทำความเห็นในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมาธิการเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอความเห็นดังกล่าวเพื่อรวบรวมและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ โดยมีรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

พลอากาศเอก
(ชนะ อยู่สถาพร)
ประธานคณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๖๑

คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

การเสนอความเห็นเพื่อรวบรวมและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เสนอแนวทางความเห็นที่เกี่ยวข้องกับกรอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการ ดังนี้

๑. รัฐต้องดำเนินตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจที่เป็นธรรมกับทุกภาคส่วนของธุรกิจ ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาททางเศรษฐกิจของประเทศมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการกระจายผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

เนื่องจากการประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ของไทยในปัจจุบันมีจำนวนมาก ซึ่งรัฐยังไม่ได้มุ่งให้ความสำคัญเท่าที่ควร ส่งผลให้ธุรกิจ SME ขาดศักยภาพในการเข้าแข่งขันในตลาดต่างประเทศ รวมทั้งการก้าวไปสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อีกทั้งปัญหาของการประกอบธุรกิจ SME ที่มีการหลีกเลี่ยงภาษีจำนวนมาก จึงเป็นผลทำให้รัฐต้องสูญเสียรายได้จากการจัดเก็บภาษีของผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าว นอกจากนั้น รัฐต้องควบคุม กำกับให้การประกอบธุรกิจ SME เข้าสู่ระบบภาษีอย่างถูกต้อง และจัดให้มีการปฏิรูประบบการจัดเก็บภาษีอากรให้มีความเป็นธรรมและขยายฐานภาษีสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

๒. แนวนโยบายการบริหารราชการแผ่นดิน โดยรัฐต้องจัดให้มีการปฏิรูประบบราชการ เนื่องจากข้าราชการเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายทางด้านเศรษฐกิจของประเทศจากองค์ประกอบ ๓ ส่วน กล่าวคือ ฝ่ายบริหารและผู้นำการเมือง ข้าราชการและภาคประชาชน ซึ่งองค์ประกอบทั้ง ๓ ส่วน ดังกล่าว ต้องขับเคลื่อนควบคู่กันไปซึ่งจะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศเติบโตอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน โดยการพัฒนาระบบงานภาครัฐ การพัฒนาคุณภาพ คุณธรรม และจริยธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐควบคู่ไปกับการปรับปรุงรูปแบบและวิธีการทำงาน เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงข้าราชการต้องน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการปฏิบัติราชการให้ครบทุกด้าน

/๓. รัฐต้อง ...

๒

๓. รัฐต้องดำเนินการจัดให้มีการออมภาคบังคับแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง เพื่อใช้สำหรับการดำรงชีพในยามชรา

เนื่องจากในอนาคตประเทศไทยจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ซึ่งจะมีผลทำให้วัยแรงงานต้องรับภาระมากขึ้นในการเลี้ยงดูผู้สูงอายุ ทั้งนี้ หากคนในวัยแรงงาน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการสร้างงาน สร้างรายได้ให้ประเทศไม่เพียงพอ ย่อมจะมีผลกระทบต่อการจัดหาสวัสดิการต่างๆ ให้กับผู้สูงอายุในอนาคต จากสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นดังกล่าวรัฐต้องให้ความสำคัญ โดยการเตรียมความพร้อม และมีการวางแผนเพื่อรองรับต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น ดังนั้น จึงควรกำหนดให้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการออมภาคบังคับ ซึ่งจะเป็นการวางแผนการดูแลประชาชนในระยะยาว

๔. จากกรอบแนวทางในการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ได้กำหนดหมวด แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการพิจารณาเห็นว่า ในหมวดดังกล่าวควรพิจารณาถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงว่าบทบัญญัติใดที่กำหนดแล้วมิใช่เป็น "แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ" แต่เป็น "นโยบายของรัฐบาล" เช่น ที่ผ่านมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๕๐ กำหนดบทบัญญัติใน "มาตรา ๘๔ (๑๔) ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทางเศรษฐกิจ" ซึ่งการกำหนดในลักษณะดังกล่าวอาจเป็นเพียงนโยบายของรัฐบาล

๕. กำหนดให้มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการคลัง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและควรกำหนดเป็นกรอบกว้างๆ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารการคลัง โดยรัฐธรรมนูญฉบับที่ผ่านมา มีการกำหนดหมวด ๘ ว่าด้วย การเงิน การคลังและงบประมาณ ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะพบว่ามีทั้งข้อดีและข้อจำกัด ซึ่งการกำหนดบทบัญญัติดังกล่าวควรพิจารณาถึงความเหมาะสมและความจำเป็นซึ่งอาจส่งผลต่อการบริหารการคลังในอนาคต

๖. การจัดทำข้อตกลงที่ทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศควรกำหนดเป็นกรอบกว้างๆ เพื่อให้การดำเนินการมีความคล่องตัว ทั้งนี้ อาจกำหนดโดยแบ่งเป็นกรณีที่ให้อำนาจฝ่ายบริหารสามารถจัดทำหนังสือสัญญาบางประเภท และกรณีที่ต้องชี้แจงต่อรัฐสภาเกี่ยวกับหนังสือสัญญาบางประเภท รวมถึงต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาก่อนจัดทำข้อตกลงดังกล่าว

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการ
การเศรษฐกิจ การเงินและการคลัง สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๖. คณะกรรมาธิการการพลังงาน

หน้าว่าง

กลุ่มงานเลขานุการ
รับที่ (ว) 121 / 2558 -๑๑๕-
วันที่ 6 พ.ย. 2558 เวลา 11.30 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

รับที่ 1980 / 2559 วันที่ 6 พ.ย. 58
เวลา 11.16 น. ส่งกลุ่มงาน .....
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการพลังงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๕๗
ที่ สว (สนช)(กพธ ๒) ๐๐๐๕/๒๑๘๘ วันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
เรื่อง ขอนำส่งความเห็นเกี่ยวกับประเด็นสำคัญในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อรวบรวม และจัดทำเป็นความเห็นส่งไปยังคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่ท่านได้มีบันทึกข้อความ ที่ สว (สนช)(กพธ ๒) ๐๐๑๐ / ๔๗๔๐ ลงวันที่ ๒๖ ตุลาคม ๒๕๕๘ เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรวบรวมและเสนอแนะต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ นั้น

คณะกรรมาธิการขอส่งขอความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นสำคัญในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ในส่วนของกรรมาธิการในคณะกรรมาธิการการพลังงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ รายละเอียดตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พลเอก สกนธ์ สัจจานิตย์

(สกนธ์ สัจจานิตย์)
ประธานคณะกรรมาธิการการพลังงาน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ประเด็นข้อสังเกต

กรณีการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ....

ของคณะกรรมาธิการการพลังงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

---

๑. ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยควรมีเนื้อหาที่สั้นและกระชับ ตลอดจนเข้าใจง่าย โดยควรกำหนดรายละเอียดของบทบัญญัติต่าง ๆ ในร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือกฎหมายลำดับรองอื่น ๆ

๒. ข้อสังเกตด้านพลังงาน

๒.๑ ด้านการประชาสัมพันธ์

๒.๑.๑ ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาพลังงานของประเทศและสถานการณ์ด้านพลังงาน เพื่อกระตุ้นเตือนให้ประชาชนเกิดความเข้าใจและตะหนักถึงความสำคัญด้านพลังงานและการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลสูงสุด

๒.๑.๒ ควรมีการเผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกให้แก่ประชาชนในประเทศได้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญและคุณค่าในการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างจิตสำนึกรักษ์พลังงานให้เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาทุกระดับให้รู้ถึงคุณค่าของการอนุรักษ์พลังงาน เพื่อเติบโตเป็นกำลังสำคัญของประเทศในการใช้พลังงานต่อไป

๒.๒ ด้านธุรกิจพลังงาน

๒.๒.๑ ควรมีการจัดตั้งบรรษัทพลังงานแห่งชาติ ในรูปแบบบรรษัท (National Oil Company : NOC) ฐานะตัวแทนของรัฐ และเป็นหน่วยงานที่สำรวจและให้สิทธิเกี่ยวกับปิโตรเลียมในการดำเนินการบริหารจัดการปิโตรเลียมและการบังคับเอกชนในฐานะคู่สัญญา ตลอดจนบริหารจัดการผลประโยชน์ทางปิโตรเลียมของประเทศทั้งระบบเพื่อเป็นการรองรับการนำระบบแบ่งปันผลผลิต และระบบจ้างผลิต ซึ่งประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะนำมาใช้ในการบริหารจัดการด้านพลังงานของประเทศไทยในอนาคต

๒.๒.๒ ควรมีบทบัญญัติที่เป็นการป้องกันการผูกขาดทางด้านธุรกิจพลังงาน และส่งเสริมการแข่งขันทางการค้าอย่างเป็นธรรมและเท่าเทียม

๒.๒.๓ ควรกำหนดมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดธุรกิจด้านพลังงานของนักลงทุนชาวไทย หรือองค์การธุรกิจสัญชาติไทยให้สามารถแข่งขันกับกลุ่มทุนหรือธุรกิจข้ามชาติขนาดใหญ่

๒.๓ ด้านโครงสร้างพลังงาน

ควรมีการปรับปรุงโครงสร้างพลังงานของประเทศทั้งระบบ โดยเน้นการปล่อยให้เป็นไปตามกลไกตลาด ลดการแทรกแซงจากภาครัฐ โดยเฉพาะในรูปของการอุดหนุนราคาน้ำมันเชื้อเพลิงประเภทต่าง ๆ ตลอดจนควบคุมและกำกับนโยบาย และการบริหารจัดการกองทุนน้ำมันเชื้อเพลิงให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์และกฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด

๒.๔ ด้านพลังงานไฟฟ้า

๒.๔.๑ ควรมีการกำหนดให้เกิดการบริหารจัดการด้านพลังงานไฟฟ้าอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความเป็นเอกภาพในการบริหารจัดการด้านพลังงานไฟฟ้าของประเทศ

๒.๔.๒ ควรมีการบัญญัติให้คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานเป็นองค์กรที่ตั้งตามรัฐธรรมนูญเพื่อทำหน้าที่กำกับกิจการพลังงานทุกประเภทให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลได้อย่างอิสระ

๒.๔.๒ ควรมีการกำหนดพื้นที่เพื่อจัดทำแผนการพัฒนาโรงไฟฟ้าที่เหมาะสมสำหรับใช้เป็นพื้นที่ตั้งโรงไฟฟ้าในประเทศ โดยพิจารณาตามศักยภาพของพื้นที่และความต้องการของประชาชน โดยกำหนดให้เกิดการกระจายพื้นที่ตามภาคต่าง ๆ ของประเทศ เพื่อลดความขัดแย้งในการก่อสร้างโรงไฟฟ้า และลดความสูญเสียในการส่งไฟฟ้า

๒.๔.๓ ควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาบทบาทของประเทศไทยสู่การเป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนไฟฟ้าในภูมิภาคอาเซียนและก่อให้เกิดระบบเสรีทางการค้าและการลงทุนเกี่ยวกับการผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย โดยปล่อยให้เป็นไปตามกลไกทางการตลาดเสรี ลดการแทรกแซงจากภาครัฐ ยกเว้นระบบเครือข่ายสายส่งไฟฟ้าที่ควรเป็นของรัฐ พร้อมกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับศูนย์แลกเปลี่ยนดังกล่าว ซึ่งจะเป็นการเพิ่มการแข่งขันในการผลิตไฟฟ้าของประเทศให้สูงขึ้น ตลอดจนอำนวยความสะดวกให้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้สามารถแลกเปลี่ยนไฟฟ้าได้โดยตรง

๒.๕ ด้านพลังงานทดแทน

๒.๕.๑ ควรมีมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการส่งเสริมและพัฒนาด้านพลังงานทดแทน โดยมุ่งพัฒนาตามศักยภาพของพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศไทยที่มีความหลากหลายทางเชื้อเพลิง ตลอดจนมุ่งเน้นการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นการพึ่งพาตนเองทั้งในด้านของแหล่งวัตถุดิบ และองค์ความรู้ โดยลดการพึ่งพาจากต่างประเทศ

๒.๕.๒ ควรผลักดันให้มีการตรากฎหมายที่ใช้บังคับทางด้านพลังงานโดยเฉพาะ เช่น การตราพระราชบัญญัติพลังงานทดแทน พ.ศ. ....

๗. คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข

รับที่ (ม) 113 / ๒๕๕๘
วันที่ 5 พ.ย. 2558 เวลา 14.00 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๙๒๑๙-๒๐

ที่ สว (สนช)(กมธ ๓) ๐๐๑๙/ ๕๐๒๗ **วันที่** ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรวบรวมและเสนอแนะต่อคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นฯ

ตามที่ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรวบรวมและเสนอแนะต่อคณะกรรมการยกร่างรัฐธรรมนูญ ความละเอียดทราบแล้วนั้น

ในการนี้ คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีมติเห็นควรยืนยันตามความเห็นเดิมที่ได้มีการเสนอต่อคณะกรรมาธิการสามัญ ตามบันทึกส่งความเห็น ลงวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายเจตน์ ศิรธรานนท์)
ประธานคณะกรรมาธิการการสาธารณสุข สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรมและการศา
รับที่ 166 / 2558
วันที่ 8 พ.ค. 2558 เวลา 16.15 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๙๒๑๙-๒๐

ที่ สว (สนช)(กมธ ๓) ๐๐๑๙/๑๕๗๒ **วันที่** ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอส่งความเห็นเพื่อรวบรวมและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นฯ

ตามที่ประธานคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้มีหนังสือขอความอนุเคราะห์ความเห็นเพื่อรวบรวมและจัดทำความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ความละเอียดทราบแล้วนั้น

ในการนี้ คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ประชุมพิจารณาแนวความคิดของคณะกรรมาธิการต่อการเสนอความเห็นเพื่อให้เกิดการปฏิรูปด้านการสาธารณสุข ตามมาตรา ๒๗ และครอบคลุมประเด็นตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓๕ ของรัฐธรรมนูญแล้ว และมีมติเห็นควรส่งความเห็นกรอบการปฏิรูปสาธารณสุข เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(นายเจตน์ ศิรธรานนท์)
ประธานคณะกรรมาธิการการสาธารณสุข สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ข้อเสนอปฏิรูปด้านสาธารณสุข

คณะกรรมาธิการการสาธารณสุข สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

****

มาตรา ๕๘ พลเมืองย่อมมีสิทธิในด้านสาธารณสุขตามที่กฎหมายบัญญัติ ดังต่อไปนี้

(๑) ดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดี

(๒) รับบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และได้รับสิทธิประโยชน์ด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานอันจำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน และผู้ยากไร้ มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

(๓) ได้รับข้อมูลด้านสุขภาพที่ถูกต้องและทันสมัยจากรัฐ

พลเมืองซึ่งได้รับความเสียหายจากการรับบริการสาธารณสุขและผู้ให้บริการสาธารณสุขซึ่งได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ตามจริยธรรมและมาตรฐานแห่งวิชาชีพ ย่อมได้รับความคุ้มครองที่เหมาะสมจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เหตุผลในการแก้ไข

เพื่อคนไทยทุกคนเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานด้านสาธารณสุขและสอดคล้องกับหลักการเดิมตามมาตรา ๕๑ ของรัฐธรรมนูญฯ ๒๕๕๐

ความเห็นต่อการกำหนดนโยบายระบบสุขภาพ การบริหารจัดการ ควบคุม ติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานในระบบประกันสุขภาพของประเทศให้มีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบ ที่มา อำนาจหน้าที่ และการดำเนินงานของคณะกรรมการยุทธศาสตร์การสาธารณสุขแห่งชาติ (National Health Policy Board) ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

เหตุผลในการแก้ไข

๑. (๑) ให้มีการปรับปรุงกฎหมายด้านการสาธารณสุขที่เป็นปัญหาอุปสรรคในการปฏิรูปและตรากฎหมายใหม่เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการปฏิรูปให้ประสบผลสำเร็จ

๒. (๓) เพื่อให้เกิดความชัดเจนว่ารวมความถึงกองทุนสุขภาพทุกกองทุนทั้งในปัจจุบันและกองทุนสุขภาพที่อาจจะมีขึ้นในอนาคต

๓. (๖) เพื่อให้การผลิตและการกระจายรวมถึงบุคลากรทางด้านการสาธารณสุขทุกสาขาและทุกวิชาชีพ

๔. กำหนดให้มีคณะกรรมการยุทธศาสตร์การสาธารณสุขแห่งชาติ (National Health Policy Board) เพื่อเป็นคณะกรรมการที่ดูแลระบบสาธารณสุขทั้งระบบของประเทศให้เป็นเอกภาพและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

อีกทั้งยังสอดคล้องกับมาตราอื่นๆ ที่สร้างกลไกปฏิรูปโดยมีคณะกรรมการเพื่อเป็นกลไกหลัก เช่น มาตรา ๒๘๓ (การปฏิรูปด้านการเงิน การคลังและภาษีอากร) มาตรา ๒๘๔ (การปฏิรูปด้านการบริหารราชการแผ่นดิน) มาตรา ๒๘๕ (การปฏิรูปด้านการบริหารท้องถิ่น) มาตรา ๒๘๖ (การปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้เป็นพลเมืองดี มีความรู้ ความสามารถ) มาตรา ๒๙๑ (การปฏิรูปด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) มาตรา ๒๙๕ (การปฏิรูปด้านสังคม)

๘. คณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชนฯ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๙๑๕๘ - ๙

ที่ สว (สนช) (กมธ ๑) ๐๐๐๙/๕๖๒๐ **วันที่** ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุเคราะห์ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญฯ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขอความอนุเคราะห์มายังคณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ พิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรวบรวมและเสนอแนะต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๙/๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๗ ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

คณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ ได้พิจารณาและมีมติยืนยันตามความเห็นเดิมที่ได้มีการเสนอไว้แล้ว ทั้งนี้ หากคณะกรรมาธิการมีความเห็นเพิ่มเติมประการใดเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมาธิการจะได้แจ้งให้ทราบในโอกาสต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พลอากาศเอก ชาลี จันทร์เรือง

(ชาลี จันทร์เรือง)

ประธานคณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน

การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ประเด็นความเห็นเกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญ
ของคณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ
เสนอต่อคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขอความอนุเคราะห์มายังคณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ ในการรวบรวมความเห็นของคณะกรรมาธิการ เพื่อจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๙/๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ นั้น คณะกรรมาธิการการสื่อสารมวลชน การวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสารสนเทศ ได้พิจารณาและมีมติให้เสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. กรอบแนวทางในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

๑.๑ การร่างรัฐธรรมนูญนั้นไม่สามารถจะระบุรายละเอียดของกรอบ แนวทาง และข้อห้ามต่าง ๆ ได้ในทุกประเด็น ถึงแม้จะเพิ่มเติมกฎข้อบังคับก็จะพบว่าไม่พอเพียง เนื่องจากระบบวัฒนธรรมของคนไทยเอื้อให้ผู้ไม่หวังดีได้หาช่องว่างของกฎหมาย และใช้ประโยชน์จากช่องว่างเหล่านั้นหาประโยชน์เข้าตัว โดยที่ประชาชนไม่ให้ความสนใจหรือต่อต้านมากนัก ทั้งนี้ สังคมที่ดี คือสังคมที่แม้ไม่มีกฎหมายบังคับ แต่ประชาชนก็ยังอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ซึ่งได้จากการสร้างวัฒนธรรมในการ Check and Balance กันเอง ดังนั้น ในการร่างรัฐธรรมนูญจึงควรเน้นการสร้างและส่งเสริมระบบ Check and Balance ที่เข้มแข็ง โดยส่งเสริมให้ประชาชนมีตรรกะและความคิดในการพิจารณาข้อมูลจากสื่อสารมวลชนและแหล่งข้อมูลอื่น ๆ ได้อย่างมีเหตุผลตามความเป็นจริง รู้เท่าทันผู้ไม่หวังดี และให้ตระหนัก ตลอดจนกล้าที่จะออกมายืนยันและคัดค้านในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

๑.๒ การกำหนดโครงสร้างของคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) ไม่ควรบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ เหตุเพราะหากมีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขององค์กรจะต้องแก้ไขรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีความกระบวนการและขั้นตอนที่ยุ่งยาก ทั้งนี้ เห็นควรที่จะกำหนดเรื่องดังกล่าวไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติสำหรับองค์กรโดยเฉพาะ

๒. ภาค ๒ ผู้นำทางการเมืองที่ดี และสถาบันการเมือง

หมวด ๒ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

๒.๑ ด้านสื่อสารมวลชน

๒.๑.๑ ส่งเสริมด้านการปฏิรูปทางด้านการสื่อสารมวลชน ทำอย่างไรให้สื่อมวลชนไทยทำหน้าที่ได้อย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่สร้างความเกลียดชังระหว่างคนในชาติ และยึดหลักการทำหน้าที่ของสื่อในระบอบประชาธิปไตย คือมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารและวิพากษ์วิจารณ์ได้ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม และอยู่ในของจริยธรรมแห่งวิชาชีพ รวมไปถึงการใช้สื่อผ่านโซเชียลมีเดียที่มีการสื่อสารได้หลายทาง เจ้าของสื่อจะต้องรับผิดชอบร่วมกับเจ้าของข้อความเนื้อหาที่เผยแพร่ต่อสาธารณะที่ละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่นด้วย

๒.๑.๒ มีการเปิดพื้นที่ของสื่อสารมวลชนทุกประเภท เพื่อเป็นการรณรงค์และให้สื่อเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้ความเข้าใจและเกิดความตื่นตัวในการปกครองระบอบประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้สื่อมีหน้าที่คอยรับฟังความคิดเห็นต่าง ๆ และมีส่วนนำเสนอไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สื่อมีส่วนร่วมกับประชาชนในการแสดงความคิดเห็นอย่างแท้จริง มีการสนับสนุนข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐเพื่อให้สื่อนำเสนอข้อมูลอย่างรอบด้าน

๒.๑.๓ จัดให้มีองค์กรวิชาชีพเป็นตัวช่วยในการควบคุมจริยธรรมและจรรยาบรรณของสื่อสารมวลชน โดยส่งเสริมองค์กรที่มาทำหน้าที่กำกับดูแลสื่อ โดยที่ไม่ได้เป็นการควบคุมหรือคุกคามสื่อ แต่เป็นการสนับสนุนให้เกิดการกำกับดูแลกันเองและมีกลไกที่ทำให้การกำกับดูแลกันเองนั้นเป็นจริงได้อย่างประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ภายใต้บรรยากาศที่ดี ในการกำกับดูแลสื่อต้องเป็นไปอย่างรัดกุม ไม่มีการแทรกแซงการลงโทษโดยรัฐ ควรจะมีวิธีค่อยเป็นค่อยไปและอยู่ในสัดส่วนที่เหมาะสม เช่น จัดให้มีการลงโทษหลายระดับ เป็นต้น โดยเน้นให้มีสื่อกลุ่มต่าง ๆ ทำหน้าที่ร่วมกันตรวจสอบกันเอง และประเมินองค์กรสื่ออย่างเป็นระบบ

๒.๑.๔ เปิดให้มีกระบวนการการมีส่วนร่วมให้ประชาชนในการตรวจสอบให้มีสื่อสร้างสรรค์ทางด้านการเมืองอย่างแท้จริง โดยปัจจุบันมีการควบคุมเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองที่ไม่สามารถนำเสนอผ่านทางสื่อสาธารณะได้ ผลสุดท้ายทำให้ประชาชนเข้าไปเสพข่าวสื่อทางอินเตอร์เน็ต ซึ่งควบคุมและตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ยาก

๒.๑.๕ กำหนดให้มีข้อตกลงหรือมีบทบัญญัติให้สื่อกำกับดูแลเนื้อหาให้เกิดความสมดุลระหว่างสิทธิเสรีภาพของสื่อกับประโยชน์สาธารณะและเงื่อนไขนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับประโยชน์ของประเทศชาติไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อประเทศชาติ กำหนดบทบาทและหน้าที่ของสื่อให้ชัดเจนให้นำเสนอข่าวที่ใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด ตระหนักถึงหน้าที่การทำงานเพื่อสาธารณะชน และไม่เป็นพวกพ้องกลุ่มผลประโยชน์พิเศษใดๆรายงานและนำเสนอข้อเท็จจริงด้วยความยุติธรรมและเสรี เพื่อแสดงมุมมองต่อกิจต่อประชาชนได้อย่างรอบด้านและควรยึดหลักในการทำหน้าที่พลเมืองดีต่อสังคมยึดหลักรับใช้สาธารณะชน เป็นสื่อกลางในร่วมกันแก้ปัญหาและหาทางออกสำหรับปัญหาในสังคม พยายามที่จะทำให้ข่าวสารหรือเรื่องสำคัญเป็นเรื่องที่น่าสนใจและชอบด้วยเหตุผลเสนอข้อมูลครบถ้วนบริบูรณ์มีขนาดสัดส่วนที่พอเหมาะพอดี

๒.๑.๖ การให้สิทธิเสรีภาพสื่อในการเสนอข่าวสารนั้น นอกจากจะให้มีข้อยกเว้นในกรณี "เพื่อความมั่นคง และ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน" แล้ว ควรสร้างกลไกให้เกิดระบบการ Check and Balance กับภาคประชาชน โดยให้ประชาชน/องค์กร ที่มุ่งเน้นความดีงามในสังคม สามารถและออกมาแสดงความคิดเห็นหรือต่อต้านสื่อต่าง ๆ เช่นเข้าชื่อกันเสนอจำกัดการทำงานของสื่อที่ไม่มีจรรยาบรรณ เสนอข่าวบิดเบือน เสนอข่าวไม่เหมาะสม และให้สามารถส่งผลเสียทางธุรกิจกับสื่อได้ เช่น งดพิมพ์ งดออกอากาศ ในห้วงเวลาหนึ่ง ๆ รวมถึงการให้ทุนกับเอกชน และ สถาบันทางการศึกษา สร้างสื่อที่สร้างสติปัญญา สร้างตรรกะทางความคิดให้ประชาชน

๒.๑.๗ การสร้างระบบการคิด วิเคราะห์ข่าวสาร ของประชาชนเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะเป็นกลไกไม่ให้ตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และในขณะเดียวกันก็จะสามารถส่งอิทธิพลไปปรับพฤติกรรมสื่ออีกทางหนึ่งด้วย จึงเห็นควรมุ่งสร้างกระบวนการคิด วิเคราะห์ และรู้เท่าทันสื่อ (รวมถึงรู้เท่าทันการเมือง การธุรกิจต่าง ๆ ที่แทรกเข้ามามีอิทธิพลกับสื่อในทางอ้อม) เช่นการจัดให้มีการรณรงค์

เรื่องนี้อย่างจริงจัง และเนื่องจากเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่จะลดความแตกแยกของคนในชาติซึ่งเป็นเป้าหมายการดำเนินการเร่งด่วน จึงสมควรกำหนดกลไกไว้ในรัฐธรรมนูญ และจัดทำเป็นวาระแห่งชาติด้วย

๒.๒ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๒.๒.๑ รัฐต้องส่งเสริมในเรื่องวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัยห้องทดสอบต่าง ๆ ให้ความสำคัญในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา มีการใช้การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นแนวทางในการพบปะเจรจาหาความร่วมมือกับประเทศต่าง ๆ และองค์กรระดับโลกต่าง ๆ

๒.๒.๒ รัฐต้องกำหนดมาตรการเพื่อวางรากฐานทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์ให้กับหน่วยงานเอกชนที่ใช้งานวิจัยและทรัพย์สินทางปัญญาไปต่อยอดให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม สนับสนุนให้มีกฎหมายเพื่อให้เอกชนสามารถนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีใช้ประโยชน์ได้ มีการผลักดันให้เอกชนมีการลงทุนทำงานวิจัย โดยให้มีการสนับสนุนทั้งเรื่องภาษี กำลังพล และเครื่องมือที่จำเป็นเพื่อเพิ่มความสามารถทางการแข่งขันในด้านงานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็ก เยาวชน และประชาชน หรือสถาบันการศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งทุนเกี่ยวกับการวิจัยและพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้โดยง่าย และสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๒.๒.๓ รัฐต้องกำหนดสัดส่วนของงบประมาณด้านการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีว่าควรมีสัดส่วนร้อยละเท่าใดของ GDP เพื่อช่วยในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและขับเคลื่อนและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างยั่งยืน

๒.๒.๔ รัฐต้องเร่งหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการออกสิทธิบัตรและอนุสิทธิบัตรและสนับสนุนส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการวิจัยด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศ โดยต้องส่งเสริมให้มีระบบการจดทะเบียนสิทธิบัตรโดยสะดวกและรวดเร็ว

๒.๓ ด้านสารสนเทศและการสื่อสาร

๒.๓.๑ ในแผนการศึกษาของชาติ ต้องบรรจุความรู้เรื่องกระบวนการใช้ และการพัฒนาระบบระบบงานไอที (ICT Application and Process Development Life Cycle) รวมถึง ICT Project Management ไว้ในระบบการเรียนการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จนถึงระดับมหาวิทยาลัย เพื่อเพิ่มศักยภาพการใช้งานให้เป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

๒.๓.๒ จัดทำโครงสร้างพื้นฐานของประเทศให้รองรับระบบ IT รวมถึงการปรับแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาด้าน IT ของประเทศในอนาคต

๒.๓.๓ สนับสนุนให้มีมาตรฐานการพัฒนาระบบ IT ที่เชื่อมต่อกันได้

๒.๓.๔ ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผลิตบุคลากรด้าน IT ในทุกระดับ

๒.๓.๕ กำหนดมาตรฐานของผู้ประกอบการด้าน IT โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์

๒.๓.๖ สนับสนุนส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนใช้ซอฟต์แวร์ที่คิดค้นและผลิตโดยคนไทยให้มากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาซอฟต์แวร์และผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

- - - - - - - - - - -

หน้าว่าง

๙. คณะกรรมาธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

หน้าว่าง

รับที่ (ห) ๒๕ / ๒๕๕๘
วันที่ 9 พ.ย. 2558 เวลา ๑๐.๐๖
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๐๒๒๕-๖

ที่ _____ วันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ข้อเสนอต่อการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ....

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขอความอนุเคราะห์ให้คณะกรรมาธิการพิจารณาและเสนอความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญต่อคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญนั้น

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวแล้ว จึงขอส่งรายละเอียดข้อเสนอต่อการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ให้แก่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อรวบรวมความเห็นดังกล่าวนำเสนอต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติและจัดส่งไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์)
ประธานคณะกรรมาธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน
สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ข้อเสนอต่อการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ....
เสนอคณะกรรมาธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ
คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เพื่อนำเสนอคณะกรรมาธิการร่างรัฐธรรมนูญ

คณะอนุกรรมาธิการกิจการเด็ก เยาวชน และผู้สูงอายุ

แก้ไขโดยพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ดังนี้

มาตรา ๓๕

สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง ตลอดจนความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากการแสวงประโยชน์โดยมิชอบจากข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวกับตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๐

บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) สิทธิเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว และทั่วถึง

(๒) สิทธิพื้นฐานในกระบวนพิจารณา ซึ่งอย่างน้อยต้องมีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบข้อเท็จจริงและตรวจเอกสารอย่างเพียงพอ การเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของตน การคัดค้านผู้พิพากษาหรือตุลาการ การได้รับการพิจารณาโดยผู้พิพากษาหรือตุลาการที่นั่งพิจารณาคดีครบองค์คณะ และการได้รับทราบเหตุผลประกอบคำวินิจฉัย คำพิพากษา หรือคำสั่ง

(๓) บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะให้คดีของตนได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม

(๔) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณี ผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และการไม่ให้ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง

(๕) ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา จำเลย และพยานในคดีอาญา มีสิทธิได้รับความคุ้มครอง และความช่วยเหลือที่จำเป็นและเหมาะสมจากรัฐ ส่วนค่าตอบแทน ค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายที่จำเป็น ให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือคนพิการหรือทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

(๗) ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับการสอบสวนหรือการพิจารณาคดีที่ถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม โอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ การตรวจสอบหรือได้รับทราบพยานหลักฐานตามสมควร การได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ และการได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว

(๘) ในคดีแพ่ง บุคคลมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือทางกฎหมายอย่างเหมาะสมจากรัฐ

มาตรา ๔๙

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (หมายเหตุ: การจัดการศึกษาต้องไม่เก็บค่าใช้จ่ายใดๆอย่างแท้จริง)

ผู้ยากไร้ คนพิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชน การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา ๕๑

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับบริการทางสาธารณสุขที่เหมาะสมและได้มาตรฐาน และผู้ยากไร้มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการบริการสาธารณสุขจากรัฐซึ่งต้องเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐอย่างเหมาะสมโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและทันต่อเหตุการณ์

มาตรา ๕๒

เด็กและเยาวชน มีสิทธิในการอยู่รอดและได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ตามศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ

เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุและบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองจากรัฐ ให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ทั้งมีสิทธิได้รับการบำบัดฟื้นฟูในกรณีที่มีเหตุดังกล่าว

การแทรกแซงและการจำกัดสิทธิของเด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อสงวนและรักษาไว้ซึ่งสถานะของครอบครัวหรือประโยชน์สูงสุดของบุคคลนั้น

เด็กและเยาวชนซึ่งไม่มีผู้ดูแลมีสิทธิได้รับการเลี้ยงดูและการศึกษาอบรมที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา ๕๓

บุคคลซึ่งมีอายุเกินหกสิบปีบริบูรณ์และไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ มีสิทธิได้รับสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะอย่างสมศักดิ์ศรี และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา ๕๕

บุคคลซึ่งไร้ที่อยู่อาศัยและไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ย่อมมีสิทธิได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

มาตรา ๘๐

รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัย ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

(๒) ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาระบบสุขภาพที่เน้นการสร้างเสริมสุขภาพอันนำไปสู่สุขภาวะที่ยั่งยืนของประชาชน รวมทั้งจัดและส่งเสริมให้ประชาชนได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพและการจัดบริการสาธารณสุข โดยผู้มีหน้าที่ให้บริการดังกล่าวซึ่งได้ปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานวิชาชีพและจริยธรรม ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

(๓) พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับและทุกรูปแบบให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม จัดให้มีแผนการศึกษาแห่งชาติ กฎหมายเพื่อพัฒนาการศึกษาของชาติ จัดให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก รวมทั้งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกของความเป็นไทย มีระเบียบวินัย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม และยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(๔) ส่งเสริมและสนับสนุนการกระจายอำนาจเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน องค์การทางศาสนา และเอกชน จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

(๕) ส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยในศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ และเผยแพร่ข้อมูลผลการศึกษาวิจัยที่ได้รับทุนสนับสนุนการศึกษาวิจัยจากรัฐ

(๖) ส่งเสริมและสนับสนุนความรู้รักสามัคคีและการเรียนรู้ ปลูกจิตสำนึก และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาติ ตลอดจนค่านิยมอันดีงามและภูมิปัญญาท้องถิ่น

มาตรา ๘๑

รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านกฎหมายและการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม และทั่วถึง ส่งเสริมการให้ความช่วยเหลือและให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน และจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ โดยให้ประชาชนและองค์กรวิชาชีพมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม และการช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย

(๒) คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้พ้นจากการล่วงละเมิด ทั้งโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐและโดยบุคคลอื่น และต้องอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน

(๕) สนับสนุนการดำเนินการขององค์กรภาคเอกชนที่ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน โดยเฉพาะผู้ได้รับผลกระทบจากความรุนแรงในครอบครัว

มาตรา ๘๔

รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้

(๔) จัดให้มีการออมเพื่อการดำรงชีพในยามชราแก่ประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึง

(๗) ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำ คุ้มครองแรงงานเด็ก สตรี และผู้สูงอายุจัดระบบแรงงานสัมพันธ์และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตน จัดระบบประกันสังคม รวมทั้งคุ้มครองให้ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

คณะอนุกรรมาธิการกิจการสตรี

๑. มาตรา ๑๖๗ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๑๖๗ ในการนำเสนอร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ต้องมีเอกสารประกอบซึ่งรวมถึงประมาณการรายรับ และวัตถุประสงค์ กิจกรรม แผนงาน โครงการ ในแต่ละรายการของการใช้จ่ายงบประมาณให้ชัดเจน รวมทั้งต้องแสดงฐานะการเงินการคลังของประเทศ เกี่ยวกับภาพรวมของภาวะเศรษฐกิจที่เกิดจากการใช้จ่ายและการจัดหารายได้ ประโยชน์และการขาดรายได้ จากการยกเว้นภาษีเฉพาะรายในรูปแบบต่างๆ ความจำเป็นในการตั้งงบประมาณผูกพันข้ามปี ภาระหนี้ และการก่อหนี้ของรัฐและฐานะการเงินของรัฐวิสาหกิจ ในปีที่ขออนุมัติงบประมาณนั้นและปีงบประมาณ ที่ผ่านมาเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาด้วย

หากรายจ่ายใดไม่สามารถจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจหรือ หน่วยงานอื่นใดของรัฐได้โดยตรง ให้จัดไว้ในรายการรายจ่ายงบกลาง โดยต้องแสดงเหตุผลและ ความจำเป็นในการกำหนดงบประมาณรายจ่ายงบกลางนั้นด้วย

ให้มีกฎหมายการเงินการคลังของรัฐเพื่อกำหนดกรอบวินัยการเงินการคลัง ซึ่งรวมถึง หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการวางแผนการเงินระยะปานกลาง การจัดหารายได้ การกำหนดแนวทางในการจัดทำ งบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การบริหารการเงินและทรัพย์สิน การบัญชี กองทุนสาธารณะ การก่อหนี้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินหรือภาระทางการเงินของรัฐ หลักเกณฑ์การกำหนดวงเงินสำรองจ่าย เพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น และการอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะต้องใช้เป็นกรอบในการจัดหารายได้ กำกับ การใช้จ่ายเงินตามหลักการรักษาเสถียรภาพ พัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน และความเป็นธรรมในสังคม และหลักความเสมอภาคระหว่างเพศ

เหตุผล

๑. การจัดสรรงบประมาณของภาครัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณโดยคำนึงถึงหลักความเสมอภาคระหว่างเพศตามบทบัญญัติมาตรา ๓๐ และมาตรการพิเศษตาม มาตรา ๓๐ วรรคท้าย ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒. เป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญาขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และ MDGs (เป็นไปตามมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗)

๒. ควรคง มาตรา ๓๐ ,๔๐ ,๕๒ ,๘๐ ,๘๑ ,๘๔ ,๘๗ ,๙๗ ,๑๑๔ และ ๑๕๒ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ไว้ แต่สัดส่วนของเพศใดเพศหนึ่งไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓

เหตุผล

เป็นไปตามหลักสิทธิสตรีตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ แต่ให้เปลี่ยนคำว่า "สัดส่วนที่เหมาะสม" เป็น "สัดส่วนของเพศใดเพศหนึ่งไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓"

๓. มาตรา ๑๕๒ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

มาตรา ๑๕๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเศรษฐกิจสังคม สาธารณสุข การศึกษา สื่อสารมวลชนและศิลปวัฒนธรรมที่ที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรวินิจฉัย ว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หรือผู้พิการหรือทุพพลภาพ หากสภาผู้แทนราษฎร มิได้พิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นประกอบด้วย ผู้แทนองค์การเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการ ทั้งหมด ทั้งนี้ โดยมีสัดส่วนหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

เหตุผล

๑. การพิจารณากฎหมายของรัฐสภาประเด็นด้านเศรษฐกิจสังคม สาธารณสุข การศึกษา สื่อสารมวลชนและศิลปวัฒนธรรม ต้องเป็นไปตามหลักความเสมอภาคระหว่างเพศตามบทบัญญัติมาตรา ๓๐ และมาตรการพิเศษตามมาตรา ๓๐ วรรคท้าย แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒. เป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญาขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และ MDGs (เป็นไปตามมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗)

๔. การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคการเมืองสำหรับ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบสัดส่วนและแบบแบ่งเขต ต้องคำนึงถึงโอกาส และความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย <u>โดยต้องมีสัดส่วนของเพศใดเพศหนึ่งไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓</u>

เหตุผล

๑. ตามหลักความเสมอภาคระหว่างเพศตามบทบัญญัติมาตรา ๓๐ และมาตรการพิเศษตามมาตรา ๓๐ วรรคท้าย แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒. เป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญาขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และ MDGs (เป็นไปตามมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗)

๕. ในการสรรหาสมาชิกวุฒิสภาต้องคำนึงถึงโอกาส และความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงและชาย <u>โดยต้องมีสัดส่วนของเพศใดเพศหนึ่งไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓</u>

เหตุผล

๑. ตามหลักความเสมอภาคระหว่างเพศตามบทบัญญัติมาตรา ๓๐ และมาตรการพิเศษตามมาตรา ๓๐ วรรคท้าย แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐

๒. เป็นไปตามพันธกรณีของอนุสัญญาขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (CEDAW) และ MDGs (เป็นไปตามมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗)

คณะอนุกรรมาธิการกิจการคนพิการ

ข้อเสนอต่อการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักไทย พ.ศ. .... โดยประมวลจากข้อมูลสำคัญ ได้แก่ หนังสือ"รัฐธรรมนูญฉบับใหม่... ชีวิตใหม่ของคนพิการ" ซึ่งเกิดจากการขับเคลื่อนเพื่อยกร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ ของเครือข่ายคนพิการอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐ รัฐธรรมนูญ (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. ๒๕๕๗ และมติที่ ๖ ของสมัชชาปฏิรูปเรื่องการสร้างสังคมที่คนไทยอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันโดยคณะกรรมการเครือข่ายคนพิการเพื่อการปฏิรูป

๑. การสร้างสังคมที่คนไทยอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Inclusive Society) ซึ่งหมายถึงการทำให้ทุกคนได้เข้ามาอยู่ในพื้นที่ทางสังคมและทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันได้อย่างมีศักดิ์ศรีไม่มีการเลือกปฏิบัติต่อกันและกันได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงสิทธิทรัพยากรและการใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมต่างๆอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยประกอบด้วยหลักการสำคัญ ๔ ประการ คือ

๑) การสร้างสภาพแวดล้อมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้(Accessibility) หมายรวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพการขนส่งข้อมูลข่าวสารการสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนบริการอื่นโดยยึดหลักการการออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design: UD) และเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology: AT) รวมทั้งการช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation: RA)

๒) การส่งเสริมความเสมอภาคและขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลโดยเฉพาะกลุ่มคนพิการรวมทั้งการหลีกเลี่ยง ไม่กำหนด หรือละเว้นการให้ความช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation) ตามหลักการในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการถือเป็นการเลือกปฏิบัติ

๓) การสร้างความมั่นคงทางด้านการคลังเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างต่อเนื่องโดยการปฏิรูประบบการบริหารจัดการสลากในประเทศไทยและการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการพัฒนาภาคประชาสังคมและพลังพลเมืองโดยยึดตามหลักการของมาตรา ๓๕ (๗) แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ [1]

๔) การสร้างพลังจิตอาสาโดยการมีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางของภาคประชาชนและภาคส่วนต่างๆ

---

[1] มาตรา ๓๕ (๗) กลไกที่มีประสิทธิภาพในการปรับโครงสร้างและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมอย่างยั่งยืน

๒. ความพิการหรือคนพิการเป็นผลจากความสัมพันธ์ระหว่างอัตตลักษณ์หรือความบกพร่องของบุคคลกับสภาพแวดล้อม (Social model) คนพิการไม่ได้อยู่ในกลุ่มสภาพทางกายหรือสุขภาพ ซึ่งเป็นการมองความพิการในมิติทางการแพทย์ (Medical model) ที่มองคนพิการเป็นคนป่วย คนที่ผิดปกติ และต้องการการดูแลดังนั้นการคุ้มครองสิทธิคนพิการ มิควรถูกชี้นำให้มองตัวคนพิการเพียงอย่างเดียว ต้องพิจารณาจากสภาพแวดล้อมและสังคมซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดความพิการ

๓. การใช้คำว่า "คนพิการ" แทนคำว่า "ผู้พิการ" เพื่อให้สอดคล้องกับบทนิยามตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ.๒๕๕๐ ซึ่งเป็นกฎหมายหลักของคนพิการ รวมทั้งยกเลิกการใช้คำว่า"ทุพพลภาพ" ควบคู่กับคำว่า"พิการ" เนื่องจากคำว่า "ทุพพลภาพ" นั้นหมายรวมถึงการที่ความสามารถในการทำงานลดลงถึงขนาดไม่อาจประกอบการงานตามปกติได้ แต่ "คนพิการ" นั้นสามารถทำงานได้ตามปรกติซึ่งแปรผันตามสภาพแวดล้อมด้วย

๔. การปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการซึ่งเป็นพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี เพื่อประกันความเสมอภาคและสิทธิของคนพิการอย่างชัดเจนและจริงจังมากขึ้น โดยยึดตามหลักการของมาตรา ๔ แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗[2]

๕. ใช้คำว่า "สวัสดิการ" แทนคำว่า "สงเคราะห์"เพราะการสงเคราะห์ นำไปสู่ความเข้าใจว่าการให้ตามความสมัครใจ และตามความพร้อม ซึ่งไม่สามารถนำไปสู่คุณภาพ ชีวิตที่ดี และพึ่งตนเองได้ เน้นย้ำถึงการเปลี่ยนผ่านจากแนวคิดฐานเวทนานิยมเป็นแนวคิดฐานสิทธิ

๖. คนทุกกลุ่มรวมทั้งคนพิการมีเสรีภาพในการติดต่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ฉะนั้น รัฐต้องคุ้มครองเสรีภาพในการเข้าถึงและการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนพิการแต่ละประเภท ซึ่งต้องการ สื่อหรือรูปแบบ การติดต่อสื่อสารที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ การไม่อำนวยความสะดวกในเรื่องนี้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ

๗. การกำหนดหลักประกันในการมีงานทำของคนพิการและครอบครัว พร้อมทั้งกำหนดค่าจ้างและการจัดสวัสดิการอย่างเป็นธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและครอบครัว

๘. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง ในการทำหน้าที่คุ้มครอง ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการรวมทั้งผู้ปกครองหรือครอบครัว

๙. รัฐต้องคุ้มครองการกระทำรุนแรงต่อคนพิการโดยเฉพาะเด็กพิการ สตรีพิการ และผู้สูงอายุพิการ

๑๐. รัฐต้องจัดสวัสดิการให้คนพิการที่ไม่สามารถพึ่งตนเองได้ให้มีชีวิตพอเพียงอย่างต่อเนื่อง

จากแนวคิดหลักดังกล่าวเครือข่ายคนพิการได้เสนอ แนวทางร่างรัฐธรรมนูญใหม่ซึ่งใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เป็นฐานในการพิจารณารวม ๘ มาตรา ได้แก่

---

[2] มาตรา ๔ ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคบรรดาที่ชนชาวไทยเคยได้รับการคุ้มครองตามประเพณีการปกครองประเทศไทยในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยมีอยู่แล้วย่อมได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญนี้

มาตรา ๓๐ มาตรา ๔๐ มาตรา ๔๙ มาตรา ๕๔ มาตรา ๕๖ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๔ และมาตรา ๑๕๒ โดยมีข้อความดังนี้

หมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มี ๕ มาตรา โดยอยู่ใน ส่วนที่ ๒ ความเสมอภาคส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรมส่วนที่ ๘ สิทธิและเสรีภาพในการศึกษาส่วนที่ ๙ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ และส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน

ส่วนที่ ๒ ความเสมอภาค

มาตรา ๓๐ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันรวมทั้งให้ได้รับความคุ้มครองตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสามแต่มาตรการที่เป็นการละเว้นไม่ให้ความช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลต่อผู้ตกอยู่ในภาวะยากลำบาก เดือดร้อน ประสบภัยหรือสมควรได้รับความช่วยเหลือ ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลย่อมมีสิทธิในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อมอันเป็นสาธารณะหมายรวมถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพการขนส่งข้อมูลข่าวสารการสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสิ่งอำนวยความสะดวกตลอดจนบริการอื่นอย่างเท่าเทียมทั่วถึงและเป็นธรรมโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ส่วนที่ ๔ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม

มาตรา ๔๐ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ดังต่อไปนี้

(๖) เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ทุพพลภาพ ย่อมมีสิทธิได้รับความคุ้มครองในการดำเนินกระบวนพิจารณาคดีอย่างเหมาะสม และย่อมมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่เหมาะสมในคดีที่เกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศ

ส่วนที่ ๘ สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา

มาตรา ๔๙ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

ผู้ยากไร้ คนพิการผู้ทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิตามวรรคหนึ่งและการสนับสนุนจากรัฐเพื่อให้ได้รับการศึกษาโดยทัดเทียมกับบุคคลอื่น

การจัดการศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพหรือเอกชน การศึกษาทางเลือกของประชาชนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต ย่อมได้รับความคุ้มครองและส่งเสริมที่เหมาะสมจากรัฐ

ส่วนที่ ๙ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการจากรัฐ

มาตรา ๕๔ คนพิการหรือผู้ทุพพลภาพมีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

บุคคลวิกลจริตย่อมได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ

ส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน

มาตรา ๕๖ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับทราบและเข้าถึงข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะในครอบครองของหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐรัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นเว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลหรือข่าวสารนั้นจะกระทบต่อความมั่นคงของรัฐความปลอดภัยของประชาชนหรือส่วนได้เสียอันพึงได้รับความคุ้มครองของบุคคลอื่นหรือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ข้อมูลหรือข่าวสารสาธารณะต้องอยู่ในรูปแบบ ช่องทาง หรือวิธีการที่ทุกคนรวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ด้วยตามมาตรฐานสากล

หมวด ๕ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

มี ๒ มาตราโดยอยู่ในส่วนที่ ๔ แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรมและส่วนที่ ๗ แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ

ส่วนที่ ๔ แนวนโยบายด้านศาสนา สังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม

มาตรา ๘๐ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านสังคม การสาธารณสุข การศึกษา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

(๑) คุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัยส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย เสริมสร้างและพัฒนาความเป็นปึกแผ่นของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งต้องจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ คนพิการหรือผู้ทุพพลภาพและผู้อยู่ในสภาวะยากลำบากให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและพึ่งพาตนเองได้

ส่วนที่ ๗ แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ

มาตรา ๘๔ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

(๗) ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำคุ้มครองแรงงานเด็กและสตรีจัดระบบแรงงานสัมพันธ์และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตนจัดระบบประกันสังคมการสร้างหลักประกันการมีงานทำให้คนพิการและผู้ด้อยโอกาสรวมทั้งคุ้มครองให้ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทนสิทธิประโยชน์และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

หมวด ๖ รัฐสภา

มี ๑ มาตรา โดยอยู่ในส่วนที่ ๗ การตราพระราชบัญญัติ

ส่วนที่ ๗ การตราพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๕๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาวินิจฉัยว่ามีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการหรือผู้ทุพพลภาพ หากสภา

ผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภามิได้พิจารณาโดยกรรมาธิการเต็มสภา ให้สภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภาตั้งคณะกรรมาธิการวิสามัญขึ้นประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนเกี่ยวกับบุคคลประเภทนั้นมีจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของจำนวนกรรมาธิการทั้งหมด ทั้งนี้ โดยมีสัดส่วนหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

.....

๑๐. คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์

หน้าว่าง

สลุมลงทะเบียนคณะกรรมาธิการการเกษตร...
วันที่ ๔ พ.ย. ๒๕๕๘ เวลา ๑๕๑ -
วันที่ 6 พ.ย. 2558 เวลา ๑๒.๐๐ น.
สำนักกรรมาธิการ ๒
มนุกข้อความ

ที่ 1977/2558 วันที่ 6 พ.ย. 58
เวลา 10.43 น. ส่งกลุ่มงาน .....
สำนักกรรมาธิการ ๒

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๐๒๑๔๐-๑

ที่ สว (สนช)(กมธ ๑) ๐๐๐๕/ชด๗๕ **วันที่** ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรวบรวมและเสนอแนะต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขอความอนุเคราะห์มายังคณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อพิจารณาและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมาธิการสามัญเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

ทั้งนี้ คณะกรรมาธิการได้พิจารณาแล้วเห็นสมควรยืนยันตามความเห็นและข้อเสนอแนะที่คณะกรรมาธิการได้มีการจัดส่งไปยังคณะกรรมาธิการสามัญในการรวบรวมและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญในครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ นอกจากนี้คณะกรรมาธิการได้มีประเด็นความเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมตามที่ปรากฏในเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

พลเอก
(ดนัย มีชูเวท)
ประธานคณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ประเด็นความเห็น

ของ

คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตามความในมาตรา ๓๙/๑ ของรัฐธรรมนูญ

แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

****

คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีความเห็นเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมาธิการ ดังนี้

๑. ประเด็นที่เห็นควรกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ

๑) การให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการรวมกันในลักษณะองค์กรกลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มเกษตรกรและสหกรณ์

๒) การให้ความสำคัญกับการจัดการบริหารทรัพยากรของชาติด้านการเกษตร

รัฐมีหน้าที่จัดการบริหารทรัพยากรของชาติด้านการเกษตร โดยการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์และผลผลิตทางการเกษตรตามพื้นที่และตามประเภทของผลิตภัณฑ์ ตลอดจนปัจจัยการผลิตให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความต้องการด้านการตลาด การอุปโภคและบริโภคของพลเมืองเป็นสำคัญ

๓) การให้ความสำคัญกับการพัฒนาการเกษตรอุตสาหกรรม

รัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีและยกระดับการจัดการ รวมทั้งการวางแผนการจัดการปัจจัยการผลิต การส่งเสริมเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร รวมทั้งร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเพิ่มมูลค่าผลผลิตให้กับเกษตรกร ในลักษณะของการประกอบการอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตเพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิด “เกษตรอุตสาหกรรม” อย่างยั่งยืน

๒) ประเด็นที่เห็นควรนำไปบัญญัติไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ

๑) การกำหนดให้รัฐต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนด้านการเกษตรและสหกรณ์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

๒) การกำหนดให้รัฐต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพในการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึงเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยการปฏิรูปที่ดิน จัดรูปที่ดินหรือวิธีอื่นในการคุ้มครองสิทธิของเกษตรกร

๓) การกำหนดให้รัฐต้องมีการจัดสวัสดิการให้กับเกษตรกรอย่างเหมาะสม โดยการตั้งกองทุนที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมอาชีพเกษตร ตลอดจนการสร้างกลไกในการคุ้มครองผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

๔) การกระจายอำนาจ และการปกครองท้องถิ่น โดยการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทสำคัญและมีความรับผิดชอบในการส่งเสริมพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์และงบประมาณ ให้เพียงพอต่อการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๓. ประเด็นที่เห็นควรเสนอความคิดเห็นในเชิงนโยบายและการบริหารเพื่อส่งไปยังรัฐบาล

๑) การกำหนดให้รัฐต้องกำหนดแนวทางการดำเนินการเพื่อให้สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสนองความต้องการร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยอยู่บนพื้นฐานของการช่วยตนเอง

๒) การกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรในลักษณะกลุ่มชุมชนเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One – Tambon One – Product : OTOP) โดยให้การส่งเสริมและสนับสนุนตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง

๓) การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรม โดยการกำหนดให้การดำเนินการของรัฐเพื่อนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างอาชีพเกษตรกรและอาชีพอื่น รัฐต้องกำหนดมาตรการหรือแนวทางการดำเนินการโดยการให้ความสำคัญในการสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความทัดเทียมกันทางสถานะของบุคคล อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้ที่เหมาะสมและเพียงพอเพื่อยกฐานะของเกษตรกรให้มีความเป็นอยู่ดี

****

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรมและการตำรวจ
รับที่ 158 / 2557
วันที่ 13 พ.ย. 57 เวลา 14.50 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๐ ๒๘๒๑ ๙๒๕๐
ที่ **วันที่** ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๗
เรื่อง ขอจัดส่งความเห็นของคณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์เพื่อรวบรวมและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขอความอนุเคราะห์มายังคณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์เพื่อรวบรวมความเห็นของคณะกรรมาธิการและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ นั้น

คณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำความเห็นของคณะกรรมาธิการโดยระบุตามกรอบแนวทางในการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช .... ที่คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ และขอจัดส่งให้คณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๙ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อนำไปประมวลและจัดทำเป็นความเห็นและนำเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบ แล้วจัดส่งความเห็นดังกล่าวไปยังคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญต่อไป (รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

พลเอก
(ดนัย มีชูเวท)
ประธานคณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ประเด็นความเห็นของคณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เกี่ยวกับการยกร่างรัฐธรรมนูญ เสนอต่อคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ (ครั้งที่ ๑)

.....

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขอความอนุเคราะห์มายังคณะกรรมาธิการการเกษตรและสหกรณ์เพื่อรวบรวมความเห็นของคณะกรรมาธิการและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

ทั้งนี้ ที่ประชุมคณะกรรมาธิการได้พิจารณาให้ความเห็นเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวข้างต้นโดยกำหนดกรอบการเสนอความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

๑. สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญต้องให้ความสำคัญกับเสรีภาพในการรวมกันในลักษณะองค์กรกลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์ ซึ่งหลักการและเป้าหมายของการรวมกลุ่มมุ่งเน้นเพื่อให้เกิดความเข้มแข็ง การช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม รวมทั้งเพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการดำเนินการด้านการเกษตรและสหกรณ์ของประเทศให้เป็นไปในเชิงระบบ

๒. แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

๒.๑ รัฐต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสนับสนุนด้านการเกษตรและสหกรณ์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติในภาพรวมเป็นสำคัญ รวมทั้งยกระดับส่งเสริมวิสาหกิจและวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันได้ โดยการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรให้มีองค์ความรู้อย่างเพียงพอ นอกจากนี้ รัฐต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการเกษตรที่มุ่งเน้นคุณภาพการผลิต การทำการเกษตรเพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นเกษตรอุตสาหกรรมผลักดันการส่งออก สร้างระบบเชื่อมโยงระหว่างผู้ผลิต ผู้จำหน่ายและผู้บริโภคอย่างเป็นธรรม ตลอดจนพัฒนาตลาดกลางให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระบบตลาดสินค้าเกษตร

๒.๒ รัฐต้องกำหนดแนวทางการดำเนินการเพื่อให้สหกรณ์เป็นองค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสนองความต้องการร่วมกันทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยอยู่บนพื้นฐานของการช่วยตนเอง ความรับผิดชอบต่อตนเอง ความเป็นประชาธิปไตย ความเสมอภาค ความเที่ยงธรรมความเป็นเอกภาพของสมาชิก ความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนความเอื้ออาทรต่อคนอื่น ทั้งนี้ รัฐต้องให้ความสำคัญกับการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่หรือผลักดันให้มีกฎหมายในการส่งเสริมด้านสหกรณ์ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๓ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรในลักษณะกลุ่มชุมชนเพื่อผลิตผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (One – Tambon One – Product : OTOP) โดยให้การส่งเสริมและสนับสนุนตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน พร้อมทั้งเป็นการสร้างรายได้แก่เกษตรกรและชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม อันจะส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนต่อไป

๒.๔ รัฐต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพในการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิในที่ดินอย่างทั่วถึงเพื่อประกอบอาชีพเกษตรกรรมด้วยการปฏิรูปที่ดิน จัดรูปที่ดินหรือวิธีอื่นในการคุ้มครองสิทธิของเกษตรกร เป็นการสร้างกลไกทางกฎหมายในการพัฒนาให้มีองค์กรรับผิดชอบด้านการบริหารจัดการที่ดินของประเทศในระดับกระทรวง ตลอดจนการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการเกษตรกรรมและการสร้างโครงสร้างระบบความเป็นธรรมในการซื้อขายผลผลิตการเกษตรและปัจจัยการผลิต พัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรและสนับสนุนการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

๒.๕ รัฐต้องมีการจัดสวัสดิการให้กับเกษตรกรอย่างเหมาะสม โดยการตั้งกองทุนที่มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมอาชีพเกษตร ตลอดจนการสร้างกลไกในการคุ้มครองผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรม อันเป็นแนวทางการสร้างหลักประกันให้เกษตรกรมีความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

๓. การกระจายอำนาจ และการปกครองท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีบทบาทสำคัญและมีความรับผิดชอบในการส่งเสริมพัฒนาด้านการเกษตรและสหกรณ์ในชุมชนหรือพื้นที่ และควรมีการกระจายภารกิจการส่งเสริมและการพัฒนาการตัดสินใจ บุคลากรและงบประมาณ ให้เพียงพอต่อการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนด้านการเกษตรและสหกรณ์

สำหรับการกระจายความรับผิดชอบให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีบุคลากรด้านการเกษตรและสหกรณ์ของภาครัฐเพื่อช่วยเหลือและดำเนินงานของรัฐตามกรอบอำนาจหน้าที่ โดยรัฐต้องกำหนดให้มีกฎหมายที่ให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาและดูแลเกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

๔. การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรม

การดำเนินการของรัฐเพื่อนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการลดความเหลื่อมล้ำระหว่างอาชีพเกษตรกรและอาชีพอื่น รัฐต้องกำหนดมาตรการหรือแนวทางดำเนินการโดยการให้ความสำคัญในการสร้างความเข้าใจและตระหนักถึงความทัดเทียมกันทางสถานะของบุคคลอาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้ที่เหมาะสมและเพียงพอเพื่อยกฐานะของเกษตรกรให้มีความเป็นอยู่ที่ใกล้เคียงหรือทัดเทียมกับอาชีพอื่น โดยการกำหนดกลไกทางกฎหมายเพื่อให้มีการขับเคลื่อน (Dynamic Law) โดยการตั้งกองทุนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพและการสร้างสวัสดิการของเกษตรกร สู่เป้าหมายของการปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนรัฐต้องสร้างองค์ความรู้ในการประกอบอาชีพ กำหนดแนวทางการส่งเสริมการปลูกฝังแนวคิดและค่านิยมของบุตรหลานเกษตรกรให้มีความตระหนักรักในอาชีพและสืบทอดอาชีพเกษตรกรต่อจากบรรพบุรุษ ตลอดจนสร้างความภาคภูมิใจให้เกษตรกรโดยการยกย่องเชิดชูเกียรติในฐานะผู้มีคุณต่อแผ่นดิน

หน้าว่าง

๑๑. คณะกรรมาธิการการคมนาคม

หน้าว่าง

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรมและการศาสนา
รับที่ 143 / 2557
วันที่ 26 พ.ย. 2557 เวลา 14.20 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการคมนาคม โทร.๐ ๒๘๑๓ ๙๑๕๒-๓

ที่ _____ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการการคมนาคม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้รับหนังสือจากท่านขอให้เสนอความเห็นที่เกี่ยวข้องต่อคณะกรรมาธิการในการรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ โดยให้จัดส่งความเห็นดังกล่าวภายในวันพุธที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ นั้น

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาโดยมีหลักการจากความจำเป็นขั้นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ประกอบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๔ (๑๐) (๑๑) และ (๑๒) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๕ (๗) รวมทั้งกรอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการการคมนาคม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ (๑๒) ดังนั้น คณะกรรมาธิการจึงขอเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญรายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาท้ายนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

พลอากาศเอก ไพศาล สีตบุตร

(ไพศาล สีตบุตร)
ประธานคณะกรรมาธิการการคมนาคม
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ประเด็นข้อเสนอแนะของคณะกรรมาธิการการคมนาคม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หลักการและเหตุผล

คณะกรรมาธิการได้พิจารณาจากความจำเป็นขั้นพื้นฐานต่อการดำรงชีวิตของประชาชน ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ประกอบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๘๔ (๑๐) (๑๑) และ (๑๒) บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๕ (๗) รวมทั้งกรอบอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมาธิการการคมนาคม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ (๑๒)โดยเห็นสมควรเสนอความเห็นเพื่อบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ดังนี้

ภาค ๒ หมวด ๒ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

(๑) จัดให้มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐในทางเศรษฐกิจ และต้องมิให้สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชนอยู่ในความผูกขาดของเอกชนอันอาจก่อความเสียหายแก่รัฐ โดยสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานนั้นต้องคำนึงถึงความเพียงพอ ความคุ้มค่า ความรวดเร็ว ความสะดวก และความปลอดภัย

(๒) การดำเนินการใดที่เป็นเหตุให้โครงสร้างหรือโครงข่ายขั้นพื้นฐานของกิจการสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานของรัฐอันจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของประชาชน หรือเพื่อความมั่นคงของรัฐตกไปเป็นกรรมสิทธิ์ของเอกชน หรือทำให้รัฐเป็นเจ้าของน้อยกว่าร้อยละห้าสิบเอ็ด จะกระทำมิได้

(๓) ต้องจัดให้มีการขนส่งทางน้ำและกิจการพาณิชยนาวี การขนส่งทางบก การขนส่งทางราง และการขนส่งทางอากาศ รวมทั้งการดำเนินการตามระบบบริหารจัดการขนส่งทั้งภายในและระหว่างประเทศ เพื่อสร้างศักยภาพความได้เปรียบทางการแข่งขันของประเทศในภูมิภาคอาเซียน บนพื้นฐานของความพอเพียง และสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนและประเทศชาติอย่างรวดเร็ว

(๔) จัดให้มีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการปรับโครงสร้างและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมอย่างยั่งยืน และป้องกันการบริหารราชการแผ่นดินที่มุ่งสร้างความนิยมทางการเมืองที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศและประชาชนในระยะยาว

หน้าว่าง

๑๒. คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ

หน้าว่าง

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการต่างยุทธศาสตร์และการทูต
รับที่ (ต) 122 / 2558 -๑๖๙-
วันที่ 6 พ.ย. 2558 เวลา 15.00 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

กลุ่มงานบริหารทั่วไป
รับที่ 1983 / 2558 วันที่ 6 พย 58
เวลา 11.39 น. ส่งกลุ่มงาน .....
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๙๑๙๗

ที่ สว(สนช)(กมต)๐๐๗๐/๔๙๑๐ **วันที่** ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรวบรวมและเสนอแนะต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญฯ ใคร่ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติทุกคณะ ได้พิจารณาและเสนอความเห็นต่อคณะกรรมาธิการสามัญฯ เกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ความละเอียดทราบแล้วนั้น

ในการนี้ คณะกรรมาธิการการต่างประเทศขอยืนยันตามความเห็นเดิมที่ได้มีการเสนอต่อคณะกรรมาธิการสามัญฯ และได้จัดส่งไปยังคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาไปแล้ว รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

(นางพิไลพรรณ สมบัติศิริ)
ประธานคณะกรรมาธิการการต่างประเทศ
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

การเสนอความเห็นประกอบการยกร่างรัฐธรรมนูญ

(๑) การเสนอความเห็นประกอบการยกร่างรัฐธรรมนูญ (ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ)

คณะกรรมาธิการได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงกลาโหม มาร่วมประชุมกับคณะกรรมาธิการเพื่อเสนอความเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะมาตรา ๑๙๐ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ และมาตรา ๒๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

คณะกรรมาธิการได้มีการเสนอความเห็นเพื่อประกอบการยกร่างรัฐธรรมนูญ ดังนี้

(๑) การกำหนดประเภทหรือการนิยามความหมายของหนังสือสัญญาที่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาควรมีความชัดเจน

(๒) ควรกำหนดหลักการให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและแสดงความคิดเห็นก่อนการทำหนังสือสัญญา โดยคำนึงถึงผลประโยชน์และความมั่นคงของประเทศเป็นหลัก

(๓) ควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลาให้รัฐสภามีเวลาอย่างเพียงพอในการพิจารณาหนังสือสัญญา อย่างน้อย ๖๐ วัน

(๔) กรณีมีปัญหาว่าหนังสือสัญญาใดที่ต้องขอความเห็นชอบจากรัฐสภาหรือไม่ ควรให้เป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีหรือรัฐสภา เป็นผู้ยื่นเรื่องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย

(๕) ควรเพิ่มเติมประเด็นการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำหนังสือสัญญา

(๖) ข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น เมื่อได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ควรมีการกำหนดกรอบระยะเวลาที่ชัดเจนในการจัดทำกฎหมายตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดเพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้า

(๒) การเสนอความเห็นประกอบการยกร่างรัฐธรรมนูญ (ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ) เพิ่มเติม

ตามที่ประธานคณะกรรมาธิการวิสามัญรวบรวมความเห็นฯ ได้มีหนังสือแจ้งให้คณะกรรมาธิการเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาฯ เพิ่มเติม นั้น ในการนี้ ที่ประชุมคณะกรรมาธิการได้มีการพิจารณาแล้ว สรุปผลได้ดังนี้

(๑) การจัดทำรัฐธรรมนูญควรมีการกำหนดเรื่องที่เป็นหลักการสากล ได้แก่ ๑) หลักธรรมาภิบาล ๒) หลักการตรวจสอบถ่วงดุล ๓) หลักจริยธรรม ๔) หลักความรับผิดชอบต่อสังคมและประชาชน (Accountability) ๕) หลักการต่อต้านการคอร์รัปชั่น ๖) หลักสิทธิมนุษยชน และ ๗) หลักวินัยทางการเงินและการคลัง

(๒) ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องเป็นผู้ที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้ ซึ่งผู้ที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้หมายความถึงผู้มีรายได้ถึงเกณฑ์ที่ต้องเสียภาษี และผู้ที่ไม่ต้องเสียภาษีเนื่องจากมีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ตามที่กฎหมายกำหนด

(๓) ควรมีการกำหนดคุณสมบัติของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่า ผู้ที่จะดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะต้องไม่เป็นผู้ที่เคยถูกคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติชี้มูลความผิด ทั้งนี้ ให้ใช้เฉพาะในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านของยุคปฏิรูปการเมืองการปกครองประเทศ

(๔) หากมีการกำหนดเรื่องการปรองดองโดยการนำเรื่องนิรโทษกรรมมาใช้ เห็นควรให้ใช้เฉพาะกับประชาชนทั่วไป

ในการนี้ ปรากฏว่า นายมหรรณพ เดชวิทักษ์ กรรมาธิการและที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการการต่างประเทศ ได้เสนอความเห็นต่อที่ประชุมคณะกรรมาธิการเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะกรรมาธิการพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นความเห็นที่เป็นประโยชน์ จึงได้ส่งความเห็นดังกล่าวเพื่อพิจารณา ดังนี้

ประเด็นที่ ๑ : ที่มาของนายกรัฐมนตรี ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนผ่านของยุคปฏิรูปการเมืองการปกครองประเทศ ควรมาจากการเลือกตั้งในระบบรัฐสภา ด้วยวิธีการลงคะแนนลับของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา โดยนายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกรัฐสภา

ประเด็นที่ ๒ : การได้มาซึ่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) และสมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.)

ก) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) : ควรมีจำนวนไม่น้อยกว่า ๒๕๐ คน แต่ไม่เกิน ๓๐๐ คน มาจากการเลือกตั้งโดยประชาชนโดยตรง ด้วยระบบลงคะแนนเสียงผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๑ คน เลือก ส.ส. ได้ ๑ คน (one man one vote) โดยถือจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง และมีผู้แทนตามสัดส่วนของจำนวนประชากรตามระบบรวมเขตเรียงเบอร์ และควรกำหนดอำนาจหน้าที่ให้ทำได้เฉพาะด้านนิติบัญญัติเท่านั้น

ข) สมาชิกวุฒิสภา (ส.ว.) : ควรมาจากการสรรหาจากผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้แทนองค์กรนิติบุคคลของสาขาอาชีพต่าง ๆ ทั่วประเทศ มีจำนวนไม่เกิน ๒๐๐ คน

หมายเหตุ : (๑) สำหรับบทบาทอำนาจหน้าที่ของ ส.ส. และ ส.ว. อาจศึกษาจากผลการปฏิรูปของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ประกอบด้วย

(๒) วาระการดำรงของ ส.ส. และ ส.ว. ควรมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดสุญญากาศทางการเมือง

๑๓. คณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หน้าว่าง

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรมและการรักษาความสงบ
รับที่ สน ๒๒ / ๒๕๕๘ - ๑๗๕ -
วันที่ ๒ พ.ย. ๒๕๕๘ เวลา ๑๕.๓๐ น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

รับที่ 1953 /2558 วันที่ 2 พ.ย. 58
เวลา 15.16 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โทร. ๐๒๒๒ ๓๗๒๒

ที่ สภ (เฉพาะ)(กมธ ๑) ๐๐๐๕ / ๕๓๑๖ **วันที่** ๒ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรวบรวมและเสนอแนะต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขอให้คณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติทุกคณะ เสนอความเห็นที่เกี่ยวข้องต่อคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อเสนอประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ นั้น

คณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ขอเสนอความเห็นด้านการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาตามที่เห็นสมควรต่อไป

พลเรือเอก

(วัลลภ เกิดผล)

ประธานคณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ความเห็นเพื่อเสนอประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ
คณะกรรมาธิการการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ภาค ๑ พระมหากษัตริย์ และประชาชน

หมวด ๒ ประชาชน

ส่วนที่ ๒ สิทธิ เสรีภาพของพลเมือง

สิทธิในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

บุคคลย่อมมีสิทธิในการมีส่วนร่วมกับรัฐ และชุมชนในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น การคุ้มครอง ส่งเสริม รักษาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตของตนและชุมชน

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างร้ายแรงทั้งทางด้านกฎหมายและสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน รวมทั้งการบรรเทาผลกระทบแล้ว และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์กรอิสระด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

บุคคลหรือชุมชนย่อมมีสิทธิที่จะฟ้องหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัตินี้

ภาค ๒ ผู้นำทางการเมืองที่ดี และสถาบันการเมือง

หมวด ๒ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ประชนชนมีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ การคุ้มครอง ส่งเสริม รักษา และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตลอดจนการควบคุมและจำกัดภาวะมลพิษที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ สวัสดิการ และคุณภาพชีวิตของประชาชน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการทำแนวทางตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

หมวด ๗ การกระจายอำนาจ และการปกครองท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจหน้าที่ในการคุ้มครอง ส่งเสริม รักษา และฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตน

ภาค ๓ นิติธรรม ศาล การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

หมวด ๑ ศาลและกระบวนการยุติธรรม

ให้มีศาลพิเศษ (ศาลสิ่งแวดล้อม) เพื่อพิจารณาคดีเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นการเฉพาะ **เพื่อให้มีศาลและผู้พิพากษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งจะทำให้การพิจารณาคดี** ในเรื่องดังกล่าวเป็นไปด้วยความรวดเร็ว

ให้มีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญ **เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบ** การกระทำหรือละเลยการกระทำที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ให้ความเห็นประกอบการพิจารณาในเรื่องที่มี ข้อพิพาทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เสนอแนะนโยบายและการปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ต่อรัฐสภา หรือคณะรัฐมนตรีในการคุ้มครอง ส่งเสริม รักษาและฟื้นฟูคุณภาพสิ่งแวดล้อม

๑๔. คณะกรรมาธิการการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการแรงงาน

หน้าว่าง

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรมและการพาณิชย์
รับที่ (น) ๑๒๓ / ๒๕๕๘
วันที่ ๑๖ พ.ย. ๒๕๕๘ เวลา ๑๔.๓๐ น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการแรงงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๖๐ - ๑

ที่ _____ **วันที่** ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง ความเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอในการยกร่างรัฐธรรมนูญเพื่อรวบรวมและเสนอแนะต่อคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมาธิการการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการแรงงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญของคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ภายในวันที่ ๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ นั้น

คณะกรรมาธิการการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการแรงงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ขอเสนอความเห็นด้านการพาณิชย์ ด้านการอุตสาหกรรม และด้านการแรงงาน รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาตามที่เห็นสมควรต่อไป

พลเอก

(สิงห์ศึก สิงห์ไพร)
ประธานคณะกรรมาธิการการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการแรงงาน
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

ความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ

ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง

คณะกรรมาธิการการพาณิชย์ การอุตสาหกรรม และการแรงงาน สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

มาตรา	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐	ความเห็นเพื่อประกอบการค้าทำร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช	ความเห็น / เหตุผล / โดยสังเขป
มาตรา ๘๔	รัฐต้องดำเนินตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจดังต่อไปนี้ (๑) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีและเป็นธรรมโดยอาศัยกลไกตลาด และสนับสนุนให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจซึ่งมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการที่มีลักษณะเป็นการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค	<u>ด้านพาณิชย์</u> ๑. รัฐต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้การประกอบธุรกิจการค้ามีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ให้มีการกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งรัฐต้องกำกับดูแลการประกอบธุรกิจให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรมเป็นไปตามกฎหมายและนโยบายแห่งรัฐ เพื่อเกิดประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจและเป็นประโยชน์โดยรวม ๒. รัฐต้องมีมาตรการคุ้มครองผู้บริโภคและคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพที่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม และให้	

	(๕) กำกับให้การประกอบกิจการมีการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรม ป้องกันการผูกขาดตัดตอนไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมและคุ้มครองผู้บริโภค	เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน โดยให้มีการบูรณาการในการดำเนินการได้ผลจริงจัง ๓. สนับสนุนให้ธุรกิจ SMEs (ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม) มีช่องทางในการดำเนินธุรกิจโดยการปรับปรุง จัดระเบียบและกฎเกณฑ์ทางการค้าเพื่อป้องกันธุรกิจขนาดใหญ่เข้ามาแข่งขันในพื้นที่ส่งเสริมเฉพาะหรือโซนที่ภาครัฐกำหนดไว้สำหรับผู้ประกอบธุรกิจขนาดเล็ก เช่น ธุรกิจชุมชน เป็นต้น รวมทั้งสนับสนุนให้มีช่องทางการตลาดใหม่ๆ ในการจำหน่ายและกระจายสินค้าและบริการเข้าสู่ตลาด เช่น ใช้ระบบดิจิตอลเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมศักยภาพและรองรับบริบทการค้าโลกที่เปลี่ยนแปลง	
	(๘) คุ้มครองและรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดส่งเสริมให้สินค้าเกษตรได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรในรูปของสภาเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์รวมกันของเกษตรกร	๔. รัฐต้องจัดให้มีการสนับสนุนภาคเกษตร ภาคเกษตรอุตสาหกรรมรวมทั้งการบริการและการลงทุนอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสร้างมูลค่าเพิ่ม สร้างระหว่างโซ่การค้าและสร้างความเข้มแข็งทางธุรกิจ เพื่อใช้ประโยชน์การดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด	

๑๙๐	ให้มีกฎหมายว่าด้วยการกำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจหรือสังคมของประเทศอย่างกว้างขวาง หรือมีผลผูกพันด้านการค้า หรือการลงทุนอย่างมีนัยสำคัญรวมทั้งการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวโดยคำนึงถึงความเป็นธรรมระหว่างผู้ได้รับประโยชน์กับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญานั้นและประชาชนทั่วไป ส่วนที่ ๗ แนวทางนโยบายด้านเศรษฐกิจ มาตรา ๘๔ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้	๕. รัฐต้องจัดให้มีกฎหมาย กฎระเบียบ ที่กำหนดขั้นตอนและวิธีการจัดทำหนังสือสัญญาที่มีผลผูกพันทางเศรษฐกิจและการค้าอย่างชัดเจนเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานการทำหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ ทั้งนี้ ก่อนการทำสัญญาดังกล่าวต้องวิเคราะห์ผลกระทบทั้งเชิงบวกและเชิงลบต่อทุกภาคส่วนและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศและวางมาตรการแก้ไขหรือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการปฏิบัติตามหนังสือสัญญาดังกล่าวนั้นอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นผลชัดเจน <u>ด้านอุตสาหกรรม</u> ส่วนที่ ๗ แนวทางนโยบายด้านเศรษฐกิจ มาตรา ๘๔/๑ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านอุตสาหกรรม ดังต่อไปนี้ (๑) ส่งเสริมและสนับการลงทุนเพื่อพัฒนาองค์ประกอบแวดล้อมให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งในเรื่องการอำนวยความสะดวก โครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี	กำหนดให้เรื่องอุตสาหกรรมเป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐเป็นการเฉพาะ ส่งเสริมและสนับสนุนองค์ประกอบหรือปัจจัยให้เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ ส่งเสริมการแข่งขันในตลาดโลก และการลงทุนในต่างประเทศ

		สารสนเทศ และทรัพยากรบุคคลเพื่อสร้างโอกาสและความพร้อมในการประกอบอุตสาหกรรม	
		(๒) ส่งเสริมความสามารถของผู้ประกอบการไทยเพื่อการแข่งขันในตลาดโลก รวมถึงการลงทุนในต่างประเทศ และสิทธิประโยชน์ทางด้านภาษีในรูปแบบต่างๆ	
		(๓) กำกับดูแลการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมในประเทศระหว่างผู้ประกอบธุรกิจไทยและผู้ประกอบธุรกิจต่างชาติให้มีการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน	กำกับดูแลแลและสร้างสมดุลระหว่างผู้ประกอบธุรกิจไทยและผู้ประกอบธุรกิจต่างชาติ
		(๔) ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่มีการใช้ประโยชน์และการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีความรับผิดชอบต่อสังคม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน	ส่งเสริมอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
		(๕) ส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้น	ส่งเสริมอุตสาหกรรม SMEs
		(๖) ส่งเสริมและสนับสนุนการค้นคว้าวิจัย และจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากผลการศึกษาและ	สนับสนุนให้มีการนำผลงานวิจัยมาใช้ในเชิงพาณิชย์

		พัฒนา การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและการพัฒนาบุคลากรที่เหมาะสม	
		(๗) สนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน โดยต้องยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมการประกอบกิจการ ซึ่งมีบทบัญญัติที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางอุตสาหกรรม เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนร่วมหรือการจัดให้มีสาธารณูปโภค	ลด ละ เลิก กฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการประกอบธุรกิจ
		(๘) สนับสนุนให้มีการใช้หลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล ควบคู่กับการประกอบกิจการ	ส่งเสริมหลักธรรมภิบาล
		(๙) ส่งเสริมให้องค์กรภาคเอกชนทางเศรษฐกิจมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การบริหารจัดการเงินกองทุนหรือรายได้ของหน่วยงานรัฐใดๆ ที่มีการเรียกเก็บจากองค์กรภาคเอกชนทางเศรษฐกิจ	ให้ภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและบริหารจัดการเงินทุนที่ถูกเรียกเก็บ เพื่อใช้ประโยชน์ในการติดตามตรวจสอบ การใช้จ่ายเงิน

		(๑๐) ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน	สนับสนุนการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษ
	๑๔ ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	(๑๑) ส่งเสริมอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ	คงเดิม
		(๑๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้สินค้าที่ผลิตในประเทศ	สนับสนุนการใช้สินค้าในประเทศ
		<u>ด้านแรงงาน</u>	
๔๔	มาตรา ๔๔ บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับหลักประกันความปลอดภัยและสวัสดิภาพในการทำงาน รวมทั้งหลักประกันในการดำรงชีพทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวการณ์ทำงาน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ	๑. เสริมสร้างความสมดุลของตลาดแรงงาน ความมั่นคง และความยั่งยืนให้ภาคแรงงานเพื่อตอบสนองความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมประเทศ ๒. สนับสนุนกฎหมายแรงงานของไทยให้เป็นมาตรฐานสากลเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมที่มีความหลากหลายเนื่องจากการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยสร้างความเข้มแข็งและความพร้อมแก่แรงงานไทยและร่วมพัฒนาระบบความคุ้มครองทางสังคมของแรงงานอาเซียน	เพิ่มสิทธิของบุคคลที่จะได้รับหลักประกันจากรัฐในการทำงานของตนให้เป็นไปโดยความปลอดภัยและมีสวัสดิภาพ รวมทั้งการได้รับหลักประกันในการดำรงชีพที่ได้รับมาตรฐานทั้งในระหว่างการทำงานและเมื่อพ้นภาวการณ์ทำงานจากรัฐตามที่รัฐจะได้ตรากฎหมายกำหนดรายละเอียดในการได้รับสิทธิดังกล่าวของบุคคลต่อไป

		๓. สร้างโอกาสแก่ผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน รวมทั้งสตรี ผู้ด้อยโอกาส และแรงงานข้ามชาติที่ถูกกฎหมาย พร้อมทั้งยกระดับคุณภาพแรงงาน ให้แรงงานทั้งระบบมีโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานในทุกระดับอย่างมีมาตรฐาน และเชื่อมโยงข้อมูลและการดำเนินการระหว่างหน่วยงานของรัฐกับเอกชน เพื่อให้ตรงกับความต้องการของพื้นที่และของประเทศโดยรวม และส่งเสริมให้แรงงานนอกระบบเข้าสู่ระบบที่ถูกกฎหมาย	
๘๔ (๗)	มาตรา ๘๔ รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ดังต่อไปนี้ (๗) ส่งเสริมให้ประชากรวัยทำงานมีงานทำคุ้มครองแรงงานเด็กและสตรี จัดทำระบบแรงงานสัมพันธ์และระบบไตรภาคีที่ผู้ทำงานมีสิทธิเลือกผู้แทนของตน จัดระบบประกันสังคม รวมทั้งคุ้มครองให้ผู้ทำงานที่มีคุณค่าอย่างเดียวกันได้รับค่าตอบแทนสิทธิประโยชน์ และสวัสดิการที่เป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ	๔. ป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ การใช้แรงงานบังคับ และการใช้แรงงานเด็ก รวมถึงปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมืองการทารุณกรรมต่อแรงงานต่างด้าว ๕. สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านการศึกษา ทักษะแนวคิด นวัตกรรมและเทคโนโลยีรูปแบบใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างทดแทนแรงงานเพื่อแก้ไขปัญหาระยะยาว	เพิ่มเติมหลักการด้านเศรษฐกิจขึ้นใหม่ รวมถึงแก้ไขหลักการเดิมให้มีสาระสำคัญชัดเจนยิ่งขึ้น

		๖. เพิ่ม นโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ "รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน สร้างโอกาสให้ผู้สูงอายุ มีอาชีพ การงาน ที่เหมาะสมภายในชุมชน เพื่อเพิ่มพูนรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคมของผู้สูงอายุรวมทั้งจัดให้ผู้สูงอายุได้รับบำเหน็จบำนาญที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพการออมก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุของบุคคลนั้น"	

๑๕. คณะกรรมาธิการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว

หน้าว่าง

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรมและการตำรวจ
รับที่ ๓๓ / ๒๕๕๘
วันที่ ๒๒ ม.ค. ๒๕๕๘ เวลา ๑๓.๓๐ น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร. ๐๒๒๗-๘

ที่ _____ **วันที่** ๒๒ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอส่งการเสนอความเห็นของคณะกรรมาธิการการศาสนาฯ เพื่อนำไปจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ตามที่คณะคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ขอให้คณะกรรมาธิการการศาสนาฯ เสนอความเห็นที่เกี่ยวข้องกับคณะกรรมาธิการ ต่อคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

คณะกรรมาธิการได้ดำเนินการจัดทำการเสนอความเห็นของคณะกรรมาธิการการศาสนาฯ ดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงขอนำส่งการเสนอความเห็นดังกล่าว เพื่อนำไปประมวลและจัดทำเป็นความเห็นเพื่อเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาต่อไป รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

พลตำรวจเอก

(พิชิต ควรเดชะคุปต์)
ประธานคณะกรรมาธิการการศาสนา
ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

แบบการเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ (ครั้งที่ ๒)

ลำดับ	เค้าโครงร่างรัฐธรรมนูญ	ประเด็นที่เสนอ	คณะกรรมาธิการ	หมายเหตุ
	ภาค ๒ หมวด ๒ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ	**๑. บทบัญญัติเกี่ยวกับความมั่นคงและเอกลักษณ์ของชาติ** "มาตรา .. เอกลักษณ์ของชาติไทย ประกอบด้วย สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์" "มาตรา .. สถาบันชาติ ประกอบด้วย ผืนแผ่นดินและประชาชน ผืนแผ่นดินเป็นที่เกิดและที่อยู่อาศัยประชาชนผู้อยู่ในผืนแผ่นดินจึงต้องร่วมกันรักษาผืนแผ่นดินให้ดำรงคงอยู่ ให้สถิตสถาพรตลอดไป" "มาตรา .. สถาบันศาสนา ประกอบด้วยพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือและศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง" "มาตรา .. สถาบันพระมหากษัตริย์ ประกอบด้วยพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นพุทธมามกะทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก และทรงเป็นองค์พระประมุขของชาติ" "มาตรา .. สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นแกนหลักของความมั่นคงของชาติ รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันรักษาสถาบันทั้งสามให้สถิตสถาพรตลอดไป"	คณะกรรมาธิการการศาสนาฯ	

		"มาตรา .. ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้" "มาตรา .. ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีธรรมาธิปไตยเป็นรากฐาน" "มาตรา .. บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข"		
		๒. บทบัญญัติด้านการศาสนา "มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ และศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง" "มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนการเผยแผ่ศาสนธรรม ที่ถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มโดยเฉพาะเยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับศาสนธรรม ประพฤติปฏิบัติตามศาสนธรรมด้วยศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง" "มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ และศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง		

		ทั้งการอุปถัมภ์คุ้มครองในด้านนโยบาย งบประมาณ และกฎหมาย มีกฎหมายอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม" "มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมต้องส่งเสริมสนับสนุนความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา ความสัมพันธ์ และความร่วมมือด้วยดีของศาสนาต่างๆ เพื่อนำพลังของศาสนาเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม และส่งเสริมความมั่นคงของชาติ"		
		๓. บทบัญญัติด้านศิลปะและวัฒนธรรม "มาตรา .. ให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พร้อมทั้งปลูกฝัง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยในระบบการศึกษา และการบริหารจัดการงานด้านศิลปวัฒนธรรมแบบบูรณาการกับงานด้านอื่นอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ รัฐบาลต้องแถลงนโยบายเรื่องดังกล่าวต่อรัฐสภา"		

		๔. บทบัญญัติด้านการท่องเที่ยว "มาตรา.. กำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่รับผิดชอบและประสานความร่วมมือกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินตลอดจนการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว"		

การเสนอความเห็น
ของคณะกรรมาธิการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เพื่อรวบรวมและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

****

๑. บทบัญญัติเกี่ยวกับความมั่นคงและเอกลักษณ์ของชาติ

อยู่ในบททั่วไป

"มาตรา .. เอกลักษณ์ของชาติไทย ประกอบด้วย สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์"

"มาตรา .. สถาบันชาติ ประกอบด้วย ผืนแผ่นดินและประชาชน ผืนแผ่นดินเป็นที่เกิดและที่อยู่อาศัย ประชาชนผู้อยู่ในผืนแผ่นดินจึงต้องร่วมกันรักษาผืนแผ่นดินให้ดำรงคงอยู่ ให้สถิตสถาพรตลอดไป"

"มาตรา .. สถาบันศาสนา ประกอบด้วย พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ และศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง"

"มาตรา .. สถาบันพระมหากษัตริย์ ประกอบด้วย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก และทรงเป็นองค์พระประมุขของชาติ"

"มาตรา .. สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นแกนหลักของความมั่นคงของชาติ รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันรักษาสถาบันทั้งสามให้สถิตสถาพรตลอดไป"

"มาตรา .. ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้"

"มาตรา .. ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีธรรมาธิปไตยเป็นรากฐาน"

"มาตรา .. บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข"

๒. บทบัญญัติด้านการศาสนา

อยู่ในหมวดการกำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

"มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ และศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง"

"มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนการเผยแผ่ศาสนธรรมที่ถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มโดยเฉพาะเยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับศาสนธรรม ประพฤติปฏิบัติตามศาสนธรรมด้วยศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง"

"มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ และศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง ทั้งการอุปถัมภ์คุ้มครองในด้านนโยบาย งบประมาณ และกฎหมาย มีกฎหมายอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม"

"มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมต้องส่งเสริมสนับสนุนความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา ความสัมพันธ์ และความร่วมมือด้วยดีของศาสนาต่างๆ เพื่อนำพลังของศาสนาเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม และส่งเสริมความมั่นคงของชาติ"

๓. บทบัญญัติด้านศิลปะและวัฒนธรรม

อยู่ในหมวดการกำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

"มาตรา .. ให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พร้อมทั้งปลูกฝังส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยในระบบการศึกษา และการบริหารจัดการงานด้านศิลปวัฒนธรรมแบบบูรณาการกับงานด้านอื่นอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ รัฐบาลต้องแถลงนโยบายเรื่องดังกล่าวต่อรัฐสภา"

เหตุผล

๑. การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วยศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสอดคล้องกับค่านิยม ๑๒ ประการ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทั้งนี้ การสนับสนุนในเรื่องศิลปวัฒนธรรมที่ส่วนราชการต่าง ๆ มีหน้าที่โดยตรงแล้ว ควรเพิ่มการนำมิติการส่งเสริมทางศิลปวัฒนธรรมมาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในการเสริมสร้างความมั่นคงและการป้องกันแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และต้องกำหนดให้ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมและมีระยะเวลากำหนดที่ชัดเจน

๒. ในส่วนของรายละเอียดของการปฏิรูปทางศิลปวัฒนธรรมให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดนั้น ในทางปฏิบัติจะต้องมีการดำเนินการในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภาที่จะต้องมีรายละเอียดว่ารัฐบาลจะทำอย่างไร แผนบริหารราชการแผ่นดินที่รัฐบาลจะต้องจัดทำขึ้นภายหลังการแถลงนโยบายตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดว่าตลอดระยะเวลา ๔ – ๕ รัฐบาลจะดำเนินการอย่างไร แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยเฉพาะในด้านสังคมจะเป็นอย่างไร นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเน้นทางด้านสังคมจิตวิทยา ยุทธศาสตร์ในเรื่องศิลปวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ที่มีการกำหนดให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ฯลฯ รวมทั้งอาจจะต้องมีการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางที่กำหนดไว้ด้วย

๓. ศิลปวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญที่จะไปสนับสนุนการพัฒนาประเทศ ทรัพยากรมนุษย์ และการท่องเที่ยวในประเทศไทย จึงควรปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบมากยิ่งขึ้น และมีการบูรณาการงานศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน เพื่อให้การส่งเสริมและสนับสนุนกันอย่างจริงจัง พร้อมทั้งปลูกฝังศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งกำลังเสื่อมถอยลงโดยกำลังถูก

ศิลปวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาครอบงำ โดยต้องส่งเสริมอย่างจริงจัง รวมทั้งส่งเสริมเข้าไปในระบบการศึกษาตั้งแต่เด็ก ๆ ด้วย

๔. บทบัญญัติด้านการท่องเที่ยว

อยู่ในหมวดการกำหนดแนวทางนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา..... กำหนดให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่รับผิดชอบและประสานความร่วมมือกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

<u>เหตุผล</u> เพราะการท่องเที่ยวทำรายได้ให้ประเทศไทยเป็นอันดับ ๒ รองจากการส่งออกและสิ่งที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจและอยากมาท่องเที่ยวประเทศไทย ก็คือ

๑) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๒) การไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบในทุกรูปแบบ เช่น การให้บริการรถแท็กซี่ เจ็ทสกี การเช่ารถยนต์ รถจักรยานยนต์ และร้านขายสินค้าของที่ระลึก เป็นต้น

๓) สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย มีบุคลากรทั่วประเทศ และมีภารกิจหน้าที่ในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมตลอดจนทั้งการเอารัดเอาเปรียบจากนักท่องเที่ยว และเมื่อได้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในด้านอื่น ๆ ก็จะสามารถ ทำให้เกิดประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม ได้อย่างแท้จริง ซึ่งจะเป็นผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นและเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น

****

หน้าว่าง

รับที่ 142 / 2557
วันที่ 26 พ.ย. 57 เวลา 17.00 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒ ๑๑๑

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมาธิการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โทร ๐๒๒๘๔๔
ที่ _____ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๗
เรื่อง ขอเสนอความเห็นเพื่อรวบรวมและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฯ

ตามที่ท่านได้ขอความอนุเคราะห์จากคณะกรรมาธิการสามัญประจำสภานิติบัญญัติแห่งชาติทุกคณะ เสนอความเห็นที่เกี่ยวข้องต่อคณะกรรมาธิการสามัญในการรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ โดยให้ส่งภายในวันพุธที่ ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ความละเอียดทราบแล้ว นั้น

บัดนี้ คณะกรรมาธิการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้รวบรวมความเห็นดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอเสนอความเห็นเพื่อรวบรวมและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

พลตำรวจเอก

(พิชิต ควรเดชะคุปต์)
ประธานคณะกรรมาธิการการศาสนา
ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

การเสนอความเห็น
ของคณะกรรมาธิการการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและการท่องเที่ยว
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เพื่อรวบรวมและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ

****

๑. บทบัญญัติเกี่ยวกับความมั่นคงและเอกลักษณ์ของชาติ

อยู่ในบททั่วไป

"มาตรา .. เอกลักษณ์ของชาติไทย ประกอบด้วย สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์"

"มาตรา .. สถาบันชาติ ประกอบด้วย ผืนแผ่นดินและประชาชน ผืนแผ่นดินเป็นที่เกิดและที่อยู่อาศัย ประชาชนผู้อยู่ในผืนแผ่นดินจึงต้องร่วมกันรักษาผืนแผ่นดินให้ดำรงคงอยู่ ให้สถิตสถาพรตลอดไป"

"มาตรา .. สถาบันศาสนา ประกอบด้วย พระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ และศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง"

"มาตรา .. สถาบันพระมหากษัตริย์ ประกอบด้วย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นพุทธมามกะ ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก และทรงเป็นองค์พระประมุขของชาติ"

"มาตรา .. สถาบันชาติ สถาบันศาสนา และสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นแกนหลักของความมั่นคงของชาติ รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันรักษาสถาบันทั้งสามให้สถิตสถาพรตลอดไป"

"มาตรา .. ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวจะแบ่งแยกมิได้"

"มาตรา .. ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีธรรมาธิปไตยเป็นรากฐาน"

"มาตรา .. บุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข"

๒. บทบัญญัติด้านการศาสนา

อยู่ในหมวดการกำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

"มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันทำนุบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ และศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง"

"มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องร่วมกันส่งเสริมสนับสนุนการเผยแผ่ศาสนธรรมที่ถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มโดยเฉพาะเยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับศาสนธรรม ประพฤติปฏิบัติตามศาสนธรรมด้วยศรัทธาและปัญญาที่ถูกต้อง"

"มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมจะต้องอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือ และศาสนาอื่นที่ทางราชการรับรอง ทั้งการอุปถัมภ์คุ้มครองในด้านนโยบาย งบประมาณ และกฎหมาย มีกฎหมายอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนา โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม"

"มาตรา .. รัฐและทุกภาคส่วนในสังคมต้องส่งเสริมสนับสนุนความเข้าใจอันดีระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา ความสัมพันธ์ และความร่วมมือด้วยดีของศาสนาต่างๆ เพื่อนำพลังของศาสนาเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนาคน พัฒนาสังคม และส่งเสริมความมั่นคงของชาติ"

๓. บทบัญญัติด้านศิลปะและวัฒนธรรม

อยู่ในหมวดการกำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

"มาตรา .. ให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่พึงประสงค์เกี่ยวกับสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข พร้อมทั้งปลูกฝังส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมไทยในระบบการศึกษา และการบริหารจัดการงานด้านศิลปวัฒนธรรมแบบบูรณาการกับงานด้านอื่นอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ รัฐบาลต้องแถลงนโยบายเรื่องดังกล่าวต่อรัฐสภา"

<u>เหตุผล</u>

๑. การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ ซึ่งประกอบด้วยศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับสถาบันชาติ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งสอดคล้องกับค่านิยม ๑๒ ประการ ของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทั้งนี้ การสนับสนุนในเรื่องศิลปวัฒนธรรมที่ส่วนราชการต่าง ๆ มีหน้าที่โดยตรงแล้ว ควรเพิ่มการนำมิติการส่งเสริมทางศิลปวัฒนธรรมมาเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในการเสริมสร้างความมั่นคงและการป้องกันแก้ไขปัญหาที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และต้องกำหนดให้ดำเนินการอย่างเป็นรูปธรรมและมีระยะเวลากำหนดที่ชัดเจน

๒. ในส่วนของรายละเอียดของการปฏิรูปทางศิลปวัฒนธรรมให้เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดนั้น ในทางปฏิบัติจะต้องมีการดำเนินการในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การแถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภาที่จะต้องมีรายละเอียดว่ารัฐบาลจะทำอย่างไร แผนบริหารราชการแผ่นดินที่รัฐบาลจะต้องจัดทำขึ้นภายหลังการแถลงนโยบายตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดว่าตลอดระยะเวลา ๔ – ๕ รัฐบาลจะดำเนินการอย่างไร แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติโดยเฉพาะในด้านสังคมจะเป็นอย่างไร นโยบายความมั่นคงแห่งชาติเน้นทางด้านสังคมจิตวิทยา ยุทธศาสตร์ในเรื่องศิลปวัฒนธรรมที่พึงประสงค์ที่มีการกำหนดให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการ ฯลฯ รวมทั้งอาจจะต้องมีการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับศิลปวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางที่กำหนดไว้ด้วย

๓. ศิลปวัฒนธรรมมีส่วนสำคัญที่จะไปสนับสนุนการพัฒนาประเทศ ทรัพยากรมนุษย์ และการท่องเที่ยวในประเทศไทย จึงควรปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพให้แก่หน่วยงานที่รับผิดชอบมากยิ่งขึ้น และมีการบูรณาการงานศิลปวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเข้าด้วยกัน เพื่อให้การส่งเสริมและสนับสนุนกันอย่างจริงจัง พร้อมทั้งปลูกฝังศิลปวัฒนธรรมไทย ซึ่งกำลังเสื่อมถอยลงโดยกำลังถูกศิลปวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาครอบงำ โดยต้องส่งเสริมอย่างจริงจัง รวมทั้งส่งเสริมเข้าไปในระบบการศึกษาตั้งแต่เด็ก ๆ ด้วย

ความเห็นเพิ่มเติม

หน้าว่าง

๔. บทบัญญัติด้านการท่องเที่ยว

อยู่ในหมวดการกำหนดแนวทางนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา..... กำหนดให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ประสานความร่วมมือกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดูแลรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

<u>เหตุผล</u> เพราะการท่องเที่ยวทำรายได้ให้ประเทศไทยเป็นอันดับ ๒ รองจากการส่งออก และสิ่งที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความมั่นใจและอยากมาท่องเที่ยวประเทศไทย ก็คือ

๑) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

๒) การไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบในทุกรูปแบบ เช่น การให้บริการรถแท็กซี่ เจ็ทสกี การเช่ารถยนต์ รถจักรยานยนต์ และร้านขายสินค้าของที่ระลึก เป็นต้น

๓) เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันในการดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จะเป็นผลให้นักท่องเที่ยวเกิดความเชื่อมั่นและเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้น

****

หน้าว่าง

๒. ความเห็นจากโครงการสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติพบประชาชน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ๔ ภาค

หน้าว่าง

สรุปภาพรวมความเห็นเชิงสถิติ
จากโครงการสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติพบประชาชน
เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ๔ ภาค

หน้าว่าง

1. จำนวน และร้อยละผู้เข้าร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการร่างรัฐธรรมนูญจำแนกตามรายภาค

ภาค	จำนวน จังหวัด	เวทีรับฟัง (จัดหวัด)	จำนวน ประชาชน ที่มาลงทะเบียน	จำนวน ผู้ตอบ แบบสอบถาม	ร้อยละ ผู้ตอบ แบบสอบถาม
1. ใต้	14	สงขลา	1,700	715	18.82
2. กลาง/ตะวันออก	26	ชลบุรี	2,100	1,364	35.90
3. ตะวันออกเฉียงเหนือ	20	ปากช่อง	2,370	917	24.14
4. เหนือ	17	เชียงใหม่	2,300	803	21.14
			8,470	3,799	100.00

หน้าว่าง

2. จำนวน และร้อยละของผู้เสนอความคิดเห็น จำแนกตามรายประเด็น และรายภาค

ประเด็น	เห็นด้วย				ไม่เห็นด้วย				ไม่ตอบ			
	เหนือ	กลาง	อิสาน	ใต้	เหนือ	กลาง	อิสาน	ใต้	เหนือ	กลาง	อิสาน	ใต้
๑. จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) ที่เหมาะสม จำนวน ๕๐๐ คน	429	1,152	776	537	374	192	128	148		20	13	30
๒. ควรใช้บัตรลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กี่ใบ	65	531	348	345	738	819	562	361		14	7	9
๓. เห็นด้วยหรือไม่ หากใช้ระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม	328	899	619	535	475	432	271	163		33	27	17
๔. การกำหนดขนาดของเขตเลือกตั้ง												
- เขตเล็ก	39	378	290	143		8	4	3	764			
- เขตใหญ่		172	127	104		3	2	3				
- ใช้จังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง		787	486	452		16	8	10				
๕. ให้นายกรัฐมนตรี มาจากการเลือกโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร	571	946	561	413	232	406	339	292		12	17	10
๖. การได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา												
- มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด	458	657	503	258	21	684	387	441		23	27	16
- มาจากการสรรหาทั้งหมด	212	44	23	38	10	1,318	893	674		2	1	3
- มาจากสัดส่วนการเลือกตั้ง + สรรหา	60	545	291	319	3	799	611	377		20	15	19
- มาจากตัวแทนกลุ่มประชาชนเลือกกันเอง	37	70	54	58	2	1,291	860	653		3	3	4
๗. ควรมีกลไกและกระบวนการแก้ไขวิกฤติของประเทศ หรือไม่	362	1,161	730	620	441	140	127	47		63	60	48

หน้าว่าง

๒. ความเห็นจากโครงการสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
พบประชาชน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ๔ ภาค
ครั้งที่ ๑ ภาคใต้ ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

หน้าว่าง

สรุปความเห็นรายประเด็นจากการรับฟังความคิดเห็น
ครั้งที่ ๑ ภาคใต้ ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

หน้าว่าง

ณ วันพุธที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘ เวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา

ประเด็นความเห็น
ของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ
ณ จังหวัดสงขลา (ภาคใต้) วันอังคารที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบ
การพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

หน้าว่าง

สารบัญ

ประเด็นความเห็น	หน้า
๑. สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชนที่พึงปรารถนา	๑
๑.๑ สิทธิและหน้าที่ของประชาชน เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	๑
๑.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชน	๖
๒. หน้าที่ของรัฐสภาที่พึงปรารถนา	๑๔
๒.๑ หน้าที่ที่รัฐต้องทำและที่ประชาชนพึงประสงค์	๑๔
๒.๒ สวัสดิการของรัฐ	๑๙
๒.๓ การให้ความรู้	๒๒
๒.๔ กระบวนการการมีส่วนร่วม	๒๔
๓. วิธีการเลือกตั้งที่ใสสะอาดและเป็นธรรม	๒๖
๔. การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม	๓๙
๕. แนวทางการปฏิรูปประเทศที่พึงปรารถนา	๔๙
๕.๑ การเมืองการปกครอง องค์กรอิสระเสมอภาค ความเท่าเทียม	๔๙
๕.๒ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม	๕๒
๕.๓ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร	๕๓
๕.๔ ระบบราชการยุติธรรม	๕๕
๕.๕ การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน	๕๘
๖. แนวทางการปกป้องรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันการล้มล้าง หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องหลักการสำคัญ	๖๓

หน้าว่าง

ความเห็นของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ
ณ จังหวัดสงขลา (ภาคใต้) วันอังคารที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๘

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
๑. สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชนที่พึงปรารถนา	<u>๑.๑ สิทธิและหน้าที่ของประชาชน เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น</u> ๑) ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในสังคมทราบถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการแสดงความคิดเห็นและสิทธิขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ๒) กฎหมายควรให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ไม่ปิดกั้น ตราบใดที่ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ๓) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นของประชาชน ดังนั้นการที่จะร่างรัฐธรรมนูญให้ใช้บังคับประชาชนควรให้สิทธิประชาชนแสดงความคิดเห็นก่อน ๔) เปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างถูกต้องได้ โดยรัฐไม่กีดกันมากเกินไป ๕) สิทธิและหน้าที่ของประชาชน เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็น ไม่ควรละเมิดสิทธิผู้อื่น ๖) ประชาชนควรได้รับเอกสิทธิ์ความคุ้มครองอย่างแท้จริงในการแสดงความคิดเห็น ๗) ประชาชนควรมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางความเห็นได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น ๘) ประชาชนต้องสามารถแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้โดยอิสระ ๙) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและนำเสนอความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน รวมทั้งเสนอวิธีการแก้ไขปัญหาโดยไม่ถูกปิดกั้น ๑๐) ควรให้ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความเห็นได้อย่างเต็มที่ ๑๑) ประชาชนควรมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ตามสมควรเท่าที่ไม่	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	ละเมิดสิทธิผู้อื่น ๑๒) ทุกคนมีสิทธิในการแสดงความเห็นอย่างเสมอภาค ๑๓) เห็นด้วยในการที่จะให้ประชาชนได้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น ๑๔) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ๑๕) ส่งเสริมให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นด้านสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ควรมีการกีดกันการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองหรือให้ทำตามที่ผู้มีอำนาจคิดเองและคิดว่าถูกต้อง ไม่ควรสร้างกฎที่มีหลายมาตรฐาน ควรคำนึงถึงสิทธิในการเข้าถึงข้อมูลที่แท้จริงของประชาชน และควรเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่เข้ามาสู่เวทีการเมือง ส่วนผู้ที่อายุมากควรเป็นที่ปรึกษาเท่านั้น ๑๖) ประชาชนควรมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้ตามสมควร ๑๗) ๑๘) ประชาชนต้องมีสิทธิแสดงความเห็น ติชมการทำงานของรัฐสภาได้ ๑๙) รัฐต้องมีการรับฟังความคิดเห็น และให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของประชาชน ๒๐) ไม่ควรให้ประชาชนมากเกินไป เพราะบางครั้งมีการเอาสิทธิของตัวเองไปใช้ในทางที่ผิด ๒๑) สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แม้เป็นไปโดยสุจริต แต่บางครั้งสร้างความเดือดร้อนให้ประชาชน เช่น การปิดถนน จึงควรมีบทลงโทษและบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ๒๒) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศให้เจริญกาวหน้า ๒๓) ควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิในชุมชนของตนเอง นโยบายของรัฐควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๒๔) นโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ต้องมีการรับฟัง ๒๕) ความคิดเห็นของประชาชนในแต่ละจังหวัด/อำเภอ/ท้องถิ่น นั้นก่อนประชาชนถูกจำกัดเสรีภาพในด้านของการแสดงความคิดเห็น ควรมีการให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ ๒๖) ควรกำหนดให้มีขอบเขตในการแสดงความคิดเห็น ๒๗) อยากให้มีองค์กรตรวจสอบหน่วยงานของรัฐโดยตรงเพื่อถ่วงดุลอำนาจรัฐและตรวจสอบการกระทำความผิดของเจ้าหน้าที่ ๒๘) สิทธิของประชาชน ถ้ามีกรณีกระทำผิดหรือถูกกฎหมายก็ตาม คนจนจะเสียเปรียบมากทางกฎหมาย เพราะเจ้าหน้าที่ปฏิบัติไม่เป็นไปตามคำที่บอกว่า “สิทธิเท่าเทียมกัน” ๒๙) ประชาชนไทยส่วนใหญ่ใช้สิทธิเสรีภาพไม่ค่อยถูกต้องและสิ้นเปลืองเกินไป ไม่สนใจเรื่องหน้าที่ อ้างประชาธิปไตยแบบเห็นแก่ตัวทั้งที่จิตใจไม่มีประชาธิปไตยอยู่เลย ๓๐) ประชาธิปไตยของไทย + นักการเมือง + ราชการ ทำให้คนไทยเป็นง่อยคอยแต่รอรับสิทธิของเขาเองจากนักการเมือง ๓๑) ให้ประชาชนมีสิทธิในการตรวจสอบหน่วยงานของรัฐทุกประเภท ๓๒) การพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อชุมชนหรือประชาชนควรมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิที่ชัดเจนและให้ชุมชนหรือประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ตัดสินใจ ๓๓) ประชาชนไม่ควรมีสิทธิเสรีภาพชนเกินขอบเขตแล้วอ้างสิทธิเสรีภาพไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น ๓๔) ควรกำหนดสิทธิของประชาชนและหน้าที่ของรัฐให้ชัดเจนว่ามีสิทธิและหน้าที่อย่างไรต่อกัน ๓๕) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญเพราะจะเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงการเป็นเจ้าของร่วมในทุกส่วน	

- ๒๘๔ -

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๓๖) ปัจจุบันรัฐบาลให้สิทธิเสรีภาพมาก และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ถูกต้อง ๓๗) ให้กำหนดให้สิทธิประชาชนมีส่วนร่วมในการถอดถอน สส. หรือ สว. ได้ ๓๘) ต้องยกระดับทางความคิดให้ประชาชนเข้าใจกับวิถีประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และเมื่อทำได้ถึงขั้นนี้เรื่องทุกอย่างควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมเพราะพวกเขาเป็นเจ้าของประเทศตัวจริง ๓๙) ต้องกำหนดให้ประชาชนสามรถยื่นถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ ๔๐) ควรปลูกฝังและส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักในหน้าที่และมีจิตสาธารณะ ๔๑) การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นต้องบัญญัติให้มีอำนาจที่สี่คืออำนาจประชาชนที่จะมีสิทธิในการฟ้องนักการเมือง ข้าราชการ และนายทุนที่ร่วมกันทุจริตได้โดยตรง ๔๒) ควรมีศาลทุจริตคอร์รัปชั่น หรือศาลทุจริตการเลือกตั้ง ๔๓) ประชาชนต้องยึดถือกติกา กฎหมาย และระเบียบอย่างเคร่งครัด ๔๔) ต้องการให้ประเทศไทยมีความสะอาดไม่มีขยะทั้ง ๗๗ จังหวัด ความปลอดภัยต้องดีเยี่ยม และกฎหมายต้องเด็ดขาด ๔๕) อยากให้ภาครัฐให้สิทธิ เสรีภาพ และโอกาสกับประชาชนในการแสดงความคิดเห็นที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่นๆ และทำให้ประเทศพัฒนาในด้านต่าง ๆ ต่อไป ๔๖) ควรกำหนดสิทธิและหน้าที่ของประชาชนโดยเพิ่มเติมให้ชัดเจนและไม่ขัดต่อกฎหมาย อีกทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงสิทธิหน้าที่ของตนเอง ๔๗) ประชาชนทุกคนควรตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ๔๘) สื่อมวลชนต้องเสนอข่าวด้วยความเป็นกลางไม่รับผลประโยชน์ ๔๙) การร่างรัฐธรรมนูญให้ใช้บังคับประชาชนควรให้สิทธิประชาชนแสดงความคิดเห็นก่อน	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๕๐) รัฐไม่ควรกีดกันมากเกินไปต้องเปิดให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างถูกต้องได้ อย่างเต็มที่ ๕๑) ควรเน้นย้ำเรื่องหน้าที่พลเมือง เช่น หน้าที่ในการเสียภาษี และสร้างจิตสำนึกให้เกิดความรักชาติ ๕๒) เปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นอย่างถูกต้องได้อย่างเต็มที่ โดยรัฐไม่ควรกีดกันมากเกินไป ๕๓) ควรกำหนดให้มีขอบเขตในการแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญ ๕๔) สิทธิและเสรีภาพตาม รธน. ๒๕๔๐ และ รธน. ๒๕๕๐ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานแล้ว ๕๕) กำหนดให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่แต่ต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่นด้วย ๕๖) ภาครัฐควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนไม่ว่าความคิดเห็นนั้นจะผิดหรือถูก และนำความเห็นไปปรุงปรับการปฏิบัติหน้าที่ของตน ๕๗) รัฐธรรมนูญควรกำหนดให้มีสิทธิและเสรีภาพอย่างเต็มที่โดยไม่ต้องระบุในรัฐธรรมนูญว่ามีสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดบ้าง แต่ให้กำหนดจำกัดเฉพาะว่าประชาชนไม่มีสิทธิและเสรีภาพในเรื่องใดบ้าง ๕๘) ในการบริหารจัดการภาครัฐทุกระดับ รัฐต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๕๙) ควรดำเนินการแก้ไขกฎหมายเลือกตั้งเพื่อให้มีการลงโทษเด็ดขาดกับผู้ที่กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง และควรตัดสิทธิในการเลือกตั้งอย่างน้อย ๑๐ ปี ๖๐) ควรกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนคนไทยทุกคน ๖๑) ประชาสัมพันธ์สร้างจิตสำนึกให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนออกไปใช้สิทธิกันเยอะ ๆ ๖๒) ออกกฎหมายกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้ชัดเจนว่าเรื่องใดบ้างที่ประชาชนทำได้หรือไม่ได้	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๖๓) ต้องรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และต้องไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ๖๔) ต้องรองรับสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น ๖๕) ต้องรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน แต่ต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพ ๖๖) ของผู้อื่น ในกรณีที่มีการละเมิดต้องการกฎหมายลงโทษอย่างเด็ดขาด ๖๗) ควรมีกลไกควบคุมเสรีภาพสื่อมวลชนให้เคร่งครัด ๖๘) การร่างรัฐธรรมนูญ ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นหลัก ๖๙) การใช้สิทธิทางการเมืองโดยการเดินขบวน ไม่ควรให้กระทบสิทธิของผู้อื่น ๗๐) ควรปลุกฝังให้ประชาชนรู้จักสิทธิและหน้าที่ หากไม่สามารถทำได้ก็ควรมีกฎหมายบังคับ - ควรเพิ่มเรื่อง “สิทธิหน้าที่พลเมือง” ไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน ๗๑) ควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิและหน้าที่ในการดูแลบ้านเมือง ๗๒) ควรมีกฎหมายคุ้มครองการละเมิดสิทธิของประชาชน และป้องกันการละเมิดจากสื่อมวลชล และควรคงไว้ซึ่ง ป.อาญา มาตรา ๑๑๒ <u>๑.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชน</u> ๑) การดำเนินการใดๆ ของรัฐจะต้องรับฟังความเห็นของประชาชน ๒) การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมาจากความคิดของตนเอง ซึ่งประชาชนมีสิทธิเท่ากันในระบอบประชาธิปไตย ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สิทธิดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายและไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อยแก่ผู้อื่น ตลอดจนการเปิดกว้างเรื่องของการมีส่วนรวมของประชาชน ๓) ควรจัดเวทีให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอันเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งให้ประชาชนมีส่วนในการลงประชามติในเรื่องต่างๆ ๔) ประชาชนต้องมีสิทธิรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินการต่างๆ ของภาครัฐ โดยภาครัฐจะต้องไม่ปิดบังข้อมูลข่าวสารและการดำเนินการ	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๕) การกำหนดกติกาและบทลงโทษสำหรับผู้ซื้อสิทธิ์ขายเสียงอย่างจริงจัง นอกจากนี้ยังต้องให้ความรู้เกี่ยวกับผลเสียของการเลือกคนผิดเข้าไปทำหน้าที่ ๖) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นในประเด็นความต้องการของประชาชน เนื่องจากประชาชนถือเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศ โดยการเสนอหรือแสดงความคิดเห็นดังกล่าวจะต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ ที่เป็นกติกาซึ่งถูกกำหดไว้เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ๗) การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองให้มากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทางการเมือง ๘) ควรให้ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออก การแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยมีกฎหมายรองรับการแสดงออกดังกล่าวว่าสามารถทำได้โดยไม่มีความผิด ๙) การให้อำนาจประชาชนในการตรวจสอบเรื่องต่างๆ ในกรณีเป็นที่สงสัยว่ามีการทุจริตในพื้นที่ของตน ๑๐) ควรหามาตรการหลากหลายที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ โดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติควรเป็นผู้ชี้นำ ให้ความรู้ โอกาส และงบประมาณในการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ๑๑) ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาในชั้นศาล จึงควรมีการพิจารณาในระบบลูกขุน ๑๒) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากรัฐขาดการประชาสัมพันธ์ ๑๓) ประชาชนมีสิทธิมีสิทธิแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายในบางเรื่อง เนื่องจากการออกกฎหมายบางเรื่องไม่มีประโยชน์ต่อประชาชน ๑๔) ควรให้ประชาชนทุกระดับชั้นได้แสดงความคิดเห็น แม้ว่าความเห็นนั้นจะเป็นความเห็นที่แตกต่าง ๑๕) ประชาชนควรมีสิทธิเสรีภาพตามกระบวนการประชาธิปไตย	

- ร่าง -

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๖) การมีส่วนร่วมของประชาชนควรทำให้ประชาชนเข้าใจสิทธิของตัวเอง รักประชาชน ๑๗) รักประเทศชาติ สร้างความสามัคคี ๑๘) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การมีสิทธิมีเสียงในการเลือกตั้ง ๑๙) ควรสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชน ๒๐) ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนมีน้อยมาก เนื่องจากความแตกต่างด้านความรู้ ๒๑) และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ของประชาชนยังมีจำนวนน้อย ที่สำคัญคือ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่พลเมืองอย่างแท้จริง เช่น การร้องเรียนความเดือดร้อนในชีวิตประจำวัน การถูกเอารัดเอาเปรียบในด้านต่าง ๆ ๒๒) ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพิจารณาข้อดี - ข้อเสียในเรื่องต่าง ๒๓) ในการแก้ไข หรือออกกฎหมายต่าง ๆ ควรมีการให้ข้อมูลกับประชาชนอย่างทั่วถึง ๒๔) และรับฟังเสียงข้างน้อยเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงเพื่อป้องกันผลสะท้อนเกิดกับประชาชนในภาพรวม ๒๕) อยากให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการยกร่างรัฐธรรมนูญหรือแสดงความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนรับรู้รับทราบการแก้ไขปัญหาของรัฐจะได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น หรือแนะนำให้ภาครัฐแก้ไขปัญหา ๒๖) การเลือกตั้งทุกระดับต้องให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสิน นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ประชาชนต้องมีสิทธิวิพากษ์วิจารณ์ปัญหา มีสิทธิชุมชนในที่สาธารณะโดยไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ๒๗) ก่อนที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วม ควรมีการพัฒนาคนของประเทศให้มีศักยภาพมากกว่านี้ อย่างน้อยต้องให้รู้จักหน้าที่ของตนต่อประเทศชาติและท้องถิ่น ให้รู้ว่าการที่ไปลงคะแนนมีผลต่อประเทศชาติโดยรวมอย่างไร ๒๘) การมีส่วนร่วมของประชาชนกฎหมายเขียนไว้ดีมาก แต่ในความเป็นจริง	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	ประชาชนส่วนหนึ่งไม่เข้าใจบทบาท หน้าที่ ขาดความรู้ ความเข้าใจ จึงเป็นเครื่องมือให้กับผู้ที่มีเจตนาแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตัวเอง ฉะนั้นก่อนที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมจะต้องให้ประชาชน มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนั้น ๆ อย่างถี่ถ้วน ๒๙) อยากเห็นนักการเมืองไทยมีระบบระเบียบมากขึ้นในอนาคต ๓๐) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีค่อนข้างน้อย ที่มีปัจจุบันเป็นเพียงความคิดเห็นของคนบางกลุ่มบางคน ซึ่งหลักการมีส่วนร่วมใช้หลักง่าย ๆ คือ การเข้าถึงประชาชนทุกภาคส่วน และสามารถเข้าถึงความต้องการของกลุ่มประชาชนต่าง ๆ ได้ โดยสามารถนำกรอบความคิดเห็นของทุกกลุ่มมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดรูปแบบการบริหารหรือการออกกฎหมายต่าง ๆ ในการปกครองประเทศ ๓๑) คนไทยบ่มเพราะเยาวชนจากอดีตแบบกดดัน ขาดความกล้า แต่พอโตขึ้นไม่เข้าใจในหลักเหตุ-ผล ผลประโยชน์ส่วนรวม ทำให้เกิดปัญหาไม่เข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ผู้อื่น ไม่มีส่วนร่วมต่อส่วนรวม จึงควรแก้ไขเรื่องดังกล่าวจากระบบครอบครัว ชุมชนและปฏิรูปประเทศพร้อมกันทุกช่วงวัยของเยาวชน เป็นวาระแห่งชาติ ๓๒) ควรจัดให้มีประชามติการลงความคิดเห็นของร่างรัฐธรรมนูญอย่างทั่วถึง ๓๓) การที่จะให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นจะต้องดำเนินการดังนี้ - ให้ความรู้ให้ทราบสิทธิของแต่ละบุคคลอย่างทั่วถึง - ได้รับความเห็นชอบจากประชาชนแบบถูกต้องและชัดเจน - เคารพสิทธิความเสมอภาค ๓๔) ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้าน และจัดให้มีสภาประชาชนโดยจัดเจนและจริงจัง ๓๕) การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ประชาชนเป็นใหญ่จะต้องให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ๓๖) ต้องการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบนักการเมือง ว่าได้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้มีการหาเสียงไว้หรือไม่	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๓๗) การมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบัน หน่วยงานของรัฐได้ให้ความสำคัญอยู่แล้ว แต่ประชาชนไม่ให้ความสนใจในเรื่องที่นำเสนอเรื่องต่างๆ ดังนั้น ควรสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีความตระหนักถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมกับหน่วยงานของรัฐ ๓๘) ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญในแต่ละครั้งไม่ควรกำหนดให้สิทธิเฉพาะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐมนตรีเพียงกลุ่มเดียวเท่านั้น ๓๙) การมีส่วนร่วมของประชาชนควรให้สิทธิประชาชนเป็นส่วนมากในการแสดงความคิดเห็น ๔๐) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ อยากให้กลุ่มองค์กรภาคเอกชนหรือประชาชนโดยทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ หรือมีสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ มากขึ้นในกฎหมายรัฐธรรมนูญ ๔๑) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ของรัฐหรือเอกชนที่มีผลกระทบต่อชุมชน ๔๒) อยากให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ทุกระดับ โดยไม่มีการชี้นำหรือครอบงำจากบุคคลที่มีอำนาจหรือมีอิทธิพลต่อชาวบ้าน และต้องมีการทำประชาคมทุกระดับและทุกเรื่องที่มีผลกระทบต่อประชาชน ๔๓) ภาครัฐต้องมีพื้นที่ให้ประชาชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นอย่างมีเสรีภาพทางความคิดและการแสดงออก ๔๔) กรณีที่มีการประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือประชุมสภาท้องถิ่นอยากให้มีตัวแทนของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ อย่างน้อยกลุ่มละ ๑ – ๒ คนเข้าไปมีส่วนร่วมรับฟังและมีสิทธิเสนอต่อสภาด้วย ๔๕) ทุกโครงการของรัฐที่ใช้จ่ายเงินงบประมาณควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มโครงการ ๔๖) เกษตรกรซึ่งเป็นคนยากจนได้รับการดูแลจากรัฐน้อยมาก เพราะจากภาพรวมของงบประมาณรายจ่ายส่วนใหญ่จะเป็นงบลงทุนที่เกี่ยวข้องกับคนชั้นกลางขึ้นไป	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๔๗) ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประเทศ ๔๘) ควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้มากขึ้น ไม่ใช่ปิดหูปิดตาหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ ๔๙) ควรให้ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งคนที่จะไปทำหน้าที่บริหารประเทศเอง ๕๐) อยากให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตั้งตัวแทนของประชาชนเพื่อไปทำหน้าที่บริหารประเทศด้วยตนเอง ๕๑) กฎหมายรัฐธรรมนูญควรให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนโดยเท่าเทียมกันทุกเพศทุกวัย และที่สำคัญคือชนกลุ่มน้อย ผู้พิการหรือทุพพลภาพต่าง ๆ ๕๒) เพิ่มการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้ามาออกแบบประเทศ บริหารประเทศ และสร้างประเทศ เช่น การเปิดเวทีให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้เสนอความคิดเห็นต่อการพัฒนาประเทศ ไม่ใช่แค่เฉพาะผู้นำหรือคนที่ดังหือเด่นที่เข้ามาแสดงความคิดเห็น ๕๓) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีบทบาทในการนำเสนอข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางให้กับรัฐในการออกกฎหมายต่าง ๆ ๕๔) ควรให้ความเคารพต่อความต้องการของประชาชนในด้านต่างๆ ไม่ว่าโครงการพัฒนาหมู่บ้าน อาชีพ เพราะประชาชนในหมู่บ้านจะรู้ปัญหาอย่างแท้จริง ๕๕) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจในสิทธิของตน ๕๖) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดนโยบายจนถึงการนำนโยบาย ไปปฏิบัติ ๕๗) ให้ผู้มีอำนาจรับฟังความคิดเห็นของประชาชนระดับรากหญ้าอย่างแท้จริง ๕๘) ประชาชนเข้าถึงข้อมูลในการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการต่างๆ ของภาครัฐได้ ๕๙) การดำเนินการหรือกิจกรรมของรัฐควรให้ประชาชาได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตั้งแต่เริ่มต้นจนจบกระบวนการ	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๖๐) ควรเวทีประชาคมให้ประชาชนได้แสดงความเห็นและมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นให้มากขึ้น ๖๑) ควรกำจัดกลุ่มทุนหรือองค์กรต่าง ๆ ที่อ้างอิงและหาผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมของประชาชน ๖๒) ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดถูกจำกัดและปิดกั้นโดยหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐบางแห่ง ๖๓) ให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของรัฐในทุกกระบวนการ ๖๔) ควรกำหนดให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของประเทศ ๖๕) รัฐเสริมสร้างความเข้มแข็งการเมืองภาคประชาชน ๖๖) การพิจารณาในชั้นศาลให้ใช้ระบบลุกขุนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาของศาลด้วย ๖๗) ภาครัฐขาดการประชาสัมพันธ์ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนขาดประสิทธิภาพ ๖๘) กระบวนการตรากฎหมายควรให้ประชาชนมีสิทธิมีสิทธิแสดงความคิดเห็นด้วยเนื่องจากประชาชนอาจได้รับกระทบจากกฎหมาย และการออกกฎหมายดังกล่าวอาจไม่มีประโยชน์ต่อประชาชน ๖๙) กระบวนการแก้ไขเพิ่มเติม หรือออกกฎหมายต่าง ๆ ควรมีการให้ข้อมูลกับประชาชนอย่างทั่วถึง และรับฟังเสียงข้างน้อยเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงเพื่อป้องกันผลสะท้อนเกิดกับประชาชนในภาพรวม ๗๐) ควรมีการพิจารณาในระบบลุกขุนเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพิจารณาในชั้นศาล ๗๑) การแสดงความคิดเห็นที่สุจริตของประชาชนควรได้รับเอกสิทธิ์ความคุ้มครองอย่างแท้จริง ๗๒) ควรกำหนดให้ประชาชนสามารถยื่นถอดถอนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๗๓) จัดให้มีสภาประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านในการพัฒนาประเทศ ๗๔) ควรกำหนดกลไกให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเสนอแนะ เพื่อหาทางออกแก้ไขปัญหาของประเทศ ๗๕) เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงควรกำหนดองค์ประกอบขององค์กรอิสระต่าง ๆ ต้องมีสัดส่วนตัวแทนของประชาชนด้วย ๗๖) ควรสร้างความเข้มแข็งของการเมืองภาคประชาชน ๗๗) ควรสร้างกลไกให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง ๗๘) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมการบริหารงานภาครัฐ ติดตามตรวจสอบการทำงานของภาครัฐเจ้าหน้าที่รัฐ และป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน ๗๙) ภาครัฐต้องจัดกิจกรรมให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างต่อเนื่องแล้วนำความคิดเห็นไปปรับใช้ ๘๐) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง ผ่านระบบออนไลน์ (application) ๘๑) ควรกำหนดให้ประชาชนทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาและปกป้องผลประโยชน์ของชาติ ๘๒) ควรมีตัวแทนภาคเอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการบริหารงานของแต่ละจังหวัด ๘๓) ควรบัญญัติให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ๘๔) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและการใช้อำนาจรัฐ	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
๒. หน้าที่ของรัฐสภาที่พึงปรารถนา	<u>๒.๑ หน้าที่ที่รัฐต้องทำและที่ประชาชนพึงประสงค์</u> ๑) เมื่อสมาชิกรัฐสภาที่ได้รับเลือกตั้งมาแล้ว ควรปฏิบัติและดูแลประชาชนในลักษณะให้ความสำคัญกับการ “ให้ประชาชนเป็นเกียรติ” เช่นเดียวกับที่เรียกตัวเองว่า “สมาชิกผู้ทรงเกียรติ” ๒) รัฐต้องทำหน้าที่ในการดูแลและช่วยเหลือประชาชนในทุกเรื่อง เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา ความปลอดภัย ความเป็นอยู่ เพื่อให้เกิดความสามัคคีและขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน ๓) รัฐจะต้องมีความพร้อมในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างรัฐกับประชาชน เพื่อรัฐจะได้นำไปปรับปรุงหรือแก้ไขให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนต่อไป ๔) รัฐต้องทำหน้าที่โดยสุจริต แก้ไขปัญหาให้ตรงจุดและมีความซื่อสัตย์ ๕) ควรมีการแก้ไขปัญหาของประชาชนระดับรากหญ้า และควรมีการกระตุ้นเศรษฐกิจ ให้ดีขึ้น เพื่อปากท้องของประชาชน ๖) หน่วยงานของรัฐต้องทำงานในสมกับหน้าที่ที่รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ๗) สมาชิกรัฐสภาต้องปฏิบัติตัวให้เป็นแบบอย่างให้ชัดเจนทั้งในด้านบทบาทและหน้าที่ ๘) รัฐต้องสนองความต้องการให้แก่ประชาชนได้อย่างเหมาะสม ๙) ควรแยกอำนาจบริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการ ให้ชัดเจน ๑๐) หน้าที่ที่รัฐต้องทำ คือ การดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนระดับรากหญ้าในเรื่องอาชีพ และรายได้ เรื่องหนี้สินนอกระบบ และสิ่งที่รัฐจะต้องทำ คือ ในปัจจุบันนี้ปัญหาเรื่อง ยาเสพติดมีเพิ่มมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม เป็นอย่างมาก รัฐควรมีมาตรการขั้นเด็ดขาดในการปราบปราม เพื่อลดปัญหาทางสังคม	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๑) รัฐต้องกระจายอำนาจประชาชนให้มากขึ้น รัฐไม่ควรกีดกันมากเกินไป ๑๒) ควรสร้างความเป็นธรรมโปร่งใสให้แก่ประชาชน ควรมีการกระจายข่าวสารให้ประชาชนรู้อย่างทั่วถึงและชัดเจน ๑๓) ควรป้องกันการทุจริตให้เป็นรูปธรรม และดำเนินการตามกฎหมายกับผู้กระทำผิด อย่างรุนแรงและเด็ดขาด ๑๔) ควรออกกฎหมายเกี่ยวกับคอรัปชั่น และกำหนดโทษให้หนักขึ้น ๑๕) การเมือง คือการแบ่งบันผลประโยชน์ให้กับสมาชิกในสังคมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม แต่ทุกวันนี้การแบ่งปันผลประโยชน์ไม่เป็นธรรม ๑๖) จัดให้มีการให้ความรู้ในด้านการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา ๑๗) ควรมีกฎหมายเพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและดำเนินการกับผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายอย่างเด็ดขาด รวมทั้งการกำหนดโทษที่รุนแรง ๑๘) ต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเสนอความคิดเห็นหรือความต้องการในด้านต่างๆ แต่การเสนอจะต้องอยู่ในขอบเขตที่เหมาะสม ถูกต้อง โดยรัฐต้องทำงานอย่างตรงไปตรงมาเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชนและประเทศชาติเป็นหลัก นำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง เปิดเผยข้อมูลในส่วนที่เป็นประโยชน์ ร่วมมือกันช่วยแก้ไขปัญหาบ้านเมืองมากกว่าการขัดแย้งกัน ๑๙) อยากให้มีระบบการลงคะแนนเลือกตั้งแบบอัตโนมัติ (ใช้เครื่องอิเล็กทรอนิกส์หรือระบบคอมพิวเตอร์) มาช่วยในการเลือกตั้ง และสามารถให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการนับคะแนนเลือกตั้ง เพราะแม้การใช้ระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยอาจจะมีค่าใช้จ่ายสูงแต่อาจได้ประโยชน์มากสำหรับเขตจังหวัดที่มีประชากรจำนวนมาก เนื่องจากช่วยประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายอื่น หรือการเปิดให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งผ่านทางเว็บไซต์ (Website) ได้สำหรับผู้ที่อยู่ต่างจังหวัดและไม่สะดวกที่จะเดินทางกลับภูมิลำเนาของตนเอง	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๒๐) ต้องการให้ใช้มติกึ่งหนึ่งในการลงความเห็นโครงการต่าง ๆ และในการพิจารณารับร่างพระราชบัญญัติต่าง ๆ ให้ฝ่ายค้านลงความเห็นรับร่างพระราชบัญญัติด้วยคะแนนเสียงครึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกฝ่ายค้านที่มีทั้งหมด ๒๑) อยากให้หน่วยงานของรัฐปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชั่นทุกประเภทอย่างจริงจัง ๒๒) อย่าให้มีสภาผัวเมีย และสภากลุ่มทุน ๒๓) รัฐสภาต้องเป็นรัฐสภาของประชาชนอย่างแท้จริงไม่ใช่รัฐสภาของกลุ่มนายทุนหรือกลุ่มนักการเมือง ๒๔) รัฐสภาต้องสร้างกระบวนการมีส่วนรวมให้ประชาชนมีโอกาสเสนอกฎหมายได้มากกว่านี้เพราะที่ผ่านมาร่างกฎหมายที่ประชาชนเป็นผู้เสนอไม่เคยผ่านการพิจารณาเห็นชอบของรัฐสภาเลย ๒๕) ในการดำเนินการใด ๆ รัฐต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๒๖) ต้องแก้ไขกฎหมายเลือกตั้งให้มีการลงโทษที่เด็ดขาดกับผู้ที่กระทำผิดกฎหมายเลือกตั้ง และควรตัดสิทธิในการเลือกตั้งอย่างน้อย ๑๐ ปี ๒๗) สนับสนุนให้นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปเพื่อให้บ้านเมืองเกิดความสงบสุข ๒๘) ปัจจุบันนายกรัฐมนตรี (พล.อ.ประยุทธ จันทร์โอชา) เป็นนายกที่ยอดเยี่ยมมาก ถ้ามีการเลือกตั้งและได้นายกคนใหม่ควรยึดถือเอาเป็นแบบอย่าง ๒๙) รัฐมีหน้าที่ต้องแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม ๓๐) รัฐต้องแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นทุกระดับ ๓๑) กฎหมายทุกฉบับต้องเป็นประโยชน์ของคนส่วนใหญ่และประเทศชาติเท่านั้น ๓๒) รัฐต้องทำงานให้โปร่งใส เห็นประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ปฏิบัติหน้าที่เต็มกำลัง และต้องมีการให้ความรู้กับประชาชนให้มากขึ้น	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๓๓) อยากให้รัฐบาลเร่งให้มีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีเพราะตอนนี้ประชาชนไม่มีความเชื่อมั่นในระบบการเมืองการปกครองและเริ่มที่จะเบื่อและไม่ให้ความสำคัญแล้ว ๓๔) อยากให้รัฐเปิดให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่านี้ ๓๕) ประชาชนดีมีคุณธรรมทำให้ประเทศชาติได้ก้าวไกล เพราะฉะนั้นการที่รัฐได้รับฟังความเห็นของประชาชนทำให้รัฐได้เข้าใจกับสิ่งที่ประชาชนต้องการเพื่อตอบสนองในสิ่งที่ประชาชนพึ่งประสงค์ ทำให้ประชาชนกับรัฐทุกภาคส่วนได้ร่วมมือกันเพื่อพัฒนาประเทศให้ก้าวไกลต่อไป ๓๖) รัฐต้องออกกฎหมายให้ตรงการความเดือดร้อนและความต้องการของประชาชน ๓๗) ให้ความรู้แก่ประชาชนทราบถึงบทบาทหน้าที่ของรัฐสภา ๓๘) ควรคำนึงถึงความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง ๓๙) ควรมีกลไกป้องกันการบริหารราชการแผ่นดินที่มุ่งเฉพาะความนิยมทางการเมือง ๔๐) ควรแก้ปัญหาขจัดความยากจนของผู้ที่อยู่ระดับล่าง ๔๑) การบริหารจัดการภาครัฐควรถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ๔๒) เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ๔๓) รัฐต้องดำเนินการตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ที่ส่อว่าจะทุจริตอย่างเข้มข้นไม่เห็นแก่ประโยชน์ของพวกพ้อง ๔๔) รัฐต้องกระตือรือร้นในการทำงานไม่นิ่งเฉยต่อปัญหา ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริตตรงไปตรงมา ๔๕) รัฐกำหนดนโยบายสนองความต้องการให้แก่ประชาชนได้อย่างเหมาะสมและทั่วถึง ๔๖) ควรต้องกระจายอำนาจประชาชนให้มากขึ้น รัฐไม่ควรกีดกันอำนาจของประชาชนมากเกินไป	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๔๗) ควรมีการกระจายข่าวสารให้ประชาชนรู้อย่างทั่วถึงและชัดเจน ๔๘) รัฐสภาในฐานะเป็นผู้แทนของประชาชน ต้องมีความเข้มแข็งปฏิบัติหน้าที่เพื่อประชาชน มิใช่เป็นเครื่องมือของรัฐบาล ๔๙) รัฐต้องคำนึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับประเทศ ๕๐) การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยรัฐ ควรรับฟังในพื้นที่ต่างจังหวัด (รากหญ้า) ด้วย ๕๑) การรักษาพยาลตามสิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ควรรักษาได้ทุกโรงพยาบาล ๕๒) รัฐต้องรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชนอย่างเต็มที่ ๕๓) รัฐควรมีแนวทางให้ประชาชนได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศในราคาถูก ๕๔) นักการเมืองต้องคำนึงถึงประชาชนเป็นลำดับแรก ๕๕) รัฐต้องดูแลประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาล ๕๖) รัฐต้องควบคุมไม่ให้มีนักการเมืองที่ร่ำรวยผิดปกติ / ไม่ให้มีนโยบายที่ทำให้เกิด ๕๗) ความเสียหายต่อประเทศ / ประชาชนต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี / รักษาประเพณีวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ๕๘) รัฐสภาต้องออกกฎหมายเพื่อปกป้องประชาชน ๕๙) เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีความโปร่งใส ประชาชนควรมีสิทธิฟ้องผู้ทุจริตคอร์รัปชันได้	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	<u>๒.๒ สวัสดิการของรัฐ</u> ๑) รัฐควรมีมาตรการคุ้มครองเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มุ่งเน้นการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชน แต่ถูกหน่วยงานที่ทำหน้าที่ตรวจสอบจนทำให้รู้สึกว่าเกิดความเสี่ยงในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนขาดโอกาสที่จะได้รับอันเป็นผลจากการตรวจสอบดังกล่าว ๒) การจัดสวัสดิการของรัฐควรให้ครอบคลุมถึงประชาชนชนทุกคน การเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาอย่างน้อยถึงระดับปริญญาตรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมถึงการเข้าถึงทางการแพทย์อย่างทั่วถึง ๓) ปรับเงินเดือนกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านให้มากกว่าที่ได้รับในปัจจุบัน รวมทั้งเพิ่มสวัสดิการให้ครอบครัวของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ๔) ให้ประชาชนมีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเบิกจ่ายได้ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ๕) ควรใส่ใจกับผู้ป่วยเรื้อรังให้มาก ๖) รัฐควรจัดให้มีสวัสดิการดังต่อไปนี้ ๑. รักษาพยาบาลฟรี ๒. เรียนฟรี ๓. ค่าไวไฟย์ฟรีทั่วประเทศ ๔. รถเมย์ฟรี ๕. ค่าน้ำ, ค่าไฟ เสียครึ่งราคา ๗) ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรของไทย ควรกำหนดให้ประชาชน มีสิทธิ มีสวัสดิการเมื่ออายุ ๖๐ ปีขึ้นไป ๘) สวัสดิการของรัฐในเรื่องการอนามัย การรักษา การดูแลสุขภาพดีมาก แต่ในเรื่องการให้เงินทุนมาสู่ชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ ทำได้ยาก เพราะประชาชนยังขาดความรู้ ความสามารถในการบริหารเงินและความเห็นแก่ตัวของประชาชนยังมีมาก แนวทางแก้ไขก่อนให้สวัสดิการบางเรื่องต้องให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำสวัสดิการเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงตามความตั้งใจของรัฐ ๙) ควรปรับปรุงสวัสดิการของเด็ก ๑๐) ควรมีการดูแลสวัสดิการของนักเรียน นักศึกษา อย่างทั่วถึงกว่าตอนนี้	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๑) รัฐจะต้องมีสวัสดิการให้ประชาชนอย่างทั่วถึง เช่น การรักษาพยาบาล การประกันสังคมประชาชนแก่ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส เด็ก ผู้พิการ โดยเฉพาะองค์กรอาสาสมัครควรให้ได้รับสิทธิมากเพราะเป็นองค์กรที่เป็นผู้เสียสละมากจะต้องมีกฎหมายที่ชัดเจน ๑๒) รัฐต้องเข้าไปดูแลด้านสวัสดิการพื้นฐาน เช่น ปัจจัยสี่ให้ประชาชนได้รับอย่างครอบคลุมและทั่วถึงทั้งประเทศ ขจัดความเหลื่อมล้ำที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และไม่ควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญด้านเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากภาคสังคมและประชาชน ๑๓) ควรกำหนดให้มีกฎหมายเพื่อให้รัฐต้องจัดให้มีสวัสดิการช่วยเหลือประชาชนที่ยากไร้และการให้ความช่วยเหลือต้องมีความเสมอภาคกัน ไม่เลือกปฏิบัติ ๑๔) สวัสดิการของรัฐควรทั่วถึงประชาชนให้มากที่สุด ๑๕) เพิ่มสวัสดิการให้กับผู้ด้อยโอกาส เช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเอดส์ และให้ได้รับการรักษาพยาบาลฟรีในทุกโรคได้ ๑๖) รัฐบาลควรมีสวัสดิการด้านสาธารณสุข และการศึกษาให้ทั่วถึง โดยเฉพาะอย่าเป็นธุรกิจการศึกษา ควรงดไม่ให้มีโรงเรียนกวดวิชาและให้กวดวิชาในโรงเรียน ๑๗) รัฐควรจะต้องจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุและคนพิการอย่างเพียงพอ ๑๘) รัฐควรออกกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการการเรียนฟรีในระดับชั้นประถมศึกษา สวัสดิการผู้ยากจนไม่มีเงินเดือนไม่สวัสดิการอื่น ๆ รองรับ ๑๙) รัฐควรมีการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อนำไปใช้เป็นสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุที่อายุครบ ๖๐ ปี ซึ่งระบบประกันสังคมที่มีอยู่ปัจจุบันสามารถนำมาปรับใช้ได้ และควรดำเนินการต่อเนื่องและทั่วถึง ประชาชนสมารถสมัครเป็นสมาชิกประกันสังคมได้และได้รับการสมทบจากรัฐด้วยส่วนหนึ่ง เมื่อครบ ๖๐ ปี ก็ให้ผู้ที่เป็นสมาชิกประกันสังคมและนำส่งเงินต่อเนื่องสามรถได้รับบำนาญดำรงชีพได้	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๒๐) ประเทศควรเป็นรัฐสวัสดิการ เป็นธรรมและทั่วถึงโดยเฉพาะข้าราชการชั้นผู้น้อย และควรลดระเบียบขั้นตอนของทางราชการที่ไม่จำเป็นให้น้อยลงโดยเฉพาะด้านเอกสาร ๒๑) รัฐควรจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปี ให้ได้รับค่าครองชีพที่เพียงพอและเหมาะสมกับสภาเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป ๒๒) ควรมีรัฐสวัสดิการที่ทั่วถึงและเพียงพอ ๒๓) ควรให้คณะครู นักเรียน และบุคคลทั่วไปได้มีส่วนร่วมเกี่ยวกับเรื่องทั่วๆ ไปของสังคมและสภาทั่วไปของโรงเรียน โดยจัดค่ายเกี่ยวกับเรื่องรัฐธรรมนูญหรือค่ายสามัคคีบ่อยๆ ๒๔) รัฐควรจัดสวัสดิการให้กับประชาชนอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม ๒๕) สวัสดิการของรัฐมีน้อยเมื่อเทียบค่าครองชีพที่สูงขึ้น ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องแสวงหาผลประโยชน์เพิ่มมากขึ้น ๒๖) ควรเพิ่มสวัสดิการเท่านั้น ผู้ใหญ่บ้าน ที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเข้มแข็ง ๒๗) ควรกำหนดสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทุกหน่วยงานทั้งระดับตำบล หมู่บ้าน เช่น คณะกรรมการหมู่บ้าน ชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน (ชรบ.) ๒๘) ควรจัดสวัสดิการให้ประชาชนอย่างเสมอภาค และไม่ควรใช้นโยบายประชานิยมเพื่อทางการเมือง ๒๙) ควรจัดสวัสดิการแก่เด็ก ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ คนพิการ ๓๐) ควรจัดสวัสดิการให้เป็นไปตามาตรฐานสากลของอารยประเทศ ๓๑) ควรจัดสวัสดิการด้านการศึกษาถึงระดับอาชีวศึกษา การรักษาพยาบาล (ฟรี) สำหรับคนสัญชาติไทย ๓๒) รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดการออมแห่งชาติเพื่อความยั่งยืนของคนในชาติกำหนด ๓๓) รัฐควรให้ความสำคัญกับเรื่องสวัสดิการของรัฐโดยต้องให้ประชาชนไม่ว่าคนรวย คนจนได้รับรัฐสวัสดิการอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๓๔) รัฐควรดูเรื่องสาธารณูปโภคหรือโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ถนน ลำน้ำ ลำคลอง เป็นต้นให้ความสะอาด สวยงามอยู่เสมอ ๓๕) เพิ่มให้สมาชิกสภาได้สวัสดิการโดยให้เบิกค่ารักษาพยาบาล ค่าเล่าเรียนของบุตร ๓๖) เป็นรัฐสวัสดิการ เป็นธรรมและทั่วถึงโดยเฉพาะผู้ยากไร้ ๓๗) ควรจัดสวัสดิการให้กับกลุ่มคน/ชมรม ที่ช่วยเหลืองานของทางราชการ ๓๘) ควรให้สวัสดิการแก่ผู้สูงอายุมากกว่าเดิม รวมทั้งสนับสนุนด้านการสาธารณสุข ๓๙) รัฐต้องจัดสวัสดิการเรื่องการรักษาพยาบาลโดยรักษาฟรีทุกโรค เพิ่มเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุเป็น ๑,๐๐๐ บาท และจัดให้มีการเรียนภาคบังคับฟรีทุกคน ๔๐) ประเทศไทยควรมีลักษณะเป็นรัฐสวัสดิการมากกว่าปัจจุบัน ๔๑) สวัสดิการของรัฐต้องกระจ่ายไปสู่ชุมชนอย่างเสมอภาค ทั่วถึง และชัดเจน ๔๒) รัฐต้องจัดสวัสดิการในเรื่องที่อยู่อาศัยให้กับประชาชน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาส ๔๓) การจัดสวัสดิการของรัฐ ควรเสมอภาคกันระหว่างข้าราชการกับประชาชน **<u>๒.๓ การให้ความรู้</u>** ๑) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับกฎหมายที่สำคัญ เช่น กฎหมายที่ดิน กฎหมายผังเมือง กฎหมายทรัพยากร กฎหมายการเลือกตั้ง ๒) ต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบกรณีที่มีกฎหมายหรือข้อบังคับ โดยต้องปูพื้นฐานตั้งแต่เด็กระดับมัธยมศึกษา ๓) ควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ของประชาชนที่ขาดความสนใจในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้และกรอบอำนาจที่เกี่ยวกับระบบงานของรัฐสภา	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๔) รัฐสภาควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องกฎหมาย ๕) ควรส่งเสริมให้สังคมเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ๖) รัฐสภาควรให้ความรู้ด้านการเมืองการปกครองแก่ประชาชนในทุกภาคส่วน ๗) ควรให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งโดยพยายามอธิบายถึงการทุจริตทางการเมือง ๘) ส่งเสริมการศึกษาให้คนมีความรู้สูง ๆ ๙) ต้องให้ความรู้กับประชาชนทุกสาขาอาชีพในการพัฒนาด้านต่าง ๆ และให้ความกระจ่างทุกอย่าง ๑๐) อยากให้ประชาชนในแต่ละหมู่บ้านหรือตำบลได้มีความรู้ความเข้าใจในการแก้ปัญหา หรือให้แสดงความคิดเห็น โดยอาจจัดการอบรมเพื่อให้ความรู้ ๑๑) อยากให้รัฐสภาให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องของรัฐสภา ประชาชนจะได้มีความรู้เรื่องรัฐสภามากขึ้น ๑๒) รัฐสภากลายเป็นเรื่องไกลตัวของเด็กและเยาวชน แต่เป็นเรื่องของผู้ใหญ่ของนักการเมือง เป็นเครื่องมือของนักการเมือง ขาดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงของชาติ ดังนั้น ควรให้ความรู้เกี่ยวกับรัฐสภาทุกรูปแบบสอดแทรกในวัยเรียน เยาวชน ครอบครัว มีในหลักสูตรการเรียน มีในข้อสอบเข้ามหาวิทยาลัย ๑๓) การส่งเสริมผู้ด้อยโอกาสทางความรู้ได้มีความเท่าเทียมกันและอย่างทั่วถึงและกระจายให้ถึงทุกภาคส่วน ๑๔) การให้ความรู้เป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นการปลุกจิตสำนึกเพื่อไม่ให้คนในชาติถูกจูงจมูกจากนักการเมือง โดยเฉพาะคนที่อยู่ในชนบทและได้รับการศึกษาน้อยให้มาก ๑๕) การให้ความรู้กับประชาชน รัฐควรให้ความรู้กับประชาชนโดยตรง ๑๖) ให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการเมืองแบบประชาธิปไตยที่ไม่มีการชี้นำของกฎ ระเบียบ และของนักการเมือง	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๗) ควรให้ความรู้กับประชาชนตั้งแต่ระดับหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละ ๑ ครั้ง อย่างต่อเนื่อง โดยผ่านคณะกรรมการหมู่บ้าน ๑๘) อยากให้รัฐสภาให้ความรู้แก่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง และด้านต่าง ๆ และประชาชนมีสิทธิที่จะรับรู้เรื่องราวของรัฐในด้านทางการเมือง ๑๙) ควรให้ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญแก่นักเรียน นักศึกษาให้มากขึ้น เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในอนาคต ๒๐) รัฐต้องเปิดเผยข้อมูลทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนอย่างเป็นธรรม ๒๑) ควรเน้นส่งเสริมให้ประชาชนศึกษาและเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมอันดีงาม การอยู่รวมกันในสังคมไทย ให้ ๒๒) ควรส่งเสริมให้มีการศึกษาและเรียนรู้เรื่องความเป็นพลเมืองและหน้าที่พลเมืองในระดับตั้งแต่ประถมศึกษา ๒๓) รัฐสภาต้องให้ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญแก่ประชาชนในต่างจังหวัดให้มากขึ้น ๒๔) ต้องเปิดเผยข้อมูลทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาชนอย่างเป็นธรรม ๒๕) รัฐต้องให้ความรู้ด้านการเมืองแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ๒๖) รัฐควรให้ความรู้ในระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับสภาพสังคมไทยต่อประชาชน ๒๗) รัฐควรกำหนดให้มีการเรียนฟรี ๑๒ ปีอย่างแท้จริง ๒๘) ควรเน้นการให้ความรู้แบบดังเดิม – ผสมผสาน ๒๙) ควรให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องสิทธิที่พึงมีพึงได้ **<u>๒.๔ กระบวนการการมีส่วนร่วม</u>** ๑) ควรมีการจัดทำประชาพิจารณ์ขอความเห็นจากประชาชนในหลักการสำคัญ ๆ อยู่บ่อย ๆ ๒) ควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ๓) ควรให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมทุกกระบวนการ	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๔) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้การดำเนินโครงการใช้พื้นที่ เช่น การทำ GIA ๕) เห็นควรให้ประชาชนได้มีโอกาสเสนอแนะอย่างกว้างขวาง และควรรับคำแนะนำไปประเมินความเป็นไปได้ เพื่อจะได้ตรงกับความต้องการของประชาชนที่แท้จริง ๖) อยากให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าถึงประชาชนมากกว่านี้ หรือราชการต้องทำงานตามระเบียบเพื่อประชาชน ๗) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรัฐสภา ๘) ต้องให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการออกกฎหมายได้ ๙) ควรให้ประชาชนได้ทราบถึงเจตนารมณ์ในการยกร่างรัฐธรรมนูญในแต่ละมาตราด้วย และการร่างรัฐธรรมนูญต้องเป็นการร่างเพื่อประโยชน์ส่วนรวมไม่ใช่ประโยชน์ส่วนตน ๑๐) ควรกำหนดหลักเกณฑ์คัดกรองเพื่อให้บุคคลที่มีคุณธรรมเข้าไปผู้แทนทำหน้าที่ในสภา ๑๑) รัฐสภา ควรส่งเสริมและสร้างให้ประชาชนมีความรู้เรื่องกฎหมายมากขึ้น ๑๒) รัฐสภา ควรเป็นโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้หรือมีส่วนรวมกับกระบวนการทางนิติบัญญัติให้มากยิ่งขึ้น ๑๓) ต้องให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอแนะการออกกฎหมาย ๑๔) ในแต่ละจังหวัดควรจัดให้มีวัน “การมีส่วนร่วมของประชาชน” โดยระบุวันให้ตรงกันทุกปี ๑๕) เพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และประชาสัมพันธ์งานของรัฐ ๑๖) ควรกำหนดกลไกให้ประชาชนได้เสนอความคิดเห็นในส่วนที่มีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ๑๗) นโยบายต่าง ๆ ของรัฐ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วม ๑๘) กระบวนการการมีส่วนร่วมควรเริ่มตั้งแต่ในชุมชน	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
๓. วิธีการเลือกตั้งที่ใสสะอาดและเป็นธรรม	๑) การได้มาซึ่งนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนกำนันและผู้ใหญ่บ้าน ควรเป็นการได้มาจากการเลือกตั้ง ๒) ให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง โดยการแยกฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติออกโดยเด็ดขาด ซึ่งนายกรัฐมนตรีจะเป็นบุคคลภายนอกหรือไม่ก็ได้ หากนายกรัฐมนตรีบริหารประเทศไม่ได้ก็ให้ลาออกไป โดยไม่ให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎร ๓) ให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้ง และนายกรัฐมนตรีลาออกได้แต่ยุบสภาไม่ได้ ๔) ควรเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยตรง ๕) ไม่ควรเอาคะแนนเสียงเลือกแก่ผู้แพ้การเลือกตั้งมาคิดคำนวณรวมเพราะ ๖) นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ๗) รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งได้คนละ ๒ สมัย ๘) นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกของสมาชิกสภาท้องถิ่น ๙) กำหนดให้รัฐมนตรีดำรงตำแหน่งได้คนละ ๒ สมัย ๑๐) กำหนดให้นายกรัฐมนตรีมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี และดำรงตำแหน่งได้ ๒ วาระ ๑๑) นายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกตั้งโดยตรง จากบุคคลที่เป็นหัวหน้าพรรคการเมืองที่สมัครจะเป็นนายกรัฐมนตรี ๑๒) นายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ๑๓) นายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกโดยรัฐสภา ๑๔) นายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งประเทศ ๑๕) นายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง ๑๖) นายกรัฐมนตรีมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี และดำรงตำแหน่งได้ ๒ วาระ ๑๗) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้นไม่ว่าจะเป็นนายกรัฐมนตรี สส. หรือ สว. วิธีการได้มาซึ่งตัวแทนประชาชน (สส.) จะต้องได้รับผล	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	คะแนนไม่น้อยกว่าถึงกึ่งหนึ่ง ๑๘) กำหนดให้การเลือกตั้งเป็นแบบเขตใหญ่ ๑๙) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรใช้การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว และแบบบัญชีรายชื่อตามรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ๒๐) สมาชิกวุฒิสภามาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนจำนวน ๒๕๐ คน โดยคำนวณจากจำนวนประชากรในแต่ละจังหวัด ๒๑) สส. ไม่ต้องให้พรรคการเมืองส่ง ทุกคนมีสิทธิสมัครเป็น สส. ได้ เพราะพรรคการเมืองมีกลุ่มบุคคลผู้ขาด คนมีความรู้ความสามารถไม่มีโอกาส ๒๒) สส. เป็นได้ไม่เกิน ๒ วาระไม่ว่าจะติดต่อกันหรือไม่ ๒๓) ต้องส่งเสริมให้คนดีได้มีโอกาสเข้าไปเป็น สส. ๒๔) ห้ามไม่ให้คนที่ทุจริตการเลือกตั้งลงเลือกตั้งตลอดชีวิต ห้ามเป็น สส. เกินสองสมัย และ สส.ควรอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๒ ปี ๒๕) ผู้ที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งควรมีการแสดงตัวต่อสาธารณะไม่น้อยกว่า ๒ ปี ๒๖) ควรมีบทลงโทษนักการเมือง สส. สว. สมาชิกสภาท้องถิ่นต่าง ๆ ที่ปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตโดยห้ามลงสมัครรับการเลือกตั้งอีก และดำเนินการคดีอาญาอย่างจริงจัง ๒๗) สว.ควรมาจากการแต่งตั้งจากกลุ่มตัวแทน เช่น กลุ่มตัวแทนศาสนา ตัวแทนวิชาชีพต่าง ๆ เป็นต้น ๒๘) สส. เป็นได้ไม่เกิน ๒ วาระไม่ว่าจะติดต่อกัน ๒๙) ควรกำหนดเรื่องที่มาและองค์ประกอบของสส. สว. ในกฎหมายลูกเพื่อสามารถแก้ไขได้ง่ายตามความเหมาะสมของสถานการณ์ที่แปรเปลี่ยนไป ๓๐) สมาชิกรัฐสภาควรมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ๓๑) ระบบการเลือกตั้งควรให้ประชาชนเสนอชื่อผู้แทนของตัวเองมากกว่าให้พรรคการเมืองเสนอบุคคลมาให้ประชาชนเลือก หรืออีกแนวทางหนึ่ง คือ การเลือกตั้งให้ใช้รูปแบบสอบแข่งขันเพื่อวัดความรู้ ความสามารถเหมือนสอบเข้ารับราชการ ๓๒) ห้ามข้าราชการลงสมัครรับเลือกตั้งภายใน ๓ ปี นับแต่ออกจากราชการ	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๓๓) สว. ควรมีที่มาจากหลายหลายอาชีพ เพื่อทำหน้าที่กลั่นกรองกฎหมายและตรวจสอบการทำหน้าที่ฝ่ายบริหารของรัฐบาล ๓๔) การเลือกตั้ง ส.ส. ควรใช้แบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งหนึ่งคน ๓๕) ควรให้ ส.ว. มีที่มาจากการสรรหา และเลือกตั้งในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน ๓๖) ควรมีเฉพาะ ส.ส. แบบแบ่งเขต ไม่ควรมี ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อ เพราะ สส. บัญชีรายชื่อไม่ได้มาจากความต้องการของประชาชน ๓๗) การเลือกตั้งต้องโปร่งใส เป็นธรรมประชาชนต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายพรรคการเมืองและข้อมูลส่วนบุคคล ก่อนเลือกบุคคลที่เป็นตัวแทนเข้าไป ต้องกำหนดวาระในการดำรงตำแหน่ง ส.ส. ไว้ด้วย ๓๘) ผู้สมัคร สส. ต้องจบการศึกษาปริญญาตรีขั้นต่ำ ๓๙) แบ่งเขตเลือกตั้งให้เล็กลงตามสัดส่วนของประชากรแต่พื้นที่ ๔๐) เลือกได้หนึ่งเบอร์ และนับคะแนนเรียงลำดับตามจำนวน ส.ส. ที่พึงมีได้ในเขตนั้น ๔๑) ผู้มีสิทธิเลือกตั้งควรเลือกข้ามเขตเลือกตั้งได้ (เนื่องจากผู้สมัครในเขตอาจไม่มี ๔๒) การดำรงตำแหน่งทางการเมือง หากมีการพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ ไม่ควรจัดให้มีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่า (เลือกตั้งซ่อม) เนื่องจากสิ้นเปลืองงบประมาณ ๔๓) ควรนับคะแนนเสียงที่หน่วยเลือกตั้ง โดยมีประชาชนร่วมสังเกตการณ์และตรวจสอบการนับคะแนน ๔๔) การเลือกตั้งต้องกำจัดผู้มีอิทธิพล เนื่องจากผู้มีอิทธิพลนำไปสู่การใช้อำนาจ/การทุจริตการเลือกตั้ง/และการเลือกตั้งที่ไม่ใสสะอาด เป็นเหตุให้คนดีไม่มีโอกาสเข้ามาทำงานได้ ๔๕) นักการเมืองต้องได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนและเป็นไปอย่างโปร่งใส ไม่ควรมาจากการแต่งตั้ง ๔๖) ควรกำหนดโทษนักการเมืองทีทุจริตให้มีความเด็ดขาด ไม่ควรตัดสิทธิ์เพียง	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๔ – ๕ ปี ๔๗) ควรปลูกฝังหรือส่งเสริมให้ประชาชนคิดให้ได้ว่าต้องเลือกคนดี มีซื้อสิทธิ์ขายเสียง และเลือกคนที่มีความสามารถเข้าไปทำงาน ๔๘) การกำหนดแนวทางดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดและเป็นธรรม และป้องกันมิให้เกิดการมองว่ากระบวนเลือกตั้งเป็นแต่เพียงแนวทางเพื่อนำไปสู่การจัดตั้งรัฐบาล ๔๙) การให้ กกต. หรือประชาชน จัดอบรมจริยธรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้งในระดับต่าง ๆ หากบุคคลใดไม่ผ่านการอบรมดังกล่าว ถือว่าไม่มีคุณสมบัติในการรับสมัครเลือกตั้ง ๕๐) กกต. ต้องแยกกฎหมายเกี่ยวกับสื่อพื้นบ้านออกจากมโหรสพ (การแสดง) ละครพื้นบ้าน หนังตะลุง โนราห์ หมอลำ โปงลาง ควรจัดแสดงได้ในการเลือกตั้งทั่วไป เพื่อให้อนุชนรุ่นหลังได้มีกำลังใจต่อสู้ชีวิต ๕๑) เมื่อมีการเลือกตั้ง กกต. ควรกำหนดขอบเขตในการหาเสียงให้ชัดเจน ๕๒) การคัดสรร กกต. ควรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ กล้าหาญ เป็นกลาง ไม่ปล่อยให้มีการซื้อเสียงอย่างกว้างขวาง ๕๓) ให้ กกต. แต่ละจังหวัดดำเนินการตามกฎหมายให้เด็ดขาดในการหาเสียงเลือกตั้ง ๕๔) กกต. ไม่สามารถทำอะไรได้ถ้าไม่มีการร้องเรียน ๕๕) กกต. ไม่เป็นกลางทางการเมือง ทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ๕๖) ยกเลิก กกต. และให้กระทรวงมหาดไทยดำเนินการจัดการเลือกตั้ง ๕๗) ควรกำหนดงบหาเสียงให้กับผู้สมัครในจำนวนที่น้อยที่สุด และต้องลงโทษสูงสุดกับผู้ที่ทุจริต รวมทั้งการให้มี กกต. ระดับล่างเพื่อควบคุมให้มากขึ้น เช่น อาสาสมัคร กกต. โดยมีค่าตอบแทนให้ และการสรรหา กกต. จังหวัด ต้องปราศจากอิทธิพลครอบงำและเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมสูงด้วย ๕๘) ควรยกระดับความรับรู้ของประชาชนให้เข้าใจถึงวิถีประชาธิปไตยอย่าง	

- ๒๙ -

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	จริงจังมากกว่าไปให้ความสำคัญกับรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นเรื่องปลายเหตุ โดยเฉพาะการทำงานของ กกต. ไม่มีประโยชน์เพราะเท่ากับเป็นผู้รับรองความไม่ถูกต้องให้เป็นเรื่องถูกต้อง ๕๙) กกต. ต้องมีการกำกับดูแลไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง ๖๐) คณะกรรมการการเลือกตั้งทุกระดับต้องมีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ ๖๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กกต. ต้องมีความโปร่งใสและยุติธรรม ๖๒) กกต. จังหวัด ควรเป็นบุคคลที่มีความนาเชื่อถือและมีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจ ๖๓) บทลงโทษของ กกต. ที่กระทำผิดต้องลงโทษหนักกว่าบุคคลทั่วไป ๖๔) ต้องให้คณะกรรมการคุมหน่วยเลือกตั้งมาจากจังหวัดอื่นถ้าข้ามภาคได้ยิ่งดี ๖๕) กำหนดให้ กกต. มีอำนาจแท้จริงในการควบคุมการเลือกตั้ง ๖๖) กกต. ต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและไม่เกรงกลัวอิทธพล ๖๗) ควรมีการตรวจสอบประวัติผู้สมัครเป็น ก.ก.ต. อย่างละเอียด เพื่อให้เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ ๖๘) เพิ่มกรรมการเลือกตั้งท้องถิ่นให้มากขึ้น ๖๙) ปฏิรูประบบการเลือกตั้งให้มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงการทำหน้าที่ของ ก.ก.ต. และบัญญัติ ๗๐) ห้ามไม่ให้พรรคการเมืองมีนโยบายประชานิยม ๗๑) ควรมีกฎหมายกำหนดให้ ก.ก.ต. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด ๗๒) ควรให้การดูและการเลือกตั้งในทุกระดับเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ๗๓) ผู้ที่กระทำผิดการเลือกตั้งควรตัดสิทธิ์ทางการเมืองตลอดชีวิต พร้อมด้วยทายาท ๗๔) หากมีซื้อเสียงหากจับได้ต้องมีการลงโทษถึงทายาทด้วย	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๗๕) อยากให้ออกกฎหมายที่เข้มแข็งและจริงจังเกี่ยวกับการซื้อสิทธิขายเสียง และอยากให้ออกกฎหมายเอาผิดกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ให้การสนับสนุนการซื้อสิทธิขายเสียง ๗๖) อยากให้มีมาตรการป้องกันการทุจริตซื้อเสียงที่เด็ดขาด เพื่อมิให้ใครเอาเป็นเยี่ยงอย่าง เช่น ตัดสิทธิ์ตลอดชีวิต ห้ามคนในสายเลือดเดียวกันเข้ามาสู่การเมืองทุกระดับ ๗๗) รัฐต้องมีวิธีการที่จะทำให้ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง ๗๘) ควรป้องกันการแจกเงิน แจกของ หรือให้ความหวัง กล่าวคือห้ามซื้อเสียง ๗๙) กำหนดให้การซื้อสิทธิขายเสียงเป็นความผิดอาญาที่ยอมความไม่ได้ และมีบทลงโทษ ที่รุนแรงสำหรับผู้ที่กระทำความผิดทั้งผู้ซื้อและผู้ขาย “คนขายติดคุก คนซื้อตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิตและติดคุก” ๘๐) กำหนดบทลงโทษกับผู้ซื้อสิทธิขายเสียงให้สูงขึ้น ๘๑) การเลือกตั้งต้องมีการเอาผิดกับผู้ที่ซื้อสิทธิขายเสียงอย่างจริงจัง และกำจัดพวกที่มีอิทธิพลทางการเมืองให้หมดไป ๘๒) ขอให้หน่วยงานของรัฐหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควบคุมดูแลให้ดีกว่าที่ผ่านมา คนที่ได้รับการเลือกตั้งมาจากเงินทุกคนก็บอกว่าได้มาอย่างถูกต้องทั้งที่จริงๆ แล้วได้เพราะเงิน จึงอยากให้หาวิธีแก้ไขปัญหาให้ดีกว่าที่ผ่านมา โดยคนที่ทำผิดกติกาจะต้องมีการลงโทษที่รุนแรงและจริงจัง ๘๓) อยากให้มีการเลือกตั้งที่โสสะอาดจริง ๆ และบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและเด็ดขาดกับผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกประเภท ๘๔) ควรจะกำหนดโทษผู้ที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้หนักขึ้นกว่าเดิม ๘๕) ผู้ซื้อสิทธิขายเสียงต้องหมดสิทธิทางการเมืองทุกประเภทตลอดชีวิต ๘๖) นักการเมืองที่ทุจริตจะต้องได้รับโทษจำคุก ริบทรัพย์สิน และยึดทรัพย์ ๘๗) รัฐต้องให้ความรู้แก่ประชาชนและสร้างค่านิยมเสียใหม่เกี่ยวกับขบวนการเลือกตั้ง	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๘๘) การเลือกตั้งกี่ปีกี่ชาติก็ไม่เป็นธรรมถ้ายังมีการซื้อสิทธิขายเสียง ๘๙) ให้ตัดสิทธิผู้ที่ทุจริตการเลือกตั้งตลอดชีวิตในทุกระดับของการเลือกตั้ง ๙๐) ควรมีการเลือกตั้งที่โสสะอาดไม่ซื้อสิทธิขายเสียงดังที่ผ่านมา เพราะถ้ามีการซื้อสิทธิขายเสียงก็จะนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชั่นต่อชาติบ้านเมืองและประชาชน ๙๑) ควรมีมาตรการบังคับที่เด็ดขาดต่อผู้ที่ทุจริตการเลือกตั้ง นอกจากการตัดสิทธิทางการเมืองแล้ว (ตัดสิทธิตลอดชีวิต) ควรตัดสิทธิบุคคลที่เกี่ยวข้องด้วย ดังเช่น คุณสมบัติของตุลาการที่ต้องเป็นผู้สุจริตทั้งตระกูล ๙๒) อยากให้กำจัดการทุจริตซื้อสิทธิและขายเสียงของประชาชน และนักการเมืองที่จะเป็นตัวแทนของประชาชนจะต้องมีคุณธรรมเป็นส่วนสำคัญ ๙๓) รัฐควรออกกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่เคร่งครัด เพื่อให้ได้ผู้นำที่มาจากการเลือกตั้งที่โสสะอาด เป็นธรรม และพร้อมที่ดูแลประชาชน ๙๔) อย่างให้ปรับปรุงการเลือกตั้งให้ดีขึ้น และมีการอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการเพื่อให้สามารถใช้สิทธิเลือกตั้งได้เช่นบุคคลทั่วไป ๙๕) ควรให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการซื้อสิทธิ์ขายเสียงอย่างเข้มงวดและให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนและผู้นำในทุกระดับ ๙๖) ควรเพิ่มเติมบทลงโทษแก่ผู้ทุจริตการเลือกตั้งอย่างจริงจังและตัดสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต ๙๗) ควรมีบทลงโทษผู้ซื้อสิทธิขายทุจริตการเลือกตั้งที่หนักหน่วงและบังคับใช้กฎหมายอย่างแท้จริง ๙๘) ควรกำหนดบทลงโทษนักการเมืองที่ซื้อเสียงให้เด็ดขาด เช่น ตัดสิทธิทางเมืองไม่ให้ลงสมัครอีกตลอดชีวิต จำคุก และต้องดำเนินการเรียกร้องค่าเสียหายทางแพ่งเนื่องจากการที่ต้องจัดการเลือกตั้งใหม่ด้วย ๙๙) ให้ความรู้และสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง และกำหนดบทลงโทษผู้ที่ทุจริตการเลือกตั้งหรือผู้ขายเสียงให้เข็ดหลาบ	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๐๐) ต้องมีกฎหมายและมาตรการลงโทษอย่างเด็ดขาดและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดสำหรับผู้ซื้อสิทธิ์-ขายเสียง (สำหรับการเลือกตั้งทุกระดับ) และมีการตัดสินโดยรวดเร็ว ๑๐๑) ควรมีกฎหมายเอาผิดลงโทษผู้ทำผิดการเลือกตั้ง (ทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้เลือกตั้ง) เช่น ตัดสิทธิทางการเมือง ๕ ปี จำกัดสิทธิอื่น ๆ ที่จะพึงได้รับจากรัฐ ๑๐๒) การทุจริตการเลือกตั้งควรตัดสิทธิทางการเมืองผู้กระทำผิดตลอดชีวิต รวมทั้งไม่มีสิทธิเข้าทำงานราชการตลอดชีวิต ๑๐๓) การเลือกตั้งให้ใสสะอาดจำเป็นต้องสร้างหลักเกณฑ์หรือมาตรการทางกฎหมายให้มีความชัดเจนและบังคับใช้อย่างเคร่งครัด โดยกำหนดบทลงโทษและมีการลงโทษที่หนัก สำหรับโทษทางการเมืองควรกำหนดให้ผู้ทุจริตถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองตลอดชีวิตจะทำให้การเลือกตั้งไม่มีคุณภาพ ๑๐๔) ถ้ายุติการซื้อเสียงได้ การเลือกตั้งจะใสสะอาด ๑๐๕) ไม่ควรมีการใช้เงินหรือใช้อิทธิพลใด ๆ ซื้อสิทธิขายเสียง ๑๐๖) ให้ทุกหมู่บ้านเลือกคนดีของหมู่บ้าน จำนวน ๒ คน โดยการยกมือโหวตอย่างเปิดเผย และเมื่อมีการเลือกตั้งในระดับใด ๆ ให้เสนอชื่อบุคคลเหล่านั้นเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง ๑๐๗) ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในการใช้สิทธิและบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับกระบวนการเลือกตั้ง การตรวจสอบ การถอดถอน ๑๐๘) ควรกำหนดให้ชัดเจนว่าหากพบว่าผู้รับสมัครเลือกตั้งผู้ใดทุจริตเลือกตั้งควรมีการตัดสิทธิเลือกตั้งอย่างน้อย ๑๐ ปี ๑๐๙) การเลือกต้องที่ใสสะอาดต้องแก้จากการเลือกตั้งระดับประเทศลงมาถึงระดับท้องถิ่น ๑๑๐) ควรมีการตรวจสอบผู้ลงสมัครเลือกตั้งในระหว่างการหาเสียง โดยให้เจ้าหน้าที่ลงตรวจสอบในพื้นที่อย่างจริงจัง	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๑๑) ต้องตรวจสอบประวัติผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างละเอียด หากมีการทุจริตเลือกตั้งให้ลงโทษโดยการประหารชีวิต ๑๑๒) ควรตรวจสอบการเมืองท้องถิ่น การเมืองระดับจังหวัด และการเมืองระดับชาติ ๑๑๓) ควรมีการเลือกตั้งแบบโปร่งใส ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง ๑๑๔) ไม่ควรมีการหาเสียง ๑๑๕) ไม่ควรมีการหาเสียง ๑๑๖) ต้องตรวจสอบประวัติ การศึกษา ประสบการณ์ทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ๑๑๗) ต้องตั้งบทลงโทษให้ชัดเจนในการซื้อสิทธิขายเสียง ๑๑๘) ถ้าเกิดการเลือกตั้งความโปร่งใสก็บังเกิด ๑๑๙) หากมีการพบเห็นการทุจริตเลือกตั้ง จะต้องจับกุมและลงโทษจำคุก ๑๒๐) หากมีการทุจริตในการเลือกตั้งให้ตัดสิทธิผู้นั้นไปตลอด ไม่สามารถลงสมัครเลือกตั้งได้ ๑๒๑) รณรงค์ให้ประชาชนรับรู้ขั้นตอนการเลือกตั้งที่ถูกต้องทุกขั้นตอน การเข้าคูหาไปกาบัตร ต้องรณรงค์ให้ประชาชนรับรู้ว่า ไม่มีบุคคลอื่นใดสามารถรู้ได้ว่าเขาลงคะแนนให้ใคร เพื่อป้องกันการข่มขู่จากผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง ๑๒๒) ต้องการเห็นการเมืองไทยใสสะอาดและเป็นธรรมกว่าที่ผ่านมา ๑๒๓) ก่อนอื่นต้องปรับทัศนคติและอุดมคติของประชาชนให้มีความเป็นกลางเสียก่อน รวมทั้งผู้ที่จะมาทำหน้าที่แทนประชาชนในรัฐบาลควรมีความซื่อสัตย์สุจริต เลิกการซื้อเสียง ควรใช้ความสามารถของตนที่มีและความตั้งใจจริงในการจะมารับใช้ ๑๒๔) การเลือกตั้งที่ชอบธรรมจะไม่เกิดขึ้นหากพรรคการเมืองยังซื้อเสียง หากประชาชนยังขายสิทธิ์ขายเสียง ๑๒๕) จัดให้มีองค์กรที่ตรวจสอบโดยตรงและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด มีเจ้าหน้าที่เพียงพอกับการปฏิบัติในหน้าที่	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๒๖) การเลือกตั้งที่ผ่านมาคือการลงทุนของนักลงทุนที่จะเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ของตนเอง หรือพวก ไม่ได้เข้าไปเพื่อพี่น้องประชาชนอย่างแท้จริง มีการคอรัปชั่นที่กว้างขวางมากมายสังเกตได้จากนักการเมืองส่วนมากจะมีฐานะทุกคน ๑๒๗) ควรกำหนดโทษของการซื้อเสียงไว้สูงสุด และควรให้ความรู้และโทษของการเลือกตั้งของผู้มาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง หากไม่มีผู้ใดได้คะแนนเกินกึ่งหนึ่งให้นำผลคะแนนอัน ๑ และ ๒ มาแข่งขันใหม่ในรอบที่ ๒ ๑๒๘) ผู้รับสมัครเลือกตั้งจะต้องแจ้งแหล่งที่มาของเงินที่นำมาใช้ไปในการเลือกตั้ง ๑๒๙) วาระการดำรงตำแหน่งของกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน มี ๔ ปี ๑๓๐) กำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้จะต้องมีอายุตั้งแต่ ๓๕ – ๗๐ ปี ๑๓๑) ไม่มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่โดยตรงในการตรวจจับพวกซื้อเสียง ๑๓๒) ควรมีมาตรการที่จะตรวจสอบและดำเนินการเอาผิดกับนักการเมืองที่มีอิทธิพล โดยเฉพาะนักการเมืองท้องถิ่นที่ส่วนใหญ่จะบริหารแบบพรรคพวก ๑๓๓) ควรจะต้องหาวิธีการเพื่อปลูกจิตสำนึกของประชาชนในการเลือกตั้ง เพราะที่ผ่านมาส่วนใหญ่ขาดจิตสำนึกในหน้าที่จึงทำให้คนที่มีเงินซื้อเขามากอบโกยในฐานะนักการเมือง ประชาชนต้องมีอุดมการณ์ในการเลือกตั้งไม่ควรเห็นแก่เงินก็จะได้นักการเมืองที่ดี ๑๓๔) เห็นควรให้ใช้การเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียว และใช้บัตรเลือกตั้งใบเดียว ๑๓๕) ควรมีการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกตั้งแต่ในระดับโรงเรียน ๑๓๖) ต้องปลูกฝังให้เด็กรุ่นใหม่มีจิตสำนึกและรู้สึกผิดในการรับสินบนจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง สส. ๑๓๗) ต้องไม่มีการหาเสียง และให้หน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการเลือกตั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้และติดรูปผู้สมัครให้ประชาชนได้พิจารณา	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๓๘) ต้องมีการให้ความรู้แก่ประชาชนรับรากหญ้า เพื่อให้มีความรู้และตระหนักถึงผลกระทบจากการซื้อสิทธิขายเสียง ๑๓๙) การเลือกตั้งต้องเป็นเขตใหญ่เพราะต้องใช้เงินมาก ๑๔๐) อยากให้มีการแก้ไขปัญหาการซื้อสิทธิขายเสียงให้หมดไปจากสังคมไทย ๑๔๑) การซื้อเสียงมีหลากหลายวิธีการ ดังนั้นต้องหาวิธีการที่จะหยุดการซื้อเสียงทุกรูปแบบให้ได้ และต้องให้ความเสมอภาคกับผู้สมัครอย่างเท่าเทียมกัน ๑๔๒) ควรกำหนดคุณสมบัติและคุณวุฒิของรัฐมนตรีให้ชัดเจน เช่น ผู้ที่เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังควรกำหนดคุณวุฒิหรือประสบการณ์ด้านการเงินการคลัง การบัญชีหรือสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องโดยตรง เป็นต้น ๑๔๓) การป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงจะต้องใช้เจ้าหน้าที่ผู้ดูแลการเลือกตั้ง (กกต.) อย่างทั่วถึงและเพียงพอ ๑๔๔) ไม่ซื้อเสียงในการเลือกตั้ง ๑๔๕) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนตั้งแต่ระดับเยาวชนว่าสิ่งใดดีไม่ดี คนดีต้องปฏิบัติอย่างไร เพราะประชาชนยังคิดว่าคนดีคือคนที่ให้แต่ที่นำมาให้นั่นโกงมาจากที่อื่นโดยที่ประชาชนไม่รู้ ๑๔๖) ให้เพิ่มความเข้มงวดในการขนย้ายบัตรเลือกตั้ง ๑๔๗) ให้ความรู้กับประชาชนก่อนการเลือกตั้งมากกว่านี้เพราะคนสูงอายุไม่ค่อยเข้าใจ ๑๔๘) ต้องดำเนินการทางกฎหมายกับผู้ที่ทุจริตให้ถึงที่สุด ๑๔๙) อยากให้มีการตรวจสอบนักการเมืองที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน แบะประชาชนทุกคนต้องไม่นิ่งเฉยในสิทธิของตัวเองในการเลือกตั้ง ๑๕๐) ให้เจ้าหน้าที่ที่ดูแลการเลือกตั้งต้องปฏิบัติหน้าที่โดยสุจริตและเป็นธรรม ๑๕๑) ควรควบคุมให้มีการเลือกตั้งที่ใสสะอาดและยุติธรรม ๑๕๒) การเลือกตั้งแบบแบ่งเขตควรใช้บัตรใบเดียว และนับคะแนนตามหน่วยเลือกตั้งที่อยู่ภายในจังหวัด	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๕๓) การเลือกตั้งเป็นไปด้วยความเป็นธรรม ไม่มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงโดยคณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีบทลงโทษที่ชัดเจนและจริงจัง ๑๕๔) ต้องแก้ไขระบบการเลือกตั้ง ตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ ๑๕๕) ควรให้มีองค์กรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเลือกตั้ง อย่างน้อยสองหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการถ่วงดุลกัน ๑๕๖) ควรมีการสร้างจิตสำนึกของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ๑๕๗) ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับการเลือกผู้แทนเพื่อทำหน้าที่ในรัฐสภามีความสำคัญเพียงใด ๑๕๘) ควรตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครการเลือกตั้งทุกระดับย้อนหลังอย่างน้อย ๕ ปี ๑๕๙) ควรมีการอบรมจริยธรรมหรือกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งแก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งก่อนลงสมัครรับเลือกตั้ง ๑๖๐) ภายใน ๒ – ๓ วัน ก่อนมีการเลือกตั้ง ควรให้หน่วยงานทั้งทหาร และตำรวจลงพื้นที่ ๑๖๑) ควรมีการให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแส และปิดเป็นความลับ ๑๖๒) ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเลือกตั้ง รวมทั้ง การใช้บัตรเลือกตั้ง ๑๖๓) ควรมีกระบวนการคัดกรองและตรวจสอบผู้รับเลือกตั้งก่อนให้ลงสมัครด้วยเพื่อให้ได้คนดีมีคุณธรรมอย่างแท้จริง ๑๖๔) การใช้เงินซื้อเสียงต้องโทษจำคุก ๕ ปีเป็นอย่างต่ำ ๑๖๕) พรรคการเมืองควรคัดเลือกบุคคลที่มีคุณภาพซึ่งเป็นตัวแทนของพรรคเพื่อเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง ๑๖๖) การเลือกตั้งจะใสสะอาดและเป็นธรรมได้ต้องให้ประชาชามีความรู้ ความเข้าใจถึงความสำคัญของการเลือกตั้งอย่างแท้จริง ๑๖๗) รัฐบาลควรสร้างจิตสำนึกและปลูกฝังให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของการเลือกตั้ง	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๖๘) นโยบายที่ได้เคยหาเสียงไว้ ควรทำให้ได้จริงด้วย ๑๖๙) ควรตรวจสอบคุณสมบัติผู้สมัครรับเลือกตั้ง คู่สมรส บิดามารดา และบุตร ย้อนหลัง ๕ ปี เช่น เรื่องการเสียภาษี พฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรม เป็นต้น ๑๗๐) ริบทรัพย์สิน และยึดทรัพย์นักการเมืองที่ทุจริต ๑๗๑) กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี ๑๗๒) การเลือกตั้งที่ใสสะอาดและเป็นธรรมประชาชนต้องรู้จักหน้าที่ของตนเอง ๑๗๓) ผู้สมัครรับการเลือกตั้งต้องหาเสียงด้วยตนเองโดยไม่ผ่านผู้นำชุมชนเพราะส่อจะมีการทุจริตซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้งนั้น ๑๗๔) นักการเมืองที่หาเสียงไว้ควรทำให้ตามที่หาเสียง มิฉะนั้นต้องมีบทลงโทษ ๑๗๕) ผู้ที่ทุจริตการเลือกตั้งต้องควรถูกลงโทษห้ามเล่นการเมืองตลอดชีวิต ๑๗๖) จัดทำคู่มือจริยธรรมของนักการเมือง มีบทลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืนอย่างชัดเจน และกำหนดเรื่องคู่มือดังกล่าวไว้ในกฎหมายลูกด้วย ๑๗๗) กำนัน ต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชนเท่านั้น และมีวาระการดำรงตำแหน่งด้วย ๑๗๘) รัฐต้องประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้าใจถึงระบบการเลือกตั้ง ๑๗๙) การเลือกตั้งต้องอยู่บนฐานการใช้สิทธิ์ของประชาชนอย่างเสมอภาค ๑๘๐) ควรมีการเลือกตั้งที่สุจริตเที่ยงธรรม ประชาชนตรวจสอบได้ ๑๘๑) ความเหมาะสม และทำให้ซื้อเสียงยากขึ้น) ๑๘๒) ควรกำหนดคุณสมบัติด้านการศึกษาสำหรับผู้มีสิทธิเลือกตั้งไว้ด้วย ๑๘๓) รัฐควรตั้งบุคคลเพื่อปฏิบัติงานลับในการตรวจและหาพยานหลักฐานเพื่อเอาผิดผู้กระทำผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ๑๘๔) ควรมีเจ้าหน้าที่ติดตามการหาเสียง และประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ ๑๘๕) มีระบบควบคุมและตรวจสอบการเลือกตั้งที่เคร่งครัด ๑๘๖) ควรจัดกำลังให้เพียงพอต่อการจัดการเลือกตั้ง	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๘๗) ควรให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และผลเสียของการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ๑๘๘) ควรมีการตรวจสอบประวัติผู้สมัครรับเลือกตั้งก่อนอนุมัติให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง หรือรับการสรรหาอย่างเคร่งครัด ๑๘๙) ต้องมีองค์กรอิสระในการจัดการเลือกตั้ง ๑๙๐) การเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ก่อนรับรองผลการเลือกตั้ง ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนคัดค้านได้อีกหนึ่งครั้ง ๑๙๑) ไม่ควรให้ผู้ใหญ่บ้านเป็นคณะกรรมการการเลือกตั้งในแต่ละหน่วยเลือกตั้ง	
๔. การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม	๑) ควรมีการกระจายรายได้ให้เกิดความเท่าเทียมหรือใกล้เคียงกัน เนื่องจากปัจจุบันคนรวยก็รวย คนจนก็จน ทำให้สังคมเกิดความเหลื่อมล้ำในความเป็นอยู่ ๒) ปัจจุบันความเหลื่อมล้ำทางสังคมเกิดขึ้นจากการที่มองในเรื่องของฐานะหน้าที่การงาน แต่ไม่ได้มองในเรื่องของโอกาสของผู้ที่ด้อยกว่าจึงส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางสังคม ๓) ความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้นจากการทำตัวของนักการเมือง ดังนั้น หากนักการเมืองทำตัวให้เหมือนกับประชาชนทั่วไปก็จะเป็นการลดความเหลื่อมล้ำได้ ๔) การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมจะต้องมีการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันในทุกชนชั้น ๕) แนวทางการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำจะต้องปรับปรุงกระบวนการศึกษา การบริการ ระบบความปลอดภัย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษาที่ปัจจุบันนักเรียนนักศึกษายังมีการเรียนกวดวิชา มีระบบการเลือกเรียน ซึ่งสิ่งเหล่านั้นก่อให้เกิดการแบ่งแยกกันอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น จึงควรต้องมีแนวทางการสร้างความเป็นธรรมในการให้การศึกษาอย่างครอบคลุมและเป็นธรรม ๖) ให้หน่วยงานของรัฐช่วยดูแลและส่งเสริมให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้ มีงานมีธุรกิจ โดยสามารถดำเนินการได้ในนครัวเรือนหรือหมู่บ้านของตน	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๗) ควรมีมาตรการแก้ไขปัญหาการจ่ายเงินเพื่อขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นอย่างเด็ดขาด ๘) ควรปลูกฝังเยาวชนให้เห็นคุณค่าและศักดิศรีของความเป็นเยาวชน และรู้จักหน้าที่ตนเอง ๙) ควรให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ๑๐) ประชาชนที่ยากจนยังถูกเอารัดเอาเปรียบและมีหนี้สินครัวเรือนเพิ่มขึ้นทุกวัน ๑๑) ควรลดระบบทุนนิยม ๑๒) รัฐควรจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนมากกว่าที่เป็นอยู่ ๑๓) ควรแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมให้เร็วที่สุด ๑๔) ให้ทุกหน่วยงานมีบัตรคิวในการใช้บริการ ๑๕) สร้างงานในชนบทให้เยอะ ๆ ๑๖) นักการเมืองท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะต้องเอาใจใส่ประชาชนมากขึ้น ๑๗) ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดและเป็นธรรม ๑๘) อยากให้ สนช. เสนอร่างรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการกำกับดูแลที่ดินสาธารณะจากเดิมที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ควรกำหนดให้อยู่ในความดูแลและอำนาจหน้าที่กำกับดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อหน่วยงานรัฐต่าง ๆ สามารถทำประโยชน์ในที่ดินเหล่านั้นได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น ๑๙) รัฐควรกระจายโครงการ หรือกิจกรรมในการแก้ปัญหา ให้ชาวบ้านได้จัดการและแก้ไขปัญหาร่วมกันเอง ๒๐) อยากให้ สนช. กำหนดแนวทางการแก้ไขความเหลื่อมล้ำเอาไว้ในรัฐธรรมนูญ ๒๑) ควรมีการใช้กฎหมายอย่างตรงไปตรงมา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างเป็นรูปธรรม เกิดความเท่าเทียมกันทุกชนชั้น	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๒๒) ควรปลูกจิตสำนึก ให้ความรู้ ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรมวิถีชุมชน การเอาเปรียบผู้อื่นเป็นเรื่องไม่ดี ทุก ๆ คนต้องรู้จักการเสียสละ โดยรัฐจะต้องมีการกระตุ้นผ่านสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนรู้กันทั่วถึงในเรื่องการเสียสละ การบริจาคทาน ความพอเพียง และใช้หลักศาสนาเป็นที่พึ่งทางใจให้คนคิดดี ทำดี ๒๓) อยากให้รัฐบาลแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคในสังคมอย่างจริงจัง ๒๔) การจัดสวัสดิการสังคมให้กับผู้ด้อยโอกาสในสังคมโดยการกำหนดตามหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนและสามารถเข้าถึงได้ง่าย ๒๕) ต้องจัดสรรทรัพยากรของประเทศอย่างเสมอภาคโดยการตรากฎหมายเพื่อควบคุม การใช้ทรัพยากรอย่างจริงจัง และบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์กับคนทุกคนทุกกลุ่มทุกชนชั้น ๒๖) ให้ข้าราชการลดการรีดไถประชาชน เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ กรมการขนส่ง กรมที่ดิน ๒๗) ควรมีการกระจายงาน กระจายรายได้ และควบคุมราคาสินค้า ๒๘) การเหลื่อมล้ำเกิดจากบุคคลผู้มีอำนาจทั้งนั้น เห็นควรออกมาตรการที่ชัดเจนและลงโทษอย่างแท้จริง ๒๙) เห็นด้วยในการแก้ปัญหาปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างจริงจัง ๓๐) ควรกระจายงบประมาณลงท้องที่อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม ไม่ใช้ฐานเสียงของ พรรคตนเองตัดสิน ๓๑) ความเลื่อมล้ำเกิดจากความไม่รู้ ๑. ไม่รู้สิทธิ์ คือ บางกลุ่มบางสังคมยังไม่ทราบสิทธิของตัวเอง ๒. ไม่รู้หน้าที่ คือ ทุกคนในสังคมล้วงมีหน้าที่และต้องศึกษาหน้าที่ตนเอง ๓. ไม่รู้ศึกษา คือ คนบางส่วนยังไม่ได้รับการศึกษา ๔. ไม่รู้คุณธรรม คือ คิดถึงประโยชน์ส่วนตนกันมากโดยไม่สนใจถูกผิดแต่อย่างใด	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๓๒) ควรแก้ไขปัญหาเรื่องที่ดินโดยการยกเลิกการถือครองที่ดินทั้งหมด และให้ถือว่าที่ดินทั้งหมดเป็นของรัฐ หากผู้ใดต้องการใช้ประโยชน์จากที่ดินของรัฐจะต้องมีแผนงานโครงการที่จะเพิ่มประโยชน์ต่อประเทศและการครองชีพ ๓๓) ควรแก้ไขความเป็นอยู่ รายได้ ส่งเสริมด้านอาชีพ ด้านสาธารณูปโภค ๓๔) การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ จะต้องปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเด็ก ๓๕) ควรให้ความสำคัญกับความเสมอภาคในทุกๆ ด้าน โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้น “ร่วมคิด ร่วมวางแผน รวมดำเนินการและร่วมตรวจสอบ” ๓๖) ควรจัดเก็บภาษีจากผู้ที่มีรายได้สูงเพิ่มมากขึ้นตามรายได้ที่ได้รับ ๓๗) การถือครองที่ดินของนายทุนที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ควรนำไปจัดสรรให้กับประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกิน ๓๘) ควรจัดให้มีโฉนดชุมชนและห้ามไม่ให้มีการซื้อขาย ๓๙) ให้ทุนการศึกษาสำหรับผู้ที่มีรายได้น้อย ๔๐) ควรจัดที่ทำกินให้กับคนยากจนและห้ามไม่ให้มีการซื้อขาย ๔๑) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นประชาชนคนธรรมดา ผู้มีอำนาจ ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจ ๔๒) ความเหลื่อมล้ำในสังคมทำให้ประชาชนแตกความสามัคคี เกิดการคอร์รัปชั่นมากขึ้น ๔๓) เห็นว่าการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นสิ่งที่แก้ไขได้ยาก เนื่องจากมีความเป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม และอาจทำให้ปัญหามีความชัดเจนจากความเหลื่อมล้ำให้ลดน้อยลงได้แต่ไม่หมดไปอย่างแน่นอน จึงควรมองถึงสาเหตุของปัญหาว่าเกิดจากอะไรแล้วจึงคิดวิเคราะห์หาทางแก้ไขปัญหา ซึ่งเห็นว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมเป็นปัญหาที่เกิดจากตัวบุคคลเป็นหลัก หากจะแก้ไขปัญหาก็ควรที่จะที่แก้ไขที่ตังบุคคลก่อน (ทัศนะคติ ความคิดบวก พฤติกรรมฯ)	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๔๔) ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเกี่ยวกับการให้บริการทางราชการของบางหน่วยงาน เช่น เกี่ยวกับงานที่ดิน ควรมีการแก้ไขโดยมีสถานที่เพื่อรองรับในการให้บริการของข้าราชการ โดยควรจะมีหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ ๔๕) ปัจจุบันความเหลื่อมล้ำในสังคมระหว่างคนจนและคนรวย หรือนักการเมืองกับประชาชนเห็นชัดเจนมาก คนจนไม่ค่อยจะมีสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ไม่มีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็นในทางการเมืองเลยกลายเป็นคนด้อยโอกาสทางสังคม ๔๖) นักการเมืองเมื่อได้รับการเลือกตั้งส่วนใหญ่จะทำตังเป็นนายของประชาชน ไม่ค่อยจะจริงใจในการแก้ไขปัญหาให้กับประชาชน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวเป็นใหญ่ ถืออภิสิทธิ์ในด้านต่าง ๆ เหนือประชาชน จึงต้องการให้แก้ไขปัญหาตรงจุดนี้ ๔๗) ความเหลื่อมล้ำจะทำให้หายจาดสังคมไทยคงไม่ได้ ดังนั้นการจะทำให้ความเหลื่อมล้ำลดน้อยลงต้องอาศัยเจ้าหน้าที่รัฐผู้รักษากฎหมายที่มีอำนาจอยู่ในมือที่เป็นผู้มีคุณธรรม รู้ผิดรู้ถูก ทำงานด้วยความเที่ยงตรง ๔๘) ควรมีการปฏิรูปที่ดินสำหรับคนที่มีที่ดินมากเกินความจำเป็น ๔๙) การซื้อขายที่ดินจะต้องให้สำนักงานที่ดินเป็นผู้ซื้อและขายที่ดินเอง บุคคลทั่วไปและนิติบุคคลจะทำการซื้อขายกันเองไม่ได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการขายที่ดินให้กับต่างชาติ ๕๐) ต้องมีการควบคุมกำกับการสร้างที่อยู่อาศัยที่ไม่เหมาะสมกับฐานะ ๕๑) ควรใช้ระบบสหกรณ์เป็นเครื่องมือในการควบคุมระบบทุนไม่ให้เอาเปรียบประชาชน ๕๒) ประชาชนต้องเข้าถึงสวัสดิการจากภาครัฐอย่างเสมอภาคกัน ๕๓) การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ๕๔) การศึกษาทุกระดับต้องไม่มีข้อกำหนดและมาตรการใด ๆ แตกต่างกัน	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๕๕) ควรกำหนดในกฎหมายให้มีการถือครองที่ดินได้คนละไม่เกิน ๒๐๐ ไร่ เพื่อเป็นการกระจายการถือครอง ๕๖) ความเสมอภาค ความเท่าเทียมในสังคม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ควรเท่าเทียมกันไม่ควรแบ่งแยกชนชั้น ๕๗) อยากให้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาหมดไปจากสังคมไทย โดยเด็กที่เรียนดีแต่ไม่มีเงินเรียนต้องได้รับการดูแลจากรัฐให้ได้รับการเรียนฟรีตามที่เด็กต้องการจะเรียนทุกระดับการศึกษา ๕๘) รัฐต้องให้ความรู้แก่ประชาชน เพราะปัจจุบันการศึกษาขั้นต่ำของประชาชนคือ ม.๖ ทำให้ประชาชนไม่มีความรู้เรื่องประชาธิปไตยที่ดีพอ ควรนำรูปแบบประชาธิปไตยไปบรรจุในหลักสูตรการเรียนการสอนด้วย ๕๙) การเข้าถึงสวัสดิการต่างๆ ของรัฐเช่น การบริการด้านสาธารณสุข ซึ่งปัจจุบันไม่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งการสุขาภิบาลที่ล้มเหลวของประเทศไทย ๖๐) ควรส่งเสริมและสร้างอาชีพให้กับผู้ด้อยโอกาสได้สร้างงานให้ตัวเองและสามารถดูแลตัวเองได้ ๖๑) ทำให้ประชาชนมีอาชีพ มีงานทำ และมีรายได้เพียงพอกับเศรษฐกิจปัจจุบัน ๖๒) ต้องการให้กระบวนการยุติธรรมมีความเป็นธรรมตั้งแต่พนักงาสอบสวน อัยการ และศาล ๖๓) ประเทศไทยมีต้นทุนและมีศักยภาพสูงไม่ว่าจะเป็นทุนทางธรรมชาติหรือทุนมนุษย์ ถ้านำต้นทุนและศักยภาพมาบริหารจัดการอย่างเป็นธรรม ปราศจากการคอร์รัปชั่นในทุกรูปแบบ เชื่อว่าคนไทยทุกคนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีไม่มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมสูงเหมือนทุกวันนี้ ๖๔) อยากให้แก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมระหว่างผู้มีรายได้น้อยกับผู้ที่มีรายได้มาก ๖๕) รัฐต้องเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่อย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นตัวแทนของนายทุนเช่นปัจจุบัน และต้องทำพรรคการเมืองให้เป็นของประชาชน	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๖๖) การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมต้องแก้ไขที่ผู้นำเสียก่อนจึงค่อยแก้ไขที่ระดับรากหญ้า โดยรัฐต้องให้ความเสมอภาคแก่ประชาชน ๖๗) จะต้องมีการเก็บภาษีด้วยความเป็นธรรม (ภาษีที่ดินและภาษีมรดก) ๖๘) รัฐต้องสร้างให้เกิดความเท่าเทียมกันในเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่ดิน) การศึกษา ค่าแรงการทำงาน และการใช้สิ่งสาธารณะที่ถูกต้องเท่าเทียมกันในทุกเรื่อง ๖๙) ควรกำหนดให้มีการถือครองที่ดินได้ไม่เกินคนละ ๑๐๐ ไร่ ๗๐) อยากให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกตั้ง ๗๑) ไม่ควรสร้างเครื่องมือที่เป็นมลพิษกับประเทศ ๗๒) ควรมีการเก็บภาษีการถือครองที่ดินโดยไม่ได้ใช้ประโยชน์ ๗๓) รัฐควรร่วมมือแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมและทำให้การบริหารประเทศเป็นไปด้วยดี ๗๔) อยากให้แก้ไขปัญหายาเสพติดในโรงเรียน โดยช่วยกันตรวจสอบและดูแลเด็ดติดยาเสพติด โดยการนำตัวไปบำบัดเพื่ออนาคตของเด็ก ๗๕) ประชาชนต้องมีความเสมอภาคในทุก ๆ ด้านและทุก ๆ เรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของประชาชน ๗๖) รัฐควรมีความเท่าเทียมกันกับประชาชน ไม่ควรปฏิบัติสองมาตรฐาน และควรจัดให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้เท่าเทียมกัน ๗๗) ข้าราชการทุกหน่วยงานที่ปฏิบัติหน้าที่ให้บริการประชาชน ควรทำงานแบบเป็นกันเองกับประชาชน มีความสุภาพและปฏิบัติงานให้รวดเร็วโดยไม่เลือกปฏิบัติแก่ผู้มาติดต่อ ๗๘) รัฐควรส่งเสริมและสนับสนุนการประกอบอาชีพของประชาชนอย่างครบวงจร มีการกระจายทรัพยากร งบลงทุนในทุกจังหวัดอย่างเท่าเทียมกัน ๗๙) รัฐควรมีส่งเสริมด้านการรักษาพยาบาล การศึกษาจนถึงระดับมหาวิทยาลัยแก่ผู้มีรายได้น้อย	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๘๐) ควรแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม ทั้งในเรื่องการจัดระเบียบสังคมที่ไม่ทัดเทียมกันกับประชาชนผู้ด้อยโอกาสในสังคมและข้อมูลของทางราชการ ที่บิดเบือนความเป็นจริง ๘๑) รัฐควรสนับสนุนประชาชนผู้ยากไร้ในการสร้างอาชีพที่ถาวรเพื่อยกฐานะทางสังคมให้เท่าเทียมกัน ๘๒) รัฐควรเห็นความสำคัญของประชาชนในชนบทอย่างแท้จริง ๘๓) ควรแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมด้านเศรษฐกิจ เช่น การจัดสรรที่ดินทำกินอย่างเป็นธรรม ยกเลิก สปก. ให้เน้นโฉนดทีดิน และยกเลิกการสัมปทานที่ดิน ๘๔) ควรปรับปรุงคุณภาพทางการศึกษาให้เท่าเทียมกัน รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาต้องมีคุณภาพด้วย ๘๕) ควรปลูกฝังระบบเกื้อกูลโดยใช้กลไกศีลธรรมและศาสนามาประกอบ ๘๖) ภาครัฐควรกำหนดนโยบายในการรับสมัครหรือคัดเลือกนักเรียนอย่างเหมาะสม ๘๗) ขยายความเป็นเมืองในสังคมชนบทและเพิ่มงบประมาณในการพัฒนาชนบทให้มากขึ้น ๘๘) สร้างความเข้มแข็งในระบบการศึกษาอันจะทำให้เป็นการสร้างโอกาสให้ชนชั้นล่างก้าวเข้าสู่ชนชั้นกลางและสูงได้ ๘๙) มีการเปิดโอกาสให้เข้าถึงแหล่งทุน สร้างนักธุรกิจรุ่นใหม่และนักเศรษฐกิจพอเพียง ๙๐) ควรควบคุมระบบทุนนิยมให้อยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรม ๙๑) การกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำต้องมีหลักเกณฑ์มาตรฐาน ๙๒) ประชาชนต้องเข้าถึงสวัสดิการจากภาครัฐอย่างเสมอภาคกัน ๙๓) ควรแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๙๔) ควรให้ประชาชนเข้าถึงการบริการของภาครัฐ เช่น ด้านการศึกษา กระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๙๕) ควรกำหนดประชาชนถือครองที่ดินเพื่อประกอบอาชีพทำกินได้คนละ ๑ ไร่ และให้ที่ดินที่เหลือเป็นของรัฐ ๙๖) รัฐควรจัดหาที่ดินเพื่อให้ประชาชนเช่าประกอบอาชีพทำกิน ๙๗) การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วย ๙๘) รัฐควรมีนโยบายเอื้อเฟื้อและให้ความช่วยเหลือต่อประชาชนในระดับรากหญ้า นโยบายการป้องกันการผูกขาดจากนายทุนโดยเฉพาะสินค้าอุปโภค บริโภค และให้เกิดการแข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ๙๙) ภาครัฐควรนโยบายส่งเสริมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๑๐๐) บทลงโทษของบุคคลที่คอรัปชั่น ควรนำมูลค่าจำนวนที่คอรัปชั่นมาเป็นฐานการพิจารณาด้วย ๑๐๑) รัฐควรจัดการให้ประชาชนทุกคนได้เรียนถึงระดับปริญญาตรีทุกคน ๑๐๒) ประชาชนคนไทยทุกคนควรมีสิทธิถือครองที่ดินอย่างเท่าเทียมกัน ๑๐๓) ประชาชนคนไทยทุกคนควรมีสิทธิเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติอย่างเทียมกัน ๑๐๔) ประชาชนคนไทยทุกคนควรมีสิทธิถือครองที่ดินอย่างเท่าเทียมกัน ๑๐๕) ควรมีการตั้งสภาประชาชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับชาติเพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายกับภาครัฐและติดตามการบริหารของนักการเมือง (สส. สว.) ๑๐๖) การบริหารจัดการเรื่องสวัสดิการของรัฐของต้องมีความเท่าเทียมกัน ๑๐๗) ให้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความเห็นของประชาชนเท่าเทียมกัน ๑๐๘) รัฐต้องให้ความสำคัญกับผู้มีรายได้น้อยโดยต้องไปส่งเสริมและสร้างรายได้ให้แก่บุคคลเหล่านั้น เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้ ๑๐๙) รัฐต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง ตรงไปตรงมา และบังคับใช้อย่างเท่าเทียมทุกคน ทุกระดับ ๑๑๐) คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากว่าส่วนตัว	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๑๑) ทุกคนในสังคมต้องมีสิทธิเท่าเทียมโดยไม่เลือกปฏิบัติ ๑๑๒) สนับสนุนนโยบายขอคืนพื้นที่สาธารณะ หรือเอาคืนพื้นที่ป่า พื้นที่ชายทะเลที่กลุ่มนายทุนบุกรุก ๑๑๓) ให้มีกฎหมายที่เก็บภาษีจากผู้มีรายสูงเพื่อนำภาษีดังกล่าวมาช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ๑๑๔) ต้องมีการรณรงค์ยกเลิกระบบอุปถัมย์ในสังคมไทย ๑๑๕) สร้างกลไกของกฎหมายในเรื่องต่าง ๆ เพื่อเป็นเครื่องมือในการช่วยลดความเหลื่อมล้ำ ๑๑๖) รัฐบาลควรเร่งแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคในสังคมอย่างจริงจัง ๑๑๗) ควรจัดระบบภาษี โดยเพิ่มภาษีสำหรับผู้มีรายได้สูงมากขึ้น เก็บภาษีมรดกมากขึ้น ๑๑๘) และลดภาษีสำหรับผู้มีรายได้น้อย ๑๑๙) ควรออกเอกสารสิทธิในที่ดินให้กับชาวบ้าน (อย่ายกข้ออ้างเพียงเรื่องว่าเป็นเขตป่าสงวน) ๑๒๐) ควรกระจายความเป็นธรรมในการถือครองที่ดิน (กำหนดสิทธิการถือครองที่ดินที่เป็นธรรม) ๑๒๑) ควรยกระดับและกระจายโอกาสให้กับคนจนมากขึ้น ๑๒๒) ต้องมีกฎหมายที่เป็นธรรมและบังคับใช้อย่างเป็นธรรมและเท่าเทียมกัน ๑๒๓) ควรสร้างโอกาสให้คนจนได้เข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติ การศึกษา การมีงานทำ เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิต ๑๒๔) สิทธิในการรักษาพยาบาลของแต่คนในสังคมต้องเหมือนกัน ให้ความสำคัญกับกลุ่มคนผู้ด้อยโอกาส และสร้างอาชีพรองรับให้กับคนในสังคมอย่างทั่วถึง ๑๒๕) ควรออกกฎหมายที่คุ้มครองให้ประชาชนมีความเสมอภาคกัน ๑๒๖) ควรให้การศึกษากับประชาชน เพื่อช่วยพัฒนาประเทศชาติ ๑๒๗) รัฐควรช่วยเหลือประชาชนที่ยากไร้ในสังคมโดยไม่มีเงื่อนไข	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๒๘) รัฐควรจัดสรรเบี้ยยังชีพให้ผู้สูงอายุให้เพียงพอต่อการยังชีพ ๑๒๙) ควรมีการจัดให้มีการช่วยเหลือทางคดีสำหรับประชาชนที่ยากจน ๑๓๐) รัฐต้องดูแลเรื่องสวัสดิการการศึกษาหรือการรักษาพยาบาลระหว่างข้าราชการกับประชาชนให้เท่าเทียมกัน ๑๓๑) การสำรวจฐานะความเป็นอยู่ของประชาชน ต้องมีกลไกและระยะเวลาในการดำเนินงานพอสมควร เพื่อให้มีได้มาซึ่งข้อมูลที่แท้จริง ๑๓๒) ควรปลูกฝังการใช้ชีวิตแบบพอพียง และช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ๑๓๓) ให้การศึกษากับประชาชนอย่างทั่วถึง และให้ข้อมูลข่าวสารที่เท่าเทียมกัน ๑๓๔) ควรสนับสนุนกองทุนหมู่บ้านให้เป็นกลุ่มที่เข้มแข็งอย่างแท้จริง	
๕. แนวทางการปฏิรูปประเทศที่พึงปรารถนา	<u>๕.๑ การเมืองการปกครอง องค์กรอิสระเสมอภาค ความเท่าเทียม</u> ๑) การเมืองการปกครองจะต้องกำหนดให้มีการเลือกตั้ง ๑๐๐% ๒) ควรปฏิรูประบบราชการให้ก้าวทันยุคสมัย เป็นราชการที่เข้าใจ เข้าถึงพัฒนา และสามารถบริการประชาชนได้อย่างแท้จริง ๓) อยากให้มีการเลือกตั้งที่โปร่งใส ไม่มีการื้อสิทธิขายเสียง ๔) แก้ไขปัญหาคอรัปชั่นในทุกหน่วยงาน ๕) กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านและกำนันมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๕ ปี ๖) ไม่ควรมีองค์กรอิสระ ๗) ต้องไม่ทุจริตในระบบการเมืองทุกระดับ ๘) ควรยุบองค์กรอิสระบางหน่วยงาน เพราะมีความรู้สึกว่าไม่ได้เป็นองค์กรอิสระที่แท้จริง เช่น กกต. น่าจะให้ผู้ว่าราชการจังหวัดคุมการเลือกตั้งแทน หรือศาลรัฐธรรมนูญก็ควรยุบ คงไว้แต่ศาลปกครองและศาลยุติธรรม เพราะศาลยุติธรรมเป็นศาลที่มีความเป็นธรรมที่สุด และผู้พิพากษาถือเป็นตัวแทนในหลวง ๙) การเมืองการปกครองและองค์กรอิสระทำให้ความแตกแยกในสังคมของ	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	ประชาชนเป็นอย่างมาก ๑๐) การเมืองของไทยและกฎหมายมักมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเพราะไม่ว่านักการเมืองสมัยใด มักแก้ไขกฎหมายเอื้อประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้องเสมอ ๑๑) ควรกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นอย่างเต็มที่ เพราะท้องถิ่นมาจากตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่น ๑๒) องค์กรอิสระควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง ๑๓) องค์กรอิสระต้องปราศจากการครอบงำของฝ่ายการเมือง ทำหน้าที่ด้วยความโปร่งใส ยุติธรรม ไม่เกรงกลัวอิทธิพล ไม่แอบแฝงผลประโยชน์ ๑๔) ประเทศไทยพัฒนาไปไม่ถึงไหนเพราะนักการเมือง ดังนั้น ควรมีนักการเมืองให้น้อยที่สุด ๑๕) การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้นไม่สมบูรณ์อย่างเต็มที่ เสนอให้เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบอัลเลาะห์ธิปไตย โดยเอากฎเกณฑ์สันติสุขเป็นรัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย ๑๖) รัฐสภาควรแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นทุกระดับ ๑๗) รัฐบาลควรปรับคณะรัฐมนตรีโดยรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนด้วย ๑๘) นักการเมืองควรมีศีลธรรมและบริหารจัดการโดยมีธรรมาภิบาล ๑๙) ข้าราชการไม่ควรตกอยู่ในอาณัติของนักการเมือง ๒๐) หน่วยงานของรัฐควรปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชั่นทุกในระดับอย่างจริงจัง ๒๑) ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้มากยิ่งขึ้น ๒๒) อยากให้ทหารปกครองอีก ๑๐ ปี เนื่องจากประเทศไม่พร้อมจะมีการเลือกตั้งและประเทศไทยไม่มีนักการเมืองที่ทำเพื่อประเทศชาติอย่างแท้จริง ๒๓) องค์กรอิสระต้องปฏิบัติด้วยความเป็นอิสระไม่ถูกครอบงำจากฝ่ายการเมือง	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๒๔) รูปแบบการปกครองส่วนภูมิภาคไม่มีความชัดเจน ๒๕) ควรกำหนดจำนวน ส.ส. ให้น้อยลงกว่าเดิม ๒๖) วาระการดำรงตำแหน่งทางการเมืองของนักการเมือง ไม่ควรกำหนดจำกัดการวาระไว้ ๒๗) วาระการดำรงตำแหน่งของนักการการเมืองทุกระดับ ควรมีวาระ ๔ ปี ๒๘) ควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของนักการเมืองไม่เกิน ๒ วาระ ๒๙) วาระการดำรงตำแหน่งของนักการการเมืองทุกระดับ ควรมีวาระ ๔ ปี และดำรงตำแหน่งได้ไม่เกิน ๒ วาระ ๓๐) นายกองค์กรปกครองท้องถิ่น ไม่ควรดำรงตำแหน่งเกิน ๒ วาระ ๓๑) ผู้มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ควรกำหนดอายุไว้ที่ ๔๐ ปีขึ้นไป และพ้นจากตำแหน่งเมื่ออายุ ๖๐ ปี ๓๒) ควรโอนอำนาจจากส่วนกลางไปยังภูมิภาคมากขึ้น และควรแบ่งอำนาจระหว่างส่วนกลางและท้องถิ่นให้ชัดเจน ๓๓) ควรทบทวนและมีการยุบรวม อบต. ขนาดเล็ก โดย ๑ อำเภอ ไม่ควรมีเกิน ๕ อบต. ๓๔) ควรมีระบบการป้องกันการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่จะไม่ให้เกิดความอยุติธรรมต่อประชาชน ๓๕) องค์กรอิสระต้องระบุในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน และควรยุบคณะกรรมการการเลือกตั้ง ๓๖) ทบทวนองค์กรอิสระ และควรยุบผู้ตรวจการแผ่นดิน คระกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และควรคง ศาลรัฐธรรมนูญ ป.ป.ช. ก.ก.ต. ไว้ ๓๗) คุณสมบัติของนักการเมืองท้องถิ่น ควรกำหนดคุณสมบัติต้องจบปริญญาตรีขึ้นไป ๓๘) ผู้ใหญ่บ้านควรมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๓๙) ต้องมีการปฏิรูปองค์กรปกครองท้องถิ่น ๔๐) ควรมีองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรอิสระและเจ้าหน้าที่ขององค์กรอิสระ ๔๑) องค์กรอิสระต้องรายงานผลการทำงานให้นายกรัฐมนตรีทราบทุกเดือนและเปิดเผยต่อประชาชน ๔๒) ควรยกฐานะ อบต. เป็นเทศบาลทั้งหมด <u>๕.๒ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม</u> ๑) ถึงแม้ว่าจะกำหนดให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม แต่ในการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนมีความแตกต่างกันก็จะนำไปสู่ความไม่เสมอภาคได้ ๒) ควรปฏิบัติกับทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ๓) ต้องแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำของสังคมก่อนจึงจะสามารถทำให้ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เกิดขึ้น ๔) ต้องเคารพสิทธิ์ และต้องทำให้เกิดภราดรภาพอย่างแท้จริง ๕) อยากให้มีการบรรจุเรื่องความเสมอภาค ความเท่าเทียมของมนุษย์ การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน ไว้ในรัฐธรรมนูญ ๖) ควรปรับปรุงระบบสาธารณสุขอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม ๗) การอยู่ร่วมกันในสังคมฉันพี่น้องจะทำให้เกิดความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ๘) ประชาชนทุกในประเทศต้องมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ๙) ต้องรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค และความเท่าทีมของบุคคลไว้ในรัฐธรรมนูญ ๑๐) ต้องรับรองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และความเสมอภาคของทุกคน แต่ต้องให้คนด้อยโอกาสมีโอกาสมากกว่า เพื่อให้สามารถอยู่ในสังคมได้เสมอกัน	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๑) การรักษาพยาบาลระหว่างสิทธิข้าราชการ กับสิทธิบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ๑๒) ควรเสนอภาคกัน (สถานที่รับบริการ และคุณภาพในการรักษา) **<u>๕.๓ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร</u>** ๑) การกำกับดูแลมิให้เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้อำนาจในทางที่ผิด ๒) ควรมีการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน ๓) ควรกระตุ้มเศรษฐกิจให้มีขึ้นให้เหมาะสมกับค่าครองชีพ เพราะประชาชนระดับรากหญ้ารายได้ไม่พอกับค่าครองชีพ ๔) ต้องการให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น การค้าขายสะดวก สินค้า ๕) ไม่เห็นด้วยกับการที่รัฐบาลจ่ายเงินชดเชยราคายางตกต่ำเป็นไร่ แต่ควรทำให้ราคายางพาราต่อกิโลกรัมเพิ่มขึ้น ๖) รัฐบาลควรพัฒนาเศรษฐกิจเรื่องราคายางพาราที่ตกต่ำอย่างหนัก ซึ่งทำให้รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย ๗) เขตป่าไม้กับที่ทำกินของชาวบ้านขอให้มีการตรวจสอบอย่างละเอียด หากชาวบ้านมีสิทธิควรยกประโยชน์ให้ แต่การบุกรุกของนายทุนขอให้ดำเนินการอย่างเด็ดขาด ๘) เศรษฐกิจในส่วนของรากหญ้าขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ อย่างแท้จริง ทำให้ขาดความเข้มแข็ง ๙) อยากให้มีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของแต่ละภาค หรือแต่ละชุมชน โดยแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนให้เหมาะสมกับรายได้ของประชาชน ยับยั้งการขึ้นราคาของสินค้า อุปโภค บริโภค ส่งเสริมอุตสาหกรรมชุมชน ส่งเสริมอาชีพให้มีรายได้ เช่น ราคาผลิตผลทางการเกษตรควรกำหนดไม่ให้สูงหรือต่ำเกินไป ๑๐) ควรจัดสรรที่ดินทำกินให้ทั่วถึง	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๑) ควรช่วยเหลือทางด้านที่อยู่อาศัยอย่างจริงจัง ๑๒) ส่งเสริมให้มีการออมเงิน อย่างจริงจัง ๑๓) ด้านเศรษฐกิจอยากให้แก้ไขปัญหาภาคการเกษตรให้มีราคาที่สูงขึ้นพอสมดลกับราคาสินค้าในด้านการครองชีพที่แพงขึ้น โดยเฉพาะราคายางพาราที่ตกต่ำที่สุดในรอบ ๕๐ ปี ๑๔) ด้านสังคม อยากให้แก้ไขปัญหายาเสพติดให้หมดไปจากประเทศ โดยต้องปราบปรามผู้ผลิตและค้ารายใหญ่ ๑๕) ด้านทรัพยากร อยากให้กำหนดโทษผู้ที่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติให้รุนแรงขึ้นกว่าเดิม เช่น ลงโทษประการชีวิต เป็นต้น ๑๖) เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร รัฐต้องสนับสนุนทุกด้านอย่างจริงจังและเป็นระบบ โดยต้องเริ่มทำตั้งแต่ฐานราก ๑๗) ควรบริหารจัดการทรัพยากรของชาติ ให้ทุกคนเข้าถึงและมีส่วนร่วม มิใช่ผูกขาดอยู่กับกลุ่มบุคคล ๑๘) ควรมีการประเมิน ติดตาม ความพึงพอใจของประชาชนอย่างต่อเนื่องจากนโยบายการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากร ๑๙) ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน ๒๐) ควรเน้นและส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ๒๑) ประชาชนต้องเคารพกฎหมายเพื่อไม่ให้เกิดความแตกแยก ๒๒) ควรจัดตั้งธนาคารที่ดินเพื่อให้สิทธิแก่ชุมชนในการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเอง ๒๓) ควรจัดตั้งธนาคารแรงงานเพื่อเป็นกองทุนการเงินและส่งเสริมการออมแก่ผู้ใช้แรงงาน ๒๔) รัฐควรจัดสรรที่ดินทำกินให้แก่ประชาชนอย่างน้อยคนละ ๑ ไร่ ๒๕) รัฐควรจัดหาที่อยู่อาศัยแก่ประชาชนที่ไม่มีที่อยู่อาศัยด้วย	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๒๖) รัฐมีหน้าที่ต้องดูแลประชาชนในชาติเริ่มตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ จนตาย ๒๗) ควรมีกฎหมายเพื่อคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและดำเนินการกับผู้ที่กระทำความผิดกฎหมายอย่างเด็ดขาด รวมทั้งการกำหนดโทษที่รุนแรงและเด็ดขาด ๒๘) ปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร เพื่อให้ประชาชนในประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ๒๙) เศรษฐกิจไม่ดี ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องจริงจังในการแก้ไขปัญหา ๓๐) หน่วยงานที่ดูแลสิ่งแวดล้อมควรมีอำนาจในการจัดการผู้ที่ทำผิดได้ (มิใช่เพียงรับเรื่องแล้วส่งต่อ) ๓๑) ควรจัดสรรที่ดินทำกินให้กับผู้ที่ไม่มีที่ทำกินและออกหลักฐานสำหรับที่ดินให้ ๓๒) ทรัพยากรธรรมชาติ ควรให้หน่วยงานท้องถิ่นหรือประชาชน มีหน้าที่รักษาทรัพยากรธรรมชาติ และรายงานต่อหน่วยงานของรัฐทุกเดือน <u>๕.๔ ระบบราชการยุติธรรม</u> ๑) หากพบว่ามีการทุจริตการเลือกตั้งในระดับใดๆ ก็ตามควรตัดสิทธิ์ทางการเมืองไปเลย ๒) ควรมีการปฏิรูประบบราชการทุกระบบ เพื่อมิให้เกิดการทุจริต ๓) การปฏิรูประบบราชการยุติธรรมเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาความแตกแยกทางสังคม รวมถึงจะส่งผลไปสู่การปฏิรูปด้านอื่นๆ อาทิ การปฏิรูปการเมือง การปฏิรูปการมีส่วนร่วม และการปฏิรูปด้านอื่นๆ ที่จะต้องอาศัยแนวทางการดำเนินการอย่างยุติธรรมและเป็นธรรมภายใต้หลักธรรมาภิบาล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาระบบราชการและนักการเมือง ๔) ระบบราชการยุติธรรมจะต้องกำหนดมีการเลือกตั้ง ๕) ควรมีการปฏิรูประบบราชการ	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๖) ต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม ๗) ควรเคร่งครัดในการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม ๘) ต้องปฏิรูประบบราชการยุติธรรม ให้พนักงานอัยการร่วมเป็นพนักงานสอบสวนร่วมกับตำรวจ หรือให้เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่น ๆ เช่น พนักงานฝ่ายปกครองมีอำนาจสอบสวนตามพระราชบัญญัติที่อยู่ในความรับผิดชอบ เช่น พระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ พระราชบัญญัติสถานบริการฯ เป็นต้น ๙) ผู้ที่มีอำนาจหรือผู้บังคับบัญชาต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ประชาชน และต้องส่งเสริมคนดีให้มีอำนาจในส่วนราชการเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับคนรุ่นหลัง ๑๐) ควรยุบศาลรัฐธรรมนูญ ๑๑) ควรดำเนินการเอาผิดกับข้าราชการที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ของตน เช่น ตำรวจ ป่าไม้ เป็นต้น เพราะทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจของประชาชน เดิมเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นปัญหาหลักของประเทศทั้งในด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง และประเทศจะไม่ก้าวหน้าถ้าแก้ไขไม่ได้ ๑๒) ระบบการยุติธรรมของไทยควรเป็นแบบไต่สวน เพราะระบบกล่าวหาบางครั้งไม่ยุติธรรมเพียงพอ ๑๓) กระบวนการยุติธรรมต้องทำงานด้วยความโปร่งใสทุกขั้นตอนแต่ตั้งต้นน้ำถึงปลายน้ำ ๑๔) รักษาความยุติธรรมให้เป็นจริง ทำกฎหมายให้ศักดิ์สิทธิ์ ๑๕) อยากให้มีความยุติธรรมในการเลือกตั้งและให้เสรีภาพแก่ประชาชนมากกว่านี้ ๑๖) อยากให้ตัดสิทธิทางการเมืองผู้ที่เคยมีประวัติในคดีที่ต้องหาเกี่ยวกับการทุจริตตลอดชีวิต ๑๗) รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับระบบความยุติธรรมให้มีความสมบูรณ์	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๘) ควรตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณในการบริหารงานของหน่วยงานเป็นไตรมาส และหัวหน้าหน่วยงานขึ้นต้องชี้แจงรายละเอียดการบริหารงานได้ ๑๙) ปฏิรูปองค์กรในหน่วยงานยุติธรรมไม่ให้มีการทุจริตเรียกรับสินบน ๒๐) ควรแก้ปัญหาการแต่งตั้งโยกย้ายในระบบราชการให้ปลอดจากนโยบายการเมือง ๒๑) องค์กรในกระบวนการยุติธรรมควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง ๒๒) ควรจัดตั้งกองทุนเพื่อให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ด้อยโอกาส ๒๓) ออกกฎหมายละเมิดสิทธิสตรี การกระทำความผิดฐานข่มขืนให้มีการประหารชีวิตสถานเดียวในกรณีที่ศาลตัดสินว่ามีความผิดจริง ส่วนข้อหาอื่นๆ เช่น ทำร้ายร่างกายก็ให้ศาลลงโทษในลักษณะเดียวกับการกระทำที่ผู้นั้นลงมือกระทำความผิด ๒๔) กฎหมายที่ลงโทษนักการเมืองต้องหนักกว่าคนธรรมดาและต้องยึดทรัพย์ด้วย ๒๕) ตรากฎหมายเกี่ยวกับคอรัปชั่น และกำหนดโทษให้หนักขึ้น ๒๖) บัญญัติกฎหมายลงโทษนักการเมืองที่ทุจริตคอร์รัปชั่นอย่างเด็ดขาดและตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต ๒๗) ควรทบทวนบทลงโทษทางอาญาในปัจจุบันให้มีโทษหนักขึ้น หรือควรศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายซารีอะ (ของประเทศมุสลิม) ๒๘) ควรมีกลไกแก้ไขปัญหาระบบอุปถัมภ์ในระบบการยุติธรรม ๒๙) ปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม เอาผิดเจ้าหน้าที่ละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมอย่างเด็ดขาด ๓๐) สร้างระบบการถ่วงดุลในกระบวนการยุติธรรม โดยให้ฝ่ายปกครองเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	<u>๔.๕ การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน</u> ๑) กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านและกำนันมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องที่ โดยกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๕ ปี จึงจะไม่มีการซื้อเสียงหรือมีการซื้อเสียงลดลง ๒) กำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องที่ โดยมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ – ๕ ปี ๓) ให้คงตำแหน่งกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน โดยให้ได้รับค่าตอบแทนมากขึ้น ๔) การปฏิรูปประเทศควรมีการปฏิรูปการเมืองการปกครอง องค์กรอิสระ เสมอภาค ความเท่าเทียม ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ระบบราชการยุติธรรม การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน ไปอย่างพร้อมๆ กัน ๕) ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจในเรื่องกฎหมาย จึงควรมีนักกฎหมายประจำตำบลเพื่อให้ความรู้ และให้ปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ แก่ประชาชน ๖) รัฐต้องส่งเสริมให้องค์กรของรัฐสนับสนุนการเรียนรู้ และยึดถือปฏิบัติตามหลักการที่กำหนดไว้ในกฎบัตรสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ๗) ต้องกำหนดให้การเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ – ๖ เป็นการศึกษาภาคบังคับ และต้องกำหนดให้มีวิชาคุณธรรมจริยธรรม ๘) การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาคนให้เท่าเทียมกัน ๙) การศึกษาในปัจจุบันเน้นทฤษฎีและวิชาการมากเกินไป ควรให้เด็กมีความคิด กล้าแสดงออก และเน้นการปฏิบัติ ๑๐)ควรจัดการเรียนการสอนตามชอบและรักในอาชีพ ๑๑) ควรปรับปรุงระบบโครงสร้างในเรื่องการศึกษา โดยผ่านทุกองค์กรในประเทศ ๑๒) ควรให้ความเสมอภาคกับการศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๓) กฎหมายของประเทศควรให้ความสำคัญและยกระดับทางด้านการศึกษา ๑๔) หลายปีที่ผ่านมาการจัดการศึกษาล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ไม่ส่งเสริมการเรียนรู้ในชีวิตความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวัน ๑๕) รัฐจะต้องสนับสนุนและส่งเสริมการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้เยาวชนและประชาชนในประเทศมีความรู้เท่าทันกันหรือใกล้เคียงกัน ประเทศชาติจะได้พัฒนาไปในทิศทางเดียวกันและได้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้น ๑๖) ขอเสนอแนวคิดเรื่องการศึกษา ดังนี้ ๑๗) ไม่เห็นด้วยกับการเรียนพิเศษ ที่อาจารย์ในห้องเป็นคนรับสอนพิเศษแล้วเอาแนวข้อสอบให้เด็กทำ เสร็จแล้วเอาข้อสอบนี้ไปออกในห้องเรียน เด็กที่เรียนกับอาจารย์นั้น ๆ ก็ได้คะแนนมาก ได้เกรดเฉลี่ยดี ทำให้เด็กและผู้ปกครองหลงค่านิยมเกรดสูง ๑๘) ควรฝึกฝนหรือเลือกเด็กเก่งที่เก่งแล้วมีการรับประกันว่าต้องไม่ตกงานแน่ เมื่อเรียนจบ ๑๙) ควรให้ช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายเรื่องการศึกษาแก่ทุกคน ทุกระดับ ๒๐) ควรให้ประชาชนมีบทบาทในการศึกษาเช่น การเป็นกรรมการ หรือเป็นปากเป็นเสียง ในการบริหารองค์กรศึกษาต่างๆ ทุกระดับ ๒๑) ควรมีการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับพื้นที่ โดยการให้ผู้บริหารระดับสูงที่อยู่ในส่วนกลางลงมาศึกษาพื้นที่ในแต่ละพื้นที่เพื่อจะจัดการศึกษา เพราะการจัดการศึกษา ในปัจจุบัน ผู้บริหารส่วนกลางมีนโยบายโดยไม่ได้คำนึงและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ดังนั้น ควรจัดการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมกับประชาชนให้มากที่สุด ไม่ใช่ว่าไปดูงานมาจากต่างประเทศแล้วนำกลับมาใช้ในประเทศได้โดยไม่คำนึงถึงเด็กในประเทศ	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๒๒) ระบบราชการยุติธรรม คำนี้ตรงตัวอยู่แล้วในเรื่องของความหมาย แต่ในทางปฏิบัติไม่เป็นเช่นนั้นเสมอไป ดังนั้น อยากให้มีระบบติดตามพฤติกรรมประเมินจากความจริงของบุคคลหรือหน่วยงาน ผู้มีอาวุโสน้อยกว่าหรือผู้ปฏิบัติงานสามารถร้องเรียน/สอบถาม/ประเมิน ผู้บังคับบัญชาได้และคำร้องต่างๆ ต้องไม่เงียบหาย เมื่อมีผลออกมาจะต้องไม่กระทบต่อ ผู้ร้องเรียน ซึ่งการร้องเรียนต่างๆ จะต้องมีหลักฐานอ้างอิงได้ ๒๓) และการปฏิรูประบบราชการไทยควรทำอย่างจริงจังไม่ยึดติดระบบเดิมๆ ต้องมีการ ปรับเปลี่ยนเรียนรู้หรือศึกษาระบบงานอื่นจากเพื่อนบ้านหรือมีแนวทางอื่นที่สามารถนำมา ปรับใช้ได้ และสิ่งที่ควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมากคือความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม ปรองดอง ๒๔) การศึกษาควรมีการทบทวนและนำรูปแบบ สปช. เดิมกลับมาใช้โดยเฉพาะกลุ่มโรงเรียน ๒๕) ควรปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เด็กไทยสามารถอ่านเขียนภาษาไทยให้ได้ดีกว่าที่เป็นอยู่ใน ปัจจุบัน ๒๖) อยากให้มีกฎหมายด้านการศึกษาที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น การให้มีเครือข่าย ผู้ปกครองกับสถานการศึกษา เพื่อผู้ปกครองได้รับรู้รับทราบทางการศึกษาและสำหรับผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถจะได้ช่วยเหลือบุตรหลานโดยไม่ใช่ไปก้าวก่ายหน้าที่ของครู ๒๗) รัฐควรสนับสนุนการศึกษาขั้นต่ำของประชาชนไม่ต่ำกว่า ๑๒ ปี (ม.๖) ๒๘) รัฐควรส่งเสริมให้มีการศึกษาในเรื่องการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติตั้งแต่ระดับประถม ๒๙) อยากเห็นประชาชนมีการศึกษาที่มีคุณภาพไม่ใช่เอาแต่ปริมาณ ช่วยกันพัฒนาประเทศจะได้มีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพมิใช่เป็นทาสอำนาจเงิน โดยเฉพาะเยาวชนของชาติในอนาคต	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๓๐) ต้องจัดให้มีการศึกษาที่สามารถนำมาใช้ดำเนินชีวิตได้ โดยครูต้องมีจิตวิญญาณในการโน้มน้าวให้นักเรียน นักศึกษา มีจิตสำนึกในการชอบเรียน รักการเรียน มีความสนใจในกิจกรรมทุก ๆ กิจกรรม พร้อมทั้งเน้นหนักให้มีการเรียนจริยธรรม ศีลธรรมควบคู่กันไปด้วย ๓๑) ปฏิรูปการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บริหารจัดการให้เป็นเอกภาพและมีประสิทธิภาพ ๓๒) การศึกษาของประเทศเป็นส่วนสำคัญที่จะพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าขึ้นได้ ดังนั้นอยากให้พัฒนาและปฏิรูปการศึกษาโดยรัฐบาลควรตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงกระทรวงศึกษาธิการใหม่ ๓๓) ควรเพิ่มการศึกษาภาษาท้องถิ่นไว้ในระบบการเรียนการสอนของโรงเรียนด้วย ๓๔) ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาของเด็กนักเรียนให้มากขึ้น เพราะเด็กเหล่านี้จะเป็นอนาคตของชาติ ๓๕) การมีส่วนร่วมของประชาชนอยากให้ภาครัฐได้ให้โอกาสทางด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนให้มากขึ้น เป็นการทำงานระหว่างรัฐและประชาชน ทำให้ประเทศมีการพัฒนา และวางรากฐานให้กับประชาชน โดยรัฐต้องทำงานให้กับประชาชนและเพื่อประชาชน ๓๖) อยากให้ปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนใหม่ให้ชัดเจน เนื่องจากปัจจุบันเป็นการสอนให้นักเรียนเรียนแค่รู้แต่ในหลักสูตรแต่ใช้ไม่ได้ในชีวิตจริง ๓๗) การศึกษาไทยควรเพิ่มหลักสูตรการใช้ชีวิตประจำวัน เพราะนักเรียนบางคนยังมีแต่ความรู้แต่ทางด้านวิชาการแต่ขาดประสบการณ์และทักษะในการใช้ชีวิต ๓๘) รัฐควรส่งเสริมการศึกษาและการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น ๓๙) ควรเน้นการสร้างความรู้ด้านวิชาชีพและสร้างวินัยแก่คนในชาติ ๔๐) โครงสร้างการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ต้องไม่ซ้ำซ้อนโดยยุบองค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นเทศบาล	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๔๑) องค์กรอิสระ ต้องมีความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน โดยมิให้การเมืองเข้าไปก้าวก่าย ๔๒) รัฐต้องให้บริการด้านการศึกษาแก่ประชาชนฟรีจนถึงชั้นปริญญาตรีโดยมีคุณภาพและทั่วถึง ๔๓) การศึกษาของประเทศไทยยังไม่สมบูรณ์ คนไทย ๙๐ เปอร์เซ็นต์อกตัญญูต่ออัลลอฮ์ผู้เป็นเจ้า ต้องทำจัดหลักสูตรใหม่ให้คำนึงถึงอัลลอฮ์เป็นสำคัญ ๔๔) การศึกษาไทยควรเน้นภาคปฏิบัติมากกว่าการนั่งเรียนในห้องเรียน ๔๕) การศึกษาไทยควรมีแผนแม่บทด้านการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ๔๖) รัฐต้องเร่งปฏิรูประบบการศึกษาโดยด่วนเพื่อเตรียมความพร้อมต้อนรับสู่ประชาคมอาเซียน ๔๗) ควรกำหนดเรื่องความกตัญญูไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนตั้งแต่ปฐมวัย ๔๘) ควรปลูกฝังให้ประชาชนเป็นคนดีมีศีลธรรม รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้จักหน้าที่ผลเมืองในสถานศึกษาทุกระดับ ๔๙) ต้องมีการปลูกฝังค่านิยมที่ดี และปฏิรูปการศึกษาในภาพรวมให้มีคุณภาพเท่าเทียมกัน ๕๐) ควรปฏิรูปด้านการศึกษาและการมีส่วนร่วมอย่างชัดเจน ๕๑) ควรสนับสนุนการศึกษาให้กับเด็กผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาให้มากขึ้น ๕๒) การมีส่วนร่วมควรเน้นความเสมอภาค ความเท่าเทียมของชายหญิงและในมิติทางเพศสภาพ ๕๓) รัฐควรให้บริการทางศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และเห็นความสำคัญของบุคคลกรที่จะเป็นผู้สอน รวมทั้งให้การศึกษาที่เน้นวิชาชีพ ๕๔) โรงเรียนของรัฐควรกำหนดมาตรฐานทางการศึกษาให้สูงขึ้น	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
๖. แนวทางการปกป้องรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันการล้มล้าง หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องหลักการสำคัญ	๑) ควรบังคับใช้รัฐธรรมนูญและกฎหมายอย่างเคร่งครัด ๒) ทุกคนต้องอยู่ภายใต้หลักเกณฑ์ของรัฐธรรมนูญเพื่อให้ประเทศชาติอยู่รอดได้ ๓) ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องหาเสียงเพื่อให้ได้รับคะแนนมากที่สุดถือเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาการเลือกตั้งที่ทุจริตได้ ๔) ตามที่ คณะ คสช. ได้ทำการรัฐประหาร และยกเลิกรัฐธรรมนูญ ซึ่งภายหลังได้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญแล้วนั้น เห็นว่ารัฐธรรมนูญที่จะมีการยกร่างจะต้องสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในประเทศไทย และมีแนวทางการป้องกันมิให้นักการเมืองเข้ามาใช้อำนาจหน้าที่โดยการใช้ช่องว่าทางกฎหมาย ๕) การแก้ไขรัฐธรรมนูญจะแก้ไขได้ต้องเป็นไปตามความเห็นชอบของประชาชนเท่านั้น ๖) การจัดทำรัฐธรรมนูญควรจัดทำเมื่อประเทศมีความเป็นประชาธิปไตยแล้วจึงจะทำให้รัฐธรรมนูญสมบูรณ์ที่สุด ๗) ควรจัดทำรัฐธรรมนูญในเชิงจารีตประเพณี กล่าวคือ นำจารีตประเพณีมาเป็น แบบแผนปฏิบัติของประเทศ ๘) ไม่ควรร่างรัฐธรรมนูญโดยเอื้อประโยชน์ให้แก่พวกพ้องของตนเอง หรือปกป้องผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจ ควรให้ความเป็นธรรมกับประชาชนมากที่สุด คนที่ล้มรัฐธรรมนูญควรมีบทลงโทษที่ชัดเจน ๙) ในการแก้ไขวิกฤติควรมีหน่วยงานที่เหมาะสมเข้ามาแก้ไขวิกฤติ ไม่ใช่การปฏิวัติหรือรัฐประหาร ๑๐) ควรแก้รัฐธรรมนูญในเชิงหลักการ ๑๑) ให้ประชาชนช่วยกันสอดส่องดูแลเพื่อป้องกันการล้มล้างรัฐธรรมนูญ ๑๒) ให้กำหนดในรัฐธรรมนูญไม่ให้ล้มล้างหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องสำคัญ และอยากเห็นรัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนจริง ๆ	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๑๓) ควรมีรัฐธรรมนูญที่เป็นแม่บท และให้แต่ละจังหวัดสามารถออกพระราชบัญญัติ หรือกฎหมายลำดับรอง เพื่อใช้ในเขตรับผิดชอบตนโดยต้องไม่ขัดกับรัฐธรรมนูญได้ ๑๔) ให้ผู้ว่ามาจากการเลือกตั้ง ยุบองค์การบริหารส่วนจังหวัด กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ๑๕) รัฐธรรมนูญไม่ต้องละเอียดมากข้อแต่ให้บัญญัติผลประโยชน์ชาติเป็นหลักก็พอ ๑๖) มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนว่า การกระทำไหนที่เรียกว่า ล้มล้างรัฐธรรมนูญ ๑๗) มีบทลงโทษที่เด็ดขาดสำหรับผู้ล้มล้างรัฐธรรมนูญ ๑๘) จำกัดบทบาทของพรรคการเมืองต่าง ๆ จากการผูกขาดทางการเมือง ๑๙) เห็นด้วยให้มีแนวทางการปกป้องรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกันการล้มล้างหรือการแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องหลักการสำคัญ ๒๐) ควรมีกฎหมายรองรับ และบทลงโทษแก่ผู้ที่กระทำผิดสูงสุด ๒๑) การแก้ไขรัฐธรรมนูญจะต้องผ่านจากรัฐสภา ๒ ชุด หมายความว่า รัฐสภาชุดที่ ๑ ให้เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญได้ และให้พิจารณาได้เฉพาะวาระที่ ๑ และวาระที่ ๒ เท่านั้น ส่วนการลงมติในวาระที่ ๓ ต้องให้รัฐสภาในชุดต่อไปเป็นผู้ลงมติ ๒๒) ควรปลูกฝังให้คนไทยรักและหวงแหน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความเป็นเอกราชของไทยตั้งแต่เป็นเด็ก ๒๓) รัฐธรรมนูญควรเป็นรัฐธรรมนูญที่สั้น กระชับ ไม่ควรมีหลายมาตรา ดังนั้นการที่จะทำให้รัฐธรรมนูญดำรงอยู่ได้ควรให้รัฐธรรมนูญกำหนดหลักเกณฑ์หลักๆ เท่านั้น ส่วนรายละเอียดควรออกเป็นกฎหมายลูกหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ๒๔) ต้องกำหนดบทบัญญัติที่ห้ามไม่ให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจน เช่น ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ๒ สมัย หรือ ๘ ปี ถึงจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญได้	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๒๕) การแก้ไขรัฐธรรมนูญต้องตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญเหมือนเช่นที่ผ่านมา ห้ามไม่ให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้แก้ไขรัฐธรรมนูญ ๒๖) รัฐธรรมนูญต้องกำหนดกลไกเพื่อป้องกันการทำรัฐประหาร ๒๗) การแก้ไขรัฐธรรมนูญต้องขอความเห็นชอบจากประชาชนอย่างน้อย ๕๐๐,๐๐๐ คน และไม่ให้รัฐสภาเป็นผู้แก้ไข หากจะเปลี่ยนแปลงให้เปลี่ยนแปลงในกฎหมาย ๒๘) ควรมีคณะกรรมการขึ้นมา ๑ ชุด เพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์และแก้ไขวิกฤติการเมืองเมื่อถึงทางตัน ๒๙) ในอดีตทหารยึดอำนาจจนประเทศถูกปกครองโดยรัฐบาลทหารมาจนเกิดเหตุการณ์ ๑๔ ตุลา ๑๖ แต่ปัจจุบันประเทศถูกปกครองโดยนายทุนผ่านสิ่งที่เรียกว่าพรรคการเมือง เพราะฉะนั้นตราบใดที่ไม่ติดอาวุธทางความคิดให้กับเจ้าของอำนาจอธิปไตยเราก็ยังจะเจอกับปรากฏการณ์การล้มล้างเช่นนี้ตลอดไป ๓๐) ควรมีคณะกรรมการปกป้องรัฐธรรมนูญเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ๓๑) ที่ผ่านมาประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญมาตราต่าง ๆ หลายมาตรา แต่ยังไม่สามารถพัฒนาประเทศและด้านการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ควรมีการศึกษาจากประเทศในทวีปยุโรปที่มีการพัฒนาแล้ว เพื่อนำมาพัฒนาประเทศและมีรัฐธรรมนูญที่ยั่งยืนสำหรับใช้พัฒนาประเทศในทางด้านการเมืองให้ทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ๓๒) กฎหมายรัฐธรรมนูญจะเขียนอย่างไรให้นักการเมืองมีความจริงจังจริงใจลดละเลิกความเห็นแก่ตัว พรรคพวกของตนเองจะทำให้ประชาธิปไตยเต็มใบและยั่งยืน ๓๓) อยากให้มีการประชุมกันเพื่อแก้ไขการล้มล้างรัฐธรรมนูญอย่างเป็นธรรม โดยให้ตัวแทนประชาชนได้ร่วมประชุมเพื่อออกเสียงในการร่างรัฐธรรมนูญด้วย เพื่อให้รัฐธรรมนูญออกมาอย่างเป็นธรรม และทำให้ประเทศได้เป็นประชาธิปไตยโดยสมบูรณ์ ๓๔) เรื่องรัฐธรรมนูญต้องวางพื้นฐานตั้งแต่เด็ก ๆ คือ ให้มาจากครอบครัวสู่สังคมสู่ชุมชน โดยการปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๓๕) กฎหมายรัฐธรรมเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ กฎหมายระเบียบข้องบังคับแบะสนธิสัญญาต่าง ๆ ให้เป็นกฎหมายลูก ๓๖) ประเทศไทยเป็นรัฐเดียวจะแบ่งแยกมิได้ ดังนั้นใครแบ่งแยกประเทศถือว่าเป็นกบฏต้องมีบทลงโทษตามกฎหมาย ๓๗) ประเทศไทยปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมาจากประชาชน เพื่อประชาชน โดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของประเทศ ๓๘) ควรร่างรัฐธรรมนูญให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยแก้ไขระบบอุปถัมภ์ ๓๙) ควรสรรหาคนที่มีความรู้ความสามารถเรื่องกฎหมาย มองการไกล ไม่เข้าข้างตัวเองและเครือญาติ ๔๐) ควรกำหนดกลไกแนวทางปกป้องรัฐธรรมนูญไว้ในรัฐธรรมนูญ ๔๑) ควรนำแบบอย่างที่ดีของต่างประเทศมาใช้ในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ๔๒) ควรกำหนดบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญห้ามมิให้มีการล้มล้างทุกชนิด ๔๓) การแกไขกฎหมายต้องไม่เป็นการแก้ไขเพื่อประโยชน์ของพวกพ้อง ๔๔) กำหนดการเพิ่มโทษให้หนักที่สุดสำหรับผู้ที่ทำการล้มล้างสถาบัน ๔๕) รัฐธรรมนูญควรอยู่เป็นหลักพื้นฐานของศีลธรรม ศาสนา และวัฒนธรรม ไม่ใช้หลักเสียงข้างมากอย่างเดียว ๔๖) สร้างองค์ความรู้แก่ประชาชนให้เข้าใจประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ๔๗) ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญ เฉพาะเรื่องที่จำเป็น ไม่จำเป็นต้องแก้ไขทั้งฉบับ ๔๘) ควรคำนึงถึงการปกครองที่ชอบธรรม และประโยชน์ของประชากรในรัฐ และหากนำทฤษฎีของต่างประเทศมาปรับใช้ก็ต้องคำนึงถึงบริบทของสังคมไทยด้วย ๔๙) สร้างความเข้าใจให้แก่ประชาชนในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตยถึงหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญ โดยผ่านสื่อทุกช่องทาง ๕๐) ควรกำหนดกรอบในการใช้อำนาจให้ชัดเจนป้องกันไม่ให้สามารถล้มล้างรัฐธรรมนูญได้ง่าย	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๕๑) กำหนดบทลงโทษของบุคคลที่ทำการล้มล้างรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน ๕๒) รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทุกคน ทุกฝ่ายไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชนต้องร่วมกันปกป้องรัฐธรรมนูญ ๕๓) เมื่อเกิดวิกฤตของชาติไม่ควรล้มการเลือก ควรแก้ไขปัญหาด้วยวิถีทางตามที่รัฐธรรมนูญ ๕๔) ไว้ ๕๕) จัดตั้งคณะกรรมการ ๑ ชุด เพื่อทำหน้าสร้างความปรองดองสมานฉันท์และแก้ไขวิกฤติการเมืองเมื่อเกิดวิกฤตการเมือง ๕๖) รัฐธรรมนูญ ควรให้บทบัญญัติในเรื่อง เช่น สถาบันกษัตริย์ ไม่สามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ ๕๗) ควรสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้ ความเข้าใจในรัฐธรรมนูญอย่างแท้จริง ๕๘) ควรออกแบบรัฐธรรมนูญของประเทศไทยให้เหมาะสมวิถีชีวิตและลักษณะสภาพสังคมไทยไม่ควรคำนึงถึงต่างประเทศมากนักเนื่องจากมีสภาพสังคมที่แตกต่างกัน ๕๙) ควรกำหนดระยะเวลาให้รัฐธรรมนูญสามารถแก้ไขได้เมื่อถึงช่วงเวลาหนึ่ง ๖๐) จัดตั้งสภาประชาชนและกำหนดให้การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องผ่านความเห็นชอบจากสภาประชาชนด้วย ๖๑) ขจัดระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทย ๖๒) ร่างรัฐธรรมนูญให้เข้ากับบริบทของสังคมไทย ๖๓) ห้ามแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการล้มล้างการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ๖๔) ร่างรัฐธรรมนูญจัดให้มีประชามติการลงความคิดเห็นของร่างรัฐธรรมนูญก่อนประกาศใช้ ๖๕) ร่างรัฐธรรมนูญต้องกำหนดให้มีความเสมอภาคกันไม่ว่าคนจน คนรวย ๖๖) การร่างรัฐธรรมนูญควรถึงบริบทของแต่พื้นที่ด้วย	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๖๗) มีคณะกรรมการหนึ่งชุดทำหน้าที่ปกป้องรัฐธรรมนูญแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง ๖๘) รัฐธรรมนูญควรมีความยืดหยุ่น สามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้ตามสถานการณ์ ๖๙) หลังประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ควรกำหนดช่วงเวลาห้ามแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญไว้ ๗๐) ควรทำให้ประชาชนเข้าใจเรื่องรัฐธรรมมากขึ้น เพื่อจะได้ช่วยกันปกป้องรัฐธรรมนูญ ๗๑) ควรบัญญัติห้ามแก้ไขหลักการอันเป็นสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญให้ชัดเจน ๗๒) ควรกำหนดโทษสูงสำหรับนักการเมืองที่ละเมิดรัฐธรรมนูญ ๗๓) รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ต้องเน้นประโยชน์ของประชาชนอย่างแท้จริง ๗๔) ควรระบุไว้ในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนในด้านการป้องกันการล้มล้างรัฐธรรมนูญ ๗๕) และกำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเด็ดขาด ๗๖) ให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง เข้ามาบริหารประเทศโดยความโปร่งใส่ นักการเมืองต้องมีความรับผิดชอบ ๗๗) ต้องมีการทำประชาคมและประชามติทุกครั้ง เมื่อมีการร่างและประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ๗๘) การแก้ไขหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญต้องทำประชามติ ๗๙) ต้องออกกฎหมายลงโทษผู้ที่กระทำผิดล้มล้างรัฐธรรมนูญอย่างเด็ดขาด ๘๐) ควรกำหนดห้ามไม่ให้มีการปฏิวัติรัฐประหารไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม และการกระทำดังกล่าวไม่ว่าสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ให้ถือว่าผิดกฎหมายทั้งสิ้น ส่วนการแก้ไขรัฐธรรมนูญสามารถทำได้โดยผ่านรัฐสภา ๘๑) ส่งเสริมและสร้างความตระหนักรู้ให้กับประชาชน เกี่ยวความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญที่ทุกคนต้องช่วยกันปกป้อง	

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	หมายเหตุ
	๘๒) รัฐธรรมนูญควรบัญญัติเฉพาะหลักการ ส่วนรายละเอียดควรกำหนดไว้ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ๘๓) ในสภาวะปกติ ก็ควรให้เป็นไปตามกลไกของรัฐธรรมนูญปกติ แต่หากเกิดเหตุการณ์รุนแรงขึ้น ในรัฐธรรมนูญควรสร้างกลไกให้เกิดการปฏิรูปได้ โดยไม่ต้องยกเลิกรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ	

หน้าว่าง

๒. ความเห็นจากโครงการสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
พบประชาชน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ๔ ภาค
ครั้งที่ ๒ ภาคกลาง ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน
อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

หน้าว่าง

สรุปความเห็นรายประเด็นจากการรับฟังความคิดเห็น
ครั้งที่ ๒ ภาคกลาง ณ โรงแรมแอมบาสเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน
อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

หน้าว่าง

ข้อมูล ณ วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘

ประเด็นความเห็น
ของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ
ณ จังหวัดชลบุรี (ภาคกลาง) วันอังคารที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

สำนักวิชาการ ผู้รวบรวม

หน้าว่าง

สารบัญ

ประเด็นความเห็น	หน้า
๑. สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนที่พึงปรารถนา	**๑**
๑.๑ สิทธิและหน้าที่ของประชาชน เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	๑
๑.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชน	๙
๒. หน้าที่ของรัฐสภาที่พึงปรารถนา	**๑๘**
๒.๑ หน้าที่ที่รัฐต้องทำและที่ประชาชนพึงประสงค์	๑๘
๒.๒ สวัสดิการของรัฐ	๒๘
๒.๓ การให้ความรู้	๓๖
๒.๔ กระบวนการมีส่วนร่วม	๔๑
๓. วิธีการเลือกตั้งที่ใสสะอาดและเป็นธรรม	**๔๔**
๔. การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม	**๖๕**
๕. แนวทางการปฏิรูปประเทศที่พึงปรารถนา	**๗๙**
๕.๑ การเมืองการปกครอง องค์กรอิสระ	๗๙
๕.๒ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม	๘๘
๕.๓ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร	๙๐
๕.๔ ระบบราชการยุติธรรม	๙๔
๕.๕ การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน	๙๙
๖. แนวทางการปกป้องรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันการล้มล้าง หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องหลักการสำคัญ	**๑๐๔**

หน้าว่าง

การแสดงความเห็นของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ

ณ จังหวัดชลบุรี (ภาคกลาง) วันอังคารที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๕๘

จำนวนแบบสอบถาม ๕๔๖ ชุด

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
๑. สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนที่พึงปรารถนา		
๑.๑ สิทธิและหน้าที่ของประชาชน เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	๑) ควรกำหนดกรอบแนวคิดให้ประชาชนในการพูด การแสดงความคิดเห็นให้ชัดเจน ถูกต้อง อีกทั้ง ไม่ควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากจนเกินขอบเขต จนส่งผลกระทบกับสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น	๒๙
	๒) ควรมีการเลือกตั้งโดยเร็ว	๕
	๓) ประชาชนทุกระดับควรมีสิทธิ เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็น	๕
	๔) ประชาชนควรออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้ง	๑
	๕) ควรให้ความสำคัญกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชน และประชาชนควรมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	๑
	๖) ควรออกกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิ์ออกมาบังคับใช้	๑
	๗) สิทธิ เสรีภาพควรมีขอบเขตไม่เกินเลยจนทำให้บ้านเมืองวุ่นวาย	๑
	๘) ควรมีจำนวน ส.ส. ๕๐๐ คน	๑
	๙) รัฐควรดูแลรักษาสิทธิของประชาชน	๑
	๑๐) ประชาชนควรมีสิทธิในการร่างรัฐธรรมนูญมากกว่านี้	๑
	๑๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างแท้จริง ปราศการครอบงำจากผู้มีอำนาจ หรือ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	มีกฎหมาย ระเบียบมาบังคับใช้ทำให้ประชาชนไม่สามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเป็นอิสระ	
	๑๒) ประชาชนควรมีบทบาทในการเลือกตั้งและแสดงความคิดเห็นให้มาก	๑
	๑๓) ควรเคารพซึ่งกันและกันไม่แบ่งแยก	๑
	๑๔) ประชาชนทุกคนต้องไปเลือกตั้ง ถือเป็นหน้าที่ถ้าไม่ไปตัดสิทธิ์การเลือกตั้ง	๑
	๑๕) การประท้วงต้องประท้วงในสถานที่ที่ไม่ละเมิดกีดขวางประชาชนโดยรวม หรือรบกวนด้วยทุกๆ เรื่อง ควรออกกฎหมายควบคุมและบังคับใช้อย่างจริงจัง	๑
	๑๖) ถ้าประชาชนไม่เห็นด้วยกับการทำงานของรับบาลหรือหน่วยงานใด ให้เข้าชื่อร้องทุกข์ และเสนอแนะการแก้ไขปัญหาต่อผู้นำกลุ่ม ส.ส. และ ส.ว. ไม่ควรใช้อารมณ์ตัดสิน ก่อกวนสังคมด้วยการปลุกระดมมวลชนต่อต้าน เพื่อหวังให้เกิดผลลัพธ์อันเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มของตนโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนและผลกระทบต่อประชาชนโดยรวมและประเทศชาติ	๑
	๑๗) ควรให้กำนันมาจากการเลือกตั้ง	๑
	๑๘) ประชาชนควรมีสิทธิในการแสดงออกด้านต่างๆ ภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะด้านการเมือง ไม่ว่าในขณะนั้นจะปกครองโดยรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง มาจากการแต่งตั้ง หรือมาจากการรัฐประหาร	๑๐
	๑๙) รัฐควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในประเด็นต่างๆ	๗
	๒๐) ประชาชนควรได้รับความเสมอภาคและเท่าเทียมกันในการแสดงความคิดเห็น	๑
	๒๑) ภาครัฐควรจัดให้มีลานกิจกรรมเพื่อใช้เป็นสถานที่ในการรับฟังความคิดเห็นและการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน	๑
	๒๒) ภาครัฐควรให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสารต่างๆ อย่างรอบด้าน	๓

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๓) รัฐควรคงสิทธิสวัสดิการในการรักษาพยาบาลไว้	๑
	๒๔) ให้ประชาชนสิทธิและหน้าที่ ร่วมทั้งเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็น โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น โดยให้มีการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี	๑๓
	๒๕) สิทธิเสรีภาพของประชาชนต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย และควรให้สิทธิเสรีภาพของชาวไทยมากกว่าชาวต่างชาติ	๑
	๒๖) ควรให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐาน เช่น การรักษาพยาบาล การศึกษา และที่อยู่อาศัย	๒
	๒๗) ควรให้ประชาชนได้มีสิทธิและหน้าที่ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้อย่างถูกต้อง	๒
	๒๘) รัฐบาลควรส่งเสริมและเน้นย้ำให้ประชาชนมีจิตสำนึกรู้จักสิทธิหน้าที่ของพลเมืองเป็นสำคัญ และการแสดงออกทางความคิด ควรอยู่ในขอบเขตไม่ควรละเมิดสิทธิของผู้อื่น	๑
	๒๙) ควรให้ประชาชนได้มีสิทธิ เสรีภาพ ในการแสดงออกทางด้านความคิดเห็นโดยเท่าเทียมกันโดยเสมอภาคกัน	๑
	๓๐) เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นสามารถทำได้ แต่ไม่ควรทำความเดือดร้อนให้แก่บุคคลอื่น และภาครัฐควรกำหนดโทษอย่างหนักลงในรัฐธรรมนูญ เช่น ชุมนุมปิดถนน ชุมนุมปิดสถานที่ราชการ	๒
	๓๑) สิทธิ เสรีภาพ ควรอยู่ในกรอบของกฎหมายและศีลธรรม	๑
	๓๒) ควรให้ความรู้ในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ที่ถูกต้องแก่ประชาชน	๑
	๓๓) ควรมีกฎเกณฑ์ กฎหมายควบคุมการแสดงออกทางความคิดเห็นต่าง ๆ รวมทั้งบทลงโทษผู้ที่ละเมิดสิทธิ เสรีภาพ ของผู้อื่น	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๔) คนไทยมีหน้าที่และเสรีภาพในการจะชอบใคร รักใคร จะแสดงออก เรียกร้อง เลือกตั้ง ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานไม่สามารถบังคับได้ แต่สิทธิและเสรีภาพต้องอยู่ในกรอบของกฎหมายที่พึงกระทำได้	๑
	๓๕) ควรปกป้อง คุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชน ไม่ละเมิดสิทธิประชาชน	๑
	๓๖) การมีสิทธิในการใช้สาธารณะประโยชน์ร่วมกัน เช่น สวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ไม่ควรมีการจับจองสิทธิหรือแสวงหาผลประโยชน์แก่ตนเอง	๑
	๓๗) ประชาชนควรมีสิทธิ เสรีภาพ อิสระที่พึงปรารถนา และไม่ควรละเมิดสิทธิของผู้อื่น	๓
	๓๘) ควรมีการออกกฎหมายควบคุมการจัดการชุมนุมของกลุ่มต่างๆ ให้อยู่ในขอบเขตที่รัฐจัดให้ เพื่อมิให้เป็นการรบกวนหรือละเมิดสิทธิของผู้อื่น	๑
	๓๙) ควรให้ความสำคัญกับประชาชนทุกชนชั้น ไม่ควรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว พวกพ้อง ควรคำนึงถึงการปกครองเพื่อประชาชนเป็นหลัก	๑
	๔๐) ควรให้สิทธิของผู้อื่นในการเสนอร่างรัฐธรรมนูญที่ดีที่ถูกต้องที่ได้เสนอปัญหาเดือดร้อน เพื่อสะท้อนความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชน เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ดี กินดี ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	๑
	๔๑) มีความเป็นธรรม ไม่ฝักฝ่ายฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง	๑
	๔๒) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ	๒
	๔๓) อยากให้ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดโดยไม่มีการใช้ความรุนแรง	๑
	๔๔) อยากเห็นการเลือกตั้งเสรี	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๕) ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การปกครอง จึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็น และบางส่วนเกรงกลัวอำนาจ รัฐจึงควรสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้น	๑
	๔๖) ควรมีบทลงโทษผู้ละเมิดสิทธิผู้อื่น เช่น กรณีปิดถนน ปิดสถานที่ราชการ การชุมนุม	๑
	๔๗) ประชาชนเป็นผู้เลือกผู้ที่จะมาบริหารประเทศ	๑
	๔๘) สิทธิ เสรีภาพของประชาชนควรเสมอภาคกัน ประชาชนทุกคนควรมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากทางรัฐบาลและของหน่วยงานราชการ	๑
	๔๙) หน่วยงานราชการควรเลิกขอความร่วมมือขอบริจาคสิ่งของ หรือ ขายของต่างๆ อาทิ เสื้อผ้า ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือองค์กรใดๆ เพราะเป็นมูลเหตุแห่งการทุจริต เพราะค่าใช้จ่ายบางอย่างไม่สามารถเบิกจากงบประมาณได้ ซึ่งต้องใช้เงินส่วนตัวในการจัดการจึงเป็นเหตุให้เกิดการทุจริตขึ้น	๑
	๕๐) การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มประสิทธิภาพ ควรมีค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงให้ประชาชน เนื่องจากประชาชนไม่มีเงินเดือน (ต้องสละเวลาประกอบอาชีพ)	๑
	๕๑) ประชาชนต้องเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง	๑
	๕๒) อยากให้ประชาชนเท่าเทียมกันในทุกๆ เรื่อง	๑
	๕๓) ควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	๓
	๕๔) ควรให้มีหน่วยงานที่รับเรื่องจากประชาชนที่เป็นระบบ มีนายกเป็นผู้กำกับดูแลและสามารถเรียกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงได้	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๕) ควรให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นโดยไม่มีการปิดกั้นและไม่ละเมิดสิทธิของประชาชน และให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ	๑
	๕๖) การมีเสรีภาพมากเกินไป อาจทำให้การปกครองไม่มีประสิทธิภาพ	๑
	๕๗) ต้องมีการเลือกตั้งจากประชาชนตามระบอบประชาธิปไตย	๒
	๕๘) ให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้มากกว่าในปัจจุบันแต่ต้องไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	๔
	๕๙) ควรมีกฎหมายหรือบทลงโทษอย่างจริงจังในการชุมนุมประท้วงที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น รวมทั้งการให้ข้อมูลอันเป็นเท็จที่ก่อความเสียหายให้ผู้อื่น	๑
	๖๐) ประชาชนควรแสดงแต่สิ่งที่ดีและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ	๑
	๖๑) ควรสร้างช่องทางที่ประชาชนจะสามารถนำเสนอความคิดเห็น และรับรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง	๒
	๖๒) การแสดงความคิดเห็นการแสดงออกโดยการชุมนุมต้องชัดเจนว่าใครคือผู้นำการชุมนุม มีหัวข้อนำเสนอที่ชัดเจน และผู้นำต้องมีความรับผิดชอบ	๑
	๖๓) ควรแจกแบบสอบถามเหล่านี้ออกไปให้ทั่วถึงประชาชนทั้งประเทศ (โดยประสานงานกับท้องถิ่นเพื่อให้ดำเนินการ)	๑
	๖๔) ประชาชนไม่น้อยกว่า ๕๐,๐๐๐ คน มีสิทธิเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมาย	๑
	๖๕) ให้มีการถ่ายทอดสดการประชุมสภาผู้แทนราษฎร การประชุมวุฒิสภา การประชุมรัฐสภา การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖๖) ควรมีกฎหมายควบคุมการชุมนุมอย่างสงบในกรณีเกิดเหตุรุนแรงโดยมีผู้นำการชุมนุมเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ดำเนินการเพิ่มโทษเป็น ๒ เท่า และมิให้ใช้ตำแหน่งประกันตัวอย่างที่เคยปฏิบัติมาในอดีต	๑
	๖๗) ให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีโดยตรง	๑
	๖๘) ให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน มีการกำหนดกฎเกณฑ์หน้าที่ของประชาชนในการใช้สิทธิและการใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ	๑
	๖๙) การจัดทำประชาพิจารณ์ในเรื่องสำคัญต่าง ๆ	๑
	๗๐) ควรให้ประชาชนมีสิทธิในการตัดสินใจ	๑
	๗๑) ควรให้ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพ และการแสดงออกทางความคิดเห็นสามารถกระทำได้เท่าที่ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น	๖
	๗๒) การใช้สิทธิ เสรีภาพของประชาชน ควรอยู่ภายใต้กฎหมาย และไม่ควรถูกจำกัดสิทธิโดยนักการเมือง ผู้มีอิทธิพล หรือแม้แต่รัฐบาล	๑
	๗๓) คนไทยรู้สำนึกในความเป็นไทย รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนและผู้อื่น และควรเคารพในสิทธิของผู้อื่น เพียงเท่านี้ก็จะไม่ไปละเมิดสิทธิผู้อื่น	๑
	๗๔) รัฐไม่ควรให้เสรีภาพแก่ประชาชนมากเกินไป เพราะส่งผลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบังคับใช้กฎหมายไม่ได้	๑
	๗๕) ให้ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพในการปกครองประเทศอย่างอิสระภายใต้กรอบของกฎหมาย	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๗๖) รัฐต้องมีนโยบายที่ส่งเสริมให้คนไทยรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของตน เริ่มต้นตั้งแต่เด็ก โดยจัดเป็นหลักสูตรการเรียนการสอนในโรงเรียน พร้อมทั้งต้องกล้ายอมรับผิดเมื่อตนกระทำผิดจริง	๑
	๗๗) การออกความคิดเห็นในบางเรื่องที่ไม่ถูกต้องและโปร่งใส ควรจะตรวจสอบความประสงค์ก่อนจะลงนามทุกครั้ง จะได้ไม่เกิดความผิดพลาดในแต่ละเรื่อง และอย่าเห็นแก่พวกพ้องและส่วนตัวเป็นหลักจะทำให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง	๑
	๗๘) ประชาชนมีหน้าที่ออกความคิดเห็นในการจัดทำแผนชุมชน แผนหมู่บ้าน/ตำบล เพื่อพัฒนาท้องถิ่นของตนให้เจริญรุ่งเรือง	๑
	๗๙) มีหน้าที่ออกเสียงเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่น/สมาชิก อบต./ส.ส. และ ส.ว. และมีหน้าที่เข้าร่วมประชุมสภา อปท. สภาองค์กรชุมชนเพื่อเสนอแนะสิ่งที่ดีงามกับสภา	๑
	๘๐) หน้าที่มีส่วนร่วมในการประชาคม/ประชุม เข้าร่วมกับกลุ่มองค์กรทุกกลุ่ม เพื่อนำเสนอความคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นของแต่ละคน	๑
	๘๑) ตั้งศูนย์รับฟังความคิดเห็นในระดับอำเภอ ระดับจังหวัด โดยนำรูปแบบศูนย์ดำรงธรรมมาใช้ แต่แตกต่างกันตรงที่ศูนย์ดำรงธรรมรับเรื่องราวร้องทุกข์ แต่ศูนย์รับฟังความคิดเห็นรับข้อเสนอแนะ ข้อมูลที่ประชาชนต้องการอยากรับรู้เรื่องอะไรบ้าง	๑
	๘๒) สร้างบรรทัดฐานให้ประชาชนรู้สิทธิและหน้าที่ และต่างปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ถูกต้องตามทำนองครองธรรม	๑
	๘๓) ประชาชนมีความคิดแตกต่างกัน เพราะพื้นที่แต่ละพื้นที่ของประเทศแตกต่างกัน เช่น อาชีพ ศาสนา ความเป็นอยู่ เป็นต้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๘๔) ประชาชนทุกคนมีสิทธิและหน้าที่ต้องมีเสมอภาคกันทุกคน เมื่อทุกคนปฏิบัติตามหน้าที่แล้วบ้านเมืองจะเจริญเป็นประชาธิปไตย อย่างเช่น หน้าที่ในการเสียภาษี หน้าที่การใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้งและควรมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต	๑
	๘๕) ชาวบ้านไม่ค่อยกล้าแสดงออกความคิดเห็นเท่าที่ควร คือจะตามๆ กันไป จะถาม ๆ แล้วก็ตอบคล้ายๆ กัน	๑
	๘๖) อยากให้รัฐบาลให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนในการแสดงออกทางการเมืองแบบประชาธิปไตย	๑
	๘๗) ให้มีสถานที่สำหรับการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เช่น สนาม ลาน ฯลฯ (แบบจัตุรัสเทียนอันเหมินในประเทศจีน ห้ามใช้ถนนหรือสถานที่สาธารณะที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชนทั่วไป	๑
	๘๘) สิทธิและเสรีภาพของประชาชนที่ผ่านมา ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะ ๑. ประชาธิปไตยเต็มใบเกินไปรัฐบริหารงาน ๒. ควรมีขอบเขตในสิทธิและเสรีชน อย่าให้เต็มใบเกินไป มิฉะนั้น ผลที่ได้รับจะเหมือนกับอดีตที่ผ่านมา	๑
๑.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชน	๑) ควรมีตัวแทนขององค์กรภาคประชาชนในการดูแล พัฒนาและการเก็บภาษีของท้องถิ่น	๒
	๒) ควรให้ประชาชนมีหน้าที่ในการสรรหาคนดีไปทำหน้าที่แทน ตามวิธีที่รัฐกำหนด	๑
	๓) รัฐควรให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ มีส่วนร่วมด้วยการเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินโครงการของรัฐอย่างทั่วถึง	๓
	๔) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการลงประชามติในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ	๑
	๕) รัฐควรเปิดโอกาสให้ผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการ ได้มีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เป็นต้น	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้และสิทธิในการแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญ	๑๑
	๗) ประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่มีส่วนร่วมกับภาคต่างๆ อย่างแท้จริง เพราะยังไม่มีความพร้อมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากต้องทำมาหากินเลี้ยงครอบครัว ไม่ให้ไม่มีเวลาที่จะเข้าร่วมกิจกรรมอื่นๆ	๖
	๘) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในองค์กรต่างๆ ของรัฐ	๑
	๙) ควรกำหนดสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมให้ชัดเจน	๑
	๑๐) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสิ่งที่ดี รัฐควรให้โอกาสประชาชนได้แสดงความคิดเห็นตามระบอบประชาธิปไตย	๑
	๑๑) ควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และควรเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน	๑
	๑๒) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และสามารถนำความคิดเห็นนั้นไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องได้	๑
	๑๓) รัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๑๔) ประชาชนควรได้รับข่าวสารในการบริหารจัดการงานของภาครัฐ	๑
	๑๕) ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ ส.ส.	๑
	๑๖) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง และนำความคิดเห็นของประชาชนมากำหนดเป็นนโยบายเพื่อแก้ปัญหาต่างๆ	๑
	๑๗) ประชาชนควรมีส่วนร่วมรับรู้ รับฟัง และมีส่วนร่วม	๔

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๘) การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกครั้ง ควรให้มีประชาชนรับรู้ในกระบวนการต่างๆ อย่างเปิดเผย	๑
	๑๙) ต้องการประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ	๑
	๒๐) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นทุกเรื่อง	๑
	๒๑) แต่ละชุมชนควรมีสภาชุมชน ที่มีกระบวนการแสดงความคิดเห็น และการพัฒนาชุมชน แทนสมาชิกเทศบาล	๑
	๒๒) ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วม รัฐควรหาวิธีการ ให้ประชาชนออกมาร่วมโดยไม่ต้องบังคับ	๑
	๒๓) ควรมีค่าตอบแทนให้กับประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม	๑
	๒๔) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และร่วมแก้ไขระบบ ระเบียบ กฎหมายต่างๆ	๒
	๒๕) ควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ เช่น การแสดงความคิดเห็น โดยการจัดทำประชาพิจารณ์ทั่วประเทศ	๑
	๒๖) ภาครัฐควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในทุกประเด็นอย่างแท้จริง	๕
	๒๗) การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่น	๑
	๒๘) เมื่อหน่วยงานของรัฐมารับฟังความคิดเห็นของประชาชนแล้ว ควรนำความคิดเห็นเหล่านั้น ไปใช้ด้วย	๒
	๒๙) รัฐควรให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการต่างๆ ภายในท้องถิ่น	๑
	๓๐) การแก้ไขปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหามลพิษหรือปัญหาสิ่งแวดล้อมต้องได้รับความร่วมมือ จากประชาชน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๑) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานในเรื่องต่างๆ ของรัฐบาล	๑๑
	๓๒) ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ และมีการประชาสัมพันธ์ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ	๔
	๓๓) ควรมีการระบุสัดส่วนอาชีพผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ชัดเจน โดยควรมีอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ เช่น ชาวนาด้วย โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนในสาขาอาชีพต่างๆ	๑
	๓๔) ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเลือกผู้แทนเช่นเดิม	๑
	๓๕) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตคอรัปชั่น เมื่อพบผู้กระทำผิดต้องมีการลงโทษที่รุนแรง	๑
	๓๖) ควรให้ประชาชนทุกระดับมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับประเทศ ในการใช้สิทธิลงคะแนนประชามติถอดถอน นายกรัฐมนตรีที่เห็นว่ามีการทุจริตและบริหารเพื่อประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง	๑
	๓๗) ควรรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมากที่สุด	๒
	๓๘) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องประชาธิปไตย	
	๓๙) ควรคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก	๑
	๔๐) การออกกฎหมายหรือแก้ไขกฎหมายใด ควรมีการสอบถามเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๑) การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องไม่เกิดจากการการยุยง ปลุกปั่นของการเมือง	๑
	๔๒) ควรกำหนดกฎหมาย กฎกติกาของการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น เพื่อให้เกิดความตระหนักในอำนาจหน้าที่ของประชาชนในการมีส่วนร่วมที่จะตรวจสอบภาครัฐและภาคการเมือง	๑
	๔๓) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศได้อย่างเหมาะสมและแท้จริง	๒
	๔๔) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๔๕) ควรมีระเบียบข้อกำหนดว่า การพัฒนาชุมชน หรือภายในชุมชน ประชาชนต้องมีส่วนรับทราบ/รับรู้ พร้อมลงชื่อรับทราบ เพื่อป้องกันการไม่รับทราบ/ไม่รับรู้ กับการกระทำของหน่วยงานรัฐ	๑
	๔๖) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับรู้ แก้ไข ในส่วนที่จำเป็นทุกครั้ง	๔
	๔๗) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยการรับรู้ทุกกระบวนการ ควรมีการชี้แจงทางสื่อโทรทัศน์และให้ประชาชนสามารถเสนอความเห็นได้	๒
	๔๘) ๑ คน ๑ สิทธิ์ ๑ เสียง	๒
	๔๙) การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ดี	๑
	๕๐) รัฐควรปลูกฝังให้ประชาชนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมและประเทศชาติ มีเหตุมีผลในการใช้ชีวิตประจำวันและมีเหตุมีผลในการใช้สิทธิในการเลือกตั้ง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๑) การมีส่วนร่วมของประชาชน สำคัญที่สุดเพราะ เป็น หัวใจของระบอบประชาธิปไตย และการปกครองตนเองของประชาชน	๑
	๕๒) ในการเลือกตั้ง ควรอำนวยความสะดวกให้ทุกคนสามารถมาเลือกตั้งได้	๑
	๕๓) กำหนดกลไกในการลงเลือกตั้ง ให้คนรวยคนจน ไม่มีความได้เปรียบ เสียเปรียบกัน เช่น เงินในการหาเสียง	๑
	๕๔) การเลือกตั้งไม่ให้มีการซื้อสิทธิ์ขายเสียง	๑
	๕๕) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น	๑
	๕๖) ต้องให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ทั้งในการจัดเก็บรายได้ และการพัฒนาท้องถิ่น	๑
	๕๗) ประชาชนเข้าร่วมการประชุมแสดงความคิดเห็นและแก้ไขปัญหา	๗
	๕๘) สร้างการรับรู้ของประชาชนในหลาย ๆ ช่องทาง โดยไม่มีการปิดบัง	๔
	๕๙) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการใหญ่ ๆ ของประเทศ เพราะมีผลกระทบในวงกว้าง	๒
	๖๐) สร้างเสริมการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้านการเลือกตั้งให้เข้าถึงประชาชนอย่างต่อเนื่องให้ทราบข้อดี/ข้อเสียในการไม่ออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๑
	๖๑) ควรให้ประชาชนได้เห็นร่างรัฐธรรมนูญก่อนเพื่อศึกษาข้อมูล โดยเป็นแบบที่ทำความเข้าใจง่าย ๆ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖๒) ให้ประชาชนได้มีส่วนในการเลือกตั้งทุกประเภท โดยเริ่มตั้งแต่ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน อบต. สภา และให้มีวาระคราวละ ๔ ปี	๑
	๖๓) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ สามารถถอดถอนนักการเมืองได้ตามกฎหมาย	๑
	๖๔) ให้ภาคประชาชนสามารถรวมตัวเป็นองค์กร ทำการตรวจสอบภาครัฐได้ และจัดเวทีเสวนาในการตัดสินใจโครงการต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประเทศและประชาชนในพื้นที่ โดยมีการให้ความรู้จากผู้ที่เห็นด้วยและเห็นต่าง เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้รับทราบข้อมูลประกอบการตัดสินใจ	๑
	๖๕) การบริหารโครงการใดที่มีข้อผิดพลาดก่อให้เกิดความเสียหาย ผู้ดำเนินโครงการทั้งหมดควรได้รับการพิจารณาลงโทษทางกฎหมายทั้งทางแพ่งและทางอาญา	๑
	๖๖) ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ รวบรวมเอกสาร และประวัติของนักการเมืองที่คดโกงและประชาชนให้เกิดความอับอายต่อสังคม	๑
	๖๗) ควรให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือแสดงออกซึ่งความคิดเห็นต่อเรื่องต่างๆ ที่สำคัญได้มากยิ่งขึ้น	๑
	๖๘) รัฐต้องมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้กำหนดโทษแก่ผู้บริหารท้องถิ่น ที่ละเลยหรือไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชนชนในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่น	๑
	๖๙) ควรให้ผู้บริหารและบุคลากรในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อร่างรัฐธรรมนูญได้	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๗๐) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการรับรู้ถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญ	๒
	๗๑) ควรให้มีการสอบถามประชาชนทั่วประเทศ มากกว่าที่จะสอบถามเพียงจำนวน ๑,๐๐๐ - ๒,๐๐๐ คน เพราะเป็นเรื่องสำคัญที่คนทั้งประเทศต้องรับรู้รับทราบ	๑
	๗๒) ประชาชนควรได้ตรวจสอบข้อมูลข่าวสาร ก่อนนำมาเผยแพร่ให้ได้รับรู้ต่อไป	๑
	๗๓) เสนอให้ประชาชนมีสิทธิในการออกความคิดเห็นมีส่วนร่วมในการเสนอแก้ไขในเรื่องนโยบายของรัฐ โดยผ่านเวทีกลางของประชาชน มีพื้นที่ที่สามารถแสดงออกได้ และที่สำคัญควรมีกฎหมายรองรับในเรื่อง “สภาพลเมือง”	๑
	๗๔) รัฐบาลต้องไม่ใช้กำลังหรือข่มขู่ประชาชนที่มีความคิดไม่ตรงกันกับรัฐบาล	๑
	๗๕) ควรส่งเสริมตั้งแต่เริ่มแรกโดยต้องให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจในสิทธิและบทบาทของตนเองก่อน ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน การให้มีส่วนร่วมโดยผ่านตัวแทนของประชาชน และพบว่าที่ผ่านมาจะไม่ใช่ความเห็นของประชาชนโดยตรง แต่เป็นความเห็นของผู้แทน ซึ่งเป็นนักการเมือง	๑
	๗๖) หลายฉบับกำหนดให้ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนดำเนินการ แต่สิ่งที่เกิดขึ้นมักเป็นเพียงการจัดฉาก ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งหมด	๑
	๗๗) การมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชน ได้รับทราบความต้องการและปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	สาธารณะ ซึ่งเป็นบทบาทที่หน่วยงานภาครัฐจะต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น	
	๗๘) ประชาชนในต่างจังหวัดยังขาดความรู้ในทุกเรื่อง ผู้นำในแต่ละหมู่บ้านไม่มีความรู้เท่าที่ควร ไม่ค่อนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ รัฐจะมีวิธีการอย่างไร ให้ผู้นำทั้งหลายมีความรู้ความเข้าใจในหลักการว่า ควรจะมีรัฐธรรมนูญอย่างไร และไปชี้แนะให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ	๑
	๗๙) การประชุมหารือเพื่อพิจารณาเส้นทางและรูปแบบโครงการ การประชุมเส้นทางที่เหมาะสม การประชุมหารือมาตรการป้องกัน แก้ไข และลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม การประชุมสรุปผลการศึกษาโครงการประชุมปฐมนิเทศโครงการ และการประชาสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์โครงการให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดโครงการผ่านสื่อต่างๆ ได้แก่ บอร์ดนิทรรศการ website ของโครงการ และป้ายประชาสัมพันธ์โครงการ	๑
	๘๐) การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกรูปแบบต้องมีกรอบกติกาที่ชัดเจน เมื่อใช้อำนาจหน้าที่เลือกผู้แทนของตนไปปฏิบัติงานแล้ว ควรกำหนดให้ชัดเจนว่ามีอำนาจหน้าที่อะไรอีกที่ไม่เป็นการซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่เมื่อได้ผู้แทนปฏิบัติงานแล้ว	๑
	๘๑) ในการร่างรัฐธรรมนูญ ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	๑
	๘๒) ให้ประชาชนใช้สิทธิและหน้าที่ มีความสำคัญต่อระดับประเทศ	๑
	๘๓) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญให้มากกว่านี้	๑
	๘๔) ควรจัดให้ผู้ว่าแต่ละจังหวัดมีบทบาทในการระดมความคิดเห็นจากแต่ละอำเภอ ตำบล อาจจัดเป็นเวทีสัญจรพบประชาชน เพื่อรับฟังปัญหาของประชาชนรากหญ้า จะได้ทราบ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	ปัญหาที่แท้จริง	
	๘๕) เน้นการมีส่วนร่วมย่อยๆ เริ่มที่ระดับหมู่บ้าน ส่งต่อตำบล ส่งต่ออำเภอและจังหวัด โดยต้องออกเป็นระเบียบให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และรายงานติดตามผลเป็นระยะตลอด	๑
	๘๖) ประชาชนส่วนมากไม่ได้รับรู้ข่าวสารบ้านเมืองเท่าที่ควร ปัจจุบันประเทศไทยใช้อำนาจพิเศษในการควบคุมประชาชนไม่ให้แสดงออกเท่าที่ควร มีการเล่นพรรคพวกมีมาตั้งนานแล้ว จะทำให้หมดไปโดยเร็วนั้นยาก	๑
อื่นๆ		
๒. หน้าที่ของรัฐที่พึงปรารถนา		
๒.๑ หน้าที่ที่รัฐต้องทำและที่ประชาชนพึงประสงค์	๑) ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐที่ชัดเจน และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินอย่างแท้จริง	๕
	๒) รัฐควรจัดเก็บภาษีอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ให้มีการหลบเลี่ยงภาษีได้	๒
	๓) ควรตรวจสอบการทำงานของหน่วยงานราชการอย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดความโปร่งใส โดยเฉพาะการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้ง มีมาตรการป้องกันไม่ให้ข้าราชการประจำถูกกลั่นแกล้งอย่างไม่เป็นธรรมจากฝ่ายการเมือง	๔
	๔) ควรให้หน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อน ซึ่งจะสามารถให้บริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง ดังนั้น จึงควรมีการปรับโครงสร้างส่วนราชการโดยการรับฟังความต้องการของประชาชนในพื้นที่ด้วย	๔
	๕) ควรร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จโดยเร็ว และจัดให้มีการเลือกตั้ง	๒
	๖) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๗) ควรกำหนดหน้าที่ของรัฐให้ชัดเจน	๑
	๘) รัฐต้องดูแลประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน	๒
	๙) สิทธิ หน้าที่ของรัฐและประชาชนควรเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ประชาชนควรมีเสรีภาพในการแสดงออก	๑
	๑๐) รัฐควรทำงานอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม	๒
	๑๑) นายกรัฐมนตรีมีสิทธิเด็ดขาดแบบที่เป็นอยู่ชอบแล้ว เพราะไม่มีอำนาจเด็กขาด จะทำให้งานบางประเภทล่วงละเมิดประชาชนโดยรวม	๑
	๑๒) รัฐมีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกด้านต่างๆ ให้แก่ประชาชน และควรให้บริการกับประชาชนด้วยความเสมอภาค	๒
	๑๓) รัฐมีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ	๑
	๑๔) ควรบรรจุเรื่องกีฬาไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย เพื่อให้รัฐจัดการแข่งขันกีฬาทุกช่วงอายุ เนื่องจากเรื่องกีฬาสามารถส่งเสริมความสามัคคีของคนในชาติได้	๑
	๑๕) การบริการของภาครัฐควรจัดการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One stop service)	๑
	๑๖) รัฐควรจัดตั้งหน่วยงานย่อยเพื่อทำหน้าที่ดูแลประชาชนตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด	๑
	๑๗) หน่วยงานภาครัฐควรทำหน้าที่ของตนอย่างตรงไปตรงมา	๑
	๑๘) ภาครัฐควรปราบปรามการค้ายาเสพติดอย่างจริงจัง	๑
	๑๙) ก่อนประเทศจะเข้าสู่กระบวนการประชาธิปไตย ควรมีการแก้ปัญหาผู้มีอิทธิพลที่ยังคงมีการสืบทอดอำนาจ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๐) ควรมีการคงไว้ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ไม่ควรมีการยุบรวมกัน เพราะจะทำให้การบริหารจัดการไม่ทั่วถึง	๒
	๒๑) รัฐควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก และควรให้เกียรติประชาชนที่เข้ามาติดต่อราชการ	๕
	๒๒) รัฐควรเป็นที่พึ่งพิงให้กับประชาชนได้	๓
	๒๓) รัฐบาลควรรวบรวมข้อคิดเห็นของประชาชนมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการโดยไม่ควรคำนึงถึงผลประโยชน์ของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง	๑
	๒๔) ควรจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อไป	๑
	๒๕) การบริการสาธารณะ ควรบริหารจัดการภายในท้องถิ่นของตนเอง โดยสามารถจัดเก็บรายได้จากภาษีเพื่อใช้ในการบริการสาธารณะให้กับประชาชนในท้องถิ่น	๒
	๒๖) ควรมีการวางแผนการดำเนินโครงการของรัฐบาลให้ต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาล	๑
	๒๗) ภาครัฐควรมีความซื่อสัตย์ โปร่งใส ไม่คอร์รัปชั่น ในการปฏิบัติหน้าที่	๓
	๒๘) ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนว่าหน้าที่ของรัฐต้องทำคืออะไร และที่ประชาชนพึงประสงค์นั้นคืออะไร	๑
	๒๙) ควรมีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด	๑
	๓๐) ภาครัฐควรแก้ไขปัญหาความยากจนของสังคมไทยอย่างจริงจังและยั่งยืน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๑) ภาครัฐต้องเข้าถึงประชาชน ฟังเสียงประชาชน ให้ความรู้ประชาชน และพร้อมเป็นตัวแทนประชาชนได้อย่างแท้จริง	๓
	๓๒) ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ควรต้องมีความตั้งใจขยันปฏิบัติงานยิ่งขึ้น และมีจิตสำนึกมีความจริงใจแก่ประชาชน	๒
	๓๓) ภาครัฐต้องหาวิธีกระตุ้นเศรษฐกิจในปัจจุบันให้ดีขึ้นกว่านี้	๑
	๓๔) ภาครัฐต้องทำหน้าที่ดูแลบริหารประเทศชาติได้ในทุกมิติอย่างสมบูรณ์และครบถ้วนที่สุด	๑
	๓๕) ภาครัฐควรเป็นที่พึ่งแก่ประชาชนทุกระดับโดยต้องมีความสุจริต โปร่งใส ความเป็นธรรมและคำนึงถึงความเท่าเทียมกัน	๑
	๓๖) โครงสร้างพื้นฐานของประชาชนควรได้รับอย่างเท่าเทียมกันทั่วประเทศ เช่น ถนน น้ำประปา ไฟฟ้า	๑
	๓๗) ภาครัฐต้องให้ความเสมอภาคกับทุกคนในทุกสังคม ต้องมีความเท่าเทียมกัน	๑
	๓๘) เจ้าหน้าที่รัฐควรมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้กับประชาชน แต่มีหลายหน่วยงานที่เอื้อประโยชน์ให้กับประชาชนบางกลุ่ม และยังมีการเรียกร้องผลประโยชน์ อีกทั้งเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานตามหน้าที่ ไม่ควรได้รับรางวัล เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ควรได้รับรางวัลนำจับเพราะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจอยู่แล้ว ในส่วนของเรื่องค่าปรับต่างๆ ควรแจ้งให้ประชาชนรับรู้ด้วยว่าจะนำเงินที่ได้รับจากค่าปรับไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนรวมอย่างไร	๑
	๓๙) รัฐต้องให้ความสำคัญกับประชาชนโดยตรงและมากยิ่งขึ้น	๑
	๔๐) รัฐควรจัดระบบโรงงานของชาวต่างชาติให้ได้มาตรฐานมีความปลอดภัยกับระบบนิเวศ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	มีการบำบัดน้ำเสีย กากเคมีอย่างเข้มงวด	
	๔๑) รัฐควรแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เช่น ราคาผลผลิตตกต่ำ ผลผลิตล้นตลาด รัฐควรหาทางช่วยเหลือและแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชน	๑
	๔๒) อยากให้รัฐดูแลความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างจริงจังและทั่วถึง เข้าใจและแก้ปัญหาที่ถูกต้องและตรงประเด็น	๑
	๔๓) รัฐควรกำกับดูแลโครงการใหญ่ๆ เอง	๑
	๔๔) ปราบปรามเรื่อง ยาเสพติดให้จริงจัง	๑
	๔๕) ประชาชนพึ่งประสงค์ให้รัฐปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถและเต็มกำลัง	๑
	๔๖) ควรให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น	๑
	๔๗) ก่อนการเลือกตั้ง ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องออกมาให้ความรู้กับประชาชนถึงเรื่องการเลือกตั้งเป็นสิทธิเสรีภาพของประชาชนทุกคน	๑
	๔๘) รัฐควรทำเพื่อประชาชน ไม่ใช่เพื่อกลุ่มผลประโยชน์หรือผู้มีอำนาจ	๒
	๔๙) รัฐควรส่งเสริมในเรื่องอาชีพ ความเป็นอยู่ ความปลอดภัย	๑
	๕๐) ควรดูแลประชาชนผู้มีรายได้น้อย ผู้พิการ ผู้สูงอายุให้ทั่วถึง	๒
	๕๑) ภาครัฐควรมีความกระตือรือร้นต่อประชาชน	๑
	๕๒) หลักการ การกระจายอำนาจ สำคัญที่สุด	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๓) ให้มีความยุติธรรมในทุกภาคส่วน	๑
	๕๔) การปฏิรูปตำรวจเพื่อให้ตำรวจเป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง แก้ไขทั้งพฤติกรรมและภาพพจน์	๓
	๕๕) การดำเนินงานของภาครัฐต้องชัดเจนตรงไปตรงมา และคำนึงถึงประชาชนเป็นลำดับแรก	๒
	๕๖) การสร้างความปลอดภัยให้แก่สังคม	๑
	๕๗) เมื่อมีการร้องเรียนเกิดขึ้นรัฐควรเร่งเข้าแก้ไขปัญหาและสร้างความเข้าใจกับผู้ร้องเรียน	๑
	๕๘) จัดการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน และสร้างความยุติธรรมให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน	๓
	๕๙) ลดอำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะทหาร ตำรวจในบางส่วนลง และไม่ควรมีอำนาจพกพาอาวุธในที่สาธารณะ	๑
	๖๐) เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องลงไปแก้ไขปัญหาในพื้นที่ให้มากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ประสบปัญหาให้สามารถพึ่งพาตนเองและดำรงชีวิตอยู่ต่อไปได้	๑
	๖๑) รัฐควรเข้าถึงปัญหาของประชาชนโดยตรงเพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด	๑
	๖๒) ควรมีการจัดการและลงโทษกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖๓) รัฐต้องดูแลและบริหารจัดการเรื่องน้ำอุปโภค บริโภค ระบบขนส่งมวลชน และกำหนดราคาสินค้าที่จำเป็นในราคาที่เป็นธรรม	๑
	๖๔) รัฐไม่ควรใช้จ่ายงบประมาณไปในนโยบายที่เป็นการหาคะแนนเสียง	๑
	๖๕) ควรมีการควบคุมผลผลิตทางการเกษตรให้พอดีกับความต้องการ	๑
	๖๖) รัฐควรออกกฎหมายกำหนดโทษที่รุนแรงกับผู้กระทำความผิดอาญา เช่น การฆ่าคนตายโดยเจตนา และงดเว้นการอภัยโทษในคนกลุ่มนี้	๑
	๖๗) ให้รัฐวิสาหกิจจัดการให้บริการประชาชนอย่างทั่วถึง	๑
	๖๘) รัฐต้องปฏิบัติต่อประชาชนอย่างไม่เลือกปฏิบัติ ไม่เห็นประโยชน์แก่ส่วนตนและพวกพ้อง	๑
	๖๙) ควรมีการจัดตั้งองค์กรที่เกี่ยวกับการปราบปรามคอร์รัปชั่น การฉ้อราษฎรบังหลวงอย่างจริงจังเป็นรูปธรรม และให้มีบทลงโทษสถานหนัก	๑
	๗๐) การให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับรัฐ ต้องมีความชัดเจน โปร่งใส และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ได้รับทราบอย่างทั่วถึงกัน เพราะบางเรื่องเป็นประโยชน์ต่อประชาชน แต่ประชาชนไม่รับทราบ เพราะต้องผ่านทางผู้นำท้องที่ เช่น กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน	๑
	๗๑) การบริหารประเทศชาติ โดยรัฐต้องยึดหลักการที่จะทำให้ประชาชนได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๗๒) จัดสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งสาธารณะที่สะดวก ทันสมัย โดยเชื่อมต่อทุกภาคสู่ส่วนกลาง เช่น รถไฟความเร็วสูง รถไฟรางคู่ โดยต้องส่งเสริมให้ประชาชนใช้บริการขนส่งสาธารณะที่สะดวก ทันสมัย เพื่อลดปัญหาการจราจรที่ติดขัด	๑
	๗๓) ต้องดูแลประชาชนด้วยความเป็นธรรม และทุกครั้งที่จะมีการร่างรัฐธรรมนูญ ประชาชนต้องเห็นชอบด้วยและการกระทำดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักกฎหมาย	๑
	๗๔) รัฐต้องให้ความสำคัญด้านการศึกษากับเด็กและเยาวชน เพราะเป็นอนาคตของชาติ เพื่อให้สามารถแข่งขันกับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านที่เจริญก้าวหน้าด้านการศึกษาไปไกลกว่าประเทศไทยแล้ว	๑
	๗๕) รัฐต้องจัดการศึกษาทุกระดับอย่างเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา ควรจัดให้มีขึ้นอย่างเพียงพอ และรัฐต้องสนับสนุนค่าใช้จ่าย เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เมื่อจบการศึกษาแล้วจะเป็นกำลังหลักของประเทศต่อไป	๑
	๗๖) รัฐต้องมีโครงการจัดทำประตูน้ำขนาดใหญ่ เพื่อปิดกั้นน้ำเค็มไม่ให้เข้ามาปะปนน้ำจืด แต่ต้องให้เรือสินค้าเข้าออกได้ โดยใช้เทคโนโลยีระดับสูง	๑
	๗๗) ผู้บริหารประเทศควรต้องมีแนวคิดที่จะทำให้ประชาชนของประเทศมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น คนยากจนมีจำนวนที่น้อยลง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๗๘) รัฐต้องชี้แจงข้อเท็จจริงทุกอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศ เพื่อให้ประชาชนรับรู้รับทราบ ทั้งเรื่องที่ดีเป็นประโยชน์และเรื่องร้ายที่ส่งผลกระทบ อย่างตรงไปตรงมา	๑
	๗๙) รัฐบาลหรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องลงพื้นที่เพื่อมาดูแลทุกข์สุขของประชาชน เพื่อจะได้รับทราบปัญหาที่แท้จริงมิใช่เพียงเป็นผู้กำหนดนโยบายอย่างเดียว	๑
	๘๐) รัฐบาลต้องรีบจัดทำโครงการต่างๆ ที่กำหนดไว้ให้เรียบร้อย ก่อนหมดวาระ และควรรับจัดการเลือกตั้งให้เร็วขึ้น	๑
	๘๑) หน้าที่ที่รัฐจะต้องทำ คือรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในการทำแผนชุมชน การทำประชาคม และนำแผนของประชานไปจัดทำแผนระดับอำเภอ/จังหวัดและประเทศต่อไป	๑
	๘๒) รัฐต้องมีหน้าที่ในการบริหารจัดการประเทศชาติให้มีการพัฒนาเท่าทันกับอารยประเทศ โดยคำนึงถึงประโยชน์สุขของประชาชนให้มีการกินดีอยู่ดี มีสาธารณูปโภคพอเพียง มีนโยบายการจัดการศึกษาที่ต่อเนื่อง มีช่วงรับต่อกันอย่างเป็นระบบ และเมื่อสำเร็จการศึกษา ต้องมีงานรองรับ อัตราการตกงานต้องไม่มี	๑
	๘๓) ปกป้องรักษาความสงบของประเทศเพื่อให้ประชาชนดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข รัฐบาลจำเป็นต้องจัดให้มีทหาร ตำรวจ และตุลาการ เพื่อให้การปฏิบัติกิจการต่างๆ เป็นไปตามกฎหมาย ตลอดจนให้บริการด้านอื่นๆ แก่ประชาชนโดยมีข้าราชการเป็นผู้ดำเนินการ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๘๔) ให้บริการจำเป็นแก่สังคม บริการบางอย่างประชาชนไม่สนใจทำ หรือไม่สามารถทำให้เป็นผลดีแก่สังคมส่วนร่วมได้ เช่นการลงทุนสร้างถนน การชลประทาน ซึ่งเป็นบริการที่จำเป็นแก่สังคมเหล่านี้ รัฐจึงต้องเป็นผู้จัดทำ และบางอย่างสนับสนุนให้เอกชนทำ	๑
	๘๕) ลดความแตกแยกให้ได้ ไม่สร้างความขัดแย้งขึ้นมาใหม่ ขจัดปัญหาคอร์รัปชั่นให้ได้เด็ดขาด ของทุกองค์กร เอาจริงกับแกนนำที่พยายามปลุกระดมมวลชนที่สร้างความวุ่นวาย	๑
	๘๖) รัฐควรทำให้ประชาชนเสมอภาคกัน ที่ผ่านมาคนรวยอยู่เหนือกฎหมาย	๑
	๘๗) ปัญหาการทุจริตยังคงไม่หมดไปจากประเทศไทย เพราะตำรวจยังมีการรับส่วย แหล่งอบายมุขอยู่ได้เพราะจ่ายตำรวจ ยาบ้าไม่หมดไปเพราะคนมีสีเป็นผู้อยู่เบื้องหลัง ยังมีการทุจริตเชิงนโยบายอีกมากมาย ดังนั้น หากจะขจัดปัญหาเหล่านี้ให้หมดสิ้นไป ควรต้องแก้ไขตั้งแต่ต้นเหตุ	๑
	๘๘) นำปัญหายาเสพติดเป็นวาระแห่งชาติ รณรงค์ปราบปรามอย่างเสพติดอย่างจริงจังต่อเนื่อง ลงโทษข้าราชการที่ผู้ส่วนเกี่ยวข้องอย่างเด็ดขาด และรุนแรง	๑
	๘๙) ปัญหาศีลธรรม คุณธรรมตกต่ำ ควรมีการบรรจุวิชาศาสนาและศีลธรรมในระดับ ป.๑ - ป.๓ กำหนดการทำบุญตักบาตรเดือนละครั้ง	๑
	๙๐) ควรเปลี่ยนวิธีคิด เรื่องงบประมาณ หากหน่วยงานใดใช้งบประมาณไม่หมด ให้ส่งคืนเงินที่เหลือให้กระทรวงการคลัง แต่หากผลงานตามโครงการอยู่ในเกณฑ์ดี ควรได้รับรางวัล	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๙๑) หน้าที่ของรัฐต้องบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชนมีความสุข ควรจัดทำโครงการพบประชาชนเป็นโครงการต่อเนื่อง	๑
	๙๒) อยากให้รัฐบาลทำหน้าที่ในการบริหารแบบประชาธิปไตยที่ประชาชน สามารถเสนอความคิดเห็นและรวมในการจัดการบริหารพร้อมทั้งตรวจสอบการบริหารของรัฐบาล	๑
	๙๓) รัฐควรตอบสนอง ตามความคิดเห็นและการพัฒนาของท้องถิ่น โดยมีภาคของประชาชนมีส่วนร่วม	๑
	๙๔) รัฐควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และใช้ธรรมะมาเชื่อมโยงประสานไปกับการพัฒนาประเทศ	๑
๒.๒ สวัสดิการของรัฐ	๑) ควรพัฒนาระบบการบริหารจัดการในการดูแลรักษาผู้ป่วยในโรงพยาบาลของรัฐและด้านการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ	๔
	๒) รัฐควรจัดสวัสดิการที่เน้นความต้องการของประชาชนในท้องที่อย่างแท้จริง อีกทั้งรัฐควรจัดเจ้าหน้าที่เพื่อให้บริการประชาชนอย่างเพียงพอ	๘
	๓) รัฐควรจัดสวัสดิการให้ลงไปถึงชุมชน และให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้การบริหารงานของรัฐอย่างเปิดเผย	๓
	๔) ควรมีการจัดสวัสดิการที่ครอบคลุมประชาชนทุกระดับ	๕
	๕) ควรให้ความช่วยเหลือสวัสดิการของโรงเรียนเอกชนให้เท่าเทียมกับโรงเรียนของรัฐ	๒
	๖) ควรเพิ่มรายได้ให้กับข้าราชการและเอกชนให้เกิดความเท่าเทียมกัน	๑
	๗) สวัสดิการของรัฐควรออกกฎหมายที่ดีกว่านี้ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานใด	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๘) ควรเน้นที่การให้การศึกษา เช่น การศึกษาฟรี ควรที่จะยกระดับไปถึงปริญญาตรี เพื่อให้คนจนได้มีโอกาสศึกษาสูงขึ้น เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน และควรให้งบกับกระทรวงสาธารณสุขให้มากขึ้น เพราะปัจจุบันมีคนป่วยมาก และโรงพยาบาลบางแห่งมีงบไม่เพียงพอบริหารด้วยความยากลำบาก	๒
	๙) การจัดสวัสดิการของรัฐจะต้องเข้าใจ เข้าถึง และสร้างความเป็นธรรมให้กับประชาชนทุกหมู่เหล่าโดยทั่วถึง	๑
	๑๐) รัฐควรจัดสวัสดิการให้แก่ข้าราชการที่เกษียณอายุแล้วไม่ด้อยไปกว่าขณะที่รับราชการ	๑
	๑๑) ควรเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์ในการจัดสรรงบประมาณให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการจัดสรรตามจำนวนประชากรในทะเบียนราษฎร์มาเป็นการจัดสรรตามจำนวนประชาชนที่อาศัยอยู่จริง	๑
	๑๒) รัฐควรจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาล	๓
	๑๓) การที่การเคหะแห่งชาติจัดสวัสดิการที่อยู่อาศัยให้ประชาชนเป็นเรื่องที่ดี แต่ในการผ่อนค่าที่อยู่อาศัยกับการเคหะแห่งชาติในช่วง ๓ ปีแรกนั้นกลับเป็นการผ่อนชำระเฉพาะดอกเบี้ยเท่านั้น และภายหลัง ๓ ปีแล้วไปผ่อนชำระกับธนาคารอาคารสงเคราะห์เป็นการผ่อนชำระดอกเบี้ยเสียเป็นส่วนใหญ่ จึงเห็นว่าควรให้การเคหะแห่งชาติไปทำธุรกิจเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยโดยตรง โดยไม่สังกัดส่วนราชการอีกต่อไป	๑
	๑๔) รัฐควรจัดสวัสดิการเกี่ยวกับปัจจัย ๔ คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรคให้กับประชาชน	๑

- ๒๙ -

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๕) ควรมีกองทุนช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้มีรายได้น้อย โดยการให้ทุนการศึกษาแก่เด็กที่ยากจนหรือถูกทอดทิ้ง การให้เงินช่วยเหลือครอบครัวที่มีรายได้น้อยเป็นรายเดือน	๑
	๑๖) รัฐควรดูแลสิทธิ์เกี่ยวกับสวัสดิการของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ เช่น ข้าราชการชั้นผู้น้อย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข จิตอาสา อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน รวมทั้งประชาชนในวัยเกษียณให้ชัดเจนและมากขึ้น	๖
	๑๗) ควรจัดสวัสดิการให้กับประชาชนอย่างทั่วถึง	๔
	๑๘) ควรให้สิทธิในการศึกษาอย่างเสมอภาคกัน โดยรัฐควรสนับสนุนให้การศึกษาฟรีจนถึงระดับปริญญาตรี ..ละบัญญัติในกฎหมายให้ประชาชนมีการศึกษาขั้นพื้นฐานถึงระดับปริญญาตรี	๕
	๑๙) ควรมีการจัดสวัสดิการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างเหมาะสม เพื่อลดการทุจริตคอรัปชั่น	๒
	๒๐) ควรจัดสวัสดิการด้านการศึกษาและการรักษาพยาบาลให้กับผู้มีรายได้น้อย โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย	๓
	๒๑) สร้างความปลอดภัยให้กับสังคมส่วนรวม	๑
	๒๒) ไม่เห็นด้วยกับสวัสดิการเบี้ยผู้สูงอายุ	๑
	๒๓) ภาครัฐจัดสวัสดิการของแต่ละหน่วยงานไม่เท่าเทียมกันทางด้านงบประมาณ โดยเฉพาะสวัสดิการของข้าราชการครู	๑
	๒๔) ควรเพิ่มสวัสดิการผู้สูงอายุเป็น ๑,๐๐๐ - ๔,๐๐๐ บาท	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๕) จัดสวัสดิการเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้	๒
	๒๖) รัฐควรมีสวัสดิการดูแลเด็กแรกเกิดให้มีค่าเลี้ยงชีพ และสามารถเรียนฟรีจนเรียนจบปริญญาตรี	๑
	๒๗) รัฐควรมีสวัสดิการรักษาฟรีจริงทุกโรค	๑
	๒๘) รัฐควรเพิ่มเงินการดูแลผู้สูงอายุเกิน ๖๐ ปี มากยิ่งขึ้น	๑
	๒๙) รัฐควรมีบำนาญให้แก่กำนัน - ผู้ใหญ่บ้าน	๑
	๓๐) รัฐควรเน้นสวัสดิการเรื่องความเป็นอยู่และการรักษาสุขภาพของประชาชน	๑
	๓๑) รัฐควรให้สวัสดิการความช่วยเหลือในภาคเกษตรกรรม	๑
	๓๒) รัฐควรให้ความช่วยเหลือดูแลประชาชนผู้ด้อยโอกาสตามความเหมาะสม	๑
	๓๓) รัฐควรมีการอบรมเพิ่มความรู้เกี่ยวกับการอาชีพให้แก่ประชาชน	๑
	๓๔) รัฐต้องจัดสวัสดิการอย่างเท่าเทียมกัน เช่น การได้รับการรักษาพยาบาล ควรต้องมีคุณภาพการรักษาที่เท่าเทียมกัน เช่น มาตรฐาน/คุณภาพของยาที่ให้กับผู้ป่วยในการรักษาพยาบาลต้องเท่าเทียมกัน	๑
	๓๕) สวัสดิการให้แก่คณะกรรมการชุมชน ซึ่งทำงานเท่ากับผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	๑
	๓๖) สวัสดิการให้แก่เจ้าหน้าที่อาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (อปพร.)	๑
	๓๗) สวัสดิการให้แก่เด็กพิเศษ เด็กพิการซ้ำซ้อน	๑
	๓๘) การบริหารในด้านสวัสดิการของรัฐยังไม่ทั่วถึง ไม่ครอบคลุมถึงประชาชนในทุกพื้นที่	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๙) อยากให้เพิ่มค่าตอบแทน อ.ส.ม. และมีค่าตอบแทนกรรมการหมู่บ้าน ผู้ดูแล หรือประธานกรรมการศูนย์เกษตรตำบล หมู่บ้าน เพื่อจะได้มีการขับเคลื่อนหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น	๑
	๔๐) ต้องการให้รัฐให้ความเท่าเทียมกันระหว่างครูรัฐบาลและครูเอกชนในด้านสวัสดิการทุกอย่าง	๑
	๔๑) รัฐควรจัดงบโครงการรักษาพยาบาลให้มีประสิทธิภาพให้มากกว่านี้	๑
	๔๒) จัดให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีสวัสดิการเท่าข้าราชการ	๑
	๔๓) เพิ่มเงินตอบแทนให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและข้าราชการ	๑
	๔๔) เพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท	๑
	๔๕) เพิ่มสวัสดิการให้กับผู้พิการ	๑
	๔๖) ควรมีสวัสดิการของรัฐให้เท่าเทียมกัน ทั้งด้านการศึกษา การรักษาพยาบาล	๑
	๔๗) ส่งเสริมรายได้ให้แก่ประชาชน	๑
	๔๘) สวัสดิการของรัฐไม่ควรเป็นประชานิยม ควรให้ประชาชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ เช่น ลงทุนเองในช่วงมีรายได้ และรับสวัสดิการในช่วงที่ไม่มีรายได้	๑
	๔๙) ควรให้ประชาชนได้รับสวัสดิการเพิ่มมากขึ้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๐) ควรมีการทำประกันอุบัติเหตุให้ประชาชนทุกคน เนื่องจากคนไทยเกิดอุบัติเหตุมาก แต่ไม่มีเงินค่ารักษาพยาบาล	๑
	๕๑) ต้องการให้ประธานชุมชนและกรรมการชุมชนมีเงินเดือนและเบี้ยเลี้ยง	๑
	๕๒) ควรให้ประชาชนได้รับสวัสดิการตามความเหมาะสม และทั่วถึง	๒
	๕๓) จัดให้เงินดูแลผู้สูงวัยให้เหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน	๑
	๕๔) กำหนดสวัสดิการพื้นฐาน เช่น การรักษาพยาบาล ตลอดจน เงินสวัสดิการ ให้ได้รับเหมือนกันทุกคนและคงอยู่ตลอดไป	๒
	๕๕) ควรจัดสวัสดิการดูแลคนยากจนในการรักษาพยาบาลอย่างเท่าเทียม โดยให้การรักษาพยาบาลก่อนแล้วขอรับค่าใช้จ่ายจากรัฐเป็นกรณีไป นอกเหนือจากการจัดสรรงบประมาณแบบเหมาจ่ายรายหัว	๑
	๕๖) ควรจัดสวัสดิการให้กับกำนันผู้ใหญ่บ้านมากกว่าที่เป็นอยู่	๒
	๕๗) รัฐควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อเงินเดือนค่าตอบแทนของข้าราชการ ลูกจ้าง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดค่าตอบแทนอย่างเหมาะสม และควรสูงกว่าอัตราเงินเดือนของภาคเอกชนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันในระยะยาว	๑
	๕๘) รัฐควรจัดสวัสดิการให้ประชาชนอย่างทั่วถึงและจัดเก็บภาษีให้เป็นระบบมากขึ้น	๓
	๕๙) สร้างระบบสวัสดิการให้กับบุตรหลานของข้าราชการในรูปบำนาญตกทอด เหมือนต่างประเทศ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้แก่ข้าราชการ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖๐) ให้คณะกรรมการ ประธานชุมชนได้รับเงินเดือนค่าตอบแทน และมีสวัสดิการให้กับครอบครัวของบุคคลเหล่านี้ซึ่งทำหน้าที่ดูแลประชาชนในชุมชนมากกว่ากำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	๑
	๖๑) การดูแลเด็กนักเรียน ผู้สูงอายุ ผู้พิการควรกำหนดเป็นนโยบายแห่งชาติและจัดสรรงบประมาณให้พอเพียง	๑
	๖๒) ให้ความช่วยเหลือประชาชนผู้สูงอายุ โดยการดูแลและเพิ่มค่าครองชีพ ค่ารักษาพยาบาลและอื่น ๆ ให้ทัดเทียมกับนานาประเทศ	๑
	๖๓) เพิ่มรายได้ให้กับราชการและเอกชนให้ทัดเทียมกัน	๑
	๖๔) แก้ไขสวัสดิการครูในภาคเอกชนให้มีสิทธิเท่ากับราชการ โดยให้คุ้มครองถึงพ่อ แม่ บุตร คู่สมรส เป็นต้น	๑
	๖๕) ให้มีสวัสดิการในเรื่องสิทธิการรักษาพยาบาลของผู้นำท้องที่ ท้องถิ่น และเพิ่มค่าตอบแทนของผู้นำท้องถิ่นในการปฏิบัติหน้าที่	๑
	๖๖) รัฐต้องจัดสวัสดิการในการดูแลผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ด้อยโอกาสให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้คนเหล่านั้นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้	๔
	๖๗) รัฐต้องสนับสนุนเรื่องการศึกษาให้ผู้ด้อยโอกาสมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	๑
	๖๘) ควรจัดสวัสดิการด้านสาธารณสุข เพื่อลดภาระโรงพยาบาลประจำจังหวัดที่มีผู้ป่วยมาใช้บริการอย่างแออัดเป็นจำนวนมาก	๑
	๖๙) รัฐต้องจัดสวัสดิการของรัฐให้ชัดเจน ปฏิบัติได้จริง และประชาชนได้รับประโยชน์	๑
	๗๐) รัฐบาลควรส่งเสริมสวัสดิการชุมชนที่จัดตั้งโดยประชาชนที่เป็นรากฐานในการขับเคลื่อน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	สวัสดิการชุมชนให้ยั่งยืน	
	๗๑) ควรจัดให้มีโรงพยาบาลทุกอำเภอ	๑
	๗๒) ควรเพิ่มกระบวนการให้ความช่วยเหลือทั้งผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน และวัยเกษียณอายุ ครอบคลุมทั้งภาคราชการและเอกชน	๑
	๗๓) ควรมีระบบการให้บำนาญทั้งภาคเอกชนและราชการ เพราะเอกชนเสียภาษีให้แก่รัฐบาลเช่นเดียวกัน	๑
	๗๔) การรักษาพยาบาล ควรเพิ่มบุคลากรทางการแพทย์ให้เพียงพอต่อความจำเป็นในการรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลของรัฐ รวมทั้งอุปกรณ์ ห้องพัก และควรเพิ่มโรงพยาบาลของรัฐให้มากขึ้นทุกจังหวัด อย่างมีคุณภาพ	๑
	๗๕) รัฐต้องให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ปฏิสนธิ จนกระทั่งเสียชีวิต	๑
	๗๖) สวัสดิการต่างๆ ที่รัฐจัดให้ควรให้เป็นไปโดยเสมอภาค สิทธิประโยชน์อาจแตกต่างกันตามฐานะและอาชีพของประชาชน	๑
	๗๗) รัฐควรจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนอย่างเต็มที่ เช่น สวัสดิการเรื่อง การรักษาพยาบาล ต้องดูแลอย่างทั่วถึง เพราะประเทศมีคนจนเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในต่างจังหวัด	๑
	๗๘) จัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนผู้ยากไร้ และต้องมีมาตรการเอาผิดกับข้าราชการที่เอาเปรียบประชาชนผู้ยากไร้	๑
	๗๙) ปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวสู่ประชาคมอาเชียน ซึ่งควรปฏิรูประบบการศึกษา ในระดับอาชีวศึกษา และระดับอุดมศึกษา ซึ่งไทยยังขากแคลน เพื่อให้สอดคล้องกับตลาดแรงงาน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	เรียนสองระบบ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่จบการศึกษาหลักสูตรนี้สามารถทำงานกับชาวต่างประเทศได้	
	๘๐) ควรมีสวัสดิการต่างๆ ให้กับประชาชน แต่เป็นการให้สวัสดิการที่ช่วยเหลือตนเอง ช่วยตัวเองได้และได้รับสวัสดิการได้เต็มที่ เช่น สอนวิธีหาปลาให้ประชาชน	๑
๒.๓ การให้ความรู้	๑) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนที่สาระสำคัญที่ควรรู้ เช่น กฎหมายกฎ ระเบียบ เป็นต้น โดยใช้ภาษาและการอธิบายที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจเรื่องต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง	๑๑
	๒) รัฐควรส่งเสริมการเรียนรู้ทุกรูปแบบและพัฒนาการเรียนรู้สู่ชุมชนอย่างแท้จริง ไม่กระจุกตัวแต่ในส่วนกลางหรือเมืองใหญ่	๓
	๓) รัฐควรจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ด้านต่าง ๆ ที่เห็นว่าจำเป็นที่ประชาชนควรรู้ให้มากขึ้น	๔
	๔) ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับประชาชน	๓
	๕) ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อให้ประชาชนได้รับความรู้	๑
	๖) ประชาชนควรได้รับความรู้ และข่าวสาร	๑
	๗) ควรมีการให้ความรู้กับเยาวชนของชาติตั้งแต่เด็ก	๑
	๘) ควรมีการให้ความรู้กับประชาชนอย่างทั่วถึง	๒
	๙) หน่วยงานรัฐควรลงพื้นที่ให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ในชุมชน	๑
	๑๐) การให้ความรู้ที่แท้จริง ไม่มีข้อแอบแฝงใด ๆ	๑
	๑๑) ควรให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องประชาธิปไตยให้ชัดเจน เพราะประชาชนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจว่าอะไรคือประชาธิปไตย	๑
	๑๒) รัฐควรให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแก่ประชาชนให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน	๔

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๓) รัฐควรให้ความรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนแก่ประชาชน	๒
	๑๔) รัฐควรให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของประชาชนแก่ประชาชนทุกคนโดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อย โดยให้ความรู้ผ่านสื่อต่างๆ	๑
	๑๕) รัฐควรจัดเวทีให้ความรู้แก่ประชาชนทุกๆ วัยในเรื่องต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ทั้งการบรรยายและการศึกษาดูงาน	๘
	๑๖) การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องต่างๆ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบโดยใช้ข้อความที่อ่านและเข้าใจง่าย	๓
	๑๗) ครูควรให้ความรู้ในโรงเรียนอย่างเต็มที่ เพื่อไม่ให้เด็กต้องไปเรียนกวดวิชาอีก	๑
	๑๘) ควรให้ความรู้และอธิบายร่างรัฐธรรมนูญให้มากกว่านี้ ควรอธิบายในตัวบทอย่างละเอียดแก่ประชาชนทั่วไป เพื่อประชาชนจะได้ทราบสิทธิและหน้าที่ของตนเอง	๓
	๑๙) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนและเยาวชนของชาติ โดยมุ่งเน้นการสร้างจริยธรรมความรับผิดชอบต่อสังคม และการพัฒนาประเทศ โดยอยู่บนพื้นฐานของการไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น มีความละอายเกรงกลัวต่อบาป และอยู่บนพื้นฐานของการใช้ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๒
	๒๐) ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องการเลือกตั้ง	๑
	๒๑) ควรมีการปรับปรุงมาตรฐานบุคลากรทางการศึกษาในด้านต่างๆ	๑
	๒๒) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับหน้าที่ของรัฐสภา และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงและมากที่สุด	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๓) เจ้าหน้าที่รัฐ ควรให้ความรู้ในการเลือกตั้งแก่ประชาชนตามชุมชน ตามท้องถิ่นต่าง ๆ มากที่สุด	๑
	๒๔) ควรให้ความรู้ และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกระดับ	๑
	๒๕) ควรส่งเสริมการศึกษาให้เด็ก เยาวชนในสังคม โดยเฉพาะต้องออกกฎหมาย ข้อบังคับ พ่อแม่ต้องพาบุตรหลานเข้ารับการศึกษาตั้งแต่เด็กจนโต โดยภาครัฐจะเป็นผู้ดูแลค่าใช้จ่ายในการศึกษาทั้งหมด	๑
	๒๖) ควรเผยแพร่ให้ความรู้ ข่าวสารความจริง ให้ประชาชนรับทราบ	๑
	๒๗) โครงการเรียนฟรี ไม่ควรมีการเรียกเงินบริจาคหรือเงินอื่นใดอีก	๑
	๒๘) ควรให้ความรู้ตามข้อเท็จจริง ไม่ใช้อำนาจในทางที่ผิดโดยถือว่ามีอำนาจและมีการตัดสินตามความเป็นจริง	๑
	๒๙) การให้ความรู้ของภาครัฐควรให้ทั่วถึงทุกชุมชน	๑
	๓๐) ให้ความรู้ในเรื่องที่เกี่ยวกับ กฎหมาย	๑
	๓๑) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ในเรื่องของการปกครองตั้งแต่ในสถานศึกษา	๑
	๓๒) ควรส่งเสริมเรื่อง ความรู้เกี่ยวกับอาเซียน	๑
	๓๓) การให้ความรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องให้บุคคลที่มีความรู้ด้านนี้จริงๆเป็นผู้สื่อสารเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน	๑
	๓๔) ควรจัดอบรมทบทวนความรู้ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุกปี	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๕) เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องให้ความรู้กับประชาชน โดยการลงไปให้ความรู้อย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ห่างไกลและเทคโนโลยีเข้าไปไม่ถึงเพื่อให้ช่วยเหลือพึ่งพา	๔
	๓๖) รัฐควรให้ความรู้กับประชาชนในการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต เพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุของประเทศ	๑
	๓๗) ควรสนับสนุนการศึกษาให้กับคนไทยให้ดีขึ้นกว่าในปัจจุบัน	๑
	๓๘) ควรมีการทบทวนเรื่องการสนับสนุนการศึกษาให้กับคนต่างด้าว และใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กไทยให้มากขึ้น	๑
	๓๙) ให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญทุกขั้นตอน ทุกกระบวนการอย่างจริงจัง	๑
	๔๐) ควรมีการจัดเวทีให้ความรู้กับประชาชนทั่วประเทศ	๒
	๔๑) ต้องมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร เช่น เรื่องที่มีความสำคัญ/ผลกระทบต่อประชาชนตามชุมชนต่างๆ ให้ได้รับรู้รับทราบในวงกว้างมากยิ่งขึ้น	๒
	๔๒) รัฐบาลต้องเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เรื่องสำคัญๆ ที่มีผลกระทบต่อสาธารณชนในวงกว้างและประเทศชาติ ให้ประชาชนเจ้าของประเทศได้รับทราบด้วย	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๓) ช่องทางที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารยังมีไม่มากพอ ควรมีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อต่างๆ เพิ่มมากขึ้น เช่น วิทยุ โทรทัศน์	๒
	๔๔) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนที่ด้อยโอกาสได้การรับรู้การร่างรัฐธรรมนูญของประชาชนในครั้งนี้	๑
	๔๕) รัฐบาลควรให้ความรู้ในเรื่องโครงการต่างๆของรัฐเพื่อให้ประชาชนรับรู้ ผ่านทางเวทีสาธารณะ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในแต่ละโครงการ มิใช่รัฐเป็นผู้ตัดสินใจแทนประชาชน	๑
	๔๖) ให้ประชาชนรู้เท่าทันโลก และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของชาติและของโลก	๑
	๔๗) รัฐพึงสนับสนุนคนตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย เรื่องที่สำคัญที่สุด คือ ควรให้การศึกษา ปลูกฝังเยาวชนตั้งแต่อยู่ในระดับปฐมวัยถึงกระทั่งอุดมศึกษา ปลูกฝังค่านิยมทั้งของตนเองและสังคม รวมทั้งประเทศชาติ ปลูกฝังในเรื่องประชาธิปไตย ปลูกฝังให้ทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมไม่คดโกงชาติ	๑
	๔๘) ชาวบ้านไม่ค่อยได้รับข่าวสาร ไม่มีความรู้เท่าที่ควรว่าจะเลือกสิ่งไหนดีที่จะทำให้ประเทศของเรามีความเจริญก้าวหน้ายิ่งๆ ขึ้นไป	๑
	๔๙) ควรให้ความรู้และความสำคัญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของตนเองในการเลือกตั้งมีความสำคัญมาก	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๐) รัฐจัดให้มีการเรียนฟรี ควรขยายเพดานเพิ่มในระดับที่สูงขึ้นถึงปริญญาตรี โดยเฉพาะในส่วนงบประมาณ เพราะการศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญประการต้นๆ ของประเทศ มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนเป็นมาตรฐาน	๑
	๕๑) การให้ความรู้ เพราความทำให้คนฉลาดขึ้นจะได้ไม่ตกเป็นเหยื่อของผู้ที่คิดไม่ดีเป็นสะพานเพื่อหาผลประโยชน์ และจะทำอย่างไรที่จะไม่ให้คนในประเทศไม่ทะเลาะกัน ถ้ายังสร้างความสามัคคีดีไม่ได้ อย่างหวังว่าจะเกิดประชาธิปไตย	๑
	๕๒) การให้ความรู้เรื่องต่างๆ ในการใช้ประชาธิปไตยแบบไทยที่เหมาะสมกับสถานการณ์บ้านเมืองของเราไปสอดคล้องกับบริบทของประเทศเราเพื่อที่จะนำมาปรับปรุงและปลูกฝังจิตสำนึกให้กับเยาวชน เพื่อเป็นแนวทางในการอยู่หรือใช้ชีวิตในระบอบประชาธิปไตยต่อไป	๑
๒.๔ กระบวนการมีส่วนร่วม	๑) รัฐควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนให้เข้มแข็ง	๑๓
	๒) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการของรัฐ	๕
	๓) ควรมีระเบียบเกี่ยวกับค่าตอบแทนของผู้นำชุมชน	๑
	๔) ควรมีกระบวนการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐและประชาชน	๓
	๕) ควรมีส่วนร่วมในการรับรู้และแสดงความคิดเห็น	๒
	๖) ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการจัดการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ และผู้แทนของประชาชนควรจะเสียสละเวลาในการเข้ามีส่วนร่วมด้วย	๒
	๗) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในระดับต่างๆ	๑
	๘) ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างจริงจัง	๒
	๙) ภาครัฐควรออกพระราชบัญญัติให้ประชาชนสามารถถอดถอนผู้บริหารท้องถิ่น กำนัน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาท้องถิ่นออกจากตำแหน่ง กรณีทุจริต ละเว้นหรือปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือล่าช้า หรือละเมิดสิทธิของประชาชน	
	๑๐) ควรมีการระบุสิทธิในการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้อย่างชัดเจน	๓
	๑๑) รับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกระดับ	๑
	๑๒) ควรมีระบบให้ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการมีส่วนร่วมซึ่งจะสามารถสนองตอบต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้เป็นอย่างดี	๑
	๑๓) ควรมีการประสานการทำงานร่วมกันทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้พัฒนาประเทศไปพร้อมๆ กัน	๑
	๑๔) รัฐควรมีช่องทางให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่หลากหลายทั้งทางตรงและทางอ้อม ร่วมถึงรัฐควรเข้าร่วมในกิจกรรมของประชาชนเพื่อให้ทราบข้อมูลในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น	๑
	๑๕) ควรให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของประชาชน	๑
	๑๖) ควรรณรงค์ให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งทุกครั้ง	๑
	๑๗) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศชาติในทุก ๆ ด้าน ไปพร้อมกันกับภาครัฐ	๑
	๑๘) ควรรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมที่ต้องมีความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย	๑
	๑๙) ภาครัฐต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบปัญหารวมทั้งภาครัฐต้องรับฟังปัญหาของประชาชน เพื่อให้เกิดการบูรณาการแก้ไขร่วมกัน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๐) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขบวนการของรัฐและควรเปิดกว้างในด้านข้อมูลของรัฐ องค์กรต่าง ๆ ของรัฐ และส่วนท้องถิ่น	๑
	๒๑) ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร เพราะเป็นหัวใจแห่งการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง	๑
	๒๒) ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการจัดการให้ประชาชนมีส่วนร่วม และผู้แทนของประชาชน ควรจะเสียสละเวลา	๑
	๒๓) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งในระดับต่างๆ	๑
	๒๔) ควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของประชาชน และกำหนดบทลงโทษหากประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นหรือกระบวนการต่างๆ ของหน่วยงานรัฐทุกระดับ	๑
	๒๕) ควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและนำไปปรับใช้	๑
	๒๖) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกโครงการ	๑
	๒๗) ควรให้ทุกส่วน ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการคิด แสดงออก และตัดสินใจ	๓
	๒๘) ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ควรเพิ่มจำนวนเงินลดหย่อนและค่าใช้จ่ายให้สามารถหักลดหย่อนได้มากขึ้น เพราะประชาชนเสียภาษีให้รัฐโดยทางอ้อมจากการอุปโภคบริโภคในชีวิตประจำวันแล้ว	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๙) เปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้และมีส่วนร่วมในทุกเรื่อง ทุกกระบวนการ	๒
	๓๐) ควรเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน	๑
	๓๑) รัฐบาลต้องจัดเวทีสาธารณะเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน หากเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลไว้ซึ่งประโยชน์ของสาธารณชน และหรือของประเทศชาติ มิใช่เพื่อประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น	๑
	๓๒) ให้รัฐหนุนเสริมกระบวนการจัดทำแผนของประชาชนให้บรรลุวัตถุประสงค์/เสริมงบประมาณให้ทำกิจกรรมที่จำเป็นกับชีวิตพี่น้องประชาชน	๑
	๓๓) ให้มีการออกแบบสอบถามแจกจ่ายไปยังกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อให้รวบรวมส่งมาที่อำเภอ และอำเภอสรุปผลส่งให้จังหวัด และจังหวัดส่งข้อมูลเหล่านั้นไปให้รัฐบาลต่อไป	๑
	๓๔) ประชาชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนภาครัฐ	๑
อื่นๆ		
๓. วิธีการเลือกตั้งที่โปร่งใสและเป็นธรรม		
	๑) ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด มีการลงโทษและมีการประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งทั้งหมดอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง	๑๐
	๒) ควรกำหนดกรอบที่ชัดเจนเพื่อมิให้เกิดการชี้นำผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะอาจทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม และอิสระอย่างแท้จริง	๔

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓) การเลือกตั้งครั้งต่อไปควรให้กรรมการการเลือกตั้งระดับจังหวัด โดยให้สลับจังหวัดกัน เพื่อป้องกันการเป็นพวกเดียวกันกับนักการเมืองในระดับจังหวัด	๑
	๔) ควรนำระบบการเลือกตั้งของต่างประเทศที่เห็นว่ามีความเหมาะสมมาใช้เป็นแนวในการจัดเลือกตั้งของประเทศไทย	๑
	๕) ควรนำระบบการลงคะแนนโดยใช้คอมพิวเตอร์	๑
	๖) หากมีการซื้อเสียง ก็ควรตัดสิทธิทางการเมือง ส่วนคนที่รับควรตัดสิทธิอย่างน้อย ๒ วาระ	๑๑
	๗) การปลูกฝังค่านิยมให้ประชาชนไม่ซื้อสิทธิขายเสียงอย่างต่อเนื่อง	๔
	๘) รัฐควรมีประวัติของผู้ที่จะสมัครรับเลือกตั้งทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น แล้วเปิดเผยให้ประชาชนทราบ เพื่อประกอบการตัดสินใจเลือก	๑
	๙) ควรกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน มีองค์กรกลางรับผิดชอบในการจัดการเลือกตั้ง และการกำหนดให้องค์กรวินิจฉัยการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งเป็นคนละองค์กรที่จัดการเลือกตั้ง	๓
	๑๐) ควรให้ประชาชนเป็นผู้เลือกตัวแทนในระดับชาติทั้งหมดโดยตรง ไม่ควรมีการสรรหา	๒
	๑๑) กฎหมาย กฎ และระเบียบที่เกี่ยวกับการเลือกตั้งต้องมีความชัดเจน และมีความเป็นธรรม	๓
	๑๒) การเลือกตั้งอย่างโปร่งใส และสุจริต ไม่ซื้อสิทธิ ขายเสียง	๑๘
	๑๓) เจ้าหน้าที่ของรัฐควรมีความยุติธรรม	๑
	๑๔) ภาครัฐควรสร้างความรู้ความเข้าใจรู้เกี่ยวกับสิทธิของประชาชน	๑
	๑๕) ควรมีการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๖) ควรมีการใช้บัตรเลือกตั้ง ๒ ใบ	๑
	๑๗) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งควรทำงานอย่างเต็มที่	๑
	๑๘) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดและเคร่งครัด	๓
	๑๙) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๒๐) เจ้าหน้าที่และประชาชนควรช่วยกันเป็นหูเป็นตา	๑
	๒๑) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	๒
	๒๒) สร้างจิตสำนึกให้กับคนรุ่นใหม่	๑
	๒๓) ระบบ ๑ เขต ๑ เบอร์	๑
	๒๔) ควรมีการดำเนินการที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง	๑
	๒๕) ควรมีการตรวจสอบการซื้อเสียงให้มากกว่านี้เพื่อความเป็นธรรมในการเลือกตั้ง	๑
	๒๖) รัฐจัดการเลือกตั้ง จังหวัด และ กกต.จัดการเรื่องซื้อเสียงให้ยุติธรรมทุกฝ่าย	๑
	๒๗) ควรมีบทลงโทษที่หนัก เช่น การซื้อเสียง นักการเมืองที่ซื้อเสียงจับได้ชัดเจนต้องตัดสิทธิ์ตลอดชีวิต ผู้ขายเสียงก็ต้องลงโทษด้วย โดยจับได้ชัดเจนต้องมีโทษปรับ	๑
	๒๘) การนับคะแนนไปนับรวมจะได้ไม่รู้ว่าคะแนนของผู้สมัครเขตไหนมา หรือไม่มา การซื้อเสียงก็จะน้อยลง เพราะไม่สามารถเช็คได้ว่าซื้อแล้วเขตใดได้หรือไม่ได้	๑
	๒๙) ผู้มาทำงานแทนประชาชนจะต้องได้รับการกลั่นกรองและตรวจสอบอย่างเข้มข้น ตั้งแต่แสดงเจตน์จำนงค์ว่าจะสมัครรับเลือกตั้ง ใบสมัครต้องมีข้อสอบอันแสดงวิสัยทัศน์ หรือทำวิทยานิพนธ์ฉบับย่อ นอกเหนือจากการกรอประวัติบุคคลอันเป็นข้อมูลเฉพาะตัวทั่วไป	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๐) การเลือกตั้งที่ใสสะอาดเป็นไปได้ยาก หากประชาชนยังยากจน	๑
	๓๑) กรรมการการเลือกตั้งควรเป็นบุคคลที่มือสะอาดและมีความโปร่งใส	๒
	๓๒) กรรมการการเลือกตั้งควรจัดการกับคนที่โกงการเลือกตั้ง และคนที่ซื้อสิทธิ์ขายเสียงอย่างจริงจัง โดยการออกมาตรการที่เด็ดขาดกับผู้ที่ทุจริตการเลือกตั้งหรือซื้อสิทธิ์ขายเสียง เช่น จำคุก การจำกัดสิทธิทางการเมือง	๑๐
	๓๓) จำกัดระยะเวลาในการหาเสียงให้น้อยลง เหลือเพียง ๒ สัปดาห์	๑๐
	๓๔) ต้องมีวิธีการเลือกตั้งที่ใสสะอาดและเป็นธรรม	๒
	๓๕) ควรไปนับคะแนนที่ส่วนกลางไม่ใช่นับที่หน่วยเลือกตั้งดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	๔
	๓๖) ควรนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง	๒
	๓๗) ควรปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนไม่ให้ขายเสียง	๒
	๓๘) ควรให้ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดสัดส่วนของกรรมการการเลือกตั้งในทุกระดับ และควรแต่งตั้งกรรมการการเลือกตั้งจากข้าราชการหรือบุคคลจากองค์กรภายนอก โดยมีประชาชนเป็นผู้สังเกตการณ์	๑
	๓๙) ควรให้เจ้าหน้าที่จากส่วนกลางและประชานเป็นกรรมการในการเลือกตั้ง	๑
	๔๐) ควรให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรอิสระที่ปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาลหรือฝ่ายการเมือง และได้รับงบประมาณในการบริหารจัดการอย่างเพียงพอ และมีการเผยแพร่ความรู้ร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการ	๑
	๔๑) ควรเลือกตั้งโดยใช้เครื่องลงคะแนน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๒) ขจัดการครอบงำการเลือกตั้งจากอำนาจรัฐหรือผู้มีอิทธิพลในชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน	๒
	๔๓) ควรจัดการเลือกตั้งแบบเขตเดียวเบอร์เดียวทุกระดับ เพื่อให้การซื้อเสียงทำได้ยากและใช้เงินมากขึ้น	๑
	๔๔) ให้มีการลงโทษผู้ที่ซื้อสิทธิขายเสียงโดยให้ติดคุกและตัดสิทธิ์ทางการเมืองรวมถึงการสอบเข้ารับราชการ	๑๕
	๔๕) ควรมีระบบการเลือกตั้งแบบเดิม คือเลือกทั้งพรรคและตัวบุคคล	๒
	๔๖) ควรมีการจัดระเบียบการเลือกตั้งใหม่	๑
	๔๗) ควรยกเลิกการลงโทษทางกฎหมายต่อประชาชนที่ทำผิดกฎหมายการเลือกตั้ง เพื่อให้ประชาชนเป็นผู้เสียหายหรือพยานได้	๑
	๔๘) ควรให้ประชาชนในพื้นที่การเลือกตั้งที่มีความรู้ความสามารถเข้าร่วมเป็นกรรมการในการเลือกตั้งในพื้นที่ของตนเอง	๒
	๔๙) ควรมีการแสดงตัวตนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยการใช้บัตรประชาชนควบคู่กับการสแกนนิ้ว	๑
	๕๐) ควรมีการนับบัตรลงคะแนนที่ส่วนกลางทั้งหมด	๒
	๕๑) ควรมีการนับบัตรลงคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง	๓
	๕๒) ระบอบประชาธิปไตยควรมาจากการเลือกตั้งโดยเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน ไม่เห็นด้วยกับการปฏิวัติ	๑
	๕๓) ควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่เกิน ๑ สมัย เพื่อป้องกันปัญหาการสืบทอดอำนาจ และให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๔) ควรมีการตรวจสอบการย้ายทะเบียนราษฎร์ที่ผิดปกติก่อนการเลือกตั้ง	๑
	๕๕) ควรมีการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างถูกต้อง	๒
	๕๖) ควรมีการกำหนดคุณสมบัติให้นักวิชาการด้านต่างเข้าสู่ระบบการเมืองมากยิ่งขึ้น	๑
	๕๗) ควรมีความเข้มงวดในกระบวนการตั้งแต่เริ่มคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง	๑
	๕๘) ไม่ควรมีการจำกัดวุฒิทางการศึกษาของผู้สมัครรับเลือกตั้ง	๑
	๕๙) ไม่ควรมีจุดเลือกตั้งมากเกินไป เช่น ควรมีจุดลงคะแนน ๑ อำเภอต่อ ๑ จุดเลือกตั้ง และไม่ควรให้เจ้าหน้าที่ประจำจุดเลือกตั้งเป็นเจ้าหน้าที่ของพื้นที่นั้นๆ	๒
	๖๐) กำหนดสัดประชาชน ๒.๕ แสนคนต่อผู้แทน ๑ คน ตามสัดส่วนของจังหวัด	๑
	๖๑) ควรให้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง นับคะแนนรวมทั้งจังหวัด เพื่อป้องกันการซื้อขายเสียง และให้ลงคะแนนได้เพียง ๑ คน เท่านั้น แล้วจึงนำคะแนนรวมมาจัดลำดับตามจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดนั้น	๑
	๖๒) ควรมีบัตรเลือกตั้งเพียงใบเดียว	๑
	๖๓) ควรมีการควบคุมการซื้อสิทธิ์ขายเสียงในการเลือกตั้ง	๙
	๖๔) การทุจริตจากการเลือกตั้งต้องมีมาตรการขั้นเด็ดขาดในการลงโทษบุคคลเหล่านี้	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖๕) ควรมีบทลงโทษต่อผู้ซื้อสิทธิ์ขายเสียงอย่างจริงจัง และเด็ดขาด	๔
	๖๖) หากมีการใช้ระบบการจัดสรรเป็นส่วนผสมจริง สมควรให้ยกเลิกระบบพรรคการเมือง เพราะนโยบายของพรรคการเมืองไม่สามารถแก้ไขปัญหาประเทศชาติได้จริง	๑
	๖๗) ควรมีการแบ่งเขตจากการเลือกตั้งเบอร์เดียว	๑
	๖๘) ควรตรวจสอบคุณสมบัติพื้นฐานของผู้สมัคร เพื่อเป็นอีกวิธีการหนึ่งในการคัดเลือกคนดีเข้าสู่รัฐสภา	๑
	๖๙) ควรมีกฎหมายที่เด็ดขาดที่จะลงโทษผู้กระทำการทุจริตการเลือกตั้งอย่างแท้จริง	๑
	๗๐) ควรใช้วิธีการลงคะแนนเลือกตั้ง โดยการใช้เครื่องลงคะแนนแบบอิเล็กโทรนิค จะทำให้ไม่สิ้นเปลืองงบประมาณในการใช้คนนับคะแนน ไม่เสียเวลา สามารถรู้ผลคะแนนการเลือกตั้งได้รวดเร็วขึ้น	๑
	๗๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องควรดูแลการจัดการเลือกตั้งอย่างเต็มที่ ไม่ควรปล่อยให้ผู้นำท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นายกองค์กรส่วนตำบล นายกองค์กรส่วนจังหวัด เป็นผู้เข้ามาดูแลประชาชนเอง	๑
	๗๒) ควรใช้ระบบตรวจสอบผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ชัดเจน ต้องเป็นผู้สมัครที่ตั้งใจทำงานและสุจริตจริง	๑
	๗๓) หากผู้ที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง แต่ไม่มาใช้สิทธิ์เลือกตั้ง ให้ถือว่ามีความผิด มีบทลงโทษที่ชัดเจน	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๗๔) ในส่วนของภาคทหารไม่ควรยุ่งเกี่ยวในเรื่องการเลือกตั้ง ควรปล่อยให้ประชาชนใช้สิทธิ์ในการเลือกตั้งอย่างเต็มที่	๑
	๗๕) ควรให้หน่วยงานทหาร หน่วยงานตำรวจ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เข้าดูแลพื้นที่ในการจัดการเลือกตั้งร่วมกัน	๑
	๗๖) ควรมีหน่วยงานที่จัดการเลือกตั้งที่เป็นแบบอิสระ และปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง และหากพบการทุจริต โดยมีหลักฐานชัดแจ้ง หน่วยงานนี้จะมีอำนาจตัดสินชี้ขาดเบ็ดเสร็จ โดยไม่มีขั้นตอนหลายขั้น เพื่อให้เกิดความรวดเร็วที่สุด	๑
	๗๗) ควรแก้ปัญหาการคอร์รัปชั่น	๑
	๗๘) ควรมีการตรวจสอบประวัติของผู้มาใช้สิทธิ์เลือกตั้งก่อนการเลือกตั้ง	๑
	๗๙) วิธีการเลือกตั้ง ต้องใช้วิธีการจับสลาก โดยกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครให้เหมาะสม	๑
	๘๐) เจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนควรช่วยกันดูแลการเลือกตั้งให้จริงจัง	๒
	๘๑) ควรมีนโยบายป้องกันหรือวิธีการตรวจสอบผู้สมัครรับเลือกตั้ง ต้องไม่มาจากระบบเครือญาติและกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มที่ขึ้นมาบริหารประเทศ	๑
	๘๒) ควรให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องประชาธิปไตย การใช้สิทธิ์ของการเลือกตั้ง	๔
	๘๓) ควรเริ่มปลูกฝังจิตสำนึกของคนรุ่นใหม่ให้เข้าใจว่าการเลือกตั้งที่โปร่งใสต้องเริ่มด้วยตัวของเราก่อน	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๘๔) ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง ผู้ควบคุมการเลือกตั้ง ต้องมีความสุจริต โปร่งใส เป็นธรรม และต้องร่วมมือกันช่วยควบคุม ดูแลไม่ให้เกิดการซื้อสิทธิ์ขายเสียงขึ้นได้	๑
	๘๕) ผู้นำทั้งระดับชาติ ระดับท้องถิ่นต่าง ๆ ควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนเป็นหลัก	๑
	๘๖) ควรมีการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง จากนั้นคณะกรรมการเลือกตั้งจึงจะสามารถรวบรวมและนำบัตรเลือกตั้งไปยังหน่วยใหญ่ได้	๑
	๘๗) ควรให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการสังเกตการณ์ ตรวจสอบ การนับคะแนนบัตรเลือกตั้ง	๑
	๘๘) ประชาชนทุกคนต้องไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง หากประชาชนผู้ใดไม่ไปใช้สิทธิ ภาครัฐควรตัดสิทธิของประชาชนได้ เช่น สิทธิรักษาพยาบาลฟรี	๑
	๘๙) ประชาชนทุกคนควรช่วยกันแจ้งจับผู้ที่ไม่สุจริตในการเลือกตั้ง	๑
	๙๐) คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องมีความเป็นกลาง ต้องมีความบริสุทธิ์ ยุติธรรม	๑
	๙๑) ในเรื่องการซื้อสิทธิ์ขายเสียงที่ผ่านมามีการซื้อเสียงกันอย่างมากมาย ไม่ว่าจะเป็นระดับชาติ ระดับท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แม้คณะกรรมการการเลือกตั้งจะสามารถจับกุมได้มีหลักฐานพร้อม แต่เมื่อไปถึงศาลแล้วยังไม่สามารถจับกุมได้เกือบถึง ๙๐ เปอร์เซ็นต์ เพราะมีการขู่พยาน ติดสินบนเจ้าหน้าที่ เพราะฉะนั้นจึงควรออกกฎหมายให้เข้มงวดมากยิ่งขึ้น และควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารของการซื้อสิทธิ์ ขายเสียงว่ามีโทษทางกฎหมายอย่างไร โดยส่วนมากแล้ว ประชาชนระดับล่างจะไม่มีความรู้ความเข้าใจ ควรให้องค์กรส่วนท้องถิ่นติดป้ายประชาสัมพันธ์ก่อนวันเลือกตั้งและอธิบายถึงกฎหมาย ว่าผู้ซื้อสิทธิ์ ขายเสียง จะต้องได้รับโทษทางกฎหมายอย่างไร	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๙๒) ยึดหลักนิติธรรม	๑
	๙๓) เลือกคนดี ไม่ขายเสียง ไม่เห็นแก่พวกพ้อง และพิจารณาจากผู้มีความรู้ความสามารถ ไม่ควรใช้อำนาจหรือเงินมาตัดสินในการเลือกผู้แทน	๓
	๙๔) กำหนดโทษของการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งให้มีความรุนแรงและไม่สามารถกลับมาลงเลือกตั้งได้อีก	๔
	๙๕) ในการเลือกตั้งไม่ว่าจะ เป็นการเลือกตั้ง สส สว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกรูปแบบ ควรนำบัตรลงคะแนนไปนับคะแนนที่ส่วนกลาง เพื่อลดปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียง	๑
	๙๖) ไม่ซื้อสิทธิ ขายเสียง โปร่งใส	๙
	๙๗))การเลือกตั้งแบบแบ่งเขต หากกว้างเกินไปจะส่งผลให้ผู้แทนกระจุกตัวอยู่ในเฉพาะตัวเมือง	๑
	๙๘) ประชาชนเป็นผู้เลือก ไม่ใช่โดยการสรรหา	๑
	๙๙) ผู้ขายเสียงควรมีบทลงโทษ	๑
	๑๐๐) ฝ่ายการเมือง ผู้มีอำนาจ นักการเมืองท้องถิ่น ภาครัฐ ในบางหน่วยงาน บางคน สร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยเน้นประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง	๑
	๑๐๑) ควรกำจัดผู้มีอิทธิพลให้หมด	๑
	๑๐๒) ควรจัดให้ประชาชนทุกหมู่เหล่าเข้าไปมีบทบาทในการเลือกตั้งตามหน่วยเลือกตั้ง ไม่ใช่เฉพาะเจาะจงบางหน่วยงานเท่านั้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๐๓) กรรมการการเลือกตั้ง ควรมีองค์กรตรวจสอบอย่างเข้มงวด	๑
	๑๐๔) ในทางปฏิบัติปัจจุบันเป็นธรรมอยู่แล้ว แต่ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลแต่ละคนว่าจะปฏิบัติตามขั้นตอนหรือไม่	๑
	๑๐๕) ควรกำหนดคุณสมบัติของ ส.ส. และ ส.ว. ต้องไม่เคยทุจริตในการเลือกตั้ง	๑
	๑๐๖) ควรมีการกำกับดูแลการเลือกตั้งที่ดีเป็นธรรม ซื่อสัตย์ และไม่ให้เกิดการซื้อเสียง	๑
	๑๐๗) ก่อนการเลือกตั้งต้องไม่งดการไปดูงาน-เลี้ยงฉลองงานต่างๆ เป็นเวลา ๓ เดือน อีกทั้ง ก่อน-หลัง การเลือกตั้งควรมีมาตรการที่เด็ดขาด หากพบการทำผิดกฎ ระเบียบ ให้ยกเลิกการจัดการเลือกตั้งทันที	๑
	๑๐๘) รัฐควรปลูกฝังให้ประชาชนเลือกคนที่เหมาะสมกับหน้าที่	๑
	๑๐๙) เจ้าหน้าที่ๆบังคับใช้กฎหมายควรปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด จริงจัง	๑
	๑๑๐) ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการซื้อเสียงให้มากขึ้น โดยเข้าถึงชุมชน	๑
	๑๑๑) ทำตามระบบและความสามารถของแต่ละบุคคล	๑
	๑๑๒) ควรให้นักการเมืองท้องถิ่นดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้ไม่เกิน ๒ วาระ (วาระละ ๔ ปี)	
	๑๑๓) ควรจัดให้ผู้สมัคร แสดงวิสัยทัศน์ต่อที่ประชุมและเลือกตั้งทันที	๑
	๑๑๔) สร้างจิตสำนึกทั้งนักการเมืองและผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๑๕) ให้ความรู้แก่ประชาชนได้ทราบและเข้าใจถึงการซื้อสิทธิขายเสียงว่าสร้างความเสียหายอย่างไร	๘
	๑๑๖) หากตรวจสอบพบว่ามีการซื้อเสียงต้องปรับสิทธิทางการเมืองเป็นเวลา ๑๐ ปี	๔
	๑๑๗) การเลือกตั้ง สส. ให้ ๑ สิทธิ์ ๑ เสียงเท่านั้น	๔
	๑๑๘) กกต ควรทำหน้าที่จับและลงโทษผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง และ กกต ควรมีความสามารถโปร่งใส เป็นกลาง ระบบการลงโทษที่เป็นธรรม เด็ดขาด	๑
	๑๑๙) กำหนดบทลงโทษและลงโทษผู้ทุจริตการเลือกตั้งอย่างรุนแรง ถึงขั้นกำจัดสิทธิตลอดชีพ	๑
	๑๒๐) ให้ความรู้แก่ประชาชนถึงขั้นตอนการการลงคะแนนการเลือกตั้ง	๑
	๑๒๑) ต้องสร้างจิตสำนึกในการเสียสละให้กับนักการเมือง และผู้ที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทางการเมือง	๑
	๑๒๒) ควรกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสามารถเป็นได้ไม่เกินสมัยเดียว และควรกำหนดห้ามเครือญาติลงสมัครในสมัยต่อมาด้วย	๑
	๑๒๓) ทุกหน่วยต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วม	๑
	๑๒๔) ให้มีการนับคะแนนในหน่วยเลือกตั้ง	๑
	๑๒๕) ผู้ที่ได้รับใบเหลืองหรือใบแดงต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งทันที แล้วจึงนำเรื่องไปฟ้องร้อง หักล้างในภายหลัง หากไม่มีความผิดให้คืนเงินดังกล่าว	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๒๖) ควรสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนตั้งแต่เป็นเยาวชน	๑
	๑๒๗) ควรมีบทลงโทษที่รุนแรงในการซื้อสิทธิขายเสียง และเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง หากเจ้าหน้าที่ทุจริตต้องถูกลงโทษอย่างรุนแรง	๔
	๑๒๘) ต้องมีกรรมการที่มีคุณธรรมและปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม ทำหน้าที่ดูแลการเลือกตั้ง	๓
	๑๒๙) ใช้ระบบการเลือกตั้งแบบเดิม	๑
	๑๓๐) ส.ส.ต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรง โดยให้เปิดเผยประวัติย้อนหลัง ๑๐ ปี เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบได้	๑
	๑๓๑) ส.ว.ต้องมาจากการแต่งตั้งให้ครบทุกอาชีพ เพราะเป็นผู้กลั่นกรองกฎหมายและถ่วงดุลอำนาจ โดยมีจำนวนไม่เกิน ๑๐๐ คน	๑
	๑๓๒) การจัดเวทีย่อย ๆให้ผู้สมัครเข้าแนะนำตัวในทุกชุมชนพร้อมกัน เพื่อนำเสนอวิธีการทำงานของตนและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	๑
	๑๓๓) ควรมีนายกรัฐมนตรีที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน	๑
	๑๓๔) ควรนำเทคโนโลยีการสแกนลายนิ้วมือและการกดหมายเลขในระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการเลือกตั้งแทนการใช้บัตร	๑
	๑๓๕) เพิ่มหลักสูตรวิธีการเลือกตั้งที่ใสสะอาดและเป็นธรรมในตำราเรียน ม.ต้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๓๖) ยกเลิก กกต.ประจำจังหวัด เพื่อตั้งองค์กรใหม่มาทำหน้าที่เฉพาะช่วงเวลาการเลือกตั้ง	๑
	๑๓๗) ให้มีองค์กรควบคุมป้องกัน ปราบปราม ลงโทษขั้นรุนแรงกับการซื้อสิทธิขายเสียง	๑
	๑๓๘) ให้มีการเลือกตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้านทุก ๔ ปี และป้องกันมิให้ถือเป็นอาชีพ-ธุรกิจ	๑
	๑๓๙) ป้องกัน ควบคุมไม่ให้พรรคการเมือง นักการเมืองเข้าแทรกแซงระบบราชการเด็ดขาด	๑
	๑๔๐) ต้องไม่ให้พรรคการเมือง นักการเมืองมีงบประมาณหรือได้โครงการเพื่อแอบอิงผลประโยชน์ทางการเมืองอีกต่อไป	๑
	๑๔๑) จำกัดจำนวนป้ายหาเสียง ขนาดป้าย ระยะเวลาในการติดป้ายหาเสียงให้พร้อมกันทุกพรรคการเมือง หากตรวจพบการกระทำความผิดให้ลงโทษขั้นรุนแรงและให้ใบแดงทันที	๑
	๑๔๒) วิธีการแบบเดิมดีอยู่แล้ว แต่ต้องประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจวิธีการที่ถูกต้อง	๑
	๑๔๓) การลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับการเลือกตั้งอย่างทั่วถึง	๑
	๑๔๔) ควรให้ทุกหน่วยงานมีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการการเลือกตั้ง	๑
	๑๔๕) มีกระบวนการตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างเข้มงวดและถือปฏิบัติอย่างจริงจังเพื่อลดปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้ง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๔๖) ให้มี สว.มาจากการแต่งตั้งเท่านั้น	๑
	๑๔๗) ควรใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ในการเลือกตั้งเพื่อลดขั้นตอนในการนับคะแนน และทำให้ทราบผลได้อย่างรวดเร็ว ตัดปัญหาเรื่องบัตรเสีย	๑
	๑๔๘) ออกกฎหมายยึดทรัพย์ผู้ซื้อเสียง	๑
	๑๔๙) ให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นคณะกรรมการเลือกตั้งทั้งหมด	๑
	๑๕๐) ตัดสิทธิผู้ทุจริตในการเลือกตั้ง ห้ามลงสมัครตลอดชีวิต และให้มีโทษทางอาญาอย่างเด็ดขาด	๑
	๑๕๑) ให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสและหลักฐานการโกงทุจริตการเลือกตั้ง โดยปกปิดและคุ้มครองผู้ให้เบาะแสด้วย	๑
	๑๕๒) ภาคโทษแก่เจ้าหน้าที่บ้านเมืองที่มีส่วนส่งเสริมพรรคการเมืองที่ทุจริตการเลือกตั้ง และลงโทษสถานหนักกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต โดยประชาชนสอดส่องแจ้งเบาะแส และหลักฐาน	๑
	๑๕๓) ไม่ควรมีการเลือกตั้งในแบบบัญชีรายชื่อเพราะไม่ยุติธรรม ได้คนไม่ดีแอบแฝงเข้ามาได้	๑
	๑๕๔) ควรให้ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งในทุกระดับ	๑

- ๕๘ -

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๕๕) ควรมีการปลูกฝังจิตสำนึกเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้งให้เด็กและเยาวชนได้รับทราบ	๑
	๑๕๖) ควรมีบทลงโทษสถานหนัก สำหรับผู้ที่กระทำผิดการเลือกตั้ง และผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่เด็กและเยาวชนได้รับรู้ รับทราบ ๒	๑
	๑๕๗) องค์กรที่รับผิดชอบด้านการเลือกตั้ง ต้องกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งของท้องถิ่นอย่างรัดกุม เพื่อให้ได้คนดีมีคุณธรรมเข้ามาบริหารท้องถิ่นได้	๑
	๑๕๘) ควรมีการจัดอบรมเพื่อซักซ้อม ให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้และเข้าใจเรื่องเลือกตั้งอย่างถูกวิธี เพื่อในวันที่มีการเลือกตั้งจริงจะได้ไม่เกิดปัญหา	๑
	๑๕๙) ควรมีการรณรงค์เรื่องการซื้อสิทธิขายเสียงอย่างกว้างขวาง และต้องประชาสัมพันธ์ให้เห็นถึงโทษของการซื้อสิทธิขายเสียง เพื่อให้ผู้ที่คิดจะกระทำการดังกล่าวเกิดความเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดขึ้น	๓
	๑๖๐) ต้องมีมาตรการปราบปราม กำจัดผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น และส่วนกลางอย่างเด็ดขาดและจริงจัง เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม	๓
	๑๖๑) เมื่อการเลือกตั้งเสร็จสิ้น ควรให้นับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง	๑
	๑๖๒) ควรกำหนดระยะเวลาการมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านที่แน่นอน เพื่อป้องกันมิให้มีการย้ายชื่อเข้าทะเบียนบ้าน เพื่อการซื้อสิทธิขายเสียง	๑
	๑๖๓) สำหรับช่วงการนับคะแนนของแต่ละหน่วยเลือกตั้ง ควรมีการเฝ้าสังเกตการเขียนผลการให้คะแนนที่ปรากฏในกระดานลงคะแนน เพื่อป้องกันความผิดพลาด	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๖๔) การเลือกตั้งต้องดำเนินการอย่างโปร่งใสทุกขั้นตอน และเป็นธรรมต่อทุกฝ่าย	๑
	๑๖๕) ควรใช้วิธีสอบคัดเลือกผู้มีสิทธิที่จะลงสมัครรับเลือกตั้งในทุกระดับ เป็นการคัดเลือกตัวผู้สมัครในเบื้องต้น เพื่อให้ได้คนดีคนเก่งมาทำหน้าที่นักการเมืองที่ดีของทุกระดับต่อไป	๑
	๑๖๖) วิธีการเลือกตั้งให้ใช้แบบเดิม แต่องค์กรที่รับผิดชอบควรมีวิธีการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น และเข้าถึงประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งอย่างทั่วถึงมากกว่าที่เป็นอยู่	๑
	๑๖๗) ขั้นตอนเลือก การสรรหา กกต. ควรพิจารณาผู้ที่มีแนวคิดที่ดี มีวิสัยทัศน์ที่เป็นเลิศเข้ามาทำหน้าที่ เพื่อจะได้คุ้มค่ากับภาษีของประชาชน	๑
	๑๖๘) กกต.ควรหาวิธีการเลือกตั้งที่ไสสะอาด เป็นประโยชน์ และต้องมีมาตรการลงโทษที่เด็ดขาด รู้เท่าทันกลโกงของนักการเมือง	๑
	๑๖๙) ต้องมีการตรวจสอบอย่างจริงจัง ไม่เล่นพรรคเล่นพวก	๑
	๑๗๐) ต้องกำจัดการซื้อสิทธิขายเสียงให้หมดไป โดยใช้ระบบคุณธรรมและความดีมาใช้	๑
	๑๗๑) ควรแก้ไขกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง ในประเด็นบทลงโทษผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้ให้การสนับสนุนการซื้อสิทธิขายเสียง หัวคะแนนที่ทำผิด โดยต้องมีบทลงโทษที่หนัก	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๗๒) ควรมีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กระทำผิดเรื่องของการซื้อสิทธิขายเสียง หากพบว่ากระทำผิดจริง ให้มีโทษ คือตัดสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต รวมทั้งคนในครอบครัว	๒
	๑๗๓) ควรสร้างจิตสำนึกในหน้าที่ที่ต้องใสสะอาด เป็นธรรม รณรงค์ให้คนทุกภาคส่วนมีวินัยในการเลือกตั้ง และควรมีค่าพาหนะเดินทางให้แก่ ผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	๑
	๑๗๔) การเลือกตั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่นควรเพิ่มเติมบทลงโทษผู้กระทำผิด และเพิ่มการป้องกันไม่ให้คนไม่ดีเข้ามามีอำนาจ โยเพิ่มเติมข้อห้าม และกำหนดคุณสมบัติของนักการเมือง ทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น เพื่อตัดทอนคนที่ไม่มีคุณธรรมให้เข้ามาในระบบการเมืองให้น้อยลง และควรเพิ่มบุคลากรที่จะจัดการเลือกตั้ง โยเฉพาะท้องถิ่นในการเลือกตั้งควรใช้บุคลากรของ กกต. โดยตรง เนื่องจากที่ผ่านมาการเลือกตั้งในนาม กกต. แต่ใช้เจ้าหน้าที่ของท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการทั้งสิ้น	๑
	๑๗๕) เพิ่มบทลงโทษที่เด็ดขาด ทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้สมัคร และประชาชนที่ทุจริตในการเลือกตั้ง เนื่องจากปัจจุบันที่ปรากฏทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้สมัคร และประชาชนเห็นว่าการซื้อสิทธิขายเสียงเป็นเรื่องปกติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐควรให้มีบทลงโทษหนักกว่าคนทั่วไป	๑
	๑๗๖) ต้องการให้การเลือกตั้งเป็นแบบไม่ใช้เงินหาเสียง และควรมีการกระจายข่าวชี้แจงให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญของแต่ละบุคคล มีความจริงใจของผู้จะมาเป็นตัวแทนให้กับชาวบ้านที่มีจิตอาสา และมีความจริงใจไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นหลัก	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๗๗) จัดตั้งคณะทำงานในพื้นที่ เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำธรรมชาติในพื้นที่ดูแลและสอดคล้องการเลือกตั้งอย่างใกล้ชิด ตั้งรางวัลในการรายงานสถานการณ์ในการหาเสียงการเลือกตั้งในพื้นที่ เพราะความใกล้ชิดจะทำให้คณะทำงานที่แต่งตั้งในพื้นที่รับผิดชอบ สามารถทำให้การหาเสียงและการเลือกตั้งเป็นไปอย่างบริสุทธิ ยุติธรรม และคนในพื้นที่จะต้องมีจำนวนที่มากพอ หรือใช้คณะกรรมการต่างพื้นที่ แต่ต้องให้ดูแลใกล้ชิดโดยตั้งค่าตอบแทนเป็นแบบวันต่อวัน จึงจะได้ผลที่สมบูรณ์	๑
	๑๗๘) ต้องมีการตรวจสอบทะเบียนราษฎร์ เพื่อไม่ให้มีการย้ายเพื่อนำเอารายชื่อไปเลือกตั้ง ควรให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกในความเป็นประชาธิปไตย	๑
	๑๗๙) การเลือกตั้งควรเป็นไปอย่างโปร่งใส ยึดหลักประชาธิปไตย เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ใช้วิธีการหาเสียงที่ปราศจากการใช้เงินซื้อเสียง เน้นความสามารถ ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ที่เห็นเป็นประจักษ์ เพราะประเทศชาติจะพัฒนาได้ต้องอาศัยคนที่มีความรู้ความสามารถเข้าไปบริหาร ยึดประโยชน์ของประเทศชาติเป็นหลัก	๑
	๑๘๐) การเลือกตั้งต้องไม่อยู่ในอาณัติของผู้นำที่มีอิทธิพล	๑
	๑๘๑) ประชาชนควรไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งด้วยตนเอง ไม่ต้องใช้ผู้ชี้แนะ	๑
	๑๘๒) กำหนดลักษณะผู้นำทางการเมืองที่ดีมีคุณธรรม จริยธรรม และพรรคการเมืองที่ดี	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๘๓) ให้มีสมัชชาคุณธรรมแห่งชาติ กำกับการปฏิบัติตามจริยธรรมและประเมินจริยธรรมอย่างร้ายแรง และส่งเรื่องให้รัฐสภาถอดถอน หรือประชาชนถอดถอน	๑
	๑๘๔) กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับชาติและท้องถิ่นต้องแสดงหลักฐานการเสียเสียภาษีย้อนหลังสามปี เพื่อการตรวจสอบ	๑
	๑๘๕) กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลการใช้เงินแผ่นดินของหน่วยงานรัฐ และเอกชนที่มีธุรกรรมกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนตรวจสอบได้	๑
	๑๘๖) กำหนดให้พลเมืองมีส่วนร่วมตรวจสอบทุจริต และคุ้มครองผู้ตรวจสอบทุจริต	๑
	๑๘๗) ให้ กกต. เป็นผู้ออกกฎเกณฑ์ ควบคุมการเลือกตั้ง วินิจฉัยให้เลือกตั้งใหม่ แต่ให้ กกต. เป็นผู้จัดการเลือกตั้ง เพื่อให้ตรวจสอบผู้สมัครที่ซื้อเสียงและเจ้าหน้าที่จัดเลือกตั้งที่ไม่เป็นธรรม	๑
	๑๘๘) ให้ประชาชนมีอำนาจตรวจสอบทุจริตผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและหัวหน้าส่วนราชการเท่านั้น เพื่อให้คดีรวดเร็ว	๑
	๑๘๙) จัดตั้งแผนกคดีวินัยการคลัง และงบประมารในศาลปกครอง	๑
	๑๙๐) มีสภาตรวจสอบภาคพลเมืองทุกจังหวัด และมีมาตรการป้องกัน มิให้สภานี้ใช้อำนาจกลั่นแกล้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๑
	๑๙๑) ผู้รับสมัครที่ซื้อเสียงให้ตัดสิทธิสมัครไปตลอดชีวิต และไม่ต้องยุบพรรคการเมือง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๙๒) ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีจิตอาสามีความพร้อมกับการพัฒนาประเทศชาติอย่างแท้จริง และรับผิดชอบกับการกระทำของตน	๑
	๑๙๓) หากผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำการทุจริต ให้ตัดสิทธิ์สมัครตลอดไป และรับโทษทางอาญา และทางแพ่งชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นคืนให้แก่รัฐ	๑
	๑๙๔) ประชาชนต้องมีจิสำนึกและตระหนักอยู่เสมอว่าการเมืองการปกครองเป็นเรื่องใกล้ตัว และมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ดำรงชีพ	๑
	๑๙๕) การเลือกตั้ง ควรให้ใช้วิธีการรณรงค์ใครชื่อให้รับ ใครเลี้ยงให้กิน แต่อย่าไปเลือก เพราะถ้าหากเลือกผู้สมัครคนนั้นแล้ว ก็จะไปถอนทุนคืน	๑
	๑๙๖) เวลานับคะแนนการเลือกตั้งแต่ละหน่วย ควรให้ขึ้นจอโปรเจกเตอร์ขนาดใหญ่หน่วยละ ๑)๓ จอ ตามความเหมาะสม มีการบันทึกวีดีโอไว้ด้วย พร้อมทั้งจัดชุดติดตามพฤติกรรมผู้สมัครรับเลือกตั้งช่วงใกล้เลือกตั้งทางลับ	๑
	๑๙๗) ให้ความรู้ต่อประชาชนมากๆ และพยายามสื่อให้ประชาชนรับรู้เกี่ยวกับพวกคอร์รัปชั่นโกงกินให้ประชาชนทราบ	๑
	๑๙๘) การเลือกตั้งข้าพเจ้าเห็นด้วยอย่างยิ่ง เพราะเป็นรากฐานของประชาธิปไตย ทุกคนต้องยอมรับให้มีการเลือกตั้ง ยอมรับกติกา รู้แพ้ รู้ชนะ ทั้งนี้ การเลือกตั้งจะต้องไม่มีการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง	๑
	๑๙๙) การเลือกตั้งโดยตรงแบบแบ่งเขตใหญ่ ทั้งจังหวัด ตามสัดส่วนของสส.เดิม อีกทั้งสัดส่วนจากพรรคการเมืองเดิม เพื่อให้ สส.ไปเลือกนายกรัฐมนตรี ซึ่งจะเกิดความเป็นธรรม และเป็นไปตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
อื่นๆ		
๔ การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม		
	๑) ควรสร้างจิตสำนึกให้กับหน่วยงานที่รับผิดชอบ และมีความจริงใจ รวมทั้งต้องมีคุณธรรมด้วย	๓
	๒) ควรจำแนกแยกแยะและการทำความเข้าใจในมิติต่าง ๆ โดยการชี้แจงให้ประชาชนเข้าใจมากขึ้น	๒
	๓) รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ควรกำหนดให้ชัดเจน เพื่อป้องกันความไม่เป็นธรรมและความเหลื่อมล้ำในการจัดสรรงบประมาณให้แต่ละจังหวัด	๓
	๔) รัฐควรให้บริการประชาชนอย่างเป็นธรรม เท่าเทียมกันและไม่เลือกปฏิบัติ	๘
	๕) รัฐควรเปิดช่องทางให้ข้อมูลและความรู้แก่ประชาชนผู้ด้อยโอกาส เพื่อการประกอบอาชีพ	๑
	๖) ควรแก้ปัญหาภาคการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นราคาพืชผลตกต่ำ การแก้ไขปัญหาหนี้สินอย่างจริงจัง ที่ผ่านมาภาคการเกษตรมักจะถูกทอดทิ้ง	๓
	๗) รัฐควรดูแลเรื่องการศึกษาเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกันทั้งประเทศ ตลอดถึงการเข้าถึงการรักษาพยาบาลในทุกท้องที่อย่างแท้จริง	๒
	๘) ควรติดตามการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้มีอภิสิทธิ์มากกว่าการทำงานเพื่อให้บริการประชาชน	๒
	๙) รัฐควรให้มีการกระจายรายได้ องค์ความรู้ และการส่งเสริมเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ลดขั้นตอนการทำงานและการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โดยให้ประชาชนมีอำนาจในการตัดสินใจและควบคุมกันเอง ก็จะทำให้ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างส่วนกลางกับท้องถิ่นได้	๔

- ๖๕ -

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๐) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม ซึ่งจะสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางกระบวนการยุติ และสังคมได้ อีกทั้ง การลงโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยความยุติธรรมหากกระทำผิดต่อหน้าที่ความรับผิดชอบ ควรมีการกำหนดโทษให้หนักขึ้นด้วย	๕
	๑๑) การให้ประชาชนเข้าถึงการบริการของรัฐอย่างทั่วถึง เท่าเทียมกันและเป็นธรรม โดยเฉพาะระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหรือ IT	๒
	๑๒) รัฐควรสนับสนุนให้มีหน่วยงานต้นแบบในการดูแล ควบคุม และกำกับการให้บริการผู้สูงอายุและคนพิการ โดยกำหนดให้ ๑ อำเภอ มีอย่างน้อย ๑ แห่ง	๒
	๑๓) รัฐต้องเข้ามามีส่วนในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม	๒
	๑๔) ควรมีวิธีการในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	๑
	๑๕) รัฐควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย	๑
	๑๖) ควรแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมอย่างเป็นระบบ	๑
	๑๗) ควรแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจหน้าที่ในการเอื้อประโยชน์กับพวกพ้อง	๑
	๑๘) ผู้บังคับใช้กฎหมายควรมีคุณธรรมและจริยธรรม	๑
	๑๙) ควรแก้ไขด้วยกระบวนการยุติธรรม	
	๒๐) ควรแก้ไขความเหลื่อมล้ำให้ได้มากที่สุด เพื่อลดช่องว่างระหว่างคนจนกับคนรวย	๒
	๒๑) สังคมส่วนมากมีความเหลื่อมล้ำ ควรเพิ่มความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนให้ทั่วถึง	๒
	๒๒) ไม่ควรมีการแบ่งชนชั้น ควรมีความเท่าเทียม และเสมอภาคกัน	๒
	๒๓) ควรมีความยุติธรรมต่อทุกฝ่าย	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๔) รัฐควรบริหารประเทศด้วยความเป็นกลาง ไม่ยึดติดฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด	๑
	๒๕) จะแก้ไขเรื่องความเหลื่อมล้ำนี้คงไม่ได้ แต่อาจจะทำให้ลดลงได้บ้างเท่านั้น เพราะระบบพวกพ้องอย่างไรก็แก้ไม่ได้ แม้จะมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ถ้าคนไม่ทำตามกฎก็ไม่มีความหมาย ความเหลื่อมล้ำจึงเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา	๑
	๒๖) ข้าราชการกับประชาชนธรรมดาการเข้าถึงสวัสดิการต่างกันมาก	๑
	๒๗) ข้าราชการตำรวจใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ กดขี่ประชาชน	๑
	๒๘) ข้าราชการอำเภอ ท้องถิ่น มองประชาชนต่ำกว่าตนเอง	๑
	๒๙) ผู้นำของสังคมจะต้องกระจายความเป็นธรรมให้ทั่วถึงทุกภาคส่วน เน้นระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าคมนาคมขนส่ง	๑
	๓๐) คนที่มีฐานะร่ำรวยควรจะเสียภาษีมากกว่าคนยากจน	๔
	๓๑) รัฐควรให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาของประชาชนที่ยากจน	๑
	๓๒) รัฐควรปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมกันทั้งในการบังคับใช้กฎหมาย และการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน โดยไม่แบ่งแยกเป็นคนจนคนราย	๗
	๓๓) รัฐต้องแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจของประเทศโดยรวมเพื่อให้ประชาชนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ปัญหาความยากจนก็จะหมดไป การพัฒนาในด้านต่างๆ ก็ทำได้ง่ายขึ้น	๔
	๓๔) โรงเรียนของรัฐที่อยู่ในเมืองกับอยู่ในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกลควรจะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนที่เท่าเทียมกัน	๑
	๓๕) ควรแต่งตั้งคณะกรรมการระดับชาติขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่ในการพิจารณาและแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำอย่างเป็นระบบ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๖) ควรจัดให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง	๑
	๓๗) ควรมีการกำหนดกฎหมายพลเมืองโดยมีการจำกัดสิทธิการครอบครองทรัพย์สิน เช่น พลเมือง ๑ คน สามารถมีรถยนต์ได้เพียง ๑ คัน	๑
	๓๘) การบังคับใช้กฎหมายควรใช้ทั้งหลักนิติรัฐควบคู่กับหลักนิติธรรม	๑
	๓๙) การให้สวัสดิการต่อประชาชนโดยเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยบังคับใช้กฎหมายโดยเสมอภาค ไม่เอื้อต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง	๙
	๔๐) ควรมีการประกันรายได้ให้กับคนจน และให้คนจนได้มีสวัสดิการด้านที่พักอาศัย	๒
	๔๑) ควรแก้ปัญหาเงินกู้นอกระบบ ให้ประชาชนได้มีสิทธิเข้าถึงแหล่งเงินกู้ของรัฐหรือเอกชนที่ถูกต้องตามกฎหมายได้อย่างทั่วถึง	๑
	๔๒) ควรมีการจัดเก็บภาษีที่ดินและอสังหาริมทรัพย์ของผู้มีรายได้มากในอัตราที่สูงกว่าคนจน	๑
	๔๓) ควรมีการแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนจนกับคนรวย	๑
	๔๔) รัฐควรมีการตรวจสอบการถือครองที่ดินที่ผิดปกติ และควรมีการจัดสรรที่ดินทำกินให้ประชาชนผู้ยากไร้	๒
	๔๕) ควรจัดระบบการจัดเก็บภาษีให้เป็นธรรม	๑
	๔๖) ควรให้การดูแลเกษตรกรให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการแก้ปัญหาเรื่องหนี้สินของเกษตร	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๗) คนจน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ ควรได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและควรได้รับการพิจารณาช่วยเหลือก่อน	๑
	๔๘) ควรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาสร้างองค์ความรู้แก่สังคมเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยการสร้างจิตสำนึกที่ดี	๑
	๔๙) การศึกษาและการรักษาพยาบาลต้องได้รับความเท่าเทียมกันทุกระดับ	๑
	๕๐) กฎหมายต้องไม่แบ่งชนชั้น ต้องมีข้อกฎหมายที่ชัดเจน	๑
	๕๑) ควรสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ มีสิทธิเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคต่อกัน	๓
	๕๒) ควรให้สิทธิต่าง ๆ ระหว่างระดับคนจนและคนรวยเท่าเทียมกัน	๒
	๕๓) ควรเสริมสร้างความเป็นธรรมให้กับทุกคน ไม่เลือกปฏิบัติ ใช้จริยธรรมและคุณธรรมเป็นเครื่องนำทาง	๑
	๕๔) ควรเก็บภาษีบุคคลที่มีรายได้สูงเพื่อทำประโยชน์ให้ส่วนรวม	๑
	๕๕) ควรมีการปฏิรูประบบข้าราชการ เพราะมีส่วนในการสร้างความเหลื่อมล้ำในสังคม	๑
	๕๖) ควรให้ความรู้ แนวทาง นโยบาย เกี่ยวกับเรื่องกฎหมายแก่ผู้ด้อยโอกาส	๑
	๕๗) ภาครัฐควรต้องร่วมกันปรับทัศนคติและทำความเข้าใจประชาชนระดับล่าง	๑
	๕๘) ในระดับมหาวิทยาลัยควรมีการเรียนการสอนในเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมมากยิ่งขึ้น	๑
	๕๙) การบังคับใช้กฎหมายควรมีความเข้มแข็งจริงจัง	๒
	๖๐) ควรแก้ไขปัญหาความยากจนในสังคมไทย	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖๑) รัฐบาลและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องให้การดูแลจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมในทุก ๆ พื้นที่	๑
	๖๒) ควรผลักดันให้การศึกษามีความสำคัญในทุกๆ พื้นที่ในสังคมไทย	๑
	๖๓) ภาครัฐควรมีความโปร่งใส ความเป็นธรรม พร้อมรับฟังความคิดเห็นประชาชนในทุก ๆ พื้นที่	๑
	๖๔) ระบอบการปกครองของประเทศไทย ควรใช้ระบอบสาธารณรัฐโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	๑
	๖๕) รัฐบาลควรเร่งรัดให้จัดการเลือกตั้งโดยเร็ว เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในประเทศไทยให้มีความสมดุลกับสภาวการณ์ปัจจุบัน	๑
	๖๖) ควรมีข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ในการจัดการธุรกิจระดับสูง เพื่อให้ประชาชนระดับล่างได้มีโอกาสได้สร้างฐานะของครอบครัวให้มั่นคงได้โดยไม่ต้องพึ่งพิงต่างประเทศจนเกินไป	๑
	๖๗) ความเหลื่อมล้ำในสังคมเกิดจากการให้อำนาจกับบุคคลที่มีอำนาจเงินและยศถาบรรดาศักดิ์มากเกินไป	๑
	๖๘) ควรมีการจดทะเบียนชาวต่างชาติ/ชาวต่างด้าว ในเขต อปท. อบต. ในพื้นที่ ในการเข้ามาหาที่พักอาศัยชั่วคราว	๑
	๖๙) ควรให้ทุกคนรู้จักสิทธิในสังคมว่าควรปฏิบัติอย่างไรให้ถูกต้องและโปร่งใส ไม่ควรเอารัดเอาเปรียบคนอื่น	๑
	๗๐) ในส่วนของเจ้าหน้าที่ควรให้ความรู้เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม แก่ประชาชนมากขึ้น	๑
	๗๑) ข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐมักเอาเปรียบประชาชน เหตุเพราะมีอำนาจมากจนเกินควร จึงควรควบคุมอำนาจของข้าราชการ เจ้าหน้าที่รัฐให้อยู่ในกรอบที่ไม่เอาเปรียบประชาชน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	และเห็นผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ	
	๗๒) ควรให้ความสำคัญแก่ทุกฝ่าย ไม่ควรใช้ระบบพรรคพวก ผู้มีอำนาจมีเงินถึงให้ความสำคัญ	๑
	๗๓) ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน	๕
	๗๔) เก็บภาษีให้มีความเป็นธรรม ส่วนภาษีมรดกและภาษีรายได้ให้เก็บตามความเป็นจริง	๒
	๗๕) ทำให้เสมอภาคความเป็นธรรม เท่าเทียมกันทุกฝ่าย	๒
	๗๖) กฎหมายต้องเป็นธรรม เสมอภาคกับประชาชนทุกคน	๑
	๗๗) ให้รัฐดูแลผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึงและจริงจัง	๑
	๗๘) แก้ปัญหาการทุจริตของภาคราชการ และสร้างความเป็นธรรมในสังคม	๑
	๗๙) สังคมปัจจุบัน เศรษฐกิจตกต่ำ ทำให้ประชาชนเป็นหนี้เพิ่มขึ้น	
	๘๐) ควรกระจายความเจริญออกจากเมืองใหญ่ กระจายอำนาจอย่างแท้จริง พัฒนาการศึกษา และพัฒนาการสาธารณสุขให้เท่าเทียมกัน	๑
	๘๑) การมองไม่เห็นปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างแท้จริง	๑
	๘๒) รู้ผิด รู้ถูก รู้จักหน้าที่	๑
	๘๓) เพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ	๑
	๘๔) คนรวยเอาเปรียบคนจน	๑
	๘๕) ให้มีการปราบปรามยาเสพติด อาชญากรรม	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๘๖) คนจน คนรวย มีความแตกต่างกันมาก	๑
	๘๗) หากประชาชนกับรัฐร่วมมือกันก็จะช่วยลดปัญหาการเหลื่อมล้ำในสังคม	๑
	๘๘) การศึกษาดูงาน การเบิกจ่ายระหว่างข้าราชการและประชาชนไม่มีความเสมอภาคกัน	๑
	๘๙) ให้หน่วยงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องความเหลื่อมล้ำแก้ไขปัญหานี้ให้หมดไป	๑
	๙๐) ปัญหาความเหลื่อมล้ำเป็นปัญหาและเป็นสาเหตุของปัญหาเกือบทุกด้าน จึงควรแก้ปัญหานี้ก่อน	๑
	๙๑) ให้หน่วยงานรัฐปฏิบัติต่อคนจน คนรวย คนมีชื่อเสียง และ ผู้มีตำแหน่งสูง โดยเสมอภาคเท่าเทียมกัน	๑
	๙๒) ภาษีของประชาชนส่วนหนึ่งควรกันไว้เป็นสวัสดิการ	๑
	๙๓) การย้ายส่วนราชการจาก กรุงเทพฯ ไป ต่างจังหวัด โดยกำหนดไว้ ๔ ปี ต่อหนึ่งกระทรวงฯ	
	๙๔) มีความเหลื่อมล้ำในสังคมปัจจุบัน คือ “พวกมากลากไป”พวกน้อยไม่มีกำลังต่อรองจึงเป็นเหตุให้เกิดความเหลื่อมล้ำ จึงควรมีการตรากฎหมายที่ครอบคลุมเกี่ยวกับเรื่องนี้	๑
	๙๕) ปลูกจิตสำนึกให้กับทุกคน ให้มีประชาธิปไตย	๑
	๙๖) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม	๑
	๙๗) ข้าราชการต้องมีศักดิ์ศรี และขจัดคนไม่ดีออกจากราชการได้งาน	๒
	๙๘) การสร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ของตนในสังคม	๑
	๙๙) การกำหนดนโยบายของพรรคการเมืองหรือการจัดโครงการ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๐๐) ของรัฐควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคของคนที่จะได้รับประโยชน์ทั้งคนในเมืองและชนบท	๑
	๑๐๑) เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องให้ความเคารพเสียงของประชาชนและมีทัศนคติที่ดีในการบริการประชาชน	๒
	๑๐๒) ควรนำระบบภาษีอากรมาใช้อย่างเข้มข้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ จัดเก็บภาษีที่ดินเพื่อป้องกันการถือครองที่ดินไว้เก็งกำไร	๑
	๑๐๓) รัฐควรจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนจนถึงขั้นอุดมศึกษาเพื่อให้ประชาชนมีความรู้ วิธีคิดที่ถูกต้องอย่างแท้จริง	๔
	๑๐๔) ควบคุมการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการอย่างเคร่งครัด	๒
	๑๐๕) ควรกระจายอำนาจการปกครองให้ทั่วถึงและให้อำนาจในการตรวจสอบผู้มีอำนาจบริหาร	๑
	๑๐๖) ประชาชนควรมีที่ดินทำกินของตนเองหรือพึ่งพอตนเองได้	๓
	๑๐๗) แก้ไขปัญหาอิทธิพล	๑
	๑๐๘) สร้างความเข้าใจกับประชาชนและให้ประชาชนทุกภาคส่วนมี	๑
	๑๐๙) สิทธิเท่าเทียมกัน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นได้เท่าเทียมกัน	๒
	๑๑๐) หน่วยงานภาครัฐมีความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่	๑
	๑๑๑) ให้คนยากจนมีโอกาสเข้าถึงระบบการเงินของรัฐบาลได้ง่ายขึ้น โดยการลดเงื่อนไขตามกฎข้อบังคับต่าง ๆ ลง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๑๒) ใช้มาตรการทางภาษีและบทลงโทษที่สูงขึ้นกับคนร่ำรวย แต่หลบเลี่ยงภาษี หรือปิดบังข้อเท็จจริงเพื่อนำรายได้มาแบ่งปันให้ผู้ด้อยโอกาสในสังคม	๑
	๑๑๓) กำหนดการจัดเก็บภาษีกับคนร่ำรวยให้สูงขึ้นและเก็บจากผู้ยากจนให้น้อยลง	๑
	๑๑๔) จัดเก็บภาษีที่ดินรกร้างว่างเปล่า ไม่ได้ใช้ประโยชน์ทำกินให้สูงขึ้น	๑
	๑๑๕) จัดให้มีการยกเว้นภาษีรายได้ของชาวไร่ ชาวนา เกษตรกร แบบขั้นบันได (สูง กลาง ต่ำ) โดยจากจำนวนพื้นที่ทำกินจำนวนกี่ไร่ไม่ต้องเสียภาษี	๑
	๑๑๖) ควรมีมาตรการตรวจสอบที่มาของรายได้จากผู้ที่ร่ำรวยผิดปกติอย่างมีระบบและเข้มข้นมากกว่าที่มีอยู่	๑
	๑๑๗) ส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นและควบคุมให้สังคมปราศจากอาชญากรรม	๑
	๑๑๘) จัดให้มีการศึกษาฟรีถึงระดับปริญญาตรีในสถาบันของรัฐ	๑
	๑๑๙) จัดให้ผู้พิการได้รับสิทธิประโยชน์ก่อนคนปกติ	๑
	๑๒๐) ควรให้กลุ่มธุรกิจที่เป็นทุนผูกขาดหยุดธุรกิจที่เป็นการแย่งอาชีพพื้นฐานของประชาชนส่วนใหญ่ โดยการจำกัดสินค้าที่จัดจำหน่ายในธุรกิจเหล่านั้นเพื่อให้ประชาชนมีโอกาสสร้างรายได้ จำกัดการขยายสาขาย่อย รวมทั้งการขยายตัวของห้างสรรพสินค้าต่างชาติ	๑
	๑๒๑) จัดเก็บภาษีมรดกและภาษีที่ดินของผู้ถือครองที่ดินเกินจำนวน ๗๐ ไร่ ในอัตราสูง โดยเฉพาะที่ดินที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์	๑
	๑๒๒) ส่งเสริมอาชีพประชาชน โดยให้สิทธิพิเศษในเรื่องการลดหย่อนภาษี เพื่อเพิ่มโอกาสในการทำธุรกิจแข่งขันกับธุรกิจทุกผูกขาดขนาดใหญ่	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๒๓) ต้องปลูกฝังเรื่องการแก้ไขความเหลื่อมล้ำของสังคมให้แก่นักเรียน โดยบรรจุไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน	๑
	๑๒๔) รัฐควรมีคำสั่ง หรือมาตรการสั่งห้ามมิให้หน่วยงานของรัฐองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเลี้ยงรับรองหรือต้อนรับนักการเมือง และข้าราชการระดับสูง	๑
	๑๒๕) คนส่วนใหญ่ยังคงให้ความนับถือ เกรงกลัวต่อผู้มีเงิน มีอิทธิพล มากกว่านับถือคนดี นักการเมือง ผู้มีอิทธิพลยังคงมีบทบาทสำคัญในประเทศไทย ดังนั้น ปัญหาความเหลื่อมล้ำคงเป็นไปได้ยากที่จะแก้ไขให้หมดไปจากสังคมไทยได้	๑
	๑๒๖) รัฐต้องดูแลผู้ด้อยโอกาส และประชาชนที่ยากจน อย่าให้เกิดช่องว่างของการเหลื่อมล้ำในสังคม	๑
	๑๒๗) ข้าราชการต้องเข้าถึงประชาชน และป้องกันมิให้ผู้ที่มีอิทธิพล ผู้มีเงินใช้อำนาจ ข่มเหงคุกคามประชาชน	๑
	๑๒๘) รัฐต้องบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันของคนในสังคม	๒
	๑๒๙) ควรให้โอกาสผู้ที่ด้อยกว่าและคนที่มีฐานะยากจนกว่า ให้ได้มีที่ยืนในสังคม	๑
	๑๓๐) ปัจจุบัน สังคมไทยยังมีช่องว่าง เนื่องจากมีการแบ่งแยกระหว่างคนรวยและคนจน ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติ	๑
	๑๓๑) เรื่องที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม ควรให้ศาลยุติธรรมเป็นผู้มีอำนาจพิพากษาตัดสินคดีเพียงองค์กรเดียว ไม่ควรให้องค์กรอื่น เช่น ปปช. มีอำนาจตัดสินคดีด้วย เพราะจะไม่มีความยุติธรรม และไม่คงไว้ซึ่งอำนาจ ๓ หลักของประเทศ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๓๒) ต้องหาวิธีการที่ทำให้ระบบอุปถัมภ์หมดไปจากสังคม เพราะเป็นตัวสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในสังคม	๑
	๑๓๓) รัฐต้องมีการกระจายรายได้ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	๑
	๑๓๔) ต้องกำจัดผู้มีอิทธิพล และมีบทลงโทษผู้ที่นำงบประมาณของประเทศชาติ เช่น กองทุนหมู่บ้าน ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์	๑
	๑๓๕) รัฐต้องลงทุนเรื่องการศึกษาให้มากขึ้น ให้ประชาชนมีการศึกษามากขึ้น อาจสนับสนุนด้านค่าใช้จ่าย การเรียนฟรีในระดับต่างๆ มากขึ้น โดยเพิ่มหลักสูตรด้านคุณธรรม การรับรู้ถึงสิทธิที่พึงมี เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้	๑
	๑๓๖) กำจัดระบบนายทุนให้หมดไป	๑
	๑๓๗) คงไม่สามารถแก้ไขได้ เพราะสังคมไทยยังยึดติดอยู่กับระบบอุปถัมภ์ ซึ่งหากใครมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ใหญ่โตจะได้รับสิทธิพิเศษก่อนเสมอ ไม่ว่าจะเป็นระบบการรักษาพยาบาล/การติดต่อกับทางหน่วยราชการทุกกระทรวง คนจนและประชาชนคนธรรมดาเข้าไม่ถึง แต่ขึ้นอยู่กับจิตสำนึกของแต่ละคนโดยเฉพาะในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมของประชาชน ควรมีการปลูกฝังให้กับเยาวชนตั้งแต่ยังเด็กๆอยู่ สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน	๑
	๑๓๘) เรื่องความสามัคคีปรองดอง รัฐต้องควรคำนึงถึงก่อน ความทุกข์ของประชาชน ผู้ต้องขังโดยการถูกจับจากการชุมนุม ควรมีการอภัยโทษปล่อยตัว เพราะครอบครัวมีความเดือดร้อน	๑
	๑๓๙) ควรขยายการศึกษาภาคบังคับอย่างน้อยระดับ ปวส.จนถึงระดับปริญญาตรี	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๔๐) ให้ทุกครัวเรือนมีอาชีพ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม	๑
	๑๔๑) และมีการเผยแพร่ข่าวสารอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้าน	๑
	๑๔๒) ความเหลื่อมล้ำในสังคม มีสาเหตุมาจากปัญหาเศรษฐกิจ ดังนั้น การทำให้ปัญหาลดลง เห็นควรเพิ่มรายได้ให้ประชาชนทั้งภาครัฐและเอกชนมีรายได้เท่าเทียมกัน มีสวัสดิการของรัฐเหมือนๆกัน หรือใกล้เคียงกัน	๑
	๑๔๓) ไม่แบ่งชั้นว่าจะต้องเป็นคนรวย หรือคนจน แต่จะต้องเปิดใจช่วยกันแก้ไขปัญหาให้กับประเทศชาติและชาวบ้านตามเขตต่างๆ จะได้ช่วยพัฒนาประเทศได้ดีไม่แพ้ต่างประเทศ	๑
	๑๔๔) ให้การศึกษาที่ทัดเทียมกัน ประชาชนที่ยากจนมีโอกาสได้เรียนสูงน้อยกว่าคนรวย การจัดสวัสดิการในแต่ละด้านให้ครอบคลุมกลุ่มอาชีพและกลุ่มอายุ การให้ความรู้ในทุกๆด้าน การบริการภาครัฐจะต้องเสมอภาค การให้โอกาสนำเสนอแนวคิดที่ถูกต้อง การดูแลแบบขั้นบันไดซึ่งรัฐจะต้องดูแล จากระดับยากจนที่สุด ยากจน จนถึงพออยู่ได้ เป็นต้น	๑
	๑๔๕) ปัจจุบันปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม เกิดจากช่องโหว่ของกฎหมาย ส่งผลให้คนขาดความซื่อสัตย์ ใช้ช่องโหว่นี้ในการทุจริต โกงกิน เอารัดเอาเปรียบ จึงควรแก้ไขโดยเร็วที่สุด	๑
	๑๔๖) การกระจายรายได้โดยจัดสวัสดิการอย่างถ้วนหน้า และสร้างโอกาสแก่คนฐานล่าง	๑
	๑๔๗) การกำหนดให้ผู้สูงอายุที่มีอายุ ๖๐ ปี ขึ้นไปได้รับเบี้ยยังชีพทั้งหมด ค่อนข้างไม่เห็นด้วย เพราะมีบางคนมีฐานะที่ร่ำรวย น่าจะสำรวจให้ผู้ยากไร้จริงๆ เป็นผู้ที่รัฐจะต้องดูแลได้รับเบี้ยยังชีพ โดยตัดผู้ที่ฐานะร่ำรวยออก	๑
	๑๔๘) การพัฒนาประเทศ รัฐไม่ควรทุ่มงบประมาณไปพัฒนาพื้นที่แห่งหนึ่งแห่งใดมากเกินไป ควรกระจายงบประมาณให้ทั่วถึง มุ่งพัฒนาให้เท่าเทียมกันทุกภูมิภาคของประเทศ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	เพื่อเป็นการสร้างงาน กระจายรายได้แก่ประชาชนอย่างเสมอภาค ป้องกันปัญหาการอพยพแรงงานทั้งถิ่นฐานการประกอบอาชีพเดิม	
	๑๔๙) ไม่ควรทำตามกระแสในสังคมขณะนั้นๆ แต่ควรที่จะต้องมีกรอบการทำงานที่ชัดเจน ถูกต้องและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าใครจะเป็นรัฐบาลก็ตาม	๑
	๑๕๐) ควรมีการจัดกลุ่ม หรือเป็นชุมชน เพื่อจะได้เข้าถึงประชาชนในพื้นที่ ให้การช่วยเหลือแนะนำดูแลประชาชน เรื่องการประกอบอาชีพ ศาสนา การออกกำลังกาย - สุขภาพ เพราะการได้พูดคุยและแสดงความคิดเห็นร่วมกันในกลุ่มเล็กๆ ซึ่งพอจะช่วยพยุงความเหลื่อมล้ำในสังคมได้ไม่มากก็น้อย แล้วค่อยขยายออกไป	๑
	๑๕๑) ควรวางนโยบายงบประมาณให้ถึงรากหญ้า เพื่อให้ตรงจุดการกระตุ้นเศรษฐกิจและแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม	๑
	๑๕๒) ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด	๑
	๑๕๓) รัฐต้องทำงานหนักเพื่อไม่ให้มีความเหลื่อมล้ำมาไปกว่านี้	๑
	๑๕๔) คนรวย คนจน ควรมีโอกาสเท่าเทียมกัน มีสิทธิและหน้าที่เสมอภาคกัน ภาครัฐควรแก้ไขปัญหาให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน แก้ไขปัญหาให้ตรงจุด แก้ที่เหตุ แก้ให้ยั่งยืน	๑
	๑๕๕) วิธีการแก้ปัญหานี้ยากมาก เพราะวิถีชีวิตแต่ละคนไม่เหมือนกัน รายได้ก็ต่างกัน มันจึงเป็นความเหลื่อมล้ำขึ้นในสังคมไทย จะต้องทำรายได้ให้ชาวบ้าน ให้มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยหาโครงการเสริมสร้างรายได้ให้คนส่วนนี้ให้มาก ๆ	๑
	๑๕๖) แก้ปัญหาคอร์รัปชั่นของพวกระบบทุนนิยมมาให้แข็งแกร่ง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๕๗) ควรมีกฎหมายรองรับแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม และควรมีกฎหมายการเสียภาษีและรายได้ผู้ที่มีฐานะ	๑
	๑๕๘) อยากให้รัฐบาลสร้างมาตรฐานในสังคมให้เท่าเทียมกัน ไม่ว่าคนที่มีฐานะ และไม่มีฐานะในอยู่ในกฎหมาย	๑
	๑๕๙) ทำอย่างไร จะให้สังคมไทยอยู่ร่วมกันแบบความเสมอภาค	๑
	๑๖๐) ต้องทำให้คนทุกคนเท่าเทียมกัน คนที่มีแล้วก็ต้องมาดูแลคนที่ไม่มีบ้าง รู้จักแบ่งปัน คนที่เข้ามาบริหารบ้านเมืองถ้าไม่รู้จัก คำว่า เสียสละ ก็ยากที่จะเกิดความสามัคคี	๑
	๑๖๑) คนที่ครอบครองที่ดินเป็นจำนวนมากและไม่ได้ใช้ประโยชน์ใด ควรเก็บภาษีสูงขึ้นกว่าผู้ที่ใช้ประโยชน์จากที่ดิน	๑
	๑๖๒) ควรเก็บภาษีจากผู้ที่หาผลประโยชน์จากประเทศไทยให้เพิ่มสูงขึ้นหรือผู้ที่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติมาก ก็ต้องเสียภาษีเพิ่มมากขึ้น โดยจะนำเงินเหล่านั้นไปช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสทางสังคม	๑
อื่นๆ		
๕. แนวทางการปฏิรูปประเทศที่พึงปรารถนา		
๕.๑ การเมืองการปกครอง องค์กรอิสระ	๑) หน่วยงานของรัฐและองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม โปร่งใส และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วย	๓
	๒) ควรแก้ไขโครงสร้างรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้ผู้บริหารส่วนท้องถิ่นไม่ต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรง เนื่องจากจะทำให้การตรวจสอบถ่วงดุลการบริหารงานของท้องถิ่นไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร	๓

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓) ควรกำหนดให้ผู้ใหญ่บ้านมีวาระการดำรงตำแหน่งเพียง ๕ ปี เพราะปัจจุบันมีวาระจนถึง ๖๐ ปี ทำให้ผู้ใหญ่บ้านไม่ทุ่มเททำงาน	๒
	๔) ควรยุบ กกต. เพราะเห็นว่าสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน เนื่องจากทำงานไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้ง ควรให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทำงานของตุลาการและศาลได้	๑
	๕) ควรให้ความสำคัญกับองค์กรภาคประชาชนในการตรวจสอบการทุจริต และการใช้อำนาจรัฐ เพื่อสร้างเสริมบทบาทของภาคประชาชนให้เข้มแข็ง	๒
	๖) ควรลดบทบาทของราชการส่วนกลางให้น้อยลง โดยมอบบทบาทในการพัฒนาประเทศให้แก่ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมด้วย และการเสริมสร้างท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง ส่วนราชการส่วนกลางเป็นเพียงผู้สนับสนุนเท่านั้น	๑
	๗) ควรลดอำนาจของนายกรัฐมนตรีให้น้อยลง	๑
	๘) ควรยุบรวม อปท. เช่น อบต. รวมกับเทศบาล และควรยุบ อบจ. เพื่อประหยัดงบประมาณ	๑
	๙) ควรตรวจสอบการโอนย้ายข้าราชการส่วนท้องถิ่นให้มีความโปร่งใสและเป็นธรรม	๒
	๑๐) ควรให้มีการเลือกตั้ง	๑
	๑๑) การปฏิรูประบบราชการให้ทันสมัยเทียบเท่าเอกชน	๑
	๑๒) ควรมีการควบคุมตรวจสอบองค์กรอิสระเช่นเดียวกับองค์กรอื่นๆ ของรัฐเพื่อให้เกิดความโปร่งใส	๑
	๑๓) ควรแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด โดยการเพิ่มโทษของผู้กระทำความผิดให้สูงขึ้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๔) ควรยกระดับองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งให้เป็นเทศบาลทั้งหมด	๑
	๑๕) ควรการตรวจสอบหน่วยงานทางปกครองและองค์กรอิสระที่มีประสิทธิภาพ เพื่อลดการทุจริตคอร์รัปชั่น หากมีการกระทำความผิดก็ควรจะได้รับการสอบสวน และลงโทษอย่างรวดเร็ว	๒
	๑๖) ควรยกเลิกองค์กรอิสระเพื่อให้ทุกประเด็นที่เกิดขึ้นเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในศาล	๑
	๑๗) องค์กรอิสระควรมีหน้าที่ที่ชัดเจน	๑
	๑๘) ควรมีการตรวจสอบเกี่ยวกับการบริหารประเทศให้เกิดความโปร่งใส	๑
	๑๙) ควรให้องค์กรอิสระได้เข้ามาตรวจสอบองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นการใช้งบประมาณที่มากเกินไป	๑
	๒๐) ไม่ควรมีองค์กรอิสระมากเกินไป	๒
	๒๑) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี รวมถึงองค์กรส่วนท้องถิ่น ควรอยู่ในตำแหน่งได้เพียงแค่ ๒ สมัยเท่านั้น	๑
	๒๒) ปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	๒
	๒๓) ควรมีการตรวจสอบองค์กรอิสระอย่างแท้จริง	๑
	๒๔) ควรยุบหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลให้เหลือเพียงหน่วยงานเดียว	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๕) ควรให้นักการเมืองมีบทบาทในการแก้ไขกฎหมายมากกว่านักวิชาการ เพราะนักการเมืองต้องเป็นผู้ใช้กฎหมายเป็นส่วนใหญ่	๑
	๒๖) การเมืองการปกครองต้องให้อำนาจประชาชน ต้องเป็นประชาธิปไตย ไม่ใช่ยึดอำนาจเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง	๑
	๒๗) องค์กรอิสระต้องอิสระจริง ไม่ใช่เป็นเครื่องมือของใครคนใดคนหนึ่ง	๑
	๒๘) ในบางครั้งการเมืองทำให้เกิดการแตกแยก เมื่อมีผู้ชนะก็ย่อมมีผู้แพ้ แต่กลับไม่ยอมรับผลกัน ซึ่งแตกต่างจากการเมืองต่างประเทศ เมื่อการเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้วก็จะมาทำงานร่วมกันได้ เพราะฉะนั้นการเมืองไทยควรยอมรับผลการเลือกตั้ง และมาช่วยกันบริหารประเทศและร่วมกันตรวจสอบการบริหารประเทศ ให้ประเทศไทยเจริญเติบโตมากขึ้น	๑
	๒๙) ควรจะหาบุคคลมาทำการเมืองอย่างโปร่งใส เนื่องจากสาเหตุหลักมาจากนักการเมืองที่ไม่มีความจริงใจในการพัฒนาประเทศ คิดหาแต่ผลประโยชน์ส่วนตัว เอารัดเอาเปรียบประชาชน	๑
	๓๐) ควรมีการกระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งทางด้าน การเงิน บุคลากร และอำนาจหน้าที่	๑
	๓๑) ปัจจุบัน รัฐบาลให้ทั่วประเทศมีการจัดตั้งชุมชน แต่ละชุมชนมีประธานและกรรมการ ๙ -๑๕ คน ประชาชนมีบทบาทเทียบเท่าผู้ใหญ่บ้าน หรือ กำนัน แต่เกิดความไม่เสมอภาค คือ ประธานชุมชนไม่ได้รับเงินเดือนหรือเบี้ยประชุม	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๒) ควรปรับเปลี่ยนการเมืองการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว	๑
	๓๓) ควรปฏิรูปการปกครอง องค์กรอิสระ	๑
	๓๔) ควรยุบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากขาดศักยภาพ ขาดความพร้อม ทำให้รัฐเสียงบประมาณจำนวนมาก มีการทุจริตในหลายขั้นตอนเพื่อผลประโยชน์ของตน	
	๓๕) มีองค์กรอิสระที่เข้มแข็ง เพื่อตรวจสอบการทำงานของทุกภาคส่วน	๑
	๓๖) การปกครองควรให้สิทธิเสรีภาพเท่าเทียมกัน	๑
	๓๗) ควรแก้ปัญหาการซื้อเสียงในการเลือกตั้ง	๑
	๓๘) องค์กรอิสระควรกำหนดให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม เสอมภาคเท่าเทียมกันโดยไม่ก้าวก่ายอำนาจหน้าที่ซึ่งกันและกัน	๑
	๓๙) ควรปฏิรูปทุกด้าน	๑
	๔๐) การเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเพิ่มศักยภาพของสมาชิกโดยการกำหนดคุณสมบัติการศึกษาให้จบไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี เพื่อสร้างการยอมรับของประชาชนและข้าราชการท้องถิ่น	๒
	๔๑) ควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้มีวาระเท่ากับสมาชิกสภาท้องถิ่น	๒

- ๓๘๗ -

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๒) ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารเทศบาล	๑
	๔๓) การยุบรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีจำนวนน้อยลง ซึ่งจะทำให้มีขนาด งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์และการบริหารจัดการได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	๑
	๔๔) ควรจัดสรรเงินอุดหนุนลงในพื้นที่ที่พัฒนาน้อย เพื่อทำให้ความเจริญเติบโตมีความทัดเทียมกันทั่วประเทศ	๑
	๔๕) สร้างเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอิสระ	๑
	๔๖) ต้องได้คนที่มีความสุจริต ยุติธรรม และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่	๑
	๔๗) จัดการบริหารจังหวัดแบบมีส่วนร่วม และบูรณาการจากทุกภาคส่วน ทั้งภาคราชการ ภาคท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน	๑
	๔๘) ปฏิรูปการบริหารงานของจังหวัดให้เกิดความสำเร็จเท่าเทียมกัน ส่งเสริมจังหวัดขนาดเล็กให้ได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้าเช่นเดียวกับจังหวัดขนาดใหญ่	๑
	๔๙) ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดต้องทุ่มเทเวลาในการบริหารงาน เพื่อสร้างความเจริญให้กับจังหวัดที่รับผิดชอบอย่างจริงจัง แม้จะเป็นเพียงจังหวัดขนาดเล็ก	๑
	๕๐) ต้องมีการระบุไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจนไม่ให้พรรคการเมือง นักการเมืองระดับชาติแทรกแซงระบบราชการโดยเด็ดขาด เพราะทำให้ระบบราชการอ่อนแอ	๑
	๕๑) ปรับปรุงองค์กรอิสระให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น ให้สามารถตัดสินคดีต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว ขณะเดียวกันก็ต้องคุ้มครององค์กรอิสระให้มีความปลอดภัยจากการกล่าวโจมตีหรือให้ร้าย	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๒) ควรจัดระบบการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเช่นในอดีต เพราะการมีกรรมการชุมชนแต่ไม่มีเงินเดือนค่าตอบแทนจึงทำให้ไม่มีผู้ใดประสงค์จะเข้าทำหน้าที่รับผิดชอบ	๑
	๕๓) ควรมีการดำเนินงานที่โปร่งใสและมีผลงานที่เป็นรูปธรรมที่แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นจากการดำเนินโครงการต่าง ๆ	๑
	๕๔) นักการเมืองต้องเป็นผู้ที่คำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนให้มากที่สุด	๑
	๕๕) ควรมีองค์กรอิสระในการกำกับดูแล ตรวจสอบการบริหารงบประมาณของรัฐบาล โดยคัดเลือกบุคคลที่ทรงคุณวุฒิ วัยวุฒิ มีวุฒิภาวะ เสียสละ ซื่อสัตย์ เป็นกลาง และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม	๑
	๕๖) ปฏิรูปการบริหารราชการระดับจังหวัด จัดให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด	๑
	๕๗) การได้มาซึ่ง สส.และ สว. มาจาก ๒ ทาง คือ สส. มาจากการเลือกตั้งเขตเดียวเท่านั้น ไม่เกิน ๒๕๐ คน สว.มาจากการคัดสรรแต่งตั้งจากทุกจังหวัดไม่เกิน ๑๐๐ คน รวมไม่เกิน ๓๕๐ คน เท่านั้น	๑
	๕๘) ให้มีการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี	๑
	๕๙) ผู้ว่าราชการจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการต่าง ๆ ต้องอยู่ครบวาระ ๔ ปี เว้นแต่มีเหตุอื่น เช่น ทุจริต ผิดวินัย	๑
	๖๐) ให้ทุกจังหวัดจัดทำแผนแม่บท แผน/โครงการทั้งระยะสั้น กลาง ยาว ๑-๕ ปี	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖๑) ห้ามยุบ อปท.โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัด	๑
	๖๒) การแต่งตั้งศาลรัฐธรรมนูญต้องมาจากการเลือกตั้งจากสภาผู้แทนราษฎร	๑
	๖๓) องค์กรอิสระควรมีวาระเพียงสมัยเดียว	๑
	๖๔) การเมืองการปกครองต้องแยกออกจากการค้าธุรกิจเพื่อผลประโยชน์ของพวกพ้องหรือกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคการเมืองของตน	๑
	๖๕) องค์กรอิสระต้องแยกออกจากการเมืองโดยสิ้นเชิงเพื่อป้องกันระบบอุปถัมภ์	๑
	๖๖) ปฏิรูปสำนักงานตำรวจและอัยการให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน	๑
	๖๗) ให้ตำรวจอยู่ภายใต้สังกัดของจังหวัด เพื่อลดการวิ่งเต้นซื้อตำแหน่ง และให้ประชาชนในพื้นที่เป็นผู้ประเมินผลงานตำรวจในแต่ละพื้นที่	๑
	๖๘) ศาลต้องพิจารณาการตัดสินคดีให้เร็วขึ้นโดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตขนาดใหญ่และคดีเกี่ยวกับนักการเมืองเพื่อให้ทันต่อความเสียหาย	๑
	๖๙) ควรมีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยควรกำหนดเรื่องสิทธิและอำนาจของ อปท. ให้ชัดเจน เพื่อให้การปฏิบัติงานมีความคล่องตัวขึ้น	๑
	๗๐) รัฐต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการบริหารจัดการท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง โดยปราศจากการแทรกแซงของรัฐบาลกลาง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๗๑) ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในประเด็นวาระการดำรงตำแหน่งของนายก อบต. ควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง มีระยะเวลาที่แน่นอน เพื่อให้เกิดการหมุนเวียนในการพัฒนาตำบลท้องถิ่นนั้นๆ	๑
	๗๒) ควรนำรูปแบบการบริหารจัดการของเมืองพัทยา มาเป็นรูปแบบให้ท้องถิ่นอื่นนำไปปรับใช้	๑
	๗๓) เห็นควรให้คงไว้ซึ่งการมีองค์อรอิสระสำหรับประเทศไทย	๑
	๗๔) กระบวนการสรรหาองค์กรอิสระ ควรให้สภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ทำหน้าที่ เนื่องจากประชาชนได้มอบอำนาจของตนผ่านทาง ส.ส.ไปแล้ว	๑
	๗๕) ให้ประชาชนเข้ามาร่วมตรวจสอบการทำงานขององค์กรอิสระ และมีหน่วยงานที่คานอำนาจองค์กรอิสระ ไม่ให้คานอำนาจมากเกินไป	๑
	๗๖) แต่ละกลุ่มควรมีการพูดคุยกันให้ตกผลึก ออกมาเป็นแนวทางเดียวกันให้ชัดเจน จะได้ไม่มีผลกระทบต่อคนรากฐาน หรือหน่วยงานที่จะเป็นผู้ปฏิบัติ และไม่หลายมาตรฐาน	๑
	๗๗) รัฐต้องออกกฎ ระเบียบให้ชัดเจน กฎหมายต้องมีความเข้มแข็งและกับผิดกับคนที่กระทำผิดให้ถูกลงโทษได้จริง	๑
	๗๘) ผู้ที่เกี่ยวข้องควรปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างซื่อสัตย์ สุจริตและถูกต้องตามครรลองครองธรรม	๑
	๗๙) ให้มีการเลือกตั้งทุกระดับชั้น โดยให้สิทธิของประชาชน ทุกๆ ๒ ปี	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
๕.๒ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม	๑) รัฐควรมีกฎหมายเรื่องเพศทางเลือก ซึ่งจะเป็นการสร้างความเท่าเทียมกันและความเสมอภาค	๑๑
	๒) ประชาชนทุกคนควรได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ๗	๑
	๓) รัฐควรให้ความเสมอภาคและเท่าเทียมกับประชาชนทุกอาชีพ	๑
	๔) รัฐควรจัดสรรงบประมาณให้แต่ละพื้นที่ตามความจำเป็นและเหมาะสม โดยปราศจากการคอร์รัปชั่น	๑
	๕) ควรมีการปรับปรุงเรื่องความเสมอภาคของบุคลากรในองค์กรของรัฐ	๑
	๖) ภาครัฐควรมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนโดยเท่าเทียมกัน	๑
	๗) ความมีความเท่าเทียมกันระหว่างเพศหญิงและเพศชาย	๑
	๘) ควรให้ความสำคัญกับบุคคลที่ได้ทำงานให้แก่ภาครัฐหรืออำเภอต่าง ๆ เช่น หน่วยงานอาสา หน่วยดูแลความปลอดภัยในงาน ให้บุคคลเหล่านี้ได้รับเบี้ยเลี้ยงในการทำงานในแต่	๑
	๙) ภาครัฐควรปฏิบัติกับประชาชนเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งชนชั้น ฐานะ การศึกษา	๑
	๑๐) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดบรรยายระดับประเทศ เพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนทุกระดับเข้าใจศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การดำรงชีวิตประจำวัน ให้เข้าใจหลักธรรมมากขึ้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๑) ควรสนับสนุนให้ทุกคนคำนึงถึงความสำคัญของการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความมีระเบียบวินัยต่อตนเอง จะส่งผลให้สังคมไทยมีการซื้อสิทธิ์ขายเสียงลดลง	๑
	๑๒) ควรปรับเปลี่ยนสังคมให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่	๑
	๑๓) ต้องให้ประชาชนทุกคนรู้จักคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง”	๑
	๑๔) ควรกำหนดว่า “ประชาชนทุกคนมีความเสมอภาค”	๑
	๑๕) ต้องมีสวัสดิการเอื้อต่อคนยากลำบากให้สามารถเข้าถึงสิทธิ์ได้ และควรมีบทลงโทษผู้ที่ละเมินสิทธิคนยากลำบาก	๑
	๑๖) ประชาชนหาเลี้ยงชีพลำบากขึ้น	๑
	๑๗) ควรมีความเสมอภาค	๒
	๑๘) ควรมีกระบวนการใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ลดการใช้เส้นสายหรือสายสัมพันธ์ส่วนตัว	๒
	๑๙) มีการใช้กฎเกณฑ์กับประชาชนอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน	๑
	๒๐) ปัจจุบันประชาชนในสังคมยังไม่มีความเท่าเทียมกัน เพราะยังมีการเลือกปฏิบัติ	๑
	๒๑) ทุกคนต้องมีความเท่าเทียม และเสมอภาคกัน โดยรัฐต้องให้ความสำคัญและดูแลคนยากจน ผู้ด้อยโอกาสให้อยู่ได้ในสังคม	๑
	๒๒) ความเป็นกลางคงจะเกิดขึ้นได้ยากในสังคมไทย เพราะมีการเล่นพรรคเล่นพวกกันตั้งแต่ระดับผู้บริหารประเทศ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๓) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันจะต้องเป็นเอกภาพ	๑
	๒๔) การสร้างความเสมอภาค และเท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์ เป็นสิ่งที่พึงกระทำให้เกิดขึ้น เพราะคนเราเกิดมามีความเป็นมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน แต่มักถูกแบ่งแยกด้วยฐานะทางการเงิน	๑
	๒๕) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีการประชุมโดยเรียกกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าร่วมประชุมที่ อปท. ทุกแห่ง เพื่อให้การทำงานได้ร่วมกันทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ระบบราชการต้องอำนวยความสะดวกทุกเรื่องให้กับประชาชน ไม่ใช่เลือกปฏิบัติสนใจแต่พวกพ้องของตนเอง	๑
๕.๓ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร	๑) การปฏิรูปประเทศควรยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบเพื่อให้เกิดเอกภาพเป็นแนวทางเดียวกัน	๑
	๒) รัฐควรมีมาตรการที่ชัดเจนไม่ให้ระบบเศรษฐกิจทุนนิยมผูกขาด ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชาชนไม่มีอำนาจต่อรอง	๒
	๓) การพัฒนาเศรษฐกิจควรเน้นระดับรากหญ้ามากขึ้น	๒
	๔) รัฐควรให้ความสำคัญกับประชาชนในท้องถิ่นมากกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากปัจจุบันรัฐเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจของเมืองใหญ่ ๆ ทำให้ความเจริญไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน	๓

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕) ควรบริหารจัดการและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่สาธารณะ รวมทั้ง ควรมีศาลขึ้นมาพิจารณาโดยเฉพาะ	
	๖) ถ้าเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรไม่ดี บ้านเมืองจะไม่ก้าวหน้า และมีผลกระทบอื่น ๆ ตามมา	๑
	๗) ยกระดับรายได้ให้กับประชาชน ส่งเสริมการพัฒนาสังคมและทรัพยากรของชาติ	๑
	๘) รัฐควรให้ความใส่ใจชาวไร่ให้มากขึ้น	๑
	๙) รัฐควรแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ๒	๑
	๑๐) ควรหยุดให้สัมปทานเหมืองแร่, หยุดการระเบิดภูเขา และใช้กฎหมายลงโทษผู้เกี่ยวข้องทุกคนที่มีส่วนร่วมในการบุกรุกพื้นที่ป่า	๒
	๑๑) ควรมีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจเพื่อแก้ปัญหาความยากจน และควรใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด	๑
	๑๒) ภาครัฐควรมีการควบคุมดูแลทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้ในประเทศไทย	๑
	๑๓) หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ควรร่วมมือกันปรับปรุงกฎหมายการค้าและป้องกันระบบการผูกขาดทางการค้า รวมทั้งการซื้อขายประมูลงานต่าง ๆ	๑
	๑๔) ควรเก็บภาษีเพิ่มเติม คือภาษีที่ดินที่ว่างเปล่า	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๕) ประเทศไทยมีทรัพยากร แต่ใช้ไฟฟ้า น้ำมันแพงทำไมให้เอกชนเข้ามาบริหาร เพื่อเอาผลประโยชน์ รัฐควรเข้ามาบริหารเอง	๑
	๑๖) ประชาชนพึงปรารถนาให้การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรในประเทศดี	๑
	๑๗) การบริหารทรัพยากรต้องมีความเสมอภาคโดยคำนึงถึงประเทศชาติเป็นที่ตั้ง ไม่ใช่เห็นแก่พวกพ้อง ญาติพี่น้อง มูลเหตุปัญหาอยู่ที่ตัวบุคคล ดังนั้น การบริหารงานบุคคลของทุกองค์กรต้องมีความยุติธรรม ระบบอุปถัมภ์ควรให้หมดไป	๑
	๑๘) ควรส่งเสริมอาชีพและรายได้	๑
	๑๙) ควรลงโทษผู้ทำลายทรัพยากรของประเทศอย่างเด็ดขาด	๑
	๒๐) ควรปฏิรูปทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างยุติธรรม เสมอภาค ท้องถิ่นที่มีทรัพยากรนั้นควรได้รับประโยชน์จากทรัพยากรนั้นเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น	๑
	๒๑) ภาครัฐควรมีการแบ่งปันจัดสรรที่ดินทำกินให้กับประชาชน	๑
	๒๒) รัฐควรปลูกจิตสำนึกประชาชนในเรื่องความมีน้ำใจและการช่วยเหลือในการทำให้บ้านเมืองสะอาด	๑
	๒๓) ควรส่งเสริมการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการนำเทคโนโลยีโซล่าเซลล์มาใช้ในการแก้ไขปัญหาโลกร้อนที่เกิดขึ้น	๑
	๒๔) ควรมีการแก้ไขปัญหาจากระดับล่างก่อน และต้องชัดเจนในทุกเรื่อง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๕) ต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้มีอิสระที่จะบริหารจัดการทรัพยากรของท้องถิ่นได้เอง	๑
	๒๖) ควรให้แต่ละจังหวัดจัดทำผังเมืองรวม โดยให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำผังเมืองรวมของจังหวัดตนเอง ไม่ใช่ถูกกำหนดจากข้างบน แล้วให้ประชาชนยอมรับ จัดโซนเขตอุตสาหกรรม เขตเกษตรกรรม สนับสนุนอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่ ทบทวนในเรื่องของเขตเศรษฐกิจพิเศษ ควรให้ประชาชนกำหนดเขตเศรษฐกิจของตนเอง ไม่ใช่ถูกส่งมาจากข้างบน ในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติ ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะกฎหมายต่างๆที่ออกมา ควรมีผลบังคับอย่างแท้จริง ไม่ใช่ออกมาเป็นแค่เสือกระดาษ	๑
	๒๗) รัฐควรต้องดูแลทรัพยากรต่างๆของประเทศ และปราศจากมลพิษ	๑
	๒๘) ด้านเศรษฐกิจ ขอให้รัฐบาลช่วยเหลือ เพื่อให้ชาวบ้านมีกินอยู่ดี และไม่ยากจน สินค้าถูกค่าแรงแพงจะได้มีกินมีเก็บออมได้	๑
	๒๙) ด้านทรัพยากร ขอให้ทุกภาคส่วนช่วยกันอนุรักษ์ ไม่ใช่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว ตัดสินใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งจะได้มีตัวอย่างให้ลูกหลานไว้สืบดูต่อไป	๑
	๓๐) ให้ชาวบ้านเป็นผู้คิด และรัฐเป็นผู้สนับสนุนส่งเสริม	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๑) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียมกันของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ที่ควรตระหนักรู้ และจะต้องไม่ล่วงล้ำสิทธิ เสรีภาพของบุคคลอื่น ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติของสังคมที่จะกำหนดสิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของบุคคลว่าจะทำอะไรก็ได้ที่ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น ตลอดจนหน้าที่ของประชาชนคนไทยไว้แล้ว	๑
	๓๒) เพื่อจะได้นำปัจจัยมาพัฒนาประเทศ ทำให้มีการลงทุนจากต่างประเทศ เศรษฐกิจดี ให้นำไปพัฒนาสังคม พัฒนาคน พัฒนาสิ่งแวดล้อม เพื่อนำพาประเทศไปในทางที่ดีขึ้น	๑
	๓๓) อุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น ควรใช้วัตถุดิบที่มาจากภาคการเกษตร รัฐต้องส่งเสริมการเกษตรอย่างจริงจัง เพราะประเทศเกษตรกรรมสามารถเลี้ยงตนเองได้ โรงงานอุตสาหกรรมควรอยู่ในพื้นที่นิคม ไม่ควรตั้งอยู่กระจัดกระจาย ในส่วนแรงงานต่างด้าวการแจ้งเข้าออกควรเป็นหน้าที่ของท้องถิ่น และสามารถกระทำการแจ้งเข้าออกได้ตลอดทั้งปี การแก้ไขแรงงานในกิจกรรมอุตสาหกรรมเพื่อเป็นการแก้ไขแรงงานผิดกฎหมาย สะดวกต่อการควบคุมแรงงานต่างด้าว	๑
๕.๔ ระบบราชการยุติธรรม	๑) ควรสร้างจิตสำนึกให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดกับผู้กระทำผิดกฎหมาย กฎ และระเบียบอย่างจริงจัง รวมทั้งการลดระบบอุปถัมภ์ให้น้อยลง	๗
	๒) ควรมีกฎหมายที่กำหนดบทลงโทษการทุจริต คอร์รัปชั่นทั้งในส่วนของเจ้าหน้าที่ของรัฐและนักการเมือง ให้หนักและมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด	๔
	๓) ระบบราชการควรมีความยุติธรรม	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔) ควรให้ความเป็นธรรมอย่างเสมอภาคกับประชาชนทุกระดับ	๑
	๕) กระบวนการยุติธรรมต้องมีความเข้มแข็งมากกว่านี้ และไม่ควรเห็นแต่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง	๑
	๖) ควรมีการปฏิรูประบบราชการ เรื่องการเห็นแก่พวกพ้องในการพิจารณาโยกย้าย หรือเลื่อนตำแหน่ง	๔
	๗) การพิจารณาคัดเลือกข้าราชการควรจัดทำให้ระดับประเทศหรือระดับจังหวัดเท่านั้น ไม่ควรให้หน่วยงานมีการคัดเลือกได้เอง	๑
	๘) ระบบราชการไม่ควรละเว้นการลงโทษผู้กระทำผิดเพราะเห็นแก่สินบน	๑
	๙) รัฐบาลความมีความโปร่งใสในการใช้จ่ายเงินงบประมาณของแผ่นดิน	๑
	๑๐) ควรขจัดการฉ้อราษฎร์บังหลวง หรือการคอร์รัปชันให้หมดไปจากระบบราชการ ข้าราชการต้องมีจิตสำนึกที่ดี มีคุณธรรม	๑
	๑๑) ควรปราบปรามผู้มีอำนาจและผู้มีอิทธิพลให้หมดไป	๑
	๑๒) ควรให้นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นฝ่ายปกครองมีอำนาจในการสอบสวนและพิจารณาคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง	๑
	๑๓) ระบบราชการควรให้ความสำคัญกับระบบอาวุโสมากกว่าการใช้ระบบอุปถัมภ์ หรือระบบเส้นสายดังที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๔) ควรให้บริการแก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ไม่เน้นพวกพ้อง	๔
	๑๕) ระบบราชการควรลดขั้นตอนในการให้บริการประชาชนให้สั้นลง	๑
	๑๖) ระบบยุติธรรมควรตัดสินคดีต่างๆ ด้วยความรวดเร็ว บริสุทธิ์และโปร่งใส	๑
	๑๗) ควรปฏิรูประบบราชการ	๑
	๑๘) ระบบราชการยุติธรรมควรมีความเสมอภาค การรับโทษควรเท่าเทียมกัน เจ้าหน้าที่ควรปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด	๑
	๑๙) กระบวนการยุติธรรมควรมีความเป็นกลางและเด็ดขาด รวมทั้งต้องมีความเชื่อถือและได้รับการยอมรับได้อย่างแท้จริง	๑
	๒๐) ระบบราชการยุติธรรมมีความล่าช้าต้องใช้ระยะเวลานาน จึงต้องการให้การตัดสินเกิดความรวดเร็วยิ่งขึ้น	๑
	๒๑) นักการเมืองควรคำนึงถึงประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ มากว่าประโยชน์ส่วนตน	๑
	๒๒) ระบบราชการยุติธรรม ให้มีความยุติธรรมและเสมอภาค	๑
	๒๓) ควรกระจายอำนาจให้ตัดสินคดีด้วยความรวดเร็ว ไม่ควรเกิน ๓ ปี/คดี	๑
	๒๔) ปรับปรุงองค์กรตำรวจให้ทำงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง มีคณะกรรมการด้านกฎหมายทำงานร่วมกับตำรวจในการสืบสวนสอบสวน	๑
	๒๕) ให้ประชาชนสามารถแจ้งความดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐได้	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๖) เมื่อประชาชนถูกเจ้าหน้าที่กล่าวหาว่า กระทำผิดกฎหมาย ควรให้มีหน่วยงานรัฐเป็นที่ปรึกษา เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการรังแกประชาชน	๑
	๒๗) ควรปรับปรุงระบบศาลยุติธรรมเกี่ยวกับ ความล่าช้าของสำนวนต่างๆ	๑
	๒๘) ระบบตุลาการเป็นระบบที่ไม่มีการตรวจสอบ อาจทำให้ผู้ที่เสียผลประโยชน์ เกิดข้อสงสัย และเป็นชยวนของความขัดแย้งได้	๑
	๒๙) ควรให้ความยุติธรรมเท่าเทียมกันทุกคน และควรรับฟังความคิดเห็น	๓
	๓๐) สร้างเสริมให้ระบบราชการยุติธรรมเป็นที่พึ่งของประชาชนอย่างแท้จริง โดยเร่งปรับปรุงในส่วนของตำรวจและศาลให้เป็นที่เชื่อถือของประชาชน	๑
	๓๑) มีการบริหารราชการอย่างยุติธรรมกับประชาชน มีการใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด	๑
	๓๒) ต้องให้มีการตรวจสอบและวิจารณ์คำพิพากษาได้	๑
	๓๓) ประเทศควรใช้ระบบศาลเดียว	๑
	๓๔) ต้องปฏิรูปโครงสร้างตำรวจ และศาล เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๕) ควรเพิ่มเติมการมีส่วนร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยเฉพาะตำรวจอัยการ ซึ่งเป็นต้นเหตุของความยุติธรรมในทุกวันนี้ การได้รับการบริการด้านนี้ของประชาชนยังไม่ทั่วถึง และควรเพิ่มความช่วยเหลือด้านทนายให้แก่ประชาชนมากขึ้น ทั้งคดีอาญา และคดีแพ่ง เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนได้รับความเป็นธรรม แม้จะไม่มีการจ้างทนายความที่มีคุณภาพ	๑
	๓๖) ให้ผู้บังคับบัญชาเอาจริง เอาจังในทุกระดับ	๑
	๓๗) ปัจจุบันผู้ที่ถือกฎหมายไม่ได้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างจริงจังตัดสินตามกระแสสังคมในขณะนั้นๆ	๑
	๓๘) อยากให้รัฐบาลกำกับดูแลระบบราชการท้องถิ่นมิให้มีการจัดการบริการแบบอิทธิพลหรือทุจริตคอร์รัปชั่น	๑
	๓๙) ควรแยกแยะบุคลากรที่ทำหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะตำรวจ ควรแยกอำนาจในการสอบสวน ออกไปเป็นหน่วยงานอื่นเพื่อความเป็นธรรม และถ่วงดุลอำนาจระหว่างกัน นอกจากนี้ควรปรับปรุงระบบการยุติธรรม ให้ใช้เวลาในการพิจารณาคดีน้อยกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
๕.๕ การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน	๑) รัฐควรจัดให้มีสถานศึกษาที่อำนวยความสะดวก มีความทันสมัย และมีบุคลากรการเรียนการสอนที่มีคุณภาพเทียบเท่ากับสถานศึกษาของเอกชน	๕
	๒) ควรมีการวิเคราะห์ ประเมินผลของการจัดการศึกษาที่เป็นปัญหาสำคัญของชาติอย่างจริงจัง โดยให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดโครงสร้าง หลักสูตรที่เหมาะสมและมีความเป็นไปได้	๒
	๓) ควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้ประชาชนในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน	๑
	๔) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการปฏิรูปประเทศ	๑
	๕) ประชาชนควรมีความรู้ มีศีลธรรม และซื่อสัตย์	๓
	๖) การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นควรสนับสนุนการศึกษา	๑
	๗) ควรเริ่มต้นจากการศึกษา เพราะการศึกษาสำคัญที่สุด	๑
	๘) การปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ	๑
	๙) เงินเดือนครูควรสูงกว่านี้ เพื่อจูงใจคนเก่ง ๆ มีความสามารถมาเป็นครู	๑
	๑๐) ควรให้ความรู้เรื่องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและประชาธิปไตยให้แก่เด็กๆ ในโรงเรียน	๑
	๑๑) ครูควรให้ความรู้แก่เด็กอย่างเต็มที่ และควรให้มาตรฐานการเรียนการสอนแต่ละโรงเรียนเท่าเทียมกัน	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๒) ควรให้เด็กได้ศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาตั้งแต่ในโรงเรียน	๑
	๑๓) ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้รับการศึกษาที่ได้มาตรฐานอย่างเท่าเทียมกัน	๓
	๑๔) ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของตนเอง	๓
	๑๕) ปฏิรูประบบการศึกษา ให้คนรุ่นใหม่มีความรู้และทัศนคติในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม	๑
	๑๖) ควรมีการออกข้อสอบในกรอบของหลักสูตรการเรียนการสอนที่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน	๑
	๑๗) ควรยกเลิก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา - สมศ.ซึ่งเป็นองค์การมหาชน เพราะเป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อนและเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณแผ่นดิน และส่งผลให้บริบทของโรงเรียนต้องเปลี่ยนไปโดยไม่คำนึงถึงสภาพที่แท้จริง	๑
	๑๘) ควรมีการทำประชาพิจารณ์ในเรื่องข้อกฎหมายต่างๆ ที่สำคัญ เช่น ระบบการจัดการศึกษา	๑
	๑๙) ในด้านการศึกษา ครู อาจารย์ ต้องทำหน้าที่ให้ความรู้แก่ลูกศิษย์อย่างเต็มที่	๑
	๒๐) ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งแก่ประชาชนมากที่สุด	๑
	๒๑) การจัดรูปแบบการศึกษาในเรื่องภาษาต่างประเทศในโรงเรียนรัฐบาลบางพื้นที่ ครูสอนภาษา ครูอัตราจ้าง ยังไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างแท้จริง	๑
	๒๒) โรงเรียนสอนศาสนาอิสลามในประเทศไทยยังไม่ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐบาล	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๓) ควรตั้งโรงเรียนพิเศษให้กับเด็กพิเศษ เพื่อพัฒนาการเจริญเติบโต การเรียนรู้ และสถานที่เหมาะสมกับเด็กพิการซ้ำซ้อน	๑
	๒๔) ให้ปรับระเบียบการศึกษาของเยาวชนให้มีวิชาความรู้เพิ่มเติม และให้ความสำคัญกับบุคลากรครูให้มากกว่านี้ ควรมีการปรับเงินเดือนเพิ่ม	๒
	๒๕) รัฐควรเปิดเผยและให้ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงและถูกต้อง	๑
	๒๖) มีการคอรัปชั่นในการศึกษา	๑
	๒๗) จัดหลักสูตรการศึกษาเพิ่มเติม โดยกำหนดวิชาว่าด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน	๑
	๒๘) ควรมีการปรับปรุงระบบการศึกษาอย่างจริงจัง	๑
	๒๙) ควรมีมาตรฐานทางการศึกษาโดยเน้น ทฤษฎี๓๐ % ปฏิบัติ ๗๐ %	๑
	๓๐) บุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ กระจุกตัวในเมืองใหญ่และโรงเรียนขนาดใหญ่	๑
	๓๑) ควรปฏิรูปการศึกษาให้ได้มาตรฐานและให้มีการพัฒนาทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ของทั้งนักเรียน นักศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา	๑
	๓๒) รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ส่วนการศึกษาให้เน้นการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน	๑
	๓๓) ควรเชิญปราชญ์ชาวบ้านเข้าไปช่วยในการส่งเสริมการศึกษา	๑
	๓๔) จัดบุคลากรครูให้พอเพียง และมีโรงเรียนต้นแบบโดยทำการสอนให้เหมือนโรงเรียนต้นแบบ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๕) การปฏิรูปการศึกษา ควรให้มีการศึกษาฟรีทั่วประเทศตั้งแต่ อนุบาล ถึง ม.๖	๑
	๓๖) ส่งเสริมการศึกษาของประชาชนอย่างต่อเนื่อง และให้มีการติดตามประเมินผลเพื่อให้เกิดจิตสำนึกอยู่ตลอดไป	๑
	๓๗) ให้การศึกษากับประชาชนอย่างเสมอภาค การเรียน การสอน ควรมีความเสมอภาคและเหมือนกัน	๑
	๓๘) ส่งเสริมเรื่องการศึกษา โดยเพิ่มภาษาต่างประเทศ ศาสนา สถาบันครอบครัว ประชาธิปไตย การเมือง	๑
	๓๙) การยกระดับ (คุณภาพมาตรฐานการศึกษาโดยเฉพาะขั้นพื้นฐานของภาครัฐ และสร้างการตระหนักรู้ถึงเรื่องสิทธิหน้าที่ของตน และการเคารพสิทธิของบุคคลอื่น	๗
	๔๐) รัฐต้องเร่งจัดการให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของความเป็นพลเมือง	๑
	๔๑) ประชาชนควรได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในโครงการของรัฐ และประชาชนต้องได้รับประโยชน์สูงสุดจากโครงการของรัฐ	๕
	๔๒) การศึกษาควรเน้นความรู้รอบตัวให้มากขึ้น เพื่อให้ใช้เป็นฐานการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพ	๑
	๔๓) สนับสนุนการศึกษาของเด็กไทยให้ดีกว่าเดิม งดการช่วยเหลือเรื่องการศึกษากับคนต่างด้าว	๑
	๔๔) การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นหรือนโยบายของรัฐบาลในทุกเวที ควรมีการจ่ายค่าตอบแทนหรือค่าเสียเวลาให้กับประชาชนผู้เข้าร่วมด้วย เพราะผู้มีรายได้น้อยเพียงขาดงาน ๑ วันก็ต้องได้ความเดือดร้อนแล้ว	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๕) แก้ไขปัญหาระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนสามัญ ผู้สอนต้องสอนอย่างครูสอนเด็กมากกว่าการสนใจจะได้เงินจากการสอนพิเศษ ควรสอนในชั่วโมงเรียนให้เด็กได้รับมากที่สุด	๑
	๔๖) ควรให้องค์กรได้มีส่วนร่วมในทุกเรื่องที่เกี่ยวข้องกับองค์กรนั้นๆ	๑
	๔๗) รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนที่ยากจนมีโอกาสได้รับการศึกษามากยิ่งขึ้น โดยอาจเป็นรูปแบบการให้ความช่วยเหลือค่าใช้จ่ายให้	๑
	๔๘) การศึกษาของไทยยังกระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ๆ รัฐบาลและกระทรวงศึกษาธิการในฐานะที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงยังเข้าไม่ถึงการให้ความช่วยเหลือ หรือมีครูที่เก่งและดีในโรงเรียนตามต่างจังหวัด งบประมาณกระจายไม่ทั่วถึง ขาดแคลนอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย ในต่างจังหวัดหลายท้องที่ยังคงให้พระภิกษุสงฆ์เป็นผู้สอนนักเรียน จึงทำให้การศึกษาของเด็กไทยด้อยลง	๑
	๔๙) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกระบบทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน	๑
	๕๐) ให้การศึกษาที่เท่าเทียมกันในทุกเพศทุกวัย เพื่อประชาชนจะได้รับรู้เหมือนกัน และต้องให้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	๑
	๕๑) อยากให้ประเทศไทยจัดระบบการศึกษาที่รองรับศักยภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อการประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา เช่นจัดให้มีการคัดกรองผู้เรียนเพื่อสำรวจความถนัด แล้วให้เลือกสาขาเรียนที่ตนเองถนัด และเมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้มีงานรองรับ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๒) ควรปฏิรูปด้านการศึกษา โดยให้ครูที่เก่ง เด็กที่เรียนเก่งกระจายไปทั่วประเทศ มหาวิทยาลัยควรมีมาตรฐานที่เท่าเทียมกัน ควรเน้นการเรียนไปพร้อมกับศีลธรรม และการกีฬา	๑
	๕๓) ในการปฏิรูปประเทศควรพัฒนาทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการศึกษาควรพัฒนาตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อความก้าวหน้าให้ทัดเทียมอารยประเทศ พัฒนาคน พัฒนางาน เพื่อนำไปสู่ความมั่นคงและความเจริญของชาติ	๑
	๕๔) ประเทศของเราจะต้องให้การสนับสนุนการศึกษาให้เยาวชน ให้มีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ต่อไปในภายภาคหน้า ถ้าเขามีความรู้เขาจะเข้ามามีส่วนร่วมเอง	๑
	๕๕) ควรให้การศึกษาแก่ประชาชน โดยเฉพาะการปลูกฝัง คุณธรรม การทำหน้าที่พลเมือง และการใช้สิทธิของบุคคล เคารพสิทธิของผู้อื่นอย่างจริงจัง และเกรงกลัวต่อบาป	๑
ข้อเสนออื่น ๆ		
๖. แนวทางการปกป้องรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันการล้มล้าง หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องหลักการสำคัญ		
	๑) ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เนื้อหามาตราต่าง ๆ รัฐธรรมนูญให้ละเอียด อีกทั้ง ควรมีการลงพื้นที่เพื่อรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างถูกต้องและชัดเจน	๑
	๒) ควรมองว่ารัฐธรรมนูญ คือ วิสัยทัศน์ ไม่ใช่กฎหรือระเบียบเพราะจะทำให้เกิดการล้มล้างหรือแก้ไขปรับปรุง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓) ควรกำหนดกรอบ แนวคิดขององค์กรต่าง ๆ การจำกัดสิทธิทางการเมืองระดับชาติ และกลุ่มผลประโยชน์ทั้งหมดที่มีความคิดแตกแยก รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดด้วย	๒
	๔) ควรมีบทบัญญัติมิให้มีการทำรัฐประหาร โดยกำหนดโทษให้หนัก	๑
	๕) ควรเขียนรัฐธรรมนูญในแต่ละเรื่องให้ชัดเจน ป้องกันการตีความที่แตกต่างกัน	๑
	๖) ควรให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจได้มีส่วนร่วมในการร่างและแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพราะเป็นเรื่องหลักของประเทศ	๒
	๗) ไม่ควรบัญญัติให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ	๑๐
	๘) ควรมีกฎหมายกำหนดให้มีอัตราโทษสูงต่อผู้ที่ล้มล้างรัฐธรรมนูญ และแก้ไขสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญ	๒
	๙) ควรปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนด้วย	๒
	๑๐) ควรให้ประชาชนในส่วนภูมิภาค ได้รับรู้และเห็นชอบด้วย เนื่องจากที่ผ่านมาประชาชนในท้องถิ่นเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตามนโยบายของภาครัฐเท่านั้น	๑
	๑๑) ควรกำหนดให้นำรัฐธรรมนูญฉบับเดิมกลับมาใช้หากมีการล้มล้างรัฐธรรมนูญ รวมทั้งกำหนดให้การแก้ไขรัฐธรรมนูญต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมด้วย	๔
	๑๒) รัฐธรรมนูญควรมาจากความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง และประชาชนจะเป็นผู้ปกป้องรัฐธรรมนูญนั้นเอง	๒
	๑๓) รัฐควรให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลการจัดทำรัฐธรรมนูญ และเปิดเผยให้ประชาชนทราบในทุกขั้นตอน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๔) ควรมีการทำประชาพิจารณ์ประเด็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และควรมีแนวทางแก้ไขปัญหาการล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๑
	๑๕) ควรมีแนวทางในการป้องกัน รักษารัฐธรรมนูญ	๑
	๑๖) ควรดำเนินการให้มีรัฐธรรมนูญโดยเร็ว	๑
	๑๗) ให้ความร่วมมือกับภาครัฐและไม่หลงเชื่อข้อมูลผิด ๆ	๑
	๑๘) ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ถูกต้องและครอบคลุม	๑
	๑๙) ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของภาครัฐ ภาคประชาชนให้ชัดเจน และควรมีกฎหมายลงโทษผู้ฝ่าฝืน	๑
	๒๐) ควรมีกฎหมายที่กำหนดความผิดอย่างชัดเจน และกฎหมายควรลงโทษย้อนหลังผู้ที่กระทำผิด	๑
	๒๑) เจ้าหน้าที่รัฐควรสอดส่องให้มากขึ้น	๑
	๒๒) ไม่ควรเห็นแก่พวกพ้อง เป็นธรรม ตามกติกา	๑
	๒๓) ไม่ควรให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญง่ายเกินไป	๑
	๒๔) ควรอบรมทางวิชาการ ให้ความรู้แก่ประชาชนทุกระดับ อย่างสม่ำเสมอ	๒
	๒๕) ประชาชนควรมีส่วนร่วมมากขึ้น	๑
	๒๖) ควรกำหนดโทษให้ชัดเจน และต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด	๒
	๒๗) ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อประโยชน์ของประชาชน	๑
	๒๘) ควรมี ม.๑๑๒ เอาไว้	๑
	๒๙) ควรป้องกันรัฐธรรมนูญ ควรเป็นประชาธิปไตย	๓

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๐) ควรแก้ไขในเรื่องที่สำคัญ	๑
	๓๑) แก้ไขรัฐธรรมนูญแบบจารีตประเพณี	๑
	๓๒) รัฐธรรมนูญคือกฎหมายสูงสุดของประทศจริง ๆ แล้ว ถ้าคนเคารพกฎแล้วก็ไม่ต้องป้องกันอะไร แต่ถ้าคนไม่เคารพกฎแล้วจะป้องกันอย่างไรก็คงป้องกันไม่ได้	๑
	๓๓) รัฐธรรมนูญที่ดีจะต้องเหมาะสมกับภูมิภาค วัฒนธรรม ประเพณี ของประเทศนั้น ๆ และจะต้องมีความเป็นธรรมกับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ มิใช่เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครองฝ่ายเดียว การแก้ไขรัฐธรรมนูญบางมาตรที่ไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันน่าจะดีกว่าการยกเลิกทั้งหมด	๑
	๓๔) ควรออกกฎหมายห้ามมิให้ล้มล้าง แก้ไขรัฐธรรมนูญ และมีบทลงโทษผู้ล้มล้าง แก้ไขรัฐธรรมนูญให้ จำคุก ประหารชีวิต หรือจำคุกตลอดชีวิต	๗
	๓๕) รัฐควรจัดการศึกษาอบรมที่ดีแก่ประชาชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และมีส่วนร่วมในการปกป้อง ป้องกันและเลือกผู้แทนที่ดี	๑
	๓๖) ทหารไม่ควรทำการปฏิวัติหรือรัฐประหารเพื่อล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๑
	๓๗) ในรัฐธรรมนูญควรกำหนดองค์กรที่จะร่วมกันพิจารณาและลงความเห็นในการแก้ไขรัฐธรรมนูญไว้ โดยมีศาล ตุลาการ สภาผู้แทนราษฎร์ โดยจะแก้ไขในหลักการได้ก็ต่อเมื่อมติเห็นด้วย ๓ ใน ๔ ของกรรมการ	๑
	๓๘) ควรกำหนดแนวทางในการปกป้องรัฐธรรมนูญไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย	๒
	๓๙) รัฐธรรมนูญควรตราและแก้ไขด้วยวิถีทางแห่งรัฐสภาที่มาจากประชาชนเท่านั้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๐) การแก้ไขรัฐธรรมนูญควรมาจากความต้องการของประชาชนที่เป็นเสียงส่วนใหญ่ของประเทศ	๑
	๔๑) เห็นด้วยกับการปฏิวัติ เมื่อบ้านเมืองไม่สงบสุข	๒
	๔๒) ไม่เห็นด้วยการการปฏิวัติเพราะทำให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศ	๑
	๔๓) การร่างรัฐธรรมนูญควรคำนึงถึงความเป็นอยู่ของประชาชนโดยส่วนรวม และความมั่นคงของประเทศชาติเป็นหลัก	๑
	๔๔) ประชาชนในประเทศควรมีความสามัคคีปรองดอง	๑
	๔๕) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดเพื่อปกป้องการล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๔
	๔๖) ภาครัฐควรทำความเข้าใจกับประชาชนให้เห็นถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญ	๑
	๔๗) ควรมีการร่างรัฐธรรมนูญอย่างเป็นกลางเพื่อป้องกันปัญหาการไม่เห็นด้วยของกลุ่มผู้เสียประโยชน์	๑
	๔๘) ไม่ควรมีการเขียนรายละเอียดที่ลงลึกเกินไปใน รัฐธรรมนูญ ควรเขียนรายเอียดในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกันการเกิดปัญหากฎหมายที่ขัดกับรัฐธรรมนูญ	๑
	๔๙) ควรให้ประชาชนลงประชามติรับร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ	๑
	๕๐) ควรมีกำหนดอายุของรัฐธรรมนูญ และควรออกกฎหมายให้ผู้ที่เป็นข้าราชการไม่สามารถทำการปฏิวัติได้	๑
	๕๑) ควรมีการอบรมทางวิชาการเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย และทุกหน่วยงาน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๒) ควรมีการทำประชามติทุกครั้งที่จะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสิทธิเพียงเสนอเพื่อแก้ไข แต่ให้ประชาชนทั้งประเทศเป็นผู้ลงประชามติ	๑
	๕๓) ควรมีกฎหมายเพื่อรองรับแนวทางการป้องกันรัฐธรรมนูญที่ชัดเจน	๑
	๕๔) การร่างรัฐธรรมนูญต้องมีความเป็นสากล ควรคำนึงถึงบุคคลส่วนใหญ่ของประเทศ	๑
	๕๕) รัฐต้องเป็นกลางทางการเมือง	๑
	๕๖) ปัญหาเกิดขึ้นจากนักการเมืองไม่ใช่เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ	๑
	๕๗) ควรสร้างความเข้าใจถึงสาเหตุของการแก้ไขรัฐธรรมนูญแก่ประชาชนให้สามารถเข้าใจได้ง่ายมากที่สุด	๒
	๕๘) ควรมีบทลงโทษสูงสุดสำหรับผู้ที่คิดล้มล้างรัฐธรรมนูญ (ประหารชีวิต	๔
	๕๙) ควรสนับสนุนให้ระบบการเมืองมีความเข้มแข็ง และเจ้าหน้าที่ข้าราชการทุกฝ่ายต้องปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด	๑
	๖๐) ควรให้องค์กรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการป้องกันรัฐธรรมนูญ	๑
	๖๑) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมและได้แสดงความคิดเห็นในแนวทางการป้องกันรัฐธรรมนูญและการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มากที่สุด	๑
	๖๒) แนวทางการป้องกันรัฐธรรมนูญ คือ ต้องมีการเลือกตั้ง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖๓) หากภาครัฐเห็นว่าการชุมนุมประท้วงเริ่มมีความรุนแรง ควรรีบหาทางยุติก่อนที่จะเกิดความเดือดร้อน ความเสียหาย และความสูญเสียขึ้น	๑
	๖๔) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มแข็งจริงจัง ในการป้องกันการล้มล้างหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญ	๒
	๖๕) ควรศึกษาถึงความเป็นอยู่ วิถีของสังคมไทย และนำมาประมวลเพื่อแก้ไขให้รัฐธรรมนูญสามารถปรับใช้ต่อสังคมไทยได้จริง ไม่ควรยึดหลักของต่างประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่	๑
	๖๖) ควรออกกฎหมายคุ้มครองรัฐธรรมนูญ โดยห้ามล้มล้างและแก้ไขรัฐธรรมนูญ	๒
	๖๗) เจ้าหน้าที่ของรัฐควรสอดส่องดูแลให้มากยิ่งขึ้น	๑
	๖๘) สังคมไทยไม่ควรเกิดความแตกแยก ควรมีความสามัคคีต่อกัน ถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการปกป้องรัฐธรรมนูญ	๑
	๖๙) ควรยึดมั่นในชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	๑
	๗๐) ภาครัฐและประชาชนต้องเคารพกฎกติกา กฎหมาย และปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ของตนเองให้ครบถ้วน	๑
	๗๑) ภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับรู้ถึงเนื้อหาในรัฐธรรมนูญอย่างละเอียด ทั้งนี้หากรัฐธรรมนูญได้คำนึงถึงประโยชน์ส่วนใหญ่ของประเทศ ประชาชนในประเทศไทยก็จะสามารถร่วมกันปกป้องรัฐธรรมนูญได้อย่างแท้จริง	๑
	๗๒) รัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุด ซึ่งเป็นกฎหมายที่ยึดเป็นแนวทางในการปกครองประเทศ แต่อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญย่อมอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาเพื่อ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	สถานการณ์ที่เหมาะสมของประเทศชาติต่อไป	
	๗๓) ควรมีการป้องกันการล้มล้างรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญบางมาตรไม่ดีก็ให้แก้ไข ไม่ใช่ห้ามแก้ ควรสอนเด็ก เยาวชนไม่ควรคิดเรื่องการยึดอำนาจ โตไปไม่ควรโกงใคร	๑
	๗๔) ไม่ควรให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญบ่อยครั้ง เพราะจะทำให้รัฐธรรมนูญไม่ศักดิ์สิทธิ์เท่าที่ควร	๑
	๗๕) ควรปลูกจิตสำนึกในกลุ่มบุคคลต่าง ๆ โดยให้คำนึงถึงการความสำคัญในการใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลัก	๑
	๗๖) ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ยังมีช่องโหว่ ที่เปิดโอกาสให้มีการหลบเลี่ยงกฎหมายหรือหาผลประโยชน์ส่วนตัวให้ปัญหาเหล่านี้หมดไป และควรมีกฎหมายบังคับหากใครฝ่าฝืนต้องมีการลงโทษให้เด็ดขาด	๑
	๗๗) ควรมีข้อบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมิให้ผู้ใดแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อผลประโยชน์ของตนเองหรือกลุ่มคนบางกลุ่ม หรือเพื่อการล้มล้างสถาบัน โดยต้องวางระเบียบกฎเกณฑ์ กฎหมายที่แน่นหนา โดยมิให้ใครสามารถแก้ไขรัฐธรรมนูญเพื่อเหตุผลข้างต้นนี้ได้	๑
	๗๘) ไม่ควรแก้ไขข้อที่ดีและเกี่ยวข้องช่วยเหลือประชาชน	๒
	๗๙) ก่อนการแก้ไข รธน ควรมีการทำประชาพิจารณ์ก่อนทั่วประเทศว่า ประชาชนต้องการอะไร	๑
	๘๐) ควรมีกฎหมายที่เด็ดขาดและเป็นธรรม	๑
	๘๑) รัฐควรทำงานอย่างโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีกฎหมายที่ชัดเจน ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๘๒) ควรลงมติโดยประชาชนทั่วประเทศ	๑
	๘๓) นักการเมืองขาดจิตสำนึกในการทำหน้าที่เพื่อประเทศชาติ	๑
	๘๔) ควรนำ รธน ปี ๔๐ มาใช้ในการบริหารประเทศ	๑
	๘๕) ให้มีการคัดกรองกฎหมายเพื่อนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพแก่ประชาชนทั่วไป	๑
	๘๖) ควรปลูกฝังให้ประชาชนรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตร และให้ความรู้ทั้งด้านการเมือง การพัฒนาประเทศ รวมถึงการทำให้ประชาชนมี “จิตสาธารณะ” เห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน	๑
	๘๗) ทุกคนควรมี “จริยธรรม” อยู่ในตัวและนำไปปฏิบัติ	๑
	๘๘) ควรให้ประชาชนเลือกนายกโดยตรง	๑
	๘๙) เห็นควรให้มีนายกมาจากคนนอกได้ ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งเพื่อแก้ปัญหา โดยไม่ต้องทำการรัฐประหาร	๑
	๙๐) ควรจะทำอย่างไรไม่ให้เกิดความขัดแย้งในหมู่การเมือง	๑
	๙๑) ควรมีหน่วยงาน องค์กร คณะบุคคลที่จะพิจารณาหาทางออกเพื่อแก้ปัญหาได้อย่างจริงจัง	๑
	๙๒))รัฐธรรมนูญไม่ควรแก้ไขโดยที่ประชาชนไม่เห็นด้วย ควรให้ประชาชนได้รับรู้ก่อนมีการลงมติแก้ไข	๑
	๙๓) ควรระบุ ให้การยึดอำนาจรัฐบาลเป็นความผิด	๑
	๙๔) ไม่ควรมีการปฏิวัติรัฐประหารบ่อยๆ เพราะจะพาประเทศไม่พัฒนา	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๙๕) รับฟังเสียงส่วนใหญ่ในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๙๖) การแก้ไข รธน. ในหมวดสำคัญๆ ควรมีขั้นตอนการพิจารณาให้ความเห็นชอบอย่างเคร่งครัด	๑
	๙๗) ควรให้ความรู้กับประชาชนและให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วม	๑
	๙๘) เห็นควรให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญในหลักการสำคัญๆได้	๑
	๙๙) ควรสร้างระบบการเมือง การปกครองที่เข้มแข็ง วิธีการ คือ การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นปกครองตนเอง มีรัฐสภาท้องถิ่น ส่วน รธน. มิใช่สาเหตุของปัญหาของชาติและไม่ใช่เครื่องมือแก้ปัญหา	๑
	๑๐๐) หากมีการยึดอำนาจ ควรคง รธน ไว้ และสามารถถอดถอนนักการเมืองโดยประชาชนอย่างแท้จริง	๑
	๑๐๑) เพิ่มมาตรการการป้องกันการก่อการร้ายให้มากขึ้น	๑
	๑๐๒) ควรเอาผู้มีความรู้ความสามารถเข้าไปทำงาน ไม่ใช่เอาแต่พวกพ้อง	๑
	๑๐๓) พื้นฐานคือ กลไกในการป้องกันทุจริต ทั้ง ทุจริตทางนโยบาย และ ทุจริตในทางผลประโยชน์ต่างๆ	๑
	๑๐๔) ในการเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญควรได้รับความเห็นชอบร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและภาคประชาชน	๑
	๑๐๕) รธน ไม่ควรแก้ไข ส่วนที่ต้องเปลี่ยนแปลงคือ คนบางคนที่ได้รับเลือกเข้าไปทำหน้าที่ไม่ปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๐๖) รธน. ฉบับใหม่ควรแก้ไข ๒ ฝ่าย คือ ให้ความสำคัญและปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม และลดบทบาทของกองทัพ	๑
	๑๐๗) การทำให้รัฐธรรมนูญเป็นที่ยอมรับ	๑
	๑๐๘) บังคับใช้กฎหมายอย่างเฉียบขาดไม่มีการลดหย่อนโทษให้ผู้กระทำความผิด ไต่สวนอย่างรวดเร็ว โปร่งใส	๒
	๑๐๙) การสร้างจิตสำนึกในระบอบประชาธิปไตยให้กับทหาร	๒
	๑๑๐) หลักการสำคัญไม่ควรมีการแก้ไข โดยเฉพาะหมวดพระมหากษัตริย์	๑
	๑๑๑) ต้องมีรัฐธรรมนูญที่เข้มแข็งให้เห็นแนวทางการพัฒนาประเทศ	๑
	๑๑๒) ปลูกฝังความคิดและจิตสำนึกให้ประชาชนตั้งแต่เป็นเด็ก	๓
	๑๑๓) กำหนดโทษสูงสุดของการล้มล้างรัฐธรรมนูญและดำเนินการอย่างรวดเร็ว	๑
	๑๑๔) รัฐธรรมนูญควรมีความกระชับและง่ายต่อการสร้างความเข้าใจของประชาชนทุกภาคส่วน	๑
	๑๑๕) รัฐบาลต้องเข้าถึงประชาชนในระดับรากหญ้าให้มากขึ้น สร้างความสามัคคี สร้างโอกาส สร้างอาชีพ และให้ความรู้ประชาธิปไตย	๑
	๑๑๖) ควรกำหนดระยะเวลาเปลี่ยนถ่ายอำนาจตามวาระเหลือเพียง ๒ ปีต่อครั้ง และควรมีเพียงสองพรรคใหญ่เท่านั้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๑๗) รัฐธรรมนูญไม่ควรล้มล้างได้ง่าย ๆ ขณะเดียวกันควรกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญว่าให้มีการทบทวนเพื่อปรับปรุงแก้ไขภายในเวลากี่ปี	๑
	๑๑๘) ต้องเขียนรัฐธรรมนูญไม่ให้พรรคการเมือง นักการเมืองแก้ไขรัฐธรรมนูญได้อีกต่อไป ให้สิทธิแต่ประชาชนเท่านั้น	๑
	๑๑๙) กำหนดเวลาทบทวนแก้ไขรัฐธรรมนูญเมื่อใช้ไปแล้วอย่างน้อย ๒๐ ปี	๑
	๑๒๐) จัดทำกฎหมายลูกให้แล้วเสร็จก่อน จึงจัดให้มีการเลือกตั้ง	๑
	๑๒๑) ออกกฎหมายควบคุมการเลือกตั้งให้ กกต.จัดการเลือกตั้งแบบเบ็ดเสร็จ	๑
	๑๒๒) ต้องไม่ให้มีการล่วงละเมิดรัฐธรรมนูญ ไม่แปรหรือเบี่ยงเบนอย่างเด็ดขาด	๑
	๑๒๓) ต้องมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	๑
	๑๒๔) ต้องหาวิธีไม่ให้ทหารทำการปฏิวัติได้	๑
	๑๒๕) การแก้ไขในหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญต้องกระทำผ่านทั้งสองสภา	๑
	๑๒๖) ควรมีบทลงโทษกับผู้ล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๑
	๑๒๗) การแก้ไขรัฐธรรมนูญควรเป็นเสียงของประชาชน	๑
	๑๒๘) ควรเขียนไว้กว้าง ๆ ไม่ควรลงในรายละเอียดมากนักเพื่อให้มีอายุการใช้งานนาน ๆ	๑
	๑๒๙) ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทุกๆ ครั้ง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๓๐) ควรมีการสร้างจิตสำนึกให้แก่นักการเมือง และควรต้องมีบทลงโทษสถานหนักสำหรับนักการเมืองที่ละเลยต่อการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ และหรือทุจริตคอร์รัปชั่นในตำแหน่งหน้าที่ โดยให้มีบทลงโทษ ตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งตลอดชีวิต	๑
	๑๓๑) ควรจะมีมาตรการหรือบทบัญญัติที่ทำให้รัฐธรรมนูญของประเทศไทย ถูกยกเลิกหรือแก้ไขเพิ่มเติมได้ยาก เพราะรัฐธรรมนูญถือว่าเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ จึงไม่ควรล้มล้างหรือถูกยกเลิกได้ง่าย	๒
	๑๓๒) ประชาชนต้องร่วมกันปกป้อง หามาตรการเพื่อยับยั้ง หรือกีดกัน หรือขัดขวางมิให้กลุ่มที่มีความคิดล้มล้างรัฐธรรมนูญ หรือไม่เห็นด้วย เข้ามาแทรกแซงได้ และควรให้ประชาชนเป็นผู้ลงโทษเอง ที่สำคัญรัฐต้องจัดการในเรื่องนี้ โดยร่วมกันปกป้องรัฐธรรมนูญ	๑
	๑๓๓) ควรมีองค์กรที่เป็นอิสระ ปลอดจากการแทรกแซงทางการเมือง มีหน้าที่ติดตามประเมินผลการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ซึ่งหากมีปัญหา/อุปสรรค องค์กรนี้จะทำหน้าที่เสนอความเห็นต่อรัฐบาล เพื่อให้รัฐบาลพิจารณาว่าเห็นสมควรจะดำเนินการอย่างไรต่อรัฐธรรมนูญ ซึ่งจะเป็นแนวทางป้องกันการล้มล้างรัฐธรรมนูญต่อไป	๑
	๑๓๔) รัฐธรรมนูญที่ดีไม่ควรถูกล้มล้างโดยง่าย	๑
	๑๓๕) ระบบราชการต้องมีความยุติธรรม โปร่งใสและแข็งแรง เพื่อเป็นเสาหลักให้บ้านเมือง โดยต้องไม่อยู่ภายใต้อาณัติของนักการเมือง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๓๖) การป้องกันการล้มล้างรัฐธรรมนูญ คือรัฐต้องออกกฎหมายที่มีความเฉียบขาด มีโทษสถานหนัก เช่น ประหารชีวิตเพียงประการเดียว	๑
	๑๓๗) การแก้ไขรัฐธรรมนูญควรให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ ส.ส.เพียงองค์กรเดียว	๑
	๑๓๘) ควรมีการตรากฎหมายขึ้นเพื่อรองรับการล้มล้างรัฐธรรมนูญ แต่ต้องดำเนินการแบบตรงไปตรงมา ไม่เล่นพรรคเล่นพวก และที่สำคัญให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อร่างกฎหมายฉบับนี้ด้วย	๑
	๑๓๙) รัฐธรรมนูญต้องมีบทบัญญัติห้ามมิให้มีการล้มล้างโดยการปฏิวัติ รัฐประหาร และต้องมีการบัญญัติบทลงโทษสถานหนัก เช่นประหารชีวิตผู้ที่คิดจะล้มล้างพร้อมทั้งครอบครัวเอาไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย	๑
	๑๔๐) ต้องออกกฎหมายให้รัดกุม เพื่อปกป้องรัฐธรรมนูญ และป้องกันการล้มล้างของนักการเมืองที่คอร์รัปชั่นหาผลประโยชน์จากช่องโหว่ของรัฐธรรมนูญ	๑
	๑๔๑) การร่างรัฐธรรมนูญควรเห็นแก่ประโยชน์ของประชาชน ของรัฐ ของแผ่นดิน เป็นหลัก ไม่ใช่เขียนเพื่อเข้าข้างตนเอง เข้าข้างพวกพ้อง เห็นแก่ประโยชน์ของตนที่จะได้รับ หากเสียประโยชน์ของตนเองจะไม่รับ ดังนั้นจะร่างกี่ครั้งก็จะสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมาก	๑
	๑๔๒) แนวทางการป้องกัน คือไม่ควรให้ทหารเข้ามายุ่งกับการเมือง แต่ควรให้มีหน้าที่รักษาความมั่นคงและปลอดภัยของประเทศชาติเท่านั้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๔๓) ผู้ร่างรัฐธรรมนูญ และรัฐธรรมนูญที่ประกาศใช้บังคับ จะต้องมีความโปร่งใส มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และควรมีจิตสำนึกร่วมกันในการพัฒนารัฐธรรมนูญให้เป็นกฎหมายที่บังคับใช้และยอมรับโดยถ้วนหน้า	๑
	๑๔๔) ควรเพิ่มบทบัญญัติในการคุ้มครองการแก้ไขในหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญ ก่อนการแก้ไขทุกครั้ง ควรมีการสอยถามประชาชนว่าควรแก้ไขในประเด็นใด อย่างไร และยึดประชามติเป็นหลัก	๑
	๑๔๕) ต้องการให้ สปช. ตรามาตราที่สำคัญเพื่อป้องกันการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ และคงไว้ซึ่งหลักการที่สำคัญ และควรแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างเป็นธรรม	๑
	๑๔๖) ใช้หลักจิตวิทยาให้ทุกคนได้ตระหนักว่ารัฐธรรมนูญคือกฎหมายสูงสุดของประเทศ และประชาชนทุกคนเป็นผู้มีส่วนร่วมร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ขึ้นด้วยตัวเอง เพราะนั้นจะทำอย่างไรให้คนทั้งประเทศรัก ผูกพัน และศรัทธาในรัฐธรรมนูญ	๑
	๑๔๗) ต้องมีบทลงโทษที่ชัดเจน และมากพอที่จะทำให้ประชาชนเกรงความเกรงกลัวมิกล้าที่จะละเมิด หรือคิดล้มล้าง โดยให้สังคมประณามและตัดสิทธิ์ในทุกๆ ด้านจากสังคม แต่ต้องตรวจสอบอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม และถ่องแท้จริงๆ	๓

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๔๘) การศึกษาไทย ต้องสร้างความตระหนักให้เห็นถึงความสำคัญของกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้นกับเยาวชนตั้งแต่เด็ก กฎหมายใดที่ดีอยู่แล้วควรให้คงไว้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องหนักแน่นที่จะไม่ไขว้เขว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงถึงปัจจุบัน แล้วทำให้เกิดความเสียหาย ขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพิจารณาทบทวนอีกครั้ง	๑
	๑๔๙) ให้ปลูกจิตสำนึกให้กับประชาชนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ดูให้ตัวอย่างของประเทศเกาหลีในปัจจุบัน ซึ่งเมื่อก่อนก็เหมือนประเทศไทยในปัจจุบันนี้	๑
	๑๕๐) ควรรณรงค์ด้านคุณธรรม ศีลธรรม ให้เป็นวาระแห่งชาติ เพราะถ้าหากประชาชนมีศีลธรรม คุณธรรมแล้ว การคิดจะล้มล้างรัฐธรรมนูญก็จะกระทำได้ยาก เพราะคนเรารู้ผิดรู้ชอบชั่วดีขึ้น	๑
	๑๕๑) เศรษฐกิจดี การศึกษาดี สังคมดี การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนา น่าจะช่วยปกป้องได้	๑
	๑๕๒) ควรเขียนหลักการสำคัญไว้ในรัฐธรรมนูญ ห้ามแก้ไขและห้ามปฏิบัติ ควรแก้ไขโดย สส. สว.	๑
	๑๕๓) รัฐธรรมนูญ ควรเด็ดขาด โดยอิงสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นที่ตั้ง	๑
	๑๕๔) รัฐธรรมนูญควรต้องมีการปรับปรุง แก้ไขตามกาลเวลา	๑
	๑๕๕) ควรมีกฎหมายมารับรองรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันการล้มล้างแก้ไขปัญหารัฐธรรมนูญ เพื่อเป็นการปกป้องและแก้ไข	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๕๖) ข้าพเจ้าเห็นควรปกป้องรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันการละเมิดหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญ มิให้เกิดประโยชน์ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง	๑
	๑๕๗) อย่าให้นักการเมืองนำไปแก้ไขในวาระต่อไป เพราะการแก้กฎหมายทำเพื่อพวกและตนเอง มันก็ไม่ต่างอะไรกับรัฐธรรมนูญฉบับเดิม	๑
	๑๕๘) ต้องแก้ไขที่นักการเมือง เพราะเมื่อได้รับการเลือกตั้งแล้ว ไม่ยอมรับผลทางการเมือง ก็จะออกมาขับเคลื่อนนอกสภา ปลุกระดมให้เกิดความแตกแยกและรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นจึงควรมีมาตรการที่กำหนดให้นักการเมืองต้องยอมรับกฎกติกาของสังคม	๑
	๑๕๙) รัฐธรรมนูญควรมีกำหนดระยะเวลาในการบังคับใช้ เพื่อจะได้ไม่ต้องมีการใช้วิธีการนอกสภา	๑
	๑๖๐) ควรดูตัวอย่างจากประเทศที่ประสบความสำเร็จในการบริหารประเทศ เพื่อให้มีแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ	๑

๒. ความเห็นจากโครงการสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
พบประชาชน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ๔ ภาค
ครั้งที่ ๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ โรงแรมกรีนเนอร์รี รีสอร์ท
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

หน้าว่าง

สรุปความเห็นรายประเด็นจากการรับฟังความคิดเห็น
ครั้งที่ ๓ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ณ โรงแรมกรีนเนอร์รี รีสอร์ท อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

หน้าว่าง

ข้อมูล ณ วันพุธที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

ประเด็นความเห็น

ของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ

ณ จังหวัดนครราชสีมา (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) วันพุธที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๘

สำนักวิชาการ ผู้รวบรวม

หน้าว่าง

สารบัญ

ประเด็นความเห็น **หน้า**

๑. สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนที่พึงปรารถนา **๑**

๑.๑ สิทธิและหน้าที่ของประชาชน เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ๑

๑.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชน ๔

๒. หน้าที่ของรัฐสภาที่พึงปรารถนา **๖**

๒.๑ หน้าที่ที่รัฐต้องทำและที่ประชาชนพึงประสงค์ ๖

๒.๒ สวัสดิการของรัฐ ๙

๒.๓ การให้ความรู้ ๑๐

๒.๔ กระบวนการการมีส่วนร่วม ๑๑

๓. วิธีการเลือกตั้งที่ใสสะอาดและเป็นธรรม **๑๓**

๔. การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม **๑๙**

๕. แนวทางการปฏิรูปประเทศที่พึงปรารถนา **๒๔**

๕.๑ การเมืองการปกครอง องค์กรอิสระ ๒๔

๕.๒ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม ๒๖

๕.๓ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ๒๗

๕.๔ ระบบราชการยุติธรรม ๒๘

๕.๕ การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน ๓๐

๖. แนวทางการปกป้องรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกันการล้มล้างหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องหลักการสำคัญ **๓๒**

หน้าว่าง

การแสดงความเห็นของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ
ณ จังหวัดนครราชสีมา (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) วันพุธที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๘
จำนวนแบบสอบถาม ๔๓๓ ชุด

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
๑. สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนที่พึงปรารถนา		
๑.๑ สิทธิและหน้าที่ของประชาชน เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	๑) ควรมีบทลงโทษต่อการแสดงความคิดเห็นที่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	๑
	๒) บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ การแสดงความคิดเห็นของประชาชนอย่างเป็นธรรมและเสมอภาค	๒
	๓) ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการรับรู้การดำเนินการต่าง ๆ ของรัฐ	๑
	๔) ประชาชนควรมีสิทธิในการชุมชุนเรียกร้องและเสนอปัญหาความเดือดร้อนโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	๑
	๕) ควรเคารพสิทธิและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีภาพ ทั้งนี้ การแสดงความคิดเห็นดังกล่าวจะต้องไม่เป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น	๖๖
	๖) ควรแก้ไขกฎหมายเรื่องบทลงโทษ โดยเห็นควรให้เพิ่มโทษสำหรับผู้กระทำความผิดฐานละเมิดสิทธิของผู้อื่น เช่น การเดินขบวนปิดถนน การปิดสถานที่ราชการ สถานที่สำคัญต่าง ๆ เพื่อแสดงออกหรือแสดงความเห็นทางการเมือง เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นการละเมิดสิทธิของผู้อื่น ซึ่งในการแสดงออกนั้นสามารถทำได้ตามกรอบที่กฎหมายกำหนด	๖
	๗) ควรเผยแพร่ ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน เรื่องสิทธิหน้าที่การเป็นพลเมืองดี หรือบรรจุไว้ในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ รวมถึงควรปลูกจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองดี เคารพกฎหมาย เคารพสิทธิของผู้อื่น	๒๗
	๘) ประชาชนต้องมีสิทธิ เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น	๑๙
	๙) สิทธิ เสรีภาพของประชาชน ไม่ถูกครอบงำ	๔
	๑๐) ประชาชนต้องมีเวที ในการแสดงความคิดเห็น	๗

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๑) ประชาชนต้องรู้และเข้าใจบทบาทของตนเอง	๔
	๑๒) สิทธิ เสรีภาพของประชาชนต้องมีขอบเขต ชัดเจน	๒
	๑๓) ต้องเคารพ สิทธิประชาชน	๓
	๑๔) ประชาชนควรใช้สิทธิเสรีภาพภายใต้กรอบของกฎหมายไม่เบียดเบียนผู้อื่น	๕
	๑๕) สิทธิหน้าที่ของประชาชนต้องมาก่อนเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน	๑
	๑๖) สิทธิ เสรีภาพของประชาชน ต้องได้รับความคุ้มครองไม่ให้บุคคลใดละเมิดได้	๑
	๑๗) ประชาชนควรมีความคิด มีการแสดงออก และใช้สิทธิเลือกตั้ง	๑
	๑๘) การแสดงความคิดเห็นใด ๆ ต้องอยู่บนความถูกต้อง เป็นธรรม เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นไปในทางที่สร้างสรรค์สังคม ไม่ก่อความเดือดร้อนวุ่นวายแก่ผู้อื่น	๑
	๑๙) ร่วมจัดตั้งกลุ่มในหมู่บ้านเพื่อใช้สิทธิร้องขอเงินจากรัฐไปช่วยในการประกอบอาชีพ	๑
	๒๐) การแสดงออกของประชาชนควรมีขอบเขต มีกฎหมายควบคุมที่ชัดเจน และต้องดำเนินการอย่างเฉียบขาดกับผู้ที่ละเมิดกฎหมาย	๑
	๒๑) ควรมีความเท่าเทียมกันของสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพโดยไม่มีการแบ่งแยกชนชั้น	๑
	๒๒) ประชาชนควรมีสิทธิในการแสดงออกในทุกๆ เรื่องได้อย่างเสรีบนพื้นฐานของประชาธิปไตยแบบสากล	๑
	๒๓) ต้องยอมรับเสียงข้างมากของประชาชน	๒
	๒๔) ควรมีบทลงโทษผู้ที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นให้เหมาะสม	๑
	๒๕) หน่วยงานของรัฐควรสนใจ ให้ความเคารพ และตอบสนองต่อการแสดงความคิดเห็นของประชาชนให้มากขึ้น	๑
	๒๖) รัฐควรยอมรับสิทธิการออกเสียงของประชาชน	๒
	๒๗) ต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๒๘) ประชาชนควรร่วมกันต่อต้านสิ่งที่ไม่ดีจากเจ้าหน้าที่รัฐ	๑
	๒๙) รัฐควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อนจัดทำโครงการต่าง ๆ ทุกประเภท	๔
	๓๐) รัฐควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อนการออกกฎหมายต่าง ๆ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๑) ควรเพิ่มอำนาจประชาชนในการตรวจสอบการทุจริตของนักการเมืองและข้าราชการ	๑
	๓๒) ควรมีประชาชนเป็นตัวแทนอยู่ร่วมในหน่วยงานตรวจสอบ เช่น ป.ป.ช. สตง. เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ	๑
	๓๓) ควรมีการทำประชาพิจารณ์ในเรื่องต่าง ๆ อย่างเข้มข้นจริงจัง	๑
	๓๔) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมมากขึ้น	๑
	๓๕) ประชาชนต้องมีความร่วมมือร่วมใจสามัคคีกัน	๒
	๓๖) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในทุกๆ ด้าน เช่น มีเวทีให้แสดงความคิดเห็น	๑๒
	๓๗) ควรให้ประชาชนได้มีสิทธิ มีเสียง และแสดงออกได้โดยไม่ละเมิดผู้อื่น โดยมีมาตรฐานเดียวกัน	๗
	๓๘) ควรเพิ่มการให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชนในเรื่องสิทธิและเสรีภาพ	๑
	๓๙) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับทราบการจัดทำบริการสาธารณะของรัฐ โดยเฉพาะโครงการที่มีขนาดใหญ่และกระทบกับความเป็นอยู่ของประชาชน	๒
	๔๐) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการนำเสนอโครงการในพื้นที่	๑
	๔๑) ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ของประชาชนในรัฐธรรมนูญ	๒
	๔๒) การแสดงความคิดเห็นของประชาชนต้องไม่ละเมิดบุคคลหรือกลุ่มบุคคลอื่น อันจะก่อให้เกิดความขัดแย้งในสังคม	๒
	๔๓) การเลือกตั้งควรเป็นสิทธิ มิใช่หน้าที่ของประชาชน	๑
	๔๔) ควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิถอดถอนนักการเมืองในสัดส่วนที่ไม่มากเกินไป	๑
	๔๕) ควรกำหนดสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ให้ชัดเจนโดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	๘
	๔๖) ไม่ควรมีการรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็น (ประท้วง) ที่ละเมิดสิทธิผู้อื่น เช่น การปิดถนน บุกรุก	๒
	๔๗) การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย	๑
	๔๘) การแสดงความคิดเห็นต้องไม่ถูกบิดเบือนจากผู้นำในชุมชน เช่น ต้องการให้พัฒนาอย่างหนึ่ง แต่ผู้นำได้นำเสนออีกอย่างหนึ่ง	๑
	๔๙) รัฐต้องให้มีการเลือกตั้งจะเป็นการคืนประชาธิปไตยให้ประชาชน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๐) ต้องการให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมากที่สุด เช่น การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรีให้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง	๑
	๕๑) แนวทางการบริหารบ้านเมือง เช่น การกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนาประเทศ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน	๑
๑.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชน	๑) รับฟังปัญหาความต้องการของประชาชนในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างเป็นธรรมและทั่วถึงให้มากยิ่งขึ้น	๓
	๒) ให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญและแสดงความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่โดยไม่มีการปิดกั้น	๒
	๓) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการรับรู้ ตรวจสอบการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ	๓
	๔) ส่งเสริม สนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยมีการจัดตั้งกองทุนพัฒนาประชาชนในระดับพื้นที่	๑
	๕) รัฐควรมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน	๒๖
	๖) การมีส่วนร่วมของประชาชนต้องมีขอบเขตที่ชัดเจน ไม่ใช่การประท้วงที่สร้างความเดือดร้อนให้กับประเทศ	๑
	๗) เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ประชาชนสามารถรับรู้ตรวจสอบได้	๑๓
	๘) เน้นให้ความรู้การมีส่วนร่วมแก่ประชาชน	๒
	๙) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง (กระจายอำนาจอย่างแท้จริง)	๑๐
	๑๐) รัฐต้องออกเอกสารสิทธิที่ดินให้ประชาชนให้ครอบคลุม	๓
	๑๑) รัฐธรรมนูญต้องสั้น และเข้าใจง่าย	๑
	๑๒) สิทธิในการรักษาพยาบาลต้องเท่าเทียม	๑
	๑๓) กำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านวาระ ๔ ปี	๔
	๑๔) ควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณอย่างจริงจัง	๑
	๑๕) ให้สวัสดิการอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม	๒
	๑๖) ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้มากขึ้น	๓

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๗) ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ ที่ประชาชนมีส่วนได้เสียและต้องรับฟังอย่างจริงจัง	๙
	๑๘) ควรเปิดช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ	๓
	๑๙) ควรให้ประชาชนเป็นผู้มีสิทธิในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง	๑
	๒๐) ควรมีการปฏิรูประบบบริหารจัดการของราชการทุกกระทรวง	๑
	๒๑) ควรมีการออกกฎหมายการเอาความผิดต่อการทุจริตในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างจริงจังและบังคับใช้ได้จริง	๑
	๒๒) ควรกระจายงบประมาณให้กับหมู่บ้านทั่วประเทศ เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านตนเอง และตรงกับปัญหาและความต้องการของประชาชนในหมู่บ้านอย่างแท้จริง	๑
	๒๓) ควรมีการจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญให้ครบทุกจังหวัด	๑
	๒๔) ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยมากเพราะขาดความรู้ความเข้าใจ ประกอบกับเศรษฐกิจไม่ดีด้วย ควรทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดีก่อน	๑
	๒๕) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาชุมชนร่วมกับภาครัฐ	๒
	๒๖) ควรกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรากฎหมาย	๑
	๒๗) ควรกำหนดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบผู้บริหารท้องถิ่น	๑
	๒๘) ภาครัฐ และ สนช. ควรลงพื้นที่มารับฟังปัญหาของประชาชนมากขึ้น	๑
	๒๙) การใช้กฎหมายที่เป็นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ ที่ใช้ในกระบวนการยุติธรรมที่เป็นสากลโดยใช้กับประชาชนภายใต้รัฐธรรมนูญเดียวกัน	๑
	๓๐) ประชาชนขาดการมีส่วนร่วมเนื่องจากได้รับข้อมูลข่าวสารจากส่วนราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องล่าช้า	๑
	๓๑) โครงการของรัฐที่มีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชนหรือพื้นที่นั้น ๆ จะต้องแจ้งให้ประชาชนในพื้นที่ทราบล่วงหน้าอย่างน้อย ๓ เดือน และหลังจากนั้นต้องทำประชาพิจารณ์	๕
	๓๒) ควรมีความชัดเจนในการจัดทำรัฐธรรมนูญ	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๓) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ	๑
๒. หน้าที่ของรัฐที่พึงปรารถนา		
๒.๑ หน้าที่ที่รัฐต้องทำและที่ประชาชนพึงประสงค์	๑) รัฐบาลต้องดำเนินการตามนโยบายของพรรคการเมืองที่ได้หาเสียงไว้ก่อนเลือกตั้ง	๑
	๒) หน่วยงานภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานผ่านช่องทางต่างให้ประชาชนรับทราบ	๒
	๓) ดำเนินการตรวจสอบเพื่อป้องกันการทุจริตในการดำเนินโครงการของรัฐ หากพบให้ดำเนินการขั้นเด็ดขาด	๑
	๔) ดูแลสวัสดิการของเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างทั่วถึงเพื่อป้องกันการทุจริต	๑
	๕) รัฐต้องดำเนินการอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้และมีเป้าหมายเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน	๒
	๖) ให้เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดราคาสินค้าทางการเกษตร และดูแลความเป็นอยู่ของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกร	๑
	๗) ดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเร่งด่วน จริงจังและเด็ดขาด	๑
	๘) ปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง	๑
	๙) ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นทั้งด้านเศรษฐกิจ การศึกษาและการมีส่วนร่วม	๑
	๑๐) รัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเสมอภาคและทั่วถึง	๒
	๑๑) กำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดต่อเด็กและสตรีให้มีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น	๑
	๑๒) รัฐต้องให้ความสำคัญต่อประชาชน ปฏิบัติต่อประชาชนด้วยจิตสำนึกที่ดี ให้บริการประชาชนด้วยความความเสมอภาคเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ	๒๓
	๑๓) เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอย่างตรงไปตรงมาด้วยความยุติธรรม	๖
	๑๔) ควรอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนเข้าถึงบริการจากหน่วยงานรัฐได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว	๗
	๑๕) ควรกำหนดบทลงโทษองค์กรที่หลีกเลี่ยงภาษีที่ควรจะกลับมาเป็นรายได้ของรัฐ	๑
	๑๖) ลดหนี้ครัวเรือน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๗) มีมาตรการดูแลประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ โดยเฉพาะชาวนา ให้ประกันรายได้เกษตรกร (โครงการประกันราคาข้าวมีการทุจริตมากถึง ๘๐ เปอร์เซ็นต์ เอื้อประโยชน์ให้กับโรงสีและนายทุน) ไม่เน้นอุ้มภาคอุตสาหกรรมมากเกินไป	๑
	๑๘) ไม่ควรเน้นประชานิยมมากเกินไป เพราะจะทำให้ประชาชนคอยแต่จะรับความช่วยเหลือจากประชาชน	๑
	๑๙) รัฐต้องจัดสรรงบประมาณตามความต้องการของประชาชน	๔
	๒๐) อยากให้รัฐออกพบปะกับประชาชน และให้ความรู้โครงการหรือนโยบายต่าง ๆ ของรัฐได้รับรู้อย่างทั่วถึง	๒
	๒๑) อำนวยความสะดวกให้ประชาชนให้ได้รับสิทธิประโยชน์ที่ควรได้รับ	๒
	๒๒) หน่วยงานของรัฐควรสนใจ ให้ความเคารพ และตอบสนองต่อการแสดงความคิดเห็นของประชาชนให้มากขึ้น	๒
	๒๓) รัฐควรยอมรับสิทธิการออกเสียงของประชาชน	๑
	๒๔) ต้องให้สิทธิแก่ประชาชนในการมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๒๕) ประชาชนควรร่วมกันต่อต้านสิ่งที่ไม่ดีจากเจ้าหน้าที่รัฐ	๑
	๒๖) รัฐควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อนจัดทำโครงการต่าง ๆ ทุกประเภท	๔
	๒๗) รัฐควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจก่อนการออกกฎหมายต่าง ๆ	๑
	๒๘) ควรเพิ่มอำนาจประชาชนในการตรวจสอบการทุจริตของนักการเมืองและข้าราชการ	๑
	๒๙) ควรมีประชาชนเป็นตัวแทนอยู่ร่วมในหน่วยงานตรวจสอบ เช่น ป.ป.ช. สตง. เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐ	๑
	๓๐) ควรมีการทำประชาพิจารณ์ในเรื่องต่าง ๆ อย่างเข้มข้นจริงจัง	๑
	๓๑) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมมากขึ้น	๑
	๓๒) ประชาชนต้องมีความร่วมมือร่วมใจสามัคคีกัน	๒
	๓๓) รัฐต้องทำในสิ่งที่ประชาชนต้องการและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	๙

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๔) รัฐต้องให้ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนที่ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร	๓
	๓๕) รัฐควรชี้แจงให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องกฎหมาย ว่าสิ่งใดทำได้ สิ่งใดทำไม่ได้	๑
	๓๖) รัฐควรออกกฎหมาย กฎ หรือระเบียบ เกี่ยวกับ อปท. ให้ชัดเจน เพื่อลดปัญหาการขัดแย้งกับองค์กรอิสระต่าง ๆ เช่น สตง., ปปช.	๒
	๓๗) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ความร่วมกันทำงานอย่างใกล้ชิด โดยมีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ให้สอดคล้องกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน	๑
	๓๘) ควรมีการปฏิรูประบบราชการ ลดการทุจริตคอรัปชั่น	๔
	๓๙) การบริการประชาชนต้องมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง	๑
	๔๐) รัฐควรตอบสนองความต้องการของประชาชน มิใช่ตอบสนองความต้องการของผู้บริหารรัฐ	๒
	๔๑) รัฐควรปฏิรูประบบราชการให้บริการประชาชนโดยใช้หลักธรรมาภิบาล	๑
	๔๒) รัฐควรกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น	๕
	๔๓) รัฐควรดูแลให้เศรษฐกิจของประเทศมีเสถียรภาพ	๓
	๔๔) รัฐควรจัดการให้เกิดความสงบเรียบร้อยในประเทศ	๑
	๔๕) ส.ส. ส.ว. ควรตรากฎหมายเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง	๒
	๔๖) หน่วยงานของรัฐที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ต้องได้รับโทษ เช่น การยุบหน่วยงานนั้น ๆ	๑
	๔๗) รัฐต้องทำความเข้าใจและเข้าถึงภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน	๓
	๔๘) รัฐต้องทำให้ผลผลิตของภาคการเกษตรมีราคาสูงขึ้น	๗
	๔๙) เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ควรอาศัยตำแหน่งหน้าที่ในการกระทำผิดกฎหมาย รัฐบาลควรมีบทลงโทษที่เด็ดขาด	๑
	๕๐) รัฐต้องการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจฯ ไม่ใช่พอเปลี่ยนครม.ก็เปลี่ยนนโยบาย เปลี่ยนชื่อโครงการ	๑
	๕๑) ต้องการให้ออกกฎหมายที่ขจัดความเหลื่อมล้ำ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๒) สำนักงานที่ดินของอำเภอทุกอำเภอให้บริการล่าช้าแก่ราษฎรเป็นอย่างมาก ซึ่งบางแห่งต้องรับผิดชอบถึง ๔ อำเภอ ดังนั้น จึงควรมีสำนักงานที่ดินทุกอำเภอ	๑
๒.๒ สวัสดิการของรัฐ	๑) เพิ่มสวัสดิการในการเข้ารับการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชนให้มากขึ้น	๑
	๒) ควรมีการเพิ่มสวัสดิการของรัฐให้กับประชาชนที่มีส่วนร่วมดำเนินการกับรัฐ เช่น อสม. อปพร.	๑
	๓) ควรจัดสวัสดิการให้ประชาชนทุกคนได้รับบริการที่เท่าเทียมกัน เช่น ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส เป็นต้น เพื่อให้สามารถดำรงชีพอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข	๓๑
	๔) ควรจัดสวัสดิการให้กับลูกจ้างให้มีความเหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจ	๓
	๕) เร่งการจัดทำสาธารณูปโภค โดยเฉพาะถนนระหว่างอำเภอเพื่อให้ประชาชนสามารถสัญจรได้สะดวก/ตรวจตรารถบรรทุกไม่ให้บรรทุกน้ำหนักเกิน	๑
	๖) ยุบ เลิกหน่วยงานราชการที่มีอำนาจซ้ำซ้อนกัน	๒
	๗) ส่งเสริมสวัสดิการของผู้สูงอายุอย่างจริงจัง และทั่วถึง	๑
	๘) ควรมีการจัดสวัสดิการสำหรับเกษตรกร	๒
	๙) ควรเพิ่มเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาล และเงินช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส	๓
	๑๐) การเข้าถึงสวัสดิการของรัฐต้องมีความเท่าเทียมกัน	๒
	๑๑) ควรเปิดโอกาสให้คนจนเข้าถึงสวัสดิการของรัฐมากขึ้น	๒
	๑๒) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุควรกำหนดให้ได้รับตั้งแต่อายุ ๕๐ ปีขึ้นไป	๑
	๑๓) ผู้เสียภาษีมาก ควรได้รับสวัสดิการมาก	๑
	๑๔) ควรปรับปรุงสวัสดิการของข้าราชการให้ดีขึ้น	๑
	๑๕) ควรปรับเพิ่มเงินเดือนของ ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน สมาชิก อบต.	๑
	๑๖) กำหนดให้ อปพร. มีเงินเดือน เช่นเดียวกับ อสม.	๑
	๑๗) รัฐควรดูแลสวัสดิการให้กับประชาชนตั้งแต่เกิดจนชราให้เสมอภาคทุกคนอย่างเป็นธรรม	๑๔
	๑๘) รัฐควรปรับปรุงค่าตอบแทนเจ้าหน้าที่ของรัฐในส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๙) ควรมีสวัสดิการเกี่ยวกับการดูแลรักษาที่พักอาศัยให้ประชาชนได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียม มีมาตรฐานเดียวกัน	๑
	๒๐) การจัดสวัสดิการของรัฐให้กับประชาชนยังถือว่าน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่น เช่น สวัสดิการผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาสต่างๆ จึงควรเพิ่มสวัสดิการช่วยเหลือให้มากกว่านี้	๑
	๒๑) รัฐควรกำหนดเงินเดือนของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิก อบต. ให้เป็นฐานเดียวกัน ไม่ใช่มาจากฐานรายได้ของ อบต. เพราะ อบต. ขนาดเล็กก็จะได้เงินเดือนน้อยกว่า อบต. ขนาดใหญ่	๑
	๒๒) รัฐควรสนับสนุนเบี้ยยังชีพแก่ประชาชนที่อายุ ๖๐ ปี ขึ้นไป รายละ ๑,๐๐๐ บาท	๒
	๒๓) รัฐควรดูแลสวัสดิการของ อสม. เพราะมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน	๑
	๒๔) รัฐควรดูแลกฎระเบียบเกี่ยวกับพระสงฆ์ให้ชัดเจน และเคร่งครัดในการบังคับใช้	๑
	๒๕) ควรมีการช่วยเหลือประชาชน กรณีเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ให้มากขึ้นและครอบคลุมขึ้น	๑
	๒๖) ปัจจุบันผู้บริหารท้องถิ่นไม่มีสวัสดิการเท่าที่ควร ทำให้เกิดปัญหาในการบริหารองค์กร ซึ่งปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากความเหลื่อมล้ำของแนวคิด	๑
	๒๗) เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุควรตั้งเป็นจำนวนเงินที่เท่ากัน โดยไม่ต้องใช้เกณฑ์อายุเป็นตัวตั้ง	๒
	๒๘) ควรมีบำนาญและค่าตอบแทนให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เมื่อเกษียณอายุแล้ว	๑
๒.๓ การให้ความรู้	๑) รัฐต้องส่งเสริมความรู้ให้สอดคล้องกับประเพณี วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของประชาชน	๑
	๒) รัฐต้องส่งเสริมให้มีการปลูกฝังให้ประชาชนคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของประเทศ	๑
	๓) รัฐควรให้ความรู้ผ่านสื่อของรัฐ ระบบอินเตอร์เน็ต และแอปพลิเคชั่นต่าง ๆ	๑
	๔) รัฐต้องกำหนดหลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสมโดยพิจารณาแนวทางจากประเทศที่พัฒนาแล้ว	๑
	๕) รัฐควรส่งเสริมและให้ความสนับสนุนองค์ความรู้กับประชาชนโดยเฉพาะเรื่องการศึกษา คุณธรรมจริยธรรม และความรักประเทศชาติ	๑๘
	๖) รัฐต้องให้ความรู้แก่ประชาชนทุก ๆ ด้าน	๓
	๗) ให้ความรู้ด้านกฎหมาย / เกี่ยวข้องกับกฎหมาย แก่ประชาชน	๔
	๘) ควรช่วยเหลือทุนการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไปด้วย	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๙) สนับสนุนให้การศึกษาแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง	๑
	๑๐) สร้างมหาวิทยาลัยให้ทั่วถึง	๑
	๑๑) จัดให้มีการเรียนฟรีตลอดทุกระดับ	๑
	๑๒) ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้และต่อยอดจากภูมิปัญญาชาวบ้าน	๑
	๑๓) ทุกหน่วยงานควรให้ความรู้แก่ประชาชนโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์	๒
	๑๔) ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ระดับครอบครัว	๑
	๑๕) หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องมีจิตสำนึกและความจริงใจในการให้ความรู้กับประชาชนอย่างแท้จริง	๑
	๑๖) รัฐควรให้ความรู้กับประชาชนทุกเรื่อง เช่น กระบวนการต่าง ๆ ของรัฐและองค์กรต่าง ๆ เป็นต้น อย่างเท่าเทียมและทั่วถึง	๗
	๑๗) รัฐควรให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ชนบท	๑
	๑๘) รัฐควรให้ความรู้เรื่องการเลือกตั้งแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง	๑
	๑๙) รัฐไม่จริงจังในการทำความเข้าใจกับท้องถิ่นและประชาชน	๑
	๒๐) รัฐควรให้ความรู้กับประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง พัฒนาอาชีพ ความรู้เกี่ยวกับการเกษตร การลดต้นทุน ประเพณีวัฒนธรรม เป็นต้น	๔
	๒๑) ควรมีการปลูกฝังเรื่องคุณธรรม จริยธรรมแก่ประชาชน	๑
	๒๒) ควรมีการให้ทุนการศึกษานักเรียนระดับตำบลเรียนแพทย์หรือพยาบาล แล้วให้ทำงานใช้ทุนที่ภูมิลำเนา	๑
	๒๓) การให้ความรู้ควรให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละพื้นที่	๑
๒.๔ กระบวนการมีส่วนร่วม	๑) ร่างกฎหมายที่สำคัญและมีผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้าง รัฐควรจะต้องดำเนินการจัดทำประชาพิจารณ์รับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างทั่วถึง	๑
	๒) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมโดยใช้คณะกรรมการหมู่บ้าน สมัชชาประชาชน สภาพลเมืองเป็นกลไกขับเคลื่อนประชาธิปไตยโดยภาคประชาชน	๑
	๓) ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินโครงการรัฐในทุกขั้นตอน กิจกรรม	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔) ปรับปรุงช่องทางการรับฟังความคิดเห็นและปัญหาของประชาชนในหลากหลายช่องทาง เช่น ผ่านสื่อออนไลน์	๑
	๕) การจัดการเลือกตั้งควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และสามารถตรวจสอบความโปร่งใสได้ทุกขั้นตอน	๑๘
	๖) รัฐควรสนับสนุนให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ	๕
	๗) กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นอย่างจริงจัง	๓
	๘) กระจายรายได้ของประชาชนทุกภาคส่วน	๔
	๙) ต้องดูแลภาคเกษตรกรอย่างจริงจัง โดยเฉพาะพืชเศรษฐกิจ	๑
	๑๐) ออกเอกสารสิทธิที่ดินให้คลอบคลุม	๓
	๑๑) รัฐบาลต้องมีความเป็นกลางในการดูแลประชาชน	๑
	๑๒) ช่วยเหลือคนระดับล่างก่อน	๒
	๑๓) ต้องมีกลไกที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน	๑
	๑๔) ประชาชนควรมีความกระตือรือร้นในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง	๑
	๑๕) จัดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ และผลของการมีส่วนร่วม และสิทธิประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง	๓
	๑๖) ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น เพื่อนำพาประเทศชาติไปด้วยดี	๑
	๑๗) ส่งเสริมองค์กรภาคประชาชนให้เข้มแข็ง และพึ่งพารัฐให้น้อยที่สุด	๑
	๑๘) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของข้าราชการทุก ๆ ปี	๑
	๑๙) ส่งเสริมให้สตรีได้มีส่วนร่วมในสังคมมากขึ้น	๑
	๒๐) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำงานบางเรื่อง	๑
	๒๑) ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกระดับและทุกภาคส่วน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๒) ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ ที่ประชาชนจะได้รับผลกระทบ	๔
	๒๓) ควรให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและชุมชน	๑
	๒๔) ควรส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมโดยการกระจายอำนาจแก่ท้องถิ่น	๑
	๒๕) รัฐควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการตัดสินใจทางการเมืองต้องใช้เสียงส่วนใหญ่ของประชาชน	๑
	๒๖) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยให้ระบุไว้ในกฎหมายและเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นในการยกร่างรัฐธรรมนูญหรือการออกกฎหมายต่าง ๆ	๑
๓. วิธีการเลือกตั้งที่ใสสะอาดและเป็นธรรม		
	๑) ใช้เครื่องลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (voting machine)	๓
	๒) กำหนดมาตรการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงที่เด็ดขาดและรุนแรง	๔
	๓) กำหนดบทลงโทษตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิตสำหรับผู้ซื้อสิทธิขายเสียง	๓
	๔) เลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน (ไม่มีการสรรหา)	๓
	๕) รณรงค์ และสร้างจิตสำนึกด้านจริยธรรมให้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	๔
	๖) ดำเนินการจัดการเลือกตั้งโดยองค์กรที่ทำหน้าที่อย่างเป็นกลาง	๑
	๗) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้งในทุกระดับ	๑
	๘) สร้างจิตสำนึก และกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งที่สุจริตตั้งแต่เด็กจนโต	๑
	๙) การเลือกตั้งต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส ปราศจากการซื้อสิทธิขายเสียง ปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง และสามารถตรวจสอบได้ รวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน	๗๒
	๑๐) เสนอแนะให้ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภาควรมาจากการเลือกตั้ง	๕

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๑) ควรแก้ไขกฎหมายเรื่องบทลงโทษสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยควรเพิ่มโทษกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กระทำทุจริตต่อหน้าที่ หรือใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเข็ดหลาบ ในกรณีที่กระทำความผิดอย่างร้ายแรง ควรตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิตหรือให้รับโทษจำคุกตลอดชีวิต เป็นต้น	๑๕
	๑๒) ควรมีการพิจารณาทบทวนอำนาจหน้าที่ของ กกต. ให้มีความชัดเจน เพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	๖
	๑๓) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังกับผู้กระทำความผิดทั้งในภาคส่วนของประชาชน และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมถึงผู้ที่ให้การสนับสนุนเพื่อให้เกิดการทุจริตนั้น ๆ	๙
	๑๔) ให้สิทธิประชาชนในการเลือกตั้ง	๒
	๑๕) รัฐบาลต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและเป็นธรรม	๕
	๑๖) กกต. ต้องดูแลการเลือกตั้งอย่างเป็นธรรมโดยเฉพาะการซื้อเสียง	๑๓
	๑๗) กำหนดบทลงโทษผู้กระทำความผิดระเบียบการเลือกตั้งอย่างเด็ดขาด	๓
	๑๘) การเลือกตั้งต้องโปร่งใส ตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้งและหลังการเลือกตั้ง เพื่อความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย	๔
	๑๙) การควบคุมการเลือกตั้งทุกระดับให้โปร่งใส ยุติธรรม	๗
	๒๐) มีการเลือกตั้ง	๓
	๒๑) การเลือกตั้งต้องขจัดระบบการมีหัวคะแนนให้หมดไป	๒
	๒๒) ให้ความรู้ ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน	๔
	๒๓) เน้นการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งให้มากขึ้น	๑
	๒๔) กำหนดให้มีพรรคการเมืองเพียง ๒ พรรค	๑
	๒๕) รัฐต้องควบคุมการใช้เงินในการหาเสียง หรือ ออกเงินในการหาเสียงให้ผู้สมัคร	๑
	๒๖) ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องจบการศึกษาปริญญาตรี	๒
	๒๗) ต้องเคารพการเลือกตั้ง ที่บริสุทธิ์ ยุติธรรม	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๘)ข้าราชการที่เป็นกรรมการเลือกตั้ง หรือ กรรมการประจำหน่วย เมื่อพบการกระทำผิด ต้องถูกลงโทษทางวินัยด้วย	๑
	๒๙)ตำรวจ และทหารควรมีส่วนร่วมในการดูแลการเลือกตั้ง	๑
	๓๐)จัดให้มีเครื่องลงคะแนนอิเลคทรอนิคส์	๑
	๓๑)มีองค์กรที่เข้มแข็งดูแลการเลือกตั้ง	๑
	๓๒)จัดการเลือกตั้ง อย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม ไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียงอย่างเด็ดขาด	๑๐
	๓๓)จัดการป้องปรามการซื้อสิทธิ์ขายเสียง	๑
	๓๔)กำหนดโทษประหารชีวิต แก่ผู้ทำการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง	๑
	๓๕)ให้จัดการเลือกตั้งแบบเขตเดียว เบอร์เดียว	๑
	๓๖)ให้จัดการเลือกตั้งแบ่งเขตเท่านั้น ไม่ต้องมีแบบบัญชีรายชื่อ	๑
	๓๗)ผู้ซื้อเสียง มีโทษจำคุก ๑ ปี ปรับ ๑ ล้านบาท และตัดสิทธิ์ลงสมัครรับเลือกตั้ง ๑๐ ปี	๑
	๓๘)ผู้ขายเสียง มีโทษจำคุก ๑ ปี ปรับ ๑ ล้านบาท	๑
	๓๙)ผู้แจ้งเบาะแส รับเงินรางวัล ๑ ล้านบาท โดยรัฐต้องปกปิดชื่อเป็นความลับ	๑
	๔๐)ผู้ซื้อสิทธิ์ขายเสียงให้มีความผิดทั้งสองฝ่าย	๑
	๔๑)ผู้ทุจริตการเลือกตั้งให้มีโทษประหารชีวิต	๑
	๔๒)ผู้ซื้อสิทธิ์ต้องถูกตัดสิทธิ์เลือกตั้งตลอดชีวิต	๒
	๔๓)นายกรัฐมนตรีต้องมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน	๕
	๔๔)จัดให้มีการเลือกตั้งคณะรัฐมนตรีโดยตรงจากประชาชน	๑
	๔๕)จัดการเลือกตั้งทุก ๆ ๒ ปี	๑
	๔๖)บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และมีบทลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างรุนแรง	๑๑
	๔๗)สร้างค่านิยมใหม่และจิตสำนึกเกี่ยวกับการเมือง โดยให้อิงกับผลประโยชน์น้อยที่สุด	๒
	๔๘)เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งทุกขั้นตอน ต้องมีจิตสำนึกและความจริงใจในการจัดการเลือกตั้ง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๙)แยกอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติให้ชัดเจน โดยไม่ให้ยึดโยงกัน เพราะจะเกื้อกูลกันโดยระบบพรรคการเมือง	๑
	๕๐)กำหนดจำนวน ส.ส. ให้มีจังหวัดละ ๒ คน และแต่งตั้ง ผู้ช่วย ส.ส. ให้ทำหน้าที่แทนในแต่ละด้านเพื่อประหยัดงบประมาณในการบริหารจัดการเลือกตั้ง	๑
	๕๑)กำหนดให้แต่ละเขตเลือกตั้ง มี ส.ส. ได้ ๑ คน	๑
	๕๒)การทำเครื่องหมายลงคะแนนเลือกตั้งไม่ควรจำกัดเพียงแค่การกากบาท โดยปากกาสีน้ำเงิน ทั้งนี้ เพื่อลดจำนวนบัตรเสีย	๑
	๕๓)ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการเลือกตั้ง และการตรวจสอบในทุกขั้นตอนของกระบวนการเลือกตั้ง	๑
	๕๔)เจ้าหน้าที่รัฐต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง และมีความเป็นกลาง	๒
	๕๕)ปลูกฝังคุณธรรมให้มีจิตสำนึกเป็นพลเมืองที่ดีโดยเริ่มตั้งแต่ยังเด็ก	๑
	๕๖)สร้างวัฒนธรรมการรณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง	๑
	๕๗)ใช้มาตรการทางสังคมเพื่อป้องกันการซื้อสิทธิ์ขายเสียง	๑
	๕๘)จัดการประชาสัมพันธ์รณรงค์ต่อต้านการซื้อสิทธิ์ขายเสียง	๑
	๕๙)กำหนดในรัฐธรรมนูญ ว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน หากไม่ไปเลือกตั้งจะมีโทษปรับ	๑
	๖๐)มีการตรวจสอบควบคุมกระบวนการเลือกตั้งอย่างเสมอภาค	๒
	๖๑)ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งนำเสนอผลงานที่เคยทำและเป็นประโยชน์ต่อสังคม แทนการซื้อสิทธิ์	๑
	๖๒)ควรนำระบบ ICT มาใช้ในการเลือกตั้งให้มากขึ้น	๑
	๖๓)ควรเปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียงได้อย่างเสรี	๑
	๖๔)จัดให้มีองค์กรอิสระที่กำกับการดูแลการเลือกตั้ง ที่มีคุณภาพและคุณธรรมมากกว่าที่มีอยู่ในปัจจุบัน	๑
	๖๕)แต่งตั้งประชาชนในพื้นที่เป็นผู้กำกับดูแลการเลือกตั้งร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐด้วยเพื่อป้องกันการทุจริต	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖๖)ควรใช้บัตรเลือกตั้งแบบบัตร ๒ ใบ	๑
	๖๗)ควรกำหนดให้มีการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง	๑
	๖๘)ควรจัดให้มีการเลือกตั้งอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง	๑๖
	๖๙)ควรจัดการเลือกตั้งแบบเขตเดียว เบอร์เดียว	๑
	๗๐)กกต. ควรตรวจสอบรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ถูกต้อง ป้องกันบุคคลที่ไม่มีรายชื่อโยกย้ายมามีชื่อในเขตเลือกตั้งแบบผิดปกติ	๑
	๗๑)ควรมีบทลงโทษที่รุนแรงสำหรับบุคคลที่ทำผิดกฎหมายหรือระเบียบในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่รัฐ นักการเมือง ฯลฯ	๑๖
	๗๒)ควรให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามสิทธ์ของตน โดยเลือกตั้งแบบแบ่งเขตและบัญชีรายชื่อ	๓
	๗๓)พรรคการเมืองควรยอมรับผลการเลือกตั้ง	๑
	๗๔)ไม่ควรให้เวลาในการหาเสียงเลือกตั้งนานเกินไป เพราะจะทำให้เกิดการแข่งขันสูงและมีการซื้อเสียง	๒
	๗๕)ระเบียบเกี่ยวกับการเลือกตั้งบางระเบียบบังคับให้ผู้สมัครต้องซื้อเสียง เช่น การกำหนดคะแนนเสียงขั้นต่ำ เป็นต้น	๒
	๗๖)ควรให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนว่าการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนโดยตรง	๑
	๗๗)ควรมีการให้รางวัลแก่ผู้แจ้งเบาะแสการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้ง	๒
	๗๘)ควรมีการรณรงค์และส่งเสริมให้เป็นค่านิยมตั้งแต่ระดับเยาวชน ไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง	๒
	๗๙)ควรขจัดระบบหัวคะแนนในการเลือกตั้ง	๑
	๘๐)ควรให้มีการลงคะแนนเลือกตั้งอย่างเปิดเผย.เช่น การใช้เครื่องลงคะแนนแบบเปิดเผย เป็นต้น	๑
	๘๑)ควรควบคุมให้มีการใช้เงินในการหาเสียงให้น้อยที่สุด	๑
	๘๒)ควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรี ไม่เกิน ๒ วาระ หรือ ๘ ปี	๑
	๘๓)ควรมีการนับคะแนนที่หน่วยเลือกตั้ง	๑
	๘๔)ควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิเลือกนายกรัฐมนตรี	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๘๕)เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดทั้งก่อน ขณะ และหลังการเลือกตั้ง	๑
	๘๖)ควรกำหนดเขตเลือกตั้งให้กว้างขึ้น จะทำให้ซื้อเสียงได้ยาก	๑
	๘๗)การตัดสิทธิทางการเมือง ระดับท้องถิ่น ควรให้ศาลอุทธรณ์พิจารณา ส่วนการเลือกตั้ง สส. สว. ควรให้ศาลฎีกาพิจารณาตัดสิน โดยให้ตัดสิทธิทางการเมืองไม่เกิน ๕ ปี ไม่ควรกำหนดตลอดชีวิต	๑
	๘๘)ควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของนักการเมือง เช่น ไม่เกิน ๒ สมัย	๑
	๘๙)ควรมีหน่วยงานกลางที่มีความเป็นอิสระในการจัดการเลือกตั้ง โดยไม่ควรให้ อปท. จัดการเลือกตั้ง เพราะใกล้ชิดนักการเมืองมาก	๑
	๙๐)ควรกำหนดให้บุคคลที่มีประวัติทุจริตไม่มีสิทธิลงสมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ	๑
	๙๑)ควรจัดให้มีศาลเลือกตั้งเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และรวดเร็ว	๑
	๙๒)ส่งเสริมให้นักการเมืองมีจรรยาบรรณและรณรงค์เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ประชาชน เลือกคนดี	๔
	๙๓)ควบคุมการซื้อสิทธิขายเสียงในการเลือกตั้ง	๑๕
	๙๔)การหาเสียงเลือกตั้ง เช่น การจัดทำป้ายหาเสียงให้รัฐเป็นผู้ดำเนินการ ส่วนผู้สมัครเสียค่าใช้จ่าย	๑
	๙๕)ควรมีการเลือกตั้งแบบเขตใหญ่เพื่อป้องกันการซื้อเสียง	๑
	๙๖)กำหนดบทลงโทษเพิ่มมากขึ้นสำหรับผู้สมัครที่ซื้อเสียง	๗
	๙๗)หน่วยงานที่รับผิดชอบไม่กล้าตรวจสอบหรือติดตามตรวจสอบนักการเมืองที่ทำผิดกฎหมายเลือกตั้งเนื่องจากขาดบุคลากร งบประมาณ	๑
	๙๘)เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องต้องไม่รู้เห็นเป็นใจ	๑
	๙๙)ควรมีการเลือกตั้งและสรรหาสมาชิกวุฒิสภา	๑
	๑๐๐) กกต. ต้องลงพื้นที่เพื่อให้ความรู้แก่ประชาชน	๖
	๑๐๑) ให้ประชาชนได้มีอิสระในการใช้สิทธิโดยให้แจกใบเลือกตั้งล่วงหน้าและพอถึงกำหนดวันเลือกตั้งให้นำบัตรมาใส่กล่องเลือกตั้ง	๑ ๑
	๑๐๒) วาระของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ควรมีวาระในการดำรงตำแหน่งไม่เกิน ๒ วาระติดต่อกัน	๑
	๑๐๓) ตัดสิทธิทางการเมืองแก่ผู้ที่ทุจริตการเลือกตั้งตลอดชีวิต	๖

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๐๔) ให้ลงทะเบียนการเลือกตั้งผ่านระบบออนไลน์โดยใช้ระบบ computer ประมวลผลเพื่อประหยัดงบประมาณในการจัดการเลือกตั้ง	๑
๔. การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคม		
	๑) ควรแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมโดยเริ่มจากระดับชุมชน หมู่บ้าน ตำบล	๑
	๒) ลดช่องว่างระหว่างรายได้ระหว่างคนจน คนรวย และทุกชนชั้นในสังคม	๒
	๓) บังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมไม่มีการเลือกปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาความเลื่อมล้ำทางสังคม	๔
	๔) ดำเนินการให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งทุนได้อย่างสะดวก	๒
	๕) สร้างกลไกการกำหนดราคาสินค้าทางการเกษตรโดยให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีส่วนในการกำหนดราคา	๒
	๖) แก้ไขปัญหาการให้บริการและการเลือกปฏิบัติโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๒
	๗) รัฐต้องจัดให้ประชาชนเข้าถึงทรัพยากรและการบริการสาธารณะอย่างเท่าเทียมกัน	๒
	๘) ส่งเสริมสวัสดิการโดยรัฐในด้านต่างๆให้มากยิ่งขึ้น	๔
	๙) รัฐต้องดูแลกำกับกติกาให้ประชาชนในสังคมไม่ให้เอารัดเอาเปรียบกัน และต้องดูแลประชาชนในทุกภาคส่วนอย่างเท่าเทียมกันทั้ง ด้านสังคม การเมือง เศรษฐกิจ ประชาธิปไตย	๑
	๑๐) ควรแก้ไขปัญหาเรื่องความเลื่อมล้ำของสังคมให้ครอบคลุมครบทุกด้านเพื่อช่วยลดและขจัดปัญหาความเลื่อมล้ำในสังคมให้หมดไป	๑
	๑๑) ควรส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษา และการประกอบอาชีพในทุก ๆ วิชาชีพอย่างจริงจัง เพื่อให้คนในสังคมไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ช่วยลดปัญหาเรื่องความเลื่อมล้ำของสังคมให้น้อยลง	๓๙
	๑๒) รัฐควรมีการกระจายอำนาจการปกครอง และกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมอย่างเป็นธรรม โดยปราศจากการแทรกแซงทางการเมือง	๒๗
	๑๓) รัฐควรนำพระราชดำรัสปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้	๕

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๔) เจ้าหน้าที่รัฐ และหน่วยงานรัฐทุกภาคส่วน ควรให้ความสำคัญในการช่วยเหลือประชาชนโดยไม่เลือกปฏิบัติ	๑
	๑๕) ต้องมีการเลือกตั้งจากประชาชน เพื่อแก้ไขความเหลื่อมล้ำที่ดีที่สุด	๑๓
	๑๖) การจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือคนชั้นกลางลงมา เพราะเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ	๕
	๑๗) ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมกัน	๕
	๑๘) แก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรกรตกต่ำอย่างเท่าเทียมกันทุกประเภท	๔
	๑๙) ยุบองค์การบริหารส่วนตำบล	๑
	๒๐) เน้นความรักสามัคคีของประชาชน	๑
	๒๑) ประชาชนต้องมีความเสมอภาค ไม่ดำเนินการในลักษณะสองมาตรฐาน	๒
	๒๒) องค์กรอิสระต้องทำงานอย่างเข้มแข็ง	๖
	๒๓) การบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นมาตรฐานเดียวกัน	๒
	๒๔) ระบบภาษี และอัตราภาษี ต้องเท่าเทียมเป็นธรรม	๔
	๒๕) ส่งเสริมอาชีพและที่ทำกินให้ประชาชนอย่างทั่วถึง	๓
	๒๖) ปลูกฝังจิตสำนึกให้บุคคลเคารพสิทธิซึ่งกันและกัน โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วัยเด็ก ทั้งในครอบครัว สถานศึกษา ไปจนถึงองค์กรระดับต่าง ๆ	๗
	๒๗) รัฐต้องแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนให้สำเร็จ จึงจะแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำได้	๑
	๒๘) ควรกำหนดให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้าถึงบริการจากรัฐอย่างเท่าเทียมกัน	๑
	๒๙) จัดสรรที่ดินทำกินและออกเอกสารสิทธิ์ ให้บุคคลที่ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์	๕
	๓๐) กำจัดระบบผูกขาดทางการค้า	๔
	๓๑) ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ	๑
	๓๒) ส่งเสริมการลงทุนระดับชุมชน หมู่บ้าน สู่สินค้า OTOP	๑
	๓๓) ส่งเสริมการเพิ่มรายได้ภาคการเกษตรให้มีรายได้ สวัสดิการ ที่แน่นอน มีการประกันราคาสินค้าเกษตร	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๔) ควรให้มีสิทธิการรักษาพยาบาลฟรี ในโรงพยาบาลเอกชน โดยรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายให้	๖
	๓๕) เพิ่มทุนให้ทุกชนชั้น โดยกำหนดให้ดอกเบี้ยต่ำ ผ่อนได้นาน	๑
	๓๖) ควรส่งเสริมการเกษตรอย่างจริงจัง	๑
	๓๗) ควรหาวิธีการช่วยลดปัญหาหนี้สินให้เกษตรกร	๑
	๓๘) ควรจัดบริการสาธารณะให้ทั่วถึง เช่น รถไฟ รถเมล์	๕
	๓๙) ข้าราชการควรมีเงินเดือน เงินประจำตำแหน่งจากบัญชีเดียวกันทั้งประเทศ	๑
	๔๐) การออกกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นไปเพื่อส่วนรวม ไม่เลือกปฏิบัติ	๑
	๔๑) การกระจายรายได้ การเข้าถึงแหล่งเงินทุน ต้องเท่าเทียมกัน	๖
	๔๒) กระจายความเจริญโดยไม่ให้กระจุกตัว	๓
	๔๓) ให้การศึกษาแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน	๑
	๔๔) การทำกิจกรรมใดๆ ต้องยึดผลประโยชน์ของชาติเป็นหลัก	๓
	๔๕) พัฒนาเศรษฐกิจโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	๑
	๔๖) ส่งเสริมให้ประชาชนช่วยเหลือตนเองมากกว่าพึ่งพารัฐ	๑
	๔๗) ลดการครอบงำของนักการเมืองทุกระดับที่มีต่อประชาชน ข้าราชการ และองค์กรต่าง ๆ	๑
	๔๘) ปรับปรุงให้ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ได้มีฐานะดีขึ้น	๑
	๔๙) ควรเปิดโอกาสให้ผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส เข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ ได้มากขึ้น	๑
	๕๐) สร้างเอกภาพทางการศึกษา	๑
	๕๑) ควรกระจายความเจริญสู่ชนบทให้มากขึ้น	๑
	๕๒) ออกกฎหมายควบคุมการถือครองที่ดิน ออกกฎหมายการเก็บภาษีที่ดินให้ผู้มีที่ดินมาก จ่ายภาษีมาก มีที่ดินน้อยจ่ายภาษีน้อย	๑
	๕๓) บังคับใช้กฎหมายกับเจ้าหน้าที่ที่ทุจริต	๑
	๕๔) กำจัดระบบอุปถัมภ์ในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานในหน่วยงานรัฐ	๑
	๕๕) เจ้าหน้าที่รัฐควรเข้ามาดูแลปัญหาในระดับชุมชนให้มากขึ้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๖) รัฐควรจัดให้ประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายต่างๆ ให้มากขึ้น	๑
	๕๗) ประชาชนทุกคนควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน เช่น การเข้าถึงบริการของรัฐ	๒
	๕๘) ควรให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ให้แก่ประชาชน เปิดเผยข้อมูลแก่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนรับรู้ความจริง	๑
	๕๙) ควรปรับปรุงการทำงานของสื่อในการนำเสนอข่าว โดยรัฐไม่ควรเข้าไปแทรกแซง	๒
	๖๐) ควรมีการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและพัฒนาประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง	๑
	๖๑) การบังคับใช้กฎหมายกับประชาชนต้องเท่าเทียมกัน	๑
	๖๒) รัฐควรแก้ปัญหาความยากจนของเกษตรกรและปัญหาราคาสินค้าการเกษตรตกต่ำ	๔
	๖๓) ควรมีมาตรการให้ผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงแหล่งทุนเพื่อประกอบอาชีพได้	๗
	๖๔) ควรมีการออกเอกสารสิทธิ์ให้กับผู้ที่มีที่ดินว่างเปล่าไม่ได้รุกล้ำป่าสงวน	๑
	๖๕) รัฐควรกำหนดแนวทางลดความเหลื่อมล้ำในการถือครองที่ดินของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ชัดเจน	๑
	๖๖) ควรดำเนินการให้เศรษฐกิจของประเทศมีเสถียรภาพ ประชาชนอยู่ดีกินดี มีรายได้ใกล้เคียงกัน	๑
	๖๗) ควรมีการกระจายทรัพยากรหรือผลประโยชน์ของชาติอย่างเท่าเทียมกัน	๑
	๖๘) การศึกษาควรมีมาตรฐานเดียวกัน	๑
	๖๙) รัฐควรบริหารประเทศด้วยความเป็นธรรม ใช้มาตรฐานเดียวกัน	๓
	๗๐) รัฐควรจัดสรรที่ดินทำกินให้กับประชาชน โดยเฉพาะที่ดินรกร้างว่างเปล่า	๑
	๗๑) ควรตรากฎหมายให้มีการจัดเก็บภาษีอัตราก้าวหน้า	๑
	๗๒) ภาครัฐควรปรับปรุงข้อมูลพื้นฐานของประชาชนให้ถูกต้อง ครบถ้วน เพื่อประโยชน์ในการลดการเหลื่อมล้ำ	๓
	๗๓) ควรมีกองทุนเพื่อช่วยเหลือผู้ยากจน โดยไม่คิดดอกเบี้ย หรือคิดดอกเบี้ยต่ำ	๑
	๗๔) รัฐควรมีสวัสดิการให้แก่ประชาชน ในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ เป็นต้น	๑
	๗๕) เพิ่มสัดส่วนการจัดเก็บภาษีเงินได้	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๗๖) ยกเลิกระบบอุปถัมภ์	๑
	๗๗) ปฏิรูประบบราชการให้เป็นรูปธรรม โดยลดขั้นตอนการทำงาน	๑
	๗๘) การรักษาพยาบาลควรให้ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลไหนก็ได้ โดยไม่ต้องมีใบส่งตัวจากอนามัยตำบล หรือ รพ.ตำบล	๑
	๗๙) ภาครัฐควรส่งเสริมและเอื้อประโยชน์ในทุกอาชีพอย่างเท่าเทียมกัน	๒
	๘๐) ประชาชนฐานล่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายยังเข้าไม่ถึงความช่วยเหลือของรัฐ เช่น ที่ดิน สปก. กลับตกไปอยู่กับคนรวย	๒
	๘๑) ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจนปัญหาเกิดจากการขาดความรู้ ขาดโอกาส ขาดเงินทุน	๑
	๘๒) ความเหลื่อมล้ำในสังคมเนื่องมาจากปัญหาความยากจน ความไม่เท่าเทียมกัน รัฐต้องแก้ปัญหาให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น	๑
	๘๓) ต้องการให้มีเอกสารสิทธิ เช่น โฉนดที่ดินในการครอบครองที่ดินทำกิน	๒
	๘๔) ประชาชนหรือผู้ด้อยโอกาสจะไม่ค่อยได้รับการบริการจากรัฐ เช่น การไปติดต่อกับกรมที่ดินจะไม่ได้รับการบริการหรือค่อนข้างล่าช้า	๑
	๘๕) การจัดสรรที่ดินทำกินต้องใช้ระบบเช่าจากรัฐบาล/ท้องถิ่น ซึ่งเมื่อเลิกทำกินแล้วให้บุคคลอื่นเช่าต่อ	๑
	๘๖) ต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้	๑
	๘๗) ควรจำกัดสิทธิในการถือครองที่ดิน	๒
	๘๘) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังในการแก้ปัญหาหนี้นอกระบบ	๑
	๘๙) แก้ปัญหาการคอร์รัปชันอย่างจริงจัง	๑
	๙๐) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินกู้และแหล่งเพิ่มพูนรายได้มากขึ้น	๑
	๙๑) การบริการของรัฐต้องให้ประชาชนได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกันโดยเฉพาะด้านการรักษาพยาบาล	๑
	๙๒) จัดสรรที่ดินทำกินสำหรับผู้ไม่มีที่ดินทำกิน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
๕. แนวทางการปฏิรูปประเทศที่พึงปรารถนา		
๕.๑ การเมืองการปกครอง องค์กรอิสระ	๑) การดำเนินงานขององค์กรอิสระต้องเป็นธรรมไม่มีการเลือกปฏิบัติกับทุกกลุ่มคนในสังคม	๑
	๒) กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น และส่งเสริมการกำกับการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล	๑
	๓) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกผู้มาทำหน้าที่และการดำเนินการของหน่วยงานปกครองท้องที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๑
	๔) ปฏิรูปองค์กรอิสระลดอำนาจ ปปช. และ สตง.	๖
	๕) ควรมีการเพิ่มมาตรการในการตรวจสอบการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้มากขึ้น เนื่องจากกฎหมาย หรือมาตรการที่ใช้ในปัจจุบันยังไม่สามารถตรวจสอบหรือเอาผิดกับผู้ที่กระทำการทุจริตได้อย่างเหมาะสม และเสนอให้มีการเว้นวรรคทางการเมืองกับผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงตำแหน่งครบวาระหรือถูกถอดถอนอย่างน้อย ๑๐ ปี	๑๘
	๖) ควรกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ องค์อิสระให้ชัดเจน เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สามารถช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความทุกข์ของประชาชนได้อย่างแท้จริง และควรมีมาตรการในการตรวจสอบความโปร่งใสของหน่วยงานรัฐ และองค์อิสระได้	๑๐
	๗) รัฐควรกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่นเพื่อลดปัญหาเรื่องการผูกขาดอำนาจทางการเมืองการปกครอง	๒
	๘) อยากให้เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ โดยเน้นความมีคุณธรรม จริยธรรม ความมีสปิริตและความรับผิดชอบของนักการเมือง รวมทั้งองค์กรอิสระทางการเมืองต่างๆ	๓
	๙) ยุบเลิกองค์กรอิสระ	๒
	๑๐) ลดความซ้ำซ้อนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๑
	๑๑) ต้องปฏิรูปการศึกษา	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๒) แนวทางการบริหารงานบุคคลของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรแยกออกจากการควบคุมของนักการเมือง	๑
	๑๓) ควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งสำหรับบางตำแหน่ง เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ให้มีวาระ ๕ ปี และให้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนโดยตรง เป็นต้น	๑
	๑๔) กำหนดให้นักการเมืองอยู่ในตำแหน่งได้ไม่เกิน ๒ วาระ แล้วห้ามลงสมัครรับเลือกตั้งอีกตลอดชีวิต เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลรุ่นใหม่ๆ เข้ามาบริหารประเทศได้	๑
	๑๕) กำหนดให้ ส.ส. อยู่ในตำแหน่งได้ไม่เกิน ๒ วาระติดต่อกัน แล้วต้องเว้นวรรคอย่างน้อย ๑ วาระ	๒
	๑๖) ให้คงไว้ซึ่งระบบบริหารราชการที่แบ่งเป็นส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น	๔
	๑๗) องค์กรอิสระต้องเป็นที่ยอมรับของประชาชนและภาครัฐ	๑
	๑๘) องค์กรอิสระมีจำนวนมากเกินไป อำนาจหน้าที่กว้างขวางเกินไป	๑
	๑๙) ผู้ว่าราชการจังหวัดควรมาจากการเลือกตั้ง เพื่อคนในท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและมีความเข้าใจในพื้นที่มากกว่าบุคคลจากท้องถิ่นอื่น	๑
	๒๐) ควรมีการตั้งชมรม อพปร. และจัดสรรเงินเดือนให้กับ อพปร. เช่นเดียวกับ อสม.และชมรมผู้สูงอายุ	๑
	๒๑) การปฏิรูปการเมืองเป็นหัวใจของการปฏิรูปประเทศ เช่น การกำหนดคุณสมบัติของผู้สมัคร สส. สว. และผู้บริหารท้องถิ่น	๒
	๒๒) รัฐควรส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง	๖
	๒๓) ควรให้รัฐบาลได้บริหารประเทศจนครบวาระ ๔ ปี	๑
	๒๔) ควรกำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี	๑
	๒๕) ควรมีการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรม เช่น มีการถ่ายโอนภารกิจจากภาครัฐ	๑
	๒๖) ควรยุบตำแหน่งพัฒนาชุมชน, เกษตรอำเภอ ควรเป็นหน้าที่ของ อปท.โดยตรง	๒
	๒๗) ไม่ควรให้นายก อปท. มีอำนาจในการบริหารงานบุคคล เช่น การบรรจุแต่งตั้ง โยกย้าย	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๘) องค์กรอิสระต้องมีความเข้มแข็ง ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำใด ๆ	๑
	๒๙) ควรลดจำนวน อปท. เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ มีงบประมาณมากขึ้น และเข้มแข็งมากขึ้น	๑
	๓๐) รัฐธรรมนูญ ๒๕๔๐ เป็นรัฐธรรมนูญที่ประชาชนยอมรับและต้องการ ส่วนองค์กรอิสระต้องมีความเป็นอิสระโดยแท้จริง	๑
	๓๑) ยกเลิกการปกครองส่วนภูมิภาคคงเหลือส่วนกลางและท้องถิ่น	๑
	๓๒) ประเทศไทยมีองค์กรอิสระมากเกินไปและมาจากการแต่งตั้งซึ่งบางครั้งก็เกิดความขัดแย้ง การทำงานทับซ้อนทำให้สูญเสียงบประมาณเกินความจำเป็น	๑
	๓๓) การจัดสรรงบประมาณส่วนกลางสู่ท้องถิ่นต้องระบุไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างน้อย ๖๐%	๑
๕.๒ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม	๑) นโยบายของรัฐควรให้ความสำคัญเรื่องการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค และความเท่าเทียม	๑๘
	๒) ต้องลดพฤติกรรมแบ่งชนชั้น วรรณะ	๒
	๓) ประชาชนต้องมีความเท่าเทียมกัน	๓
	๔) ต้องการให้ประชาชนมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และมีความเท่าเทียมกันในทุกด้าน	๒
	๕) ยกเลิกการแบ่งชนชั้นทางสังคม ยกเลิกอภิสิทธิ์ของบุคคลสำคัญต่าง ๆ เช่น การปิดถนน การอำนวยความสะดวกเกินความจำเป็น	๑
	๖) รัฐควรส่งเสริมศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค และความเท่าเทียม	๑
	๗) การให้บริการของหน่วยงานของรัฐแก่ประชาชนควรมีความเสมอภาค เท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ	๕
	๘) เมื่อมีการกระทำความผิดกฎหมาย ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกันทุกกรณี	๒
	๙) ควรมีการปฏิรูปความคิดของคนก่อน ทุกคนควรมีสิทธิเท่าเทียมกัน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
๕.๓ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร	๑) ควรมีการปฏิรูปการจัดสรร การออกเอกสารสิทธิ์และการถือครองที่ดินให้กับประชาชน	๓
	๒) มุ่งพัฒนาการเกษตรเข้าสู่ตลาดโลก	๑
	๓) ส่งเสริมธุรกิจการส่งออกทั้งภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม	๑
	๔) ส่งเสริมการสร้างงานให้กับประชาชน	๑
	๕) ต้องการให้รัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นภาคเศรษฐกิจของประเทศไทยให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี	๗
	๖) ต้องการให้รัฐบาลมีการแก้ไขปัญหาเรื่องที่ทำกินของประชาชน โดยสนับสนุนผู้ด้อยโอกาสให้มีที่ทำกินเป็นของตัวเอง	๓
	๗) รัฐควรให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรโดยสนับสนุนและส่งเสริมสินค้าการเกษตรให้มีราคาที่สูงขึ้น	๑๐
	๘) รัฐควรมีนโยบายในการช่วยเหลือเกษตรกรอย่างจริงจังและมีความต่อเนื่อง เช่น สนับสนุนในเรื่องการผลิตจนถึงการขายสินค้าเกษตร	๕
	๙) ควรเพิ่มบทลงโทษสำหรับผู้ที่กระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เนื่องจากเป็นภัยร้ายแรงต่อสังคม	๑
	๑๐) การจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึง และดูแลทรัพยากรอย่างจริงจัง	๕
	๑๑) รัฐต้องดูแลภาคเอกชน	๑
	๑๒) ดูแลอัตราการว่างงาน	๑
	๑๓) ควรจัดสรรที่ดินทำกิน โดยนำที่ดิน เช่น ป่าสงวนเสื่อมโทรม ที่ดิน สปก. เป็นต้น มาจัดสรรให้ประชาชนที่ขาดแคลนที่ดินทำกิน	๑
	๑๔) จัดหาแหล่งน้ำให้เกษตรกร	๑
	๑๕) ควรกำหนดให้สินค้าทางการเกษตร เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา เป็นสินค้าหลักของประเทศ หรือพืชเศรษฐกิจแห่งชาติ โดยประชาคมอาเซียนควรกำหนดราคาร่วมกัน เช่นเดียวกับที่กลุ่มโอเปกกำหนดราคาน้ำมัน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๖) รัฐบาลควรแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ โดยเฉพาะราคาข้าว	๕
	๑๗) รัฐควรปฏิรูประบบเศรษฐกิจให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีสวัสดิการที่ดี	๒
	๑๘) ในการปฏิรูปประเทศรัฐต้องพัฒนาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ควบคู่กันไป	๑
	๑๙) ควรใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียง	๑
	๒๐) สังคมควรมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	๑
	๒๑) รัฐควรกระจายทรัพยากรอย่างทั่วถึง	๑
	๒๒) ควรมีการตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินของประชาชนว่าถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องยึดคืน นำมาใช้ประโยชน์	๑
	๒๓) ควรมีการแก้ปัญหายาเสพติดอย่างจริงจังและเป็นระบบ	๑
	๒๔) ควรนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้	๑
	๒๕) ราคาข้าวตกต่ำทำให้เกษตรกรมีหนี้สิน	๑
	๒๖) ส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มเกษตรกร ทำอย่างไรจะมีหลักประกันรายได้ขั้นพื้นฐาน การประกันราคาผลผลิตทางการเกษตรภายใต้กลไกการตลาด	๑
	๒๗) ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ทรัพยากรของชาติส่วนใหญ่จะตกอยู่กับกลุ่มนายทุน นักการเมือง ผูกขาดตั้งแต่ต้นทางทั้งภาคเกษตรและภาคอุตสาหกรรม สุดท้ายประชาชนเป็นหนี้	๑
๕.๔ ระบบราชการยุติธรรม	๑) ประชาชนขาดความเชื่อมั่นในระบบกระบวนการยุติธรรม ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนทำให้ประชาชนไม่ได้รับความเป็นธรรม	๑
	๒) แก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติและการทุจริตคอร์รัปชั่นโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๒
	๓) เอกสารในการติดต่อราชการควรใช้เพียงบัตรประชาชนเพียงอย่างเดียวเพื่อลดความสิ้นเปลืองงบประมาณและระยะเวลา	๑
	๔) ปฏิรูปการบริหารงานบุคคลของภาครัฐ ซึ่งสิทธิประโยชน์และความก้าวหน้าของข้าราชการประเภทต่าง ๆ ที่ยังมีความเหลื่อมล้ำ	๑
	๕) ควรดูแลสวัสดิการข้าราชการให้เหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตเพื่อป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์จากหน้าที่การงาน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖) ควรมีการปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี มีความยุติธรรม มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้	๒๔
	๗) กำหนดบทลงโทษผู้ประพฤติทุจริตในหน้าที่อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม	๒
	๘) การบังคับใช้กฎหมาย การตีความกฎหมาย การดำเนินการตามกฎหมาย ต้องกระทำอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม	๙
	๙) กระบวนการยุติธรรมต้องเท่าเทียม	๓
	๑๐) การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดต่อกรณีการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	๑
	๑๑) ควรออกแบบระบบให้มีการถ่วงดุลอำนาจระหว่างนักการเมืองกับข้าราชการประจำ ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อป้องกันไม่ให้ข้าราชการถูกนักการเมืองใช้เป็นเครื่องมือในการทุจริตหรือต้องรับผิดและถูกลงโทษแทนนักการเมือง	๑
	๑๒) ข้าราชการต้องไม่เลือกปฏิบัติในการให้บริการประชาชน	๑
	๑๓) ควรดำเนินการลงโทษผู้พิพากษาที่ตัดสินผิดพลาดด้วย	๑
	๑๔) ควรส่งเสริมให้ภาครัฐและประชาชนเคารพนับถือความยุติธรรมและมีระบบถ่วงดุลไม่มีสองมาตรฐาน	๗
	๑๕) รัฐควรกำหนดเวลาในการปฏิบัติราชการที่เกี่ยวข้องกับประชาชน เช่น การออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดิน ซึ่งบางรายใช้เวลานานหลายปี ไม่มีกำหนดแน่นอน	๑
	๑๖) ระบบการเมืองนำระบบราชการ ทำให้ข้าราชการขาดอิสระในการทำงาน	๑
	๑๗) ควรแยกองค์กรจับกุมผู้กระทำผิดออกจากองค์กรสอบสวน และให้พนักงานอัยการมีอำนาจสอบสวนด้วย เพื่อให้เกิดการตรวจสอบถ่วงดุล	๑
	๑๘) ใช้กฎหมายเอื้อประโยชน์ต่อพวกพ้อง	๑
	๑๙) กฎหมายควรมีความศักดิ์สิทธิ์ ไม่เลือกปฏิบัติหรือสองมาตรฐานต่อผู้กระทำผิด ส่วนราชการควรทำงานแบบ one stop service เพื่ออำนวยความสะดวกให้ประชาชนผู้มาใช้บริการ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
๕.๕ การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน	๑) ส่งเสริมให้มีการศึกษาในเชิงบูรณาการมากขึ้น	๑
	๒) ส่งเสริมสนับสนุนการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	๑
	๓) ปฏิรูปการศึกษาโดยเน้นการเรียนการสอนเชิงคุณภาพมากกว่าในห้องเรียนที่เกินความจำเป็นและด้อยคุณภาพ	๒
	๔) ปฏิรูประบบการศึกษาทั้งผู้สอน ระบบการสอน การวัดผล ผู้เรียนโดยให้เด็กเป็นศูนย์กลางของการศึกษาและให้สอดคล้องกับประเพณีวิถีชีวิต วัฒนธรรม	๑
	๕) รัฐควรส่งเสริม และสนับสนุนด้านการศึกษา รวมถึงการให้ความสำคัญเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น	๑๗
	๖) ให้มีความเข้าใจการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องและกว้างขวาง	๓
	๗) กระจายอำนาจอย่างแท้จริง	๑
	๘) ปฏิรูประบบการศึกษาเน้นคุณภาพทางการศึกษามากกว่าปริมาณ	๑
	๙) ปัญหาทางด้านการศึกษาของไทย อาจเกิดจากการใช้ระบบการศึกษาที่ไม่เหมาะสมกับประเทศไทย	๑
	๑๐) ควรนำแบบเรียนในสมัย ๔๐ ปีก่อน กลับมาปรับใช้อีก	๑
	๑๑) ควรทบทวนบทบาทหน้าที่ของครู โดยให้ครูทำหน้าที่สอนหนังสือเพียงอย่างเดียว ไม่ใช่ให้มุ่งเน้นการทำผลงานประเมินส่วนตัว	๒
	๑๒) สร้างค่านิยม และระเบียบวินัยให้คนในชาติตั้งแต่เป็นเยาวชน	๑
	๑๓) ให้ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน	๓
	๑๔) เพิ่มจำนวนทุนให้เด็กที่เรียนดีแต่ยากจนให้ได้เรียนจนจบการศึกษา	๑
	๑๕) ให้ประชาชนมีโอกาสได้รับการศึกษาภาคบังคับฟรี จนกระทั่งจบปริญญาตรี	๑
	๑๖) การจัดการศึกษาควรประยุกต์ให้เข้ากับวิถีชีวิตของคนไทย และพยายามเน้นให้มีการนำทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติให้ได้จริง	๑
	๑๗) ปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยให้เป็นที่หนึ่งในเอเชีย	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๘) กระจายอำนาจการจัดการศึกษาสู่ท้องถิ่นอย่างจริงจังเป็นรูปธรรม	๑
	๑๙) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็งให้ระบบการศึกษา	๑
	๒๐) พัฒนาบุคคลทุกระดับ	๑
	๒๑) คัดเลือกบุคคลที่มีคุณภาพมาเป็นครู และปรับปรุงเงินค่าตอบแทนของครูให้เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจ	๑
	๒๒) ควรสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองในระดับชาติและท้องถิ่น และให้ส่วนภูมิภาคซึ่งมีกำนันผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้นำ คอยช่วยเหลือ เพื่อสนองความต้องการและแก้ปัญหาให้ประชาชนในพื้นที่	๑
	๒๓) รัฐต้องจัดให้ประชาชนทุกคนต้องอยู่อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่เลือกปฏิบัติ	๑
	๒๔) ควรมีการปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ ยกระดับการศึกษาให้มีมาตรฐานเดียวกัน	๗
	๒๕) ควรยุบระดับชั้นมัธยมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่ขยายโอกาสทางการศึกษา เนื่องจากคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ควรมอบนักเรียนให้กับโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับนี้โดยตรง	๑
	๒๖) ควรกำหนดให้การสอบปลายภาคของทุกระดับชั้น ควรเป็นข้อสอบกลางเหมือนกันทั้งประเทศ	๑
	๒๗) รัฐควรจัดแผนการเรียนการสอน สื่อ อุปกรณ์ต่างๆ ให้เหมือนกันหรือใกล้เคียงกัน แล้ววัดผลที่ความสามารถในการเรียนการสอนของครู แล้วนำผลการสอบของนักเรียนไปใช้ในการให้วิทยฐานะครู	๑
	๒๘) ไม่ควรให้เรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบการศึกษา	๑
	๒๙) ไม่ควรมีโรงเรียนกวดวิชา ควรเน้นการเรียนการสอนในโรงเรียนเท่านั้น	๑
	๓๐) ควรมีการปลูกฝังในเรื่องสิทธิของพลเมือง หลักความยุติธรรม หลักการมีส่วนร่วมให้กับเยาวชนให้ทั่วถึง	๑
	๓๑) รัฐควรให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยการเพิ่มงบประมาณให้กับการศึกษา พัฒนาครูผู้สอน	๑
	๓๒) การศึกษาในระดับ ป.๑ – ป.๖ ต้องมีครูผู้สอนครบทุกชั้น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๓) จัดให้มีมาตรฐานการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันทั้งประเทศ	๑
๖. แนวทางการปกป้องรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันการล้มล้าง หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องหลักการสำคัญ		
	๑) กำหนดระยะเวลาในการบังคับใช้รัฐธรรมนูญในแต่ละฉบับ เพื่อให้มีการทบทวนแก้ไขให้สอดคล้องกับบริบทและสภาวการณ์ในขณะนั้น ๆ	๑
	๒) กำหนดโทษสถานหนักแก่ผู้กระทำการล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๑
	๓) สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนในทุกระดับให้สังคมเข้มแข็ง	๑
	๔) สร้างระบบการคานอำนาจ ถ่วงดุลระหว่าง ฝ่ายบริหาร ตุลาการ นิติบัญญัติและองค์อิสระให้สมดุลที่สุด	๑
	๕) เพิ่มช่องทางการสรรหานายกรัฐมนตรีที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งเพื่อป้องกันปัญหาการต่อรองจากฝ่ายการเมือง	๑
	๖) ควรเคารพกติกาของสังคมไม่เล่นการเมืองจนเกินไป	๑
	๗) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องสิทธิหน้าที่การเป็นพลเมืองที่ดี และบทบาทความสำคัญของรัฐธรรมนูญ รวมถึงการปลูกจิตสำนึกที่ดีต่อประเทศชาติอย่างถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรม	๓๖
	๘) เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญควรที่จะปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และเป็นธรรม	๑๓
	๙) ควรนำรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๔๐ มาเป็นรูปแบบในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๑๐) สนับสนุนให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการรัฐประหารในช่วงที่ประเทศประสบภาวะวิกฤตการณ์ทางการเมือง หรือกรณีที่เกิดความไม่สงบภายในประเทศ	๓
	๑๑) ควรกำหนดมาตรการ และแนวทาง เพื่อป้องกันการล้มล้างหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องหลักสำคัญ แต่ไม่สนับสนุนให้มีการทำรัฐประหาร	๑
	๑๒) รัฐธรรมนูญต้องป้องกันไม่ให้ผู้ที่เข้ามามีอำนาจใช้อำนาจอย่างอำเภอใจ	๓
	๑๓) ต้องเคารพและปกป้องรัฐธรรมนูญ	๑๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๔) ต้องมีการเลือกตั้งโดยเร็ว	๑
	๑๕) รัฐธรรมนูญต้องคุ้มครองสิทธิ ของประชาชนทุกภาคส่วน	๓
	๑๖) รักษาสถาบัน ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	๓
	๑๗) บัญญัติบทลงโทษการล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๓
	๑๘) รัฐธรรมนูญต้องสั้น ชัดเจน กะทัดรัด เข้าใจง่าย	๒
	๑๙) รัฐธรรมนูญต้องแก้ไขยาก	๑
	๒๐) กำหนดองค์กรปกป้องรัฐธรรมนูญ	๒
	๒๑) กำหนดวิธีการแก้ไขรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจน	๑
	๒๒) ต้องมีบทลงโทษนักการเมืองทุจริต อย่างรุนแรงและเด็ดขาด	๑
	๒๓) ต้องฟังความคิดเห็นของประชาชน	๑
	๒๔) รัฐธรรมนูญต้องยึดหลักความเป็นกลาง	๒
	๒๕) กำหนดให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ	๑
	๒๖) ต้องมีองค์ที่สามารถถ่วงดุลอำนาจกับนักการเมือง	๑
	๒๗) ควรมีการออกกฎหมายลำดับรอง ให้ตรงกับสภาพปัญหาจริงในปัจจุบัน	๑
	๒๘) ก่อนมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ควรทำประชามติ/ประชาพิจารณ์ เพื่อขอความเห็นจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งก่อน	๔
	๒๙) ควรแก้ไขพัฒนาที่จิตสำนึกตัวบุคคล	๓
	๓๐) ควรให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะแก้ไขรัฐธรรมนูญหรือไม่ และจะแก้ไขอย่างไร	๓
	๓๑) กำหนดในรัฐธรรมนูญว่าห้ามมีการรัฐประหารเด็ดขาด และกำหนดบทลงโทษผู้ทำรัฐประหาร	๑
	๓๒) ฝึกให้ประชาชนมีวินัยต่อตนเองและสังคม รวมทั้งสร้างความเข้าใจในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	๑
	๓๓) ต้องยึดถือเสียงของประชาชนเป็นสำคัญ โดยให้รัฐสภาเท่านั้นที่เป็นผู้มีอำนาจแก้ไขรัฐธรรมนูญ และให้แก้ไขในหลักการสำคัญได้	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๔) เพิ่มบทลงโทษผู้ทำรัฐประหารให้มากขึ้น	๖
	๓๕) ยกเลิกการนิรโทษกรรมให้ตนเอง ทั้งในส่วนของทหารและนักการเมือง	๑
	๓๖) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เหมาะสมเป็นกลาง มีอำนาจเด็ดขาด ในการดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญ	๑
	๓๗) กำหนดในรัฐธรรมนูญว่าห้ามทำการรัฐประหารยึดอำนาจ	๑
	๓๘) ให้มีกรรมการพิทักษ์รัฐธรรมนูญ โดยมาจากการสรรหาจากภาคส่วนต่าง ๆ	๑
	๓๙) ไม่ควรมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญ เมื่อมีการปฏิวัติรัฐประหาร	๑
	๔๐) เมื่อรัฐบาลเกิดวิกฤต หน่วยงานด้านความมั่นคงควรเป็นกำลังสนับสนุนรัฐบาลในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อปกป้องรัฐธรรมนูญ	๔
	๔๑) ประชาชนควรมีโอกาสแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างรัฐธรรมนูญ และควรมีการลงประชามติว่าประชาชนเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่	๑
	๔๒) รัฐธรรมนูญควรเขียนให้สั้น แต่เปิดโอกาสในการตีความ โดยมีองค์กรควบคุมรัฐธรรมนูญ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีระบบการคัดสรรบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ และประชาชนสามารถตรวจสอบได้	๓
	๔๓) ควรมีระบบการป้องกันการล้มล้างรัฐธรรมนูญอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดบทลงโทษขั้นสูงสุดสำหรับผู้ล้มล้างรัฐธรรมนูญ เพราะการจัดทำรัฐธรรมนูญแต่ละครั้งเป็นการใช้จ่ายงบประมาณของประเทศ	๑
	๔๔) ควรยกเลิกมาตรา ๔๔ ของรัฐธรรมนูญฯ	๑
	๔๕) รัฐบาลควรบริหารประเทศอย่างเป็นธรรมยุติธรรม โปร่งใส เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อไม่ให้เกิดการปฏิวัติ	๒
	๔๖) ไม่ควรมีการปฏิวัติ และยกเลิกรัฐธรรมนูญ	๑
	๔๗) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญมากยิ่งขึ้น	๕
	๔๘) การบังคับใช้กฎหมายต้องเด็ดขาด ไม่ควรให้มีการชุมนุมเพื่อล้มล้างรัฐธรรมนูญได้	๒
	๔๙) ควรนำรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๕๔๐ มาปรับใช้ เพราะมีความสมบูรณ์เหมาะสมที่สุด	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๐) การร่างรัฐธรรมนูญควรคำนึงถึงประโยชน์ของประชาชนมากที่สุด	๑
	๕๑) นักการเมือง เช่น ส.ส. ส.ว. ควรมีจิตสำนึก ไม่ควรเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง ในการทำงานในสภาฯ	๑
	๕๒) ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญโดยวิถีทางรัฐสภา	๑
	๕๓) การร่างรัฐธรรมนูญควรคำนึงถึงวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่นเป็นตัวกำหนดด้วย	๑
	๕๔) รัฐธรรมนูญควรแก้ไขได้ แต่กำหนดให้แก้ยาก	๑
	๕๕) ให้ประชาชนสามารถฟ้องศาลรัฐธรรมนูญได้หากเห็นว่ากฎหมายใดขัดรัฐธรรมนูญ	๑
	๕๖) หาก ส.ส. ครม. ออกกฎหมายที่ขัดกับรัฐธรรมนูญให้มีความผิด ต้องพ้นจากหน้าที่ และมีความผิดทางแพ่งและอาญา	๑
	๕๗) กำหนดในรัฐธรรมนูญว่าการกระทำใดเป็นการล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๑
	๕๘) สถาบันกษัตริย์ถือเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน	๓
	๕๙) ควรยุติการฉีกรัฐธรรมนูญ โดยควรแก้ไขรัฐธรรมนูญตามมาตราที่ควรแก้ไข	๔
	๖๐) กำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนเรื่องการแสดงออกทางการเมืองที่เป็นการปลุกปั่นให้แบ่งพรรคแบ่งฝ่าย เพื่อสร้างความแตกแยกในประเทศ	๑
	๖๑) ไม่อยากให้มีการปฏิวัติรัฐประหารซึ่งควรกำหนดในรัฐธรรมนูญ ซึ่งถ้าจะมีการแก้ไขหรือปรับปรุงควรมีตัวแทนทุกภาคส่วนมามีส่วนร่วม	๑
	๖๒) ปลูกจิตสำนึกในบทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๑
	๖๓) ยุบองค์กรต่างๆในท้องถิ่นเพื่อให้มีการเลือกตั้งน้อยที่สุดเพื่อลดความขัดแย้งของชุมชน	๑
	๖๔) การแก้ไขหรือเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญต้องผ่านการทำประชามติจากทุกภาคส่วน	๒

หน้าว่าง

๒. ความเห็นจากโครงการสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
พบประชาชน เพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ
ในการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ ๔ ภาค
ครั้งที่ ๔ ภาคเหนือ ณ ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ
เฉลิมพระเกียรติ ๗ รอบพระชนมพรรษา อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

หน้าว่าง

สรุปความเห็นรายประเด็นจากการรับฟังความคิดเห็น
ครั้งที่ ๔ ภาคเหนือ ณ ศูนย์ประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ
เฉลิมพระเกียรติ ๗ รอบพระชนมพรรษา อำเภอแม่ริม
จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

หน้าว่าง

ข้อมูล ณ วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘

ประเด็นความเห็น
ของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ
ณ จังหวัดเชียงใหม่ (ภาคเหนือ) วันอังคารที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๘

สำนักวิชาการ ผู้รวบรวม

หน้าว่าง

สารบัญ

ประเด็นความเห็น	หน้า
๑. สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนที่พึงปรารถนา	๑
๑.๑ สิทธิและหน้าที่ของประชาชน เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	๑
๑.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชน	๔
๑.๓ แนวทางการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมือง	๗
๒. หน้าที่ของรัฐสภาที่พึงปรารถนา	๑๐
๒.๑ หน้าที่ที่รัฐต้องทำและที่ประชาชนพึงประสงค์	๑๐
๒.๒ สวัสดิการของรัฐ	๑๒
๒.๓ การให้ความรู้	๑๕
๒.๔ กระบวนการการมีส่วนร่วม	๑๖
๒.๕ แนวทางการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมือง	๑๘
ข้อเสนออื่นๆ	๑๙
๓. การได้มาซึ่งตัวแทนที่พึงปรารถนา	๑๙
๓.๑ ตัวแทนมาจากการเลือกตั้ง (สส. สว. และนายกรัฐมนตรี)	๑๙
๓.๒ คนดี	๒๑
๓.๓ การบังคับใช้กฎหมาย	๒๒
๓.๔ ตัวแทนผ่านการคัดกรองจากคนในพื้นที่	๒๓
๓.๕ แนวทางการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมือง	๒๔
ข้อเสนออื่นๆ	๒๕

สารบัญ (ต่อ)

ประเด็นความเห็น **หน้า**

๔. การกระจายอำนาจที่พึงปรารถนา **๒๕**

๔.๑ เปลี่ยนโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของภูมิภาคที่ซ้ำซ้อนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒๕

๔.๒ จังหวัดจัดการตนเอง ๓๐

๔.๓ เสนอกฎหมายโดยประชาชน ๓๒

๔.๔ แนวทางการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมือง ๓๓

ข้อเสนออื่นๆ ๓๔

๕. แนวทางการปฏิรูปประเทศที่พึงปรารถนา **๓๔**

๕.๑ การเมืองการปกครอง องค์กรอิสระ ๓๔

๕.๒ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม ๓๖

๕.๓ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ๓๗

๕.๔ ระบบราชการยุติธรรม ๓๘

๕.๕ การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน ๓๙

๕.๖ แนวทางการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมือง ๔๑

ข้อเสนออื่นๆ ๔๒

๖. แนวทางการปกป้องรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันการล้มล้าง หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยใช้กำลัง **๔๒**

การแสดงความเห็นของประชาชนในการร่างรัฐธรรมนูญ
ณ จังหวัดเชียงใหม่ (ภาคเหนือ) วันอังคารที่ ๑๕ เดือนธันวาคม ๒๕๕๘
จำนวนแบบสอบถาม ๕๑๕ ชุด

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
๑. สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชน ที่พึงปรารถนา		
๑.๑ สิทธิและหน้าที่ของประชาชน เสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดเห็นโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	๑) ควรให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีและเท่าเทียมกัน	๗
	๒) ประชาชนควรมีสิทธิเสรีภาพในการวิพากษ์ วิจารณ์รัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ	๑
	๓) ปรารถนาให้ประชาชนอยู่อย่างพอเพียงไม่ต้องถูกผู้นำเอาเปรียบประชาชน เมื่อเวลาลงสมัครพูดอย่างหนึ่ง เมื่อเวลาได้เป็นผู้แทนแล้วเป็นอีกแบบหนึ่ง	๑
	๔) หากประชาชนสามารถแสดงออกถึงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ก็จะเป็นการดี เพื่อที่ประชาชนจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศต่อไปในภายภาคหน้าโดยอาจยื่นผ่านทางท้องถิ่นไป	๑
	๕) ถึงภูมิภาคต่อไป	
	๖) รัฐไม่ควรจำกัดสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนเมื่อการแสดงความคิดเห็นไม่ไปละเมิดสิทธิความคิดของผู้อื่นที่เขาคิด	๑๑
	๗) ควรให้สิทธิ์ในการแสดงออกไม่ควรปิดกั้นและตรวจสอบ เช่น ตรวจสอบ Email, Facebook, Line ควรตรวจสอบเป็นรายๆ ไป	๑
	๘) ประชาชนต้องมีอำนาจหน้าที่สิทธิประโยชน์และต้องมีส่วนร่วมในเรื่องการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ	๔
	๙) สื่อต่าง ๆ ควรแสดงความคิดเห็นที่เป็นกลาง	๑
	๑๐) ให้ประชาชนรู้สิทธิและหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ	๑
	๑๑) ควรคำนึงถึงสิทธิ หน้าที่ของประชาชน และให้สิทธิแก่รัฐในการใช้อำนาจในการดำเนินการสาธารณะของประเทศ	๑
	๑๒) ควรออกกฎหมายและข้อบังคับใช้กฎหมายผู้ที่กระทำความเดือดร้อนให้กับประชาชน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๓) ควรให้สิทธิและหน้าที่กับประชาชนเสมอภาคเท่าเทียมกัน	๒
	๑๔) ควรให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างแท้จริง (ไม่ใช่เพียงบัญญัติไว้เท่านั้น)	๑
	๑๕) ประชาชนต้องเคารพสิทธิในการออกกฎหมายของรัฐ	๑
	๑๖) ประชาชนควรมีสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และไม่เห็นด้วยกับการเรียกบุคคลไปปรับทัศนคติเมื่อบุคคลผู้นั้นแสดงความเห็นที่แตกต่างออกไป	๒
	๑๗) ประชาชนควรมีเสรีภาพในทางความคิด	๒
	๑๘) ควรมีการกำหนดสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของประชาชนให้ชัดเจนและไม่ขัดต่อกฎหมาย	๑
	๑๙) ไม่ควรละเมิดสิทธิผู้อื่น และไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน	๒
	๒๐) สิทธิและเสรีภาพของประชาชนควรอยู่ในขอบเขตของกฎหมาย	๑
	๒๑) ควรมีมาตรการในการควบคุมการชุมนุมทางการเมืองต่างๆ ไม่ให้ละเมิดสิทธิผู้อื่น	๑
	๒๒) ควรให้ประชาชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น	๑
	๒๓) เสรีภาพในการแสดงออกความคิดเห็น ไม่ปิดกั้น และควบคุมการแสดงออกทางความคิดเห็นที่ขัดแย้ง เห็นต่างจากรัฐบาล	๒
	๒๔) ประชาชนควรมีหน้าที่แสดงความคิดเห็น ตรวจสอบงบประมาณจากรัฐสู่ประชาชน	๑
	๒๕) อยากเห็นประชาชนใช้สิทธิและหน้าที่ในการใช้สิทธิในการเลือกตั้งอย่างเป็นธรรม และไม่มีการซื้อสิทธิ ขายเสียง	๑
	๒๖) รัฐต้องให้ประชาชนมีเสรีภาพในด้านความคิดเห็น โดยการเปิดกว้างให้อยู่ภายในกรอบของกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๐	๑
	๒๗) ประชาชนส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ในสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพ รัฐควรกระจายความรู้ให้ประชาชนโดยผ่านสื่อต่าง ๆ ที่ประชาชนเข้าถึงได้ง่าย	๑
	๒๘) ประชาชนควรมีสิทธิในการเลือกโดยที่ไม่โดนบังคับ และใช้กำลังยึดมา	๑
	๒๙) ควรเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๐) สิทธิหน้าที่ควรเป็นของประชาชน และประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้อง	๑
	๓๑) เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ควรมีการรับฟังปัญหาของประชาชนเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา	๓
	๓๒) ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นตามขอบเขต และมีความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็น	๑
	๓๓) ให้คำนึงถึงเรื่องสิทธิของผู้อื่นให้มาก แก้ไขกฎหมายให้เป็นไปตามรูปแบบปัจจุบัน โดยการกวดขันการใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด	๑
	๓๔) สิทธิและหน้าที่ของประชาชนเป็นหลักในการพิจารณาทุกด้าน เพื่อให้ประเทศอยู่เย็นเป็นสุข ให้รัฐบาลเข้าถึงประชาชนให้มาก ๆ ซึ่งเป็นประชาชนเป็นเสียง และเป็นแรงจูงใจและเป็นกำลังของประเทศ ที่จะทำให้ประเทศรวมตัวกันเป็นปึกแผ่น	๑
	๓๕) ควรได้รับความรู้ในหน้าที่ และสิทธิของประชาชน โดยมีหน่วยงานปกครองให้ประชาชนได้ตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบของประชาชนเพื่อเป็นพื้นฐานในระบอบประชาธิปไตย	๑
	๓๖) ให้สิทธิประชาชนอย่างแท้จริงในทางที่ถูกต้องและเป็นธรรม	๑
	๓๗) ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และรัฐควรรับฟังความคิดเห็น ความต้องการของประชาชน	๕
	๓๘) ปัจจุบันมีข้อจำกัดในการห้ามประชาชนแสดงความคิดเห็นมากเกินไป	๑
	๓๙) ควรมีการกำหนดขอบเขตในการใช้สิทธิเสรีภาพ มิให้เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น	๙
	๔๐) ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างแท้จริง มิใช่เป็นเพียงบทบัญญัติตามกฎหมาย	๑
	๔๑) ให้ประชาชนใช้สิทธิเสรีภาพอย่างเป็นอิสระ	๑
	๔๒) ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน	๓
	๔๓) สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ต้องมีขอบเขตที่เหมาะสม	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๔) ควรกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้ประชาชนอย่างมีความชัดเจน	๑๒
	๔๕) ส่งเสริมให้ประชาชนมีความคิดเห็นทางการเมืองเพิ่มขึ้น	๗
๑.๒ การมีส่วนร่วมของประชาชน	๑) ควรรับฟังความต้องการและปัญหาของประชาชนอย่างทั่วถึงและมากยิ่งขึ้น	๓
	๒) การมีส่วนร่วมโดยตรงด้วยการเลือกตั้ง	๒
	๓) การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทุจริตของนักการเมือง	๑
	๔) ควรตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับกระบวนการการมีส่วนร่วมให้ครอบคลุมทุกมิติ (พื้นที่, ขั้นตอน,กระบวนการ,การจัดการ) และรัฐต้องเป็นกลไกในการผลักดันให้เกิดเป็นรูปธรรม	๑
	๕) โดยเฉพาะผู้แทนประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องทำหน้าที่อย่างเต็มที่ ตรงไปตรงมา ไม่ควรที่จะอยู่ภายใต้ฝ่ายบริหาร	๑
	๖) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนจะไม่มีทุจริต	๕
	๗) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมมากกว่านี้	๓
	๘) ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทุกครั้งที่มีงานหรือการประชุมในทางการเมืองหรือ เรื่องอื่นๆ	๑
	๙) ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดประชุมให้ความรู้เรื่องรัฐธรรมนูญให้แก่ประชาชนด้วย	๔
	๑๐) ควรให้ประชาชนต้องมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน ตั้งแต่เริ่มกระบวนการและทุกกระบวนการ จนจบกระบวนการ และมีการบันทึกรายละเอียดในทุกกระบวนการ	๑
	๑๑) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณ	๓
	๑๒) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาโครงการต่างๆ ในชุมชนของตนเอง	๓
	๑๓) ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ อย่างครอบคลุม ถูกต้อง	๕
	๑๔) ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างกฎหมายเพราะประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจในระบบ ประชาธิปไตย	๒
	๑๕) ให้สิทธิประชาชนในการเลือกตั้งทุกระดับเพื่อคัดเลือกคนที่เป็นตัวแทนของประชาชนได้	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๖) การเลือกตั้งที่เป็นธรรม ควรนำไปยึดกับหลักปฏิบัติได้จริง	๑
	๑๗) ออกกฎหมายผู้ไม่ใช้สิทธิเลือกตั้ง	๑
	๑๘) สิทธิในการแสดงออกอย่างบริสุทธิ์ใจไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น	๑
	๑๙) ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบทุจริตของภาครัฐ	๑
	๒๐) ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหา ๒ มาตรฐาน ในสังคม	๑
	๒๑) การมีส่วนร่วมของประชาชนมีน้อย โดยเห็นได้จากการเมืองในระดับท้องถิ่น	๑
	๒๒) รัฐควรรับฟังความเห็นของประชาชนก่อนดำเนินการในเรื่องต่างๆ	๑
	๒๓) รัฐควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการจัดกิจกรรม ถ่ายทอดความจริงให้ชัดเจน ไม่ปกปิดข้อมูล	๒
	๒๔) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ อย่างแท้จริง	๓
	๒๕) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๒๖) การดำเนินการทางการเมืองการปกครองควรชัดเจน สามารถชี้แจงอย่างถูกต้อง ตรงไปตรงมาด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกิจกรรม ความเคลื่อนไหว และขั้นตอน	๑
	๒๗) มีส่วนร่วม มีสิทธิ์ มีเสียง	๔
	๒๘) ไม่ใช่รับฟังแต่ต่อหน้าคนหมู่ แล้วส่งทหารไปเฝ้าหน้าบ้าน	๑
	๒๙) ไม่ว่าจะทำอะไรต้องมีชาวบ้านหรือคนรากหญ้าต้องมีส่วนร่วมด้วย เพราะจะได้รับรู้ถึงปัญหา หรือความต้องการให้รับรู้และเข้าใจตรงกัน	๓
	๓๐) อยากให้รัฐมีการเลือกตั้ง สส. มาจากประชาชน เป็นตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารบ้านเมือง	๑
	๓๑) ในการออกกฎหมาย อยากให้เกิดกับประชาชนให้มากที่สุด ไม่ให้ออกกฎหมายเข้าข้างผู้ออกกฎหมายเสียเอง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๒) ให้ความสำคัญกับสิ่งที่ประชาชนแสดงความคิดเห็น	๑
	๓๓) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและทำประชาพิจารณ์	๑
	๓๔) ปัจจุบันการมีส่วนร่วมของประชาชนมีมากขึ้น แต่บางครั้งก็นำมาซึ่งความเดือดร้อนรำคาญ เช่น การชุมนุมประท้วง หากการมีส่วนร่วมควรอยู่บนพื้นฐานของความสงบ	๑
	๓๕) การตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐและผู้ทุจริตทางการเมือง ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ เพราะประชาชนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและใช้บริการ	๑
	๓๖) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่	๑
	๓๗) ให้โอกาสประชาชนได้รับรู้และมีส่วนร่วมในการช่วยคิด ช่วยทำ จนเห็นว่าเป็นเจ้าของกฎหมาย สร้างความตระหนัก โดยระลึกเสมอว่ากฎหมายเป็นของเรา ช่วยกันรักษาและปฏิบัติตามกฎหมาย	๑
	๓๘) ประชาชนควรมีส่วนร่วมเสมือนเป็นหน้าที่โดยตรง และควรมีบทลงโทษกรณีไม่ให้ความร่วมมือ เหมือนการรักษาสิทธิในการเลือกตั้งต่างๆ	๑
	๓๙) ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งเป็นผู้เลือกตัวแทนเอง ไม่ควรให้ผู้อื่นเลือกตั้ง เมื่อมีผู้ทุจริตก็ควรให้ประชาชนตัดสิน	๑
	๔๐) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะและทำประชาพิจารณ์	๑
	๔๑) ควรกำหนดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจนในกิจกรรมด้านการบริหารจัดการของท้องถิ่น	๑
	๔๒) ควรให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานของภาครัฐมากขึ้น เช่น อบต. เทศบาล อบจ. เป็นต้น อาจเข้ามาในรูปแบบของคณะกรรมการตรวจสอบการบริหารงานหรือในสภาท้องถิ่น	๑
	๔๓) การมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกรณี ให้ประชาชนมีการรับทราบระเบียบหน้าที่ว่าทำให้ปฏิบัติตามระเบียบ	๑
	๔๔) มีส่วนร่วมและมีกฎหมายคุ้มครองการมีส่วนร่วม	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๕) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น	๓
	๔๖) ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ	๑
	๔๗) รัฐควรรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนตั้งแต่ระดับรากหญ้าไปสู่ระดับการบริหาร	๑
	๔๘) ควรคำนึงถึงประชาชนที่อยู่ในท้องถิ่นที่ห่างไกล	๑
	๔๙) ควรกำหนดบทลงโทษผู้ไม่มีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งให้มีโทษปรับและจำคุก	๑
	๕๐) รัฐบาล รัฐสภา และประชาชนต้องทำงานร่วมกัน ประชาชนควรสามารถเสนอความคิดเห็นได้ในทุกเรื่อง	๑
	๕๑) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๕๒) ให้ประชาชนสามารถตรวจสอบการทุจริตของ ส.ส. และนายกรัฐมนตรีได้	๑
	๕๓) ประชาชนระดับล่างควรมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญด้วย	๖
	๕๔) ให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับอย่างทั่วถึง	๔
๑.๓ แนวทางการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมือง	๑) ตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต และดำเนินการทางกฎหมายอย่างเด็ดขาด	๒๐
	๒) ควรมีแนวทางการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมืองอย่างชัดเจนและเด็ดขาด	๑
	๓) ห้ามลงสมัครรับเลือกตั้งในทุกระดับตลอดชีวิต	๑
	๔) ให้มีการลงโทษแก่ผู้ที่มีอำนาจและใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบ	๑
	๕) ควรมีการดำเนินการทุจริตของเจ้าหน้าที่รัฐที่ทำกันเป็นทีม ไม่ใช่ทุจริตคนเดียว แต่เป็นการทำเป็นคณะหรือทั้งหน่วยงาน	๑
	๖) ลงโทษผู้ทุจริตในการเลือกตั้งอย่างเด็ดขาด จริงจัง	๓
	๗) ลงโทษทางอาญาและตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต	๕
	๘) ควรมีข้อปฏิบัติและบทลงโทษนักการเมืองอย่างชัดเจน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๙) นักการเมืองทุกระดับควรมีโทษทางวินัยเหมือนข้าราชการและควรมีการรับผิดทางละเมิดด้วย	๑
	๑๐) ควรมีการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมืองอย่างจริงจังและยุติธรรม	๗
	๑๑) ควรมีการตัดสิทธิทางการเมือง ๕ ปี	๑
	๑๒) ควรตัดสิทธิทางการเมืองกับผู้ทุจริตทางการเมือง ๑๐ ปี	๑
	๑๓) ควรตัดสิทธิทางการเมืองกับนักการเมืองทุจริต โดยลงโทษประหารชีวิต	๒
	๑๔) หรือตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต	
	๑๕) กฎหมายควรมีความยุติธรรมใช้มาตรฐานเดียวกันในการลงโทษผู้ทุจริต	๔
	๑๖) ควรมีการลงโทษผู้ทุจริตอย่างรุนแรงและจริงจัง	๔
	๑๗) ควรมีการลงโทษผู้ทุจริตอย่างเด็ดขาดมากกว่าในปัจจุบัน	๔
	๑๘) ควรตัดสิทธิทางการเมืองผู้ทุจริตทางการเมืองตลอดชีพ	๓
	๑๙) ควรลงโทษทางอาญาผู้ทุจริตทางการเมือง	๑
	๒๐) ควรยึดทรัพย์และให้ชดใช้ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งที่รัฐต้องจ่ายไป	๒
	๒๑) คดีทุจริตทางการเมืองไม่ควรมีอายุความ	๒
	๒๒) ควรมีมาตรการลงโทษเพื่อให้คนดีมาเป็นนักการเมือง เมื่อไม่มีการลงทุนทางการเมืองก็ไม่ต้องมาแสวงหาผลประโยชน์ประเทศก็จะเจริญ	๑
	๒๓) ขอให้ออกกฎหมายที่เข้มข้นเอาจริง ลงโทษอย่างจริงจัง	๒
	๒๔) ถ้ามีหลักฐานกฎหมายให้มีความเป็นธรรมจริงทำโทษบุคคลทำการทุจริตห้ามเล่นการเมือง	๑
	๒๕) ควรกำหนดเวลาให้ตัดสิทธิทางการเมืองให้มาก เช่น ๑๐ ปี ๒๐ ปี เพื่อให้ฝ่ายการเมืองได้ตระหนักและระมัดระวังมากยิ่งขึ้น ถ้าตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิตอาจจะมีปัญหารัฐธรรมนูญไม่ผ่าน	๓
	๒๖) ต้องกำหนดโทษในการกระทำความผิดให้ชัดเจน รวดเร็ว และแจ้งเป็นประกาศประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบ และเป็นตัวอย่างที่จะไม่กระทำการทุจริตต่อไป	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๗) ตัดสิทธิบทบาททางการเมือง ๕ ปี หลังพ้นโทษให้มีสิทธิทางการเมืองได้ แต่หากกระทำความคิดอีกให้งดฯ ตลอดชีวิต	๑
	๒๘) ควรมีโทษหนัก ตั้งแต่ จำคุกตลอดชีวิต ริบทรัพย์ ไปจนถึงประหารชีวิต	๒
	๒๙) การทุจริตไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม เห็นควรให้มีบทลงโทษที่รุนแรง เพราะการโกงชาติ จะทำให้ชาติล่มจม	๑
	๓๐) การลงโทษผู้ทุจริตทางการเมืองควรใช้มาตรการขั้นเด็ดขาด เช่นการให้ว่างเว้นทางการเมืองเป็นระยะเวลายาวนาน, การละเว้นจากการลงเลือกตั้งตลอดชีวิต	๑
	๓๑) ควรมีการตัดสิทธิทางการเมืองอย่างน้อย สองสมัยขึ้นไป	๑
	๓๒) ให้มีการลงโทษ และเอาผิดที่ชัดเจน เปิดเผยต่อสื่อมวลชน	๑
	๓๓) ควรมีมาตรการลงโทษอย่างรุนแรง ห้ามเล่นการเมืองตลอดชีวิต	๒
	๓๔) หากมีการไต่สวนแล้วมีมูลความผิดจริงสมควรลงโทษสถานหนัก โดยการตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต ยึดทรัพย์ และจำคุก เพื่อป้องกันให้นักการเมืองกล้าที่จะทำความผิด และกล้าเสี่ยงต่อความคุ้มค่า	๑
	๓๕) อยากให้มีการลงโทษอย่างจริงจัง การตรวจสอบอย่างจริงจัง ควรตรวจสอบให้ละเอียดและต่อเนื่อง ให้ตรวจสอบสภาพความเป็นอยู่	๑
	๓๖) ตรวจสอบพบ ติดคุก	๑
	๓๗) การตรวจสอบและการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมืองตามกระบวนการยุติธรรมควรมีความชัดเจน เด็ดขาด มีโทษที่เหมาะสมกับความผิด	๗
	๓๘) มีการตรวจสอบโครงการต่างๆ หากพบว่าทุจริตต้องมีการลงโทษที่เป็นธรรม และเด็ดขาด	๑
	๓๙) มีกฎหมายที่มีบทลงโทษตัดสิทธิทางการเมืองให้นานขึ้น หรือตลอดชีวิต	๑
	๔๐) นอกจากการตัดสิทธิทางการเมือง ควรเพิ่มการตัดสิทธิด้านสวัสดิการต่างๆ ของรัฐด้วย	๑
	๔๑) ยึดทรัพย์	๒
	๔๒) ตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต	๓

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๓) หากไม่ปฏิบัติ หรือปฏิบัติต่างไปจากนโยบายที่ได้หาเสียงไว้ในพื้นที่ ให้มีการลงโทษ	๑
	๔๔) นักการเมืองทุจริต ลงโทษยึดทรัพย์ จำคุก ข้าราชการ องค์กรอิสระ ทหาร ทุจริต ยึดทรัพย์และประหารชีวิต	๑
	๔๕) ควรมีการจ่ายเงินค่าแรงตามค่าแรงงานขั้นต่ำให้ประชาชนผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง หากยังมีการขายเสียงให้มีโทษจำคุก ๕ ปี ปรับ ๑ แสนบาท โดยไม่รอลงอาญา	๑
๒. หน้าที่ของรัฐที่พึงปรารถนา		
๒.๑ หน้าที่ที่รัฐต้องทำและที่ประชาชนพึงประสงค์	๑) ให้ความสำคัญต่อปัญหาปากท้อง ความต้องการ และการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ทั่วถึงตลอดจนประโยชน์สุขของประชาชน	๕
	๒) กระจายอำนาจจากส่วนกลาง	๑
	๓) จะต้องทำให้เสมอภาค เป็นธรรม และโปร่งใสที่สุด	๒
	๔) รัฐมีหน้าที่ต้องฟังเสียงประชาชนและเสียงส่วนมาก	๒
	๕) รัฐมีหน้าที่ต้องสนับสนุนให้ประชาชนได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องบทบาทหน้าที่ของรัฐและประชาชนอย่างต่อเนื่อง	๒
	๖) ควรจัดระบบการจัดเก็บภาษีเพื่อบริหารจัดการด้านสวัสดิการประชาชนทุกคน	๑
	๗) รัฐต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชน	๑
	๘) รัฐดูแลประชาชนตามสิทธิขั้นพื้นฐานที่ควรเป็นเช่นเดิม	๑
	๙) รัฐต้องดูแลให้ประชาชนมีความสุขและจัดหาสวัสดิการที่เหมาะสม	๑
	๑๐) รัฐต้องคุ้มครองประกันอุบัติเหตุอันเกิดจากความเสี่ยงที่กระทำโดยการประกอบอาชีพ	๑
	๑๑) รัฐควรอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับประชาชนในการประกอบอาชีพ เช่นการจัดหาแรงงานต่างด้าวเพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงาน	๑
	๑๒) รัฐควรอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับประชาชนในการประกอบอาชีพ เช่น การจัดหาแรงงานต่างด้าวเพื่อทดแทนการขาดแคลนแรงงาน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๓) รัฐควรอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้กับประชาชนในด้านต่างๆ โดยยึดความต้องการของประชาชนเป็นหลัก	๑
	๑๔) รัฐต้องปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ	๑
	๑๕) รัฐควรยกเลิกนโยบายประชานิยมที่มีปัญหา	๒
	๑๖) รัฐควรช่วยเหลือประชาชนอย่างจริงจัง โปร่งใส	๒
	๑๗) รัฐควรดูแลให้ประชาชนอยู่ดีมีสุข ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	๑
	๑๘) รัฐควรเป็นที่พึ่ง แก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชน	๑
	๑๙) รัฐควรยึดโยงกับประชาชน	๑
	๒๐) การแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของประเทศ โดยเฉพาะปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ความอยู่ดีกินดี การดำรงชีพมากกว่าการแก้ไขปัญหาทางการเมือง	๑
	๒๑) ควรให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และมีส่วนร่วมทุกเรื่อง	๕
	๒๒) การทำอะไรที่รัฐทำต้องให้ถูกใจประชาชนด้วย ไม่ใช่ทำอะไรตามใจโดยมีประชาชนหรือชาวบ้านไม่ได้รับรู้อะไรด้วย	๓
	๒๓) ให้ประชาชนมีความสุขแบบพอเพียง สนับสนุนการศึกษา เป็นอันดับแรก	๑
	๒๔) ควรกระจายอำนาจให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากกว่านี้	๑
	๒๕) ควรมีการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ของรัฐ ประชาชนสามารถตรวจสอบได้	๑
	๒๖) รัฐควรทำเพื่อประชาชน	๑
	๒๗) ให้รัฐติดตาม พรบ.การบริหารจัดการน้ำ โดยกลุ่มผู้ใช้น้ำ	๑
	๒๘) ให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นการทำงานของรัฐได้ทุกกรณี	๑
	๒๙) จากการที่รัฐบาลยึดพื้นที่ป่าคืนจากประชาชนหมดแล้ว ส่วนที่เหลือสมควรออกโฉลดให้เรียบร้อยเพื่อป้องกันการบุกรุกต่อไป	๑
	๓๐) ต้องฟังเสียงประชาชน เคารพสิทธิของประชาชน ให้สวัสดิการของรัฐแก่ประชาชน	๑
	๓๑) รัฐต้องให้ประชาชนเป็นผู้ดูแลประเทศ	๑

หน้าว่าง

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๖) ควรปรับปรุงสวัสดิการไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน เช่น ประกันสังคมไม่ควรนับรวมกับบริการที่รัฐให้	๑
	๑๗) ควรมีการกำหนดสวัสดิการของรัฐให้ชัดเจน	๑
	๑๘) ควรจัดสวัสดิการให้เหมาะสม	๑
	๑๙) ควรจัดสวัสดิการให้ผู้ด้อยโอกาสทั้งประเทศ	๑
	๒๐) ควรเพิ่มงบประมาณสนับสนุนให้มากขึ้น	๑
	๒๑) ควรจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการให้มากขึ้น ๕๐,๐๐๐ บาท/ปี	๑
	๒๒) ควรจัดสวัสดิการให้แก่ประชาชนให้มากขึ้น	๑
	๒๓) ควรจัดสวัสดิการให้ทุกฝ่ายโดยเสมอภาคกัน	๒
	๒๔) เพิ่มค่าตอบแทนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ	๑
	๒๕) ในด้านค่ารักษาพยาบาลควรกระจายโรงพยาบาลขนาดใหญ่ไปตามอำเภอต่าง ๆ ไม่ใช่รวมศูนย์อยู่ที่ กรุงเทพฯ หรือตัวจังหวัด รวมถึงการศึกษาด้วย	๒
	๒๖) สวัสดิการผู้สูงอายุ	๑
	๒๗) โดยเฉพาะเรื่องการศึกษา อยากให้รัฐจัดการศึกษาฟรี ตั้งแต่ ป. ๑ – ป.ตรี	๑
	๒๘) กระจายสวัสดิการรัฐอย่างทั่วถึง	๒
	๒๙) สิทธิในการรักษาพยาบาลไม่เป็นไปตามระบบ ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่ม	๑
	๓๐) ให้สวัสดิการกับประชาชนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยก	๑
	๓๑) ดูแลและให้ความช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึง	๒
	๓๒) รัฐควรทำหน้าที่ให้เที่ยงตรง ในการจัดสรรสวัสดิการ	๑
	๓๓) ควรมีการดูแลสวัสดิการให้มากยิ่งขึ้น เพราะส่วนใหญ่เจ้าหน้าที่จะคอยให้บริการเฉพาะคนสนิทก่อน	๑
	๓๔) ควรเพิ่มเบี้ยยังชีพของผู้สูงอายุให้มากกว่าปัจจุบัน	๓
	๓๕) ควรให้ความชัดเจนกับประชาชน และให้ความเสมอภาคไม่เลื่อมล้ำกัน โดยเฉพาะการ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	รักษาพยาบาล	
	๓๖) ให้สวัสดิการบำนาญ ข้าราชการ หรือ บำเหน็จที่เพิ่มขึ้นอย่างน้อย ๘๐% ของเงินเดือนครั้งสุดท้ายเพื่อแก้ปัญหาหนี้สิ้นและค่าครองชีพ	๑
	๓๗) ควรมีการดูแลสถานภาพในการดำรงชีพของประชาชน	๑
	๓๘) ในการรักษาพยาบาลไม่สมควรยกเว้นโรคร้าย	๑
	๓๙) อยากให้การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพเต็มที่เต็มกำลัง อยากให้เพิ่มค่าตอบแทนให้เจ้าหน้าที่รัฐต่าง ๆ จะลดการทุจริต	๑
	๔๐) ควรมีสวัสดิการของรัฐเพื่อให้ประชาชนมีรายได้เพียงพอต่อการยังชีพ เช่น อาจมีการให้ประชาชนเก็บออมในช่วงวัยทำงาน และมีเงินให้ในยามชรา	๒
	๔๑) ให้ดูแลประชาชนอย่างจริงจัง	๑
	๔๒) ควรมีสวัสดิการของรัฐที่เอื้อให้แก่ประชาชน และผู้ด้อยโอกาส	๓
	๔๓) จัดสรรและดูแลสวัสดิการของประชาชนอย่างทั่วถึง เท่าเทียม ต่อเนื่อง	๓
	๔๔) ช่วยให้คนพึ่งพาตนเองได้	๑
	๔๕) จัดสวัสดิการด้านการศึกษา การสาธารณสุข และการคมนาคมให้กับประชาชนในระดับล่าง โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นทุรกันดาร	๑
	๔๖) ปรับเปลี่ยนสวัสดิการของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เป็นเงินเดือนเช่นเดียวกับ อปท.	๑
	๔๗) ควรมีการจัดสวัสดิการให้ประชาชนอย่างรอบด้านทั้งด้านสาธารณสุข การศึกษา ฯลฯ	๑
	๔๘) ควรศึกษารูปแบบรัฐสวัสดิการของต่างประเทศ โดยเฉพาะสวัสดิการผู้สูงอายุ	๑
	๔๙) ควรจัดสวัสดิการค่าครองชีพที่เหมาะสม ให้แก่คนชราและผู้พิการ	๑
	๕๐) ควรจัดสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลให้ประชาชนสามารถเข้ารับการรักษาได้ในโรงพยาบาลรัฐทุกแห่งทั่วประเทศ	๑
	๕๑) ต้องการให้รัฐจัดสวัสดิการให้ประชาชนอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการรักษาพยาบาล โครงการ ๓๐ บาทรักษาทุกโรค ให้มีประสิทธิภาพและไม่เลือกปฏิบัติ	๑๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
๒.๓ การให้ความรู้	๑) รัฐต้องให้ความรู้กับประชาชนด้านกฎหมายและการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๒) รัฐต้องดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนในทุกวิธีทางที่จะให้ประชาชน โดยเฉพาะเด็กนักเรียนทุกระดับชั้นอย่างเต็มที่เพราะเด็กคืออนาคตของประเทศไทย	๑
	๓) ชาวไทยภูเขามีความเป็นพลเมืองชั้น ๒ ขอให้จัดระบบการศึกษาอย่างเท่าเทียม	๑
	๔) รัฐควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย	๑
	๕) สร้างสังคมให้มีความรู้เพื่อคัดกรองคนดีเข้ามาบริหารประเทศ	๑
	๖) รัฐควรให้ความรู้เพิ่มพูนความรู้ทั่วถึงและเป็นธรรม	๓
	๗) รัฐควรเพิ่ม/จัดสรรงบประมาณในการอบรมบรรยายให้ความรู้กับประชาชนอย่างสม่ำเสมอ	๑
	๘) รัฐให้ความรู้อบรมเพื่อสนับสนุนการประกอบอาชีพของประชาชน	๑
	๙) ให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องการปกครองและการปฏิบัติตามกฎหมาย	๑
	๑๐) ควรปรับวิธีการให้ความรู้แก่ประชาชนให้สามารถเข้าใจได้ง่าย โดยการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่ควรใช้ศัพท์ทางวิชาการมากเกินไป	๑
	๑๑) รัฐควรให้ความรู้แก่ประชาชนให้ครอบคลุมในทุกๆ ด้าน	๑
	๑๒) รัฐควรให้ความรู้กับประชาชนอย่างจริงใจ จริงจัง และไม่ปกปิดข้อมูล	๑
	๑๓) ควรให้ความรู้คนในชนบทให้มากขึ้น	๒
	๑๔) รัฐต้องให้ความรู้ในเรื่องกฎหมายให้มากขึ้น	๑
	๑๕) การให้ความรู้ ควรขยายความรู้เผยแพร่ให้กว้างขวางโดยเน้นส่วนภูมิภาคด้วย	๒
	๑๖) ให้ความรู้แก่ประชาชนที่ยังขาดความรู้และความเข้าใจ ร่วมถึงการเข้าถึงประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	๑
	๑๗) ให้ความรู้กับประชาชนอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่มีการแบ่งแยก	๑
	๑๘) ประชาสัมพันธ์ ข้อดี ข้อเสียของกฎหมาย ให้ประชาชนรู้ถึงความสำคัญและความเหมาะสม	๑
	๑๙) ควรมุ่งเน้นไปในด้านการให้ความรู้ เมื่อประชาชนมีความรู้ก็จะช่วยให้การพัฒนาประเทศเจริญขึ้นและช่วยลดความรุนแรงทางความคิดที่จะทำให้เกิดการต่อต้าน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๐) ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดความตระหนักในหน้าที่ของตนเอง ส่วนหนึ่งมาจากความเข้าใจไปเอง รัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ และใช้สื่ออย่างต่อเนื่องและเป็นทางการ เพราะบางครั้งสื่อโทรทัศน์ยังไม่มีความแน่นอนในการนำเสนอข่าว โดยการนำเสนอข่าวไม่ได้ผ่านการกลั่นกรองหาความจริง จึงให้ประชาชนรับข้อมูลข่าวสารแบบผิดๆ	๑
	๒๑) ให้ความรู้แก่ประชาชนที่ยังขาดความรู้และความเข้าใจ ร่วมถึงการเข้าถึงประชาชนให้มากยิ่งขึ้น	๑
	๒๒) รัฐควรดูแลตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับสูงสุด	๑
	๒๓) การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนยังมีน้อยเกินไป	๑
	๒๔) ให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง เป็นจริง และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับประชาชนในทุกพื้นที่	๒
	๒๕) ให้ความรู้ประชาชนในเรื่องการปกครองของหน่วยงาน ตั้งแต่ระดับท้องถิ่น	๑
	๒๖) ควรจัดให้มีการให้ความรู้เกี่ยวกับการเมืองแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง	๘
	๒๗) ควรกำหนดเรื่องสัญชาติไว้ในรัฐธรรมนูญด้วย	๑
๒.๔ กระบวนการมีส่วนร่วม	๑) เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการให้มากที่สุด	๑
	๒) ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของรัฐ รวมถึงการทำงานของหน่วยงานราชการอื่น ๆ	๑
	๓) การมีส่วนร่วมของรัฐกับประชาชน ควรจะมีตัวแทนที่จะไปเป็นปากเสียงของประชาชนโดยตรง สามารถรับรู้ถึงความเดือดร้อนของประชาชนได้	๑
	๔) กลไกของรัฐสู่การพัฒนาต้องมาจากกระบวนการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนบูรณาการการทำงานเป็นภาคีเครือข่าย	๑
	๕) รัฐสร้างระบบราชการมีส่วนร่วมเพื่อการทำงานของรัฐให้เกิดประโยชน์สูงสุด	๑
	๖) รัฐควรให้ประชาชนเสนอโครงการและมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น	๒
	๗) รัฐรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกขั้นตอน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๘) รัฐควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการ	๑
	๙) รัฐควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ	๑
	๑๐) รัฐควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตรวจสอบการดำเนินงานภาครัฐ	๑
	๑๑) รัฐควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๑๒) ควรจัดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างชัดเจน เข้าใจ และเข้าถึง	๑
	๑๓) รัฐควรเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นระดับฐานรากมากกว่าส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค	๑
	๑๔) รัฐควรฟังความคิดเห็นของประชาชนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในอำนาจการปกครอง	๑
	๑๕) การที่รัฐบาลและหน่วยงานเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเกินไปทำให้มีข้อคิดเห็นมากมายหลายเรื่อง จึงทำให้เกิดความขัดแย้งของคนในชาติ คือคนไทยไม่เข้าใจคำว่า “ประชาธิปไตย”	๑
	๑๖) ไม่เห็นด้วยกับการยุบสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบจ. อปท. ทต. อบต. กำนัน / ผู้ใหญ่บ้าน	๑
	๑๗) เพื่อให้การบริหารจัดการสู่กระบวนการเชื่อมโยง มีความร่วมมือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกับผลประโยชน์	๑
	๑๘) การรักษาพยาบาล ควรให้สิทธิในการเลือกสถานพยาบาล และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงการให้บริการ	๑
	๑๙) การมีส่วนร่วมของประชาชนนำพาไปสู่ความสามัคคี ปรองดอง สมานฉันท์ ส่งผลให้ประเทศอยู่รอด	๑
	๒๐) โดยใช้มติเสียงส่วนใหญ่เห็นชอบ และต้องดำเนินการเยียวยาดูแลผู้ที่ได้รับผลกระทบ นอกจากการมีส่วนร่วมในการบริหารโครงการ แผนงานทุกระดับ จะต้องมีค่าใช้จ่ายให้	๑
	๒๑) ให้ประชาชนเป็นหลักในการมีส่วนร่วม	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๒) เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการการบริหารจัดการภาครัฐมากขึ้น	๓
	๒๓) การทำโครงการต่างๆ ของรัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม	๒
	๒๔) ให้ประชาชนทุกระดับมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง	๑๑
๒.๕ แนวทางการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมือง	๑) เจ้าหน้าที่ต้องลงโทษผู้ทุจริตอย่างจริงจัง เช่น ไม่ให้ลงสมัครรับเลือกตั้ง	๔
	๒) ตลอดชีวิต	
	๓) ควรมีระบบการตรวจสอบที่โปร่งใสทั้งผู้ถูกตรวจสอบและผู้ตรวจสอบให้ดียิ่งขึ้น	๑
	๔) ควรมีการให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างผู้อื่น	๑
	๕) ต้องกำหนดให้ “ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งชาติ” และกำหนดในหลักสูตรให้มีการเรียนพุทธศาสนา หน้าที่ศีลธรรม และสมบัติผู้ดี	๑
	๖) ควรตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง คู่สมรส ทายาท คนที่มีสิทธิและผู้เกี่ยวข้อง	๑
	๗) รัฐควรมีมาตรการป้องกันและลงโทษผู้ทุจริตทางการเมืองอย่างชัดเจนและเด็ดขาด	๒
	๘) รัฐควรกำจัดอำนาจนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยมิชอบ	๑
	๙) รัฐควรมีบทลงโทษอย่างจริงจังและไม่ควรให้โอกาสเข้ามารับเลือกตั้ง (ตัดสิทธิตลอดชีพ)	๒
	๑๐) รัฐควรมีบทลงโทษทางแพ่งและทางอาญาแก่ผู้กระทำการทุจริตทางการเมือง และตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต	๑
	๑๑) ควรให้ความสำคัญกับทุกกลุ่ม เนื่องจากทุกองค์กรมีแนวโน้มในการทุจริตได้อย่างเท่าเทียมกัน	๑
	๑๒) กฎหมายควรมีความยุติธรรม โดยมีการลงโทษผู้ทุจริตอย่างอย่างตรงไปตรงมา ไม่ลำเอียง	๑
	๑๓) ควรมีการลงโทษผู้ทุจริตอย่างรุนแรง	๑
	๑๔) ควรมีการลงโทษผู้ทุจริตอย่างเด็ดขาดมากกว่าในปัจจุบัน	๑
	๑๕) ควรตัดสิทธิทางการเมืองผู้ทุจริตทางการเมือง	๒
	๑๖) ควรลงโทษผู้ทุจริตด้วยการยึดทรัพย์	๑
	๑๗) พักการเมืองตลอดชีพ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๘) ไม่ให้ลงเลือกตั้ง ๗ ปี	๑
	๑๙) ควรลงโทษให้เด็ดขาด	๑
	๒๐) ใช้บทลงโทษตามความเหมาะสม	๑
	๒๑) ให้ยึดทรัพย์ที่ทุจริต	๑
	๒๒) ออกกฎหมายที่เป็นบทลงโทษที่รุนแรงต้องเด็ดขาด ไม่มีอุทธรณ์ ห้ามเล่นการเมืองทุกระดับทั้งครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นจะเป็นญาติทั้งทางตรงและทางอ้อม	๑
	๒๓) เห็นควรให้มีบทลงโทษที่ชัดเจนและจริงจัง	๑
	๒๔) ตัดโอกาสทางการเมือง อย่าปล่อยให้ผู้ทุจริตได้เข้ามาบริหารจัดการประเทศอีกตลอดชีวิต	๑
	๒๕) ในปัจจุบันไม่มีอะไรเหมาะสมเท่าการจัดการกับการทุจริตทางการเมือง หรือนักการเมืองที่ไม่ดีให้หมดไป รัฐจึงจะทำหน้าที่อื่น ๆ ได้ดี และเกิดประโยชน์ต่อประชาชนแท้จริง	๑
	๒๖) มีกลไกการตรวจสอบประสิทธิภาพ ระบุโทษนักการเมืองที่มีพฤติกรรมทุจริตทางการเมือง การตัดสิทธิทางการเมือง การชดใช้ค่าใช้จ่ายการเลือกตั้ง การติดคุก	๑
ข้อเสนออื่นๆ	๑) สภาวิชาชีพของทนายความเป็นองค์กรอิสระไม่อยู่ในกำกับดูแลของหน่วยงานราชการ เพื่อให้เกิดความเป็นอิสระทางวิชาชีพ	๑
	๒) การทุจริตมีทุกที่ ส่วนใหญ่มาจากการเลือกตั้ง	๑
๓. การได้มาซึ่งตัวแทนที่พึงปรารถนา		
๓.๑ ตัวแทนมาจากการเลือกตั้ง (สส. สว. และนายกรัฐมนตรี)	๑) ตัวแทนฯ ควรมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนซึ่งตัวแทนดังกล่าวจะสะท้อนปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างถูกต้อง	๑๒
	๒) รูปแบบการเลือกตั้ง สส. ควรใช้แบบเขตเดียวเบอร์เดียว	๑
	๓) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องมีที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชน เพราะว่าประชาชนรู้ดีว่าใครเป็นคนดีหรือไม่ดี	๓
	๔) ควรจัดให้ประชาชนมีการเลือกตั้ง	๑
	๕) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น	๕

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	เพราะประชาชนเลือกเข้ามาโดยตรงโดยประชาธิปไตย	
	๖) ประชาชนมีส่วนในการตัดสินใจเลือกตัวแทน และส่งเสริมให้รู้จักการยอมรับเสียงส่วนมาก	๑
	๗) การเลือกตั้งโดยมีที่มาจากการเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน	๑
	๘) ส.ส. ควรมาจากการเลือกตั้ง จังหวัดละ ๓ คน และ ส.ว. ควรมาจากการเลือกตั้ง ๒ คน และมาจากการสรรหาของส่วนราชการ/รัฐสภา	๑
	๙) ส.ว. มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด	๑
	๑๐) ตัวแทน ส.ส. และ ส.ว. มาจากการเลือกตั้ง	๑๔
	๑๑) เลือกตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งทำให้เข้าใจความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่	๑
	๑๒) ให้มีการเลือกตั้งตัวแทน (ส.ส., ส.ว.) ซึ่งจะต้องมีกระบวนการที่สุจริต	๑
	๑๓) นายกรัฐมนตรีควรมาจากการเลือกตั้งทางตรง	๑
	๑๔) ส.ส. ส.ว. และนายกรัฐมนตรี ควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชน	๓๙
	๑๕) ควรเป็นคนดีและมีคุณธรรม	๑
	๑๖) ในสถานการณ์ที่มีปัญหาควรเปิดช่องให้คนกลางเข้ามาบริหารบ้านเมืองได้ชั่วคราว	๑
	๑๗) ให้ชาวบ้านเลือกเป็นความต้องการของประชาชนได้คนดีปราบปรามทุจริตการเลือกตั้ง	๑
	๑๘) สส. เลือกตั้งโดยใช้เขตของจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง / สว. มาจากการสรรหาจากองค์กร สถาบันวิชาชีพสาขาต่าง ๆ / นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน เช่นเดียวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๑
	๑๙) สส., สว. และนายกรัฐมนตรีควรจะมาจากการเลือกตั้ง และมีข้อบังคับทางกฎหมายอย่างจริงจังและเป็นธรรมต่อผู้มีสิทธิ์	๑๔
	๒๐) ตัวแทนควรมาจากการเลือกตั้งในสัดส่วนที่มากกว่าการสรรหา	๑
	๒๑) ตัวแทนควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชน	๖
	๒๒) ตัวแทนมาจากการเลือกตั้ง ในส่วนของนายกให้มีการคัดสรรและกลั่นกรองคนที่มีความซื่อสัตย์และไม่คดโกง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๓) การเลือกตั้ง ส.ส. ควรมีตัวแทนจังหวัด ละ ๑ คน	๑
	๒๔) ให้มีการเข้มงวดในการใช้กฎหมายการเลือกตั้ง การซื้อสิทธิขายเสียง หาวิธีการเลือกคนดีเข้าสภา ไม่ใช่การเอาคนที่มีอำนาจ ร่ำรวย เข้าไปอยู่ในสภา	๑
	๒๕) ต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น และต้องมีการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินอย่างเข้มข้น	๑
	๒๖) ตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้งควรมีการตรวจสอบความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม โดยมีองค์กรที่รับผิดชอบอย่างชัดเจนในการตรวจสอบคุณสมบัติด้วย	๑
	๒๗) นักการเมืองและผู้บริหารประเทศต้องผ่านการอบรมหลักสูตรที่กำหนด โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รัฐมนตรีต้องมีคุณสมบัติตรงตามกระทรวงที่รับผิดชอบ	๑
	๒๘) ผู้แทนประชาชนในทุกระดับ ควรมาจากการเลือกตั้ง	๑๙
	๒๙) ควรเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีวุฒิภาวะทางอารมณ์สูง	๑
	๓๐) การเลือกตั้งต้องมีความสุจริต ยุติธรรม	๑
	๓๑) ให้มีตัวแทนจากการเลือกตั้ง โดยมีวาระ ๔ ปี	๖
	๓๒) ต้องการให้มีตัวแทนของท้องถิ่นที่มีความรู้ปัญหาที่แท้จริงของท้องถิ่น	๘
๓.๒ คนดี	๑) ต้องให้ประชาชนเลือกจะถูกที่สุด	๑
	๒) การที่จะมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้องเป็นคนดีไม่ทุจริตและทำให้บ้านเมืองและประชาชนเดือดร้อน	๓
	๓) คนที่ไม่เบียดเบียน กลั่นแกล้งประชาชนที่เขาเลือกเข้าไปเป็นตัวแทนของเขา	๑
	๔) ควรเป็นคนดีกับทุกคนและต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น	๑
	๕) มีการสร้างมาตรฐานคัดกรองคนที่ดี และต้องสร้างสังคมให้มาจากระบบที่ดี ไม่ใช่ระบบอุปถัมภ์	๑
	๖) มีผู้แทนที่ดี ที่ไม่ใช่มาจากการซื้อสิทธิ์ ขายเสียง	๒
	๗) ควรกำหนดคุณสมบัติที่เป็นคนดีเข้ามาเป็นผู้แทนประชาชน	๑
	๘) ควรเป็นตัวแทนที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนอย่างจริงจัง และพยายามที่จะแก้ไข	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	ปัญหาที่รับฟังมานั้นอย่างจริงจัง	
	๙) ไม่เห็นแก่ตัว ไม่มีพวกพ้อง ไม่เอนเอียง	๑
	๑๐) การได้คนดีมีคุณธรรมมาทำหน้าที่ เป็นตัวแทนของประชาชน รักษาผลประโยชน์ของประเทศให้มีการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด	๓
	๑๑) เป็นคนที่มือสะอาด ซื่อสัตย์ ช่วยเหลือประชาชน สร้างผลงานตามหมู่บ้าน จิตอาสาเพื่องานต่างๆ โดยไม่หวังผลตอบแทน	๑
	๑๒) การได้มาซึ่งคนดี จะครอบคลุมทุกด้าน ทุกความคิด นำพาประเทศเจริญก้าวหน้า	๑
	๑๓) เป็นคนดี ซื่อสัตย์ มือสะอาด เอื้อเฟื้อ	๒
	๑๔) ต้องการผู้แทนเป็นคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรม จริยธรรม	๓
	๑๕) ต้องมีกฎหมายบังคับให้ชัดเจนว่าผู้จะเป็นผู้แทนของประชาชนต้องปฏิบัติตามข้อกฎหมายอย่างไร	๑
๓.๓ การบังคับใช้กฎหมาย	๑) ขอให้แก้กฎหมายและบังคับใช้ให้เด็ดขาดและรุนแรง เพื่อคนรุ่นหลังจะได้เกรงกลัวและยำเกรงต่อกฎหมาย	๔
	๒) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายที่จริงจังเหมือนต่างประเทศ	๑
	๓) การบังคับใช้กฎหมายต้องมีความชัดเจน ยุติธรรม (ตรงไปตรงมา)	๒
	๔) การบังคับใช้กฎหมายในการปฏิบัติหน้าที่ต้องไม่เลือกปฏิบัติ	๑
	๕) การบังคับใช้กฎหมายมีความรัดกุมเพื่อไม่ให้นักการเมืองทุจริต	๑
	๖) ควรเป็นมาตรฐานเดียวกัน	๒
	๗) การบังคับใช้กฎหมายควรมีความยุติธรรม	๕
	๘) ควรบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง	๓
	๙) กฎหมายเมืองไทยไม่ศักดิ์สิทธิ์เท่ากับต่างประเทศ ผู้คนกระทำผิดโดยไม่เกรงกลัวกฎหมาย ทำให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ มากมาย เกิดปัญหาได้ทุกเรื่อง ไม่เด็ดขาด	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๐) ต้องมีความเป็นธรรม และให้กฎหมายไม่ต้องแบ่งพรรคพวก	๒
	๑๑) เข้มงวดในเรื่องการบังคับกฎหมาย การซื้อสิทธิขายเสียง	๑
	๑๒) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบ เมื่อมีการออกพ.ร.บ.ใหม่ ให้ทำการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องกับประชาชน	๑
	๑๓) ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างถูกต้อง และเสมอภาค ไม่ควรเลือกหรือการงดเว้น ซึ่งหน่วยงานของรัฐเป็นหน่วยงานที่เป็นที่พึ่งของประชาชน ในบางครั้งการร้องเรียนในบางเรื่องไม่ได้รับการตรวจสอบ	๑
	๑๔) ต้องเด็ดขาด เป็นธรรม เท่าเทียม โดยไม่เลือกปฏิบัติ	๕
	๑๕) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงผู้กระทำความผิด ฐานความผิด บทลงโทษ และควรมีการลงโทษทางสังคม	๑
๓.๔ ตัวแทนผ่านการคัดกรองจากคนในพื้นที่	๑) บุคคลที่ถูกคัดเลือกเข้าไปแล้วมีระบบควบคุมพฤติกรรม	๑
	๒) ตัวแทนประชาชนควรผ่านมาจากการคัดกรองของประชาชนโดยตรง เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่โดยตรง	๑
	๓) มีตัวแทนที่เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติที่ดี	๑
	๔) มีกระบวนการให้ประชาชนเลือกผู้ที่เป็นตัวแทนในพื้นที่	๑
	๕) มีกระบวนการให้ประชาชนคัดกรองเลือก ส.ส. จากเขตเลือกตั้ง	๑
	๖) ควรมีการคัดกรองคุณสมบัติของตัวแทนในพื้นที่ ทุก ๆด้าน	๑
	๗) ควรคัดกรองตัวแทนด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรม	๑
	๘) ไม่ควรใช้ระบบอุปถัมภ์ในการคัดกรองตัวแทน	๑
	๙) ตัวแทนควรผ่านการคัดกรองโดยคนในพื้นที่ เนื่องจากมีความรู้จักและใกล้ชิดกัน	๓
	๑๐) ควรให้กำนันมาจากการเลือกตั้งของคนในพื้นที่ โดยมีวาระการดำรงตำแหน่ง ๕ ปี	๑
	๑๑) เป็นการปูพื้นฐานจากเบื้องล่างของเสียงส่วนมาก ต้องการเป็นตัวแทนไปเรื่อย ๆ	๑
	๑๒) ให้คงตัวแทนที่มาจากการเลือกตั้ง เป็นส่วนใหญ่ในสัดส่วน ๓ : ๑	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๓) ต้องเป็นคนที่คนในพื้นที่ยอมรับในการทำงาน	๑
	๑๔) คนในพื้นที่เท่านั้นที่จะรู้ว่าคน ๆ นั้นเป็นอย่างไร และมีการทำงานเป็นอย่างไร	๑
	๑๕) เป็นคนที่ดีของประชาชนได้เลือกมา และรู้พื้นที่ดี	๒
	๑๖) คนในพื้นที่สามารถรู้ปัญหาของแต่ละพื้นที่	๑
	๑๗) ควรออกกฎหมายที่จะทำอย่างไรให้บุคคลที่จะลงสมัครได้ผ่านการคัดกรองจากคนในพื้นที่ และคนในพื้นที่จะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับจากสังคม ไม่ใช่การเล่นพรรคเล่นพวก	๑
	๑๘) ให้ตัวแทนประชาชนที่ลงเลือกตั้งทุกๆสภา ต้องเป็นคนในพื้นที่อย่างน้อง ๒ ปี ป้องกันการมาหาผลประโยชน์ทางการเมือง	๑
	๑๙) ตัวแทนที่ชาวบ้านเห็นว่าเป็นคนดีมีความรู้ความสามารถ เข้าใจปัญหาของท้องถิ่น ว่าจะต้องแก้ไขปัญหาใดก่อนหลังตามลำดับความสำคัญที่ประชาชนในพื้นที่ต้องการ	๑
	๒๐) ส.ส. ส.ว. ควรผ่านจากการคัดกรองของคนในพื้นที่	๕
	๒๑) ทำให้ดูแลประชาชนในพื้นที่ได้ทั่วถึง	๑
๓.๕ แนวทางการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมือง	๑) ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินลงโทษนักการเมืองและเจ้าหน้าที่รัฐที่ทุจริตและลงโทษอย่างเด็ดขาด	๔
	๒) ลงโทษผู้ทุจริตทางการเมืองอย่างจริงจัง มีการตัดสิทธิ์ทางการเมืองตลอดชีพ และควรมีมาตรการควบคุม /ตัดตอนวงจรอุบาทว์ทางการเมืองไม่ให้เกิดขึ้นอีก	๑
	๓) มีการจัดตั้งองค์กรที่มีความเป็นธรรมกับทุฝ่ายในการพิจารณาลงโทษทางการเมือง	๑
	๔) มีองค์กรอิสระในการพิจารณาลงโทษผู้ทุจริตทางการเมืองที่ประชาชนเลือกตั้งโดยตรง	๑
	๕) ลงโทษผู้ทุจริตทางการเมืองและการเลือกตั้งอย่างจริงจัง	๑
	๖) ควรตัดสิทธิการลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ทุจริตทางการเมือง	๑
	๗) ควรมีการลงโทษผู้ทุจริตอย่างรุนแรง	๑
	๘) ควรมีการตรวจสอบข้าราชการระดับสูงของหน่วยงานต่างๆ ด้วย	๑
	๙) ควรมีการตรวจสอบการทุจริตของนักการเมืองท้องถิ่นและมีกระบวนการการลงโทษ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	อย่างรวดเร็ว	
	๑๐) ควรลงโทษผู้ทุจริตทางการเมือง ไม่ให้เข้าสู่การเมืองอีกตลอดชีวิต เมื่อตรวจสอบแล้วว่าทุจริต เพื่อมิให้กลับมาสู่การเมืองอีก	๑
	๑๑) ให้ยึดทรัพย์ที่ทุจริต	๑
	๑๒) หากมีการทำความผิดทางการเมืองจะต้องถูกตัดสิทธิ์ทางการเมืองตลอดชีวิต	๑
	๑๓) ให้มีการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมืองที่ทำให้ประเทศสูญเสียงบประมาณโดยการยึดทรัพย์	๑
	๑๔) ตัดสิทธิทางการเมืองของครอบครัวตลอดชีวิต	๑
	๑๕) ควรมีกระบวนการพิจารณาโทษที่เด็ดขาด รวดเร็วกว่าเดิม และมีบทลงโทษให้จำคุกสำหรับผู้ทุจริตเลือกตั้งทุกกรณี	๑
	๑๖) ผู้มีประวัติการทุจริต ผู้มีอิทธิพล ครอบครัวเคยต้องคดี ร่ำรวยผิดปกติ ควรตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต	๒
	๑๗) ควรให้ ส.ส.แสดงทรัพย์สินหลังการพ้นตำแหน่ง ๑๐ ปี	๑
	๑๘) บังคับใช้กฎหมายกับผู้ทุจริตอย่างจริงจัง เด็ดขาด และไม่เลือกปฏิบัติ	๑
	๑๙) ผู้ที่ซื้อเสียงให้มีโทษจำคุก ๑๐ ปี ปรับ ๑ ล้านบาท ตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิตโดยไม่รอลงอาญา	๑
ข้อเสนออื่นๆ	๑) จัดตั้งองค์กรลับ ดูแลการทุจริตอย่างจริงจัง	๑
๔. การกระจายอำนาจที่พึงปรารถนา		
๔.๑ เปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของภูมิภาคที่ซ้ำซ้อนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๑) ลดความซ้ำซ้อนและความสิ้นเปลืองของทรัพยากรของรัฐ	๑
	๒) เพิ่มอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่	๔
	๓) ลดความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ระหว่างส่วนราชการส่วนภูมิภาคกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๑
	๔) ควรให้อำนาจของท้องถิ่นเริ่มจากองค์กรเล็ก ๆ แล้วขยับขึ้นไปสู่องค์กรใหญ่ขึ้นไป เพื่อจะได้แก้ไขปัญหาได้ถูกจุด และโดยตรง รวดเร็ว โดยมิให้มีข้อผิดพลาดมากเกินไป	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕) ควรมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่ทั้งอำนาจหน้าที่และงบประมาณให้เพียงพอ	๙
	๖) แก้ไขกฎหมายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและจำนวนสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดให้มีหมู่บ้านละหนึ่งคน (กรณีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่างจังหวัด ชนบท) เพราะถ้าเป็นระบบปัจจุบัน (เทศบาลตำบล) เมื่อหมู่บ้านใด ไม่มีตัวแทนก็จะไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อนำไปพัฒนา	๑
	๗) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องใกล้ชิดประชาชน ต้องแก้ไขปัญหาได้ทันที ควรให้รัฐส่วนกลางให้ความเห็นในบทบาทหน้าที่อำนาจที่ซึ่งกระทบต่อคนทั้งประเทศมากกว่าที่จะให้ความเห็นต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง	๑
	๘) ควรกระจายอำนาจสู่ส่วนภูมิภาคให้มากขึ้น	๑
	๙) ในการปกครองควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี ๑ ท้องที่ ๑ ตำบล	๑
	๑๐) การเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถ้ากว้างเกินไปจะดูแลประชาชนไม่ทั่วถึง เพราะขนาดตอนนี้มีท้องถิ่นเล็ก ๆ ยังดูแลไม่ทั่วถึง ทำให้ชาวบ้านเสียผลประโยชน์ ในกรณีท้องถิ่นที่มีศักยภาพน้อยควรยุบได้ แต่ถ้าเขามีศักยภาพบริหารจัดการได้ก็ควรให้เขาทำต่อ แต่ต้องมีการตรวจสอบแล้วสอบถามประชาชนก่อน	๔
	๑๑) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเสนอให้ต่างด้าวไม่ให้มีลูกเกิน ๒ คน	๑
	๑๒) ยกฐานะ อบต. เป็นเทศบาล ยุบ อบจ. กระจายงบประมาณสู่เทศบาลตำบล	๓
	๑๓) ให้ส่วนภูมิภาคดำเนินการในส่วนที่ไม่ทับซ้อนกับ อปท.	๑
	๑๔) ให้อำนาจ อปท. อย่างเต็มที่เพราะเป็นหน่วยงานใกล้ชิดประชาชน	๑
	๑๕) ปรับปรุงโครงสร้างอำนาจภูมิภาคและท้องถิ่นให้ชัดเจนไม่ซ้ำซ้อนเพื่อเพิ่มกระจายอำนาจ	๒
	๑๖) ควรปรับโครงสร้าง อปท. โดยเป็นรูปแบบเทศบาลทั้งประเทศและมีรูปแบบปกครองรูปแบบพิเศษในพื้นที่เฉพาะ	๑
	๑๗) โครงสร้างซ้ำซ้อนและองค์การอิสระมีอำนาจที่ไม่มีมาตรฐานโดยเฉพาะ (สตง.)	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๑๘) ควรจัดโครงสร้างอำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนให้มีความเป็นเอกภาพ	๑
	๑๙) เปลี่ยนโครงสร้างอำนาจหน้าที่ซ้ำซ้อนกับ อปท.	๑
	๒๐) ปรับเปลี่ยนโครงสร้าง อปท. ให้คล่องตัว อาจยุบรวมโดยพิจารณากับภาษี	๑
	๒๑) ควรเปลี่ยนโครงสร้างองค์การปกครองท้องถิ่น เช่น ยุบ อบจ. และ อบต. ยุบรวมกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ	๑
	๒๒) ยุบ อบจ. ร่วมกับเทศบาลนคร เพื่อลดความซ้ำซ้อนและสิ้นเปลืองงบประมาณ	๑
	๒๓) แบ่งแยกอำนาจของภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน โดยท้องถิ่นต้องกำหนดนโยบายและบริหารจัดการกิจการของตนเอง โดยมีส่วนภูมิภาคเป็นเพียงผู้กำกับดูแล	๕
	๒๔) ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการอำนาจหน้าที่ที่ซ้ำซ้อนกันแทนส่วนภูมิภาค	๑
	๒๕) ควรให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารจัดการตนเองอย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด	๑
	๒๖) ควรปรับโครงสร้างองค์กรให้กระชับ ใช้กฎหมายเดียวกันทุกท้องถิ่น และให้มีการเลือกตั้งทุกระดับทั้งผู้บริหารและสมาชิก	๑
	๒๗) ควรเปลี่ยนโครงสร้างของการปกครองท้องที่ โดยการกำหนดให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้านมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนในพื้นที่ และมีวาระการดำรงตำแหน่ง	๑
	๒๘) ควรตรวจสอบและแก้ไขความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาค เนื่องจากความซ้ำซ้อนทำให้ยากในการตรวจสอบการทุจริต รวมทั้งสามารถประหยัดงบประมาณแผ่นดินได้	๑
	๒๙) ควรยุบหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ซ้ำซ้อน และควรมีรูปแบบเดียว เช่น ควรมีเพียงเทศบาล และยุบองค์การบริหารส่วนตำบล	๑
	๓๐) ควรออกกฎหมายแบ่งแยกหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาคให้ชัดเจน	๑
	๓๑) ควรเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของส่วนภูมิภาคมาให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	๑
	๓๒) ควรคิดในเรื่องนี้ให้ดีต้องดูว่าผลดี ผลเสียเกิดกับประชาชน อย่าทำโดยมีเป้าหมาย	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๓) ขอให้มีความชัดเจนเรื่องลักษณะการปกครอง	๓
	๓๔) ปรับปรุงโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของราชการภูมิภาค โดยให้พิจารณาภารกิจใดที่ควรให้ท้องถิ่น ดำเนินการก็ให้ยุบภารกิจหรือหน่วยงานในภูมิภาคนั้น เช่น เกษตร / พัฒนาสังคม แล้วจัดสรรงบประมาณของกระทรวงกรมนั้นเป็นผู้จัดสรรงบให้ในสามัญงาน (แผนงาน) แลกเงิน (งบประมาณของกระทรวง / กรม)	๑
	๓๕) การซ้ำซ้อนทำให้เปลืองงบประมาณโดยใช่เหตุ	๒
	๓๖) ควรยุบองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเหลือองค์กรเดียว เช่น ยุบ อบจ. อบต. เปลี่ยนเป็นเทศบาลทั่วประเทศ	๑
	๓๗) เพื่อลดขั้นตอนการบริหารจัดการองค์ให้สั้นลงแต่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคคลมีเวลาใกล้ชิดกับประชาชน เพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน	๒
	๓๘) ไม่ควรมีราชการส่วนภูมิภาคอีกแล้ว	๑
	๓๙) กระจายอำนาจให้จังหวัดจัดการตนเอง	๔
	๔๐) กำหนดอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน โดยรัฐบาลเป็นผู้กำหนดนโยบาย	๒
	๔๑) ตรวจสอบอย่างแท้จริงได้รับประโยชน์อะไรในการมีตำแหน่งอยู่ตรงนี้	๑
	๔๒) แยกอำนาจหน้าที่ของแต่ละ อปท. ให้ชัดเจน มีอิสระในการบริหาร แยกจากส่วนภูมิภาค	๑
	๔๓) หน่วยงานบางหน่วยงานมีโครงสร้างที่ซ้ำซ้อนกันมาก โดยเฉพาะ อบจ.ไม่เข้าถึงประชาชน	๑
	๔๔) กระจายอำนาจให้พื้นที่ได้ทำงานสะดวกยิ่งขึ้นแบบเบ็ดเสร็จ ไม่ใช้เป็นแต่เพียงกระจายแต่ตัวหนังสือแต่อำนาจจริงๆกลับไม่มีในการบริหารจัดการ เพราะในแต่ละพื้นที่มีสภาพแตกต่างกัน	๑
	๔๕) เปลี่ยนโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ต้องอยู่ในวาระ ๔-๕ ปี เพราะอยู่จนเกษียณไม่ทำงานและการเลือกตั้งกำนันต้องให้ชาวบ้านเป็นคนเลือกตั้งตอนนี้ให้ผู้ใหญ่เลือกกันเอง ชาวบ้านไม่มีสิทธิ์เลือก ใครอยากเป็นกำนันก็เอาเงินให้ผู้ใหญ่บ้านก็จะได้เป็นกำนัน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๔๖) ควรให้มีองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เป็นที่พึ่งของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ และประชาชนรอบนอก	๑
	๔๗) ควรมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของภูมิภาคที่มีความซ้ำซ้อน นอกจากจะทำให้งานล่าช้าแล้วยังก่อให้เกิดเบี้ยใบ้รายทาง	๑
	๔๘) ไม่อยากให้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถรับรู้ปัญหาและช่วยแก้ปัญหาของประชาชนภายในหมู่บ้านได้	๒
	๔๙) ควรมีการยุบรวม อบต./อบจ. ให้กลายเป็นเทศบาล	๑
	๕๐) อยากให้รัฐธรรมนูญกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานให้ชัดเจน เพราะอำนาจหน้าที่ของส่วนภูมิภาคไปซ้ำซ้อนกับส่วนท้องถิ่น ทำให้ส่วนท้องถิ่นจัดการบริการสาธารณะบางเรื่องได้ไม่เต็มที่ บางครั้ง สตง.เข้ามาตรวจสอบส่วนท้องถิ่น ซึ่งสตง.มีหลายชุด หลายทีมทำให้การทำงานส่วนท้องถิ่นทำงานลำบาก เพราะแต่ละชุดปฏิบัติแตกต่างกัน ซึ่งบางชุดบอกว่าได้ แต่พออีกชุดเข้ามาตรวจสอบบอกว่าไม่ได้ ทำให้ส่วนท้องถิ่นไม่สามารถทราบได้เลยว่าควรจะปฏิบัติอย่างไรต่อไป	๑
	๕๑) ให้ท้องถิ่นที่ซ้ำซ้อนรวมเป็นหนึ่ง	๑
	๕๒) ควรกระจายอำนาจให้กับองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้มีอำนาจบริหารจัดการท้องถิ่นตนเองเพื่อความสะดวกรวดเร็ว เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชน	๑
	๕๓) ภาครัฐต้องกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคท้องถิ่น และไม่ให้อำนาจซ้ำซ้อนกัน	๑
	๕๔) การกระจายอำนาจหน้าที่ให้ท้องถิ่น ควรคำนึงถึงศักยภาพในการรับมาดำเนินการ เช่น กรณีการถ่ายโอนถนนมาให้ อบจ. ดำเนินการ โดยงบประมาณของท้องถิ่นนั้นไม่สามารถจัดให้บริการได้อย่างทั่วถึงตามเป้าหมายหรือความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง	๑
	๕๕) เห็นด้วยกับการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อน	๓
	๕๖) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งหน้าที่ของแต่ละองค์กรให้เป็นระบบและหน้าที่ที่จะปฏิบัติการทำงาน การปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้ทั่วถึง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๕๗) ควรกำหนดโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ของอำเภอ และท้องถิ่นให้ชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อนกันทั้งในด้านพื้นที่ ภาระงานในความรับผิดชอบ และงบประมาณ	๑๒
	๕๘) กระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการท้องถิ่นตน	๒
	๕๙) ควรจัดสรรงบประมาณของ อบจ.ให้เท่าเทียมกันทุกจังหวัด	๑
	๖๐) โครงสร้างการปกครองของประเทศไทยยังควรมีการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้เพราะเป็นที่พึ่งของประชาชนโดยแท้จริง	๑
	๖๑) ควรลดบทบาทหรือยุบรวมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ซ้ำซ้อนเพื่อประหยัดงบประมาณแผ่นดิน	๑
	๖๒) การเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของ อปท. ควรคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นหลัก เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน	๑
	๖๓) ให้มีการกระจายอำนาจไปยังองค์กรปกครองท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบ	๗
	๖๔) องค์กรปกครองท้องถิ่นควรมีอิสระในการจัดการงบประมาณของตนเอง	๑๐
	๖๕) เปลี่ยนโครงสร้างอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนภูมิภาคที่ซ้ำซ้อนให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นผู้จัดการ	๔
๔.๒ จังหวัดจัดการตนเอง	๑) ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในพื้นที่	๖
	๒) ควรให้จังหวัดเป็นจังหวัดจัดการตนเองจะเป็นเรื่องดี เพราะสามารถติดต่อง่าย และไม่ต้องไปของบประมาณจากกระทรวง	๒
	๓) ควรต้องให้ประชาชนในจังหวัดนั้นเลือกผู้ว่าราชการจังหวัดเอง และใช้งบประมาณของจังหวัดเอง บริหารกิจการและพัฒนาจังหวัดของตนเอง	๒
	๔) กระจายอำนาจลงสู่จังหวัดจะสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนา	๑
	๕) ให้จังหวัดมีอำนาจตามขอบเขตที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง	๑
	๖) มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการพื้นที่ภายใต้กฎหมายบ้านเมือง	๑
	๗) จัดการตนเอง มี อบจ. – เทศบาล/ จังหวัด – เทศบาลอำเภอ – เทศบาลตำบล	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๘) ลดความซ้ำซ้อนในการบริหารงานเพื่อให้จังหวัดมีศักยภาพจัดการตนเองในการบริหารงาน	๑
	๙) ควรให้จังหวัดจัดการตนเองเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความเห็นได้สูงสุด	๒
	๑๐) ให้จังหวัดมีอิสระกำหนดเป้าหมาย ด้วยประชาชนกำหมดกฎหมายได้อย่างอิสระ	๑
	๑๑) ควรให้จังหวัดที่มีความเข้มแข็งเพียงพอบริหารจัดการตัวเอง	๑
	๑๒) ควรสนับสนุนให้มีจังหวัดจัดการตัวเอง เนื่องจากจะสามารถเข้าถึงประชาชนได้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์	๒
	๑๓) ควรสนับสนุนให้มีจังหวัดจัดการตัวเอง เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันในเชิงโครงสร้าง	๒
	๑๔) เนื่องจากสภาพการบริหารจัดการทางภูมิศาสตร์ของแต่ละจังหวัดมีความแตกต่างกัน จึงเห็นควรให้จังหวัดได้ใช้ทรัพยากรในพื้นที่ บริหารจัดการพื้นที่ของตนเอง	๑
	๑๕) การทำประชาคมของพลเมืองชาวจังหวัดเชียงใหม่ ตามระบบการปกครองของรัฐธรรมนูญไทย โดยประชาชนเพื่อประชาชน	๑
	๑๖) สนับสนุนเต็มที่เกี่ยวกับนโยบายจังหวัดจัดการตนเอง	๑
	๑๗) ขั้นตอนงบประมาณต่าง ๆ ช้าไม่ทันใจประชาชน	๑
	๑๘) จะต้องเข้าใจและบริหารจัดการปัญหาของตนเอง	๒
	๑๙) ควรให้จังหวัดจัดการตนเอง เนื่องจากมีความเข้าใจในตนเองมากกว่า โดยให้ประชาชนในจังหวัดเป็นคนออกกฎหมาย	๒
	๒๐) ควรมีการขับเคลื่อนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เนื่องจากหลายจังหวัดมีศักยภาพ และสามารถบริหารจัดการตนเองได้	๑
	๒๑) การพัฒนาการบุคลากร และการคัดเลือกข้าราชการ หรือตำแหน่งเฉพาะที่มีความสำคัญในจังหวัดแต่งตั้ง เรื่องกฎกระทรวงของท้องถิ่นให้แต่ละจังหวัดแก้ไขหรือออกกฎกระทรวง	๑
	๒๒) ประชาชนในท้องถิ่นนั้นควรมีการบริหารจัดการตนเอง การทำงานควรลดขั้นตอนจากระดับล่างไปสู่ระดับสูงสุดของท้องถิ่น ซึ่งแต่ละท้องถิ่นมีบริบทและความต้องการแตกต่างกัน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๓) ยังไม่ควรมีจังหวัดจัดการตนเอง เพราะทำให้เกิดความแตกแยก แบ่งฝ่าย	๑
	๒๔) ควรมี เพราะแต่ละพื้นที่มีทรัพยากร วัฒนธรรม ฯลฯ แตกต่างกัน	๒
	๒๕) ควรมี เพราะทำให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของคนในพื้นที่	๓
	๒๖) ควรมี เพราะเป็นการกระจายอำนาจการปกครอง	๑
	๒๗) ควรให้ประชาชนท้องถิ่นปกครองตนเองให้ได้	๑
	๒๘) ให้จังหวัดดำเนินการจัดการเลือกตั้งเอง	๙
๔.๓ เสนอกฎหมายโดยประชาชน	๑) ควรมีการปรับลดเงื่อนไขในการเสนอกฎหมายของประชาชน	๒
	๒) การเสนอกฎหมายโดยประชาชนจะต้องเป็นรูปธรรมจริง	๔
	๓) การแก้ไขกฎหมายจะต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด	๒
	๔) เรื่องกฎหมายในกลุ่มชุมชนต่างๆ มีกฎระเบียบที่แตกต่างกันไป การแก้ไขควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอกฎหมายหรือแก้ไขด้วย	๑
	๕) ในบางพื้นที่อาจให้ประชาชนปกครองตนเองได้ตามกฎหมาย	๑
	๖) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมเสนอกฎหมายและมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น	๑
	๗) จัดตั้งพิจารณากฎหมายโดยประชาชนเสนอความคิดเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด	๑
	๘) ประชาชนควรมีหน้าที่ในการเสนอกฎหมาย	๑
	๙) ควรให้มีการเสนอกฎหมายโดยประชาชน	๑
	๑๐) ทุกวันนี้ ประชานไม่มีส่วนรับรู้ ไม่ได้แสดงความคิดเห็นร่วมด้วย	๑
	๑๑) ไม่ใช่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเสนอกฎหมายฝ่ายเดียว	๓
	๑๒) ควรมีประชาชนเข้าร่วมการตรวจสอบองค์กรปกครองบ้าง	๑
	๑๓) ระบุจำนวนประชากรเสนอกฎหมายได้อย่างชัดเจน และทำการบังคับใช้โดยประชามติไม่ต้องผ่าน สส., สว.	๑
	๑๔) ควรปรับปรุงวิธีการเสนอกฎหมายโดยให้ประชาชนเสนอกฎหมายหรือแสดงความคิดเห็น	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	ได้ง่ายขึ้น โดยเมื่อประชาชนเสนอเรื่องมาก็จะเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะศึกษาวิเคราะห์และดำเนินการต่อไป เพื่อให้ได้กฎหมายที่บังคับได้จริง	
	๑๕) จะต้องมาจากประชาชนทั้งประเทศ	๑
	๑๖) ประชาชนควรมีบทบาทในการเสนอกฎหมาย และควรให้ประชาชนรับรู้เรื่องการเสนอกฎหมาย	๑
	๑๗) ควรให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นได้โดยตรง	๑
	๑๘) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอร่างกฎหมาย ประชาชนจะได้ภูมิใจและจะไม่ทำผิดกฎหมายที่ตนเองมีส่วนร่วมในการร่าง	๒
	๑๙) ให้ประชาชนมีสิทธิในการเสนอกฎหมาย	๕
	๒๐) การตรากฎหมายต้องผ่านความเห็นชอบของประชาชน	๑
	๒๑) ประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องกฎหมาย	๑
	๒๒) ต้องการให้ประชาชนมีสิทธิเสนอกฎหมายได้ง่ายขึ้น	๑๐
๔.๔ แนวทางการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมือง	๑) ควรมีมาตรการที่เข้มงวดเด็ดขาดไม่คำนึงถึงผลประโยชน์	๑
	๒) รัฐต้องมีบทลงโทษทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง	๑
	๓) ต้องมีกฎหมายบังคับลงโทษผู้ทุจริตทางการเมืองให้หนักกว่าเดิม	๑
	๔) ลงโทษอย่างจริงกับผู้ทุจริตทางการเมือง	๑
	๕) จัดตั้งองค์การการปราบปรามการทุจริตที่มีความโปร่งใส เป็นธรรม	๑
	๖) ควรตัดสิทธิการลงสมัครรับเลือกตั้งผู้ทุจริตทางการเมือง	๑
	๗) ควรมีการลงโทษผู้ทุจริตอย่างจริงจัง มีบทลงโทษที่ชัดเจน	๒
	๘) ควรมีการตรวจสอบการทุจริตของนักการเมืองท้องถิ่น โดยการตรวจสอบเครือญาติที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้าง หากมีการทุจริต ควรมีการเพิ่มบทลงโทษและตามยึดทรัพย์ของเครือญาตินักการเมืองท้องถิ่นนั้นด้วย	๑
	๙) บทกำหนดโทษต้องมีการยึดทรัพย์และได้รับโทษสถานหนัก และไม่สามารถลงเลือกตั้ง	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	เล่นการเมืองได้อีก โดยให้ยุติทุกบทบาท ถือว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง	
	๑๐) ตัดสิทธิการเมืองตลอดชีวิต	๒
	๑๑) ให้ยึดทรัพย์ที่ทุจริต	๑
	๑๒) ใช้การลงโทษตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน	๒
	๑๓) ควรชัดเจน เด็ดขาด มีบทลงโทษที่หนัก และตัดสิทธิ์ทางการเมืองทันที	๑
ข้อเสนออื่นๆ	๑) ไม่เห็นด้วยกับการจัดการตนเองเนื่องจากความคิดมาจากนักการเมือง	๑
	๒) ควรสร้างวินัยทางการเมืองอย่างต่างประเทศ หากตัวผิดก็ต้องรับผิดชอบลาออกทางการเมือง	๑
	๓) ขอให้สาธารณะดูแลประชาชนมากกว่านี้	๑
๕. แนวทางการปฏิรูปประเทศที่พึงปรารถนา		
๕.๑ การเมืองการปกครอง องค์กรอิสระ	๑) ควรให้องค์กรอิสระมีที่มายึดโยงกับประชาชน	๑
	๒) ควรกำหนดระบบการแก้ไขปัญหาทางการเมืองด้วยระบบการเมือง	๑
	๓) องค์กรอิสระไม่สมควรมี เพราะตั้งแต่มีมามีปัญหาตลอดทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทำงานไม่สะดวก ความเห็นของประชาชนเห็นว่า องค์กรอิสระทุกวันนี้ปกครองประเทศเสียเอง	๑
	๔) กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นโดยตรงอย่างแท้จริง ดำเนินตามพระราชบัญญัติกระจายอำนาจ	๑
	๕) ไม่ควรให้อำนาจกับกลุ่มองค์กรอิสระมากไป เพราะจะทำให้ประเทศไม่เจริญไปข้างหน้า เพราะมีแต่ทฤษฎี ไม่มีการปฏิบัติ	๒
	๖) องค์กรอิสระต้องมีความเป็นอิสระแท้จริงไม่ถูกครอบงำจากนักการเมือง	๑
	๗) การเมืองต้องเป็นอิสระปกครองตนเองและส่งเสริมให้พึ่งพาตนเองได้	๑
	๘) การเมืองต้องเป็นอิสระไม่ขึ้นตรงกับองค์กรใด มีความคิดด้วยความต้องการของตนเอง	๑
	๙) องค์กรอิสระควรใช้อำนาจอย่างเป็นธรรม ไม่เกินกว่าเหตุ	๑
	๑๐) ควรยึดหลักการปกครองที่มีการเลือกตั้งโดยประชาชน เพื่อประชาชน เป็นผู้แทนของ	๑

๑๐๔

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	ประชาชนอย่างแท้จริง และมีความเป็นอิสระ	
	๑๑) ควรมีองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	๑
	๑๒) ไม่ควรมีองค์กรอิสระ เนื่องจากที่ผ่านมาองค์กรอิสระขาดความยุติธรรม	๑
	๑๓) ควรยึดหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย	๑
	๑๔) ควรส่งเสริมให้องค์กรอิสระมีความเข้มแข็งในการตรวจสอบนักการเมืองที่ทุจริต	๑
	๑๕) ควรปฏิรูปด้านการเมือง การปกครอง และองค์กรอิสระ และการทุจริตคอรัปชั่น เพราะเป็นต้นเหตุของปัญหาของประเทศมากกว่าด้านอื่น ๆ	๑
	๑๖) องค์กรอิสระที่ตรวจสอบภาคการเมืองปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมา ไม่เลือกปฏิบัติ	๑
	๑๗) จะต้องมาจากการเลือกตั้งจากประชาชน	๑
	๑๘) การเลือกตั้งท้องถิ่น ตัวแทนประชาชนขอให้มีทุกภาคส่วน สำหรับประชาชนจะต้องไม่จำกัดปริญญาเท่านั้น ควรให้ประชาชนที่มีความรู้และมีประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละพื้นที่	๑
	๑๙) ต้องการให้การเมืองการปกครองและองค์กรอิสระ ต่างปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นธรรมและรู้หน้าที่ของตนเองด้วยความซื่อสัตย์สุจริต	๑
	๒๐) ควรปฏิรูประบบการเมือง นักการเมือง องค์กรอิสระ และผู้จะมาดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระให้ได้คนดีจริงมาดำรงตำแหน่ง	๑
	๒๑) องค์กรอิสระ ประชาชนต้องตรวจสอบได้ และมีแนวทางการทำงานที่ชัดเจน เช่น สตง. ปปช. และ ปปท.	๑
	๒๒) มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น	๑
	๒๓) กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับหน่วยงานตรวจสอบ	๑
	๒๔) องค์กรอิสระต้องมีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง และทำหน้าที่ด้วยความเป็นธรรม	๑
	๒๕) ปฏิรูปองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยนายก อปท.ควรเป็นข้าราชการประจำ	๑
	๒๖) ควรลดความซ้ำซ้อนของหน่วยงานปกครองท้องถิ่น โดย ๑ เทศบาลควรมี อบต.	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	เพียงอย่างเดียว	
	๒๗) ผู้นำต้องอยู่ภายใต้การตรวจสอบ	๑
	๒๘) ควรสอบถามความต้องการของคนในพื้นที่ก่อนดำเนินการในเรื่องใด ๆ	๑
	๒๙) องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ต้องไม่มีอำนาจมาเกินไป ควรมีการถ่วงดุลอำนาจองค์กรเหล่านั้นด้วย	๘
	๓๐) ควรมีบทลงโทษนักการเมืองที่ทุจริตอย่างรัดกุม และอุดช่องโหว่ของกฎหมายเพื่อป้องกันการหลีกเลี่ยงโทษ	๑๘
	๓๑) ควรมีการทำประชาพิจารณ์เกี่ยวกับกระบวนการทางการเมืองทุกขั้นตอน	๙
	๓๒) ควรให้ประชาชนมีความเสมอภาค	๘
	๓๓) องค์กรอิสระต้องมีความเป็นกลางทางการเมืองอย่างแท้จริง	๙
	๓๔) ไม่ควรใช้กำลังทางทหาร	๘
	๓๕) ประเทศไทยไม่ควรมีรัฐประหาร	๔
	๓๖) ให้มีการสอบสวนลงโทษผู้กระทำผิดอย่างรวดเร็วให้เสร็จสิ้นภายใน ๑ ปี	๑
๕.๒ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค ความเท่าเทียม	๑) ควรลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์	๒
	๒) ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการปฏิรูปประเทศ	๘
	๓) ควรจะมีความเสมอภาคกันในการใช้สิทธิต่าง ๆ ร่วมกัน โดยการใช้ความคิดเห็นของประชาชนเป็นหลัก แต่ต้องไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งกันที่จะทำให้เกิดความรุนแรงในประเทศหรือในกลุ่มท้องถิ่นนั้นๆ	๑
	๔) คนรวย คนจน ทุกอาชีพต้องมีสิทธิเท่าเทียมกัน	๑
	๕) คนเราควรมีความเท่าเทียมกันในสังคม กฎหมายควรบังคับใช้ได้กับทุกคน	๑
	๖) ผู้มีการศึกษาจะต้องมีความเท่าเทียมกัน	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๗) รัฐควรมีการปรับปรุงประเด็นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ความเสมอภาค และความเท่าเทียมมากที่สุด	๒
	๘) พัฒนาให้เศรษฐกิจดีขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำ	๑
	๙) ผู้มีอำนาจจะต้องไม่เอารัดเอาเปรียบประชาชนโดยยึดถือความยุติธรรมเป็นหลัก	๑
	๑๐) ไม่ควรให้มีความแตกต่างระหว่างการได้มาซึ่งสมาชิกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน รวมทั้งการวาระการดำรงตำแหน่ง	๑
	๑๑) จุดเริ่มต้นของความต้องการความเป็นมนุษย์ เป็นที่มาของทุก ๆ สิ่ง ควรได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกัน นั่นคือฐานของความเป็นประชาธิปไตย	๒
	๑๒) ไม่เลือกปฏิบัติ	๓
	๑๓) เพราะทุกวันนี้มีการแบ่งแยกกันอยู่ไม่มีความเสมอภาคกัน	๑
	๑๔) ทุกคนเกิดมาล้วนมีศักดิ์ศรีกันทุกคน ทุกคนอยากเป็นอิสระไม่อยากอยู่ใต้อำนาจของใครโดยเฉพาะตนเอง เกิดอยู่ในประเทศที่มีรัฐธรรมนูญ มีประชาธิปไตย ก็ให้เคารพสิทธิซึ่งกันและกัน	๒
	๑๕) ทุกคนในสังคมควรมีความเท่าเทียมกัน	๗
	๑๖) สิทธิการแสดงออกของประชาชนต้องไม่ถูกปิดกั้นและจำกัด	๗
๕.๓ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร	๑) เน้นการกระจายเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรอย่างเท่าเทียมกัน	๓
	๒) เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรต้องให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นแต่ละด้านจะใช้อย่างไร	๑
	๓) รัฐต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมเกษตรกรรม และชาวนาจะต้องมาก่อนสำคัญที่สุด เพราะเราส่งออกต่างประเทศเป็นการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศอีกทางหนึ่ง	๒
	๔) นโยบายของรัฐส่งเสริมให้ปลาใหญ่กินปลาเล็ก เช่น Big C , แม็คโคร, โลตัส	๑
	๕) เพื่อให้เศรษฐกิจดีทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว	๑
	๖) ควรมีการปฏิรูปด้านเศรษฐกิจเนื่องจากเศรษฐกิจไม่ดี ลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และมีการอนุรักษ์ทรัพยากร	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๗) ควรพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรให้สอดคล้องกัน	๑
	๘) การใช้ทรัพยากรที่มีความทัดเทียมกันอย่าเสียเปล่า	๑
	๙) จัดงบส่งเสริมภัยแล้งทั่วประเทศเพิ่ม	๑
	๑๐) ให้มีการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	๒
	๑๑) ให้ส่งเสริมเศรษฐกิจของประชาชนให้ดีกว่านี้	๒
	๑๒) ควรมีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรอย่างเร่งรัด	๑
	๑๓) รัฐควรหาแนวทางในการให้ความช่วยเหลือแบบยั่งยืนไม่ใช่การขายผ้าเอาหน้ารอด	๑
	๑๔) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากร	๑
	๑๕) มีการจัดสรรทรัพยากรอย่างเป็นธรรม ส่งเสริมความเป็นอยู่ของเกษตรกรให้ดีขึ้น	๑
	๑๖) ควรให้ความสำคัญกับภาคเกษตรกรที่เป็นหลักของระบบเศรษฐกิจไทย ทั้งในเรื่องทรัพยากรน้ำ ที่ดิน และการวิจัย	๑
	๑๗) มีแผนด้านเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากร ระดับชาติในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว	๑
	๑๘) ให้ประชาชนมีความเสมอภาคทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการใช้ทรัพยากรอย่างทั่วถึงเป็นธรรม	๗
๕.๔ ระบบราชการยุติธรรม	๑) ควรมีความยุติธรรมในการให้ความช่วยเหลือ บริการ ไม่ทำงานแบบเอื้อประโยชน์ให้แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และอยู่ในมาตรฐานเดียวกัน	๗
	๒) หากเห็นว่าระบบไม่มีความยุติธรรม ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนวิพากษ์วิจารณ์ได้บ้าง	๑
	๓) ระบบศาลจะต้องมีการตรวจสอบรายได้ หากมีความผิดพลาดจะต้องมีบทลงโทษตามความผิดและต้องได้รับโทษอย่างจริงจัง	๑
	๔) ควรปฏิบัติกับประชาชนอย่างเท่าเทียม ยุติธรรม และทั่วถึง	๔
	๕) ระบบยุติธรรมจะต้องเป็นองค์กรอิสระจริง การเมืองจะเข้ามายุ่งเกี่ยวไม่ได้	๑
	๖) ไม่สองมาตรฐาน ใช้กฎหมายเดียวกันกับทุกคน	๑
	๗) ควรปฏิรูประบบราชการไปพร้อม ๆ กันด้วย	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๘) ต้องมีการปฏิบัติที่ถูกต้อง โดยไม่มีการแบ่งพรรคแบ่งพวก	๑
	๙) ต้องไม่มีการเห็นแก่พรรคพวกของตน ควรให้ความเสมอภาค ให้ความเท่าเทียมกัน	๑
	๑๐) ในการสอบเลื่อนระดับต่าง ๆ ของข้าราชการ ควรมีองค์กรหนึ่งทำหน้าที่โดยตรง เนื่องจากการสอบเลื่อนระดับทุกวันนี้ ขึ้นอยู่กับระบบอุปถัมภ์	๑
	๑๑) กระบวนการยุติธรรมต้องเป็นอิสระ ไม่ถูกครอบงำโดยการเมือง	๒
	๑๒) โปร่งใส เปิดเผย และสามารถชี้แจงต่อประชาชนได้	๑
	๑๓) ให้มีการใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคกับประชาชน	๑๓
	๑๔) เคารพเสียงและสิทธิของประชาชน	๕
	๑๕) การแต่งตั้งโยกย้ายข้าราชการต้องไม่ขึ้นกับนักการเมือง	๑
	๑๖) มีการปลูกจิตสำนึกให้ข้าราชการทำงานเพื่อประชาชนและประเทศชาติ	๑
	๑๗) ให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด โดยผู้ว่าฯ ที่เกษียณอายุเป็นผู้มีสิทธิลงสมัคร	๑
	๑๘) ให้ตำรวจขึ้นตรงกับผู้ว่าราชการจังหวัด โดย สตช. ทำหน้าที่ติดตามการทำงานของตำรวจส่วนภูมิภาค	๑
	๑๙) ให้สมาชิกวุฒิสภามาจากการแต่งตั้งและเลือกตั้งทางอ้อม	๑
๕.๕ การศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชน	๑) ควรรับฟังแนวทางการแก้ไขปัญหาการศึกษาโดยประชาชน	๑
	๒) ควรให้ประชาชนได้รับการศึกษาในระดับสูงและเน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ในทุกระดับ	๒
	๓) การศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุตรหลานของประเทศมีความรู้ ความสามารถในการบริหารประเทศได้ดีรัฐต้องเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้าร่วมด้วย	๑
	๔) การศึกษาต้องเน้นการสร้างคนที่มีคุณภาพตั้งแต่เริ่ม โดยการกำหนดให้มีการสนับสนุนปัจจัยในทุกปัจจัยอย่างเพียงพอในทุกขั้นตอนและในทุกระดับ เพื่อผลิตประชากรของประเทศไทยที่มีคุณภาพ	๑
	๕) ให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมือง ให้ความรู้กับนักเรียน นักศึกษาให้	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	เป็นฐานการใช้ชีวิตของเด็กในอนาคตเพื่อพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ	
	๖) ระบบการศึกษาควรเป็นการศึกษาที่เป็นความสามารถด้านต่างๆ ของผู้เรียน ไม่ใช่แต่เป็นความรู้ด้านวิชาการอย่างเดียว	๑
	๗) การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา	๑
	๘) ควรปฏิรูปการศึกษา สร้างวินัยให้กับเด็กเพื่อสร้างความรับผิดชอบ	๑
	๙) ควรแจกจ่ายสื่อออนไลน์หลายๆ แขนง เช่น ภาษาต่างประเทศ, วิชาชีพต่างๆ	๑
	๑๐) ระบบการศึกษาไม่ควรเน้นการท่องจำ	๑
	๑๑) ควรส่งเสริมเรียนรู้ สนับสนุนให้เรียนฟรี (ระดับปริญญาตรี)	๒
	๑๒) ปรับปรุงการศึกษาแบบผสมผสานให้นักศึกษามีทางเลือก	๑
	๑๓) ควรมีระบบการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกัน	๑
	๑๔) ควรยกเลิกระบบประเมินผลงานจากเอกสารโดยส่วนกลางเป็นผู้ประเมิน/ตัดสินใจ บุคลากรการศึกษามีวิจารณญาณ ความเป็นครู ไม่ใช่การสอบผลงานเป็นหลัก	๑
	๑๕) ระบบการศึกษาควรเน้นความสามารถด้านต่างๆ ของผู้เรียนด้วย ไม่ใช่ด้านวิชาการเพียงอย่างเดียว	๑
	๑๖) ควรให้เด็กที่จบการศึกษาและมีทักษะในการประกอบอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นราชการหรืออาชีพอิสระต่างๆ ให้มีทักษะในการทำงาน ไม่ใช่เรียนแบบท่องจำ	๑
	๑๗) ควรมีความชัดเจน เพื่อไม่ให้ประชาชนสับสน	๑
	๑๘) การปฏิรูปการปกครองควรปฏิรูปกระทรวงมหาดไทย ปฏิรูปกระทรวงศึกษา คน กระบวนการสอนวิชาการ การมีส่วนร่วมของประชาชน สภาองค์กรต่าง ๆ ไม่มีกฎหมายรองรับ และรัฐไม่รับฟัง หรือฟังแต่ไม่ค่อยได้รับความสนใจ	๑
	๑๙) เน้นหลักสูตรที่มีการคิดวิเคราะห์บทเรียนมากกว่าท่องจำ เน้นภาษาจีน อังกฤษ	๑
	๒๐) การมุ่งเน้นให้มีการศึกษาทุกระบบ โดยเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ทุกองค์กร โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกกระบวนการ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๒๑) ให้ได้รับการศึกษาที่เท่าเทียมกัน และให้ความรู้ของประชาชนทั่วถึง	๑
	๒๒) ปฏิรูปการศึกษาให้อย่างเป็นระบบ ไม่ให้สับสน ควรพัฒนาการศึกษาเด็ก ๆ ในทุกพื้นที่	๑
	๒๓) ควรมีการปฏิรูปผู้สอน เพื่อผู้เรียนจะได้มีอุดมการณ์ที่ดี	๑
	๒๔) แต่ละท้องถิ่นควรให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้การศึกษาตามความต้องการอย่างแท้จริง	๑
	๒๕) ควรพัฒนาในส่วนของโรงเรียนห่างไกลให้เท่าเทียมกับโรงเรียนในเขตเมือง	๑
	๒๖) ปัจจุบันโรงเรียนต่างจังหวัดไม่มีนักเรียนเข้าศึกษา ด้วยค่านิยมของชาวบ้านเห็นว่าควรส่งลูกหลานไปเรียนในเมืองมากกว่าโรงเรียนใกล้บ้าน	๑
	๒๗) ควรเปิดการเรียนการสอนวิชาชีพทางการเมือง อาจเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาหาความรู้ทั้งที่ไม่ใช่นักการเมือง หากแต่ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าศึกษาหาความรู้ได้	๑
	๒๘) เห็นควรให้มีการเบิกค่าเล่าเรียนได้ หนึ่งส่วนสอง หรือ สามส่วนสี่ ของค่าเทอม เพื่อการศึกษาที่มีคุณของเยาวชน	๑
	๒๙) พัฒนาระบบการศึกษาที่เน้นสมดุลทั้งจิตพิสัยและทักษะชีวิต	๑
	๓๐) เร่งปฏิรูปด้านการศึกษาโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม	๑
	๓๑) การศึกษาต้องมีความเท่าเทียมกัน	๑
	๓๒) นโยบายด้านการศึกษาต้องชัดเจนและต่อเนื่อง มิใช่เปลี่ยนตามรัฐบาล	๑
	๓๓) ปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเสนอความคิดเห็นได้ในทุกประเด็น	๑
	๓๔) ปฏิรูปการศึกษาโดยการปลูกฝังจิตสำนึกตั้งแต่เด็ก	๑
๕.๖ แนวทางการลงโทษผู้ทุจริตทางการเมือง	๑) ไม่ให้สมัครลงเลือกตั้งทางการเมืองตลอดชีวิต	๒
	๒) มีแนวทางจัดการผู้ทุจริตแล้วประเทศไทยจะเดินหน้า	๑
	๓) ให้ความสำคัญกับตัวบทในการกำหนดโทษอย่างจริงจัง	๓
	๔) การศึกษาควรปฏิรูปหลักสูตร สร้างวินัยให้กับเด็กเพื่อสร้างความรับผิดชอบ	๑
	๕) จัดตั้งองค์กรเพื่อปราบปรามการทุจริต ให้มีความยุติธรรมโปร่งใส	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๖) ควรมีกฎหมายควบคุมให้การลงโทษเป็นไปอย่างยุติธรรม และจริงจัง	๑
	๗) ควรมีการปราบปรามการทุจริตอย่างจริง และลดอำนาจนักการเมืองไม่ให้ครอบงำข้าราชการประจำ	๑
	๘) ให้ผู้ที่ทุจริตถูกตัดสิทธิ์ทางการเมือง เพื่อให้เป็นตัวอย่างให้กับคนรุ่นหลัง	๑
	๙) ตัดสิทธิทางการเมืองตลอดชีวิต	๑
	๑๐) มีการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างเด็ดขาด	๑
	๑๑) จัดตั้งองค์กรที่ไม่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางการเมือง ทำหน้าที่ตรวจสอบนักการเมือง	๘
- ข้อเสนออื่น ๆ	๑) ควรเน้นที่รัฐธรรมนูญเป็นหลัก	๑
	๒) ต้องปฏิรูปองค์กรส่วนราชการเป็นอันดับแรก ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้กฎหมายอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม	๑
	๓) ปัญหาอะไรแก้ไขปัญหาตรงนั้น มีการแก้ไขปัญหาการทุจริตอย่างจริงจัง กฎหมายควรกำหนดขอบเขตให้ประชาชนมีสิทธิ เสรีภาพอย่างเหมาะสม	๑
	๔) แก้ไขปัญหาที่ต้นเหตุจึงเกิดผล	๑
	๕) ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการปฏิรูปกฎหมายใหม่	๑
๖. แนวทางการปกป้องรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันการล้มล้าง หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยใช้กำลัง	๑) ควรร่างให้เป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน และรูปแบบที่แก้ไขได้ยาก	๒
	๒) ควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๓) งดทำรัฐประหารหรือการใช้อำนาจนอกระบบ	๑
	๔) ควรร่างรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนเพื่อลดปัญหาการใช้ดุลพินิจในการตีความกฎหมาย	๑
	๕) เลือกคนดีเข้าไปบริหารประเทศ	๑
	๖) การร่างรัฐธรรมนูญไม่ควรให้กลุ่มคนเพียงกลุ่มเดียวผูกขาดในการร่างรัฐธรรมนูญ	๑
	๗) แก้ไขทุจริตได้อย่างอื่นก็ไม่ต้องห่วง	๑
	๘) รัฐธรรมนูญควรบัญญัติให้ประชาชนมีความเสมอภาคป้องกันการแก้ไขรัฐธรรมนูญและไม่ล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๙) ไม่ควรใช้กำลัง ควรใช้ความถูกต้องในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน	๑
	๑๐) ต้องปลูกจิตสำนึกในการอดทนต่อความขัดแย้ง อดทนในการแก้ไขปัญหา	๒
	๑๑) ต้องเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญห้ามให้ปฏิวัติ ห้ามนิรโทษกรรม	๑
	๑๒) จะต้องมีรัฐธรรมนูญรองรับและดูแล	๑
	๑๓) ให้มีรัฐธรรมนูญถาวรไม่ใช่มีการล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๑
	๑๔) การแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ผ่านมาใช้กำลัง ต้องใช้กฎหมายตรงไปตรงมาไม่เลือกปฏิบัติ	๑
	๑๕) รัฐธรรมนูญที่ดีต้องยุติธรรม ถูกต้อง ไม่เอนเอียงไปฝ่ายใด	๑
	๑๖) ไม่สามารถป้องกันถ้ามีการปฏิวัติอยู่อย่างนี้	๑
	๑๗) มีการปลูกจิตสำนึกต่างๆ ให้กับเยาวชน	๑
	๑๘) ให้หลักประชาธิปไตยในการแก้ไขปัญหา	๑
	๑๙) ควรมีแนวทางในการให้สิทธิในการเลือกตั้งดีที่สุด	๑
	๒๐) ควรบัญญัติแก้ไขปัญหาทางตันทางการเมือง	๑
	๒๑) ไม่เห็นด้วยกับการใช้กำลัง	๑
	๒๒) การแก้ไขทำได้ยาก เพราะประเทศไทยมีรูปแบบการปกครองกึ่งประชาธิปไตย ทหารมีอาวุธ อำนาจขึ้นตรงกับผู้มีอำนาจบารมี	๑
	๒๓) ป้องกันการยึดอำนาจต้องให้ความรู้ ไม่ฉีกรัฐธรรมนูญ หรือเพิ่มโทษอย่างรุนแรง	๑
	๒๔) ที่ผ่านมาในการยึดอำนาจมาจากกองทัพ ดังนั้นควรให้ความรู้แกนักเรียนในเรื่องอำนาจของทหารทั้ง ๓ เหล่าทัพด้วย	๑
	๒๕) ควรให้ความรู้กฎหมายกับประชาชน	๑
	๒๖) จัดกำลังพิทักษ์รัฐธรรมนูญ	๑
	๒๗) ไม่เอาเผด็จการ	๑
	๒๘) อย่าแก้ไขรัฐธรรมนูญตามอำเภอใจ	๑
	๒๙) ประชาชนออกความเห็นด้วยความสามัคคีหรือมีส่วนร่วมของคนทั้งประเทศ	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๓๐) รัฐธรรมนูญดีแล้ว การแก้ไขรัฐธรรมนูญทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเดือดร้อน	๑
	๓๑) ร่างกฎหมายให้เป็นกฎเหล็ก	๑
	๓๒) ควรมีการองค์กรปกป้องประเทศ โดยตั้งคณะกรรมการเพื่อปกป้องประเทศโดยตรง	๑
	๓๓) ห้ามล้มรัฐธรรมนูญ	๑
	๓๔) คืนอำนาจให้ประชาชน	๑
	๓๕) ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นต่างๆ อย่างเต็มที่	๑
	๓๖) คนในชาติ ควรมีจิตสำนึก รักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รู้รักสามัคคี ประเทศชาติบ้านเมืองจะไม่เสียหาย	๑
	๓๗) ควรมีกฎหมายคุ้มครองรัฐธรรมนูญ	๒
	๓๘) ประชาชนควรช่วยกันปกป้องรัฐธรรมนูญ	๑
	๓๙) ไม่ควรใช้กำลัง	๑
	๔๐) ควรร่างรัฐธรรมนูญใหม่ให้รอบคอบ ชัดเจน ยุติธรรม มีความเสมอภาคกัน	๑
	๔๑) ไม่ควรแก้ไขกฎหมายบ่อย เนื่องจากปัญหาอยู่ที่ตัวบุคคลผู้ใช้กฎหมาย ดังนั้นควรพัฒนาคนให้ดีขึ้น	๑
	๔๒) ควรกำหนดไม่ให้มีการยึดอำนาจหรือปฏิวัติไว้ในรัฐธรรมนูญ	๒
	๔๓) ควรห้ามไม่ให้ทหารยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ห้ามทหารยึดอำนาจ	๒
	๔๔) ควรกำหนดให้การล้มล้างรัฐธรรมนูญเป็นความผิดร้ายแรง และไม่ให้มีการนิรโทษกรรม	๑
	๔๕) รัฐธรรมนูญควรได้รับการยอมรับจากประชาชนทั้งประเทศ	๑
	๔๖) ทุกองค์กรควรทำหน้าที่ของตนเอง ข้าราชการทุกหน่วยทั้ง ทหาร ตำรวจ ข้าราชการพลเรือนควรอยู่ใต้บังคับบัญชาของรัฐบาล	๑
	๔๗) ควรร่างรัฐธรรมนูญบนพื้นฐานของหลักประชาธิปไตย	๑
	๔๘) แนวทางการปฏิรูปประเทศ	๑
	๔๙) ต้องใช้กฎหมายให้เคร่งครัด ไม่มอบอำนาจให้คนใดคนหนึ่ง ตัดสินใจคนเดียว	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	(ต้องมีสภาเพื่อรับฟังความคิดเห็น)	
	๕๐) แก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นบางมาตรา	๑
	๕๑) นำข้อคิดเห็นเสนอแนะไปปรับรัฐธรรมนูญให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศได้รับประโยชน์มากที่สุด	๑
	๕๒) ควรแก้ไขกฎหมายที่ให้อำนาจฝ่ายทหารสามารถทำการปฏิรูปล้มล้างรัฐธรรมนูญได้แล้วกำหนดไว้ในกฎหมาย ประมวลกฎหมายอาญา หรือ ป.วิอาญาว่าการใช้ประกาศคณะปฏิวัติฯ และใช้อำนาจโดยการอ้างประกาศนี้ เป็นการออกกฎหมายโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย	๒
	๕๓) ให้มีการเลือกตั้งโดยเร็ว	๓
	๕๔) ควรมีกฎหมายเพื่อปกป้องรัฐธรรมนูญอย่างจริงจัง และรุนแรง	๑
	๕๕) กฎหมายไทยไม่มีบทลงโทษที่ชัดเจน	๒
	๕๖) ไม่เห็นด้วยกับวิธีนี้ ซึ่งเป็นการใช้ความรุนแรงอยู่เหนือเหตุผล ซึ่งทำให้นานาชาติไม่ยอมรับ	๑
	๕๗) ใช้จิตสำนักของคนอย่างเดียว	๑
	๕๘) ให้ประชาชนมีส่วนร่วม	๒
	๕๙) ไม่ควรนำทหารเข้ามาเกี่ยวข้องกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญ หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยใช้กำลัง	๖
	๖๐) การแก้ไขต้องมีกฎหมายคุ้มครอง และปกป้องรัฐธรรมนูญห้ามใครแตะต้องได้เลย	๑
	๖๑) ไม่อยากให้มีการล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๑
	๖๒) ต้องแก้ไขจากตัวนักการเมือง เล่นการเมืองไม่มีกติกา ไม่นึกถึงประชาชนที่ให้อำนาจแสวงหาผลประโยชน์ให้พรรคตัวเองและพวกพ้อง	๑
	๖๓) ควรแก้ไขรัฐธรรมนูญเป็นบางข้อไม่สมควรที่จะล้างกฎหมายทั้งหมด	๑
	๖๔) ควรมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้มีความเป็นกลาง ไม่ใช่การแก้ไขเพื่อเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งซึ่งจะก่อให้เกิดความขัดแย้ง	๒
	๖๕) ควรลงโทษประหารชีวิตผู้ที่คิดล่มล้างรัฐธรรมนูญ ไม่ควรมีการอภัยโทษ และให้ถือว่า	๑

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	กฎหมายมีความสักสิทธิ์	
	๖๖) เชื่อว่าทุกคนเคารพกฎหมายกันอยู่แล้ว หากจะมีการร่างรัฐธรรมนูญก็ขอให้คิดถึงความต้องการของประชาชนเป็นหลัก	๑
	๖๗) ไม่เห็นด้วยกับการใช้กำลัง การแก้ไขรัฐธรรมนูญ รัฐธรรมนูญต้องได้มาจากการเลือกตั้งของตัวแทนของประชาชน	๑
	๖๘) ควรรีบดำเนินการแก้ไข ปราบปรามการทุจริตทุกองค์กรอย่างจริงจัง	๑
	๖๙) เขียนข้อห้ามในรัฐธรรมนูญ และกำหนดโทษอย่างชัดเจน	๑
	๗๐) ห้ามออกกฎหมายนิรโทษการกระทำของตัวเอง	๑
	๗๑) ระบุในบทเฉพาะกาล ว่ารัฐธรรมนูญจะแก้ไขได้ต้องผ่านความเห็นชอบของประชาชนคนไทยร้อยละ ๘๐	๑
	๗๒) การแก้ไขรัฐธรรมนูญควรให้อำนาจประชาชนมีส่วนร่วมโดยแท้จริง	๑
	๗๓) ควรระบุวิธีการแก้ไขรัฐธรรมนูญไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน	๑
	๗๔) การแก้ไขรัฐธรรมนูญควรเป็นประชามติ	๑
	๗๕) สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชาชน	๑
	๗๖) กำหนดบทลงโทษผู้ล้มล้างรัฐธรรมนูญเป็นโทษหนัก	๑
	๗๗) ปลูกฝังค่านิยมให้ตระหนักถึงความสำคัญของรัฐธรรมนูญ	๑
	๗๘) มีการกำหนดเวลาในการแก้ไขปรับปรุงรัฐธรรมนูญไว้อย่างชัดเจน ใน ๕ ปี เมื่อครบกำหนดก็ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง	๑
	๗๙) ให้ประชาชนเป็นผู้ปกป้อง	๑
	๘๐) ให้ประชาชนเคารพในสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น	๑
	๘๑) จัดให้มีการเลือกตั้งผู้แทนที่มาจากประชาชน	๑
	๘๒) รัฐบาล ภูมิภาค และท้องถิ่น ต้องยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารราชการแผ่นดิน	๑
	๘๓) รัฐธรรมนูญต้องมีความชัดเจน มั่นคง และที่สำคัญต้องผ่านความเห็นชอบของประชาชน	๒

กรอบความเห็น	ประเด็นความเห็น	จำนวนคำตอบ
	๘๔) ให้ศาลรัฐธรรมนูญและศาลยุติธรรมเป็นผู้แก้ไขปัญหา	๑
	๘๕) การร่างรัฐธรรมนูญควรมีความชัดเจน	๑
	๘๖) มีบทบัญญัติห้ามการปฏิวัติ รัฐประหาร บรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ	๑
	๘๗) มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในการป้องกันมิให้มีการล้มล้างรัฐธรรมนูญ และให้มีบทลงโทษที่รุนแรงต่อผู้ที่กระทำการล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๑
	๘๘) ให้มีแนวทางปฏิบัติตามกฎหมายอย่างชัดเจน เพื่อลดปัญหาการตีความทางกฎหมาย	๗
	๘๙) ควรมีการกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับการห้ามการล้มล้างรัฐธรรมนูญ	๔
	๙๐) การแก้ไขรัฐธรรมนูญต้องทำให้ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด	๕
	๙๑) ห้ามเรื่องการทำรัฐประหารไว้ในรัฐธรรมนูญ	๖
	๙๒) ยุบศาลรัฐธรรมนูญ	๑

หน้าว่าง

๓. ความเห็นจากโครงการเสริมสร้างความพร้อมแก่ท้องถิ่น หลักสูตร “กระบวนการเสริมสร้างผู้นำนักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม”

หน้าว่าง

๓. ความเห็นจากโครงการเสริมสร้างความพร้อม
แก่ท้องถิ่น หลักสูตร “กระบวนการเสริมสร้าง
ผู้นำนักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม”
ครั้งที่ ๑ ณ โรงแรมลพบุรีอินน์ รีสอร์ท จังหวัดลพบุรี
เมื่อวันที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
(จังหวัดลพบุรี จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง)

หน้าว่าง

ตารางประมวลผลประเด็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชน
จาก โครงการเสริมสร้างความพร้อมแก่ท้องถิ่น
หลักสูตร "กระบวนการเสริมสร้างผู้นำนักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม"
ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘
วันอาทิตย์ที่ ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
ณ โรงแรมลพบุรีอินน์ รีสอร์ท จังหวัดลพบุรี

ลำดับที่	ประเด็นความเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ	ผู้เสนอความเห็น
๑.	การกำหนดเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของประชาชนในรัฐธรรมนูญ ต้องคำนึงถึงหน้าที่การเลือกตั้ง โดยกำหนดให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชน	นายวรวิทย์ วงษ์สุวรรณ อดีต สว. ลพบุรี
๒.	ที่มาสมาชิกวุฒิสภาควรกำหนดให้มีที่มา ๒ แบบ คือ แบบเลือกตั้งจังหวัด ๆ ละ ๑ คน และมาจากการสรรหา โดยวิธีการสรรหาจะต้องกำหนดให้มีความยึดโยงกับประชาชนด้วย ไม่ใช่มีกรรมการสรรหาเพียงแค่ ๗ คนเหมือนที่ผ่านมา	
๓.	ควรกำหนดในร่างรัฐธรรมนูญเพื่อปลดล็อกให้อดีตสมาชิกวุฒิสภาที่พ้นสมาชิกภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้มีคุณสมบัติสามารถสมัครเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามร่างรัฐธรรมใหม่ได้ด้วย	
๔.	ปัญหาการซื้อเสียงและการใช้อิทธิพล ซึ่งเป็นปัญหาของการเลือกตั้ง ควรจะต้องกำหนดให้มีการลงโทษที่หนักสำหรับผู้ที่ซื้อสิทธิและขายเสียง และมีกระบวนการพิจารณาเพื่อลงโทษที่มีความรวดเร็ว (ศาล) อีกทั้งเมื่อศาลได้พิพากษาแล้วจะต้องมีการตัดสิทธิทางการเมืองของบุคคลดังกล่าวตลอดชีวิต รวมทั้งตัดสิทธิการได้รับสวัสดิการหรือประโยชน์อื่น ๆ จากรัฐด้วย	
๕.	คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการเลือกตั้งให้เป็นไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม หากมีการทุจริตการเลือกตั้งเกิดขึ้นในครั้งใด กกต. จะต้องมีส่วนรับผิดชอบด้วย	
๖.	เห็นด้วยกับหลักการที่ห้ามไม่ให้บุคคลที่เป็นเครือญาติกันสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา	

ลำดับที่	ประเด็นความเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ	ผู้เสนอความเห็น
๗.	ควรให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีวาระการดำรงตำแหน่ง คราว ๖ ปี ทั้งนี้ เพื่อให้มีระยะเวลายาวขึ้นในการบริหารงานจัดการท้องถิ่น โดยไม่จำกัดวาระการดำรงตำแหน่งว่าต้องไม่เกินสองวาระติดต่อกัน เพราะเห็นว่าควรปล่อยให้เป็นการตัดสินใจของประชาชนในท้องถิ่นเอง	นายสมศักดิ์ นิ่มพงษ์ นายก อบต. สายทอง จ.อ่างทอง
๘.	ควรกำหนดในกฎหมายให้มีการกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น	
๙.	เพื่อป้องกันความขัดแย้งกันระหว่างฝ่ายปกครองคือกำนันกับฝ่ายท้องถิ่นคือนายก อบต. ควรมีมาตรการกำหนดให้สามารถยุบเลิก อบต. นั้นเสียได้	นายประทีป แก้วมณี กำนันตำบลสายทอง จ.อ่างทอง
๑๐.	กฎหมายหรือรัฐธรรมนูญที่กำลังยกร่างจะต้องไม่กำหนดเรื่องใด ๆ ที่มีลักษณะเป็นสองมาตรฐาน	
๑๑.	คณะรัฐมนตรี (ครม.) ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย ควรกำหนดที่มาให้มีความยึดโยงกับประชาชนและรัฐมนตรีแต่ละกระทรวงจะต้องมีคุณสมบัติที่สอดคล้องเหมาะสมภารกิจของกระทรวง รวมทั้งการกำหนดนโยบายของรัฐมนตรีจะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้มีความต่อเนื่องไม่เปลี่ยนแปลงได้ง่ายตามการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง	นางสุมาลี (ข้าราชการครู) จ.สิงห์บุรี
๑๒.	การกำหนดหรือแบ่งเขตพื้นที่การปกครองและการบริหารส่วนท้องถิ่น ควรแบ่งเขตพื้นที่แบบ ๑ ตำบล ๑ อบต. ไม่ควรกำหนดให้ ๑ อบต. มีมากกว่า ๑ ตำบล เพราะจะทำให้เกิดความขัดแย้งกันในท้องถิ่น	นายวิบูลย์พงศ์ โตวิจิตร กำนันตำบลมหาดไทย อ.เมือง จ.อ่างทอง
๑๓.	ควรกำหนดให้มีการลงโทษอย่างรุนแรงต่อผู้ที่กระทำความผิดซื้อสิทธิ์หรือขายเสียง และมีกระบวนการพิจารณาคดีรวดเร็ว	นายประทีปฯ
๑๔.	ควรกำหนดให้มีมาตรการเพื่อตรวจสอบและกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกสภาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ	
๑๕.	คุณสมบัติของผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นควรกำหนดให้ต้องเป็นบุคคลที่มีการศึกษาในระดับหนึ่ง ทั้งนี้เพราะท้องท้องถิ่นต้องมีหน้าที่ในการรับโอนภารกิจจากหน่วยงานต่าง ๆ ไปดำเนินการ เช่น โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษา เป็นต้น	
๑๖.	การศึกษาจะต้องมีการจัดระบบการเรียนการสอนให้เด็กสามารถคิดเป็น	
๑๗.	การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติ จะต้องให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดสรรทรัพยากรและร่วมตัดสินใจในทุกขั้นตอนในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ	
๑๘.	ควรมีมาตรการลงโทษที่รวดเร็วสำหรับผู้ที่กระทำความผิดฐานทุจริตคอร์รัปชั่น	

ลำดับที่	ประเด็นความเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ	ผู้เสนอความเห็น
๑๙.	ควรกำหนดให้โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษามีการเรียนการสอนเกี่ยวกับวัฒนธรรมพื้นบ้านหรือวัฒนธรรมชุมชน รวมทั้งการเชื่อมต่อของการศึกษาในระบบ นอกระบบ และการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้มีการรับรองการศึกษาเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเอง	
๒๐.	การลงโทษผู้ที่กระทำความผิดฐานทุจริตการเลือกตั้งทั้งผู้ที่ซื้อสิทธิ์และขายเสียง ควรจะกำหนดให้ต้องรับโทษในลักษณะเดียวกันและเป็นโทษที่หนักใกล้เคียงกัน	
๒๑.	การกำหนดผังเมืองของแต่ละพื้นที่ควรจะกำหนดให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่จะป้องกันไม่ให้นายทุนกว้านซื้อที่ดินของประชาชน	นายวิทยา คมคาย นายก อบต.บางสะเด็ด อ.ป่าโมก จงอ่างทอง
๒๒.	รัฐธรรมนูญควรกำหนดแต่เฉพาะหลักการไม่ควรมีเนื้อหาที่ยาวและจำนวนมาตราที่มากจนเกินไป ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ ควรนำไปบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญหรือพระราชบัญญัติแทน	นายกสภาทนายความ จ.ลพบุรี
๒๓.	ไม่ควรกระจ่ายอำนาจโดยให้โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาไปขึ้นกับท้องถิ่น เพราะบุคลากรครูเห็นว่าไม่มีความก้าวหน้าและไม่อยากไปขึ้นกับท้องถิ่น	
๒๔.	ควรมีการกำหนดเขตอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลให้มีความชัดเจน (ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลรัฐธรรมนูญ) และเห็นว่าระบบศาลของประเทศไทยควรจะเป็นระบบศาลเดียว คือ ให้ศาลยุติธรรมพิจารณาคดีทุกประเภทโดยการจัดตั้งเป็นแผนกต่าง ๆ ขึ้นในศาลยุติธรรม	
๒๕.	การพิจารณาคดีของศาลควรกำหนดให้มีสามชั้นศาลเหมือนเดิม คือ ศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ และศาลฎีกา ไม่ควรกำหนดให้คดีถึงที่สุดแค่ศาลอุทธรณ์ ตามที่มีการกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๘ เนื่องจากเห็นว่าเป็นการกระทบสิทธิทางกระบวนการยุติธรรมของประชาชนในการต่อสู้คดี	
๒๖.	การโอนภารกิจของหน่วยงานต่าง ๆ ให้กับท้องถิ่น หรือการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น ควรจะต้องมีการดูแลให้บุคลากรของหน่วยงานที่ต้องโอนไปอยู่กับท้องถิ่นได้รับสวัสดิการที่เหมาะสมและมีโอกาสความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ	นายอนันต์ ยวงนาค นายก อบต. หนองทรายขาว จ.ลพบุรี
๒๗.	ควรมีการแบ่งและกำหนดบทบาทอำนาจหน้าที่ระหว่างราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจน	
๒๘.	รัฐธรรมนูญจะต้องบัญญัติเนื้อหาให้สามารถอ่านเข้าได้โดยง่าย และต้องสั้นไม่ยาวจนเกินไป	

ลำดับที่	ประเด็นความเห็นและข้อเสนอแนะของประชาชนต่อการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ	ผู้เสนอความเห็น
๒๙.	ควรกำหนดมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบผู้ที่ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญด้วย เพื่อความโปร่งใสและเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ยังเห็นว่าอำนาจหน้าที่ขององค์กรอิสระต่าง ๆ จะต้องไม่มีความซ้ำซ้อนกัน	
๓๐.	การจัดการศึกษาควรจะเป็นการศึกษาในระบบและเป็นแบบการสั่งตรงจากบนลงล่าง	นางวาสนา เสนาพันธ์ ข้าราชการครู จ.อ่างทอง
๓๑.	ในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ผู้บริหารควรจะนำปัญหาที่เกิดขึ้นของประเทศมาเป็นตัวกำหนด	
๓๒.	ควรกำหนดให้มีมาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและกำจัดระบบอุปถัมภ์ในสังคมไทยที่มีประสิทธิภาพ	

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการสามัญ
โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๘๖ – ๗
โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๑๘๗

๓. ความเห็นจากโครงการเสริมสร้างความพร้อม
แก่ท้องถิ่น หลักสูตร “กระบวนการเสริมสร้าง
ผู้นำนักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม”
ครั้งที่ ๒ ณ โรงแรมเลยพาเลส จังหวัดเลย
เมื่อวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๘
(จังหวัดเลย จังหวัดชัยภูมิ และจังหวัดเพชรบูรณ์)

หน้าว่าง

สรุปความเห็นจากโครงการเสริมสร้างความพร้อมแก่ท้องถิ่น
หลักสูตร "กระบวนการเสริมสร้างผู้นำนักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม"
ครั้งที่ ๒/๒๕๕๙ ระหว่างวันที่ ๒๙ – ๓๐พฤศจิกายน ๒๕๕๘
ณ ห้องชัยพฤกษ์ โรงแรมเลยพาเลซ จังหวัดเลย

ลำดับที่	ประเด็นข้อเสนอ	สาระการเสนอ	ผู้เสนอ
๑.	**สิทธิ/หน้าที่ในการเลือกตั้งของประชาชน**	การเลือกตั้งไม่ควรบัญญัติเป็นบทบังคับให้เป็นหน้าที่ของประชาชนต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ควรบัญญัติเป็นสิทธิของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้ง (การไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งไม่ต้องเสียสิทธิบางประการ)	นายอานัส ช้างอิ่ม ทนายความ (อดีตสมาชิกสภาท้องถิ่น)
๒.	**คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง**	๑. ไม่ควรกำหนดให้ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งต้องสังกัดพรรคการเมืองเท่านั้น เนื่องจากหากสังกัดพรรคการเมือง ย่อมขึ้นอยู่กับพรรคการเมืองว่าจะส่งลงสมัครรับเลือกตั้งหรือไม่ ๒. คุณสมบัติด้านภูมิลำเนาของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ควรบัญญัติเฉพาะเรื่องเป็นผู้มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเลือกตั้งนั้นไม่น้อยกว่า ๕ ปี เท่านั้น ไม่ควรกำหนดลักษณะอื่นไว้ (เช่น เคยศึกษาอยู่ในจังหวัดนั้น เป็นต้น)	นายอานัส ช้างอิ่ม ทนายความ (อดีตสมาชิกสภาท้องถิ่น)
๓	**การแบ่งเขตเลือกตั้ง**	๑. ระบบการเลือกตั้งควรใช้ระบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ โดยใช้เขตจังหวัดเป็นเขตเลือกตั้ง ๒. การเลือกตั้งของท้องถิ่น ควรมีลักษณะเช่นเดียวกันกับระบบการเลือกตั้งระดับประเทศ	นายอานัส ช้างอิ่ม ทนายความ (อดีตสมาชิกสภาท้องถิ่น)

ลำดับที่	ประเด็นข้อเสนอ	สาระการเสนอ	ผู้เสนอ
		๓ ระบบการเลือกตั้งควรใช้ระบบแบ่งเขตเรียงเบอร์ ไม่ควรกำหนดเป็นแบบเขตเดียวเบอร์เดียว เนื่องจากทำให้เกิดการแข่งขั้นรุนแรง	นายบุญน่วม ฤาชา (กำนัน)
๔.	**การหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง**	ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ควรกำหนดหลักเกณฑ์ห้ามไม่ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหาเสียงโดยผู้สมัครหรือพรรคการเมืองเอง แต่ควรกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ดำเนินการให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกคนอย่างเสมอภาค (รวมถึงการจัดเวทีกลางให้ผู้สมัครทุกคนในการแนะนำตัว แสดงวิสัยทัศน์ หรือหาเสียง อย่างเสมอภาค)	สิบเอกพิษณุ พุทธสิม ทนายความ และ นายสุภาพ พุทธทองศรี ทนายความ
๕.	**ควรแยกภารกิจของ ส.ส. กับท้องถิ่นให้ชัดเจน (เพื่อไม่ให้เกิดระบบอุปถัมภ์)**	๑. ควรมีกฎหมายแยกภารกิจของ ส.ส. และภารกิจของท้องถิ่นออกจากกันให้ชัดเจน ทั้งนี้ การดูแลปัญหาชีวิตประจำวันของประชาชนระดับพื้นที่ (เกิด/แก่/เจ็บ/ตาย) ควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดการ ไม่ควรให้ ส.ส. เขาไปจัดการ เนื่องจากหาก ส.ส. เข้าไปจัดการเรื่องในระดับท้องถิ่น ก็จะมีค่าใช้จ่ายนำไปสู่การหาช่องทางทุจริตคอร์รัปชันและเกิดระบบอุปถัมภ์ขึ้นมีผลต่อการเลือกตั้งในโอกาสต่อไป	นายเลิศศักดิ์ พัฒนชัยกุล (นายกเทศมนตรี)
		๒. ควรแยกนักการเนืองให้พ้นจากผลประโยชน์ต่าง ๆ	นายพัทรดร พุทธนุรัตนะ (นายก อบต.)

ลำดับที่	ประเด็นข้อเสนอ	สาระการเสนอ	ผู้เสนอ
๖.	วาระดำรงตำแหน่งของ ส.ส.	**ความเห็นที่ ๑** ควรกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของ ส.ส.ไว้ ไม่เกิน ๒ วาระ เพื่อไม่ให้เกิดการผูกขาดทางการเมือง **ความเห็นที่ ๒** การกำหนดวาระการดำรงตำแหน่ง ส.ส. ไว้ไม่เกิน ๒ สมัย อาจเป็นการตัดสิทธิคนดีที่ประชาชนต้องการให้เข้าสู่ตำแหน่ง ไม่สามารถเป็น ส.ส. ได้	นายชาญยุทธ นครธรรม (อัยการจังหวัดเลย) นายเฉลิมวุฒิ เฮ็งศรีรุ่งโรจน์ (ประธานสภาเทศบาลเลย)
๗.	ที่มาของนายกรัฐมนตรี	ควรระบุเพียงว่า ให้นายกรัฐมนตรีมาจากการเลือกของสภาผู้แทนราษฎร ส่วนสภาผู้แทนฯ จะเลือกผู้ใดมาเป็นนายกรัฐมนตรีนั้น ควรให้เป็นการตัดสินของสภาผู้แทนฯ เนื่องจากประชาชนได้เลือกผู้แทนราษฎรเข้าไปอยู่ในสภาดังกล่าวแล้ว	นายอานัส ช้างอิ่ม ทนายความ (อดีตสมาชิกสภาท้องถิ่น)
๘.	การตัดสิทธิทางการเมือง / การลงโทษผู้ทุจริตการเลือกตั้ง	๑. รัฐธรรมนูญควรมีบทลงโทษ ตัดสิทธิทางการเมืองสำหรับผู้ซื้อเสียง	นายบุญน่วม ฤาชา (กำนัน)
		๒. ระบบการเลือกตั้ง ควรมีกฎหมายที่เข้มแข็ง หากมีการทุจริตการเลือกตั้ง ควรกำหนดให้มีการตัดสิทธิทางการเมืองผู้นั้น หรืออาจกำหนดให้มีโทษจำคุก	นายมานิชฯ (สื่อมวลชน)
๙.	การป้องกัน/ปราบปราม การทุจริตคอร์รัปชัน	ควรมีกฎหมายเพื่อป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และมีมาตรการบังคับใช้กฎหมายเพื่อเอาตัวผู้กระผิดเกี่ยวกับทุจริตคอรัปชันมาลงโทษให้ได้	นายเฉลิมวุฒิ เฮ็งศรีรุ่งโรจน์ (ประธานสภาเทศบาลเมืองเลย)
๑๐.	การกระจายอำนาจ	๑. ควรลดอำนาจของส่วนกลางลง และกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองท้องถิ่น เพื่อการกระจายอำนาจการตัดสินใจไปสู่ประชาชน	นายสนาน สุธรรมาภิวัฒน์ (นายก อบต.)

ลำดับที่	ประเด็นข้อเสนอ	สาระการเสนอ	ผู้เสนอ
		๒. ควรทบทวนความซ้ำซ้อนขององค์กรปกครองท้องถิ่นทุกระดับ ทั้งนี้ เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนเชิงภารกิจ และสิ้นเปลืองงบประมาณ	
๑๑.	**การศึกษาและวัฒนธรรม**	๑. ควรบัญญัติให้มีการคุ้มครองศิลปะวัฒนธรรมของไทย ไว้ในรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น ๒. หลักสูตรการศึกษา ควรออกกฎหมายกำหนดให้มีการสอนวิชาศิลปะดนตรีไทยทุกภูมิภาค ไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอน	นายโสโชค สูโนดตาด (ครู/ศิลปินพื้นบ้าน)
		๓. รัฐธรรมนูญควรบัญญัติให้ ประชาชนชาวไทยทุกคนมีสิทธิได้รับการศึกษาภาคบังคับอย่างน้อย ๑๒ ปี โดยเป็นการเรียนฟรีและมีคุณภาพ และต้องมีมาตรการบังคับไว้ด้วยว่าหากไม่ได้รับการศึกษาหรือเรียนไม่จบการศึกษาภาคบังคับ จะมีผลว่าจะเป็นอย่างไร	ดร. มิตรสัน ด้วงคำ (ครู)
		๔. ให้มีการบรรจุแนวทางการปฏิรูปด้านการศึกษาไว้ในรัฐธรรมนูญ ทบทวนและแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งหมด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารทั้งระบบ รวมทั้งเพิ่มคุณภาพครูและนักเรียน	ดร. สุพจน์ ประไพเพชร (ครู)
๑๒	**รัฐธรรมนูญควรอยู่บนพื้นฐานความต้องการของประชาชน**	การจัดทำรัฐธรรมนูญควรมองไปสู่อนาคต (มองไปข้างหน้า) บนพื้นฐานความต้องการของประชาชนเป็นหลัก และต้องมีมาตรการทางกฎหมายเพื่อบังคับให้นักการอยู่ในกรอบเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่	นายศักดิ์ชัย วัชรลิมปกรณ์ (สื่อมวลชน)
๑๓	**การคุ้มครองสื่อมวลชนและประชาชนในการเสนอหรือรับข้อมูลข่าวสาร**	๑. ควรบัญญัติเรื่องการคุ้มครองสื่อมวลชนทั้งภาครัฐและภาคเอกชนไว้ในรัฐธรรมนูญ ดังเช่นรัฐธรรมนูญในอดีตเคยบัญญัติให้ความคุ้มครองไว้ ๒. ควรบัญญัติคุ้มครอง ความเป็นอิสระของประชาชนในการที่จะไม่ถูกแทรกแซงให้ข้อมูลข่าวสารที่ไม่พึงประสง	นายบุญถม มากแสง (สื่อมวลชลภาครัฐ)

ลำดับที่	ประเด็นข้อเสนอ	สาระการเสนอ	ผู้เสนอ
๑๕.	**การให้ความรู้ประชาชน เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ ส.ส./ส.ว.**	ควรกำหนดในกฎหมาย ให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเผยแพร่ให้ข้อมูลต่อประชาชน เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของ ส.ส. และ ส.ว. เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของสมาชิกรัฐสภา	นายสุภาพ พุทธทองศรี (ทนายความ)
๑๖.	**การสนับสนุนงบประมาณให้ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน**	ขอให้เพิ่มค่าตอบแทนและงบประมาณสนับสนุนการทำงานให้กับกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ร่วมทั้งเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่ทำงานในระดับหมู่บ้านหรือตำบล เนื่องจากปัจจุบันมีภารกิจค่อนข้างมาก	นายบุญน่วม ฤาชา (กำนัน)

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมาธิการ

หน้าว่าง

๔. ความเห็นอื่นๆ

หน้าว่าง

๔. ความเห็นอื่นๆ

๔.๑ ความเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(นายสุธรรม พันธุศักดิ์)

หน้าว่าง

รับที่ ๐๑๑๘/๒๕๕๘
วันที่ ๖ พ.ย. ๒๕๕๘ เวลา ๑๐.๐๐ น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

ที่ พิเศษ /๒๕๕๘

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ถนนอู่ทองใน ดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

พฤศจิกายน ๒๕๕๘

เรื่อง เสนอความเห็นประกอบการร่างรัฐธรรมนูญ

เรียน ประธานคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็น เพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย)

ด้วยข้าพเจ้านายสุธรรม พันธุศักดิ์ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และรองประธานคณะกรรมาธิการการปกครองท้องถิ่น คนที่สาม ขอเสนอความเห็นประกอบการร่างรัฐธรรมนูญด้านการบ่กครองท้องถิ่น ดังนี้

๑. รูปแบบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แบ่งเป็น

๑.๑ องค์กรปกครองท้องถิ่นรูปแบบ "เทศบาล" โดยแบ่งออกเป็น ๓ ระดับ คือ

๑) เทศบาลจังหวัด

๒) เทศบาลอำเภอ

๓) เทศบาลตำบล

๑.๒ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ เช่น กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่พัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษและเมืองท่องเที่ยว

๒. การกำหนดจำนวนประชากร พื้นที่ และการได้มาของผู้บริหารท้องถิ่นให้กำหนดโดยกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ

๓. อำนาจและหน้าที่ในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้คำนึงถึงดุลยภาพของอำนาจราชการบริหารส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นที่มีส่วนได้เสียเป็นประการสำคัญ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุธรรม พันธุศักดิ์)
สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

โทร. ๐๘ ๑๘๑๕ ๒๑๖๒

หน้าว่าง

๔. ความเห็นอื่นๆ

๔.๑ ความเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(นายอนุศาสน์ สุวรรณมงคล)

หน้าว่าง

แบบฟอร์ม
การเสนอความเห็นของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เพื่อรวบรวมและจัดทำเป็นความเห็นของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เสนอต่อคณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญ ตามมาตรา ๓๔ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ
****

ชื่อ อนุศาสน์ นามสกุล สุวรรณมงคล
เลขที่สมาชิก 186

ประเด็นที่เสนอความเห็น : การกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

รายละเอียด : องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา) มีฐานะเป็นหน่วยงานภาครัฐ แต่มีลักษณะและธรรมชาติที่แตกต่างกัน โดยวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น คือ การกระจายอำนาจให้ประชาชนดูแลชุมชนด้วยตนเอง ดังนั้นองค์ประกอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความแตกต่างจากส่วนราชการอื่น ๆ โดยประกอบด้วย

๑. สภาท้องถิ่น

สภาท้องถิ่น หรือ สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นตัวแทนของประชาชนในท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นมีที่มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง มีวาระ ๔ ปี มีบทบาทเป็นองค์กรนิติบัญญัติ มีอำนาจหน้าที่หลายประการตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารท้องถิ่นเป็นต้น

๒. ผู้บริหารท้องถิ่น

ผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งหมายถึงนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล นายกเมืองพัทยา และผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ในระบบการปกครองท้องถิ่นของไทยในปัจจุบัน ตำแหน่งเหล่านี้มาจากการเลือกตั้งจากประชาชนโดยตรง ดำรงตำแหน่งวาระละ ๔ ปี มีบทบาทเป็นผู้บริหารสูงสุด โดยในการทำงานสามารถแต่งตั้งรองนายกฯ ที่ปรึกษา และเลขานุการนายกฯ เพื่อช่วยในการปฏิบัติงานได้

ซึ่งเดิมตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒ นอกจากจะกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๔ ปี แล้วยังกำหนดให้สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารส่วนท้องถิ่นดังกล่าวจะดำรงตำแหน่งสองวาระติดต่อกันไม่ได้ กล่าวคือจะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกิน ๘ ปี ไม่ได้ แต่ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๒ มีการแก้ไขพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. ๒๕๔๐ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๒ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๒ พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๕๒ และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. ๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๒ ให้สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นสามารถดำรงตำแหน่งติดต่อกันได้โดยไม่จำกัดวาระ โดยเห็นว่าเป็นการจำกัดสิทธิของประชาชน ทั้งสิทธิของผู้สมัครรับเลือกตั้งและสิทธิของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จึงแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวเปิดกว้างให้เป็นดุลพินิจของประชาชนโดยเสรี ส่วนพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ.๒๕๒๘ มาตรา ๑๗ ประกอบมาตรา ๒๑ ก็ไม่ได้จำกัดจำนวนครั้งในการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภากรุงเทพมหานครไว้เช่นกันว่าจะดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินกี่วาระติดต่อกัน

การดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นตำแหน่งทางการเมืองที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือเป็นผู้บริหารสูงสุดของท้องถิ่นที่สามารถบริหารเงินงบประมาณแผ่นดินเพื่อจัดให้มีการจัดทำบริการสาธารณะ เช่น สาธารณูปโภคต่าง ๆ ให้กับประชาชนในท้องถิ่นโดยอิสระนั้น หากไม่มีการจำกัดวาระการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น อาจทำให้เกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชั่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นได้โดยง่าย และปรากฏเป็นข้อเท็จจริงขึ้นแล้วในปัจจุบันว่ามีการทุจริตคอร์รัปชั่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากเพราะมีการผูกขาดทางการเมืองโดยกลุ่มคนบางกลุ่มที่มีอิทธิพลทางการเมืองในท้องถิ่นส่งผลให้ท้องถิ่นเสียโอกาสในการพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้ดีขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญที่ต้องการให้มีการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นได้ปกครองและดูแลตนเอง

ในการจัดทำบริการสาธารณะที่ต้องก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนได้มากที่สุด ผู้ที่จะเข้ามาดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะหรือบริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้ที่จะดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ สนองตอบความต้องการของประชาชนในชุมชนได้ดีที่สุด และอยู่ภายใต้การควบคุมตรวจสอบของชุมชนนั้น ๆ จึงต้องให้ความสำคัญต่อผู้ที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารส่วนท้องถิ่นที่ถือว่าเป็นตำแหน่งทางการเมืองประเภทหนึ่งควรที่จะไม่ให้เกิดการผูกขาดทางการเมือง ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ควรกำหนดหลักการเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยให้ดำรงตำแหน่งได้ไม่เกินสองวาระติดต่อกันไว้เป็นหลักการในรัฐธรรมนูญ เพื่อป้องกันไม่ให้มีการแก้ไขได้โดยง่าย โดยการใช้อำนาจเสียงข้างมากของกลุ่มบุคคลที่มีอำนาจหรืออิทธิพลในทางการเมืองอาศัยโอกาสที่ตนเองมีอำนาจบริหารระดับนโยบายแก้ไขหลักการในเรื่องนี้ เพื่อประโยชน์ของตนเองในทางการเมือง และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นโดยตรง อีกทั้งการบริหารงานของท้องถิ่นเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

.....

อนุสรณ์ ทุ่งมหา
๑๐ ก.ค. ๕๗

หน้าว่าง

๔. ความเห็นอื่นๆ

๔.๒ ความเห็นขององค์กร/หน่วยงาน/บุคคล ที่ได้นำเสนอ

(นายทวี ภูมิสิงหราช อดีตสมาชิกวุฒิสภา และคณะ)

หน้าว่าง

กลุ่มงานรอง - ๕๕๓๓ คนที่หนึ่ง
เลขรับ 194 / 58
วันที่ 16 / ธ.ค. / 58 เวลา 16.34 น.
ออกวันที่ / / เวลา น.

สำนักงานประธานวุฒิสภา
รับที่ 953 / 2558
วันที่ 16 ธ.ค. / 2558
เวลา 16.21 น.

กลุ่มงานคณะกรรมาธิการการยุติธรรมและการตำรวจ
รับที่ (๒๑) 153 / 2558
วันที่ 17 ธ.ค. 2558 เวลา 13.00 น.
สำนักกรรมาธิการ ๒

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ถนนอู่ทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ผลักดันให้มีสมาชิกวุฒิสภาที่มีที่มาจากการเลือกตั้งจากแต่ละจังหวัด

เรียน นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือกราบเรียนประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เรื่อง ขอเสนอญัตติเพื่อให้มีสมาชิกวุฒิสภาที่มีที่มาจากการเลือกตั้งจากแต่ละจังหวัด ลงวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๘

ตามที่ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๗๗ คน มาจากทั่วประเทศ จังหวัดละ ๑ คน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา แต่มีสมาชิกภาพเป็นสมาชิกวุฒิภานับแต่มีการปฏิญาณตนในการประชุมของวุฒิสภาครั้งแรก เพียง ๒๒ วัน ก็มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทั้ง ๆ ที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในทางการเมืองแต่อย่างใด แต่พยายามที่จะเป็นตัวกลางในการประสานความขัดแย้งทางการเมืองในขณะนั้น ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งกำลังเสนอให้ที่ประชุมวุฒิสภามีการรับฟังความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศที่ได้รับฟังจากประชาชนทั่วประเทศเสียก่อน เพื่อหาความลงตัวของสมดุลแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ในฐานะของวุฒิสภาที่ควรเป็นองค์กรที่มีหลักของความเป็นกลางทางการเมือง

การที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ได้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาโดยให้มีที่มาจากการเลือกตั้งทางอ้อมจาก ๒๐ สาขาวิชาชีพฯ จำนวน ๒๐๐ คน และปฏิเสธการได้มาโดยการเลือกตั้งโดยตรงจากเขตจังหวัดไปแล้วนั้น ข้าพเจ้ากับคณะ ในฐานะอดีตสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๗ จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ผ่านทางรองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง (นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย) ได้ผลักดันให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรงจากเขตจังหวัด ๆ ละหนึ่งคนทั่วประเทศ ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. ในอดีตประเทศไทยได้มีพัฒนาการของการได้มาซึ่งวุฒิสมาชิกในหลากหลายรูปแบบ เพราะเราได้เคยผ่านประสบการสุดขั้วทั้งสองด้านมาแล้ว โดยการแต่งตั้งหรือการสรรหาทั้งหมด หรือการเลือกตั้งโดยทางอ้อมทั้งหมดกับการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด ดังมีเหตุการณ์ที่เป็นบทเรียนของการใช้อำนาจสุดขั้วทั้งสองด้านมาแล้วดังนี้

๑.๑ **สุดขั้วด้านการแต่งตั้ง** คือ สมาชิกวุฒิสภาที่ได้มาจากการแต่งตั้งทั้งหมดในช่วงระยะเวลาก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๑.๒ **สุดขั้วด้านการเลือกตั้งโดยตรง** คือ สมาชิกวุฒิสภาที่ได้มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด จำนวน ๒๐๐ คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๑.๓ สมดุลด้าน...

๑.๓ **สมดุลด้านการเลือกตั้งโดยตรง** โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีที่มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จำนวน ๗๗ คน และมาจากการสรรหาของคณะกรรมการสรรหา จำนวน ๗๓ คน อย่างไรก็ตาม ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมจนก่อให้เกิดการสุดขั้วด้านการเลือกตั้งอีกครั้ง โดยรัฐสภาในขณะนั้นได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้เปลี่ยนเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากเขตจังหวัดทั้งหมดจำนวน ๑๕๐ คน ซึ่งเป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่งของการเกิดความขัดแย้งในทางการเมืองจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอีกครั้งหนึ่งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

๑.๔ **กำลังเสนอสุดขั้วด้านปฏิเสธการเลือกตั้งโดยตรงอีกครั้งหนึ่ง** โดยการดำเนินการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญในขณะนี้ได้มีการยกร่างให้มีการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาที่สุดขั้วอีกครั้ง โดยปฏิเสธการเลือกตั้งโดยทางตรงจากประชาชนทั้งหมดแล้วกำหนดให้มีที่มาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อมจาก ๒๐ สาขาวิชาชีพฯ และอื่น ๆ จำนวน ๒๐๐ คน

๒. รัฐศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์เชื่อมโยงความแตกต่างความคิดทางการเมืองเพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น และเป็นศาสตร์ที่มองคนด้วยความเคารพในความเป็นคน ดังนั้น เราจึงต้องใช้หลักการของรัฐศาสตร์เพื่อคิดหาทางออกของปมขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบัน เพื่อไม่ให้ปมปัญหาความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันยังคงมีอยู่ โดยต้องหาที่ยืนให้กับผู้คนที่มีความแตกต่างกันนั้นให้อยู่ร่วมกันได้โดยไม่แตกแยกในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเคารพหลักนิติรัฐ นิติธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯลฯ

ดังนั้น มุมมองของปัญหาของบ้านเมืองเนื่องจากการใช้อำนาจอย่างสุดขั้วด้านใดด้านหนึ่งดังกล่าว และสังคมไทยได้ผ่านประสบการณ์ของการใช้อำนาจทางการเมืองอันสุดขั้วนั้นอันสร้างปมของความขัดแย้งมามากเพียงพอแล้ว และได้พิสูจน์มาแล้วว่าไม่สามารถสร้างความยั่งยืนให้สังคมไทยได้แต่อย่างใด เราอาจต้องมองปัญหาของบ้านเมืองด้วยความเข้าใจว่าสังคมไทยยังมีความแตกต่างด้านระดับการศึกษา แตกต่างด้านรายได้ระหว่างความรวยและคนจน ฯลฯ ฉะนั้น จึงสร้างความคิดเห็นที่แตกต่างในทางการเมืองของผู้คน อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นที่แตกต่างก็เป็นเรื่องธรรมชาติของคน ดังนั้น จึงต้องมองความแตกต่างนั้นด้วยความเคารพ เพื่อเป็นโอกาสอันดีของบ้านเมืองในอันที่จะนำสังคมไปสู่การร่วมมือร่วมใจและสมัครสมานสามัคคีกัน ด้วยการสร้างสมดุลของหน่วยต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่นักปราชญ์เมื่อมีโอกาสก็จะช่วยกันหาทางออกให้กับสังคม หาที่ยืน หาที่พักพิง และหาทางลดช่องว่างรายได้ให้กับผู้คนเพื่อสมดุลในด้านต่าง ๆ ให้ได้รับการแก้ไข ปมความขัดแย้งก็จะลดลง และความปรองดองก็จะเกิดขึ้น รวมทั้งการพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนก็จะบังเกิดขึ้นในที่สุด

๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้สร้างสมดุลของอำนาจทางการเมืองของวุฒิสภาไว้อย่างดีแล้ว โดยมีหลักการที่ดี โดยมีที่มาของสมาชิกวุฒิสภาจากการสรรหาจำนวน ๗๓ คน ที่เป็นตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ ได้ รวมกับสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งในแต่ละเขตจังหวัด จำนวน ๗๗ คน เพื่อเป็นตัวแทนการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วประเทศ รวมเป็นสมาชิกวุฒิสภาจำนวนทั้งสิ้น ๑๕๐ คน อันถือได้ว่าเป็นการเคารพหลักการได้มาของสภาสูงที่เป็นการสร้างสมดุลที่สำคัญของบ้านเมือง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น หากการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพิ่มจำนวนสมาชิกวุฒิสภาจากการสรรหาในรูปแบบเดิมมาเป็นการเลือกตั้งโดยทางอ้อมจาก ๒๐ สาขาวิชาชีพหรืออื่น ๆ ก็ชอบที่จะเพิ่มจำนวนจาก ๗๓ คน เป็นจำนวน ๑๒๓ คน ให้เป็นหลักประกันของความเป็นปึกแผ่นที่เป็นเสียงข้างมากในวุฒิสภาชุดใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม การได้มาของสมาชิกวุฒิสภาที่มีที่มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด ๆ ละหนึ่งคนเป็นจำนวน ๗๗ คนนั้น ย่อมจะเป็นการเคารพต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งประเทศที่มีความหลากหลายทั้งความคิดเห็นทางการเมือง ทางการศึกษา ความแตกต่างของรายได้ ความแตกต่างของเพศและวัย ฯลฯ เมื่อรวมเป็นวุฒิสมาชิกใหม่จำนวน ๒๐๐ คน จึงเป็นการสร้างสมดุลของการเมืองที่มีส่วนร่วมของประชาชนทั่วประเทศไทยอย่างเต็มความภาคภูมิ ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้สืบสถาพรยั่งยืนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการพิจารณาและโปรดนำเสนอต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อผลักดันให้มีสมาชิกวุฒิสภาที่มีที่มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด ๆ ละหนึ่งคน รวมจำนวน ๗๗ คน และให้มีสมาชิกวุฒิสภาที่มีที่มาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อมจาก ๒๐ สาขาวิชาชีพ จำนวน ๑๒๓ คน รวมจำนวนสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งสิ้น ๒๐๐ คน

ขอแสดงความนับถือ

(นายทวี ภูมิสิงหราช)
อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพัทลุง

(นายตรี ด่านไพบูลย์)
อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลำพูน

(นายสมเกียรติ พื้นแสน)
อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดร้อยเอ็ด

(นายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย)
รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง

S.A. 2558

หน้าว่าง

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
ถนนอู่ทองใน กทม. ๑๐๓๐๐

๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขอเสนอญัตติเพื่อให้มีสมาชิกวุฒิสภาที่มีที่มาจากการเลือกตั้งจากแต่ละจังหวัด

กราบเรียน ประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ (นายมีชัย ฤชุพันธ์)

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาเอกสารนำเสนอต่อประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๘

ตามที่ได้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา จำนวน ๗๗ คน มาจากทั่วประเทศ จังหวัดละ ๑ คน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๗ ที่ผ่านมา แต่มีสมาชิกภาพเป็นสมาชิกวุฒิภานับแต่มีการปฏิญาณตนในการประชุมของวุฒิสภาครั้งแรก เพียง ๒๒ วัน ก็มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทั้ง ๆ ที่วุฒิสภาตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าวมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในทางการเมือง แต่อย่างใด แต่พยายามที่จะเป็นตัวกลางในการประสานความขัดแย้งทางการเมืองในขณะนั้น ซึ่งสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งกำลังเสนอให้ที่ประชุมวุฒิสภามีการรับฟังความเห็นของสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งทั่วประเทศที่ได้รับฟังจากประชาชนทั่วประเทศเสียก่อน เพื่อหาความลงตัวของสมดุลแนวทางการแก้ปัญหาความขัดแย้ง ในฐานะของวุฒิสภาที่ควรเป็นองค์กรที่มีหลักของความเป็นกลางทางการเมือง

การที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ได้มีการยกร่างรัฐธรรมนูญในประเด็นการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาโดยให้มีที่มาจากการเลือกตั้งทางอ้อมจาก ๒๐ วิชาชีพฯ จำนวน ๒๐๐ คน และปฏิเสธการได้มาโดยการเลือกตั้งโดยตรงจากเขตจังหวัดไปแล้วนั้น ข้าพเจ้าในฐานะอดีตสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๓๐ มีนาคม ๒๕๕๗ จึงใคร่ขอแปรญัตติผ่านทางประธานกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญทุกท่าน ได้มีการแปรญัตติให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาโดยตรงจากเขตจังหวัด ๆ ละหนึ่งคนทั่วประเทศ ทั้งนี้ โดยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

๑. ในอดีตประเทศไทยได้มีพัฒนาการของการได้มาซึ่งวุฒิสมาชิกในหลากหลายรูปแบบ เพราะเราได้เคยผ่านประสบการสุดขั้วทั้งสองด้านมาแล้ว โดยการแต่งตั้งหรือการสรรหาทั้งหมด หรือการเลือกตั้งโดยทางอ้อมทั้งหมดกับการเลือกตั้งโดยตรงทั้งหมด ดังมีเหตุการณ์ที่เป็นบทเรียนของการใช้อำนาจสุดขั้วทั้งสองด้านมาแล้วดังนี้

๑.๑ **สุดขั้วด้านการแต่งตั้ง** คือ สมาชิกวุฒิสภาที่ได้มาจากการแต่งตั้งทั้งหมดในช่วงระยะเวลาก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๑.๒ **สุดขั้วด้านการเลือกตั้งโดยตรง** คือ สมาชิกวุฒิสภาที่ได้มาจากการเลือกตั้งทั้งหมด จำนวน ๒๐๐ คน ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐

๑.๓ **สมดุลด้าน**...

๑.๓ **สมดุลด้านการเลือกตั้งโดยตรง** โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้สมาชิกวุฒิสภามีที่มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด จำนวน ๗๗ คน และมาจากการสรรหาของคณะกรรมการสรรหา จำนวน ๗๓ คน อย่างไรก็ตาม ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมจนก่อให้เกิดการสุดขั้วด้านการเลือกตั้งอีกครั้ง โดยรัฐสภาในขณะนั้นได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ให้เปลี่ยนเป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากเขตจังหวัดทั้งหมดจำนวน ๑๕๐ คน ซึ่งเป็นเงื่อนไขส่วนหนึ่งของการเกิดความขัดแย้งในทางการเมืองจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองอีกครั้งหนึ่งโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ

๑.๔ **กำลังเสนอสุดขั้วด้านปฏิเสธการเลือกตั้งโดยตรงอีกครั้งหนึ่ง** โดยการดำเนินการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญในขณะนี้ได้มีการยกร่างให้มีการได้มาของสมาชิกวุฒิสภาที่สุดขั้วอีกครั้ง โดยปฏิเสธการเลือกตั้งโดยทางตรงจากประชาชนทั้งหมดแล้วกำหนดให้มีที่มาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อมจาก ๒๐ สาขาวิชาชีพฯ และอื่น ๆ จำนวน ๒๐๐ คน

๒. รัฐศาสตร์ซึ่งเป็นศาสตร์เชื่อมโยงความแตกต่างความคิดทางการเมืองเพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้น และเป็นศาสตร์ที่มองคนด้วยความเคารพในความเป็นคน ดังนั้น เราจึงต้องใช้หลักการของรัฐศาสตร์เพื่อคิดหาทางออกของปมขัดแย้งทางการเมืองในปัจจุบัน เพื่อไม่ให้ปมปัญหาความคิดเห็นทางการเมืองที่แตกต่างกันยังคงมีอยู่ โดยต้องหาที่ยืนให้กับผู้คนที่มีความแตกต่างกันนั้นให้อยู่ร่วมกันได้โดยไม่แตกแยกในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยเคารพหลักนิติรัฐ นิติธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชน ฯลฯ

ดังนั้น มุมมองของปัญหาของบ้านเมืองเนื่องจากการใช้อำนาจอย่างสุดขั้วด้านใดด้านหนึ่งดังกล่าว และสังคมไทยได้ผ่านประสบการณ์ของการใช้อำนาจทางการเมืองอันสุดขั้วนั้นอันสร้างปมของความขัดแย้งมามากเพียงพอแล้ว และได้พิสูจน์มาแล้วว่าไม่สามารถสร้างความยั่งยืนให้สังคมไทยได้แต่อย่างใด เราอาจต้องมองปัญหาของบ้านเมืองด้วยความเข้าใจว่าสังคมไทยยังมีความแตกต่างด้านระดับการศึกษา แตกต่างด้านรายได้ระหว่างความรวยและคนจน ฯลฯ ฉะนั้น จึงสร้างความคิดเห็นที่แตกต่างในทางการเมืองของผู้คน อย่างไรก็ตาม ความคิดเห็นที่แตกต่างก็เป็นเรื่องธรรมชาติของคน ดังนั้น จึงต้องมองความแตกต่างนั้นด้วยความเคารพ เพื่อเป็นโอกาสอันดีของบ้านเมืองในอันที่จะนำสังคมไปสู่การร่วมมือร่วมใจและสมัครสมานสามัคคีกัน ด้วยการสร้างสมดุลของหน่วยต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งเป็นเรื่องที่นักปราชญ์เมื่อมีโอกาสก็จะช่วยกันหาทางออกให้กับสังคม หาที่ยืน หาที่พักพิง และหาทางลดช่องว่างรายได้ให้กับผู้คนเพื่อสมดุลในด้านต่าง ๆ ให้ได้รับการแก้ไข ปมความขัดแย้งก็จะลดลง และความปรองดองก็จะเกิดขึ้น รวมทั้งการพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนก็จะบังเกิดขึ้นในที่สุด

๓. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้สร้างสมดุลของอำนาจทางการเมืองของวุฒิสภาไว้อย่างดีแล้ว โดยมีหลักการที่ดี โดยมีที่มาของสมาชิกวุฒิสภาจากการสรรหาจำนวน ๗๓ คน ที่เป็นตัวแทนผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่าง ๆ ได้ รวมกับสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งในแต่ละเขตจังหวัด จำนวน ๗๗ คน เพื่อเป็นตัวแทนการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วประเทศ รวมเป็นสมาชิกวุฒิสภาจำนวนทั้งสิ้น ๑๕๐ คน อันถือได้ว่าเป็นการเคารพหลักการได้มาของสภาสูงที่เป็นการสร้างสมดุลที่สำคัญของบ้านเมือง

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น หากการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่เพิ่มจำนวนสมาชิกวุฒิสภาจากการสรรหาในรูปแบบเดิมมาเป็นการเลือกตั้งโดยทางอ้อมจาก ๒๐ สาขาวิชาชีพหรืออื่น ๆ ก็ชอบที่จะเพิ่มจำนวนจาก ๗๓ คน เป็นจำนวน ๑๒๓ คน ให้เป็นหลักประกันของความเป็นปึกแผ่นที่เป็นเสียงข้างมากในวุฒิสภาชุดใหม่ แต่อย่างไรก็ตาม การได้มาของสมาชิกวุฒิสภาที่มีที่มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด ๆ ละ ๑ คน เป็นจำนวน ๗๗ คนนั้น ย่อมจะเป็นการเคารพต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งประเทศที่มีความหลากหลายทั้งความคิดเห็นทางการเมือง ทางการศึกษา ความแตกต่างของรายได้ ความแตกต่างของเพศและวัย ฯลฯ เมื่อรวมเป็นวุฒิสมาชิกใหม่จำนวน ๒๐๐ คน จึงเป็นการสร้างสมดุลของการเมืองที่มีส่วนร่วมของประชาชนทั่วประเทศไทยอย่างเต็มความภาคภูมิ ที่จะทำหน้าที่เป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขให้สืบสถาพรยั่งยืนต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและโปรดนำเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อดำเนินการแปรญัตติให้มีสมาชิกวุฒิสภาที่มาจากการเลือกตั้งในแต่ละจังหวัด ๆ ละหนึ่งคน รวมจำนวน ๗๗ คน และให้มีสมาชิกวุฒิสภาที่มีที่มาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อมจาก ๒๐ สาขาวิชาชีพ จำนวน ๑๒๓ คน รวมจำนวนสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ทั้งสิ้น ๒๐๐ คน

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายทวี ภูมิสิงหราช)
อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดพัทลุง

(นายตรี ด่านไพบูลย์)
อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดลำพูน

(นายสมเกียรติ พื้นแสน)
อดีตสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดร้อยเอ็ด